**Комисия за разкриване на документите
и за обявяване на принадлежност на български граждани
към Държавна сигурност
и разузнавателните служби на Българската народна армия**
(КРДОПБГДСРСБНА)

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И БЪЛГАРСКАТА ИНТЕЛИГЕНЦИЯ

Архивите на ДС

НИВОТО НА КЛАСИФИКАЦИЯ СЕ ПРЕМАХВА!
КРДОПБГДСРСБНА
Дата.....20.....8
Правно основание:& 17 от ПЗР на ЗДРДОПБГДСРСБНА
Длъжност:секретар на КРДОПБГДСРСБНА

Из архивите на ДС

The Committee for Disclosing the Documents
and Announcing Affiliation of Bulgarian Citizens
to the State Security and the Intelligence Services
of the Bulgarian National Armed Forces
(CDDAABCSSIBNAF)

State Security and the Bulgarian Intelligentsia

Documentary Volume

**Комисия за разкриване на документите
и за обявяване на принадлежност на български граждани
към Държавна сигурност
и разузнавателните служби на Българската народна армия
(КРДОПБГДСРСБНА)**

Архивите на ДС

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ

И БЪЛГАРСКАТА ИНТЕЛИГЕНЦИЯ

Документален сборник

София, 2015

© Комисия за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност
на български граждани към Държавна сигурност
и разузнавателните служби на Българската народна армия, 2015 г.

ISBN 978-954-2986-85-0

СЪДЪРЖАНИЕ

I. Въведение 6

II. Списък на документите с анотация 13

III. Факсимилета на документите 19

IV. Справочен апарат

1. Списък на по-важните съкращения и термини 508
2. Списък на използваните фондове и архивни единици 510

CONTENTS

I. Introduction 13

II. List of documents with annotations 30

III. Facsimiles of documents 19

IV. Reference mechanism

1. List of main abbreviations and terms 508
2. List of archival funds used 510

ВЪВЕДЕНИЕ

Документалният сборник „Държавна сигурност и българската интелигенция" е тридесет и първото издание от поредицата „Из архивите на ДС" и е съставен изцяло от материали, съхранявани в Централизирания архив на Комисията за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия. В процеса на работа по темата бе събрана значителна по обем документация,[1] която дава възможност за едно по-панорамно представяне на процесите, протичащи в средите на българския интелектуален елит по времето на комунистическия режим през погледа на Държавна сигурност.[2] Интелигенцията винаги е била потенциално критична към властта и има относително голямо влияние върху общественото мнение. Поради тази причина българските служби гледат на нея като на обект на „идеологическата диверсия" на противника в лицето на западните разузнавания. Показателен е фактът, че за агентурно-оперативното ѝ обезпечаване винаги е отговаряло самостоятелно звено от ДС и е обособена т.нар. отделна „линия" за работата по нея. В документите на ДС до средата на 60-те години на XX в. присъстват най-вече обобщаващите термини „интелигенция", „буржоазна интелигенция" или „вражеска интелигенция", под които са разработвани обектите на отдел I ДС. Зад така използваната терминология са следени писатели, художници, артисти, музиканти, адвокати, инженери, архитекти, журналисти, лекари, учители, както

---

[1] Основните структури на ДС предават в архива документи до 1985 г., в някои случаи до 1987 г. Така през последните 5 години от комунистическия режим документооборотът на органите на ДС се намира в съответните централни или регионални структури. Поради тази причина при незаконното и тайно прочистване на досиетата от министъра на вътрешните работи ген. Атанас Семерджиев в края на януари 1990 г. указанията за документите след 1985 г. са те да бъдат унищожавани по места.

В Централизирания архив на Комисията не са постъпили поради тяхното унищожаване множество литерни дела от столичната и областните дирекции на МВР, които имат пряка връзка с разработваната тема. Посочените тук са само част от тях: Творческа неорганизирана интелигенция в София с рег. № 392/ 30 януари 1964 г.; Съюз на българските художници с рег. № 850/ 10 юни 1964 г.; Управление радиоинформация и телевизия с рег. № 860/ 15 юни 1964 г.; Съюз на българските писатели с рег. № 861/ 17 юни 1964 г.; Висш институт за театрално изкуство с рег. № 882/ 30 юни 1964 г.; Софийска държавна филхармония с рег. № 1024/ 7 декември 1964 г.; Съюз на композиторите в България с рег. № 1025/ 7 декември 1964 г.

[2] По темата за интелигенцията има значителна библиография и посочената тук е малка част от нея: **Аврамов, Д.** Летопис на едно драматично десетилетие. Българското изкуство между 1955–1965 г. С., 1994; **Чичовска, В.** съст. Съдът над историците. Българска историческа наука. Документи и дискусии 1944 – 1950, Т. 1. С., 1995; **Христова, Н.** Българският скандал „Солженицин" 1970–1974. С., 2000; **Мигев, В.** Българските писатели и политическият живот в България. С., 2001; **Трифонова, Ц**. Писатели и досиета. С., 2004; **Христова, Н.** Специфика на българското „дисидентство". Власт и интелигенция 1956–1989 г. Пловдив, 2005; **Калинова, Е.** Симбиозата власт–интелигенция в България през 70-те години на XX в. – В: Преломни времена. Юбилеен сборник в чест на 65-годишнината на професор Любомир Огнянов. С., 2006, с. 770–795; **Дойнов, П.** съст. Социалистическият реализъм: нови изследвания. С., 2008 г.; **Еленков, И.** Културният фронт. Българската култура през епохата на комунизма – политическо управление, идеологически основания, институционални режими. С., 2008; **Чичовска, В.** Политиката срещу просветната традиция. С., 2011; **Стоянова, Т., Стоянов, С.** Радой – смутителят на реда и тоягата на властта. С., 2013.

Държавна сигурност и образованието. С., 2011; Държавна сигурност срещу граждански организации (1988–1990). С., 2013; Десталинизацията – дилемата на едно противоречиво десетилетие (1953–1964). С., 2013; Държавна сигурност и Научно-техническото разузнаване. С., 2013; Държавна сигурност и „вражеските" радиостанции. С., 2014; Държавна сигурност и юриспруденцията. С., 2015.

и хора на високи академични постове от различни направления на науката (**вж. Документ № 3**).

След обособяването през 1967 г. на Шесто управление „за борба с идеологическата диверсия, контрареволюционните, националистически и други противодържавни прояви в страната“[3] се наблюдава диференциране в използваната терминология. Налагат се термините „художествено-творческа“, „научна“ или „научно-техническа“, „здравна“ интелигенция, които неизменно присъстват в документите на управлението.

Голяма част от документите по разработваната тема са с отчетен и обобщаващ характер и в тях погледът на службите е фокусиран върху изброените по-горе групи. Основните задачи на ДС са: своевременно да разкрива и пресича опити и намерения на противника и т.нар. „вражеските елементи“ да спъват или пречат за осъществяване на културната и научната политика на партията; недопускане на зараждане и дейност на опозиционни, дисидентски и др. групи с антисоциалистическа насоченост в средите на интелигенцията; опазване на социалистическото общество и ограничаване проникването и влиянието на вражеската идеологическа диверсия и негативните явления в някои други социалистически страни върху културните и научни дейци у нас, а чрез тях и върху широките обществени слоеве.[4] Това е причината за налагането на редица ограничения, граничещи с унижението, на видни представители на българската интелигенция. Показателен е примерът с художниците Златю Бояджиев и Дечко Узунов, които трябва да бъдат проверени за съпричастност към фашизма и да искат разрешение от ДС, за да упражняват професията си в страната под контрола на органите за сигурност (**вж. Документи № 1 и 2**).

Имайки ясна представа за ролята на интелигенцията в обществото, комунистическата партия взема всестранни мерки за създаване на нова, безпределно предана ѝ социалистическа интелигенция, както и за превъзпитаване и използване на хора от старата буржоазна интелигенция. Разбира се, подобен процес не може да премине гладко и неговият пълен успех е поставен под въпрос. От погледа на българските служби не остава скрит фактът, че част от интелигенцията привидно застава на позициите на властта, но в тесен кръг говори срещу нея и „мечтае за реставрация“ (**вж. Документ № 14**).

През 1948 г. БКП монополизира културните процеси и ги поставя в рамките на марксистко-ленинската идеология. Засилва се държавното начало и българската култура е поставена под контрола и в услуга на партията.[5] Всички творци са длъжни да създават произведения според каноните на социалистическия реализъм, който изисква действителността да се представя такава, каквато партията иска, за да могат творбите да възпитават в духа на комунистическия идеал. Реакцията на интелигенцията не закъснява. В средите на художници и артисти започва усилено да се говори, че българското изкуство е обречено на гибел, понеже не може да се твори по поръчка,

---

[3] Малко по-рано през същата година се обособява Пето управление на КГБ на СССР, което е използвано като образец при преструктурирането на българските служби за сигурност. Интересен е фактът, че в плановете на Шесто управление ДС неизменно присъства въпросът за „задълбочаване на интеграцията“ с Пето управление на КГБ.

[4] Из План за работата на отдел 1, управление 6 ДС, София, 30 януари 1982 г. – **АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а. е. 159, л. 2.** Интересен е фактът, че при закриване на едно от литерните дела по интелигенцията в Стара Загора на 23 февруари 1990 г. като причина е посочено „декриминализирането на деянията“. – **АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л-201 (СтЗ), л. 1-1 гр.**

[5] По-подробно по въпроса вж. **Червенков, В.** За изкуството и културата. С., 1950; **Живков, Т.** Изкуството, науката и културата в служба на народа. Т. 1 и 2. С., 1965.

а хората, които ръководят изкуството са некомпетентни. (**вж. Документ № 4**) След революцията в Унгария през 1956 г. в интелектуалните среди започва отричането на съветското изкуство, което е остаряло и „мирише на мухъл“. Сред писателите има брожение срещу „мнимата „опека“ на ЦК“ и се говори за нуждата от творческа свобода (**вж. Документ № 12**).

Според ДС контактите на дейците на изкуството и науката с представители на Запада оказват отрицателно влияние върху някои от тях, което води до отричане на социалистическия реализъм. Като мярка за противодействие на това е посочена необходимостта от отклоняването на млади и талантливи дейци от връзки с капиталистическите легации (**вж. Документ № 16**).

Интересно е, че именно в годините на култа към личността Държавна сигурност признава, че работата по интелигенцията не е на желаното ниво. В един отчетен доклад откриваме констатацията, че не може да се даде картина на оперативната обстановка в страната, защото в окръзите и околиите въобще не се работи по линия на интелигенцията (**вж. Документ № 11**). В същия доклад е посочено, че трябва да се засили работата по придобиване на качествена агентура главно в БАН и висшите учебни заведения.

След потушаването на революцията в Унгария и предприетите репресии от страна на българските власти[6] според документите на ДС в средите на интелигенцията няма данни за организирана „вражеска дейност“. Най-често срещаните форми на такава дейност са вражеската агитация, разпространението на слухове, разказването на вицове и възхвалата на Запада (**вж. Документ № 15**).

През 60-те години ДС започва набирането на нова и по-качествена агентура от средите на интелигенцията. Това са предимно хора, владеещи западни езици и имащи връзки в чужбина и с капиталистически дипломати. Нововербуваните агенти са академици, научни работници, диригенти, артисти и писатели.[7] В средите на художниците е формиран нелегален кръжок, по подобие на кръжока „Петьофи“ в Унгария (**вж. Документ № 18**).

По същото това време започва и внедряването на агентура в Българската академия на науките. Службите обръщат особено внимание на Централното ѝ управление, където е съсредоточена цялата научна и техническа документация и Физическия институт, който разработва проблеми, свързани с ядрената и полупроводникова физика. С цел контраразузнавателното обезпечаване на Академията е отправено предложение за изпращането на оперативен работник под прикритието на зам.-началник на Външния ѝ отдел (**вж. Документ № 19**).

Едно интересно западно проучване, което става достояние на ДС, посочва, че намесата на политическия фактор в българската наука намалява ползата от нея. Политиката влияе отрицателно върху интелектуалните ангажименти и ограничава вида на изследванията. Въведени са ограничения за връзките на научните работници със задграничните им колеги. Високите постове в компартията на членове на академията не са свързани с успехи в интелектуалната област.[8]

---

[6] Проблем, който е разработен обстойно в сборника Държавна сигурност – административни, принудителни и наказателни мерки. С., 2014.

[7] Интересен аспект от приобщаването на представители на интелигенцията към агентурния апарат на Държавна сигурност ни представя едно решение от средата на 60-те години за подобрение на работата по западните туристи чрез изпращане в курортите само на „висококвалифицирана агентура, изхождаща предимно из средите на културните дейци, творческата и техническата интелигенция, журналисти и други, които биха представлявали интерес за чуждите разузнавания”. Вж. сборника Държавна сигурност и туризмът. С., 2014, разширен електронен вариант, Документ № 19.

[8] Интелектуалци и политици в Източна Европа. БАН като пример на проучване. **АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л-890, т. 1, л. 47–48.**

През 70-те години ДС забелязва засилен интерес от страна на чуждите разузнавания и „институтите“, провеждащи идеологическата диверсия[9] към лица от средите на художествената и научна интелигенция. Службите отчитат, че в резултат на чуждата пропаганда „изкуствено“ се създава ореол на западната наука и на добрите условия за работа в капиталистическите страни (**вж. Документ № 23**). В тази връзка са и констатациите, че в някои посолства съществуват картотеки за всички интелектуалци, имащи отрицателни прояви или демонстрирали резерви към партийната политика в областта на литературата, културата и науката с цел евентуално да бъдат използвани по линия на идеологическата диверсия (**вж. Документ № 27**). Желанието за „творческа изява и признание“ на Запад, както и социално-икономическото положение в страната, подтикват все повече представители на интелигенцията към излизане в капиталистическите държави. Вследствие на това има много случаи на невъзвращенство. Като реципрочна мярка ДС предлага да се засили оперативната работа по подбора на кандидатите за излизане зад граница (**вж. Документ № 24**).

От първата половина на 70-те години датира и формирането на приятелски групи в интелектуалните среди, чиято основна цел е противопоставянето на партийната политика. Характерен пример за това са писателите Христо Ганев, Валери Петров, Марко Ганчев, Гочо Гочев и Благой Димитров[10] (**вж. Документ № 28**). Това е и времето, когато в редица печатни издания се публикуват интервюта и литературни материали, които са в остро противоречие с политиката на партията (**вж. Документ № 31**). Забелязват се симптоми на дисидентство в литературните среди и научната интелигенция, както и наличието на опозиционно настроени групи при писатели[11], композитори и журналисти (**вж. Документ № 33**). Появява се и уникалното за България явление „стайна пиеса“ (театър за „отбрана” публика), изпълнена в духа на абстрактното изкуство на Запада (**вж. Документ № 32**).

Големият акцент през периода е поставен върху контролиране взаимоотношенията в т.нар. приятелски групи (наричани от службите „салони“[12] или „микроструктури“) и

---

[9] Под този събирателен термин на езика на службите стоят редица западни научни, културно-просветни, информационни и статистически институции, както и такива с идеална цел, на които ДС гледа като на инструмент на чуждите разузнавания. Т.нар. „вражески радиостанции“ също са включени в това число.

[10] На 24 ноември 1970 г. в София след приключването на Втората национална конференция на Съюза на българските писатели се гласува протестна декларация до Нобеловия комитет в Стокхолм, връчил наградата за литература на Александър Солженицин. Петима от присъстващите се оказват несъгласни с „правилната линия“. Това са поетите Валери Петров и Благой Димитров, сатирикът Марко Ганчев, театроведът Гочо Гочев и сценаристът Христо Ганев. Благой Димитров гласува „против“, останалите – „въздържал се“. Всичките те са изключени от СБП, а партийните членове – и от БКП. **Христова, Н.** Българският скандал „Солженицин“..., с. 60–107.

[11] Типичен пример в това отношение са обектите на ДС „Козел“ и „Монахиня“ – Радой Ралин и Блага Димитрова. За тях службите констатират, че „целенасочено привличат в обкръжението си млади творци, настройват ги срещу социалистическата действителност у нас, разлагат ги и им действат негативно при изработването и утвърждаването у тях на идейно-естетически критерии“ (**вж. Документ № 102 DVD**).

[12] Един от най-популярните „салони“ се организира от 1976 г. в дома на философа Николай Василев. Ето как проф. Василев описва създаването на „салона“ в едно свое интервю: „Преди това – от 74-а година съм асистент в катедрата по философия, тогава беше диалектически и исторически материализъм, и постепенно се събрахме една група – младите асистенти от катедрата – много често си общувахме, събирахме се. Даже и преди това сме се събирали, на по чашка, обсъждали сме, говорели сме си за различни проблеми и много често това сме го правели и в нас. 76-а година така пак се бяхме събрали у нас, беше октомври или ноември и тогава ни дойде идеята да го направим периодично, да се събираме в една неформална общност, в която да обсъждаме проблеми – философски, социологически, политически, всякакви, надявайки се, че ще можем да ги обсъждаме свободно. Включително такива еретични проблеми, деликатни въпроси и т.н.“ http://piron.culturecenter-su.org/wp-content/uploads/2014/10/interview_Nikolay_Vasilev_1.pdf / Посетен на 21.10.2015 г.

задълбочаването на интеграцията на I отдел на VI управление ДС с V управление на КГБ. До братските служби се изпращат списъци с потенциални български дисиденти с цел организиране на наблюдението им зад граница (**вж. Документ № 41**).

В края на десетилетието са отчетени редица противоречия и проблеми в работата на ДС по интелигенцията. Набляга се на подобряване на превантивната дейност и т.нар. „профилактика“. За последните две години е отчетено удвояването на агентурния апарат по линия на интелигенцията. Независимо от това слабо са „обезпечени“ съюзите на художниците, артистите и журналистите,[13] както и някои институти на БАН и МНЗ (**вж. Документ № 42**). Прави впечатление, че въпреки увеличението на агентурата не може да се добие ясна представа за процесите в тези среди. Процентът на агентите с висше образование е нисък и се създават много документи без оперативна стойност (**вж. Документ № 46**).

80-те години сякаш не бележат съществени подобрения в работата на ДС по отношение на българската интелигенция. Контролът върху учените е слаб, особено в институтите, които сами си канят чуждестранни гости. Слаб е и контролът в частните квартири, където гостите отсядат. Чуждите гости не желаят посредничеството на преводачи в комуникацията си с българските си колеги, защото добре владеят български и руски. Последното допълнително затруднява работата на службите (**вж. Документ № 50**). Делата се водят продължително време, което позволява на т.нар. „обекти“ да задълбочат дейността си и да „заразяват своето обкръжение“ (**вж. Документ № 51**). Характерен проблем по обслужването на почти всички мероприятия по линия на интелигенцията е липсата на предварителна информация за намеренията на противника. Ето защо се предприемат общи действия, което води до разпиляване на заангажираните оперативни сили и средства и непълноценното използване на агентурния апарат. (**вж. Документ № 52**). Последното до голяма степен се дължи и на факта, че една част от „обектите“ по линия на художествено-творческата интелигенция не се поддават на агентурна разработка от позицията им на авторитети с високо професионално или обществено положение и поради тяхната мнителност и затворен начин на живот. Ето защо разработката и наблюдението на тази категория лица се осъществява с технически средства (**вж. Документ № 63**).

Като метод за справяне с проблемите и овладяването на т.нар. „бели петна” в работата по интелигенцията през 1984 г. е предложено да се премахне ограничението за вербовка на членове на БКП и отговорни служители от обслужваните обекти (**вж. Документ № 64**).

В голяма част от документите ясно личи стремежът на властта да употребява интелигенцията за чисто политически цели. Последното е най-ясно изразено по отношение на представителите на българските писатели при участията им в международни форуми.[14] (**вж. напр. Документ № 71 DVD**). По тази причина българските делегации, особено зад граница, се явяват проводник не толкова на родната литература, а на политически интереси, в това число на СССР (**вж. Документ № 68**), и това не е изолиран случай.

През средата на 80-те години в писателските среди продължава формирането на паралелни структури. Запазва се тенденцията на т.нар. „сив поток” в литературата,

---

[13] По-подробно по въпроса за българските журналисти зад граница вж в сборника Държавна сигурност и „вражеските“ радиостанции. С., 2014.

[14] В периода 1977–1984 г. България е домакин на пет международни писателски срещи, които са добре документирани от ДС. Тези форуми, на които присъстват и редица представители на капиталистическите страни, имат пропагандно-политически характер, а чисто литературните въпроси остават на заден план.

като се създават творби, отричащи социалния оптимизъм, в които не присъства „съвременният положителен герой". Подобни произведения своевременно се изземват и предават за претопяване. Част от творците застъпват елитарни възгледи и апелират за „европеизиране" на българската литература. Аналогични явления се наблюдават в изобразителното изкуство, киното и музикалния живот (**вж. Документ № 132 DVD**).

При прочита на документите на ДС, събрани в този том, правят впечатление няколко основни момента. След установяването на монопола на БКП върху интелектуалния труд и приобщаването на интелигенцията към каноните на политическия строй, интелигенцията на първо място е жертва на системата. Това се изразява по различни начини, посредством редица ограничения: 1/ на творческата свобода, посредством налагане на партийните предписания в изкуството и науката; 2/ на личната свобода чрез контролиран достъп извън пределите на страната; 3/ на правото на собствено мнение,[15] чрез постоянни рестрикции към инакомислещите.

Предприетите мерки от страна на ДС започват с провеждането на „профилактична беседа" и стигат до възпрепятстване на кариерното развитие на даден индивид или лишаването му от възможност за изява в сферата на собствените му компетенции поради отказ от поемане на определени политически ангажименти. Последното е равносилно на морално насилие.[16] Крайният вариант се изразява в налагането на административни мерки. За тези хора служителите на репресивния апарат цинично казват, че „не притежават необходимата политическа зрялост".

Макар че ДС не регистрира организирана „вражеска дейност", в средите на интелигенцията битуват различни форми на съпротива срещу установения ред. По-важните това са създаването на произведения, които са в разрез с партийните повели[17] и формирането на приятелски групи от инакомислещи спрямо режима лица, където се дискутират проблемите на деня и се критикува политиката на БКП.

Другият основен момент това е приобщаването на представители на интелигенцията към апарата на ДС. От 60-те години започва усилена вербовка на хора от тези среди. Основно се търсят висшисти, владеещи западни езици и имащи контакти в капиталистическите страни с цел контраразузнавателното обезпечаване на обектите по линия на интелигенцията и опитите за диверсия (не само идеологическа) от страна на западните разузнавания. В част от случаите сътрудничеството става доброволно, на „патриотична основа". Но има и редица примери, в които хората са склонявани посредством събран „компроматериал" за тях или за техни близки.

---

[15] Един пример от преломната 1989 г. От януари до март с.г. на различни сгради в столичните общини „Средец" и „Слатина" се появяват пет надписа със съдържание: „Т. Берия Живков". Деянието е характеризирано от службите, първо като, противодържавна агитация и пропаганда и, второ, като хулигански акт. На 9 март 1989 г. в района на бул. „Ленин" (дн. „Цариградско шосе") № 39 Народната милиция простреля и залавя извършителя – 34-годишния тогава фотограф Симон Варсано. На първия разпит лицето обяснява подбудите си така: „Мисля така, защото най-общо казано моите действия са рожба на невъзможността в България човек да изкаже свободно това, което мисли". Той е категоричен, че постъпката му не е хулигански акт. – **АКРДОПБГДСРСБНА – М, II сл. д. 8278.**

[16] Показателно е случващото се с поета Константин Павлов. В документите на ДС е записано, че живее с мания за преследване: „На нему му се струва, че не само литературната критика, но и органите на сигурността се занимават с него". Това е така, защото „похабява" таланта си в погрешна посока и произведенията му са пропити с песимизъм и трагика по отношение на действителността. Но именно поради тази причина стиховете му се „предават от ръка на ръка". **АКРДОПБГДСРСБНА – М, V-О-76739.**

[17] Така в бр. № 10 на вестник „Пулс" от 5 март 1985 г. е публикувано стихотворението „Есен", в което по вертикала е вграден акростих със съдържание „Долу Тодор Живков". Появата на подобно произведение е звучен шамар срещу „първия" в партията и по мненията на мнозина е прецедент в тогавашния социалистически лагер (**вж. Документ № 71**).

* * *

Сборникът „Държавна сигурност и българската интелигенция“ включва 72 документа, а разширеният му електронен вариант 144 документа, подредени по хронологичен принцип. Приложен е списък с оригиналните заглавия на документите, като при малък брой от тях заглавието е разширено с информативна цел. Към всеки документ има кратка анотация и подробни искови данни. При отсъствието на датировка върху документа са търсени индиректни връзки със съседни документи от архивната единица или сверяване с други исторически събития, за които има податки. Датировката на съставителите, както и всяка друга намеса от тяхна страна, е поставена в квадратни скоби. Сред документите има такива, които не са публикувани в цялост поради твърде големия им обем. Подбрани са части от тях, които ни дават синтезирана информация по темата. В изпълнение изискванията на Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към ДС и РС на БНА в незначителна част от документите е заличена чувствителна информация.

За съставянето на сборника „Държавна сигурност и българската интелигенция“ са прегледани над 200 архивни единици. Подбраните документи основно са от Служебния архив на МВР (АКРДОПБГДСРСБНА – М) от фондовете на: Трето управление на ДС (Секретно-политическо за борба с контрареволюцията, по структурата до 1963 г., ф. 13); Шесто управление на ДС (за борба срещу идеологическата диверсия, контрареволюционни, националистически и други противодържавни прояви в страната, ф. 22); Информационно-аналитичната служба (ЦИАС, впоследствие ЦИОУ, ф. 38). Използвани са и множество документи от литерните дела от столичната и областните дирекции на МВР.

КРДОПБГДСРСБНА

INTRODUCTION

The documentary volume 'State Security and the Bulgarian Intelligentsia' is the thirty-first edition of the series „From the archives of the State Security" and is composed entirely of materials stored in the Centralized archive of the Commission for disclosure of documents and announcing affiliation of Bulgarian citizens with the State Security and the intelligence services of the Bulgarian National Army. In the process of working on the topic a considerable amount of documentation[1] was collected, which allows for a more panoramic presentation of the processes among the Bulgarian intellectual elite at the time of the communist regime in the eyes of the state security[2]. The intelligentsia has always been potentially critical to those in power and has a relatively large impact on public opinion. For this reason, the Bulgarian authorities see it as an object of "ideological diversion" of the enemy, in the face of the Western intelligence. Indicative is the fact that an independent unit of SS was always responsible for the operational and intelligence security and a so called separate 'line' is established to work on it. In the documents of the SS up to the mid-60s of the twentieth century mostly appear the umbrella term "intelligentsia", "bourgeois intelligentsia" or "hostile intelligentsia" under which the objects of the Division I - SS were developed. Behind the terminology used the following writers, artists, actors, musicians, lawyers, engineers, architects, journalists, doctors, teachers, and people of high academic posts from various fields of science were observed. **(see. Document No 3)**

After the formation in 1967 of the Sixth Division "to combat ideological subversion, counter-revolutionary, nationalist and other seditious activities in the country"[3]

---

[1] The main structures of the SS transferred documents into the archives until 1985, in some cases until 1987. So, for the past 5 years of the communist regime the document exchange the of the SS bodies is in the relevant central and regional structures. Therefore, upon a case of a secret and illegal purging of files by the Minister of Interior gene. Atanas Semerdzhiev at the end of January 1990, the instructions are for the documents after 1985 to be destroyed in all places.

A lot of 'letter files' from the metropolitan and regional directorates of the Ministry of Interior, which have a direct connection with the topic researched were not entered in the centralized archive of the Commission due to their destruction. Some of them are listed as follows: Unorganized Intellectuals in Sofia reg. No 392 / January 30, 1964; Union of Bulgarian Artists reg. No 850 / June 10, 1964; Management of radio information and television reg. No 860 / June 15, 1964; Union of Bulgarian Writers reg. No 861 / June 17, 1964; Higher Institute of Theatrical Arts reg. No 882 / June 30, 1964; Sofia State Philharmonic reg. No 1024 / December 7, 1964; Union of Composers in Bulgaria reg. No1025 / December 7, 1964.

[2] When it comes to the intelligentsia there is substantial bibliographical data and that stated here is just a small part of it: Avramov, D. Chronicle of a dramatic decade. Bulgarian Art in the period 1955-1965, S, 1994; Chichovski, The trial of historians. Bulgarian historical science. Documents and discussions 1944 - 1950, T. 1 S., 1995; Hristova, N. The Bulgarian scandal „Solzhenitsyn" 1970-1974. S., 2000; Migev V. Bulgarian writers and the political life in Bulgaria. S., 2001; Trifonova, T. Writers and files. S., 2004; Hritova, N. The Specifics of Bulgarian „dissidence". The Government and the intelligentsia, 1956-1989 Plovdiv, 2005; Kalinova E. The symbiosis government-intellectuals in Bulgaria in the 70s of 20th century - In: Cataclysmic times. Festschrift in honor of the 65th anniversary of Professor Ljubomir Ognianov. S., 2006, p. 770-795; Doynov: The Socialist realism: new research. S., 2008; Elenkov I. The Cultural Front. Bulgarian culture in the communist era - political governance, ideological grounds institutional regimes. S., 2008; Chichovski C. Policy against educational tradition. S., 2011; Stoyanova, T. Stoyanov, S. Radoi – The disturber of order and the rod of power. S., 2013 State security and education. S., 2011; State security against civil society organizations (1988-1990) S. 2013; De-Stalinization - the dilemma of a controversial decade (1953-1964). S., 2013; State Security and the scientific and technical intelligence. S., 2013; State security and the 'enemy' radio stations. S., 2014; State Security and jurisprudence. S., 2015

[3] A little earlier in the same year the Fifth Department of the KGB of the USSR was formed, which was used as a model in the restructuring of the Bulgarian security services. An interesting fact is that in the plans of the Sixth Directorate the issue of „deepening the integration" with the Fifth Department of the KGB was always present.

differentiation is observed in the terminology used. Terms like "artistic", "scientific" or "science and technology", "health" intelligentsia are imposed, which are invariably present in the documents of the government.

A great part of the documents on the researched topic have a reporting and summarizing nature and according to them the focus of the services is put on the abovementioned groups. The main tasks of the SS are: timely disclose and termination of the attempts and intentions of the enemy and the so called 'hostile elements' to obstruct or impede the realization of the cultural and scientific policy of the party; prevention of the emergence and activities of the opposition, the dissidents and other groups with anti-socialist orientation among the intelligentsia; protection of the socialist society and limiting the penetration and influence of ideological enemy ideological diversion and the negative phenomena in other socialist countries on cultural and scientific figures in our country, and through them on the society in general[4]. This was the reason for many restrictions to be imposed bordering humiliation, of prominent representatives of the Bulgarian intelligentsia. Indicative is the example of the artists Zlatyu Boyadzhiev and Dechko Uzunov, who should be checked for involvement with fascism, and to request permission from the SS to exercise their profession in the country under the control of the security forces. **(see. Documents No 1 and No 2)**

Having a clear idea of the role of the intellectuals in society, the Communist Party takes comprehensive measures to create a new, supremely devoted to it socialist intelligentsia as well as the transformation and use people from the old bourgeois intelligentsia. Of course, such a process cannot pass smoothly and its complete success is questionable. The fact that part of the intelligentsia seemingly stands in positions of power, but in private spoke against it and "dreams of restoration." is not hidden from the eye of the Bulgarian services. **(see. Document No 14)**

In 1948 the Bulgarian People's Party monopolize the cultural processes and places them in the frames of Marxist-Leninist ideology. In the beginning of the growing state the Bulgarian culture is placed under control and at the service of the party[5]. All artists are required to create works of art according to the canons of the socialist realism, which requires reality to be presented in the way the party wants so that works educate in the spirit of the communist ideal. The reaction of the intelligentsia is not late. In the circles of painters and artists it is intensively talked that Bulgarian art is doomed, because artists cannot create works by order, and the people who manage art are incompetent. (**see. Document No 4**) After the revolution in Hungary in 1956 the intellectual circles begin to deny the Soviet art, which is considered outdated and "smells of mold." Among the writers there is unrest against the 'supposed' 'guardianship' of the Central Committee and the need for creative freedom is widely discussed (**see. Document No 12**)

According to SS, contacts of artists and scientists with representatives of the West have a negative impact on some of them, leading to a denial of socialist realism. As a measure to counter this, the need for the diversion of young and talented actors from relations with capitalist legations is pointed. (**see. Document No 16**)

Interesting is the fact that it was in the years of the cult to personality that the SS acknowledges that the activity of the intelligentsia is not at the desired level. In a report

---

[4] From the Operational Plan of department 1, division 6 SS, Sofia, January 30, 1982. **АКРДОПБ-ГДСРСБНА - М, ф. 22, оп. 1, а. е. 159, л. 2.** Interesting is the fact that on closing one of the 'letter files' in Stara Zagora on February 23, 1990, the 'decriminalization of acts' was stated as a reason **АКРДОПБ-ГДСРСБНА - М, VI-Л-201 (СтЗ), л. 1-1 гр.**

[5] For more details on the issue see: **Chervenkov, V.,** About Art and Culture. C., 1950; **Zhivkov, T.** Art, Science and Culture in service of the people. T. 1 and 2, C., 1965.

we encounter the finding that a picture of the operational situation in the country cannot be given since in the countryside and the various regions no activities on the intelligentsia are performed. (**see. Document № 11**). It is pointed out in the same report that there is a need to strengthen the work on the acquisition of quality agents mainly in the Bulgarian Academy of Science and the universities.

After the suppression of the revolution in Hungary and the repressions undertaken by the Bulgarian authorities[6], according to the documents of the SS no evidence is found with regard an organized 'enemy activity' of the intelligentsia. The most common forms of such activity are the enemy propaganda, spreading of rumors, cracking jokes and praising the West. (**see. Document No 15**).

In the 60s SS starts to recruit new and better agents among the intelligentsia. These are mostly people who speak foreign languages and have links abroad with capitalist diplomats. The newly recruited agents are academics, researchers, conductors, artists and writers[7]. In the circles of artists an illegal workshop is formed, similar to the Petofi circle in Hungary. **(see. Document No 18**).

At the same time began the introduction of agents in the Bulgarian Academy of Sciences. The services pay particular attention to its headquarters, where they focus all scientific and technical documentation and the Physics Institute, which develops issues related to nuclear and semiconductor physics. In order to ensure counterintelligence of the Academy a proposal is made for sending a field agent undercover of the Deputy Head of its Foreign Department. (see. Document No 19).

An interesting western study, which becomes available to the SS states that the intervention of the political factor in Bulgarian science reduces its benefits. Policy has an adverse effect on the intellectual commitments and limits the type of studies. Restrictions are introduced on the connections of research scholars with their overseas colleagues. The high positions in the Communist Party of the members of the academy are not linked to the success in the intellectual field[8].

In the 70s SS notices increased interest on behalf of foreign intelligence and the 'institutes' conducting ideological diversion[9] to persons among the artistic and scientific intelligentsia. The services report that as a result of the foreign propaganda an aura of Western science and the good working conditions in the capitalist countries is 'artificially' created. **(see. Document No 23).** In this regard are the findings that in some embassies there are files for all intellectuals performing negative acts or have a reserve attitude towards party politics in the field of literature, culture and science in order to potentially be used in respect of the ideological subversion. (**see. Document No 27**) The desire for "creative expression and recognition" in the West, and the socio-economic situation in the country, urge more and more intellectuals to leave the capitalist countries. As a consequence, there are many cases

---

[6] An issue that was developed in details in the State Security volume – administrative, coercive and punitive measures, C. 2014

[7] An interesting aspect of the affiliation of representatives of the intelligentsia to the State Security agent apparatus presents to us a decision from the mid-60s for improvement of the work on Western tourists by sending only 'highly qualified agents coming from the circles of cultural figures creative and technical intelligentsia, journalists and others who would be of interest to foreign intelligentsia" to the resorts See the volume C. 2014, expanded electronic version, document No 19.

[8] 'Intellectuals and politicians in Eastern Europe. The Bulgarian Academy of Science (BAS) as an example of research. ' **АКРДОПБГДСРСБНА - М, VI-Л-890, т. 1, л. 47-48.**

[9] A number of Western scientific, cultural, information and statistical institutions, as well as non-profit ones, which the SS viewed as a tool of foreign intelligence, were hidden under this collective term in the language of the services. The so-called 'enemy radio stations' are also included in that number.

of non-returners. As a reciprocal measure SS proposes to strengthen the operational work on the selection of candidates for escape abroad. (**see. Document No 24**).

The first half of the 70s dates marks the formation of groups of friends in intellectual circles whose main goal is to oppose to the party politics. Typical examples of this are the writers Hristo Ganev, Valeri Petrov, Marko Ganchev, Gotcho Gotchev and Blagoy Dimitrov[10]. (**see. Document No 28**) This is also the time when a number of printed editions published interviews and literary materials that are in a sharp contrast with the policy of the party. (**see. Document No 31**) Signs of dissent in the literary circles and the scientific intelligentsia are observed, as well as the existence of groups of writers[11] with opposition attitudes, composers and journalists. (**see. Document No 33**) The unique for Bulgaria phenomenon 'indoor play' emerges (Theater for 'defense' audience), executed in the spirit of the abstract art of the West. (**see. Document No 32**)

The big focus during the period is placed on controlling the relationships in the so called friend's circles (referred to by the services as 'saloons'[12] or 'microstructures') and deepening the integration of Division I, Administration VI of SS with the KGB. Lists of potential Bulgarian dissidents are sent to the fraternal services to organize their monitoring abroad. (**see. Document No 41**)

At the end of the decade a number of contradictions and problems in the work of SS on the intelligentsia are reported. Emphasis is placed on improving the preventive activities and the so called 'prevention'. For the past two years a doubling of agents in respect of the intelligentsia is reported. Nevertheless, slightly 'secured' are the unions of artists, actors and journalists[13], and some institutes of the Bulgarian Academy of Science and the Ministry of Health. (**see. Document No 42**). It is noteworthy that despite the increase in the agents no clear picture of the processes in these circles can be obtained. The percentage of agents with higher education is low lots of documents without any operational value are worked out. (**see. Document No 46**)

It appears that the 80s do not mark any significant improvement in the operation of the SS in terms of the Bulgarian intellectuals. The control over scientists is weak, especially in the institutes which invite foreign guests themselves. The control in the private rooms

---

[10] On November 24, 1970 in Sofia, after the completion of the second national conference of the Union of Bulgarian Writers protest declaration is voted to the Nobel Committee in Stockholm that awarded the prize for Literature to Alexander Solzhenitsyn. Five of those present disagree with the „correct line". These include the poet Valery Petrov and Blagoy Dimitrov, the satirist Mark Ganchev, the drama specialist Gotcho Gotchev and the writer Hristo Ganev. Blagoy Dimitrov voted 'against', the others - „abstention". All of them are excluded from the UBW and from the Bulgarian Communist Party Hristova N. Bulgarian scandal 'Solzhenitsyn' ..., p. 60-107.

[11] A typical example in that respect are the objects of SS 'Goat' and 'Nun'– Radoi Ralin and Blaga Dimitrova. With regard to them the services find that they „purposefully attract young artists to their circles, prejudice them against the socialist reality in our country, decompose them and have a negative impact on them in developing and consolidating them with ideological and aesthetic criteria". (**see. Document No 102 DVD**)

[12] One of the most popular 'saloons' had been organized since 1976 in the home of the philosopher Nikolay Vassilev. Here is how Prof. Vassilev describes the establishment of the 'saloon' in an interview: „Before that - from the 1974 I have been an assistant professor in philosophy, it was dialectical and historical materialism then, and gradually a group was formed - young assistants from the Department – we often met and communicated. Even before that we used to get together for a drink, we talked, we talked about various problems and very often, we did it at my place. In 1976 again we gathered at my place, it was in October or November, and then we got the idea to do it periodically, to gather in an informal community in which to discuss problems - philosophical, sociological, political etc., hoping that we can discuss them freely. Including heretical problems, sensitive issues, etc. „ http://piron.culturecenter-su.org/wp-content/uploads/2014/10/interview_Nikolay_Vasilev_1.pdf/ Visited on 10/21/2015

[13] For more details on the question of Bulgarian journalists abroad see in the volume State Security and the 'enemy' radio stations. S., 2014

where guests stay is also poor. Foreign guests do not want mediation of translators in the communication with their Bulgarian counterparts because they speak Bulgarian and Russian fluently. The latter further hampers the work of the services. (**see. Document No 50**) Lawsuits are led for a long time, which allows the so called 'objects" to intensify their activities and to 'infect their encirclements.' (**see. Document No 51**) A specific problem in servicing almost all activities regarding the intelligentsia is the lack of prior information about the intentions of the enemy. Therefore, joint actions are undertaken, which leads to the dispersion of the operational forces and means involved and the irrational use of the agent apparatus. (**see. Document No 52**) The latter is to a great extend due to the fact that a part of the "objects" under the artistic intelligentsia is not open to the agent development from their position of being an authority with a high professional or social status, and because of their distrust and cooped up lifestyle. Therefore, the development and monitoring of this category of persons is carried out by technical means. (**see. Document No 63**)

As a method of coping with the problems and the overcoming of the so called 'white spots' in the work of the intellectuals in 1984 was proposed to remove the limitation on recruiting members of the BCP and responsible employees from the objects serviced. (**see. Document No 64**)

A great part of the documents shows clearly the authority's striving for using the intelligentsia simply for political purposes. The latter is most clearly shown with regard to the representatives of Bulgarian writers in their participation in international forums.[14] (**see for example Document No 71 DVD**) Therefore, the Bulgarian delegations, especially those abroad, play the role of an instrument not of our literature, but of political interests, including those of the USSR (**see. Document No 68**), and this is not an isolated case.

In the mid-80s in writers' circles continues the formation of parallel structures. The trend of the so called 'grey stream' literature is preserved by creating works denying the social optimism, where the 'modern positive hero' is not present. Similar works are promptly seized and sent for pulping. Some of the artists overlap elitist views and call for 'Europeanisation' of the Bulgarian literature. Similar phenomena are observed in the visual arts, cinema and music life. (**see. Document No 132 DVD**)

In reading the documents of the state security collected in this volume a few main points attract the attention. After the establishment of the monopoly of the Communist Party on the intellectual work and involvement of the intelligentsia to the canons of the political system, the intelligentsia is a victim of the system in the first place. This is expressed in different ways by a number of limitations: 1 / the creative freedom by imposing partisan instructions in art and science; 2 / personal freedom through control of the access outside the country; 3/ the right to their own opinion[15], by permanent restrictions on persons with different views.

The measures undertaken by the SS start with a 'prophylactic conversation' and go to obstructing career development of an individual or depriving them of the opportunity for

---

[14] In the period 1977-1984, Bulgaria is hosts five international writers' meetings, which are well documented by the SS. These forums, which are attended by representatives of a number of capitalist countries, bear the political character of the propaganda and the purely literary questions remain in the background.

[15] An example of the crucial 1989 from January to March the same year on various buildings in the capital districts 'Sredets' and 'Slatina', five labels appear with the following content: 'T. Beria Zhivkov'. The act is characterized by the services first as an agitation and propaganda against the state, and secondly as a hooligan act. On March 9, 1989 near the 39 'Lenin' Blvd. (nowadays 'Tsarigradsko Shosse') the People's Militia shoots and catches the perpetrator - then the 34-year-old photographer Simon Varsano. During the first interrogation the person explains his motives as follows: 'I think so, because, generally speaking, my actions are the product of the impossibility in Bulgaria for a person to express freely what they think.' He is adamant that his act is not an act of hooliganism. **АКРДОПБГДСРСБНА - М, II сл. д. 8278**

expression in the sphere of their own competence for refusing to assume certain political commitments. The latter is transformed to moral violence[16]. The final version is expressed in the imposition of administrative measures. For these people, the employees of the repressive apparatus cynically say that 'lack the necessary political maturity'.

Despite the fact that the SS does not detect any organized "enemy activity" among the intelligentsia various forms of resistance against the established order exist. The most important among them are the creation of works which are contrary to the party command[17] and led to the formation of friendship groups of dissidents against people opposing the regime and where the issues of the day are discussed, and the policy of the BCP – criticized. criticizes the policy of the Bulgarian Communist Party.

The other major point is the affiliation of representatives of the intelligentsia to the SS apparatus. Since 60s begins the recruitment of people from these backgrounds. university graduates who speak foreign languages and have contacts in the capitalist countries are mainly searched for ensuring of counterintelligence of objects in respect of the intelligentsia and the attempts for diversion (not only ideological) by the Western intelligence. In some cases, the cooperation is on voluntary basis, of 'patriotic grounds.' But there are a number of examples where people were induced by "discredits" with regard to them or their relatives.

* * *

The volume "State Security and the Intelligentsia" includes 72 documents, and its expanded electronic version - 144, arranged chronologically. Attached is a list of original titles of the documents, in a small number of them the title is expanded for informative purposes. Each document has a short annotation and detailed statements. In the absence of dating of a document are indirect links are sought with neighboring documents from the archival unit or collation with other historical events that have clues. The dating of compilers, as well as any intervention made by them is placed in square brackets. Among the documents available there are such ones that are not published in full due to the very large volume. Parts of them were selected that give us a synthesis of information on the topic. In compliance with the Law on Access and Disclosure of Documents and Announcing Affiliation of Bulgarian Citizens to the SS and IS of the BNA a minimal part of the documents containing sensitive information is deleted.

For the working out of the volume 'State Security and the Bulgarian Intelligentsia' over 200 archival units have been reviewed. The selected documents are mainly from the official archives of the Ministry of Interior (АКРДОПБГДСРСБНА – М) from the funds of: Third Directorate of State Security (Secret - political to combat counter-revolution in the structure until 1963, f. 13); Sixth Division of State Security (to combat ideological subversion, counter-revolutionary, nationalist and other seditious activities in the country f. 22); Information and Analytical Service (Central Analytical Information Service (CIAS), Central Information Organizational Directorate (CIOD) f. 38). Numerous documents from 'letter files' have been used from the metropolitan and regional directorates of the Ministry of Interior.

CDDAABCSSISBNA

---

[16] Indicative is what is happening to the poet Konstantin Pavlov. In the documents of the SS it is written that he is living with the mania for persecution 'It seems to him that not only the literary criticism, but it is also the security forces that deal with him.' This is because he 'wasted' his talent in the wrong direction, and his works are imbued with pessimism and tragic in terms of reality. But this is why his poetry is 'passed from hand to hand.' **АКРДОПБГДСРСБНА - М, V-О-76739**

[17] So, in issue No 10 of the newspaper „Pulse" dated March 5, 1985 the poem „Autumn" was published, which is vertically is an integrated acrostic with content 'Todor Zhivkov down.' The emergence of such work is a sonorous slap against the „first" in the party and according to many in the socialist camp at that time. (**see. Document No 71**)

СПИСЪК НА ДОКУМЕНТИТЕ С АНОТАЦИЯ

1. **Служебна бележка, издадена от ДНМ, отдел ДС на Златю Бояджиев, 28 юни 1945 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 4, а.е. 103, л. 2
Разрешава му се да рисува пейзажи и битови картини из цялото царство и крайбрежието, като рисуването не засяга обекти, представляващи интерес на чуждо разузнаване. Последната трябва да бъде заверявана във всяко населено място от местните милиционерски власти, които да следят за изпълнението.

2. **Доклад до началника на II група, отделение „В“ за извършена проверка на Дечко Узунов, София, 5 юли 1945 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 4, а.е. 109, л. 3
Подчертава се, че лицето не е членувало в никакви фашистки организации и няма досие в милицията.

3. **Годишен доклад за състоянието на обектите, обслужвани от отделение „В“ и състоянието на службите, София, [септември] 1947 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 144, л. 1-9
Документът обхваща времето от 1 май до 9 септември 1947 г. Съдържа данни за опозицията в средите на интелигенцията, както следва: академици, професори, писатели, художници, артисти, музиканти, адвокати, инженери, архитекти, лекари, учители и др. Като обекти на отделението са посочени и средствата за масова информация.

4. **Из отчетен доклад по линия на Отдел 01–ДС, София, 1948 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 330, л. 1; 21-22
По линия на интелигенцията са регистрирани множество вражески изказвания. Сред художници и артисти се говорело, че българското изкуство е обречено на гибел, понеже не може да се твори по поръчка, а хората, които ръководят изкуството, са некомпетентни.

5. **Отчетен доклад по линия на интелигенцията за времето от 1 септември до 31 октомври 1950 г., Стара Загора, [ноември] 1950 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 1, а.е. 894 (СтЗ), л. 12
Доложено е, че липсват характерни вражески прояви. В изказванията на отделни хора е доловено недоволство спрямо властта – положението в страната е определено като окаяно, а в България се строи не социализъм, а „страдания“.

6. **Годишен отчет за работата на отделение „Интелигенция и младежи“, Отдел 01–ДС за времето от 1 януари до 31 декември 1950 г., София, януари 1951 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 619, л. 7-11
Макар и да не е установено създаването на нелегални групи, през отчетния период се наблюдава активизиране на вражеските елементи. Дейността им се води самостоятелно и разпокъсано. Тя се изразява основно в разпространяване на чутото от западните радиостанции и отправяне на остри закани в очакване на нова война, която да промени властта в страната.

7. Отчетен доклад за работата на отделение „Интелигенция и младежи“, Отдел 01–ДС за времето от 1 януари до 28 февруари 1951 г., София, 1 март 1951 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 814, л. 2-11

За периода са установени и разкрити нелегални младежки групи в столицата и в Софийския университет. Дейността им се състои в печатане на позиви и лозунги, събиране на оръжие и подготовка за бягство зад граница.

8. Отчетен доклад за работата на отделение „Интелигенция и младежи“, Отдел 01–ДС за времето от 1 март до 30 април 1951 г., София, 8 май 1951 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 814, л. 12-14

Работата през периода по линия на професори и студенти е характеризирана като слаба при наличието на голям брой вражески елементи в тези среди.

9. Отчетен доклад по линия на интелигенцията за времето от 1 януари до 30 април 1952 г., Стара Загора, 29 април 1952 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 1, а.е. 894 (СтЗ), л. 13-13 гръб

Представителите на интелигенцията в Старозагорско възхваляват културата и изкуството на капиталистическите държави. Сред учителите са установени доста врагове и е неотложно създаването на агентура в средите им.

10. На кого служи вестник „Стършел“?, писмо от група комунисти до ПБ на ЦК на БКП, София, 15 септември 1953 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 1, а.е. 2779, л. 55-58

Повод за писмото са фейлетоните на Спас Йончев и Радой Ралин, насочени срещу видни културни дейци – комунисти. Посочено е, че с подобни материали в. „Стършел“ не служи на партията и още по-малко на комунистическото възпитание.

11. Отчетен доклад за състоянието на агентурно-оперативната работа по линиите на отделение „Интелигенция и младежи“ за първото шестмесечие на 1954 г., София, 19 юли 1954 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 1093, л. 1-13

Доложено е, че не може да се даде картина на оперативната обстановка в страната, защото в окръзите и околиите въобще не се работи по линия на интелигенцията. Отчетено е, че трябва да се засили работата по придобиване на качествена агентура главно в БАН и висшите учебни заведения.

12. Отчетен доклад за състоянието на агентурно-оперативната работа по линия на вражеската интелигенция за 1957 г., София, 29 януари 1958 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 1486, л. 1-17

След революцията в Унгария капиталистическите представителства активно работят за създаване на контакти и обработване на определени интелектуални среди в България. Засилват се настроенията за невъзвращенство и бягство зад граница. Интелектуалните среди отричат съветското изкуство, което е остаряло и „мирише на мухъл“. Сред писателите има брожение срещу „мнимата „опека“ на ЦК“ и се говори за творческа свобода. По данни на ДС по това време интелигенцията наброява 26 799 души.

13. Справка за състоянието на вражески настроените елементи от средите на инженерно-техническия персонал, работещ във важни обекти на промишлеността и агентурно-оперативното му обслужване, София, 27 юни 1958 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 1665, л. 2-17

Документът представлява подробен анализ на инженерните кадри в страната. Дадени са данни за формите на вражеска дейност в тези среди, като най-често става дума за вредителство.

14. **Доклад за антинародната дейност на врага сред интелигенцията, състоянието на агентурно-оперативната работа и мерките за нейното усилване, София, [1958 г.]**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 1676, л. 1-17
В документа се подчертава, че се взимат всестранни мерки за създаване на нова, безпределно предана на партията социалистическа интелигенция, както и за превъзпитаване и използване на кадрите на старата буржоазна интелигенция. Подчертава се, че част от интелигенцията привидно застава на позициите на властта, но в тесен кръг говори срещу нея и мечтае за реставрация.

15. **Отчетен доклад за извършената агентурно-оперативна работа по линия на вражеската интелигенция в страната през 1959 г., София, 15 януари 1960 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 1716, л. 1-14
Съобщава се, че в средите на интелигенцията няма данни за организирана вражеска дейност. Най-разпространената форма на такава дейност остава вражеската агитация, разпространението на слухове, разказването на вицове и възхвала на Запада.

16. **Отчетен доклад за агентурно-оперативната работа по линиите и обектите на обслужване на отделение I, отдел II, управление III – ДС през 1960 г. за центъра и окръзите, София, 10 януари 1961 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 1842, л. 1а-10
Отразено е, че контактите на дейците на изкуството и науката с представители на Запада оказват отрицателно влияние върху някои от тях, като последните се обявяват против социалистическия реализъм. За противодействие на това е необходимо отклоняването на млади и талантливи дейци от връзки с капиталистическите легации.

17. **Справка за обслужваните от оперативни работници обекти на отделение I, отдел II, управление III – ДС, София, 14 март 1961 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 1962, л. 13-14

18. **Справка за агентурно-оперативната работа на отделение I, отдел II, управление III – ДС за първото тримесечие на 1961 г., София, [април 1961 г.]**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 13, оп. 1, а.е. 1962, л. 1-5
Като успех е посочено придобиването на „качествена и с възможности“ агентура, владееща западни езици и имаща връзки в чужбина и с капиталистически дипломати. Нововербуваните агенти са академици, научни работници, диригенти, артисти и писатели. Съобщава се, че в средите на художниците е формиран нелегален кръжок, по подобие на кръжока „Петьофи“ в Унгария.

19. **Справка за състоянието на агентурно-оперативната работа в институтите при БАН към октомври 1962 г., София, 12 октомври 1962 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л-890, т. 1, л. 9-17
Отбелязано е, че най-важните подразделения на академията са Централното ѝ управление, където е съсредоточена цялата научна и техническа документация и Физическият институт, който разработва проблеми, свързани с ядрената

и полупроводникова физика. За изпълнението на контраразузнавателни задачи е необходима вербовката на научни работници, владеещи западни езици и имащи контакти с учени на Запад. Отправено е предложение за изпращането на оперативен работник под прикритието на зам.-началник на Външния отдел при Академията.

20. Докладна записка от председателя на КДС до Секретариата на ЦК на БКП относно посещение на български писатели в Лондон, София, 21 февруари 1962 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 10, а.е. 127, л. 26-28

Предлага се освобождаването на първия секретар на българското посолство в Лондон, поради това че с действията си е компрометирал един от писателите, служител на КДС, изпратен да обезпечава групата.

21. Информация за коментари във връзка с конгреса на културата, София, 4 май 1967 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л-587, т. 1, ч. 1, л. 41-44

Според агентурни донесения конгресът не се очаквал с интерес сред част от дейците на изкуството и литературата, защото на него нямало да се поставят наболели проблеми, а основно щяло да се наблегне на парадната му страна.

22. Съобщение за някои изказвания на заседанията на българската и съветската делегация при клуба на съветско-българската млада творческа интелигенция (литературна група), София, 11 ноември 1969 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л-587, т. 1, ч. 1, л. 46-49

От българска страна са изказани мисли, че е наложително национално „събуждане“ на руснаците и ясно национално диференциране на литературите на СССР.

23. Отчетен доклад за работата на Отдел 01 при Управление 06 – ДС през 1970 г., София, 9 януари 1971 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а.е. 1, л. 1-15

През отчетната година се е засилил интересът на чуждите разузнавания и институтите, провеждащи идеологическата диверсия към лица от средите на художествената и научна интелигенция. В резултат на това изкуствено се създава ореол на западната наука и добрите условия за работа в капиталистическите страни. Продължава разпространението на апокрифна литература, а в изкуството се наблюдават „упадъчни“ тенденции.

24. Справка за организацията на оперативната работа по културните и научни дейци, пребиваващи в чужбина за продължително време на работа, гастроли, специализации и международни прояви, София, 9 юни 1971 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1а, а.е. 812, л. 19-23

Сред интелигенцията се наблюдава засилен стремеж към излизане в капиталистическите страни с цел материално облагодетелстване и желание за „творческа изява и признание“ на Запад. Като следствие от това има много случаи на невъзвращенство. Предлага се засилване на оперативната работа по подбора на кандидатите за излизане зад граница.

25. Доклад за работата по интелигенцията, изнесен пред ръководството на Управление 06 – ДС, София, 2 ноември 1971 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1а, а.е. 813, л. 33-45

Документът има отчетен характер и касае дейността на създаденото през септември II отделение, на отдел I, което обезпечава контраразузнавателно в 47 идеологически институти, в които е съсредоточена интелигенцията по линия на печата, музиката, театъра, изобразителното изкуство, фотографията и др.

26. Справка за изменилите на родината през 1969–1971 г. по линия на научната и художествено-творческата интелигенция, София, 23 ноември 1971 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л-890, т. 5, л. 10-11
За отчетния период 32 представители на интелигенцията са избягали зад граница, като в над половината от случаите това е станало от югославска територия.

27. Справка за оперативната обстановка по направление на художествено-творческата и научна интелигенция през периода 1970–1972 г., София, 4 декември 1972 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 38, оп. 1, а.е. 87, л. 33-54
Посочено е, че в някои посолства съществуват картотеки за всички интелектуалци, имащи отрицателни прояви или демонстрирали резерви към партийната политика в областта на литературата, културата и науката с цел евентуално да бъдат използвани по линия на идеологическата диверсия. Продължава разпространението на инкриминирана литература като произведенията на Солженицин и др.

28. Доклад за състоянието на контраразузнавателната работа на органите на ДС по разкриване и пресичане подривната дейност на противника в средите на художествено-творческата интелигенция и мероприятия за нейното подобряване, София, 20 април 1973 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1а, а.е. 829, л. 1-19
Съобщава се, че сред интелигенцията се образуват приятелски групи, т.нар. „микроструктури“, които се противопоставят на партийната политика. Характерен пример за това са писателите Христо Ганев, Валери Петров, Марко Ганчев, Гочо Гочев и Благой Димитров.

29. Окръжно до поделенията на МВР в страната, София, 23 октомври 1973 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1а, а.е. 462, л. 69-70
Изисква се в срок до един месец да бъде изпратена информация за насоките и проявите на вражеска дейност сред художествената интелигенция по приложен списък от въпроси, интересуващи VI управление – ДС.

30. Справка за оперативната обстановка по линия на интелигенцията за 1974 г., София, 17 декември 1974 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 38, оп. 1, а.е. 84, л. 20-22
Отчетният период преминава под знака на романа на Ал. Солженицин „Архипелаг ГУЛАГ“. В средите на интелигенцията се засилва тенденцията на безкомпромисно осъждане на социализма в България.

31. Справка за някои негативни явления и тенденции в печатните издания на Съюза на българските писатели, София, 5 април 1975 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 38, оп. 1, а.е. 84, л. 23-28
Констатирано е, че в редица печатни издания се публикуват интервюта и литературни материали, които противоречат на политиката на партията.

32. Информация за поставена „стайна пиеса“ в дома на режисьора Вили Цанков, София, 8 май 1976 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л-587, т. 1, ч. 2, л. 155-156
По всеобщото мнение на присъствалите на пиесата видни дейци на културата това е „ново явление“ напълно в духа на абстрактното изкуство, театър за „отбрана“ публика.

33. Доклад за състоянието на агентурно-оперативната работа на органите на ДС сред художествено-творческата интелигенция и работещите в средствата за масова информация, София, 14 септември 1976 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а.е. 45, л. 69-86
Отчетена е появата на симптоми на дисидентство в литературните среди и научната интелигенция, както и наличието на „микроструктури“ в средите на писатели, композитори и журналисти.

34. Справка за проявите на Радой Ралин и Борис Димовски, София, 18 февруари 1977 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1а, а.е. 996, л. 62-67
Анализиран е литературният диалог между двамата автори, озаглавен „Животът ни е немислим без фаустовци“. Документирани са изказвания на Ралин и Димовски с двусмислен и антипартиен характер по време на срещи със студенти.

35. Окръжно до поделенията на МВР в страната относно провеждането на Третия конгрес на българската култура, София, 14 март 1977 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л-587, т. 3, л. 18-19
Съдържа указание да се инструктира агентурата сред художествено-творческата интелигенция за придобиване на информация за настроенията и проявите на враждебно настроени лица.

36. Агентурни сведения за настроенията в Съюза на българските художници, София, 17 март 1977 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1а, а.е. 996, л. 27
Сред голяма част от художниците битува схващането, че ръководството на съюза изопачава партийната политика за своя изгода.

37. Мнение за предстоящата в София среща на писателите от цял свят, София, 30 април 1977 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л-465, т. 1, л. 131-132
Според агент „Витоша“ гостите не трябва да посещават заводи и ТКЗС-та, защото техните интереси са насочени към изложби, църкви, музеи, криптата на храм-паметника „Александър Невски“ и курортите по Черно море.

38. План за провеждане на М „Г“ по обекти, участващи в международната среща на писателите, София, 4 юни 1977 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л-465, т. 2, л. 63-64
Предвижда се проникване в стаите на част от делегатите, издирване и заснемане на материали.

39. Доклад за задачите на Отдел 01 при Управление 06 – ДС, произтичащи от решенията на националната партийна конференция и съвещанието на МВР, София, 13 юни 1978 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а.е. 80, л. 33-47

Отчетено е, че радиостанциите „Свободна Европа“ и „Дойче Веле“ се стремят да инспирират прояви на дисидентство сред интелигенцията. Посочена е необходимостта от подобряване на взаимодействието с ВГУ по пресичане опитите на посолствата и чужди лица за неконтролирани контакти с български граждани. Трябва да се активизира работата за по-пълно проникване и изучаване на взаимоотношенията в някои „микроструктури“.

40. Рапорт за агентурно донесение относно изказване на писателя Богомил Нонев, София, 18 януари 1979 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1а, а.е. 1234, л. 9-10
Писателят коментира новоизлязлата книга на Тончо Жечев „Тайните салони“ като дисидентско произведение, което не утвърждава реалистичното начало. Говори и за миналото на Николай Хайтов, на когото не можело да се гласува доверие.

41. Из план за работата на Отдел 01 при Управление 06 – ДС за 1979 г., София, 29 януари 1979 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а.е. 96, л. 1-3; 18-28
Акцентира се върху контролиране взаимоотношенията в т.нар. „салони“ или „микроструктури“. Говори се за задълбочаване на интеграцията на отдела с V-то управление на КГБ. Предвижда се изпращането до братските служби на списъци с потенциални български дисиденти с цел организиране на наблюдението им зад граница.

42. Из доклад за агентурно-оперативната работа на органите на ДС за пресичане опитите на противника да провежда идеологическа диверсия и друга подривна дейност сред интелигенцията, София, 10 април 1979 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а.е. 98, л. 50-52; 70-84
Посочват се слабостите в работата и се акцентира върху превантивната дейност и профилактиката. За последните две години е отчетено удвояването на агентурния апарат по линия на интелигенцията. Независимо от това слабо са обезпечени съюзите на художниците, артистите и журналистите, както и някои институти на БАН и МНЗ.

43. Писмо до началник отдел „Международни връзки“ при Секретариата на МВР относно предстоящата международна писателска среща, София, 9 май 1979 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л-465, т. 4, л. 16-17
Отправена е молба братските служби да изпратят информация за участниците в срещата.

44. Информация за предстоящия конгрес на Съюза на българските художници, София, 17 юни 1979 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 38, оп. 1, а.е. 84, л. 127-129
Съдържа сведения за настроенията сред художниците и предстоящия избор на ръководни органи на съюза.

45. Агентурно сведение за сър Стивън Рънсиман, британски историк, София, 2 октомври 1979 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л-587, т. 5, л. 19-20
Набелязани са мероприятия по агентурно-оперативното обезпечаване на Рънсиман при срещите му в страната.

46. Бележки по доклада за агентурата и вражеския контингент, София, 30 ноември 1979 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а.е. 98, л. 45-49
Набелязани са редица противоречия и проблеми в работата на ДС по интелигенцията. Отбелязано е, че въпреки увеличението на агентурата не може да се добие ясна представа за процесите в тези среди. Процентът на агентите с висше образование е нисък и се изписват много страници без оперативна стойност.

47. Списък на мероприятията, които ще бъдат обезпечавани в КРО от отделение 01, Отдел 10, София, 28 януари 1980 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л 890, т. 1, л. 90-90 гръб
Набелязани са редица симпозиуми и конгреси по линия на техническия прогрес и БАН.

48. Съпроводително писмо до Отдел 01, Управление 06 – ДС, София, 26 май 1980 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1а, а.е. 1363, л. 5
Посочени са редица институции, по които се работи по линия на интелигенцията.

49. Справка относно изяснен сигнал за създадена в Казанлък група от интелигенти с „дисидентски настроения“, София, 3 юни 1980 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1а, а.е. 1360, л. 6-8
Групата „Плесница на обществения вкус“ си поставяла за основна задача да критикува и разобличава слабостите в обществото.

50. Агентурно сведение относно поведението и контактите на чужди учени, командировани по линия на БАН, София, 28 октомври 1980 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л 890, т. 1, л. 222-225
Отчетено е, че контролът върху учените е слаб, особено в институтите, които сами си канят гости. Слаб е и контролът в частните квартири, където гостите отсядат. Чужденците не желаят посредничеството на преводачи, защото добре владеят български и руски.

51. Отчетен доклад за работата на Отдел 01 при Управление 06 – ДС по линия на художествено-творческата и научна интелигенция и здравеопазването през 1980 г., София, 23 януари 1981 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а.е. 114, л. 1-19
Анализът на данните показва, че няма прелом в работата по делата. Някои от тях се водят продължително време, което позволява на обектите да задълбочат дейността си и да „заразяват своето обкръжение“.

52. Доклад относно проблеми на агентурната дейност на органите на контраразузнаването по крупни международни прояви, София, 15 април 1981 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а.е. 131, л. 1-7
Характерен проблем по обслужването на почти всички мероприятия е липсата на предварителна информация за намеренията на противника. Ето защо се предприемат общи действия, което води до разпиляване на заангажираните оперативни сили и средства и непълноценното използване на агентурния апарат.

53. Справка относно профилактирани от 01 отдел на 06 управление – ДС лица през първото тримесечие на 1981 г., София, 24 април 1981 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а.е. 136, л. 43-48

Съдържа сведения за проведени профилактични беседи с Михаил Неделчев, Енчо Мутафов, Светлозар Игов и др.

54. Агентурно сведение за съвещанието на президентите на академиите на науките на социалистическите страни, София, 5 ноември 1981 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л 890, т. 1, л. 119-121
Отчетени са близките отношения между полските и румънските представители, които не подкрепили текста на възванието за безядрена Европа, а поддържали позицията, че както САЩ, така и СССР трябва да се откажат да разполагат ракети на континента.

55. Информация за проведения 45-и конгрес на международния ПЕН клуб, София, 25 ноември 1981 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1а, а.е. 1493, л. 91-96
По време на конгреса е имало „идеологическа конфронтация“ във връзка с преследването на интелектуалци в социалистическите страни заради политическите им убеждения.

56. Справка относно дейността на противника по канала на научно-техническия обмен, София, 18 август 1982 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л 890, т. 1, л. 188-192
Отчетено е, че противниковите служби използват създадените добри условия по линия на специализациите в чужбина, за да разлагат „елитната“ българска интелигенция и да събират интересуващата ги информация. Специализираните изложби в страната също се явяват легален начин за вражеско проникване.

57. Справка за работата на 01 отдел по обезпечаване сигурността на българските граждани, временно пребиваващи зад граница и за завърналите се в страната, София, 7 септември 1982 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а.е. 161, л. 1-6
По данни на службите за последните три години над 51 000 души от средите на художествено-творческата, научната и медицинската интелигенция пребиват в чужбина по различни поводи.

58. Информация относно изяснен сигнал за разпространени некролози с негативно политическо съдържание, София, 2 март 1983 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а.е. 192, л. 62-65
Съобщава за изработени от Радой Ралин некролози на Атанас Далчев и Никола Фурнаджиев с използвани текстове от книгата „Фрагменти“ на Далчев. По мнението на някои писатели, така подбраните текстове (без да се посочва времето, когато са написани), отнесени към българската действителност, придобивали антисоциалистическо звучене.

59. Информация за проведен разговор между Свобода Бъчварова и семейство Желю и Мария Желеви, София, 6 юли 1983 г.
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а.е. 195, л. 1-5
Свобода Бълчварова споделила как излизайки зад граница, ясно видяла, че българинът е поставен в изолация от „световния процес на мислене“ и се почувствала като човек от средновековието. Желю Желев характеризирал днешното време като антиинтелектуално, несвободно и потискащо.

60. Справка относно коментари по Априлския пленум, положението в СССР и последния пленум на ЦК на БКП в някои интелектуални среди в столицата, София, 18 октомври 1983 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а.е. 195, л. 17-19

Съдържа данни за проведен разговор между Блага Димитрова, Йордан Василев и Валери Петров. Коментирало се, че култът към личността съществувал, както никога досега. Единственото положително било, че нямало лагери, но това било само привидно.

61. Информация относно участие на български художници в международния салон на карикатурата – Канада, София, 9 януари 1984 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а.е. 221, л. 1-8

Съдържа сведения за прихванати 33 броя от каталога на Международния салон на карикатурата, Монреал, 1983 г., адресирани до български художници, участници в салона. Въпреки своя привиден обективизъм и политическа неангажираност карикатурите, в това число и на част от българските творци, имали определена антисъветска и антисоциалистическа тематика.

62. Писмо до началник Окръжно управление МВР – Стара Загора, София, 18 януари 1984 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 18, а.е. 47 (СтЗ), л. 1

Изискват се справки за преподавателите във висшите учебни заведения в окръга, които са подходящи за оперативно ползване при пребиваването си в капиталистическите страни.

63. Докладна записка от началник Отдел 01, Управление 06 – ДС, София, 30 януари 1984 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а.е. 225, л. 24-26

Съобщава, че една част от обектите по линия на художествено-творческата интелигенция не се поддават на агентурна разработка поради своята мнителност, затворен начин на живот или от позицията им на авторитети с високо професионално или обществено положение. Ето защо разработката и наблюдението на тази категория лица трябва да се осъществява с технически средства.

64. Мнение на Отдел 01 при Управление 06 – ДС по някои основни проблеми и задачи, от чието решаване зависи подобряване на качеството на оперативната работа, София, 23 февруари 1984 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а.е. 225, л. 27-33

Посочено е, че за овладяването на т.нар. „бели петна“ в работата е необходимо да се премахне ограничението за вербовка на членове на БКП и отговорни служители от обслужваните обекти.

65. Сведение относно посещението в СССР на делегация на Съюза на българските писатели, София, 20 март 1984 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а.е. 221, л. 35-39

Делегацията посещава Москва с цел подписване на план за съвместна работа през годината. Отчетено е, че курсът на международния ПЕН клуб остава подчертано реакционен и няма възможност за неговата промяна.

66. Информация относно петата априлска литературна дискусия, София, 20 април 1984 г.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а.е. 221, л. 29-34

Според добитите сведения Блага Димитрова оценила дискусията като „страшен зверилник“, а акад. Петър Динеков споделил, че ръководството на СБП се съобразявало единствено с това какво ще кажат „горе или еди-къде си“.

67. **Справка относно кореспондентските връзки на български граждани от средите на художествено-творческата интелигенция с капиталистическите страни, София, 11 май 1984 г.**

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а.е. 221, л. 40-43

Засечена е кореспонденция на 2108 интелектуалци, като преобладават връзките с ГФР и Франция. Посочено е, че средно около 50% от числения състав на даден творчески съюз контактува по този начин. Кореспонденцията е разделена на приятелска, делова, роднинска, интимна и „неотбелязана“.

68. **Информация относно проведен 47-и конгрес на международния ПЕН клуб, София, 15 юни 1984 г.**

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а.е. 223, л. 4-9

В международния ПЕН клуб периодично се обсъждат въпроси за правата на човека и съдбата на писатели, намиращи се в затвора. По тази причина българската делегация се явява проводник не толкова на българската литература, а на политически интереси, в това число на СССР.

69. **Справка за профилактичната дейност на Отдел 01, Управление 06 – ДС за времето от 1 януари 1980 г. до 30 юни 1984 г., София, 16 август 1984 г.**

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а.е. 225, л. 61-65

През отчетния период е отклонено назначаването на над 200 лица от вражески произход или стоящи на нездрави идейно-естетически позиции и не е допуснато издигането на 60 лица от тези категории. Набелязани са мерки и мероприятия за подобряване на профилактиката в средите на интелигенцията.

70. **Агентурно сведение за дейността на клубовете по „фантастика“, София, 31 октомври 1984 г.**

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а.е. 223, л. 10-15 гръб

Клубовете за научна фантастика и прогностика имат собствени печатни издания и набират все по-голяма популярност, особено сред младите хора. Повдигнат е въпросът каква е ролята на ДКМС в избора на клубни ръководства, а оттам върху контрола на тези клубове.

71. **Агентурно сведение относно коментари по повод отпечатано стихотворение на страниците на в. „Пулс“, София, 3 май 1985 г.**

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1а, а.е. 1693, л. 15-15 гръб

В бр. № 10 на вестника от 5 март 1985 г. е публикувано стихотворението „Есен“, в което по вертикала е вграден акростих със съдържание „Долу Тодор Живков“.

72. **Мероприятия на Отдел 01 при Управление 06 – ДС относно подобряване работата с агентурата, София, 19 май 1987 г.**

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а.е. 160, л. 20-21

Посочено е, че за по-рационалното използване на агентурния апарат е необходимо изграждането на единна „система-азбучник“ за връзките на всеки агент (заобикалящата го среда и контингент), която да се ползва по заявка на съответното поделение.

LIST OF DOCUMENTS WITH ANNOTATION

1. **Certificate issued by the People's Militia Directorate (PMD), State Security Department, to Zlatyu Boyadzhiev, June 28, 1945**
   АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 13, оп. 4, а. е. 103, л. 2
   He is allowed to paint landscapes and domestic paintings throughout the kingdom and the coast as the painting does not affect objects of interest to the foreign intelligence. The latter must be validated in every village by the local militia authorities that monitor the implementation.

2. **Report to the Head of Group II, Division 'B' with regard to a check of Dechko Uzunov performed, Sofia, July 5, 1945.**
   АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 13, оп. 4, а. е. 109, л. 3
   It is emphasised that the person is not a member of any fascist organization and is not filed in the militia.

3. **Annual report on the state of the objects served by Division 'B' and the state of the services, Sofia [September] 1947**
   АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 13, оп. 1, а. е. 144, л. 1-9
   The document covers the period from May 1 to September 9, 1947 and contains data regarding the opposition among the intelligentsia as follows: academics, professors, writers, artists, actors, musicians, lawyers, engineers, architects, doctors, teachers and others. Representatives of the media are also listed as objects of the Division.

4. **From a report under Division 01-SS, Sofia, 1948**
   АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 13, оп. 1, а. е. 330, л. 1; 21-22
   Numerous hostile statements are registered in respect of the intelligentsia. It is widely talked among painters and artists that Bulgarian art is doomed, because one cannot create by order, and people who direct art are incompetent.

5. **Report in respect of the intelligentsia within the period September 1 to October 31, 1950, Stara Zagora, [November] 1950**
   АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 1, а. е. 894 (СтЗ), л. 12
   No typical hostile acts are reported to exist. Discontent against the government is perceived in the statements of individuals - the situation in the country is described as deplorable and what is being built in Bulgaria is not socialism but 'suffering.'

6. **Annual report on the operation of the department „Intelligentsia and the Youth", Division 01-SS for the period from January 1 to December 31,1950, Sofia, January 1951**
   АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 13, оп. 1, а. е. 619, л. 7-11
   Although not specifically identified, the establishment of illegal groups in the reporting period, intensification of hostile elements can be observed. Their activity is conducted alone and partially. It is expressed primarily in disseminating what is heard from the

western radio stations and making sharp threats in anticipation of a new war to change the power in the country.

7. **Report on the work of the department 'Intelligentsia and the Youth', Division 01-SS for the period from January 1 to February 28, 1951, Sofia, March 1, 1951**
   АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 13, оп. 1, а. е. 814, л. 2-11
   Illegal youth groups in the capital and Sofia University are identified and disclosed in that period. Their work includes printing leaflets and slogans, collecting weapons and preparation to escape abroad.

8. **Report on the work of the department 'Intelligentsia and the Youth', Division 01-DS for the period from March 1 to April 30, 1951, Sofia, May 8, 1951**
   АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 13, оп. 1, а. е. 814, л. 12-14
   The work during that period in respect of professors and students is characterized as weak in the presence of a large number of hostile elements in these circles.

9. **Report in respect of the intelligentsia for the period from January 1 to April 30,1952, Stara Zagora, April 29, 1952**
   АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 1, а. е. 894 (СтЗ), л. 13-13 гръб
   The representatives of the intelligentsia in Stara Zagora praise the art and culture of the capitalist countries. Quite a lot of enemies are established among teachers and this fact urged the creation of agents among them.

10. **Who does the newspaper 'Starshel' serve to? A letter from a group of communists to the PB of the CC of the BCP, Sofia, September 15, 1953**
    АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 1, а. е. 2779, л. 55-58
    The reason for the letter are feuilleton of Spas Ionchev and addressed against prominent cultural figures - communists. It is stated that such materials the newspaper 'Starshel' does not serve the party and even less they serve the communist education.

11. **Report on the state of the intelligence and operational work in respect of department 'Intelligentsia and the Youth' for the first half of 1954, Sofia, July 19, 1954**
    АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 13, оп. 1, а. е. 1093, л. 1-13
    It is reported that a picture cannot be given of the operational situation in the country because the counties and districts do not work in respect of the intelligentsia. It is reported that there is a need to intensify the work on the acquisition of quality agents mainly in the Bulgarian Academy of Science and the universities.

12. **Report on the state of the intelligence and operational work in respect of the enemy's intelligentsia for 1957, Sofia, January 29, 1958**
    АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 13, оп. 1, а. е. 1486, л. 1-17
    After the revolution in Hungary the capitalist representations actively work for establishing networking and brainwashing of certain intellectual circles in Bulgaria. The attitudes for non-returning and escape abroad are enhanced. Intellectuals deny the Soviet art, which is considered outdated and "smells of mold." There is unrest among the writes against the "suggested" guardianship' of the Central Committee and it is widely talked about creative freedom. According to the SS the intelligentsia numbered 26,799 people at that time.

13. **Review on the state of the hostile elements from the circles of engineering and technical staff working in critical industry facilities and its intelligence and operational purposes, Sofia, June 27, 1958**

АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 13, оп. 1, а. е. 1665, л. 2-17
The document is a detailed analysis of the engineers in the country. Data is given with regard to the forms of the hostile activity in these circles, and the most common case is that of sabotage.

14. **Report on the anti-people's activity of the enemy among the intelligentsia, the state of intelligence and operational work and measures for its intensification, Sofia, [1958]**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 13, оп. 1, а. е. 1676, л. 1-17
The document emphasizes that comprehensive measures are taken for the creation of a new, supremely loyal to the socialist party intelligentsia as well as re-education and use of specialists of the old bourgeois intelligentsia. It stresses that part of the intelligentsia seemingly stands in the positions of the power, but in private they speak against it and dream of restoration.

15. **Report on the intelligence and operational work in respect of the enemy's intelligentsia in the country in 1959, city of Sofia, January 15, 1960**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 13, оп. 1, а. е. 1716, л. 1-14
It is reported that among the intelligentsia no evidence of organized hostile activity is observed. The most common form of such activity remains the enemy propaganda, the spreading of rumors, telling of jokes and praising in the West.

16. **The report on the intelligence and operational work in respect of the objects of service of Division I, Department II, Administration III of the SS in 1960 for the center and the districts of Sofia, January 10, 1961**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 13, оп. 1, а. е. 1842, л. 1а-10
It is reported that the contacts of artists and scientists with representatives of the West have a negative impact on some of them, who are against the socialist realism. To counteract this, it is necessary that young and talented actors in relations with capitalist legations are diverted.

17. **Information on the objects serviced by the operatives of Division I, Department II, Administration III of SS, Sofia, March 14, 1961**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 13, оп. 1, а. е. 1962, л. 13-14

18. **Information on the intelligence and operational work of the Division I, Department II, Administration III - SS for the first quarter of 1961, Sofia [April 1961]**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 13, оп. 1, а. е. 1962, л. 1-5
The acquisition of „quality and with capabilities" agents who speak foreign languages and have ties abroad and capitalist diplomats is pointed out as success. The newly-recruited agents are academics, researchers, conductors, artists and writers. It is reported that an illegal workshop is formed among the artists, similar to the circle „Petofi" in Hungary.

19. **Information on the state of the intelligence and operational work in the institutes of the Bulgarian Academy of Science to October 1962, Sofia, 12 October 1962**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, VI-Л-890, т. 1, л. 9-17
It is noted that the most important divisions of the academy are its headquarters, where all scientific and technical documentation is focused and the Physical Institute, which develops issues related to nuclear and semiconductor physics. For the implementation of counterintelligence tasks there is a need for researchers to be recruited who speak

foreign languages and have contacts with scientists in the West. A proposal is made for operatives to be sent under undercover of the deputy head of the foreign affairs department at the Academy.

20. **Report from the President of the State Security Committee to the Secretariat of the Central Committee of the Communist Party about the visit of Bulgarian writers in London, Sofia, February 21, 1962**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 10, а. е. 127, л. 26-28
The release of first secretary of the Bulgarian Embassy in London is proposed due to the fact that his actions compromised one of the writers, officer at the SSC, sent to secure the group.

21. **Information on comments in connection with the Congress of Culture, Sofia, May 4, 1967.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, VI-Л-587, т. 1, ч. 1, л. 41-44
According the intelligence reports the Congress is not expected with interest from the artists and literature representatives because it would not place pressing issues, but mainly emphasize its parade aspect.

22. **Information on some speeches at meetings of the Bulgarian and the Soviet delegations at the club of the Soviet-Bulgarian young creative intelligentsia (literary group), Sofia, November 11, 1969**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, VI-Л-587, т. 1, ч. 1, л. 46-49
Opinions were expressed from the Bulgarian side that a national „awakening“ of Russians is necessary and clear national differentiation the USSR literatures.

23. **Report on the operation of Division 01 06 - SS in 1970, Sofia, January 9, 1971**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 22, оп. 1, а. е. 1, л. 1-15
During the reporting year there is an increased interest on behalf of the foreign intelligence and the institutes conducting ideological diversion to persons from among the artistic and scientific intelligentsia. As a result, a halo of Western science is artificially created as well as of the good working conditions in the capitalist countries. The spread of apocryphal literature continues, and 'decadent' trends are observed in art.

24. **Information on the organization of the operational work with regard to cultural and scientific figures residing abroad for a long time to work, tours, fellowships and international events, Sofia, June 9, 1971**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 22, оп. 1а, а. е. 812, л. 19-23
Among the intelligentsia, there is an increasing desire for escape to the capitalist countries in order to gain material benefits and a desire for „creative expression and recognition“ in the West. As a consequence, there are many cases of non-returning. Strengthening of the operational work on the selection of candidates for exit abroad is proposed.

25. **Report on the work on the intelligentsia, presented to the leadership of Division 06 - SS Sofia, November 2, 1971**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 22, оп. 1а, а. е. 813, л. 33-45
The document has a reporting nature and concerns the activities of established in September Division II of Department I, which provides counterintelligence at the 47 ideological institutions where the intelligentsia is concentrated in respect of the press, music, theater, art, photography etc.

26. Information on those who betrayed the country in 1969-1971 in respect of the scientific and artistic intelligentsia, Sofia, November 23, 1971
АКРДОПБГДСРСБНА - М, VI-Л-890, т. 5, л. 10-11
For the reporting period 32 intellectuals are reported to have escaped abroad in over half of the cases this happened on the territory of Yugoslavia.

27. Information on the operational situation with regard to the artistic and scientific intelligentsia during the period from 1970 to 1972, Sofia, December 4, 1972
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 38, оп. 1, а. е. 87, л. 33-54
It is noted that some embassies there are files for all intellectuals performing negative acts or demonstrating reserves to party politics in the field of literature, culture and science in order to potentially be used in a line of the ideological subversion. The spread of the incriminated literature such as the works of Solzhenitsyn continues.

28. Report on the status of counter-intelligence operation of the State Security to identify and suppress the subversive activities of the opposition among the artistic intelligentsia and measures for its improvement, Sofia, April 20, 1973
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 22, оп. 1а, а. е. 829, л. 1-19
It is reported that among the intelligentsia groups of friends are formed in the so called 'microstructures' opposing the party politics. Typical examples of this are the writers Hristo Ganev, Valeri Petrov, Marko Ganchev, Gotcho Gotchev and Blagoy Dimitrov.

29. Circular letter to the divisions of the Ministry of Interior in Bulgaria, Sofia, October 23, 1973
АКРДО ПБГДСРСБНА - М, ф. 22, оп. 1а, а. е. 462, л. 69-70
It is required that within a one-month term information about the guidelines of the enemy activity among the artistic intelligentsia in a questionnaire on issued of interest to Division VI of SS is to be sent.

30. Information about the operative circumstances in respect of the intelligentsia 1974, Sofia, December 17, 1974
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 38, оп. 1, а. е. 84, л. 20-22
The reporting period is marked by the novel by Al. Solzhenitsyn's 'The Gulag Archipelago'. In intellectual circles of the tendency of the uncompromising condemnation of socialism in Bulgaria is accelerating.

31. Information on some negative events and trends in the printed editions of the Union of Bulgarian Writers, Sofia, 5 April 1975
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 38, оп. 1, а. е. 84, л. 23-28
It is established that in a number of newspapers interviews and literary materials that contradict the policy of the party are published.

32. Information on an 'indoor play' in the house of the director Vili Tsankov, Sofia, May 8, 1976
АКРДОПБГДСРСБНА - М, VI-Л-587, т. 1, ч. 2, л. 155-156
According to most persons being present at the play, prominent cultural figures, this is a 'new phenomenon' in the spirit of abstract art, theater for 'defense' audience.

33. Report on the state of the intelligence and operational work of the State Security among the artistic intelligentsia and those working in the mass media, Sofia, September 14, 1976
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 22, оп. 1, а. е. 45, л. 69-86

The appearance of symptoms of dissidence in literary circles and scientific intelligentsia is reported, as well as the presence of 'microstructures' in the circles of writers, composers and journalists.

34. Information on the manifestations of Radoy Ralin and Boris Dimovski, Sofia, February 18, 1977
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 22, оп. 1а, а. е. 996, л. 62-67
The literary dialogue between the two authors is analyzed, entitled 'Our life is unthinkable without Faust followers.' Documented ate some statements of Ralin and Dimovski with ambiguous and anti-party character during meetings with students.

35. Circular letter to the divisions of the Ministry of Interior in the country with regard to the conduct of the Third Congress of Bulgarian Culture, Sofia, March 14, 1977
АКРДОПБГДСРСБНА - М, VI-Л-587, т. 3, л. 18-19
It contains guidance to instruct the agents among the artistic intelligentsia to acquire information about the attitudes and manifestations of hostile persons.

36. Intelligence reports on the attitudes in the Union of Bulgarian Artists, Sofia, March 17, 1977
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 22, оп. 1а, а. е. 996, л. 27
Among a great part of the artists there is the realization that the leadership of the union distorts the party politics to their own advantage.

37. Opinion on the upcoming meeting in Sofia of writers from around the world Sofia, April 30, 1977
АКРДОПБГДСРСБНА - М, VI-Л-465, т. 1, л. 131-132
According to the agent „Vitosha" visitors should not visit factories and cooperatives because their interests are directed towards exhibitions, churches, museums, the crypt of the temple-monument „Alexander Nevsky" and the Black Sea resorts.

38. Plan for conducting M „D" on objects participating in the international meeting of writers, Sofia, June 4, 1977
АКРДОПБГДСРСБНА - М, VI-Л-465, т. 2, л. 63-64
Penetration into the rooms of some delegates with the aim of searching and capturing materials is envisaged.

39. Report on the tasks of the division 01 to administration 06 - SS resulting from the decisions of the national party conference and the meeting of the Ministry of Interior, Sofia, 13 June 1978
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 22, оп. 1, а. е. 80, л. 33-47
It is reported that the radio stations „Free Europe" and „Deutsche Welle" seek to inspire acts of dissidence among the intelligentsia. The need to improve the interaction with the Second Chief Directorate for stopping attempts of embassies and foreign persons for uncontrolled contacts with Bulgarian citizens is pointed out. The work for better penetration and studying the relationship in some „microstructures" should be intensified.

40. Information about an intelligence report on the speech the writer Bogomil Nonev, Sofia, January 18, 1979
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 22, оп. 1а, а. е. 1234, л. 9-10
The writer comments on the newly published book of Toncho Zhechev „Secret saloons" as dissident work, which does not approve realistic start. The past Nikolay Haytov is talked about, who cannot be trusted.

41. From the action plan of Division 01 to Administration 06 – SS, 1979, Sofia, January 29, 1979
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 22, оп. 1, а. е. 96, л. 1-3; 18-28
Emphasis is placed on controlling the relationships in the so called „saloons“ or „microstructures“. the integration of the department with a V-division of the KGB is widely talked about. The sending to the fraternal offices of lists of potential Bulgarian dissidents so that a monitoring on them to be organized abroad is envisaged.

42. From a report on the intelligence and operative work of the State Security to suppress the attempts of the enemy to carry out ideological sabotage and other subversive activities among the intelligentsia, Sofia, April 10, 1979
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 22, оп. 1, а. е. 98, л. 50-52; 70-84
The weaknesses in the work are identified and a focus is placed on preventive measures and prophylaxis. For the past two years a doubling of agents in respect of the intelligentsia is reported. However, poorly are secured the unions of artists, actors and journalists, and some institutes of the Bulgarian Academy of Science and the Ministry of People's Health.

43. Letter to the Head of „International Relations“ department to the Secretariat of the Ministry of Interior on the forthcoming international writers‘ meeting, Sofia, May 9, 1979
АКРДОПБГДСРСБНА - М, VI-Л-465, т. 4, л. 16-17
The fraternal British services are asked to send information about the participants in the meeting.

44. Information about the upcoming congress of the Union of Bulgarian Artists, Sofia, June 17, 1979
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 38, оп. 1, а. е. 84, л. 127-129
It contains information about the attitudes among the artists and the upcoming election of governing bodies of the Union.

45. Intelligence information about Sir Steven Runciman, a British historian, Sofia, October 2, 1979
АКРДОПБГДСРСБНА - М, VI-Л-587, т. 5, л. 19-20
Events are identified with regard to the intelligence and operational securing of Runciman during his meetings in the country.

46. Notes the report on the intelligence and the enemy contingent, Sofia, November 30, 1979
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 22, оп. 1, а. е. 98, л. 45-49
A number of contradictions and problems in the work of SS in respect of the intelligentsia are identified. It is noted that despite an increase in the agents no clear picture can be obtained with regard to the processes in these circles. The percentage of agents with higher education is low and many pages are written without any operational value.

47. List of the events, which will be secured in the Counterintelligence Department by Division 01, Department 10, Sofia, 28 January 1980
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л 890, т. 1, л. 90-90 гръб
A number of symposia and congresses are planned in respect of the technical progress and the Bulgarian Academy of Science.

48. Accompanying letter to Division 01, Administration 06 - SS Sofia, May 26, 1980
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1а, а. е. 1363, л. 5
A number of institutions are identified, which operate in respect of the intelligentsia.

49. Information on a clear signal for a group of intellectuals with „dissident moods" is established in Kazanlak, June 3, 1980
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1а, а. е. 1360, л. 6-8
The group „slap in the face of public taste" sets a principal task of criticizing and denouncing the weaknesses in society.

50. The intelligence information on the behavior and contacts of foreign scholars posted in respect of the BAS, October 28, 1980
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л 890, т. 1, л. 222-225
It is reported that the control over scientists is weak, especially in the institutes which themselves invite guests. The control in private rooms where guests stay is also weak. Foreigners do not want mediation of translators as they speak Bulgarian and Russian fluently.

51. Report on the operation of the department under division 06, administration 01 - SS in respect of the artistic and scientific intelligentsia and healthcare in 1980, Sofia, January 23, 1981
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а. е. 114, л. 1-19
The data analysis shows that there is no breakthrough in casework. Some of them are led for a long time, which allows objects to intensify their activities and to 'infect their circles'

52. Report on the problems of the intelligence activities of the bodies of counterintelligence at major international events, Sofia, April 15, 1981
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а. е. 131, л. 1-7
A specific problem in the service of almost all activities is the lack of prior information about the intentions of the enemy. Therefore, joint actions are undertaken, which lead to dispersion of the involvement operational forces and the under-use of the agents.

53. Information on persons prevented by department 01, division 06 - SS in the first quarter of 1981, Sofia, April 24, 1981
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а. е. 136, л. 43-48
It contains information about the prevention talks held with Mikhail Nedeltchev, Encho Mutafov, Svetozar Igov and others.

54. Intelligence information on the meeting of the Presidents of the Academies of Science of the socialist countries, Sofia, November 5, 1981
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л 890, т. 1, л. 119-121
Close relations are reported between the Polish and Romanian representatives who do not support the text about nuclear-free Europe, and maintained the position that both the US and the Soviet Union must refuse to place missiles on the continent.

55. Information on the 45th Congress of the International PEN Club held, Sofia, November 25, 1981
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1а, а. е. 1493, л. 91-96
During the congress there was 'ideological confrontation' in connection with the persecution of intellectuals in the socialist countries because of their political beliefs.

56. Report on the activities of opponents through the channels of scientific and technical exchange, Sofia, 18 August 1982
АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л 890, т. 1, л. 188-192
It is reported that the enemy services use the established good conditions in respect of specializations abroad to decompose the 'elite' Bulgarian intelligentsia and collect information of interest to them. The specialized exhibitions in the country are also a legal way to hostile intrusion.

57. Information on the work of Division 01 to ensure the security of Bulgarian citizens temporarily residing abroad and of the returnees in the country Sofia, September 7, 1982
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а. е. 161, л. 1-6
According to the staff for the last three years, over 51,000 people from the circles of the artistic, scientific and medical intelligentsia reside abroad on various occasions.

58. Information on a clear signal for distributed obituaries with negative political content, Sofia, March 2 1983
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а. е. 192, л. 62-65
It is reported about obituaries made by Radoi Ralin, Atanas Dalchev and Nikola Furnadzhiev used with texts from the book Dalchev's 'Fragments'. According to some writers, the selected texts (without specifying the time when were written) referring to Bulgarian reality acquired anti-socialists sounding.

59. Information about a conversation between Svoboda Buchvarova and the family and Zhelyu and Maria Zhelevi, Sofia, July 6, 1983
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а. е. 195, л. 1-5
Svoboda Buchvarova shares how touring abroad clearly sees that Bulgarians are placed in isolation of the „global thinking process" and feels like a man from the Middle Ages. Zhelyu Zhelev characterized this time as anti-intellectual, unfree and depressing.

60. Information on the comments about the April Plenary Session on the situation in the USSR and the last plenum of the Central Committee of the Communist Party in some intellectual circles in the capital, Sofia, October 18, 1983
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а. е. 195, л. 17-19
It contains data on a conversation between Blaga Dimitrova, Yordan Vasilev and Valeri Petrov. Commenting that the cult of personality existed as never before. The only positive thing was that there were no camps, but it was only ostensible.

61. Information on participation of Bulgarian artists in the international saloon of caricature - Canada, Sofia, January 9, 1984
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а. е. 221, л. 1-8
It contains information about 33 copies taken of the catalog of the „International Saloon of Caricature" Montreal 1983, addressed to the Bulgarian artists, participants in the gym. Despite its apparent objectivism and political disengagement, cartoons, including part of the Bulgarian artists had a certain anti-Soviet and anti-socialist themes.

62. Letter to Chief of the District Administration to the Ministry of Interior - Stara Zagora, Sofia, January 18, 1984
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 18, а. е. 47 (Ст3), л. 1
References are required for teachers in higher education establishments in the county, which are suitable for operational use during their stay in the capitalist countries.

63. Note from the Head of Division 01, Administration 06 - SS Sofia, January 30, 1984
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а. е. 225, л. 24-26
It is reported that one part of the objects in respect of the artistic intelligentsia do not defy to the intelligence development because of their distrust, closed way of life or their position of authority with a high professional or social status. Therefore, the development and monitoring of this category of persons should be carried out by technical means.

64. Position of Division 01, Administration 06 - SS on some main problems and tasks whose solution depends on improving the quality of the operational work, Sofia, February 23, 1984
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а. е. 225, л. 27-33
It is noted that the gaining a command of the so called 'white spots' in the work it is necessary to remove the limitation on recruitment of members of the BCP and responsible employees of objects serviced.

65. Statement on the visit to the USSR of a delegation of the Union of Bulgarian Writers, Sofia, March 20, 1984
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а. е. 221, л. 35-39
The delegation visits Moscow with the aim of signing a plan to work together during the year. It is reported that the rate of the international PEN Club remains markedly reactionary and with no possibility of its change.

66. Information on the fifth literary discussion in April, Sofia, April 20, 1984
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а. е. 221, л. 29-34
According to the data obtained Blaga Dimitrova appreciated the discussion as 'dreadful menagerie' and Acad. Peter Dinekov told that the management of the UBW comply only with what they will say 'above or somewhere else'.

67. Information on correspondent relationships of Bulgarian citizens from among the artistic intelligentsia with the capitalist countries, Sofia, May 11, 1984
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а. е. 221, л. 40-43
Correspondence was detected of 2108 intellectuals in which dominated the links with the FRG and France. It is stated that about 50% of the number of a creative union made contacts this way. The correspondence is divided into a friendly, business, kinship, intimate and „unmarked".

68. Information on the 47th Congress of the International PEN Club held, Sofia, June 15, 1984
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а. е. 223, л. 4-9
In an international PEN Club issues regarding the human rights and the fate of writers who are in prison are periodically discussed. For this reason, the Bulgarian delegation is a mediator not so much of the Bulgarian literature but of political interests, including those of the USSR.

69. Information about the preventive activity of Division 01, Administration 06 - SS for the period from January 1, 1980 to June 30, 1984, Sofia, August 16, 1984
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а. е. 225, л. 61-65
During the reporting period the appointment of more than 200 persons of enemy origin or standing at the unhealthy ideological and aesthetic positions is declined and upsurge of 60 persons of these categories is not allowed. Measures and events are identified to improve the prevention among the intelligentsia.

70. Intelligence information on the activities of clubs on 'science fiction', Sofia, October 31, 1984
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а. е. 223, л. 10-15 гръб
Science fiction and prognosis clubs have their own publications and gain popularity more and more, especially among young people. The question about the role of DKMS in choosing the club manuals is raised, and from there the issue of controlling these clubs.

71. Intelligence information concerning comments on the occasion of the poem issued on the pages of the newspaper 'Pulse', Sofia, May 3, 1985
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1а, а. е. 1693, л. 15-15 гръб
In issue No 10 of the newspaper of March 5, 1985 the poem 'Autumn' was published, which is vertically integrated acrostic with the content 'Todor Zhivkov down.'

72. Activities of Division 01, Administration 06 - SS on improving the working with agents, Sofia, May 19, 1987
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 22, оп. 1, а. е. 160, л. 20-21
It is stated that for the more rational use of the agent apparatus a unified 'index – system' is necessary to be built with regard to the links to each agent (their surroundings and contingent) to be used upon the request on behalf of the respective division.

CDDAABCSSISBNA

2

М. В. Р.

ДИРЕКЦИЯ НА НАРОДНАТА МИЛИЦИЯ
ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ

№ 3595 дс
28 юни 1945 г.
София 2.д. 1275
Вътр.тел.157

До Господин
Златю Георгиев Бояджиев
художник
жив.на ул."Народно събрание"
№ 9
Т у к.

Дирекция на Народната милиция - отдел Държавна сигурност, разрешава на лицето ЗЛАТЮ ГЕОРГИЕВ БОЯДЖИЕВ - художник от София, да рисува пейзажи и битови картини из цялото царство и крайбрежието, като рисуване то не засяга обекти представляващи интерес за чуждо разузнаване.

Лицето се задължава, при посещение на населен пункт за рисуване, да се яви пред местните милиционерски власти, които да завер рат настоящето и следят за изпълнението.

Настоящето важи до юни на 1945 г.

НАЧАЛНИК Д.С.:

НАЧАЛНИК ОТДЕЛЕНИЕТО ОТ Д.С.

разпечатан 5.VII.1945

ДО НАЧАЛНИКА НА II-РА ГРУПА

ОТД. "В".

Д О К Л А Д

По възложената ми задача да проуча лицето ДЕЧКО УЗУНОВ художник, професор при художествената академия докладвам:

Според сведения събрани от негови познати горното лице преди 9-ти Септември не е членувал в никаква фашистка организация. Много талантлив художник е за което е доста ценен от наша общественост. Член е на съюза на художниците. Не взима дейно участие в обществений живот на страната но при допитване до него за някои инициативи дава ценни напътствия и взима участие в тех. Няма досие в Милицията.

5.VII.1945год,
СОФИЯ.

ДОКЛАДВА: 110.

1972 1

До Господин Началника на I отдел
Дирекция Държавна Сигурност

Т У К.

Г О Д И Ш Е Н Д О К Л А Д

от Любомир Василев Анев, н-к отд."В", относно състоянието на обектите които се обслужват от отделението ми и състоянието на службите.

Поради обстоятелството че отделението се сформира и органи зира от края на месец април т. г. доклада в по големата си част се явява такъв за времето от I май до към 9-IX-1947г.

Обектите които обслужва отделението ми се групират в 8 ресора: МЛАДЕЖТА, ИНТЕЛИГЕНЦИЯТА, ПЕЧАТА, ДУХОВЕНСТВОТО, СТОПАНСКИТЕ СЛОЕВЕ/ занаятчии, търговци, индустриялци и банкери/, СЕЛЯЧЕСТВОТО, и НЕОРГАНИЗИРАНОТО НАСЕЛЕНИЕ, РАБ.КЛАСА распределени съответно в 8 служебни групи, обединени в две служби. Една част от обектите/ ученическата и студентска младеж от групата на младежта, гимназиални учители и Министерство на просветата, лекари и равници с Минист. на народното здраве и Министерството на правосъдието от групата на интелегенцията , някои от обектите по печата , по духовенството, и секциите по групата на неорганизираното население/ отделението ми получи в наследство от бившите отделение"А", отделение"В". В по-големата си част обаче обектите беха съвършенно нови за отделението и работата трябваше да се организира изцело на ново. Изцело нови обекти беха: Академици, професори, писатели, артисти, музиканти, адвокати, инжинери, архитекти, зъболекари от групата по интелегенцията, спортната младеж от групата по младежта, ,Българ. Телег. Агенция и Минист. на информацията от групата по печата, и изцело обектите на ПЕТА и обектите на СЕДМА група и на ШЕСТА група.

По силата на тия обстоятелства доклада за моето отделение се явява фактически пет месечен доклад, за времето от сформиране на отделението до настоящи дни.

Доклада разполагам в две части: първата обхваща политическото състояния на обектите за отчетния период , до колкото сме успели да го овладеем и втората част- приложение относно растановка на обектитите и обеспечаването им с агентура и организационото състояние на службата и кадара.

2

ПЪРВА ЧАСТ: ПОЛИТЕЧЕСКОТО СЪСТОЯНИЕ И ПРОЯВИ НА ОБСЛУЖВАНИТЕ ОБЕКТИ

I. ВСРЕД МЛАДЕЖТА.

А. УНЕВЕРИСИТЕТСКАТА МЛАДЕЖ.

От общия брой на студентите в София по непълни данни се знае, че в РП/к/ и РМС членуват около 30%, в останалите О.Ф. партий-16%, а активни опозиционери около 5%. В ОСНС са организирани около 60 % от всички студенти.

Чи прокарването на мероприятията на О.Ф. в унервериситета съ действуваха чл. на РП/к/, РМС и ОСНС, а опозиционните елементи при всички случаи се противопоставиха и саботираха.

Така например законопроекта за вишето образование предизвика голями вълнения всред обсъжданията. Независимо от политическата принадлежност, болшинството от студентите реагира остро срещу законопроекта понеже ОСНС не беше взел мерки да го разясни правилно. Това обстоятелство беше умело използувано от опозиционните групировки: анархисти, лулчевисти, петковисти, които успяха да организират и урудят редица публични акции, и трибини против законопроекта. Най-голямо участие са взели студенти от Медицинския ф-тет, политехниката, ДВУФА и др., като са направили събрания пред БИАД, Агрономическия ф-т, ДВУФА и др.

Преди и на 1 май организирана проява имаше от страна на студенти-анархисти от Политехниката, където бяха разпространени позиви с антиотечественофронтовско съдържание. Авторите не са открити.

Освен горните организирани прояви други от по-голям мащаб не са забелязани. Почти в всички уневерситети отделни опозиционни елементи злословят при всички случаи срещу Отечественофронтовската власт. Злословеха главно срещу видни отечественофронтовци, срещу законопроекта за вишето образование, при обмяната на банкнотите и в последно време против бригадите.

Към края на летната сесия се забелязва по голям прилив в редовете на ОСНС. Въпреки изказванията на опозиционерите голяма част от студенството се забелязва голям трудов ентусиазъм, които зарази доста от колебаещите се. Въпреки изказванията на опозицонерите против двегодишния стопански план, болшинството от студентите започнаха на дело изпълнението мо, включени се в националните и областни младежки строителни бригади.

Б. СРЕДНОШКОЛСКАТА МЛАДЕЖ.

От всичко 20,000 средношколници в София в ЕМОС членуват около 80 %, а в много гимназии има класове обхванати 100 %. От всички ученици в РМС членуват около 42 %, като в много училища са повече. Съюзници има съвсем малко и те развиват ~~и те развиват~~ по-голяма опозиционна дейност отечественофронтовска дейност.

Открити опозиционери не съсредоточени на ЕМОС от всички училища има около 6%, като в отделни училища са повече. Така например Д.Фр. К. са 43 % М.Фр. К. 42 %, VI-та М.Г.-18% I М.Г.-13 % ДСТУ-10 % II д. пр. г. -10%, Кер. у-ще-35 %, Дърв. У-ще-10 % и т. н.

Към 2% от членовете на ЕМОС от всички училища са прикрити опозиционери и от там вършат своята разрушителна работа срущу ЕМОС и О.Ф. В някой училища тоя процент е много по голям. Например: Ромънския колеж към 26%, Италиянско училище 14 %, I-ва Дев. Т. Г.-15 %, 1-ва Дев. Г-9.5 % V м. г.-8.8 %, ДСТУ-4.5 % и т. н.

През настоящата учебна година са били открити опозиционни организации на ЕМС/Сърб/, в ДСТУ с около 25 члена и в I м. т.г. с около 40 члена. Последните са развили по активна опозицонна дейност. На 29.V.47 година е бил заловен ЙОРДАН КРАЛЕВ, че разпространява позиви писани на ръка в дух против ЕМОС и бригадите. Същия бил арестуван и пуснат.

Другa организирана опозиционна проява имаше на първи май. Учениците и ученичките от Френския колеж скъсаха плакатите и украсата в викахи "У-У-У" "Долу ЕМОС" и др. т. Проявата беше масов

Когото

Почти в всички училища от елни опозиционери се проявяваха. С антинародна агитация и слухове, хули и клевети против О.Ф., против бригадирското движение, а някъде са късали Стен-вестници и портрети на Ш-р предсе дател Г. Димитров /2-ра Дев. Гимназия, III-та Дев. Професионална Гимназия/

За отбелязване, че гимназиите почти се изчистиха от бившите браници, ратници и легионери.

Голяма част от учениците имат лошо отношение към научните занимания и посещават най-редовно урежданите от ЕМОС кръжоци за усвояването на материала. Психиката за "отърваване", обаче още съществува. Бедрата това учебната година зъвърши с повишаване на успеха и затягане на дисциплината.

За младежките строителни бригади се записаха много ученици, та дори и някой опозиционери. Поради надхвърляне на определената Цифра доста ученици не бяха приети.

В. МЛАДЕЖКА ОТ СП. КЛУБОВЕ И МАСОВИ ОРГАНИЗАЦИИ.

Ръководствата в всички сп. клубове и масови организаций са в ръцете на чл. на РП/к/ и РМС, но има и доста важни фектори, които се оглавяват от опозиционери, които прикрито спъват развитието на физ. културата./ дир. фис. сп., НФС-тур. секция, "Чавдар"-баскетбол /.

Почти в всички сп. клубове се отчертаната лица с опозиционни разбирания, но досега дейността им се е съ тояла в прикрито съботиране решенията на ЦСФС и изказванията срещу власта на О.Ф.

До сега в НСВС и НЦС са отбелязани "компании", които водят "лек" на участниците на които са с реакционни прояви както в миналото така и след 9-ти IX/Нар. Мор. съюз и Нар. Въз. Спорт/

Характерното за спортните клубове, е че в отбо ните тимове на футбол, войлебол, баскетбол, хазена и др. играят и голяма болшинство от хулигански прояви и кариеристи.

Г. МЛАДЕЖКИТЕ СТРОИТЕЛНИ БРИГАДИ.

Работата в 5-тях баталиона на младежката строителна бригада започна от М. април. В първите два месеца се извършиха подготвителни работи и не са отбелязани по особени политически прояви. През М. Юнии започна работата първата редовна смяна. Понеже бе в началото на организацията почти в всички баталиони имаше нередовности по прехраната и и продоволствието, които бяха причината за протести от бригадири.

Поради страха да не бъдат взети от "шеста бригада" голяма част от безделниците навлезнаха в бригадите и не закъсняха да се проявят. Това особено много се почуствува в баталионите в които имаше младежи от София. Така например на Перник-Волуяк на няколко пъти бяха намирани зареден взрив по обектите на работата и намирани писма на бригадирци до свой познати в които описваха живота в бригадата, като в лагер.

На "Хаин-боаз" беше скъсана телефонната линия между два отряда, а края един лагер слизало въображено лице и скало сведение за командирите на бригадата. На язовира "Г. Димитров" две неизвестни лица пресрещнали куриера на баталиона и го питали за командирите.

От м. юлий започнаха да работят ученици и студенти. За отбелязване е, че учениците са дисциплинарани и дават по добра работа от студентите повече приказват, а малко работят.

След удавянето на 12 души бригадирци от стан Делян от направената проверка в другите обекти се установи, че има и други места незащитени от към наводнение. Много от лагерите са разположени всред планините, близо до голями гори и уязвими от към нападение. Причина за горното е че още в началото при разполагане на лагерите не са обърнали сериозно внимание нартози въпрос.

Освен това малката бдителност, която проявяват камандирите на баталионите улеснява опозиционерите да дършат саботажи при работата.

II. ВСРЕД ИНТЕЛИГЕНЦИЯТА.

А. АКАДЕМИЦИ. на брой 92. Всред тях вражеската конструктация е слаба

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

Има около 22 опозиционно проявяващи се академици. В полотическо отношение са слабо активни.

ПРОФЕСОРИ, ДОЦЕНТИ и АСИСТЕНТИ във вишете учебни заведения в София има около 753. От тях опозиционно проявяващи се са 151. За 219 професори, асистенти и доценти сме в състояние да дадем политическа характеристика. Тук вражеските прояви стават при четене на лекции на студентите. Открито се критикуват мероприятията на власта се на реакционността на теориите при преподаването.

ГИМНАЗИАЛНИТЕ УЧИТЕЛИ в София са 492. Към 172 са опозиционно настроени и опозиционно проявяващи се. Комунистите са 115. Сме в състояние да характеризираме за около 200 гимн. учители. Вражеските прояви тук ставаха пак чрез предодаването на материял в класовете; Открито тормозене на активисти комсисти, разлагане на ЕМОС, подбиране шовинистични стихотворения за цитатти при тържествени случаи от макар и видни, наши писатели /Вазов и др/.

Положени то вред учителите от ТЪРГ. и ПРОФЕСИОНАЛНИ У-ЩА Е СЪЩОТО, както и при гимназиалните учители. Те са около 180. Като реакционери са набелязани около 20, комунистите са към 25.

АРТИСТИТЕ в Народния театър, Държ. опера та Младежкия театър са около 260. От тях комунисти са 80. Вражески настроените са около 75 души. Можем да дадем харектеристика за около 100 души. Лятото е мъртав сезон за артистите. Те се интересуват по слабо от политическите въпроси, отколкото от професионалните си въпроси: кога и как ще излезе бюджета на театъра, как да се заплащат извънредните представления. Разяснителната работа вред артистите е много слаба. Те не правят никакви събрания за разглеждане текущи актуални въпроси. И да подготовка на своя конгрес, които се състоя ана края на юний т.г. не се проведе нито едно събрание вред артистите. Конгресните резолюции пак не се снеха долу.

ХУДОЖНИЦИ И ПИСАТЕЛИ имаше към 521. Реакционо настроените са към 80-90. Комунистите са към 150.

ЛЕКАРИТЕ в София са 1550, зъболекарите около 500. Политическа харектеристика можем да дадем за около 200 души. Комунистите са около 120, а като врагове сме отбелязали към 180 души. Лекарите отечественофронтовци по болниците не могат да овладеят лекарската маса. Съществува угодничене и "водене политика" с оглед бъдещи кариеристични перепективи. Борбите между отечественофронтовците за места са голями. Вражеските елементи разхлабват дисциплината; при прегледи на затворници се държат учтиво, а на болните, които са прогресивно настроени демонстративно отказват помощ. Случаят с д-р Милева от Очната клиника при Ал. болница не е единствен.

АДВОКАТИТЕ В СОФИЯ са около 2090. Вред тях сме слабо навлезли. Можем да дадем харектеристики само за около 100 души. Политическия състав на адвокатите още не е определен. Знаем за около 40 комунисти и 20 реакционери. Борба между отечественофронтовците и реакционерите се води в вишия Софийския адвокатски съвети когато има да се разрешават текущи професионални и др. въпроси. В Соф. адвокатски съвет надделават опозиционери: 20 опозиционери, 5-комунисти, 1 отечественофронтовец-некомунист и 4 неутрални. Политическият момент и осъствието на някой опозиционери решават често пъти остро възникващите въпроси.

В вишия адвокатски съвет отечественофронтовските елементи са по-здраво устроени: 13 комунисти, 4 отечественофронтовци, 9 опозиционери и 1 неутрален.

Създаването на Адвокатската кооперация се провали поради несъгласието и неактивостта на някои видни адвокати комунисти, които сега печелят много, особено с политическите процеси. Забелязани са адвокати комунисти да защитават и черноборсаджийски и конфисакционни процеси. Въобще комунистите са най-търсените адвокати и те злоупотребяват с това си положение.

Положението вред СЪДИТЕ И ПРОКУРОРИТЕ не е още напълно установено. Иноенери и архитекти имаме 1357. Това е най слабо разработения обект. Като комуности имаме отбелязани 52, а като реакционери 142. Концентрация на вражески елементи има повече вред архитектите.

Само създаването на мосова агентура може да ни ориентира по-добре в този обект.

III.ПЕЧАТ.

А.МИНИСТЕРСТВО НА И ФОРМАЦИЯТА И ИСКУСТВАТА.

Персонала се състои от 258 човека принадлежащи към следните политически групировки:42 са кононисти,16 РМС,50 звенари, 79 независими и 32 неустановени.Голяма част от персонала на брой 219 човека са привърженици на О.Ф. валст.Известна част от персонала се указа реакциона.Тази част се 34 човека, беше разположена по службите"кина и театри" и "Печат и хартия".

Б.РАДИО СОФИЯ .

Персонала се състои от 361 човек.От тях 109 са комонисти,29 РМС,126 безпартийни,64 реакционно настроени,26 неустановени,4 звенари и 3 СД.Огромното болшинство от персонала на брой 292 са привърженици на О.Ф. валст.Отзовавали са се на всички акций и мероприятия провеждани от правителството.Една значителна част,на брой 71 човек са реакционно настроени и привърженици на опозицията. Поради специфичността на работата са разхвърляни по редиците отдели,като има извест в радио-говорителите и радио хора.Проявите на тези хора се състоят в критикуване и недоволство по отношение стопанските мероприятия и някои затруднения в страната.Хранят надежди към Англоамериканците.

Александра Стойлова е получила едно писмо от своя племеник с фашистко съдържание; в което я уговаря да се пази, да не говори много и дава напътствия,да провери какво е необходимо да се направи за заминаването в Америка.

Анна Николова-г ворителка и Николай-Попон- тон майстр се държат предизвикателно към О.Ф.

Общо взето голями противоотечественофронтовски прояви няма. Това се дължи на факта,че персонала се състои повечето от кваливи и интелегенти хора имащи слабост да се нагаждат.

Установихме,че често се получават писма отправяни до директора с фашистко съдържание,хули и заплащвания.

ИНФОРМАЦИОНЕН РАДИО БЮЛЕТИН

От досегашната работа в обекта установихме,че в обекта работят 35 човека. Те спадат към следните политически групировки.:28 са безпартийни, 5 комонусти,3 звенари и 4 реакционно настроени, Почти всички с изключение на 4етирмата реакционно настоени,са привърженици на О.Ф. власт.Посрещат с одобрение стопанската политика на правителството,отзовават се на всички акций провеждани от властта.За останалите четирма за които става дума са Минко Пенев Милев,Васил Георгиев Вълчанов,Милко Колев и другия по време на изборите явно изразяваха своите симпатий и отношения към опозицията. Констатирано изписане на поверителни бюлетини и една проява на избождане очите на министър председателя Г. Димитров и Петру Гроза снимани на вестника.По мнение на източници,че тази проява не може да бъде по друг освен на въпросните.Обекта е малък,имаме един информатор.

В.БЪЛГАРСКА ТЕЛЕГРАФНА АГЕНЦИЯ И ОТДЕЛ ВЪНШНА ИНФОРМАЦИЯ .

Установи се,че в обекта работят 53 човека.От тях 26 са реакционно настроени.22 безпартийни,9 комонисти,1 звенар и 1 земеделец /Обов/.

Поради специалния характер на работа там са съсредоточени научни работници с висока квалификация,като владеещи чужди езици, легационни съветници,дипломати от кариерата и пр.Поради тези причини,че в обекта се изискват хора с специална научна подготовка,в него не са направени никакви преобразования и прочиствания след 9-ти септември.Това е причината да се държат хора предимно от буржуазната среда, с буржуазни разбирания ,и схващания,повечето с реакционни убеждения.Може да се смята, че от началника до последния работник с малки изключения са чиновници ,които са срастнали с миналото, и за тях е непонятно и мъчно доловимо новото преобразование.

Из архивите на ДС
47

Из архивите на ДС

Установихме, че като зсостни реакционери се проявиха редакторите Бочев, Еванюилов, Разсуканов, Станева, Величкова, Пупекова, Георгиева и Баламезов вглаве с началника на БТЕ Владимир Данев. Това е една компания коя[illegible] отвратително поведение и носи както политическо така и морално битово разложение. Елисавета Пупекова систаметически говори против О.Ф., разпространява най-зловредни слухове, че ще има война, че селските маси жели да се бият с въоражена борба, че ще дойдат Американски парушитисти ипр.

Г. КНИГОИЗДАТЕЛИ И КНИГАРИ.

Обекта се състои от 115 книгоиздателства. Болшинството от тях са Отечественофронтовци и безпа тийни. По главни от тях са: "Нариздат", "Народна култура", "Гологанов" и др.

Също вува една значителна част книгоиздателства, на брой 24 от който се отчертажа като реакционери. Реакционността им се изразява в несъгласие с политиката на О.Ф. с ограничаването на частна инициатива. Недоволствуа против държавното книгоиздателство и партийното такова. Критикуват и недоволстват против системата на разпределението на хартията. Искат да бъде свободна без всекакво вмешателство от страна на държавата. Същите книгоиздателства винаги се стремят да издават книги с реакционно и опасно съдържание., да пропангадират западноевропейската литература и да се противопоставят на на прогресивната и отечественофронтовската. Гнезда са и на зловредни приказки и слухове от характер зда злепоставят и увредят властта. Като пример можем да посочим книгоиздателство "Златни Зрънца на Славчо Атанасов, ул. Алабин 40, който е отявлен фашист. Той е прибрал на работа при себеси все отявлени като него фашисти и опозиционери. Такъв е Крум Георгиев Попов-бивш гимназиален учител, уволнен като фашист близък приятел на Атанасов. Друг е Тодор Стефанов Кожухаров-бивш офоцер, също опозиционер, Никола Дойчев, бивш редактор на в-к "Парало Булгар". Сега преводач в книгоиздателството; Иван Дуйчев бивш проф сор, уволнен като фашист, Спас Капелков-бивш прокурор уволнен като фашист; Есто Везенков-бивш началник на радио София. Заради тях Атанасов е уволнил някои комунисти. В книгоиздателството се събират и най- различни реакционери и опзиционери. Една такава е Мери Давидова-чиновничка в Банка Български кредит, която редно посещава книгоиздателството: постоянно говори че О.Фронт ще падне от власт и щели Америка и Англия да поставят свой хора. Друго такова книгоиздателство е и "Хемус" на ул. Солун 4То е едно от най-големите в София. Управителния съвет на книгоиздателството са все стари реакционери и предишни привърженици на фашизма. Ако някои от персонала започне да се проявява отечественофронтовеци той най-деликатни бива отстранен. Напериди са место в книгоиздателството като служители и някои реакционери; такава една е Елена Коцикова. Тя минава за Социал-демократка/Лулчувистка/. При задържането на Цв. Иванов тя с пяна на уста е хулела власта. Друго книгоиздателство е "Провадалиев"-пл. Славейков 1. Собственик на книгоиздателството е Дъбен Провадалиев, бивш привърженик на фашизма, а сега реакционер. Винаги говори против О.Ф. и неговите мероприятия. Заявил е че "доброто минало пак не се върне". Заканвал се е, че при евентуална промена той е готов да очисти неколко видни комонисти. При него работят неколко реакционни реакционери, като Христо Костандинов. Атанас Йоцов-бивш ратник. Янко Томов, Г. Георгиев и Коста Михайлов, които винаги се отнасят подигравателно и враждебно към О.Ф.

Друго книгоиздателство е "Институт за международно самообразование"-О.О.Д-во. В него участвуват над 30 лица. Болшинството от тях са [illegible] анархисти или противници на О.Фронт. Под формата на търговско предприятие анархистите са си поставили като задача да издават предимно анархистическа и ексеранитска литература. И издават такава

Д. КНИЖАРНИЦИ.

Този сбект се съ тон от 314 малки и големи търговски предприятия. Нужднс е да се отбележи, че болшинството са [illegible] еснафи, които освен търговийката нищо друго не ги интересува.

54 собственици на книжарници са се отчертали, като реакционери. Тия хора не са съгласни с политиката на О.Ф. Не са доволни от

монопола на държавата над някои книжарски артикули. Противници са на кооперирането на книжарите, обявяват се против партийната книжарница. Един от тях е и Цветан Негред Димов. Той е отявлен организиран опозиционер; винаги злослови против властта и подбойлител на съсловието против О.фронт. Друг е Брайко Иван Касъров-бивш придворен книжар на ул. Биризов 6. Винаги говори против О.фронт, казал е, че няма да бъде дълго на власт че нямало свобода и демокрация. Че демокрацията при Цар Борис била много по добра от днешната. Друг е Димитър Димитров на ул. Левски 2 а. Той винаги недоволства против и против правителството, защото не им се давало да търгуват свободно В миналото същия е търгувал предимно с немска титература, а сега се стреми да разпространява предимно упадъчна и реакционна литература. Но болшинството от книжарското съсловие винаги се е отзовавало на правителствените мероприятия, подържало е О.фронт и е подкрепяло О.Ф. инициативи.

Друга особенест може да се констатира в обекта известни непорядки и нередности в ф-ка "Пеликан" - ул. Симеоно 172. Това предприятие произвежда преди всичко книжарски материяли. В миналото преди 9-ти септември е било немско предприятие, а след 9 IX става Руско. В него работят около 36 лица. Можахме да констатираме, че от известно време не съществува никаква организация партийна или професионална. По сведения от добри Отечествено-фронтовци в предприятието причина за това е бил инженер Мина Трифонова. След нейното постъпване на работа в фабриката, като представител или пълномощник на Съветското управление тя почнала да уволнява и да гони по-дейни и прогресивни елементи. Прибрала на работа някой реакционери. Стари и сегашни противници на О.Ф. Ограждала се с такива вражески елементи и пренебрегвала и уволнявала други. При произвеждане на анкета от ОРПС Трифонова най-нахално е изгонила представителите на ОРПС. Поради това нейно държание и поради други нейни прояви-противофе чественофронтовски, тя е била изключена от РП/к/. Но въпреки това все още съществува в средата на работниците едно състояние на страх от Трифонова. Никой работник или слижител, честен отечественофронтовец не е сигурен за своята робат.

Обекта се обслужва с двана резидента и 9 информатора. За да бъде напълно овладен по наше мнение са необходими около 5 резиденти с около 20 информатора. Поставими сме си за задача до края на годината да изградим същата мрежа.

Е. ПЕЧАТНИЦИ.

Обекта се състои от 162 печатници. 152 от тях са организирани в занаятчийския графически съюз. Останалите са държавни и индустриални предприятия. На тези 152 печатници им е установено политическа принадлежност. По политическа принадлежност са така: 27 ч. на РП/к/, 40 добри отечественофронтовци, 26 реакционери и останалите аполитични, които с политика не се занимават и се отнасят с едно безразличие към политическия живот в страната.

На 3 юни 1947 година Съюза графическите конгреса на съюза. В работата на конгреса имало прояви на опозиция. Станаха известни разисквания и малко недоволство, но главно по нарядни и продоволствени въпроси. Бе поставен и въпроса за занаятчийската производителна кооперация, но въпроса остана неразрешен. Бе избран нов управителен съвет все от прогресивни хора. Взеха се решения да поеме съюза издръжката на графическото учи ище от кън храна. Изказаха се и всемаха общо решение, да се подкрепят инициативите на правителството в отношение намалението на цените на печатните произведения. С единодушие предприеха отделните предприятия да приемат работници само чрез ОРПС

Печатарските работници наброяват в София приблизително 5000 работници. По-голямата част от тях работят в Държавната печатница наброяват на брой 1364 раб. В партийната печатница 480 раб в военно изд. фонд 218 раб., Съединените печатници 152, Полиграфия 105. В останалите печатници са пръснати съответно останалите работници. За забелязване е че в голямите и крупни предприятия каквито са горе поменатите работници, са много добре организирани и лесно могат да се проявят опозиционни и реакционни елементи.

Из архивите на ДС

До като някой по-малки печатници като са Чавъкчиев, Стопанско развитие, Народен печат, бяха свърталище [illegible] които всячески пакостеха на свойте организации и на власта, а подпомагаха реакцията.

Ж. ПЕРИОДИЧЕН И БЕЗПАРТИЕН ПЕЧАТ.

За този обект можем да кажем, че се състои от 300 периодични издания. Някой от тях са обществени, на организаций, други частни.

Явиха се различни периодични издания като "БИА", "БЛАГОВЕСТИТЕЛ", "Духовна култура", "Земя и Култура", "Мотор", "Наука за всички", "Отечествена индустрия и търговия", "Обединени домакински списания", "Общински преглед", "Полезни съвети", "Славянска мисъл", "Аполер Апоир", "Нов живот" и др. Почти всички тези и др. списания под [illegible] друга форма прокарваха тенденциозно /опозиционни/ разбирания, а други открито се показваха [illegible] реакционни. Не закъсняха да дойдат на вярна служба на реакцията и повечето от църковните списания: Като православен мисионер, "Търновски епархийски вестник", "Нашата надежда" и др. Всички тези списания и вестници започнаха [illegible] за нашия народ и спомогнаха още повече за разгаряне на опозиционните страсти. Вярна на традиций [illegible] другата по-голяма част от редактори, [illegible] заработиха всеотдайно за правилната просвета на народа. Наброяват се от 150 до 200 списания и вестници, които през целото време служиха верно на народа.

През м. януари 1947 г. беше изпратен изработен от службата списък на всички списания, които не оправдават своето излизане. в М-вото на информацията с мнение да бъдат спрени. Но и до сега не е спрено нито едно от тези списания.

В замяна на това през м. май 1947 година излезе министерско постановление, с което се предопреждават частните издатели, че за в бъдеще правото на издаване на периодични списания и вестници се предоставя само на обществени групи [illegible] и организации. На частните издатели бе дадено право да завършат годишнините си. Някои издатели, като Славчо Атанасов, издател на библиотека "Златни зърна". Той желае да се запази старото положение с което му се развързаха ръцете за една безогледна търговия,, и то с отпадачни и сензационни книги. Преди известно време установихме, че Атанасов търгува с детска [illegible] литература, която изобразяваше "царското семейство." Това ясно говори за кой слой от нашата общественост е народена библиотеката "Златни зърна".

В "Съюза на периодичния печат". В тоя съюз членуват 350 бивши и [illegible] издатели. Съюза е приобрал всички издатели, като не е държал на тяхното минало и малко се е интересувал от тяхните проявления. От тези 350 члена днес имат издания само 100 члена. Останалите членове са само формални членове на съюза. Камарата на Народната култура е поискала списък на издателите с издания и им издаде припаси само на тези издатели, които имат издания. От името на Съюза на Периодичния печат" се иска щото постановлението на М-вото на информацията да бъде изменено в следния смисъл: Да се разреши и за в бъдаше частни издания само там където обществените организации не са започнали издаването на подобни списания. Излъчена е една делегация, която ще посети М-ра на Информацията, а може и при отказ да с иде и до М-ра председателя Г. Димитров.

Това решение било допуснато да се вземе вследствие на това, че съюза се оглавява сега от ново ръководство. Бившия секретар на съюза Брайко Георгиев е заменен с Трифон Трифонов /Звено/, а административния секретар Петър Ленков /к/ се заменя от Кирил Йовович /без партиен. Тази смяна се е отразила доста болезнено за съюза, [illegible] изживява [illegible] период на нагаждане. На къде ще се ориентира и дали правилно ще се заработи, ще се види през месез септември, когато започне редноия живот.

З. АГЕНЦИЯ "СТРЕЛА".

Агенция "Стрела" е д-во предприятие на "Съюза на журналистите". Той има монополното право да разпространява всички вестници и списания излизащи в целата стра[illegible]

Из архивите на ДС

Грамадното болшинство от персонала са О.Фронтовци или симпатизират на Отечествения фронт. Една малка част са опозиционно настроени, около 12 човека. Но тяхната опозиционност се свежда до недоволство от разпределение на разни наряди и др. Мнозина лица от персонала се се отдали на пиянство. При такова състояние измежду тези хора понякога се пускат противоотечественофронтовски слухове и приказки.

И. ВОЕННО ИНВАЛИДНА ЗАДРУГА.

Задругата е кооперативно предприятие на съюза на инвалидите пострадали от войните. Преди 9-ти септемврии управата на съюза се е стремела да дава работа на инвалиди привърженици на старото управление. Те са били настанявани на най-хубавите будки, по центъра и др. места. След 9-ти септември 1944 година, голяма част от останали на робат, като си останаха с същите разбирания. Това се видя през време на различните изборни компании и продажбата на опозиционната преса. Мнозина от тях саботираха продажбата и пласимента на О.Ф. вестници, а предпочитаха да препоръчва опозиционните. В това отношение имаме примери много. Бяхме изготвили такива лица списък за лишаване от право да притежават будки и бяха лишени 9 човека. Повечето от тези хора минаваха за земеделци/Обов/, но на практика си бяха чисто опозиционери. Някой от тях са имали доста черно минало, дата здоносничени на полицията, учас ници в разни противокомонистически акции.

Напоследък, с настъплението на властта срещу реакцията се забеляза в всички реакционни елементи едно желание да се примерят и да тръгнат с О.Фронт. Това се виждаше от една подадена молба подписана от 9 човека до Директора на Народната Милиция, да бъдат реабелитирани, че цели да се оправят и да станат добри граждани. Някои даже сами исказаха желание да съструдничат с каквото могат на властта. В горните обекти разполагаме с 6 информатора и 2 агенти. С надежда сме в скоро време да завербоваме още агентура.

Из архивите на ДС

1

О Т Ч Е Т Е Н Д О К Л А Д

ПО ЛИНИЯ НА ОТДЕЛ ПЪРВИ-ДС,ЗА 1948 ГОД.

През 1948 година,като резултат от все повече изостряща се класова борба в страната,за разлика от миналата година,бяха отбелязани по места редица прояви на остра вражеска дейност.

На първо място трябва да отбележим вражеските прояви и дейност на бившите хора,бившите членове на БЗНС-НП и ВМС-Сърбински,бившите членове на"Легиона",кулаците,известна част от турското малцинство и др.Дейността на отделните вражески елементи ,макар и проявена под най-различни форми,има в края на краищата една и съща цел - борба против властта и проваляне нейните мероприятия,като най-характерни форми на вражеска дейност през изтеклата година,могат да се посочат :

1.Бандитизма.По значителни бандитски групи бяха създадени в асенов градско,пловдивско,староселския Балкан/средногорието/,горноджумайския сектор и др.

2.Създаване на нелегални организации. Наред с бандитските групи по места в страната бяха създадени и нелегални организации,които си поставиха за задача да рекрутират бандити,да ги снабдяват с храна,дрехи и оръжие. На много места бяха отбелязани опити за създаване нелегални групи,с цел възстановяване на ВМС-Сърбински и "Легиона"/ случая в пловдивско ,пазарджишко и др./

3.Вражеската пропаганда бе еднакво използувана както в градовете, така и по селата от страна на вражеските елементи,насочена за убиване вярата в мощ на СССР и саботиране на правителственните мероприятия, по линия на производството,строителството,транспорта,събиране налозите по селата и ТКЗС.

4.Бягство зад граница. Като резултат на вражеската пропаганда бяха отбелязани също редица бягства зад граница,главно в Турция и Гърция, а след измяната на Тито- за Югославия. Така само във врачанския сектор за времето от 1 до 30 октомври 1948 год.бяха отбелязани 15 случая с 46 лица, на бягство за Югославия/ предимно от н.петковистите/. Дейността на отдела във връзка с париране вражеската агитация и дейност се изразява по линии.както следва:

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата: 18.10.2016г. Секретар:

21

ИНТЕЛИГЕНЦИЯ

Участието на интелигенцията в стопанския,политическия и културния живот на страната е най-различно.Най-голяма активност в това отношение проявяват учителите,следвани от адвокатите и професорите,артистите,художниците и най-после инжинерите и лекарите,които в голямото си болшинство са реакционери. Те очакват да стане някакво"чудо" и се върне"славното минало". Така напр.,българския лекторски съюз в София представлява реакционно гнездо,в което се злослови по адрес на правителството,неговите мероприятия и видни отечественофронтовци.Там са намерили убежище много бивши офицери,царски чиновници и др.Председателя му д-р Стефан Д. Серафимов,член на БКП не се интересува много от работата на съюза и е предоставил всичко на счетоводителя ,бивш аташе полковник при цар Бориса.Съшият,заедно с дъщеря си през 1942 година са злоупотребили 150.000 лв.

В началото на отчетния период адвокатите бяха в паника от закона за адвокатите и чак към средата на годината започнаха да се проявяват в политическо отношение,като търсеха близки на отговорна държавна длъжност членове на БКП,с цел да се прикрият.По тези причини не са отбелязани особени вражески прояви.Голяма част от заличените адвокати,възползувайки се от указа на Президиума на ВНС,публикуван в ДВ на 3.XI.м.г.,който им дава право да искат ревизия на делата за заличаването,са подали жалби до главната прокуратура за възвръщане на правата си.До края на деиември бяха постъпили около 100 касационни жалби от София и провинцията от заличени адвокати,между които има изселени от София.Болшинството от тях са намерили начин да се снабдят с документи,подписани от видни партийни функционери,заемаши отговорни длъжности в държавни апарат.

Изграждането на адвокатските колективи върви бавно,а на много места при изградени такива,адвокатите-членове на калектива подържат наново връзки с клиентите си и след свършване на работа ги водят в колективите за формалност.По този начин адвокатите са си докарвали големи възнаграждения.Така напр.,в Бургас някои адвокати са си докарвали по 80-100.000 лв.месечно,което е създало възмущение всред населението.

Открита вражеска дейност са проявили художниците и артистите,които в голямата си част са привърженици на западноевропейското упадъчно изкуство.Така напр.,проф. Кирил Цонев,художник,формалист се оокръжил с реакционно настроени студенти,негови последователи,които канел често в домът си. Художника Кирил Кръстев-критик,се изказал,че съветското изкуство било за XIX век понеже се придържало за пластичността,което значавало според него връщане на изкуството назад.Проф.Андрей Николов на едно събрание на Камарата на народната култура,по случай закриването на двете художествени изложби,се изказал,че нашето изкуство при сегашните условия било обречено на гибел,понеже не могло да се твори по"поръчка" и пр. Творецът трябвало да бъде свободен и независим.Казано е било по такъв начин,че студентите в аудиторията са го аплодирали.

Комитета при художествената академия,избран от академичния съвет да изработи общ правилник за академията в състав: проф.Донев,безпартиен, Н.Гонушев,земеделец от крилото на Муравиев ,Иван Пенков,безпартиен и редовния доцент Веселин Стайков,анархист,при тълкуването на чл.1 от новия закон за висшето образование и отражението което трябва да се даде в новия правилник със своето отношение и изказвания са подчертали несъгласието си с предложението на Цонев,изкуството да се развие в социалистически дух. По този повод проф.Гонушев се обърнал към проф.Цонев с думите:"Пиши сега каквото си щеш в правилника,пък утре когато се изменят условията и когато подтиснатия наш народ си каже тежката дума,аз съм онзи,който ще дам тълкуването на неговите закони."

На 12 октомври 948 година художника проф.Иван Ненов,който има отрицателно отношение към реалистичното изкуство,в интимен разговор се изказал,че хората на БКП имали неправилно отношение към изкуството и затова у нас то вървяло към упадък.

Според него,хората у нас поставени да ръководят изкуството били некомпетентни.

Артистите,които сравнително взеха по-дейно участие в културния живот на страната и мнозина от тях имат положително отношение към правителствените мероприятия,са отбелязали също вражески прояви.Така,в началото бившия директор на народната филхармония Саша Попов се стреми всячески да се обкръжи с реакционери ,каквито назначава,а такива с прогресивни разбирания уволнява по най-различни поводи.

Интересен случай на вражески прояви има през м. октомври в Балета където 90% от персонала за открити народни врагове.Същите не пропускат случай да злословят по адрес на правителството и до сега не са взети никакви мерки по сериозни мерки.

Като последица от това беше допуснато на 15 октомври да избягат в Турция балетистите Ив.Дешев,Дим.Костадинов,Дим.Тодоров-работник в бирхале"България".За подготовката на бягството са знаели голяма част,но не само,че не са съобщили,а са укривали и помагали,като са ги окуражавали,че ще се отърват от този режим.

Друга съществена отрицателна проява вред артистите,която е за отбелязване е морално-битовото разложение,което пречи за правилното развитие на младите кадри. Такива случаи на паднал морал бяха отбелязани в бившия оперетен театър.

Вред жерналистите също са отбелязани частични вражески прояви.

Между професорския кадър има значителен брой подобни врагове,които свободно или по финно прикрит начин провеждат вражеска пропаганда.Така напр., професора по анатомия при пловдивския университет Станишев имал неприязнено отношение към секретаря на партийната организация от III мед.курс Стоян Славчев,тъй като Славчев често го е разобличавал.Не подобро държане е имал и проф.Павлов от същият университет.В агрономическия ф-т при соф.университет продължава да стои като асистент Илия Желев известен в миналото като голям привърженик на фашистките правителства и активен организатор на "Ратник".

Главният асистент при клиниката за консервиращо зъболечение при Ал. болница д-р Маргарит Маргаритов се изказал,че научната работа у нас при комунистическото управление била много изостанала,като според същият, не било по-добро положението и в СССР.

Вред писателите бяха отбелязани случаи на интригантство,поради това че някои от тях бяха наградени с похвали.

Като най-активно през годината се показа учителството,като взе участие в правителствените мероприятия и стоеше на челно място при провеждането на различните акции,особено селата и по-малките градове.Въпреки това отбелязани бяха и редица отрицателни прояви,изразяващи се във вражески изказвания по адрес на ОФ и правителството,Съветския съюз,предодаване на лекции в стария дух и пр.Така напр.,учителката по философия при дев.гимназия-Ст.Загора, П.Михайлова-дъновистка при предаване на научна философия отричала диалектическия материализъм .Учителя от мъжката гимназия-Ст.Загора-Ненков се изказал пред учениците,че в Югославия имало по-добри условия за учене отколкото днес у нас.

Не липсват изказвания и против бригадирското движение,в смисъл,че се похарчели излишни средства,както и случаи на паднал авторитет и морал. Така директора на смирненската гимназия Илия Найденов си устройвал срещи с ученички,морално паднали,което е подронило неговия авторитет и е оказало лошо въздействие на учениците. Директорката пък на проф.дев. гимназия в Кърджали и учителката от същата гимназия=Атанасова,въпреки многократните напомняния не снели иконите от стената,под предлог,че им ще водели като инвентар.Същите не позволявали на учениците да се обръщат към тях с обръщението"другарю".

На много места също така в страната директори-врагове тормозят при удобен случай,както прогресивните учители,така и по-дейните ученици от СНМ.

16. 12

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД
ПО ЛИНИЯ НА ИНТЕЛИГЕНЦИЯ ЗА ВРЕМЕТО 1.IX.ДО 31.X.51 Г. 12
ОТ ИСП. ЖЕЛЯЗКО ДЕНЕВ ЖЕЛЯЗКОВ

2044

I. ОПЕРАТИВНА ОБСТАНОВКА

ПРЕЗ ИЗТЕКЛОТО ДВУМЕСИЧИЕ ПО ЛИНИЯ НА ИНТЕЛИГЕНЦИЯ НЕ Е ИМАЛО ХАРАКТЕРНИ ВРАЖЕСКИ ПРОЯВИ. ЧУВСТВА СЕ ГОЛЯМА ПРЕДПАЗЛИВОСТ СРЕД ВРАЖЕСКИТЕ ЕЛЕМЕНТИ ПРИ ИЗКАЗВАНИЯТА ИМ, ДОЛОВЕНИ СА ПОВЕЧЕ НЕДОВОЛСТВА И ИЗКАЗВАНИЯ ПО АДРЕС НА ВЛАСТА. ТАКА НАПРИМЕР Д-Р ВЕТКО КОЗАРОВ Е КАЗАЛ "ЖИВЕЕМ В НЕБИВАЛО ВРЕМЕВ ИСТОРИЯТА НА ЧОВЕЧЕСТВОТО. НИКОГА НЕ СА СЕ ВЪРШЕЛИ ПО ГОЛЕМИ ГЛУПОСТИ ОТКОЛКОТО ДНЕС. НЯМА СПОКЕН И СВОБОДЕН ЧОВЕК ДНЕС ЖИВОТА НА ХОРАТА СЕ ОБЪРНА НА ЛУДНИЦА И СТРАДАНИЕ. ЛИЧНО АЗ НЕ ВИЖДАМ В НИКОЯ ОБЛАСТ ДА СЕ ПОСТИГНАЛО НЯКАКЪВ РЕЗУЛТАТ, ОСВЕН ПРАЗНИ ПРИКАЗКИ И ЛЪЖА И ДЕМАГОГСТВА. МЪЧНО БИ ЖИВЯЛ ЧОВЕК АКО НЕ Е НАДЕЖДАТА, ЧЕ ВСИЧКО ЩЕ ИМА КРАЙ. ТЕЖКА И ГОРКО НА БЪЛГАРИЯ И ТОЗ НАРОД АКО ПРОДЪЛЖИ ОЩЕ ТАКА НЕ СОЦИАЛИЗЪМ А СТРАДАНИЯ ТЕГЛИЛА СТРОИМ. НИКОГА БЪЛГАРСКИЯ НАРОД НЕ Е БИЛ В ПО ОКАЯНО ПОЛОЖЕНИЕ ОТКОЛКОТО ДНЕС НО ДАНО НЕ ПРОДЪЛЖАВА ОЩЕ ДЪЛГО

ГОСПОДИН ПЕТКОВ ХОРИСТ В ОПЕРАТА Е ГОВОРИЛ ЧЕ ЛАУРЯТИТЕ ТРЯБВА ДА СЕ ОПРЕДЕЛЯТ ПО ТЕХНИТЕ ТАЛАНТИ КАТО НЕ СЕ ДЪРЖИ НА ТОВА КАКВА ОБЩЕСТВЕНА ДЕЙНОСТ ИМАТ. КОМУНИСТИТЕ НЕ РАЗБИРАТ ОТ ИЗКУСТВО И ЗАТОВА ПОСТЪПВАТ ТАКА. В ВРЪЗКА С ГОРНИТЕ ИЗКАЗВАНИЯ КЪМ ЛИЦАТА СА НАСОЧЕНА АГЕНТУРА С ЦЕЛ ДА СЕ РАЗБЕРЕ ДАЛЕ СИСТЕМНО СЕ ГОВОРЯТ ПОДОБНИ НЕЩА ОТ СЪЩИТЕ.

II. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПЛАНА

ОТ ЗАПЛАНУВАНИТЕ ЗА ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД ВОСЕМ/ЗАДАЧИ СА ИЗПЪЛНЕНИ 6 И ДВЕ НЕ ИЗПЪЛНЕНИ, ПОРАДИ ТОВА ЧЕ СЕ ЗАКЪСНЯ С ПРОУЧВАНЕТО НА КАНДИДАТИТЕ ЗА ВЕРБОВКА.

ПО НАЛИЧНИТЕ РАЗРАБОТКИ

ПРЕЗ ДВУМЕСИЧИЕТО Е РАБОТЕНО ПО 5 ОНД, КАТО ОБЕКТИТЕ РАЙЧЕВ КРАНОВ ОТ ОПЕРАТА Е НАСОЧЕНА НОВА АГЕНТУРА И Е СЪГЛАСУВАНА РАБОТА С II-РО ОТДЕЛЕНИЕ ЗА НАСОЧВАНЕТЕХЕН АГЕНТ КЪМ РАЙЧЕВ.

ПРЕГЛЕДАНИ СА НАЛИЧНИТЕ МАТЕРИАЛИ ПО ЛИНИЯ НА ИНТЕЛИГЕНЦИЯ И КЪМ ПРОЯВЯВАЛИТЕ СЕ НАСОЧИ АГЕНТУРА С ЦЕЛ ДА СЕ УСТАНОВИ КАК СЕ ПРОЯВЯВАТ, НО НЕ СА ОТКРИТИ РАЗРАБОТКИ.

ОТ ЗАПЛАНУВАНИТЕ 2 ВЕРБОВКИ ПО ТАЯ ЛИНИЯ Е ИЗВЪРШЕНА САМО ЕДНА. ВЕРБОВАН Е ИНФОР. ОТ СРЕДАТА НА АДВОКАТИТЕ. НЕ МОЖА ДА СЕ ИЗВЪРШИ ВЕРБОВКА НА ИНФ. КЪМ РАДИО СТ-ЗАГОРА, ТЪЙ КАТО НАБЕЛЯЗАНОТО ЛИЦЕ ЗА ВЕРБОВКА СА УКАЗА НЕПОДХОДЯЩО И БЕ ИЗОСТАВЕНО. ПОДГОТВЯ СЕ ВЕРБОВКАТА НА ДР ДРУГО ЛИЦЕ КОЕТО ЩЕ БЪДЕ ВЕРБОВАНО ПО КЪСНО.

В КРАЯ НА ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД ПО ТАЯ ЛИНИЯ РЪКОВОДЯ 9 ИНФОР, 1 РЕЗИДЕНТ И 1 АГЕНТ. ОТ ЗАПЛАНУВАНИТЕ 32 СРЕЩИ СА ПРОВЕДЕНИ 26 ОТ КОИТО 15 С ДОНЕСЕНИЯ. ПОВЕЧЕТО ОТ ДОНЕСЕНИЯТА СА ОТ ОБЩ ХАРАКТЕР.

ЗАПЛАНУВАНАТА ВЕРБОВКА НА Я/К НЕ Е ИЗВЪРШЕНА, ТЪЙ КАТО ЛИЦЕТО КОЕТО ТРЯБВАШЕ ДА СЕ ВЕРБОВА КАТО СЪДЪРЖАТЕЛ НЕ РАБОТИ ЗА СЕГА ТАМ И СЕ НАЛОЖИ ДА ПРОУЧВАМ ДРУГО ЛИЦЕ ЗА КОЕТО НЕ Е ДОШЛО ПРОУЧВАНЕ ОТ ГР. СЛИВЕН

КАРЕД С РАБОТАТА ИЗВЪРШЕНА ПО ЛИНИЯ НА ДУХОВЕНСТВО И ПРОВЕДЕНИТЕ КОНТРОЛНИ СРЕЩИ С О.Р. СТОЙКО СТОЯНОВ И СИНЕВ, ПРИСЪСТВАЛ СЪМ И СЪМ ПРОВЕЛ ДВЕ ВЕРБОВКИ НА СИНЕВ И ДВЕ НА СТОЙКО СТОЯНОВ. ОТ ЗАПЛАНУВАНИТЕ 690 СРЕЩИ С АГЕНТ. СА ПРОВЕДЕНИ 85 КАТО СЪМ РЪКОВОДИЛ И РЪКОВОДЯ АГЕНТ. И ПО ДЪРЖ. АПАРАТ

ОБЩО ВЗЕТО РАБОТАТА ПО ЛИНИЯ НА ИНТЕЛИГЕНЦИЯ НЕ Е НАПЪЛНО ОБХВАНАТА И НАЛИЧНАТА АГЕНТУРА НЕ Е В СЪСТОЯНИЕ ДА ДОЛОВИ НАВРЕМЕ ВСИЧКИ НАМЕРЕНИЯ И ПРОЯВИ НА ВРАЖЕСКИТЕ ЕЛЕМЕНТИ. ПО ТАЯ ЛИНИЯ СРЕД ГИМНАЗИАЛНИТЕ И ДРУГИ УЧИТЕЛИ ВЪОБЩЕ НЕ РАБОТЕНО И НЯМА НИКАКВА АГЕНТУРА

Изп. Желязков

7

СТРОГО – ПОВЕРИТЕЛНО

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

УТВЪРЖДАВАМ
Н-К ОТДЕЛ –I–Й ДДС:
/ Б. ДУМКОВ/
....I.1951.ГОД.
С О Ф И Я

Г О Д И Ш Е Н О Т Ч Е Т

ЗА РАБОТАТА НА ОТДЕЛЕНИЕ"ИНТЕЛЕГЕНЦИЯ И МЛАДЕЖИ" ОТДЕЛ.I.ДДС ЗА ВРЕМЕТО ОТ 1.I.ДО 31.XII. 195F ГОДИНА.

ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД СЕ ХАРАКТЕРИЗИРА С АКТИВИЗИРАНЕ ВРАЖЕСКИТЕ ЕЛЕМЕНТИ, КОИТО ВСЛЕДСТВИЕ НА ВЗЕТИТЕ НАКАЗАТЕЛНИ МЕРКИ СПРЯМО ТАХ, ПРЕМИНАХА КЪМ ПО-ПРЕКРИТА ПОДМОЛНА БОРБА СПРЯМО ВЛАСТА НА О.Ф. ДО КАТО ПРЕЗ МИНАЛАТА 1949 ГОДИНА, ИМАШЕ СЛУЧАИ НА ОТКРИТИ ВРАЖЕСКИ ИСКАЗВАНИЯ, ЗЛОСЛОВЕНЕ И ДР. ТО ТЪЗИ ГОДИНА ПОЛОЖЕНИЕТО Е СЪВСЕМ ДРУГО. ВРАГЪТ НЕ Е ПРЕУСТАНОВИЛ СВОЯТО ДЕЙНОСТ, А НАПРОТИВ – АКТИВИЗИРАЛ СЕ Е, НО Е ПО ПРЕКРИТ И КОНСПИРАТИВЕН.

ОТ ДОСЕГАШНАТА РАБОТА НЕ Е УСТАНОВЕНО, ОРГАНИЗИРАНО ПРОВЕЖДАНЕ НА ВРАЖЕСКА ДЕЙНОСТ ИЛИ ОПИТИ ЗА СЪЗДАВАНЕ НЕЛЕГАЛНИ ГРУПИ И ПРЕМИНАВАНЕ КЪМ ПО-ОСТРИ ФОРМИ НА БОРБА. НАПРОТИВ, ПОЧТИ ВСИЧКИ ДЕЙСТВУВАТ САМОСТОЯТЕЛНО И РАЗПОКЪСАНО, РЪКОВОЗЕНИ ОТ СВОЯТО КРЪВНА ОМРАЗА КЪМ НАРОДНАТА ВЛАСТ. ОКУРАЖЕН ОТ СЪЗДАЛАТА СЕ НАПОСЛЕДЪК МЕЖДУНАРОДНА ПОЛИТИЧЕСКА ОБСТАНОВКА, ДЕЙНОСТА НА ВРАГА СЕ ИЗРАЗЯВА ГЛАВНО В РАЗПРОСТРАНЯВАНЕ СЪС ТЕНДЕНЦИОЗНО СЪДЪРЖАНИЕ, ЧУТОТО ОТ ЗАПАДНО-ЕВРОПЕЙСКИТЕ РАДИОСТАНЦИИ, ОТПРАВЯНЕ ОСТРИ ЗАКАНИ СПРЯМО ВЛАСТА И ВИДНИ НАШИ РЪКОВОДИТЕЛИ, ОЧАКВАНЕ НА НОВАТА ВОЙНА ЧРЕЗ КОЯТО ДА СЕ ПРОМЕНИ РЕЖИМА У НАС И ДР.

ТАКА НАПР. ГЕОРГИ ГЕОРГИЕВ ГОЧЕВ, СТУДЕН ПРАВО 4 ГОДИНА – ВРАЖЕСКИ НАСТРОЕН Е РАЗПРОСТРАНЯВАЛ РАЗНИ ВИЦОВЕ ПО АДРЕС НА ВИДНИ ДЕЙЦИ НА СССР И НАШЕТО ПРАВИТЕЛСТВО. ОТПРАВЯЛ Е ЗАКАНИ КЪМ КОМУНИСТИТЕ, КАТО КАЗВАЛ, ЧЕ СЛЕД ПРОМЯНА НА РЕЖИМА ЩЕЛ ДА СТАНЕ ПРОКУРОР, ЩЕ РАЗГЛЕЖДА ПРОЦЕСИ СРЕЩУ ТАХ /К/ И ИСКА НАЙ-ТЕЖКИ ВИДОВЕ СМЪРТ. КОМУНИСТИТЕ СПОРЕД НЕГО, ТРЯБВА ДА БЪДАТ БЕСЕНИ ПО ЕЛЕКТРИЧЕСКИТЕ СТЪЛБОВЕ ДА СЕ КАСТРИРАТ И ПОДЛАГАТ НА ИЗЯЖДАНЕ ОТ ГЛАДНИ ПЪДХОВЕ. ОЧАКВАЛ С НЕТЪРПЕНИЕ СКОРОШНА ВОЙНА И ОКУПИРАНЕТО НИ ОТ АМЕРИКАНСКИ ВОЙСКИ.

СТОЯН ЧОРБАНОВ – СТУДЕН ОТ МЕДИЦИНСКАТА АКАДЕМИЯ, ВРАЖЕСКИ НАСТРОЕН Е КАЗВАЛ, ЧЕ АМЕРИКА Е ЗАЯВИЛА НА СВЕТА, ЧЕ Е ГОТОВА ЗА ТРЕТАТА СВЕТОВНА ВОЙНА И АКО СССР ИМАЛ КУРАЖ БИ СЕ НАМЕСИЛ, НО ЩЕЛ ДА ОТСТЪПИ.

ТОНЧО ТОНЧЕВ, ОТ С.АЛЕКСАНДРОВО-ЛОВЕШКО, СТУДЕНТ ПРАВО-БИВШ ЛЕГИОНЕР Е ГОВОРИЛ, ЧЕ АМЕРИКАНЦИТЕ ЩЕ ЗАСТАВЯТ С АВИАЦИЯТА СИ, ВСИЧКИ ПРОТИВНИКОВИ СИЛИ В 24 ЧАСА ДА НЕ МРЪДНАТ ОТ МЕСТАТА СИ. КАЗАЛ ОЩЕ, ЧЕ ПО СИЛАТА НА НЕКАКВО СПОРАЗУМЕНИЕ АНГЛИЯ, ФРАНЦИЯ И АМЕРИКА СА СИ РАЗПРЕДЕЛИЛИ РОЛИТЕ В ПРЕДСТОЯЩАТА ВОЙНА.

ДИМИТЪР ИЛИЕВ СТОЯНОВ – СТУДЕНТ МЕДИЦИНА, БИВШ БРАНИК СЕ Е ВЪЗХИЩАВАЛ ОТ ПОБЕДИТЕ НА АМЕРИКАНЦИТЕ В КОРЕЯ И АКАЗВАЛ, ЧЕ АКО СТАНЕ ВОЙНА В НАС, ЩЕЛ ДА СФОРМИРА ЕДНА ГРУПА ОТ 3-4 ДУШИ, ДА СЕ ВЪОРЪЖАТ И ИЗВЯГАТ В ПЛАНИНАТА ЗА БОРБА СРЕЩУ ОФ.

КРЪСТЮ МИХАЙЛОВ ТРИФОНОВ- СТУДЕНТ В СТОПАНСКИЯ Ф-Т, БИВШ ЧЛ. НА СБНЛ И ЗМС /СЪРБИНСКИ/ СЕ Е ИСКАЗАЛ НАЙ-ЦЕНИЧНО И ВУЛГАРНО ПО

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата: 09.10.2018г. Секретар:

АДРЕС НА ДР. СТАЛИН. ОЧАКВАЛ СКОРОШНО ИДВАНЕ НА АНГЛО-АМЕРИКАНЦИТЕ У НАС. ГОВОРИЛ,ЧЕ ТЕ ИМАЛИ СПИСЪЦИ НА КОМУНИСТИТЕ, КОИТО ЩЕЛИ ДА БЪДАТ БЕСЕНИ ОТ ТЯХ.

МИНДО НЕДЕВ ЦАРАДЖОВ, СТУДЕНТ ГЕОГРАФИЯ – ВРАЖЕСКИ НАСТРОЕН ЕЛЕМЕНТ, ВЪЗХВАЛЯВАЛ ХИТЛЕР И СЕ ВОЪДУШЕВЛЯВАЛ ОТ АМЕРИКАНСКИТЕ ПОБЕДИ. ОПРАВДАВАЛ РАСОВАТА ДИСКРИМИНАЦИЯ В САЩ.

ОСВЕН ТОВА НАПОСЛЕДЪК В НЕКОИ ФАКУЛТЕТИ ПРИ СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ ИМА НЕКОЛКО СЛУЧАЙ НА ПИСАНЕ ЛОЗУНГИ С ВРАЖЕСКО СЪДЪРЖАНИЕ ПО СТЕНИТЕ, РАЗЛЕПВАНЕ ПОЗИВИ И ДР.

ДИМИТЪР Н.ДИМИТРОВ, СТУДЕН ИСТОРИКО-ФИЛОЛОГЕЧИСКИЯ ФАКУЛТЕТ ВРАЖЕСКИ НАСТРОЕН, НА 7.XII. Т.Г. Е РАЗЛЕПИЛ В РЕКТОРАТА ПОЗИВИ С АНТИНАРОДНО СЪДЪРЖАНИЕ. ОСВЕН ТОВА, ПРАВИ ОПИТИ ЗА СЪЗДАВАНЕ ГРУПА ОТ СТУДЕНТИ ЗА БОРБА СРЕЩУ НАРОДНАТА ВЛАСТ.

МАЛКО ПО ДРУГО Е ПОЛОЖЕНИЕТО СРЕД ВИСШИТЕ СРЕДИ НА ИНТЕЛЕГЕНЦИЯТА И СПОРТИ РЪКОВОДИТЕЛИ. ЗНАЧИТЕЛНА ЧАСТ ОТ ТЯХ СА СТАРИ КАДРИ ДОБИЛИ СВОЕТО ОБРАЗУВАНИЕ И СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ В ЗАПАДНО-КАПИТАЛИСТИЧЕСКИТЕ СТРАНИ, КОИТО ВСЕ ОЩЕ СИ ОСТАВАТ НА СТАРИТЕ БУРЖОАЗНИ ПОЗИЦИИ, ПО МЕТОДИТЕ В РАБОТАТА, МОРАЛА, ЖИВОТА И Т.Н. СЪЩИТЕ ПО-НАСТОЯЩЕМ УМЕЛО СЕ НАГАЖДАТ КЪМ СЕГАШНАТА ОБСТАНОВКА И РЕАГИРАТ СЪОБРАЗНО ВЪТРЕШНО-ПОЛИТИЧЕСКИТЕ И МЕЖДУНАРОДНИ СЪБИТИЯ. С ТЪЗИ СИ ДЕЙНОСТ, ТЕ СЪЗНАТЕЛНО СЪБОТИРАТ ПРОВЕЖДАНИТЕ ОТ ПРАВИТЕЛСТВОТО МЕРОПРИЯТИЯ, СПЪВАТ ИЗДИГАНЕТО НА НОВИ КАДРИ, ОТРИЧАТ СЪВЕТСКИТЕ МЕТОДИ НА РАБОТА, ЗАСНИМАТ ОБЕКТИ ПРЕДСТАВЛЯВАЩИ ДЪРЖАВНА ТАЙНА И ДР.

АКТИВНОСТА НА ВРАГОВЕТЕ СРЕД ИНТЕЛЕГЕНЦИЯТА И СПОРТНИ РЪКОВОДИТЕЛИ В СРАВНЕНИЕ С МИНАЛАТА ГОДИНА Е ПОВИШЕНА И ТО ГЛАВНО ПО ЛИНИЯ НА ШПИОНАЖА, ВРЕДИТЕЛСТВОТО И ДР.

ТАКА НАПР. ДИРЕКТОРА НА
, ЧЛЕН НА БКП СЪС СВОЯТА СЪБОТАЖНИЧЕСКА, ВРЕДИТЕЛСКА И УЛИКИ ЗА ШПИОНСКА ДЕЙНОСТ, НАНЕСЕ ВРЕДИ НА НАРОДНОТО СТОПАНСТВО ЗА КОЛО 13 МИЛИОНА ЛЕВА И ЗАМРАЗИ ЕДНА СУМА ОТ ОКОЛО 60 МИЛ.ЛВ.

ОПЕРАТОРИТЕ ГЕОРГИ БАКЪРДЖИЕВ И КОНСТАНТИН КОСТОВ, СА ЗАНИМ. МАЛИ ОБЕКТИ ПРЕДСТАВЛЯВАЩИ ДЪРЖАВНА ТАЙНА.

ХУДОЖНИЦИТЕ ПРОФ. ДЕЧКО УЗУНОВ, ИЛИЯ БЕШКОВ, ДАВИД ПЕРЕЦ, ИЛИЯ ПЕТРОВ И ДР. СА ЗАСЕЧЕНИ В ПОДЪРЖАНЕ ВРЪЗКИ С БРИТАНСКАТА ВОЕННА МИСИЯ У НАС.

ЛАУРЕАТКАТА НА ДИМИТРОВСКАТА НАГРАДА ПРИМА БАЛЕРИНАТА НА НАРОДНАТА ОПЕРА ЛИЛИ БЕРОН, ПОНАСТОЯЩЕМ НА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ В СССР Е ГОВОРИЛА РАЗЛИЧНИ НЕЛЕПОСТИ И ДОЛНИ НЕЩА ЗА СЪВЕТСКИТЕ ХОРА НА ИЗКУСТВОТО, ЖИВОТА В СССР И ДР.

АЛЕКСАНДЪР ШОЙЛЕВ – ВРАЖЕСКИ ЕЛЕМЕНТ, БИВШ СЪСТЕЗАТЕЛ ПО БАСКЕТБОЛ, ПРИ ВИЖДАНЕ НА ЧУЖДЕНЦИ ДЕЛЕГАТИ В СОФИЯ ПРЕД ТЯХ Е КАЗАЛ, ЧЕ ПРЕДСТАВИТЕЛИТЕ ОТ ЧУЖБИНА БИЛИ СБИРЩИНА, КОИТО СЕ ПАЗПРАВЯТ СЪС СВОИТЕ НАРОДИ САМО С ШМАЙЗЕРИ, А ДОШЛИ В НАС ДА СЕ РАЗХОЖДАТ

БОРИС АЛЕКСИЕВ ОТ ВКФС СЕ Е ИСКАЗАЛ,ЧЕ У НАС НАРОДА Е НЕДОВОЛЕН И ЧАКА САМО СИГНАЛ ДА СЕ ВДИГНЕ И СВАЛИ СЕГАШНАТА ВЛАСТ. КАЗАЛ ЧЕ КРАЙ ВИТОША ИМАЛО 300 ЗЕНИТНИ ПРОТИВОСАМОЛЕТНИ ОРЪДИЯ И ПО ВСИЧКО СЕ ВИЖДАЛО ПОДГОТОВКАТА ЗА НОВА ВОЙНА.

СЪСТОЯНИЕТО НА ОПЕРАТИВНИЯ ОТЧЕТ

НА 1.I. 50 ГОДИНА В ОТДЕЛЕНИЕТО СА ЗАВАРЕНИ 2 АКТИВНИ, 15 ПРЕДВАРИТЕЛНИ И 26 ОНД.

ПРЕЗ НАСТОЯЩАТА ГОДИНА СА ОТКРИТИ 11 АКТИВНИ 1 АКТИВНА КОНТРОЛНА, 27 ПРЕДВАРИТЕЛНИ И 10 ОНД. В РЕЗУЛТАТ НА ДОБРЕ РАБОТА ПО НЕКО РАЗРАБОТКИ, СА РЕАЛИЗИРАНИ ПРЕЗ ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД – 3 АКТИВНИ, КАТО 2 ДУШИ СА ИЗПРАТЕНИ В ТВО, А 6 ОСЪДЕНИ ОТ 5 ДО 15 ГОДИНИ СТРОГ ТЪМНИЧЕН ЗАТВОР. РЕАЛИЗИРАНИ СА ОЩЕ 1 АКТИВНА КОНТРОЛНА И 3 ПРЕДВАРИТЕЛНИ Р/КИ

ПО-НАСТОЯЩЕМ В ОТДЕЛЕНИЕТО СЕ ВОДЯТ 9 АКТИВНИ, 20 ПРЕДВАРИТЕЛНИ И 27 ОНД. НАЙ ВАЖНИТЕ Р/КИ КОИТО СЕ ВОДЯТ В МОМЕНТА СА:

Из архивите на ДС
57

Из архивите на ДС

58

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата: 09.10.2018г. Секретар:

9

(1) ЛИЧНА АКТИВНА Р/КА , ВЪЗНИКНАЛА НА 27.VIII. 5Ю ГОДИНА НА , ЧЛЕН НА БКП, ДИРЕКТОР НА . ОБЕКТА СЕ УЛИЧАВА ВЪВ ВРЕДИТЕЛСТВО, СЪБОТАЖ, ШПИОНАЖ И РАЗХИЩЕНИЕ НА НАРОДНИ СРЕДСТВА В ДИРЕКЦИЯТА ВЪЗГЛАВЯВАНА ОТ НЕГО.

Е РОДЕН НА ГОДИНА В ГР. . ПРОИЗХОЖДА ОТ ЗАМОЖНО ЗАНАЯТЧИЙСКО СЕМЕЙСТВО. ИМА НЕЗАВРЪШЕНО СРЕДНО ОБРАЗУВАНИЕ. ПО ПРОФЕСИЯ ФОТОГРАФ И ФОТО - ЖУРНАЛИСТ. ЖЕНЕН. ПРЕДИ 9 СЕПТЕМВРИ Е ИМАЛ БЛИЗКИ ВРЪЗКИ С ФАШИСТКАТА ВЛАСТ ПО СПЕЦИЯЛНО С ГЕН.КОЧО СТОЯНОВ И Б. ФИЛОВ. ЧРЕЗ ТЯХ ЗАЕДНО С ГЕРМАНЕЦА - ГЕСТАПОВЕЦ И ХЪРВАТИНА Е УСПЯЛ ДА ВЗЕМЕ ОТ ГЕРМАНИЯ ГОЛЯМО КОЛИЧЕСТВО ФОТОМАТЕРИЯЛИ И СТАНАЛ АКЦИЕНОР, С ПОСЛЕДНИТЕ ДВАМА НА ФИЛМОВАТА ЛАБОРАТОРИЯ "ПОБЕДА ФИЛМ". Е ОСЪДЕН ПРЕЗ М.СЕПТЕМВРИ 5Ю ГОДИНА НА 15 ГОД ЗАТВОР ЗА ШПИОНАЖ В ПОЛЗА НА ЮГОСЛАВСКОТО РАЗУЗНАВАНЕ. СЛЕД 9.IX.44 ГОДИНА СТРАШИМИР РАШЕВ Е ЧЛЕН НА БКП.

ДО СЕГА ПО Р/КАТА Е УСТАНОВЕНО, ЧЕ ОБКТА В КАЧЕСТВОТО СИ НА ДИРЕКТОР НА Е НАПРАВИЛ ТОВА ДЪРЖАВНО ПРЕДПРИЯТИЕ, ПАРАВАН ЗА ПРЕКРИВАНЕ НА ВРАГОВЕ И ШПИОНИ. НАНЕСЪЛ Е ВРЕДИ НА НАРОДНОТО СТОПАНСТВО С ДОСТАВКИ НА НЕДОБРОКАЧЕСТВЕНИ МАШИНИ И В РАЗМЕР НА 10 МИЛ, ЛВ. ОСВЕН ТОВА СА ЗАСНИМАНИ ОБЕКТИ ПРЕДСТАВЛЯВАЩИ ДЪРЖАВНА ТАЙНА И МНОГО ЧЕСТО ЛИПСВАШЕ ОТ ЗАСНЕМАНИЯ МАТЕРИЯЛ , ГОЛЯМО КОЛИЧЕСТВО.

ПО Р/КАТА НА ОБЕКТА СЕ ИЗПОЛЗВА СЛЕДНАТА АГЕНТУРА:

ИНФ. "ФОКС" ВЕРБОВАН НА КОМПРОМЕНТИРАЩА БАЗА. ВРЪЗКИТЕ МУ С ОБЕКТА СА ДОБРИ, НО НЕ СЕ ПОЛЗВА С ОСОБЕНО ДОВЕРИЕ ПРЕД НЕГО. МОЖЕ ДА ДОНАСЯ ПО ВЪПРОСИТЕ ОТ ХАРАКТЕР НА СЪБОТАЖ И ВРЕДИТЕЛСТВО ПО ОТНОШЕНИЕ УПОТРЕБАТА НА МАШИНИТЕ ЗА ПРОИЗВОДСТВО НА ПОНЕЖЕ Е ГОЛЯ СПЕЦИАЛИСТ В ТЪЗИ ОБСЛАСТ.

АГЕНТ "ГАБЕР" ВЕРБОВАН НА ДОБЪР КОМПРОМЕНТИРАЩ МАТЕРИЯЛ. РАЗКРИЛ Е ДОСТА ВРЪЗКИ НА ОБЕКТА И ЦЕЛАТА НЕГОВА СПЕКУЛАНТСКА ДЕЙНОСТ. ИМА ДОБРИ ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАБОТА.

ИНФ. "ОБЕКТИВ" ВЕРБОВАН НА ПАТРИОТИЧНА БАЗА. ОЧЕРТАВА СЕ КАТО ДОБЪР СЪТРУДНИК. МОЖЕ ДА СЕ ИЗПОЛЗУВА И НИ ДЪРЖЕ В ТЕЧЕНИЕ ПО ВСИЧКИ ВЪПРОСИ ОТНОСНО ФИНАНСИРАНЕТО НА , ПЛАНОВОСТА ПРИ ПРОВЕЖДАНЕТО ИМ И ПР.

(2) ЕДНОЛИЧНА АКТИВНА Р/КА "ДРАСКАЧ" ВЪЗНИКНАЛА НА 10.XII 50 ГОДИНА НА ДИМИТЪР НИКОЛОВ ДИМИТРОВ - СТУДЕНТ, БВИШ ЧЛЕН НА ЛЕГИОНА ВРАЖЕСКИ НАСТРОЕН, ЗА ТОВА ,ЧЕ НА 7.XII. М.Г. ЕНАПИСАЛ И РАЗЛЕПИЛ В РЕКТОРАТА 2 ВРАЖЕСКИ ПОЗИВА СЪС СЛЕДНОТО СЪДЪРЖАНИЕ "СМЪРТ НА КОМУНИЗМА..." - НАБЛИЖАВА..... ТРК /ТАЕН РЕВОЛЮЦИОНЕН КОМИТЕТ/.

ДИМИТРОВ Е РОДЕН ПРЕЗ 1925 ГОДИНА В С. ЧАКАНЧЕВО , ЕЛИН-ПЕЛИНСКО, ПОНАСТОЯЩЕМ ЖИВ. УЛ."Б.КИРО" №-43 СОФИЯ. ПРОИЗХОЖДА ОТ СРЕДНО СЕЛСКО СЕМЕЙСТВО. В МИНАЛОТО Е БИЛ ЧЛЕН НА СБНЛ, ПОНАСТОЯЩЕМ ЧЛЕН НА ДСНМ, МАЙСТРОСКИ ПРЕКРИЛ СЕ И ЗБАЛУДИЛ РЪКОВОДСТВОТО НА СЪЮЗА. ДРУЖИ И ПОДЪРЖА ВРЪЗКА С ВАРЖЕСКИ НАСТРОЕНИ СТУДЕНТИ.

ДО СЕГА ПО Р/КАТА Е УСТАНОВЕНО, ЧЕ ОБЕКТА Е АВТОР НА ПИСАНИТЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИ ВРАЖЕСКИ ЛОЗУНГИ В РЕКТОРАТА . ОСВЕН ТОВА ТОЙ СЕ ЯВЯВА КАТО ВДЪХНОВИТЕЛ И ОРГАНИЗАТОР НА ГРУПА СТУДЕНТИ ЗА БОРБА ПРОТИВ НАРОДНАТА ВЛАСТ. ЦЕЛТА НА СФОРМИРАЩАТА ОН НЕГО ГРУПА Е, ДА СЕ СДОБИЕ С ПЕЧАТИ И ДР.МАТЕРИЯЛИ ЗА ПИСАНЕ НА ПОЗИВИ, КАТО ЗА ИДЕОЛОГИЯ ЩЕ ИМА УМРАЗАТА СПРЯМО НАРОДНАТА ВЛАСТ И ЛЮБОВ КЪМ ЗАПАДНИТЕ ДЕМОКРАЦИИ. / ТЪЗИ НЕГОВА ДЕЙНОСТ Е ДОКУМЕНТИРАНА/. ВРЪЗКИ ВЪН ОТ СТРАНАТА НЕ СА УСТАНОВЕНИ, НО ПОДЪРЖА ТАКИВА С ВРАЖЕСКИ НАСТРОЕНИ СТУДЕНТИ КАТО ВАЛЕНТИН АНГЕЛОВ, МИЛЧО ЛАЗАРОВ И ДР. ОСВЕН ТОВА, ОБЕКТА НА Р/КАТА ГОВОРИ И РАЗПРОСТРАНЯВА РАЗНИ НЕЛЕПОСТИ ПО АДРЕС НА НАРОДНАТА ВЛАСТ, НЕЙНИТЕ РЪКОВОДИТЕЛИ, СЪВЕТСКИЯ СЪЮЗ И ДР.

ПО Р/КАТА ЗА МОМЕНТА РАБОТЯТ ДВАМА ДОБРОВОЛНИ СЪТРУДНИЦИ, ЧЛЕНОВЕ НА ДСНМ, ВЪРХУ КОИТО ТОЙ ПРАВИ ОПИТИ ДА ГИ ВЕРБОВА ЗА ЧЛЕНОВЕ НА ОРГАНИЗАЦИЯТА. СЪЩИТЕ СЕ ПОЛЗУВАТ С ДОВЕРИЕ ПРЕД НЕГО И СА ВЪВ СЪСТОЯНИЕ ДА НИ ИНФОРМИРАТ НАПЪЛНО ЗА РАЗВИВАНАТА ОТ ОБЕКТА ВРАЖЕСКА ДЕЙНОСТ. ДО СЕГА НЕ Е УСТАНОВЕНО, ГРУПАТА ДА СЕ РЪКОВОДИ ОТ ЦЕНАТЪР.

10

(3) АКТИВНА РАЗРАБОТКА ВЪЗНИКНАЛА НА 26.X.50 ГОД. НА , АСИСТЕНТ В СЕЛСКО-СТОПАНСКАТА АКАДЕМИЯ "ГЕОРГИ ДИМТРОВ" ЖИВ. СОФИЯ, , ВЪЗ ОСНОВА НА ДАДЕНИ ПОКАЗАНИЯ ОП ПОСЛЕДСТВЕН НА VII ОТДЕЛ, ОТ КОЕТО СЕ ВИЖДА, ЧЕ ОБЕКТА СЕ ЗАСИЧКА КАТО АГЕНТ НА ЮГОСЛАВСКОТО РАЗУЗНАВАНЕ.

Е РОДЕН НА ГОДИНА В С. - . ПРОИЗХОЖДА ОТ СРЕДНА СЕЛСКО СЕМЕЙСТВО. ЗАВЪРШИЛ Е СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ, СЛЕД КОЕТО ЗАЕДНО С БРАТА СИ ЗАМИНАЛ ДА СЛЕДВА АГРОНОМСТВО В ЮГОСЛАВИЯ. В НАЧАЛОТО НА 1945 ГОДИНА Е БИЛ В РЕДОВЕТЕ НА ТИТОВАТА ВОЙСКА. СЛЕД М. ЮНИИ 45 ГОДИНА СЕ ЗАВЪРЩА В БЪЛГАРИЯ.

ПРЕДИ 9 СЕПТЕМВРИ Е ЧЛЕН НА РМС, А СЛЕД ТЪЗИ ДАТА ЧЛЕН НА БКП, ПРОЯВЯВЪЩ СЕ АКТИВНО.

ПО РАЗРАБОТКАТА НЕ СА ПОСТИГНАТИ НИКАКВИ СЪЩЕСТВЕНИ РЕЗУЛТАТИ. ОТ ПРОВЕДЕНОТО ВЪНШНО НАБЛЮДЕНИЕ СЕ УСТАНОВИ, ЧЕ ОБЕКТА СЕ СРЕЩА ИЗКЛЮЧИТЕЛНО С ЛИЦА СТУДЕНТИ-ЧЛЕНОВЕ НА БКП, БОЛШИНСТВОТО ОТ КОИТО СА СЛЕДВАЛИ В ЮГОСЛАВИЯ. ОСВЕН ТОВА ПРЕЗ ВРЕМЕ НА ВЪНШНОТО НАБЛЮДЕНИЕ, ОБЕКТА СИ Е ПРАВИЛ ЧЕСТИ ПРОВЕРКИ ДАЛИ НЕ Е ПРОСЛЕДЯВАН. ЗАСЕЧЕНИТЕ ВРЪЗКИ ОТ ВЪНШНОТО НАЛБЮДЕНИЕ, СА В ПРОЦЕС НА ПРОУЧВАНЕ.

ПО РАЗРАБОТКАТА РАБОТИ САМО СЪТРУДНИКА "РОЗА" ВЕРБОВАНА НА ПАТРИОТИЧНА БАЗА. СЪЩАТА Е В БЛИЗЪК КОНТАКТ С ОБЕКТА И ИМА ВЪЗМОЖНОСТ ДА НИ ДОНАСЯ САМО ПОВРЪХНОСТИ НЕЩА, НО НЕ И ДА РАЗРАБОТВА ЦЕЛОСТНО ОБЕКТА. ПРЕДСТОЯЩО Е ВЕРБОВКА НА ДВАМА АГЕНТИ ПО Р/КАТА.

(4) АКТИВНА РАЗРАБОТКА ВЪЗНИКНАЛА НА 4.III.50 ГОДИН НА , ЗАВЕЖДАЩ , ЖИВ. СОФИЯ , ВЪЗ ОСНОВА ВРЪЗКИТЕ МУ С , КОРЕСПОНДЕНТ НА ФРЕНСКАТА ТЕЛЕГРАФНА АГЕНЦИЯ И УЛИЧЕН В ПОДЪРЖАНЕ ВРЪЗКИ С ЧУЖДОТО РАЗУЗНАВАНЕ.

Е РОДЕН НА ГОДИНА В ГР. . ПРОИЗХОЖДА ОТ БОРЖУАЗНО СЕМЕЙСТВО. ПРЕДИ 9 СЕПТЕМВРИ Е БИЛ РЕДАКТОР И СОБСТВЕНИК НА В. . ПОДЪРЖАЛ Е ТЕСНИ ВРЪЗКИ С ДОЧО ХРИСТОВ И БАТЕМБЕРСКИ И ЧИНОВНИЧКАТА ОТ АНГЛИЙСКАТА ЛЕГАЦИЯ ОКСЕЙ. ОБИКОЛИЛ Е НАД 10 СТРАНИ В ЕВРОПА. ПО-НАСТОЯЩЕМ ВРАЖЕСКИ НАСТРОЕН, НО МНОГО УМАЛО ПРЕКРИВАЩ СЕ ПОД ФОРМАТА И МАСКАТА НА ОТЕЧЕСТВЕНОФРОНТОВЕЦ.

ДО СЕГА ПО Р/КАТА Е УСТАНОВЕНО, ЧЕ ОБЕКТА ПОДЪРЖА ВРЪЗКИ С ВРАЖЕСКИ НАСТРОЕНИ ЛИЦА И В СЛУЖБАТА СИ НАЗНАЧАВА ТАКИВА С СЪМНИТЕЛНО МИНАЛО. ТАКА НАПР. ЗА ФОТО-РЕПОРТЕР Е ВЗЕЛ ВАСИЛ ВАСИЛЕВ, ПОДЪРЖАЛ СЪМНИТЕЛНИ ВРЪЗКИ С ХОРА ОТ АНГРИЙСКАТА ЛЕГАЦИЯ. ПРЕЗ ВРЕМЕ НА ОБИКОЛКАТА НА БЪЛГАРИЯ Е ИЗПРАТИЛ ФОТО-РЕПОРТЕРА ПЕНЧО ПЕТРОВ, КОИТО Е ЗАСНИМАЛ ОБЕКТИ ПРЕДСТАВЛЯВАЩИ ДЪРЖАВНА ТАЙНА, КАТО Ж.П. МОСТОВЕ, МЕСТНОСТИ С ЗАВОДИ И ДР.

ПО Р/КАТА РАБОТЯТ ИНФ. "ОГНЕВ" И "ДИМО" ПО МЕСТОРАБОТА, ВЕРБОВАНИ НА ПАТРИОТИЧНА БАЗА, КОИТО СА ВЪВ СЪСТОЯНИЕ ДА НИ ДОНАСЯТ САМО НЕКОИ ПОВРЪХНОСТНИ НЕЩА ЗА ОБЕКТА, ОТНОСНО НЕГОВОТО ДЪРЖАНИЕ В ФОТООТДЕЛА, ЛИЦАТА КОИТО ГО ПОСЕЩАВАТ И ДР.

ИНФ. "ИВКА" ИЗХОЖДАЩА ОТ БЛИЗКИТЕ ВЪРЗКИ НА ОБЕКТА, КОИТО ТЪРСИ МНОГО ЧЕСТО НЕЙНАТА ДРУЖБА. СЪЩАТА Е НОВОВЕРБОВАНА И Е В ПРОЦЕС НА РАЗРАБОТВАНЕ ВРЪЗКИТЕ НА ОБКТА И НЕГОВАТА ДЕЙНСОТ. НЕ Е УСТАНОВЕНО ДО СЕГА ОБЕКТА ДА ПОДЪРЖА ВРЪЗКА С НЕКАКЪВ ЦЕНТЪР.

ДО СЕГА НЕ Е УСТАНОВЕНО СРЕД ОБЕКТИТЕ НА ОТДЕЛЕНИЕТО ДА СЪЩЕСТВУВА ОРГАНИЗИРАНО ПРОВЕЖДАНЕ НА ВРАЖЕСКА ДЕЙНОСТ, ИЛИ ПОТИ ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ГРУПИ ЗА ПО ОСТРА ФОРМА НА БОРБА ПРОТИВ НАРОДНАТА ВЛАСТ. ТЯХНАТА ДЕЙНОСТ СЕ ИЗРАЗЯВА ИЗКЛЮЧИТЕЛНО В РЕДОВНО СЛУШАНЕ НА ЗАПАДНИТЕ РАДИОСТАНЦИИ И РАЗПРОСТРАНЯВАНЕ С ТЕНДЕНЦИОЗНО СЪДЪРЖАНИЕ НА ЧУТОТО ОТ ТЯХ. ОСВЕН ТОВА РАЗПРОСТРАНЯВАТ ВСЕВЪЗМОЖНИ ТЕНДЕНЦИОЗНИ СЛУХОВЕ ПО АДРЕС НА НАРОДНАТА ВЛАСТ, МЕРОПРИЯТИЯТА ПРОВЕЖДАНИ ОТ НЕЯ, ХУЛЕНЕ НА ВИДНИ НАШИ ОБЩЕСТВЕНИЦИ, ПО АДРЕС НА СССР И ДР.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :09.10.2015г.Секретар :

Из архивите на ДС
59

Из архивите на ДС

11

СЪСТОЯНИЕ НА АГЕНТУРНО-ИНФОРМАЦИОННИЯ АПАРАТ:

ОТДЕЛЕНИЕТО В МОМЕНТА РАЗПОЛАГА С 236 СЪТРУДНИЦИ. ВЕРБОВКИТЕ НА ГОРНИТЕ СЪТРУДНИЦИ / С ИЗКЛЮЧЕНИЕ НА 87 КОИТО СА ВЕБОВАНИ ПРЕЗ 50Г/ СА ИЗВЪРШЕНИ ИЗКЛЮЧИТЕЛНО ПРЕЗ 1948/49 ГОДИНА, КАТО СЕ Е ВЕРБОВАЛО БЕЗОБРАЗНО, БЕЗ ДА СА СЕ СПАЗВАЛИ ОСНОВНИТЕ ПРИНЦИПИ ПРИ ПОДБОРА И ВЕРБОВКАТА НА АГЕНТУРАТА, ВСЛЕДСТВИЕ НА КОЕТО, АГЕНТУРНО-ИНФОРМАЦИОННИЯ АПАРАТ Е НАСИТЕН С НЕГОДНИ СЪТРУДНИЦИ. МНОЗИНА ОТ ТЯХ СА ЧЛЕНОВЕ НА БКП, БЕЗ ВСЯКАКВИ ВРЪЗКИ С ВРАЖЕСКИ ЕЛЕМЕНТИ И СЕ ИЗПОЛЗВАТ ИНФОРМАТИВНО И ЗА ПРОУЧВАНЕ. В ПРОЦЕСА НА СЕГАШНАТА ПРОВЕРКА, ГОЛЯМА ЧАСТ ОТ ТЯХ ЩЕ БЪДАТ ИЗКЛЮЧЕНИ ПОРАДИ НЕГОДНОСТ ЗА РАБОТА.

ВЪОБЩЕ НАЛИЧНИЯ АГЕНТУРНО ИНФОРМАЦИОНЕН АПАРАТ, КАЧЕСТВЕНО НЕ Е ДОБЪР И НЕ Е В СЪСТОЯНИЕ ДА ОБЕЗПЕЧИ ЦЕЛОСТНОТО И РЕДОВНО ОБСЛУЖВАНЕ НА ОБКТИТЕ, НИТО ПЪК ДА ДАДЕ РЕЗУЛТАТНА РАБОТА ПО ОТКРИТИТЕ И ВОДЕНИ РАЗРАБОТКИ.

ПРЕЗ ДВУМЕСЕЧИЕТО СМЕТАМЕ ДА РЕАЛИЗИРАМЕ АКТИВНИТЕ Р/КИ "ХАМЕЛИОН", "ДРАСКАЧ" И ПРЕДВАРИТЕЛНАТА Р/КА "ПАЛАЧ", ПО КОИТО ИМАМЕ НАПРАВАНИ ДОКУМЕНТАЦИИ, ВРАЖЕСКАТА ДЕЙНОСТ НА ОБКТИТЕ Е ИЗЯСНЕНА, ОСТАВА САМО ДА СЕ УСТАНОВИ, ДАЛИ СЪЩИТЕ НЕПОДЪРЖАТ ВРЪЗКА С НЕКАКЪВ ЦЕНТЪР ИЛИ ДЕЙСТВУВАТ САМОСТОЯТЕЛНО.

60

3 ДЕКЕМВРИ 1950 ГАДИНА
С О Ф И Я

СЪСТАВИЛ
ЗА НАЧАЛНИК ОТДЕЛЕНИЕ
"ИНТЕЛЕГЕНЦИЯ И МЛАДЕЖИ": /
/ СТ. КАРАДЖО

Строго-поверително. 2

УТВЪРЖДАВАМ
Н-к отдел I-ви Д.С.:
/Б.Думков/
София, март 1951 година.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД

за работата на отделение "Интелигенция и младежи", отдел I-ви ДС за времето от I.I. до 28.II.1951 година.

ОПЕРАТИВНА ОБСТАНОВКА

Отчетният период се характеризира с активизиране на вражеските елементи из средите главно на младежите. Бяха установени и разкрити вражески, нелегални младежки групи от бивши легионери в Университета, от свободни младежи в София и др. Тази нелегална дейност се характеризира главно със създаването на нелегални младежки групировки, с различни контрареволюционни названия и начини на деиствия; печатане на позиви и лозунги, събиране на оръжие и подготовка за бягство, бандитски наклонности и др.

Сигнали за раздвижване на редица младежи, с цел обособяването им в групи за борба против власта, не липсват. Така например, автор на анонимно писмо от 21.II.т.г.предупреждава? че в домът на студента от Държ.политехника Димитър Николов ДИМИТРОВ, бивш деен член на бранник, син на кулак, се събират изключени и вражески настроени студенти, ругаят О.Ф.власт и по всека вероятност правят нелегални събрания.

Инф."Демостен" от 28.II.т.г.донася, че студента от медицинската академия Димитър Христов ДИЛЧЕВ, бивш офицер, във връзка с положението в Корея е заявил пред състудента си Ото Златарев, че идвал момента на разплата - "Поне два милиона от това подло племе трябва да бъдат премахнати, за да се изкорени злото за винаги." ... "Ако го потърсили за нещо - било за мобилизация било от Милицията, щял да избяга веднага."

Инф."Огнянов" от 24.II.т.г.донася, че студента от 4-ти курс, фармация Петър КОЗЛАРСКИ, бивш легионер, се изказал

Из архивите на ДС

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата: 09.10.2015г. Секретар:

че тази пролет ние и Русия ще нападнем Югославия, но Америка тук ще държи здраво и ще свърши бързо, не както в Корея. Обещал е на източника, че стига да иска, за пролетта ще му намери оръжие от свой прия тели, бивши школници.

В средите на висшата интелигенция не се констатираха прояви от остър вражески характер, но се установиха редица случай, за развивана шпионска и съмнителна по характер вражеска дейност.

Така например, обекта на предварителна р/ка, "Изменник", Слави Ив.БОЯНОВ, асистент при Держ.у-т, чл.на БКП, след един период на мълчание от около 6 месеца, пак започна да говори пред аг."Прометей" за връзките си с някакво задгранично правителство в Париж.

Установи се, че обекта на акт.р/ка
, директор при Д.П. ,
чл.на БКП, преди девети септември 1944 година е бил натоворван от служителя при Американската легация в страната Неделчо РАДНЕВ, с задачи от шпионски характер.

Обекта на акт.р/ка "Подлец", Васил Н.Бакърджиев, оператор при "Българска кинематография" е създател на устав на проектирана за организиране в страната, Българска национал комунистическа партия.

Необходимо е да се отбележи, че поради политическа късогледство, болни амбиции и зла умисъл, обекта на акт.р/ка, и др.отговорни хора от "Българска кинематография", при ~~все дадените~~ указания от др.Вълко ЧЕРВЕНКОВ да се преработи филмът "Тревога", го пустнаха на екрана. Същият бе спрем по бързо нареждане от Ц.К.на БКП. Недостатъците на филма са от много-важен характер - липсва в него ролята на Червената армия при нашето освобождение.

Във връзка с горните прояви, по линия на младежи, ме се взеха бързи и ефикасни мерки за разработка и ликвидиране на вражеските прояви, а те се разкриваха от други отдели и служби. Уличените във вражеска дейност обекти по линия на интелигенция са на разработка и по тях се работи.

1. Проверка на агентурата:

Отделението като цело, ме изпълни докрай даденото нареждане за проверка на целия агентурно информационен апарат.

Не се провериха, подлежащи на проверка 54 с.с. В плана на отделението съществува такава несъразмерност, по която се критикува от О.Р.-ци, че не е запланувана цялостна проверка на всички с.с. Така например в плана на гр."Студенти" са вписани за проверка 7 с.с., а подлежът на проверка още 50 с.с. В другите две групи проверката в основному се приключи.

От наличната агентура на отделението от 216 с.с. са проверени:

а/ агенти 10
б/ информатори 61
в/ 71 с.с.

Не подлежът на проверка поради това, че са активни членове на БКП и нови в работата /новозавербовани и приети от други служби/ всичко 91 с.с. от които 43 чл.на БКП.

Остава непроверена агентура на брой 54 с.с.

90% от тази агентура е по линия на "Студенти". Главна вина за непроверката носи гр.н-к Георги Тодоров и не проявения достатъчен контрол от за н-к отделението Ив.Димитров. За не извършената проверка има и такива причини, че двама от О.Р.-ци от началото на м.януари се разболяха и са още в отпуск - Васил Вутов и Димитър Миладинов и групата работи с 1 н-к и 3-ма О.Р. при щат, 1 н-к и 9 О.Р-ци.

Много добре изпълни задачата за проверка на агентурата групата по "Младежи и физкултура" - 100%, заслужават похвала, Стефан Димитров, Тодор Стоянов и Венко Богословов.

Заслужава похвала също така и О.Р.Николай Борисов който макър и на нов сектор - артисти, можа да овладее работата и провери по-голямата част от агентурата.

Трябва да се порицаят за неизпълнение на задачата, О.Р-ци Иван Стойцев, Цветко Лазаров и гр.н-к Георги Тодоров.

От общата проверка на агентурата се установиха 2 разшифровали се с.с., единия от които е представен на ТВО. Установиха се също така и 5 с.с., че не са се разоръжили по време на вербовката и в процеса на работата си крият известни неща от нас, поради което се налага тяхната превербовка.

От проверката се установи, че отделението разполага с 10 агенти и 1 информатор, най-ценни сътрудници, годни да се внедряват в вражеските среди, да ги разработват успешно и се използват и по други обекти. Агентура, годна за работа зад граница нямаме.

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

В резултата на проверката отделението изключи от агентурно-информационния си апарат 1 аг. и 15 информатори. Агента бе изключен поради това, че бе хванат в криминални престъпления и пратен в затвора, а информаторите главно поради негодност, чл.на БКП.

II. ПРИДОБИВАНЕ НА НОВА АГЕНТУРА.

линии	запланувано							изпълнено					
	по р/ки-онд			за обсл.				по р/ки-онд			за обсл.		
	аг.	инф.	рез.	аг.	инф.	рез.	аг.	инф.	рез.	аг.	инф.	р.
Интелигенция	1	10	-	-	2	-	-	3	-	-	2	-
Струденти	-	9	-	-	1	-	-	3	-	-	1	-
физкулт.и мл.	2	2	-	-	4	-	-	3	-	-	1	-
ВСИЧКО:	3	21	-	-	7	-	-	9	-	-	4	-

12 – 13

В изпълнението на плана отделението има 2 утвърдени кандидати за вербовка на база постепенно увличане с които са направени по 2 срещи и 5 утвърдени рапорти за вербовки, които още не са проведени, обаче са добре подготвени.

При положение, че се сметнат и утвърдените рапорти за вербовки на кандидати на с.с., то плана на отделението, при запланувани общо 31 вербовки, ще е изпълнен с 20 вербовки или 64.83%. Средно на работник в отделението се пада по 1.33 вербовки.

Процентът на изпълнението на плана може да се сметне за задоволителен, като се има предвид, че отделението е работило с 17 работника, от които 2 са болни, 5 са на работа в ДС до 6 месеца, 4 до 8 месаца и 8 са по стари в работата.

Допустна се щото вербовката на к.за инф.по обслужване на О.Р.Венко Богословов, да се провали поради неподготвеност и непознаване кандидата за вербовка. Това се съобрази навреме и не му се поставя въпроса за сътрудничество. Случаят бе разгледан и разкритикуван на произвоствено събрание на отделението

Новозавербованите сътрудници произхождат предимно от вражески и безпартиини среди.

III. ПРИВЕЖДАНЕ В ИЗВЕСТНОСТ ОПЕРІ И ПОМ.ОТЧЕТ.

Тази задача стоеше пред отделенението с много голяма сериозност и от голяма важност, обаче не се изпълни в цялост.

10

1. Помощен отчет.

а/ Интелигенция	87 обекта
б/ Студенти	25 "
в/ физкул.и младежи	98 "
	В С И ЧКО 210 обекта

Отделението във всичките си предишни отчетни доклади е отчитало, че по литерните досието на обектите са засечени като вражески проявяващи се елементи над 3,000. Взетите 210 човека на помощен отчет през двумесечието не изчерпват вражеските елементи. Необходимо е най-малко още 800 човека да се вземат на помощен отчет.

Тази задача като цяло, не се изпълни добре. Най-зле я изпълни групата по студенти, с гр.н-к Георги Тодоров и О.Р-ци Иван Стойчевф Цветко Лазаров и Игнат Димитров. Вражеските елементи сред студентите са доста много. Необходимо е да се вземат на п.о.за да се излезе д ясно политеческа оценка за състоянието на обекта и се насочи правилно агентурно-оперативната работа, в зависимост от вражеската концентрация. По тази задача групата работи, обаче мудно, оправдават се с обективни причини.

Не по добро е състоянието и в другите две групи. О.Р.Стоян Спасов, който има подготвен материал в отделни папки за над 200 вражески елементи е пустнал съвсем малко картони за п.о.

Добре работят в тази насока Стефан Димитров и Николай Борисов които са на привършване със своя помощен отчет.

2. Оперативен отчет.

л и н и и	на 1.I.т.г. акт.	л.	пр.	онд	зав.нови акт.	л.	пр.	онд	на 28.II.т.г. акт.	л.	пр.	онд
Интелигенция	5	7	7	15	3	1	-	8	7	15		
Студенти	3	9		12	-	3	-	3	12	12		
мл.и физкулт.	2	4		5	-	-	-	2	4	5		
БСИЧКО	10	20	7	32	3	4	-	13	23	32		

Общо оперативния отчет включва в себе си 69 човека.

Откритите нови 3 акт.р/ки са по линия на Интелигенцията. Открити са и 3-те от О.Р.Ботю Станчев.

Из архивите на ДС

66

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата: 09.10.2016г. Секретар:

Остават още не включени в оперативния отчет редица активно проявяващи се лица, по всички линии на отделението. Липсата на О.Р-ци - непопълнения щат дава своето отражение.

Общият резултат по работата по разработките не е задоволителен. Не се водят с неждния темп. Не се разработват обектите задълбочено и не се придобива по тях достатъчно агентура която да разработи и разкрие цялостната вражеска дейност

Назрели са за реализация и ще се предвидят в плана за следващото двумесечие са р/ките:

Акт.р/ка_____ , заведена на директор в Д.П. , за вредителство и шпионаж. По р/ката е документирана голяма част от врадителската дейност на обекта и са придобити сериозни данни за развивана шпионска дейност.

Понастоящем по р/ката се води следствие на 3 човека с цел разкриване вражеската дейност на обекта. До сега сериозни данни от следствието не са придобити.

Пред.р/ка "Паразит", заведена на Георги Начен, тонмайстор в "Българска кинематография" за саботаж. Дейноста на обекта е документирана.

Ще се реализират и 1 акт. "Драскач" и 1 пред.р/ка "палач" по линия на Студенти. Дейноста на обектите е документира.

Реализирани р/ки през отчетния период отделението няма.

IV. ПОДОБРЕНИЕ НА РАБОТАТА, РЪКОВОДСТВОТО И КОНТРОЛА НА АГЕНТУРАТА.

1. Контролни срещи.

През отчетния период беха запланувани да се проведът 50 контролни срещи.

Гр.н-ци	3 x 12	= 36 изпълнени	к.с.
Зам.н-к отделението	1 x 14	= 14 "	к.с.

Неизпълнението на контролните срещи се дължи на това, че както гр.н-ци, така и за н-к отделението взеха на преко ръководство достатъчна по количество агентура и не им оставаше достатъчно време за контролни срещи. Все пак това е проявена слабост която следващото тримесечие ще се изживее.

2. Явочни квартири.

л и н и и	запл.	изпълнена	наличност на 24.II.

Интелигенция	5	3	23
Студенти	5	6	21
мл.и физкулт.	3	1	10
ВСИЧКО:	13	10	54 я.к.на 28.II.1951 год.

Необходимо е да се отбележи, че една значителна част от общия брой на явочните квартири са негодни за срещи с агентурата, при положение, че същата се среща вече само вечерно време. През следващото двумесечие ще се проверят всички явки и изключат негодните.

Увеличението на я.к. допримесе много за правилното ръководство и възпитание на агентурата. Срещаната агентура в явки подоорява своята работа.

Политическото възпитание на агентурата е все още много слабо. Политически беседи почти не се водят. За подобрение контролна на о.р-ци как водят своето политическо възпитание на агентурата в края на м.февруари въведохме в ежедневните планчета всеки срещу срещите синда отбелязва върху какъв политически въпрос ще занимае агента на срещата. Значителни резултати още не са постигнати. При добър контрол и правилна подготовка на срещите, ще може да се добие прелом в това отношение.

V. ПОМОЩ НА ОКРЪЗИТЕ

През отчетния период конкретна помощ на окръжните отдели ДС не се оказа. Предвид на това, че повече от обектите са концентрирани в София, щата е е попълнен и повече от работниците са нови, но излизания по окръзите не се направиха достатъчно.

О.Р. Стефан Димитров направи 1 посещение на Д.С. Луковит с цел да придвижи акт.р/ка "Скакалци" водеща се по линия на младежи. Резултати от посещението му има. По разработката е придобита агентура и върви с добър темп. Същият направи и 1 посещение на ДС Михайловград за да разследва случай на сигнали за остра вражеска дейност сред учащите се, обаче показа мудност, не решителност и се наложи да бъде върнат от др.н-к отдела за да довърши работата.

Друга помощ на окръзите не сме дали.

Необходимо е да се каже, че по линия на нашето отделение по окръзите почти не се работи. Това се вижда от съвсем оскъдните данни които получава отделението за нашите обекти Вината е наша, защото не сме заострили вниманието на окръзите по нашите о[illegible]

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

VI. ПОДОБРЕНИЕ СЛУЖЕБНАТА И ПОЛИТИЧЕСКА КВАЛИФИКАЦИЯ НА ОПЕРАТИВНИТЕ РАБОТНИЦИ.

За подобрение слежубната квалификация на оперативните работници, се следи редовно от на н-к отделението за редовното посещение на служебния курс и се присъства на едно препитване по материала. Нито една вербовка извършена от нов оперативен работник не стана без присъствието на по стар такъв

В началото на отчетния период от време, не се следеше и спазваше установеното време за политическа ипслужебна просвета, обаче от известно време се следи за редовното и пълно спазване на определените часове. При все това има оперативни работници, като Кънчо Найденов, Игнат Димитров и Борис Здравков, които проявяват малка политическа заинтересованост за себе си. Не четът достатъчно.

VII. ОРГАНИЗАЦИЯ И КОНТРОЛ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА.

Контролът по изпълнението на плана през двумесечието бе сравнително по добър от миналите месеци. Проведоха се 4 служебни конференции /производствени/ на отделението. На тези конференции ведна с отчитане работата по изпълнението на плана се разглеждаха и дадени случай на правилно и неправилно изпълнение на задачи. Така например се разгледа, случая как О.Р.Иван Стойцев е организирал и провел една доста ценна вербовка на студент, бивш офицер. Станаха разисквания и резултата бе много добър. Разгледа се случая с провала на вербовката на О.Р. Венко Богословов; които се яви на същата неподготвен, кандидата чувстваше че нямаме данни, водеше му се лош разпит и се отказахме от вербовката. Това поучи другарите на правилен подбор, изучение и начин на вербовка на даден кандидат. Разгледа се също така и непристойното държание на О.Р.Кънчо Найденов пред кадрови органи на наши обекти, с което уроми престижа на органите на ДС.

През всички останали седмици се провеждаха групови къси производствени съвещания, на които се отчиташе главно извършеното през седмицата и се набелязваха новите задачи.

- Тези производствени съвещания дадоха много добър резултат и се затвърдиха в нашата практика.

VIII. КАК ОТДЕЛНИТЕ О.Р-ЦИ ИЗПЪЛНЯВАХА СВОЙТЕ ПЛАНОВЕ!

1. О.Р. Стефан Димитров, през отчетния период ма-

прави 2 вербовки на с.с., взе на п.о.61 вражески елементи и упражняваше добър контрол и възпитание над о.р-ци от групата. При по голяма решителност и настойчивост в работата, ще израсте като един от добрите ръководящи другари.

2. Гр.н-к Георги К.Тодоров, направи 2 вербовки, оказва системен контрол над оперативните работници, държи над 20 с.с.

Тодоров проявява голяма слабост, като не разчита най-важната работа от по второстепенната и се отрупва с излишна и маловажна книжна работа. Пропуска и не изпълнява важни нареждания като проверката на агентурата и бързото привеждане на вражеските елементи в известност. Затормозява го положението, че групата е с щат 1 зам.н-к отделение и 9 опер.работници, а има само на лице 3 оперативни работници. Това се отразява върху него и го демобилизира.

Необходимо е да му се окаже по голяма помощ и се попълни щата на групата.

3. О.Р. Серафим Алексиев, подготви и ще проведе до 5 март т.г.една доста ценна вербовка на инф.по акт.р/ка "Коник". Води групата по Интелигенция. Справя се много добре с работата си. Има добър авторитет и успешно ръководи оперативните работници. Сериозно болен е от язва, което го тормози и независимо, че постоянно расте в службата иска да напуска. Причините ги смятам за основателни. Обещава, че след подобрение на здравословното си състояние пак ще се върни в ДС.

4. О.Р. Николай Борисов, млад в работата. Бързо расте. Умее да подбира кандидати за вербовка, да търси компроментиращ материал и успешно ги вербова. През двумесечието направи 2 вербовки на с.с., 1 явка и подготви още 2 вербовки. Взема по голяма част от вражеските елементи сред артистите на п.о. Заслужава похвала.

5. О.Р. Борис Здравков, мудей, нерешителен, неправилно се ориентира към кандидати за вербовка, не може да придобива и ръководи ценна агентура. Планът си по вербовките 100% не изпълни. Подготви 1 кандидат за вербовка на който не подсигури място за извършване на вербовката и още се мотае къде да го повика.

Помощ му е оказвана. За агентурна работа е неподходащ.

6. О.Р.Кънчо Найденов, много трудно развиващ се работник. Стреми се да овладее работата, обаче е нерешителен,

Из архивите на ДС

ме самостоятелен. Не умее и не се стреми да се научи как да изготвя документи. Има средно завършено образование, обаче с обектите по линия на Интелигенция не може да се справи.

По плана е извършил една вербовка на информатор по обслужване и е взел на п.о. към 15 врагове.

7. О.Р. Игнат Иванов, предан, верен на партията другар, работник по произход, обаче политически е съвсем неподготвен, липсва му усет и умение на ръководи. С работата по линия на отделението не може да се справи. Необходимо е да се премести в друг, не работещ с агентура отдел.

Останалите оперативни работници се развиват в оперативната работа със средно, задоволително темпо и от тях се очаква добра работа.

Общата оценка по изпълнението на плана на отделението може да се смята за задоволителна, като се има предвид, че с действителна агентурна работа са се занимавали 12 работници.

1.март 1951 година

За НАЧАЛНИК ОТДЕЛЕНИЕ "ИНТЕЛИГЕНЦИЯ
И МЛАДЕЖИ":
/Ив.Димитров/

12

Строго-поверително!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

УТВЪРЖДАВАМ
Началник отдел първи ДС:
/Б.Думков/

София май 1951 година

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД

за работата на отделение "ИНТЕЛИГЕНЦИЯ И МЛАДЕЖИ" при отдел първи ДС за времето от 1 март до 30 април 1951 година.

I. ОПЕРАТИВНА ОБСТАНОВКА

Отчетния период се характеризира с активизиране на вражеските елементи главно из средите на младежите. Вражеската им дейност се изразяваше с разпространение на позиви в Университета с антинародно съдържание и лозуги за активна борба срещу народната власт, като минаване в нелегалност и саботиране мероприятията на власта.

Така например през м. април бяха разпространени маса позиви в ректората на Софийския държавен университет от вражески настроени студенти, като Димитър Николов, Валентин Ангелов и др.; събиране оръжие и подготовка при евентуална война за минаване в нелегалност от студентите врагове – Георги Георгиев Гочев Димитър Николов Стоянов, Димитър Христов Дилев и др.; злословене и закани за отмъщение против комунистите.

От средите на висшата интелигенция не се констатираха прояви на вражеска дейност от остър характер, но се забеляза известно раздвижване във връзка с настъпването на пролета и очакванията им за предстояща нова война.

Сред младежите също се засилва вражеската им дейност изразяваща се главно в опити за създаване нелегални групи за борба против народната власт свързани с центрове зад граница.

Така например Васил Иванов Ицов младеж, безработен, наскоро завърнал се от Париж, говори за някакъв нелегален комитет в нас в ръководството на които влиза и той, които си поставя за задача да организира недоволните от власта и ги подготви при евентуална война да вземат власта, посредством помощ от капиналистическите страни.

Във връзка с горните прояви на обектите по линия на отделението бяха взети мерки, като бяха релазирани и предани на следствените органи четири души студенти в които от единия при обиска бяха намерени оръжие.

Останалите сигнали за вражеска дейност на обектите са взети на разработка, но не се разработват добре за по-бързото им ликвидиране.

Из архивите на ДС

13

II. ПРОВЕРКА НА АГЕНТУРАТА.

През изтеклото двумесечие бяха запланувани да извърши проверка общо на 23 с.с.

От тях проверени само 9 с.с.

По линия на професори и студенти са запланувани да се проверят 8 с.с., а проверени няма.

Причини за незпълнение на така заплануваните мероприятия са изключително от страна на оперативните работници, а от друга страна на това, че щата на групата не е попълнен и някой от другарите са работили по няколко обекти.

По линия на Интелигенция са запланувани да се проверят общо 10 с.с., а проверени само 7 с.с.

Не е извършена проверка на заплануваните с.с от о.р. Кънчо Найденов, поради несериозно отношение към от негова страна.

По линия на физкултура и младежи са запланувани да се проверят 5 с.с., а са проверени 2 с.с.

Като причини за неизпълние на проверката могат да се посочат изключително върху вина на оперативните работници.

От общата проверка на с.с. не се установи да има предатели, дезинформатори и негодна агентура.

III. ПРИДОБИВАНЕ НА НОВА АГЕНТУРА.

Запланувани бяха да се вербоват по разработки и обслужване на вражеските елементи общо 35 с.с., или по линии както следва:

а/ Интелигенция - запланувани 14, изпълнени - 6.

Провалени вербовки 3, поради това, че не достатъчно беше набран компроментиращ материал за кандидатите. За 3 кандидати са представени работи, но не са утвърдени още поради което не можаха да се направят вербовките.

б/ Професори и студенти-запланувани 11, изпълнени - 4

Провалени вербовки няма. Останалите не са се състояли, поради това, че не достатъчно е бил набран компроментиращ материал за кандидатите.

в/ Физкул. и младежи-запланувани 9, изпълнени 1

Провалени вербовки 1. Останалите кандидати не са вербовани, понеже компроментиращия материал е недостатъчен.

Новозавербованата агентура произхожда от безпартийни и вражески среди.

IV. ПРИВЕЖДАНЕ В ИЗВЕСТНОСТ ОПЕР. И ПОМОЩЕН ОТЧЕТ.

Общо в отделението през двумесечието са взети на помощен отчет около 300 души вражески елементи.

Въпреки, че тази задача стоеше за разрешение напълно и сериозно пред о.р-ци, не всички се отнесоха с нужната сериозност. Запланувано беше окончателно за се привърши привеждането на вражеските елементи в известност.

14

Слабо е работено по линия на професори и студенти, където враждебните елементи са доста много.
Сравнително по-добре е работен по другите групи.

Състояние на оперативния отчет.

1. По линия на Интелигенция, към 1 март т.г. е имало открити 8 активни р/ки, 7 пред.р/ки и 15 ОНД
Открити са през двумесечието 2 активни р/ки и 1 ОНД.

2. По линия на професори и студенти към 1 март т.г. е имало открити 3 активни р/ки, 12 пред. р/ки и 12 ОНД.

Открити през двумесечието 2 пред. р/ки.

3. По линия на физкултура и младежи към 1 март т.г. е имало 2 активни р/ки, 4 пред. р/ки и 5 ОНД.

Общо оперативният отчет включва в себе си 72 човека Остават още не включени в оперативният отчет редица активно проявяващи се лица, по всички линии на отделението. Липсата на оперативни работници- непопълнения щат дава своето отражение.
Общият резултат на работата по разработките не е задоволителен, не се водят с нужния темп. Не се разработват задълбочено обектите и не се придобива по тях достатъчно агентура която да разработва и разкрие цялостната вражеска дейност.
Необходимо е да се засили работата и подготвят за реализация следните разработки; "Емисар", "Отрочето","Подлец", "Тиквеник","Рогач","Горянин","Удар" и "Хищник".
През отчетния период бяха реализирани разработките: "Драскач" и "Палач", по линия на "Професори и студенти" и предадени на следствието.

V. ПОДОБРЕНИЕ РАБОТАТА, РЪКОВОДСТВОТО И КОНТРОЛА НА АГЕНТУРАТА

1. Контролни срещи.

През отчетния период бяха запланувани да се проведат общо 45 контролни срещи.

Проведени са 15 контролни срещи.

От Началник отделение -3
От инспекторите -12

2. Явочни квартири.

линии	запл.	изпълнено	към 1 май
Интелигенция	5	3	26
Студенти	6	1	22
млад. и физкулт	4	5	15
Всичко:	15	8	63 я.к.

Увеличението на явочните квартири допринесе за правилното ръководство и възпитание на агентурата.
Политическото възпитание на агентурата е все още слабо. Политически беседи малко се водят.

8 май 1951 година Н-к отделение:

Из архивите на ДС

13

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД

По линия на интелегенция за времето от 1.I.1952 год. до 30.IV.952 г от мл.раз.Анастас Йорданов Анастасов при отдел Д.С. гр.Ст.Загора.

I.Оперативна обстановка.

По линия на интелегенция оперативната обстановка от началото на 1952 год. до сега се състои в това,че характерни прояви за сериозна вражеска дейност не са констатирани.Има отделни изказвания на вражески настроени елементи които говорят и възхваляват културата и изкуството на капиталистическите държави.Какъвто е случая с Жиню Динев - служител в операта Чуствува се известна предпазливост сред вражеските кръгове и се страхуват на всякъде да говорят на политически теми понеже е имало, много "шпиони" които са следяли всеки човек кой какво върши. Особенно из средата на адвокатите се забелязва едно безпокойство и страх във връзка с новия проекто-закон за съкращение на съдите и те от сега се уговарят кой каква работа ще предприеме ако го съкратят. Христо Донев - адвокат, е подал заявление да постъпва на работа в д.С."Зърнени храни'

Други по характерни вражески изказвания през отчетния период не са станали.

II.По налични разработки.

По заплануваното по О.Н.д.на Ромео Ив.Райчев да се установят връзките на, същия,същите са установени и проучени. Насочени са информатор "Антена" и "Красимира" към обекта.От донесенията се вижда,че същия продължава да прави вражески изказвания но от как е получил орден на труда се чуствува известен интусиазъм и желание за работа тъй като според неговите изказвания са му възлагали такова доверие като човек на изкуството. Същия е непостоянен в изказванията си

В заплануваното да се насочи нова агентура към обектите на ОНД Христо Ставрев Андреев и Христо Вълчев Донев същото е извършено но и двамата се пазят много да говорят на политически въпроси.

През изтеклия период се работи по 5 ОНД като към някой от обектите е насочена нова агентура. ~~Не по~~

III.Помощен отчет и завеждане нови р/ки.

Запланувано е за лица за които има по съществени вражески исказвания да се вземат на р/ка и някой се картотекират По съществени изказвания за откриване на нова разработка са исказванията на Руман Денев Дичев - адвокат и същия е взет на предварителна разработка.

Картотекирани са 30 души от по съществените връзки на агентурата.

Установени са вражеските елементи по линия на интелегенция и е съставен списък с установачни данни за същите.

IV.По разширяване на агент.инфо:апарат и я.к.

Запланувано е да се извърши вербовка на един информатор от драматичния театър. Вербовката не е извършена.Също през м.април беше запланувано да се вербова информатор сред

учителите. Същия е набелязан но не е вербован

Запланувано е да се вербова две явочни квартири. Вербована е само една.

В момента по линия на интелегенция се водят един агент 8 информатори и 1 резидент. Информатор "Ганчо" беше изключен и предаден към архив поради това, че постъпи на работа в Гр.Ком. на БКП- Ст.Загора.

Насрочени са 60 срещи от които състояли със донесение 38.

V. По ръководство и възпит. на агентурата.

Запланувано е да се осигури редовно и правилно ръководство на агентурата като всички сътрудници се водят в явочни квартири. Остават само 2 от сътрудниците които се водят на открито. Отделено е доста внемание за възпитанието на агентурата като това се почуствува най-вече от работата на информатор "Тодоров" и "Левски".

Извършвана е контролна среща със С.С. "Драгомир" и "Минчев".

Като предстояща и неотложна задача е да се създаде агентура сред учителите и се насочи сериозно внемание към тези елементи тъй като са установени доста врагове от техните среди.

Необходимо е също така да се затегне още по здраво наличната агентура.

Ст.Загора,
29.IV.1952 г.

Съставил:
/Анастасов/

Из архивите на ДС

55

За сведения на др. др. Пом. м-ри в МВР след прочитане да ми се върне обратно

Препис 7
екз.....

ДО ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП

НА КОГО СЛУЖИ в. "С Т Ъ Р Ш Е Л"?

В последните шест-седем броя в. "Стършел" редовно помества на втора страница под рубриката: "На фестивала" фейлетони от Спас Йончев и Радой Ралин, и двамата на работа в редакцията на вестника. В своите фейлетони те са дали израз на дребнавите си чувства, злоба и амбиции, като по най-безотговорен начин умишлено злепоставят, клеветят и петнят наши музиканти, писатели и журналисти, участвували на фестивала в Букурещ, като им преписват всевъзможни непристойни деяния и истории, отминавайки и премълчавайки обаче, за "своята милост", "застрахована" зад прозрачните крилца на "Стършел".

Кому в същност те услугват, подигравайки българските журналисти на фестивала, като ги представят за некадърни и преписвачи във фейлетона си "Неотразими картини" в раздела "Ало! Ало! София! София!", поместен в бр. 396 на в. "Стършел"?

Какво целят със злепоставянето на такива културни дейци, като композитора-лауреат Панчо Владигеров/ или както го нарича "Стършел" цигуларят Венцеслав Мянков/, писателя Стоян Ц.Даскалов/ /Вл. К.Дикански/, журналиста от в. "Отечествен фронт" Дженя Василев /Беню Кайсиев/, и други, някои от които са посочени с действителните им имена?

Какви са обективните резултати от преднамерените фейлетони на Спас Йончев и Радой Ралин? - Такива, каквито са и субективните им намерения:

Компрометиране и уронване авторитета на "осмените" наши културни дейци не само в очите на народа , но и сред читателите от чужбина. Враговете у нас, прочитайки словесния бълвоч под рубриката "На фестивала" със задоволство и злорадоство потриват ръце, защото "Стършел" бие по авторитета на музиканти, журналисти и писатели-комунисти, активни участници в строителството на

Из архивите на ДС

нашата социалистическа култура. Злобливите фейлетончета поставят под съмнение моралната чистота на тази високо прогресивна и интернационална среща, каквато представлява Световният фестивал на младежта и студентите от целия свят, като създават превратни представи у читателите за едно между_народно събитие с такова огромно политическо значение, и за българските участници в него.

Така честните и добросъвестни читатели гледат на фестивалните фейлетончета, недоумявайки от тази подчертана СКЛОННОСТ В НЯКОИ ОТ РЕДАКТОРИТЕ НА В. "СТЪРШЕЛ" ДА ВЗЕМАТ ПОД ПРИЦЕЛ ВСЕ ЕДНИ И СЪЩИ КУЛТУРНИ ДЕЙЦИ И ТО КОМУНИСТИ?

Напълно понятно е възмущението на Чешкото културно аташе и на други представители от народнодемократичните страни и едновременно недоумението им, че могат да се пускат такива фейлетони, които да сриват престижа и да окарикатуряват по такъв недостоен начин наши културни дейци.

Не счита ли главният редактор и редакционната колегия на в. "Стършел", че някои от редакторите с тези фейлетончета го превръщат в трибуна за задоволяване на лични и групови интереси, на професионални амбиции, дребни чувства, ниски инстинкти и страсти?

На кого служи в. "Стършел", като злепоставя наши културни дейци-комунисти по такъв недостоен начин? - с право се пита всеки честен читател.

Естествено, че с тези фейлетони в "Стършел" служи не на Партията, не на народа, не на социализма, а още по-малко - на комунистическото възпитание.

По впрочем защо двамата автори на споменатите фейлетони отминават редица не по-малко важни и интересни факти и прояви от нашия минал и сегашен обществен, политически и културен живот, достойни не само за жилото на в. "Стършел", но и за ноктестата лапа на лъва?

Защо Спас Йончев например, систематически заяждайки, почти във всеки фейлетон писателя Стоян Ц.Даскалов /Вл.К.Диански/ и журналистите на фестивала, не ни разкрие нещо за своето фашистко кметуване и кметско благуване преди 9-ти септември и

Из архивите на ДС

за изключването си от редовете на БКП, в която кой знае по какво недоразумение беше попаднал?

Защо прословутата лисица - интригант Радой Ралин/ с гражданско име Димитър Стефанов/ не възпее славните легионерски години от гимназията в гр. Сливен?

Защо Радой Ралин не осмее своето пословично клюкерство и интриганство сред писателските и културни среди, за което главният секретар на Съюза на българските писатели др. Христо Радевски на едно от годишните му събрания с възмущение заяви: "Кога най-сетне Радой Ралин ще престане със своите клюки и интриги по адрес на писателите?!"

Защо Радой Ралин не разкаже на всеослушание от страниците на "своя Стършел" за "подвизите" и "геройствата си" в Прага, където бе изпратен от СБП и КНИК на едногодишна командировка? - Така например, за произшествието през нощта в замъка с възрастната чешка писателка, за оплакването на чешка гражданка от него в посолството, за арестуването му, за да бъде изпратен за гр. Братислава и пр. и пр.

Защо Радой Ралин не опише широко популярната сред участвувалите на фестивала наши културни дейци, история с италианката, за която бе тръгнал да събира подписи и бе просто смръзнал на някои членове от ЦК на ДСНМ, за да я изпратят в България?

Защо Радой Ралин, очерняйки писателят Стоян Ц.Даскалов /Вл.К.Дикански/, че грубо разбутвал младите фестивалци, викайки "Зулг-а-а-а-р!" и руското "Пажалуйста! Пажалуйста!", не напише как той - Радой Ралин, като пристигна в Букурещ на Софийската гара, по стар навик да се муши и вре, разблъска с крака и ръце другарите си, застана сред лауреатите на фестивала, за да влезе на всяка цена в обектива на журналистическите апарати и в слисаните погледи на видните посрещачи? /Справка: бр. 2788 на в. "Отечествен фронт" от 19 август 1953 г. - приложение: снимка/.

Нашият списък би продължил още с осветления на някои от кътчетата на редакционния щаб, но това ще оставим за друг път.

Това не е оклеветяване, нито интригантство, но факти, които могат да бъдат проверени и потвърдени, стига да бъде проявена необходимата болшевишка принципност и твърдост в това отношение.

78

Смятаме, че крайният предел е вече дошел на проявяван либерализъм от страна на отговорните другари, под носа им да се води безсрамна кампания на преднамерено излагане и злетоставяне културни дейци-комунисти под формата на уж невинни фейлетони от страниците на в. "Стършел".

15.IX.1953 год.
гр. София

/п/ ГРУПА ВЪЗМУТЕНИ КОМУНИСТИ

Размножено в 12 екз.

Верно с оригинала: Шелудкова

Из архивите на ДС

79

Строго поверителен

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

О Т Ч Е Т Е Н Д О К Л А Д

За състоянието на агентурно-оперативната работа по линиите на отделение "Интелигенция и младежи" за първото шестмесечие на 1954 година.

Оперативна обстановка.

По линия на младежи, висши и средни учебни заведения.

В сравнение с миналата година през първото шестмесечие на настоящата година оперативната обстановка се характеризира с известно намаление на организираните вражески прояви. Вражеския контигент в БАН и в висшите учебни заведения с малки изключения е останал същия. В отделни институти при БАН като философския, Икономическия, Етнографския, Български език и др. отделни академични членове кореспонденти и научни работници не изпълнят научните си планове. Такива са случаите със Стефан Цанков, Стоян Романски, Евгени Каменов, Асен Киселинчев, Невена Здравкова и др. В Икономическия институт при БАН още съществуват безпринципни борби, които се отразяват зле върху научната работа на института. Такъв е случая с Хабилитационния труд на Живко Ошавков когото групата на Асен Киселинчев обвини в плагиядство и отхвърли приемането му за професор, а сам Киселинчев изтегли доклада си от ЦС на БАН с който предлагаме Ошавков за зам. директор на института. Комисията назначена за установяване има ли плагиядство в труда на Ошавков установи, че няма такава. В/Б АН съществува и неправилното отношение към издигане на млади научни кадри. Такива случаи има в Икономическия институт където групата на Евгени Каменов и Жак Натан пречат на младите кадри да растат като безпринципно отхвърлят тяхните научни трудове, защото ги критикуват на партийни събрания за допустнатите от тях слабости. Такъв е случая с научната работа на мл. научен сътрудник Наню Митев – "Планиране себестойноста на промишлената продукция" – отхвърлена

Из архивите на ДС

без да му се посочи къде греши.

Някои преподаватели от висшите учебни заведения не признават преоритета на съветската наука, не се стремят студентите да получат трайни знания, а на изпити им дават леки въпроси и умаловажават значението на идеологическите дисциплини.

По характерни са следните случай:

Професор Никола Бонев-вражески настроен не работи за създаване на квалифицирани кадри.Същия е обещал на студентите да ги улесни в изпитите като им дава по-леки задачи с което позволи някои да се отпуснат и не се готват упорито за изпит. Същия е развивал теории за съществуването на потопа и "доказал", че действително е съществувал Христос дори определя датата на раждането му.

Доцента Иван Малчев Славчев-вражески настроен, пред група студенти от Строителния факултет се изказал, че по диалектически материализъм можело да се вземе лесно изпит, тъй като всичко може да се вземе от ежедневната преса.

Преподавателя във Висшето театрално училище Стефан Сърчаджиев член на БКП се е изказал, че идеологическите дисциплини били много скучни, но имало позла от тях и трябвало да се слушат Зам.ректора на същото училище Стефан Горикостов пред няколко студенти казал, че Кръстю Сарафов въпреки да не е учил диалекти чески материализъм пак е станал велик актьор.

Някои студенти през учебния период не посещават редовно лекциите, оправдават неоснователно отсъствията си, а някои за целта си служат с фалшиви медецински свидетелства.Има случай на проявена лоша дисциплина от студенти от Художествената академия и др.Вражески настроените студенти произхождащи от буржоазни и кулашки семейства често правят редица вражески изказвания насочени против политиката на Партията и власта.Отбелязани са случай на по-остра вражеска дейност всред студентите като намерение за създаване на нелегални организации за борба срещу народната власт.

Кузман Томов Кузманов-студент I-ви курс-математика, произхожда от богато селско семейство е говорил, че имал намерение за борба срещу народната власт, за което търсел сигурни хора.Същия е написал стихове със силно вражеско съдържание.

Из архивите на ДС

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :09.10.2015г.Секретар :

82

Тодор Борисов Петров-студент I-ви курс право, произхождащ от буржоазно семейство е говорил за създаване на нелегална организация като посочил какви хора трябва да привлекат, какви цели и задачи ще имат и как ще действуват.

Веселин Ганчев Кротев-II-ри курс математика постоянно злослови по адрес на народната власт, против СССР и предрича скорошното избухване на война.Същия чете инкриминирана антисъветска литература.Изказал се е , че правилото днес да си студент доколкото е възможно да презаписваш курсовете, да учиш английски език и да чака избухването на войната.

По линия на младежи насоката на вражеската дейност се изразява в образуване нелегални организации и групи които да действуват при евентуална война в полза на врага, разпространение на листовки с вражеско съдържание, потготовка за бягство през граница-особенно в граничните райони/ Хасковски,Благоевградски, Старо Загорски и Врачански/ и хулигански прояви заемащ масов характер.За отлеязване е, че вражеската дейност сред младежта е застъпена повече всред учениците на средните училища.

По-характерни са следните случай:

В Хасковски окръг четирима младежи са правили опит за бягство през граница- двама от тях са преминали и върнати от турските власти.

Под влиянието на частен дърводелец, вражески елемент през м. май т.г. ученика Ангел Кръстев от с.Гайтаново-Гоце Делчевско организирал четири младежи произхождащи от бедни прогресивни семейства които на 23.V.т.г. преминали нелегално границата за Турция.

Двама ученици от вечерната гимназия в Стара Загора предложили на две ученички да напишат по 150 анонимки с вражеско съдържание които да разпространят срещу 1.Май .Такива са били написани 160, но не са разпространени, тъй като са взети мерки от ДС.

В мъжката гимназия в гр.Нова Загора е била изградена хулиганска група от син на враг, която извършвала кражби на цигари и спиртни напитки.В същата е бил привлечен и ученика на който майка му е член на бюрото на ОК на БКП

Опити за създаване на нелегални организации и групи, разпространяване на вражески листовки от младежи, хулигански прояви и др. са отбелязани в средица окръзи като Търновски, Сталински, Бургаски, Благоевградски, Ст. Загорски, Софийски, Русенски, Врачански, Хасковски и др. ~~Вражеската дейност~~. Вражеската дейност от младежите е отпочвана под влиянието на вражеските елементи и чуждите радиоемисии, като в този период са увлечени голяма част младежи произхождащи от социално близки нам среди.

Бивши легионери и членове на ЗМС-Сърбински в Ловчанска околия са разубеждавали членове на ДСНМ да не посещават просветните звена и събрания на ДСНМ. Такъв случай има в гр. Ловеч и селата Оряхово, Хлевене, Латница и др.

В Плевенски окръг някой вражески елементи са взели курс на изчакване, като говорят, че обстановката не позволявала и сега не е време за водене на организирана вражеска дейност, а да се пестят силите и използуват при евентуална външна помощ.

Освен това, има и открити вражески прояви.

Така например, учениците от Учителския институт в гр. Ст. Димитрово Фердинанд Стоянов, Живко Борисов и Пейчо х. Колев системно са повдигали въпрос пред учителите, защо не им се преподава по македонски език. Изказвали се, че власта се стремела да премахне македонския език. Ръководителя им Фердинанд Стоянов пишел стихове за повдигане духа на македонците за борба, срещу БКП и народната власт.

Издигал позунги за свободна автономна Македония.

В мъжкото средно училище гр. Плевен през големите зимни студове учениците Жак Василев, Георги Тодоров, Веселин Йорданов и др. всички от буржоазен произход са организирали учениците от IX и X класове да стачкуват и викат "искаме ваканция" и пеят "стига робство и тиранство"

В час по политикономия ученик от Икономическия техникум открито се изказал, че примерите които се дават за повишение на цените в капиталистическите страни били неверни и заявил на лекторката "На Вас Ви казват каквото им е изгодно и изнася, а Вие ни лъжете".

И Н Т Е Л И Г Е Н Ц И Я

Не може да се даде оперативната обстановка в страната,

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

84

тъй като окръзите по линия на интелегенция и физкултура не са изпратили доклади.Причина за това е, че в окръзите и особенно околиите въобще не работят по тези линии.

Характерни промени в оперативната обстановка през настоящата година в сравнение с миналата не са настъпили.Установени са разхищения на средства, повреда на машини в комитета за Кинематография, но вражеска умисъл за това не е установена.Реакционната част от интелигенцията прави редица вражески изказвания против политиката на Партията и Съветския съюз.

В студията за хроникални и документални филми,поради повреда в снемачните камери, не е могло да се заснема филма за полския ансамбъл "Мазовше".

Филмите "Песен за човека" и "Септемврийци" поради повреждане на звукозаписните машини бяха забавени с около два месеца от друга страна по вина на режисьора Жандов филма "Септемврийци" е оскъпен с 1,370,000 лева.

Ангел Гьорчев артист вражески настроен се изказал, че мечтае да избяга в капиталистическите страни.По време на младежкия фестивал в Берлин той не избягал понеже се страхувал от репресии спрямо родителите му.Сега те починали и ако му се отдадела възможност ще избягал.

Димитър Нейков- артист, след завръщането си от Москва е говорил, че СССР е страна на мизерията и нищетата.В културно отношение била изостанала с 50 години назад от нас.Двеста милиона работели, за да живеят два милиона партийци.Единствено което му харесало е било грижите които се полагали за изкуството

Състоянието на апаратурата в радиослужбата при БТА е в лошо състояние което е станало причина цели емисии на телеграфните агенции да не се приемат, което пречи за целостното информиране на Партията и Правителството.От месеци стоят непоправени апаратите за приемане "Лоренс".На 11.VI.т.г.поради повреда на апарата не е приета емисията на ТАСС и на 8 и 9 с.м. не са приети предаванията на АДН и ДПА.

Не качествено са провеждани доклади на отговорни

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :09.10.2015г.Секретар :

Из архивите на ДС

ръководители предназначени за публикуване на запад-списания, вестници и радио, с което се изопачават същите.

При превеждане доклада на др.В.Червенков изнесен пред VI конгрес на БКП на френски език са били допуснати съществени грешки от преводачката Пенчева и редактора Боян Атанасов.

Ф И З К У Л Т У Р А

Съществена промяна в изграждането на оперативната обстановка по линията не е настъпила.

Всред физкултурните среди предимно спортистите са отбелязани при излизане в чужбина създадени връзки със спортисти от капиталистическите страни, какъвто е случая в Белград при провеждане на европейското първенство по баскетбол. Състезателките Ваня Войнова Ченгелиева, Тодорка Василева и лекаря Стефан Филипов си създават близки връзки с преводача към отбора за когото има данни. че е от Състезателката Войнова си създава близки отношения и със състезателки от Югославския отбор- Любица Оташевич за която има съмнение, че е , като последната й предлагала пари под формата на взаимовръщане. Характерно за отбелязване е, че в сравнение с 1953 година са прекратени търговските прояви на състезателите, с което не се допуска излагане престижа на нашата страна. Държавния треньор по колоездене Александър Бичев все още продължава неправилната работа по отношение на комплектуването на националния отбор, като не провежда подборни състезания, а комплектува отбор по имена.

СЪСТОЯНИЕ НА ОПЕРАТИВНИЯ ОТЧЕТ

	всичко	активни р/ки		предвар.р/ки		Наб.дел
		групова	лична	групова	лична	
Към 1.I.54 г.	147/183	2/6	31	3/8	16	122
Към 30.VI.54г.	141/176	4/13	13	11/37	22	91

Из архивите на ДС

86

СЕКРЕТАРИАТ ☆ III-то УПРАВЛЕНИЕ ☆

През отчетния период съгласно заповед 276 на др.Министър бе прегледан цялия оперативен отчет,като на всички разработки се изготвиха заключения и са пререгистрирани.В тази насока отделението е работело упорито и задълбочено като се закриха редица разработки които се водеха неправилно.Понастоящем останаха на отчет лица които действителнс са вражески елементи и със сериозни сигнали.През времe на пререгистрацията само от отделение "ИМ" отпаднаха 73 разработки, а такива има отпаднали и в окръжните и околийски служби.

Посочените цифри за движението на оперативния отчет не д дават съществена разлика, но това е , защото в отделението се получиха значителен брой разработки водени в друга служба и така също са заведени нови такива и то при по-сериозни сигнали. С данни за точния брой на новозаведените разработки не разполагаме,тъй като окръзите не са показали такива .

Като по-важни новозаведени разработки през шестмесечието са:

Предварителна р/ка "Асен" заведена на Кузман Томов-студент I-ви курс Математика,произхождащ от кулашко семейство. Същия е написал стихове със силно вражеско съдържание.Препис от същите имаме и експертизата доказа, че автора им е обекта.Томов има намерение да изгражда нелегална младежка организация за борба срещу народната власт.

Предварителна р/ка "фантазьор" заведена на Тодор Борисов Петров студент I-ви курс право ,произхожда от буржоазно семейство.Същия има намерение да изгради нелегална организация като посочил на агента какви хора трябва да се привлекат, какви цели и задачи имат и как ще действуват.

Групова предварителна р/ка "Суинг" заведена в окръжно у-ние София, на Костадин Иванов Уручев, Александър Георгиев Идиленов и Пенка Коеева Иванова-домакинята от буржоазен, а послед ната от занаятчийски произход.Обектите са обособили група и посредством радиостанциите на ДОСО са установили връзка с Англия и Франция от където получават картички и други материали.

СЕКРЕТАРИАТ ☆ III-то УПРАВЛЕНИЕ ☆

Из архивите на ДС

87

Групова активна р/ка "Паразити" заведена от ДС Айтос на четири обекта произхождащи от кулашки семейства роднини на изменници на Родината.

Разработката се води за създадена нелегална организация, която води разложителна работа всред младежта, разпространява позиви с остро вражеско съдържание, увеличава числения си състав.По същата е задържан един от обектите, който след като е направил пълни признания вербован е и се ползува по останалите обекти.По същата се работи активно за изясняване практическата дейност на обектите и до края на месеца ще бъде реализирана.

Групова активна р/ка " Хлапаци" се води от ДС-Разлог на трима младежи.Единия от обектите произхожда от буржоазно и двама от бедно селско и бедно занаятчийско семейства.Заведена е по данни на с.с."Иванов" от който е видно, че обектите търсят връзки за бягство зад граница, въоръжават се и замислят да извършат терор и диверсия.По разработката се работи активно и е установено, че един от обектите притежава малък негоден пистолет.

Най-много разработки се водят по линиите в отделението "ИМ"-88 обекта, окр.у-ние София 24,Търново -17,Сталин-15,Враца и Пловдив по 10, а Русе,Коларовград,Ст.Загора и Хасково не водят никакви р/ки, а Плевен само 1, където имат и Висше учебно заведение.Окраската на разработките е най-вече вражеска агитация, шпионаж и изграждане нелегални организации.

През този период в отделението по-добре е работено по р/ките"Хиена","Щука","Маняк" "Идиот","Хищник","Помагач " и др. В резултат на това бе изяснена дейността на обектите и 5 от тях закрити, а останалите се придвижиха.

По активна разработка "Хиена" заведена през 1951 год. за шпионаж се изясни, че обекта е имал агенти с цел да се представи за герои и му спечели доверие.

По активна р/ка "Щука" се изясни, че обекта не се занимава с шпионаж, подържала е връзки с агнет от УДБ, но за вражеска дейност на последния не уведомила нас.Разработката бе закрита.

Като слабост може да се посочи, че не всички разработки

Из архивите на ДС

са обезпечени с агентура-такава имa 29.Оперативния състав работи незадоволително по обезпечаване на разработките с агентура, но и една от причините е и тази, че в отделението постоянно се получават р/ки от други управления които,част от тях са без агентура.Само през това шестмесечие сме получили 42 р/ки.Обща слабост е бавните темпове на водените р/ки и слабата инициатива и комбинативност на оперативния състав, който ги води.През шестмесечието от отделението са проведени 2 комбинации успешно, като са придобити съществени резултати.Една от комбинациите проведохме в гр.Сталин като внедрихме оперативен работник и данните по р/ката се изясниха ,след като се реализира.

88

След същия период са реализирани 9 р/ки с 20 обекта,а броя на реализираните без разработка възлиза на 67 души.По социален произход.същите се разпределят :2 буржоазен ,7 кулашки, 18 средно селски,48 бедно селски,и 12 работнически.Резултата от реализицаите е следния:последствени 9, вербовани 6,разложени с агентура без да се задържат 19 и 53 разпитвани продупредени с протокол и освободени.В тази цифра не влизат реализираните р/ки от Сталински окръг които не са показали данните, но такива също имат.При реализациите е спазван класовия подход. Посочените в цифрите на реализираните обекти макар и да не им е откривано р/ка,същите са се занимавали с вражеска дейност по които е работено активно и са вземани мерки по тях.Главно през периода сме се насочвали към разложение чрез агентура, разпити и предупреждения,вместо да се репресират,тъй като голяма част от обектите са от социално близки среди.

Усилията на оперативния състав през шестмесечието бяха насочени към изпълнение на заповед 276, провеждахме мероприятия и решавахме съдбата на редица р /ки със съмнителни данни,както и бързо реагиране на сигнали за провеждане на вражеска дейност.

Състоянието на агентурно информационния апарат.

99

	агенти	информатори	резид.	явки
Към 1.I.54 год.	84	285	32	53
Към 1.I.54 год. в справката	148	390	44	15
Само отд."ИМ"	32	135	19	22
изключен по зап. 308 само от "ИМ"	46	146	11	21
новопридобити.	10	12	5	5

Наличната агентура произхожда от буржоазен, дребно буржоазен, кулашки, средно и бедно селски произход/последното валидно за информаторите по младежи/ , а по партийна принадлежност чл. на БЗНС, безпартийни, из средите на бившите буржоазни и фашистски организации и чл. на ДСНМ по младежи.

Най-голям е апарата на отделението "ИМ", а по окръзи се разпределя:София-92,Враца-81,Русе-83,Сталин -67,Пловдив-61,Плевен-60,Търново-50,Ст.Загора-34,Благоевград-25,Хасково-20,Бургас-15 и Толаровград-9.

Най-малко агентура има Толаровградски окръж и там въобще не се работи за придобиване на такъв.В окръга има околии като Омуртагска и Търговищка които нямат никаква агентура, а в самия Толаровград агентурата е съвсем недостатъчна.

По придобиване на нова агентура най-добре са работили във Врачански окръг и отчасти в Софийски,Руденски,Хасковски и Търновски окръзи.

Като по-ценни новопридобити агенти се отчертават:

аг."Максим", вербован от ДС-Хасково на компроматериал, произхождащ от вражеско семейство с добри възможности за работа.

аг."Колев" вербован от ДС Димитровград на компроматериал, произхождащ от реакционна среда и от буржоазен произход с добри възможности за работа сред учащите.

Из архивите на ДС
89

Из архивите на ДС

Агентите "Балабанов", "Христов" и "Стоянов" са вербовани от ДС-Враца на компроматериал, произхождат от реакционни, кулашки семейства и с добри възможности за работа.

Провалена вербовка има в ДС-Разград като в края на м.май прибързано и необмислено са провели разпит и вербовка на главния обект по разработка, който отчасти е разкрил за някой работи без да е разобличен до край. В резултат на това същия веднага се разконспирирал пред някой от останалите членове на групата, които са сигнализирали вече, а дейноста не им е известна.

90

След излизане на заповед 308 и 276 и обстойното им разучаване от целия оперативен състав има значително подобрение на ръководството на агентурата. Докато през миналата година голяма част от срещите с агентурата се провеждаха на открито която продължи с известно намаление до края на м. април, то сега се провеждат в явки. За м.юни са проведени 147 срещи от които на открито само 4. Подобри се и инструктажа на агентите които се поставят по-конкретни и обмислени задачи. Увеличиха се и контролните срещи с оперативния състав от ръководството на отделението като са проведени 90 такива.

В резултат на подобреното ръководство на агентурния апарат се активизираха някои сътрудници като "Ивайло", "Сергей" "Екран", "Цонко", "Станимир", "Огнян" и др.

Недостатъчен е агентурния апарат особенно в БАН, М-во на културата, преподавателския състав на ВУЗ, поради което и получаваме слаби данни за дейноста на вражеския контигент в тези обекти. Недостатъчен е агентурния апарат по линия на младежи, в Коларовградски, Бургаски, Хасковски, Пловдивски, Ст. Загорски и др. окръзи, а по интелигенция и физкултура почти им липсва всякаква агентура.

СТИЛ И МЕТОД НА РАБОТА

В отделение "Интелигенция" и младежи" при III-то у-ние ДС има известно подобрение и то главно във връзка с изпълнение заповедите 308 и 276. Контрола на инспекторите и началник отделението беше значително повишен в резултат на което настъпи и

известно подобрение на работата.Така например, преди се провеждаха голяма част от срещите на открито, а сега почти с цялата агентура се провеждат срещите в явка.

Значително намаляха и срещите без донесения, тъй като се поставят по-добре обмислени и конкретни задачи.Оказва се все по-голяма помощ над оперативния състав като се провеждат повече контролни срещи с агентурния апарат.Разбира се все още контрола по изпълнение на задачите не е постоянен и пълен.През шестмесечието единият от инспекторите отсъствуваше 4 месеца по болест и това все пак се отрази на работата, тъй като неговата група бе най- голяма и трябваше да се ръководят работниците от началник отделението и го занимаваха с най-различни незначителни въпроси, което попречи на работата да се отдели повече време и оказва по-голяма помощ и контрол над състава.В някой работници като Вълко Георгиев,Славчо Драгомиров,Борис Здравков и др. липсва известна самостоятелност и трябва и по най-дребни въпроси да им се обяснява най-подробно за изпълнението им. Някой от оперативните работници не са задълбочават в своята работа, а работят формално и шаблонно което пролича при атестирането на агентурата заключенията по разработките,каквито са случай с Венко Богословов,Борис Здравков и Стоян Спасов.Същите работеха и много слабо по разработките.

Добре е работено по получени нови сигнали за вражеска дайност, който са изяснявани своевременно и е решавам въпроса с тях, но по-слабо по стари разработки които са водени дълго време и са затормозени.

Характерно бе за оперативния състав на отделението да се примиряват с недостатъците и да се пазят да се критикуват за допустнатите слабости,което е помощ на партийната група това вече до голяма степен е отживяно.Вземат се отношения по недостатъците в работата и допуснатите грешки което спомага да се задвижи работата по-напред.

Помощта която е оказана на окръжните и околийски уния през шестмесечието е малка тъй като не е ходено в тях.Оказана е помощ на Сталински окръг от н-к отделението като се реши въпроса с водената от 1947 год. за нелегална организация р/ка "Мат".Подробно се и проведе много сполучливо една комбина-

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

ция с която се изясниха сигналите за съществуването на нелегална група.

За да не се окаже достатъчна помощ на окръжните и околийски служби е, че същите не уведомяват за получените сигнали за наличие на активна вражеска дейност и отделението не може да е в течение и се изпрати другар за оказване помощ. В много случай почти във всички окръзи дори и след като провеждат реализации не уведомяват за резултатите от тях.

Усилията на оперативния състав през шестмесечието бяха насочени по изпълнение на зап.276 и 308, изясняване на данните по някой р/ки и работата по нови сигнали.

За следващето шестмесечие е необходимо да се направи следното:

1. Отделението да активизира работата по нелегалните р/ки като се проведат по-смели мероприятия за изясняване на същите.

2. Да се засили работата по придобиване на качествена агентура и то главно в БАН и ВУЗ като се подсигурят р/ките с агентура.

3. Да се приведе в известност вражески контигент по линиите в цялата страна като се обезпечи с агентурно наблюдение.

4. Да се скъса с подценяването на линиите по окръжните и околийски служби и да отпочнат работа по същите като се задължат да уведомяват за получени сигнали за вражеската дейност.

5. Отделението да засили помощта на окръжните и околийски служби.

Н-К ОТДЕЛЕНИЕ "И": /Д.Иванов/
-ст.лейт.

19.VII.1954 год.
С О Ф И Я

ВД.2 екз.

Строго секретно! 1

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

О Т Ч Е Т Е Н Д О К Л А Д

ОТНОСНО: състоянието на агентурно-оперативната работа по линия на вражеската интелигенция в страната.
(1957 год.)

I.

През първата половина на 1957 година съществуваше по-голяма активизация на антинародните елементи сред враждебната интелигенция, явяваща се преди всичко като последствие от унгарските събития от края на 1956 година. Тя се подкрепяше и от активно действуващите задгранични империалистически, контрареволюционни и разузнавателни централи, чиято дейност не намаля през цялата година. Забеляза се особена активност и на някои капиталистически представителства у нас за създаване контакт и обработване на определени интелектуални среди у нас. Главни форми на врага през този период бяха вражеската агитация, отричане успехите на социалистическото строителство, възхваляване на американската техника и култура, опити за ревизиране на марксическата [illegible]рия, отричане на социалистическия реализъм в областта на изкуството и литературата, отправяне призиви за " пълна свобода" на творчеството, " пълна независимост" от СССР и пр.,разпространяване упадъчните западни теории и особено изявата на изменнически настроения и открити опити за измяна на Родината.

През втората половина на годината, като се започне след Юлския пленум на ЦК, неуспеха на империалистите да започнат война срещу Сирия и особено след огромните успехи на съветската техника с пускането на изкуствените спътници, ясно пролича свиването на вражеските елементи, намаляване на тяхната активност и загубване на перспектива в борбата им против народната власт. През този период вражеската агитация и по-открити изказвания намаляха. Обектите се изказваха предимно пред агентурата, а официално манифестираха привързаността си към народната власт. Забелязва се увеличава-

не на изменническите намерения, като вражеските елементи търсят начин за напускане на страната и обявяване за невъзвращенство.

Какви агентурни и други данни се получиха, които потвърждават горните изводи?

Оркестрантът от Софийската филхармония – Тодор Светославов Матов, пред агент " Винаров" / потвърдено от аг."Христов"/ е доверил, че при турнето на Филхармонията в ГДР възнамерява да премине в ГФР и не се връща. Асен Петров Гаврилов – първи балетист от Народната опера, по данни на аг."Иван" и "Валентин" образува балетна група за турне в Белгия от където смята да избяга на Родината и отиде при балетмайстора в Париж – Серж Лифар. Оперната артистка Катя Георгиева на три пъти е правила изказвания пред аг. "Иван", че при гастроли в западни страни не би помислила да се завръща в България. Благой Симеонов – оркестрант в ДПТ уреждаше под формата на следване да замине в САЩ при брат си, на който беше писал, че желанието му е никога да не се връща в България.

От донесение на агент " Бояджиев" от м. ноември 1957 г. е видно, че обекта на ОНД "Рогач" – Борис Стоянов, началник отдел в Музикалната дирекция съобщавал че се е завърнал в страната и ако се разреши на жена му – певицата Елизабет Рудгорс – холандка, да замине за ГДР, той щял да я посъветва да премине в Западна Германия, а след това и той щял да намери начин да напусне страната, тъй като не можел да понася днешния режим, който му тежал като воденичен камък.

Постъпиха агентурни данни от агент "Яко", че ако на Ото Либих, пианист, концертиращ артист, се разреши да замине в турне или на лечение на Запад, той няма да се върне в страната.

Обекта "Италианец" от радио София е активизирал връзките с брат си – новозвращенец в Италия,възхвалява живота на Запад и е изявил изменнически намерения / от донесението на агент "Павлов"/.

Артистите от цирка – Лиана Антонова, Ст.Савов, пред наш агент са се изказали, че ще използуват удобен случай при турне в чужбина за да преминат в Запада и се обявят за невъзвращенци.

Артистът от Благоевградския народен театър – Пейчо Пейчев, се изказал пред агент " Росен", че след като жена му

Из архивите на ДС

успее да излезе в чужбина / Италия, Франция/, тя ще остане, а той по легален или нелегален път ще се мъчи да отиде при нея и не се завръща вече в страната.

През лятото на 1957 година постъпиха данни от агент "Гърдов", че музикантът от Бургаския симфоничен оркестър - Борис Куманов се подготвя да измени на Родината.

Както е известно още през април 1957 година ст. научния сътрудник от БАН премина нелегално границата и избяга в Белгия, а артистът от Народната опера - Георги Рударов, който се намираше на лечение в Берлин през ноември с.г. премина в Западен Берлин и оттам по агентурни данни се отзовал в Австрия, обявявайки се за невъзвращенец.

Всички обекти, за които се получиха сигнали за изменнически намерения се взеха веднага на разработка и сега са под усилено наблюдение, за да не се допусне измяна от тяхна страна.

Зачестилите изменнически намерения на много от обектите сред вражеската интелигенция показват, че врагове:те вече са загубили перспектива за обрат на положението вътре в страната, каквито надежди например се хранеха по време на унгарските събития и следващите няколко месеци.

Най-разпространена форма на вражеска дейност сред интелигенцията е вражеската агитация, вражески изказвания по адрес на социалистическото строителство, политиката на СССР, по адрес на социалистическото изкуство и социалистическия реализъм и т.н.

Характерно е, че обектите не правят открити вражески изказвания, но манифестират публично вражеското си отношение към народната власт и провежданите от нея мероприятия, а в интимна среда или само пред агентурата. За отбелязване е в това отношение поведението на режисьора от Народната опера в София, обект на ОНД "Режисьор". След завръщането си от СССР / там бяше по време на световния фестивал на младежта/ се изказа, че в Русия не са постигнали нищо ново, руснаците обичат много да говорят и се хвалят сами, тъй като няма кой да ги хвали, а малко работели. Изказвал се е, че е време вече да престанем да се учим или подражаваме на съветското изкуство, което е било старо, отживяло и мирише на мухъл, а да се обърнем на Запад и пускане

Из архивите на ДС

модерни неща. Празнуването на 40 годишнината на Октомврийската революция той смята, като изкуствено вдигане на много шум, да се плаши Задада, където хората благоденствали. По въпросите на войната се е изказал, че вече не е 1942 година, за да могат русначите да дадат отпор.

Обекта на ОНД "Мръсник", бивш частен секретар на Ал. Гергинов, съкратен адвокат, понастоящем слушащ в Музикалната дирекция, по донесение на д.з. "Иван", през отчетния период прави остри вражески изказвания, с които одобрява контрареволюционния бунт в Унгария, одобрява англо-френско-израелската агресия срещу Египет. Според него в НРБ нямало свобода на словото и че ако се даде свобода БКП щяла да загуби изборите. Нарича социализма в СССР и страните с народна демокрация " азиатски социализъм", който носел само мракобесие и нищета на хората.

Обекта на ОНД " Предател" - концертиращия артист Г., бивш полицейски сътрудник, през годината продължи да прави вражески изказвания против социалистическия лагер и Комунистическата партия, д които предрича конфликт в полза на капитализма. /По донесения на агентите "Силен" , "Огнян" и "Бояджиев"/.

Обекта на ОНД "Дурак" - заведено през отчетния период на пи ател, редактор във вестник " Народна култура" прави редица вражески изказвания. Освен нова пише и се опитва да прокарва във вестника свои и на други писатели и журналисти литературни произведения с упадъчно съдържание.

Така според донесения на аг."Лозов" и "Драгомир", по време на пребиваването си на VI световен фестивал в Москва обекта е заявил, че са му се разрушили хиляди илюзии относно СССР и социализма. " Ние изживяхме страшно време - казал той - и едва сега започваме да прогледаме".

През отчетния период бе заведена ЛПР "Пияница" на художник, по дон сение на аг."Мак" и " Христов" за остри вражески изказвания против народната власт и мероприятията Й.

Във връзка с известни стопански затруднения, обекта на ОНД "Зелка" - редактор в издателството на ЦК на ОФ, се изказал, пред агент " Павловски":" Кога най-после ще се убедиш, че социалистическата система отдавна се е провалила и вместо перспективи носи само разорение и обедняване на хората".

На 17.X.57 година същия обект се е изказал пред аг."Жак

във връзка с изкуствените спътници и балистичната ракета:" Веднаж тия въшльовци да имат и те нещо с което да се хвалят. Самият сателит е наистина само парче желязо, но ракетата е нещо по-интересно. Това, обаче не е руско изобретение, а е от немските учени завлечени в Сибир след войната. Това, обаче, не може да реши изхода от войната, а само парата - а парата е у американците" и т.н.

Взетият на активна разработка поет от Калофер, сътрудник на вестник " Народна култура" и списание " Септември", анархистуващ , пише вражески стихове, които разпространява между приятели, има открито враждебно отношение към народната власт. На агент "П. Христов", съкратен адвокат, на 15. III.57 година, казал:" Поне гледай да станеш адвокат, за да ме защищаваш пред съда. Само ти можеш да кажеш защо Иван Пейчев се реши да тръгне по пътя на борбата за свобода".

Интересни данни се получиха за писател, взет на ОНД под псевдоним " Драматург", бивш легационен служител, поддържа връзки с чужденци. В края на миналата година по агентурен път научихме че същият проявява голям интерес дали в МВР има съветски съветници, кои са и къде са им служебните помещения. Прояви осведоменост за конференцията в МВР, състояла се на 22/23.XI.57 година. По този обект сега се провеждат активни мероприятия.

Постъпиха сигнали, че и някои членове на Партията сред писателите изпадат под влияние на врага, разпространяват помежду си тайно разни антипартийни материали/ стават глашатаи на вредни теории и настроения и застават на открити антипартийни позиции в борбата на Партията на идеологическия фронт. Такива данни постъпиха за писателите Камен Зидаров, Гочо Гочев, Михаил Величков, Любомир Тенев, Борис Делчев и др.

Тяхната линия за сега е борба против мнимата " опека" на ЦК, за " творческа свобода" на писателите, за даване право на писателите " свободно" да изразяват своята съвест, която съвест била " съвестта на народа", че у нас решенията на XX конгрес не се провеждали и т.н. Сред тези среди се говореше, че при евентуално посещение на др. Хрущов в България, ще трябва да намерят начин да се доближат до него и "да му се оплачат". Доколко те не са разбрали решенията на XX конгрес на КПСС се вижда от изказването на писателя Михаил Величков, по повод беседата на Хрущов:" След такава беседа на Хрущов трябва много да се внимава с кого се го-

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

вори. Хрущов е човек, който в една ръка държи маслинено клонче, а в другата - пистолет".

Постъпиха данни за писателя Крум Пенев, член на БКП, който пише вражески стихотворения, с които най-цинично осмива днешните партийни и правителствени ръководители, като ги нарича "велможи с каменни гърди", "ловци на вили и медали" и накрая съжалява, че е самотен плен що липее, без да може някой ден днешните "светци" да осмее.

През август написа една епиграма, която чете от маса на маса в Клуба на журналистите. Епиграмата осмиваше нашите ръководители, но някои му даваха съвет да я помести в пресата с пояснение "за западните политици". Ето какво съдържа:

" На простака му приляга глупостта,
слушам да говорят мъдрите езици.
Но горко на мъдрите, когато тя,
се посели в делото на политици".

Особена тревога сред тях се почувствува от думите на др. Хрущов, че редакциите и вестниците и други културни институти трябва да се освободят от несигурни в идеологическо отношение хора.

През ноември 1957 година издателство "Български писател" издаде повестта на Емил Манов"-"Недостоверен случай", която е израз на нездравите схващания на тази група писатели и с която се клевети нашата социалистическа действителност. Още по-клеветническа беше публикуваната в списание " Театър" в началото на годината пиеса на писателя М.Ганев - член на БКП под заглавие " Страх".

Въпреки разяснителната работа на Партията, много от писателите комунисти, като Емил Манов, Б.Делчев, М.Величков, Г. Генов, Камен Зидаров, Г.Гочев, останаха на своите нездрави антипартийни позиции в областта на литературата и нашата борба на идеологическия фронт.

Не случайно през м.декември постъпиха агентурни данни, че приближени на английската легация като например Иван Манов - обект на разработка в II управление ДС, усилено търси повод да се запознае с писателя Емил Манов и пред д.в. "Любомир" се изказал: "Какво би казал Емил Манов ако му се издаде книгата на английски".

Този не е единствен случай, когато представители на капиталистически легации търсят контакт с "обидени" комунисти.

Така например по данни на агент " Петров" - на II управление ДС, още в началото на годината един дипломатически представител на една западна страна беше се интересувал дали академик Кристанов е подходящ да играе ролята на български Гомулка и прави неколкократни опити да получи контакт с него.

През м.ноември се получиха данни, че представители на две капиталистически легации упорито се насочват към друг академик, член на БКП, за когото вероятно са узнали ~~преди това~~, че преди няколко години имаше голяма критика против него и са предположили че същия е в "немилост".

От различни капиталистически страни до стотици наши представители на науката и изкуството се изпращаха по пощата най-различни пропагандни материали, враждебни на марксизма статии на полски и унгарски писатели, професори и др. "западни капацитети" на науката и изкуството, изпращаха се най-различни информации и пр.

Издаваният от британската легация в София бюлетин се изпраща почти изключително на хора от културните дейци.

В началото на тази година по пощата беше изпратено от американски източници информативно писмо по случай 10 годишнината от изпълнението на културно-просветната програма Фулбрианст - американски сенатор. Тази програма предвижда обмяна на културни дейци.и специалисти със САЩ. Това писмо се изпращаше до различни културни институти и лица в страната на български език.

Освен това по вътрешната поща до същите среди се разпространяваха анонимни материали с явен задграничен произход за въздействие и обърквване на поздравите елементи сред тях.

Враждебната интелигенция използува тези пропагандни материали за да проповядва приимуществата на западната демокрация "високия уровен" на културния и материален живот там и т.н.

Постъпиха също така данни и за вражески изказвания на обекти из средата на вражеската интелигенция в окръзите.

Обектът на ЛАР "Сговорист", адвокат в Лом прави системно вражески изказвания, очаква нова световна война, която щяла да реши падането на народната власт.

Обектът на ЛАР " Преселения" - адвокат във Враца, прикрит враг, възхвалява западните демокрации и тяхната "нова" военна техника и предвещава ликвидиране на социалистическия лагер

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

В същия дух се изказват и адвокатите Стефан Арнаудов, Никола Христосков и др. обекти на ОНД в Софийско окръжно управление.

Обекта на ЛАР "Подлец" - писатол в Русе се изказва, че сега нашата литература била в упадък, понеже истинските писатели, които не проявявали врат пред Партията тънели в забвение. Имало много да се пише за нашия прогнил режим и за Партията, която се израждала и т.н.

Обектите " Подлец" , "Дурак" , "Радулов" - писателствуващи разпространяват вражески вицове, възхваляват упадъчните течения в изкуството, на които " принадлежело" бъдещето.

Обектът на ОНД " Димитров" - художник в гр. Никопол, злослови по адрес на правителствените мероприятия, че сегашните насила са влезли в ТКЗС, където щели да умрат от глад, възхвалява американския начин на живот, че капиталистическата система във военно отношение била по-силна и т.н.

Обектът на ОНД " Фил" - режисьор в Бургаския театър, разпространява слуха, че в СССР имало тежка военна психоза че съветската балистична ракета била блъф, че СССР го е страх от Аденауер и ще започне войната преди Западна Германия да бъде готова. Американците били разделили СССР на 601 квадрати и лесно можели да го унищожат, че имали защита против ракетите и пр.

Обектът Бурлаков, адвокат от Бургас, окуражавал агента "Врабчев", че " нещата" не можели да не се променят. "Баща ми е стар, и не губи надежда, та какво остава за нас".

Художникът Ст.Петров - обект на Копаровград, изселен от София прави остри вражески изказвания като назовава комунистите с най-обидни епитети.

В такъв дух са и изказванията на обектите в Търново, Варна, Хасково и др. окръзи.

II.

Интелигенцията, из средата на която отделението има за задача да издирва и разработва вражеските елементи наброява 26,799 души. Това са хората заети на работа на идеологическия сектор: научни работници / 3,575/, хора на изкуството / 15,216/ и юристи / 8,008/. От тях на оперативен отчет в страната се водят 704 обекти, т.е. 2,6%. От всички наблюдавани обекти в

Из архивите на ДС

отраната само 29 са взети на активна / 13/ и предварителна /16/ разработки, т.е. по активно се разработват едва 4,2%.

брой на интелиг.	брой на опер.отчет	брой ЛАР	брой на ЛПР	Брой на агентурата
26,799	705	13	18	260

Вражеският контингент не е установен напълно и поради това оперативният отчет не е цялостен. В отделението вражеският контингент не е установен по линия на писатели / водят се на отчет само 11 обекти/ и отчасти по линия на музикелните дейци и научните работници. Общо отделението води на отчет 315 обекти, почти половината от целия оперативен отчет в страната.

Отделението води няколко по-интересни дела:

ЛАР " Драматург" / до края на 1957 година беше ОНД/ - заведена на писател. По делото постъпиха данни, че обекта поддържа връзки с чужденци вътре и извън страната. Получи се донесение, че той проявява интерес към тайни отнасящи се до МВР. Има подозрения че обекта се занимава с шпионска дейност. По делото се провеждат активни мероприятия. Разработва се от 3 агенти, единят от които / "Страшимир"/ започна да се внедрява успешно и печели доверието на обекта. Главните връзки на обекта са по гръцка линия. Разработката се води от о.р. Илия Русев.

ЛАР " Подбудители" - заведена през м. май 1957 година писател,/поет/ от Калофер. Обектът води открита вражеска агитация за която има документация. Пише и разпространява вражески стихове. Наблюдава се активно от четири агенти / "Силен", "П.Христов", "Колев" и "Крум"/ и всички се ползуват от неговото доверие. Р/ката се води от н-к отделение Ст.Василев.

ЛПР "Лодкаря", заведена през октомври 1957 година, на писател, за вражеска агитация и изменнически намерения. Р/ката е подсигурена само с един агент, който не може да наблюдава постоянно обекта. По разработката не се провеждат активни мероприятия. Води се от о.р. Н.Борисов.

ЛПР "Софиянката", зав дена на жена на виден писател. Обекта има голямо авантюристично минало. Сега е вражески настроен получиха се сигнали, че вдъхновява мъжа си в неговите антипарти

Из архивите на ДС

102

ните му възгледи в областта на литературата. Проявява интерес по военни въпроси. Още не е изяснено в каква насока развива главно вражеската си дейност. По обекта работят двама агенти / "Бойков" и " Любомир"/, но още не с добри възможности. Въвежда се по успешно "Бойков"По разработката се провеждат активни мероприятия. Води се от о.р. Н.Борисов.

ЛПР на _____, заведена на радиотехник специалист в Кинематографията, въз основа анонимно донесение за съществуване на шпионски канал и нелегални връзки. Обекта е с вражеско минало и съмнително поведение, но още нищо не е изяснени, поради организационни причини. / водеше я о.р.Б.Генев - уволнен през декември 1957 година/. По разработката се използува повърхностно един агент. Има разработен план за работа, но мероприятията не са проведени. Сега работата ще се подеме от о.р. Ценко Цолов.

ОНД " Зелка" - заведена на редактор в издателство -"Отечествен фронт". Обектът води остра вражеска агитация против народната власт. Разработва се от двама агенти. Делото ще се предложи да мине в активна разработка. О.р. Д.Деливлаев не проявява достатъчно инициатива по разработката, макар че обекта е сериозен.

Окръзите още повече изостават по изпълнението на задачата за установяване вражеския контингент и взимане на по-важните обекти на активна разработка. В много окръзи още няма "сформирана" линия " вражеска интелигенция", по която да протичат обекти на разработка и се води агентура.

В Софийски окръг вражеският контингент не е установен изцяло. Особено слаба е работата по линия на артисти, художници / и самодейци/, музиканти / особено джазовите оркестри/ и др. такива. От посочените категории нямат никакви обекти, взети на отчет. По-добре работят по линия на адвокати и отчасти в окръжно управление за София и по писатели.

Слабата работа на окръга се вижда и от факта, че никъде по тази линия не водят активна или предварителна разработка. Водят само 50 ОНД, по които, обаче, от месеци не постъпват донесения. Всички по-характерни донесения за обектите на ОНД са от преди 7-8 месеци. Инициативността и активността на работниците от окръга са слаби. На окръга предстои много работа по установяване на вражеския контингент и вземането му на отчет, особено из средата на артистите и музикантите, където положението е най-зле

В Пловдивски окръг вражеския контингент е почти установен. Водят 69 ОНД, 1 лична активна и 1 лична предпазителна разработка / вик таблица № 1/, обаче работата по разработването на обектите е много слаба и няма абсолютно никакви резултати досега. ЛАР се води книжно и не са постъпили никакви по-съществени данни. По-добре се наблюдават някои обекти по линия на артистите, обаче това не личи от техния доклад, направен много небрежно, без да са спазени указанията на управлението. Не са установени вражеските елементи и прояви сред писателите, журналистите и художниците в окръга.

Работата в Старозагорски окръг по установяването на вражеския контингент също не е завършена. Не се вземат на отчет обекти по писатели, журналисти и художници. По-добро е положението с мо по адвокати и артисти. И тук не се водят по линията активни разработки, но се забелязва една тенденция на оправяне на линията.

Много слаба е агентурно-оперативната работа по вражеската интелигенция във Варненски окръг. Работи се съвсем мудно, въпреки наличието на немалък вражески контингент / по непълни данни водят 55 обекти на отчет/.

В окръзите Бургаски, Търновски, Врачански, агентурно-оперативната работа по линията е поставена най-добре. Тук вражеския контингент е почти установен / в на трите места слабо е работено по артисти и музиканти/ като се провеждат и по-активни мероприятия на взетите на отчет обекти. В Търново и Враца е особена линията, като обекти водени и отчитани по други линии са минали по вражеска интелигенция. Във Врачански окръг се водят седем активни разработки, предимно адвокати, като всички разработки са подсигурени с агентура.

ЛАР " Рогач" - на а вокат от Враца, произхождащ от богато търговско семейство е заведена за вулгарни вражески изказвания на обекта. По всички събития обектът се изказва със злоба по адрес на народната власт, като често гадае за нова война и падането на народната власт. По разработката работят агентите " Ангелов" и "Каменов" и наблюдават добре обекта.

ЛАР "Гусла" - заведена на оркестрант от Симфоничния оркестър във Видин, се води също за вражеска агитация. Агентите "Соколов" и "Жельо" донасят за редица вражески изказвания на обекта.

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

Активизация на работата по вражеска интелигенция има и в Русенски окръг. Тук обектите са още разпилени и се водят по различни линии. Изостава се по установяването на вражеския контингент за град Русе. Водят успешно наблюдение на една групичка писателствуващи, застанали на ревизионистични позиции, начело с член на БКП - взет на ЛАР "Подлец".

Върви към подобряване работата в Плевенски окръг.

В Благоевградски и Хасковски окръзи работата е слаба и там още не е обособена линията вражеска интелигенция, като самостоятелна. Вражеският контингент е почти неустановен и проведените мероприятия са съвсем незадоволителни за придвижване работата напред.

Независимо от това, че състоянието на агентурно-оперативната работа в редица окръзи е слабо, като се вземат сравнителните данни по отчетната 1956 година, през 1957 година са постигнати значителни успехи, както по укрепването на линията и установяване на вражеския контингент, така и по провеждането на по-активни мероприятия по важните обекти. Особено важно е, че в редица окръзи линията вражеска интелигенция започна да придобива и своя физиономия.

През настоящата година предстои да се активизира още повече работата по обектите, като най-важните се вземат на активна разработка и обърне особено внимание на работата по постъпващите сигнали.

Общо за страната движението на оперативния отчет е такова:

Новооткр.			Налични на 31.XII.56			Закр.прекр.			Получени от ОД.			Реализ.			Наличн. 31.XII.57		
ЛАР	ЛПР	ОНД	ЛАР	ЛПР	ОНД	ЛАР	ЛПР	ОНД	ЛАР	ЛПР	ОНД	ЛАР	ЛПР	ОНД	ЛАР	ЛПР	ОНД
7	12	38	8	25	1102	3	20	532	2	-	12	1	4	5	13	16	675
общо 57			общо 1195			общо 555			общо 14			общо 10			общо 704		

Както се вижда от таблицата през годината са закрити около 555 дела. Това са главно снетите в архив ОД, които поради неособена важност нямаше достатъчно основания за преминаване в по-висш отчет.

По вражеска интелигенция не се водят групови разработки /активни и предварителни/.

От реализираните 6 обекти през 1957 година/всички от отделението - центъра/, един е осъден на 3 години затвор за развиване на вражеска агитация и отправяне закани по адрес на ръководителите на правителството, един е изпратен в ТВО за вражеско отношение към народната власт, а отправяне закани към властта и подбуждане вражеските елементи към органи зирани действия. Останалите четири обекти / всички на ОНД/ са реализирани чрез вербовка.

Неактивната работа на окръжните управления по линия на вражеската интелигенция се вижда и от липсата на реализации през 1957 година.

От приложената таблица № 1 се вижда движението на оперативния отчет по линията във всички окръзи на страната.

III.

Движението на агентурата през 1957 година се вижда от следната таблица:

над. на 31. XII.56		нововерб.		приет.пр. служ.		изключ.		прод.до 31.XII		нал.31.XII	
аг.	рез.	аг.	рез.	аг.	рез.	аг.	рез.	аг.	рез	аг	рез
243	9	36	1	21	-	41	2	8	-	251	8

Общият брой на агентите към края на 1957 година е 251. През годината са вербовани 36 нови агенти, предимно на базата на постепенно привличане. Изключените 41 агенти са за негодност. В апарата има все още негодни агенти, към които тази година след проверка ще се вземе наново отношение.

Агентурният апарат не се използува цялостно, възможностите на агентите не се използуват докрай, а и от всеки агент не е направена пълноценна единица, главно поради наши слабости в ръководството и възпитанието. Добрите агенти се броят на пръсти. В отделението добра работа дават и са перспективни агентите: "Вълко", "Страшимир", "Иван", "Дипломат" / р-ч Илия Русев/, "Бенджиев", "Лозов", до известна степен "Драгомир" / н-р В.Вутов/, "Оле андър" / р-ч К.Влахов/, "Улински" / р-ч Ц.Цолов/, "Журналист" / ст.раз. Н.Борисов/, раз."Орлин", агент "Бончо" " Боян" / р-ч Д.Делиблаев/, "Любомир" и новоприетия млад агент с добри перспективи " Лилов" / н-р отделение Ст.Василев/

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

 14

В окръжните управления също има добри агенти: "Крум" и "Захариев" в Софийски окръг; "Златков" , "Владимиров", "Валентин" и "Гърдев", както и "Врьбчев" в Бургаски окръг; агент "Росен" в Благоевградски окръг; "Соколов", "Жельо", "Петреско" "Кунев", " Ангелов", "Боян", "Бокур", "Каменев" - във Врачански окръг; "Петков"-Търновски окръг, "Елена", " Алексей" - Коларовградски окръг, "Бояджиев", "Петров", "Венцислав" - в Русенски окръг.

Предстои по-цялостно и умело използуване всички възможности на добрите агенти, а така също и много работа за въвеждане в действителна агентурна работа на целия наличен оперативен

Слабо е работено с резидентурните групи на резидентите "Орлин" и " Асен". Как се използуват останалите 6 резиденти / главно в окръзите/ не е известно.

Много е слаба работата ни по издирване и използуване на маршрутна агентура в страната. През 1957 година, отделението не е изпратило нито един агент в маршрут към окръзите. През годината, обаче много добре бе използувано маршрутирането на аг. "П.Христов" от Хасково, който се оказа с много добри възможности за работа в София и през настоящата година ще се положат усилия за устройването му тук. Бяха използувани по обекта "Бизон" и маршрутните възможности на агент " Русева" от Бургас.

Като важна задача през 1958 година предстои издирването и използуването на повече маршрутна агентура. За маршрутните агенти и техните възможности ще се направи специална картотека в отделението.

През 1957 година бяха използувани маршрутните възможности на 4 агента на отделението: "Нарцис", "Будинов", "Денев" , "Олеандър". Първият се завърна от Париж и донесе представляващи интерес сведения за действията на някои вражески емигранти ски среди и опита им да обработят агента и семейството му да се обявят за невъзвращенци. Агентите "Будинов" и "Денев" са в Швейцария и Италия и още не са се завърнали. Те имат за задача да не избягват допира с емигрантите, да проучат тяхното положение и проведат разложителна работа. Аг."Олеандър" бе в Швеция и донесе информация за отношението на някои шведски

среди към нашата страна и подробности около бягството на шофьора от българската легация в Стокхолм.

Използувано бе пътуването на ДВ "П" до Берлин за научаване подробности около емигрантите в Западен Берлин. ДВ "П" донесе данни за емигрантското сбирище около обекта Добринов, както и някои други представляващи интерес сведения за поведението на наши органи в чужбина.

В окръжните управления по изпращането на задгранични маршрутници нищо не е направено през миналата отчетна година.

Работата в това отношение през настоящата 1958 година ще се усили, тъй като се разкриха редица неизползувани възможности.

Отделението издири редица агенти от други служби, които с успех използува по свои обекти. От II управление ДС се използува агент " Петров" по ОНД " Професор" , от V отдел се използуваха агентите "Силен" и "Войков" по линия на писатели, от I отдел агент "Павловски" по писатели, от Окръжно управление - агент "Киров", също по писатели и други. Много агенти с възможности по нашите линии особено във II управление още не се използуват. В това отношение през тази година ще се работи.

От приложената таблица № 2 се вижда, че без агентура по линията е само Коларовградски окръг. Недостатъчен е броя на агентурата и в окръзите Плевенски / 9 агенти/, Русенски / 11 агента/ и Варненски / 12 агенти/, особено в последните два окръга, като се има предвид че в тях има по-голяма концентрация на интелигенция

x x

x

Помощта, която отделението е оказало по окръжните управления е незначителна. Контролът който се прави от отделението на окръзите е слаб. В отделението се води само 1 контролна р/ка / писател от Русе/. Не е добре известно на отделението дали окръжните управления са взели най-важните обекти на разработка и наблюдение на средите на вражеската интелигенция. За съвсем слабото ниво на работа по линията във Варненски и Пловдивски окръзи много малко е направено за излизане от това им положение. В тези окръзи, както е известно след София има най-голяма концентрация на интелигентски маси. Малко се различава в това отношение и работата на Русенски окръг - също важен.

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

През настоящата година в трите важни окръзи трябва да с постигне прелом в работата по линия на вражеска интелигенция, като същевременно съществено се подобри работата в останалите окръзи.

И З В О Д И

1. През 1957 година се постави в ред по-голямата част от отчета по вражеския контингент. Взеха се на оперативен отчет най-важните обекти, за които имаше действителни основания.

Още не е напълно изяснен отчета в повечето окръжни управления.

2. Навлизането ни с агентура сред вражеския контингент е слабо. Вербуваните през годината агенти изхождат от интелигентските среди / артисти, писатели, научни работници/, обаче все още количествено мази агентура е много малка.

3. Във връзка със слабите агентурни възможности, активния оперативен отчет е съвсем малък. От всички 704 дела само 13 дела са на ЛАР и 16 на предварителна разработка по постъпилите сигнали.

4. Недостатъчно са използувани възможностите на наличната агентура. Организацията по използуването на агентурния апарат беше слаба, затова и част от него бездействуваше. Недостатъчно се използуваха задграничните възможности на наличната агентура, а така също и установяването на контакт с повече доверителни връзки за изпълнение задгранични задачи.

Слабо се използуваше маршрутна агентура в страната.

М Е Р К И

1. Да се навлезе решително с агентура сред враждебната интелигенция като се доведат до успешен край подготвяните вербовки през 1958 година.

2. Да се подобри работат с всеки агент по отделно и да имаме 250 добри единици от стратата агентура, които някои набелязани за изключване се проведат допълнително и тогава реши тяхната съдба.

Да се подобри чувствително работата на резидентурните групи.

3. Да се използуват маршрутните възможности на наличната агентура, както вътре в страната така и зад граница. Да се увеличи използуването на агентурата за задгранична работа по изработен специален план.

4. През 1958 година отделението да овладее работата по линия на вражеската интелигенция за цялата страна и води на контро: всички най-важни дела на по-видните представители от тези среди.

5. Особено да се активизира агентурно-оперативната работа по онези представители от вражеската интелигенция, които поддържат активни връзки с капиталистически страни или техните представители в страната ни.

Приложение: таблици № № 1 и 2.

НАЧАЛНИК ОТДЕЛЕНИЕ
- подполковник:

29.I.58 година
София

Из архивите на ДС

Строго секретно!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

С П Р А В К А

ОТНОСНО: състоянието на вражески настроените елементи изхождащи от средите на инжинеротехническия персонал, работещ във важни обекти на промишлеността и агентурно-оперативното му обслужване.

Общо в обектите на промишлеността, обслужвани от отдел III ДС - в центъра и провинцията работят около 11,500 инжинери и 29,000 средни техници.

По-голямата част от техническата интелигенция произхожда от средите на трудовия народ, поради което в значителното си болшинство, тя стои на лоялни позиции към народната власт.

Една малка част от тях остават на вражески позиции, обединително звено на които се явяват буржоазните специалисти-синове на индустриалци, търговци, рентиери и др. засегнати от национализацията и мероприятията на днешната власт и някои заблудени, които са били облагодетелствувани от фашистката власт, които всячески се стремят да провалят мероприятията провеждани от Партията и Правителството.

Но в една част и сред тези среди се чувствува колебание и съществуването на разложителен процес в резултат на което ежегодно се отделят не малък брой лица, които търсят начин да се приобщят и докажат с работата си, че са станали лоялни граждани към днешната власт.

Поради липсата на статистически данни за състава на техническата ни интелигенция, от отдела е извършено изучаване на такава в 22 по-важни промишлени предприятия, където работят общо 2390 инжинери и 2506 средни техници.

От работещите в тези предприятия инжинери членове на Партията са 19%, БЗНС-1%, ДСНМ 16%, безпартийни 64%. От техниците членове на Партията са 17%, БЗНС-1%, ДСНМ 31%, безпартийни 51%

3

От тях като вражески контингент са установени 13% от инжинерите и 5% от техниците.

По-голямата част от инжинеро-техническият персонал е получил образованието си след 9.IX.44 г. в НР България и страните с народна демокрация. Така например, от работещите в ~~горе-посочените~~ 22 предприятия ~~лица~~ са завършили в НР България/след 9.IX.44 г./ 71% инжинери и 83% техници, в СССР и други социалистически страни - 9% инжинери и 1% техници в царска България/ до 9.IX.44 г. 3% инжинери и 15% техници, в капиталистически страни-17% инжинери и 1% техници.

При това трябва обаче да имаме в предвид, че и при народната власт, особено в първите й години, наред с трудовата младеж в нашите институти са проникнали и завършили висше образование не малък брой младежи произхождащи от социално чужди нам/реакционни/ семейства.

Характерно е за ~~проучените~~ проверените 22 предприятия/които не се явяват като изключение в сравнение с други предприятия на страната/, че ръководните технически длъжности се заемат в много случаи от кадрите завършили в капиталистическите страни и царска България, тъй като те притежават не само по-голям технически опит, но и повече лични връзки.

Така например:

От завършилите 463 инжинери в България и капиталистическите страни преди 9.IX.44 г., 282 от тях заемат ръководни длъжности в предприятията на промишлеността, което се равнява на 60.9% От завършилите 1,904 инжинери след 9.IX.44 г. в България, страните с народна демокрация и СССР- 695 заемат ръководни длъжности, което се равнява на 36.50%.

Голяма част от инжинерите завършили преди 9.IX.44 г. в България и капиталистическите страни и заемащи ръководни длъжности са вражески настроени, като голяма част от тях са концентрирани в проектанските организации.

Така например, в "Главпроект" от общо 290 инжинери и архитекти, 88 са завършили в България и капиталистическите страни преди 9.IX.44 г., от които на ръководни длъжности 57 души всички враже настроени ~~или~~ 64.7 %. ~~От тях~~ 22 се водят на отчет и останалите са вражески настроени, а от останалите 202 завършили в страните с народна демокрация, СССР, и България след 9.IX.44 г., ръководни длъжности заемат само 17 души или 8.4%.

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

4

В "Хидроенергопроект" от общо 262 инжинери и архитекти, 62 са завършили в капиталистическите страни преди 9.IX.44 г., от които 42 заемат ръководни длъжности или 67.7%. От тях 22 са взети на оперативен отчет, а останалите са вражески настроени. От останалите 200 инжинери завършили в страните с народни демократии, СССР и България след 9.IX.44 г. само 37 заемат ръководни длъжности-18.5%.

В "Минпроект" от общо 260 инжинери и архитекти, в капиталистическите страни преди 9.IX.44 г. са завършили 58 души, от които 42 заемат ръководни длъжности -72.4 %. От тях 23 се водят на отчет.

От останалите 202 лица завършили в страните с народни демокрации, СССР и България след 9.IX.44 г. ръководни длъжности заемат 63 души - 34%.

Или само в посочените три проектански организации в които работят общо 812 инжинери, 208 от тях са завършили в капиталистически страни, от които 141 инжинери заемат ръководни длъжности или 67.7 %. От тях на отчет се водят 67 инжинери или 32.1 %.

А от завършилите в СССР и страните с народна демокрация и България след 9.IX.44 г.,604 инжинери, ръководни длъжности заемат 117 инжинери или 20.3%.

По политическа принадлежност установения вражески контингент в посочените 22 предприятия се разпределя както следва:

Окраски	инж.	техници
1.Бивши царски офицери	15%	14%
2.Бивши полицаи	1%	2%
3.Бивши фашистки организации	33%	49%
4.Бивши кулаци	3%	11%
5.Бивши собственици засегнати от национализацията	6%	3%
6.Репресирани от народната власт	5%	5%
7.Бивши активни опозиционери	15%	15%
8.Други	22%	1%
	100%	100%

5

II. НАПРАВЛЕНИЕ И ФОРМА НА ВРАЖЕСКА ДЕЙНОСТ

Една от най-острите форми на вражеска дейност, развивана от вражески настроени елементи на работа в обектите на промишлеността, това е вредителството, саботажа и диверсиите, за разкриването на които се изисква добра квалификация, опит и упорита работа от страна на оперативния състав, за да се докаже контрареволюционния умисъл.

От извършените реализации от отдел III при у-ние III ДС е видно, че вражески настроени елементи заемащи отговорни длъжности всячески се мъчат да спъват темповете на развитие на народното стопанство.

Така например по линии на строителството от страна на вражески настроени елементи при извършване строителство на обекти не спазват проектите, дават лошокачествена работа, не спазват пропорциите и качеството на инертните материали при отливане на бетона, с което намаляват якоста му, извършват най-различни машинации за извличане на лични облаги и пр..

В това отношение като по-характерни примери могат да се посочат реализираните Л.А.Р-ки "Саботьор" и "Враг".

ЛАР"Строител" заведена на инж. ПЕТЪР ИВ.АТАНАСОВ-роден през 1904 г. Произхожда от кулашко семейство. Като студент в Бърно през 1928-1935 г. е членувал във фашистката организация "Кирил и Методи", като е бил председател на същата.

След завръщането му в България в гр. Търново е работил по създаването на организация "Ратник".

При строежа на захарния завод в гр. Г.Оряховица, умишлено не е спазвал проектите, в резултат на което при пускане на пещите, същите са протекли, а също и покрива е пускал вода, когато вали дъжд вследствие на което десетки тонове захар е била развалена. За тази му дейност бива уволнен дисциплинарно, след което постъпва в "Хидрострой".

Като ръководител на строежа на канала Язовир "Студена", МЗ"Ленин", умишлено не е спазвал пропорциите на бетона за пръстените, поради което последните са се пукали.

Удължавал е разстоянието при прокопаване на проходките от бетонирането, в резултат на което прокопаните канали са се срутвали.

Не е вземал предпазни мерки срещу наводненията и затлач-

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

ването на канала, в резултат на което при дъжд канала се е затлачвал на няколко пъти.

За групови отговорници е назначавал свои хора, на които винаги е отчитал фиктивно преизпълнение на нормите, в резултат на което са получавали повече пари и са му давали рушвет.

Правел е вражески изказвания и е създал непоносима атмосфера около работещите на обекта комунисти, с което ги е принуждавал да напускат работа.

Обекта бе арестуван, предаден на следствие и съд, като бе осъден за провежданите от него вредителство и саботаж на 8 години строг тъмничен затвор, конфискация на имуществото му, да заплати на държавата 40,000 лв. и лишаване от право на инжинер.

ЛПР"Враг" бе заведена на инж. ДИМИТЪР НИКОЛОВ ТЕРЗИЕВ, роден през 1919 г. Произхожда от реакционно кулашко семейство. Баща му е бил крупен тютюнотърговец. Завършил е ел. инжинерство през 1943 г. в Чехия. Постъпил на работа в М-во на електрификацията, първоначално като секционен ръководител, а впоследствие ръководител обект.

Преди 9.IX.44 г. като студент е членувал във фашистките организации "К. и Методи" и " Легиона".След 9.IX.44 г. със създаването на опозицията станал член на БЗНС/о/, където се е очертал като злостен агитатор срещу Партията и народното правителство.След разтурването на опозицията той остава на вражески позиции. По време на унгарските събития се е изказал хвалебствено към контрареволюционерите и предричал идването на фашизма в България.

В процеса на воденето на делото се получиха агентурни данни, че обекта върши престъпления и от стопански характер и на 15.I.1958 г. бе арестуван по линия на стопанска милиция.

В процеса на разследването се установи, че обекта с неговите първи помощници за изготвяли фиктивни наряди за извършена работа и вписване фиктивни имена, след което ги разписвали и парите вземали за себе си.

Давали подкуп на инвеститора, за да не контролира извършената работа.

Ощетявали работниците като заделяли от тяхните проценти за извършена работа, вписвали фиктивни имена и продавали строителен материал на частни лица.

Инж. Терзиев е подведен по отговорност по чл. 106, алинея II от Н.К.

7

б/По проектирането и добива на полезни изкопаеми от вражески настроени инжинери се допускат умишлено неправилни изчисления при прокарване на галерии, с цел отклоняване на същите от главните жили, разминаване на комини, отпочване работа без геоложки проучвания, инсталиране съоръжения на не перспективни обекти,забавят геолого-проучвателните работи и умишлено извършват аварии.

Като пример потвърждаващ горното могат да се посочат реализираните р-ки на обектите Майрович,Филипов и Сиращки .

С.ЛАР"Чужденец", заведена на инж. ЕВГЕНИ ВИЛХЕМОВ МАЕ-РОВИЧ-роден през 1901 г. унгарец, български гражданин,работи като минен инжинер в М-во на строежите и строителните материали

Висшето си образование-минно инжинерство е завършил през 1926 г. в Берлин.

Преди 9.IX.44 г. не е членувал в политически организации но е подкрепял фашистката власт.Носил е пистолет. Имал лошо отношение към работниците.

След 9.IX.44 г. бива известно време задържан, но след време бива освободен. Същият е вражески настроен към народната власт. Като ръководител има отрицателно отношение към работниците, социалистическото съревнование и мероприятията на властта. Не се съгласява със стопанската политика на страната, което изразява чрез вършене на вредителство и саботаж, като спъва, оскъпява и разхищава добива на доломит.

Вместо да разработи кариерата за получаване на доломит, в с.Калкас, която отстои на 6 клм. от МЗ"Ленин" и е установено, че има големи запаси от доломит, той е разработил кариерата в с.Боснек, която отстои на 22 кл. от МЗ"Ленин", запасите са малки, доломита е лошокачествен. На последния обект са хвърлени много средства за съоръжения.

Подобни деяния е вършил и на обектите в Земен-Радомирско и Ел.Пелинско.

В резултат на тази му вредителска дейност, на народното стопанство са нанесени стотици хиляди загуби.

Обекта бе арестуван и предаден на следствие.

В съда, след като делото се гледа 8 дена, бе прекратено и преквалифицирано, като съда му иска присъда доживотен затвор или смърт.

ЛАР"_____"бе заведена на инж. АНАСТАС ФИЛИПОВ

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

8

АНАСТАСОВ-роден през 1927 г., произхожда от буржоазно семейство.

Като ученик ФИЛИПОВ е бил активен член на "Легиона" и четник на бранническата организация.След 9.IX.44 г. става член на анархистична организация.

Като инж. маркшайдер е работил в ДМП"Чипровци",Михайловградско, ДМП"Злата", Трънско и ДМП"Върли бряг"-Бургаско, като и на трите обекти е правил неправилни изчисления и е задавал с неточност галерии, като по този начин е нанесъл на народното стопанство 260,000 лв. щети.

За тази дейност и други вражески прояви Филипов е задържан на 19 май 1958 г. и предаден на следствие.

ЛПР"Саботьор" бе открита през м. февруари 1957 г. на ВАСИЛ СИРАШКИ техник геолог към ХЕП-роден през 1931 г.Произхожда от кулашко семейство.Бил активен опозиционер.

В процеса на разработката бе установено и документирано че обекта като техник геолог през 1957 г. в района на Кричим на геолого-проучвателен обект, умишлено е спъвал проучвателните работи,(което той говори пред агента) като умишлено прави аварии на сондите. В последствие в процеса на следствието бе установено, че той е пускал железни предмети/чужди тела/ в сондите, в резултат на което бе предизвикал 5 аварии,което е забавило проучвателните работи с повече от 3 месеци.

Бе доказано също така, че той умишлено е криел части, за да спъва работата.

В процеса на разработката и следствието бе доказано и неговото вражеско отношение към народната власт и провежданата от него вражеска агитация.Разработката бе реализирана и обекта получи присъда 8 години лишаване от свобода.

ГАР"Пирати" бе открита през 1958 г. на 4 лица, участници в изградена организация от 12 човека - инжинери и архитекти, на която организатор е главния обект арх. АНГЕЛ САРАФОВ

АНГЕЛ ПЕТКОВ САРАФОВ е роден през 1917 г. Произхожда от богато реакционно семейство.Завършил е архитектура през 1940 г. в немската политехника в Бърно.

Преди 9.IX.44 г. е бил привърженик на фашистката власт, членувал е във фашистката организация "Отец Паисии". От 1941 г. до 1943 г. е работил в различни фирми в Германия

След 9.IX.44 г. САРАФОВ остава вражески настроен.

116

9

Отрицателното си отношение към народната власт изразява в гнусни хули и вицове към всички мероприятия провеждани от Партията и Правителството. Обгражда се с врагове и води разпуснат живот.

През 1957 г. Сарафов създава организация под името "Локойстер" с 12 члена, всички вражески настроени. Целта на организацията е била да се събират само мъже в домовете на членовете, като на сбирките се разказват вицове против народната власт, изнасят се политически доклади с реакционно съдържание изопачаващи действителността. В началото обектите са си служили с циклостирани покани за сбирките, но страхувайки се да не попаднат в ръцете на МВР, то на една от сбирките се взело решение да се унищожават поканите и се съобщава за сбирката по друг начин.

За да се пресече дейността на групиралите се врагове, ГАР"Пирати" бе реализирана. САРАФОВ и още двама обекти се предават на съд, двама се вербоват, а останалите се филтрираха. Получи се положителен ефект всред близките и самите обекти на филтрация и вербованите.Същите сега се изказват със задоволство от положителното отношение към тях и великодушието на народната власт.

Вражески настроените елементи, работещи като специалисти по линия на лека промишленост, също провеждат вредителски и саботажнически актове, които в основни линии се свеждат до следното:

Всячески се стремят да провалят изпълнението на производствените планове. Не вземат мерки за поддържане в изправност машините и извършване своевременно ремонти на същите.Нарушават технологиите и рецептите, спъват провеждането на мероприятия за подобряване качеството и намаляване себестойността на произведената продукция. Не подсигуряват своевременно предприятията с резервни части за машините и доставяне на необходимите материали за нормална работа и пр.

Като пример в това отношение може да се посочат реализираните р-ки водени на обектите Зикалов и Кайраков, а именно:

ЛАР"Саботьор", заведена на текстилния техник СТЕФАН ПАНАЙОТОВ ЗИКАЛОВ,началник отделение в ДИП"Г.Генов"-роден 1912 г.-бивш собственик на вълнено-тескстилна ф-ка.

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

118

10

Преди 9.IX.44 г. е стоял на позициите на фашистката власт и е държал в домът си една пушка и един пистолет.

След 9.IX.44 г. остава безпартиен, но материално е подпомогнал опозицията.

Обекта е минавал за един от най-добрите специалисти в страната па жакардовите станове.

Като началник отделение се е стремил всячески да проваля изпълнението на производствения план на предприятието.

Пред вражески елементи на работа в предприятието се е изказвал, че в никакъв случай днес не трябвало да влагат усилия за преизпълнението на плана, а всячески да се проваля изпълнението на същия. Да работят до толкова докогато да не ги изгонят от работа.

Не е вземал мерки за поддържане на машините в изправност

Давал е указания на наш агент да повреди стан № 14, а след това да повика главния майстор да го поправи, който не бил запознат с тази машина, с цел да го изложи.

Давал е нареждане за бракуване на годни резервни части които са давани след това на отпадъци за претопяване.

Не е вземал мерки за снабдяване своевременно отделението с материали.

Давал е поръчки за изработване на ненужни резервни части.

Унищожавал е рационализаторските предложения.

Давал е указания да не се обучават младите кадри, особено тези, които са комунисти, а след това е хвърлял вината за неизпълнение на плана върху тях.

Системно е правил вражески изказвания, като е предричал скорошното падане на днешната власт.

За горната му контрареволюционна дейност обекта бе осъден на 5 години строг тъмничен затвор и да заплати на държавата 40,000 лв.

ЛАР"Лакей" бе заведена на текстилния техник НИКОЛА ПЕНЕВ КАЙРАКОВ-роден през 1909 г.

Преди 9.IX.44 г. се е проявил като фашизиран елемент

След 9.IX.44 г. остава вражески настроен спрямо народната власт и прави вражески изказвания.

Обекта през 1955 г. е взет на ОНД, а през декември прераства в ЛАР"Лакей", въз основа на получените данни, които уличават обекта в провеждане на саботажническа и вредителска

дейност, изразяваща се в умишлено произвеждане на недоброкачествена продукция в апаратурния цех, вследствие на което се е налагало повторна преработка на платовете.

Така например за 1957 г. и първото тримесечие на 1958 г. за повторна преработка по вина на обекта е заплатено 294,165 лв. с която сума той е ощетил народното стопанство.

Горното е документирано и обекта на 11.юни 1958 г. бе арестуван и мe су провежда следствие.Подобен на горните два случая е и реализираната р-ка заведена на тех. Ботев.

От данните с които разполагаме е видно, че една част от техническата интелигенция е емиграционно настроена, но общо взето тези елементи възнамеряват да изменят на Родината по легален начин. При отиване зад граница в служебна командировка, екскурзии, под формата на болни за лечение и пр..

Но има и единични случаи при които обектите са се подготвяли за измяна на Родината по нелегален начин,.като например

а/ЛАР"Хамелион", заведена на техника ИВАН СТЕФАНОВ БЪЧВАРОВ-роден през 1915 г. работи като началник отдел в ТПК"Автомат

Завършил е машинно-техническото училище и е специализирал в Германия през 1942 г.

Преди 9.IX.44 г. е бил безпартиен, но след тази дата започва активна дейност против народната власт.Правел вражески изказвания и очаквал реставрация.Съхранявал е позиви против властта.През 1948 г. е подготвял бягство в Турция, но бива заловен и изпратен в ТВО.През 1957 г. подготвя изработването на циклостилен валяк нужен му за размножаване на позиви против народната власт.През есента на 1957 г. направи нов опит за бягство през Югославия, но беше заловен и предаден на следствие

б/ОНД,заведено на инж. НЕДЕЛЧО ДИНЕВ ПЕТРОВ-роден 1912 г.Произхожда от богато търговско семейство.Преди 9.IX.44 г. е бил секретар на м-р Слави Василев.След 9.IX.44 г. става член на БЗНС, а по-късно минава в опозицията. Говорел е, че единственото спасение е да се избяга от България.По-късно се получиха данни по агентурен път, че се подготвя за такова бягство с други лица, поради което се пристъпи към реализация. При обиска му бе намерен пистолет.Подведен е под съдебна отговорност за незаконно притежание на оръжие.

Из архивите на ДС

119

Из архивите на ДС

12

Една от най-широко разпространените форми на вражеска дейност в обслужваните обекти по линия на промишлеността е вражеската агитация и пропаганда.Тази форма на вражеска дейност се активизираше и свиваше в зависимост от станалите събития от вътрешен и международен характер. Особено активизиране в това отношение от страна на вражеските елементи бе отбелязано следващите няколко месеци след унгарските събития.

Вражеските изказвания през този период се свеждаха в общи линии в хули и клевети против Правителството,Партията и провежданите мероприятия от тях в нашата страна и дружбата ни със СССР.

Издигаха се лозунги, да не се изпълняват производствените планове в предприятията, да се саботира всячески производството, да се организират стачки, закани за извършване на терор над комунисти и пр. Трябва определено да кажем, че по отношение на обектите изхождащи от средите на техническата интелигенция - развиваща вражеска агитация и пропаганда, недостатъчно сме работили за тяхното разобличаване и търсене на отговорност.

В това отношение отпочнахме по сериозна работа от една година насам, за което време 2 обекти предадохме на съд, един изпратихме в ТВО,един филтрирахме и един предупредихме с протокол, а именно:

а/ЛАР"_____"заведена на техника СТАНИСЛАВ МИХАЙЛОВ КАСАБОВ-роден 1906 г.

Произхожда от средно чиновническо семейство,сега е на работа в "Геопланпроект" при у-ние "Геодезия и картография".

Преди 9.IX.44 г. е симпатизирал на нацизма и победите на немската армия с каквито офицери в домът си е устройвал пир-е шества.

КАСАБОВ е взет на ЛПР през 1952 г. за вражески изказвания, насочени против народната власт и Съветският Съюз. Същата бе реализирана и обекта осъден на 1 година и 8 месеци затвор.

б/ЛАР"_____"заведена на ст. геолога ТРОЙКА СТОЯНОВА КАПИТАНОВА.Произхожда от буржоазно семейство.Работи като геолог при "Хидроенергопроект".

Същата е водена на ОНД, а от началото на 1958 г. на активна р-ка въз основа на получени агентурни данни затова, че системно прави вражески изказвания и злослови по адрес на

народната власт и Съветският Съюз и че провежда вредителство. Същата през т.г. бе арестувана и предадена на следствието, след което ще бъде предадена на съд.

ОНД заведено на ст. проектанта АТАНАС ИВАНОВ УЗУНОВ роден през 1903 г.Произхожда от буржоазно търговско семейство. Завършил е през 1926 г. агрономство в Германия.През 1932 г. като служител в М-во на земеделието е изпращан за 1 година на специализация в САЩ на издръжка на Рокфелеровата фондация.През периода 1942-43 г. е ходил в Загреб,Братислава, Букурещ за водене на търговски преговори.

По време на окупацията ни от германците често е посещавал германската легация. Поддържал е връзки с полицейски разузнавачи и германски офицери. Доносничел е на полицията за проявите на агрономите комунисти.

След 9.IX.44 г. остава на вражески позиции. Не е пропуснал удобен случай да злослови по адрес на държавни и партийни ръководители, против мероприятията на народната власт и социалистическият лагер. Вражеската си агитация е провеждал пред млади неукрепнали в политическо отношение специалисти. Същия бе изпратен в З.О.

III.ПО ОПЕРАТИВНИЯ ОТЧЕТ

В общи линии вражеския контингент сред инженере-техническия персонал работещ в обектите на промишлеността е установен и е взет на съответен оперативен отчет.

От посочените 22 обекти на отчет се водят общо 429 инженери и техници, от които на ЛАР-12, ЛПР-8, ГПР-1, ОНД-398 и ДД-10.

От заведените разработки, като по-характерни могат да се посочат следните:

1.ЛАР"Враг" заведена на инж. ГЕОРГИ ЛУКОВ ЗУМПАЛОВ - роден 1922 г. Завършил инженерство в Германия. Като ученик в гимназията бил активен легионер. Баща му е бил бивш активен цанковист. Има двама братя, които също са били активни легионери единия от които е съден за контрареволюционна дейност.Чичо му е ликвидиран от народния съд.

Обекта е главен инженер в рудник в с. Кремиковци-Софийско. Има улики, че провежда саботаж.

Из архивите на ДС

121

Из архивите на ДС

122

14

2. ЛАР"Вредител", заведена на инж. ДИМИТЪР ПАСКОВ ДИМИТРОВ-роден през 1914 г. Завършил гимназия в гр. Сливен, където се е проявявал като анархист.

Инжинерство завършил през 1939 г. в Чехия.Сега е гл. инжинер на у-ние "Порцеланова и стъкларска индустрия".

При разработването му се установи, че той поддържа връзки с близките на репресирани анархисти, като ги подпомага материално.

Освен това има данни, че провежда саботаж и вредителство по линия на стъкларска промишленост изразяваща се в следното: съзнателно не внедрява в производството рецептите дадени от намиращия се в страната в настоящия момент съветски специалист. Не изпълнява също указанията по реконструкцията на големите стъкларски пещти в ДИП"Стойко Пеев"-Варна и ДИП"Кристал"-Димитрово, с което е забавял реконструкцията и спъвал производството. Има арогантно отношение към съветският специалист.

Получил е като подарък златен ръчен часовник от представител на западногерманска фирма.

Когато през 1956-57 г. е бил командирован в ГДР на специализация е минавал нелегално в Зап.Берлин. Има изменнически настроения.

3.ЛАР"Изменник", заведена на инж. ДИМИТЪР РУСЧЕВ-роден 1917 г.Произхожда от индустриално семейство. Баща му е бивш главен акционер на известната вълнено-текстилна ф-ка"Андонов" и "Михайлов"-Сливен.

Завършил инжинерство в гр. Берлин.Завърнал се в страната през 1946 г.

Има брат невъзвръщенец в ~~гр~~. Канада.

Прави вражески изказвания и очаква реставрация на миналия режим.Освен това има изменнически настроения и при удобен случай би изменил на Родината.

4.ЛАР"Борсук", заведена на инж. КОНСТАНТИН ИВАНОВ МИНОВ роден през 1919 г. Произхожда от средно търговско семейство. Бивш член на "Легиона".Завършил за строителен инжинер преди 9.IX.44 г. в Чехия. Работи като началник капитално строителство към М-во на електрификацията.

Прави вражески изказвания и има улики, че върши вредителство.

Пред наш агент е направил следното изказване:

"Комунистите трябва да се бият на финансовия и икономически фронт. Да им се дава лошо и скъпо строителство. По този начин държавата ще трябва да взема пари от народа. С това ще се влоши положението, което ще доведе до създаване недоволство, омраза и бунтове сред народа против властта".

5. ОНД"Явор" заведено на инж. ЯНКО НИКОЛОВ ГЕОРГИЕВ-роден през 1913 г.Произхожда от кулашко семейство, което е притежавало около 1000 декара земя. Има брат във Франция невъзвръщенец.

Обекта преди 9.IX.44 г.е завършил за инжинер в Букурещ, след което е служил като офицер в румънската армия. Понастоящем работи като гл. инжинер в "Пътпроект".

Пред наш агент се изказал, че човек не бивало много да работи, а да си гледа живота. Че той под формата на икономии и разни методи на проектиране, оскъпявал и затормозявал пътното строителство.

Така например, от обекта се преработва проекта за пътя Калофер, като му се дава по-голям наклон, в резултат на което, вместо икономии се оскъпява неколкократно обекта.

Характерни слабости които се допускат в разработването на инжинеро-техническият персонал са следните:

а/В повечето случаи не се изучават правата и задълженията на обекта и от там да се търси тяхната вина, а обикновено всички неудачи в производството допускани в участъка за който отговаря даден обект се преписват на него.

б/ Не се реагира своевременно на получаваните сигнали за неудачи в работата на даден обект и не се извършва проверка на сигнала и документация.

в/ В повечето случаи на агентурата работеща по обекти на р-ки заведени на инжинери и техници се поставят общи задачи да следи прави ли вражески изказвания по различни поводи, а не се разработват задачи за установяване отношението му към произведствената му работа - не върши ли вредителство и саботаж.

Всичко това до известна степен се дължи на недостатъчния опит на о.р.обслужващи обекти на промишлеността и непознаване достатъчно специфичността на производството в тези предприятия, което особено важи за провинцията.

Характерна слабост по разработването на този контингент е и това, че в повечето случаи обектите се разработват едно-

Из архивите на ДС

123

Из архивите на ДС

124

странчиво,само по-месторабота или по-местожителство, в което направление напоследък има известно подобрение, но направеното все още е далеч недостатъчно.

IV.СЪСТОЯНИЕ НА АГЕНТУРНИЯ АПАРАТ.

От установения вражески контингент в посочените 22 обекта общо 419 лица,работят по тях 160 агенти от които 122 изхождат от средите на инжинире-техническия персонал.Количествено агентурата не е малко, а има значителна част от нея, която се ползува с доверие пред обектите и добре работи по тях. Но наред с това, трябва определено да кажем, че не малка част от тази агентура не се ползува с нужното доверие пред разработваемите обекти и не е в състояние цялостно да ги разработна. Недостатъчно се работи в провинцията за придобиване на качествена агентура, изхождаща из средите на вражески настроения инжинеро-технически персонал.Така например през 1957 г. са вербовани 38 агенти от които 27 инжинери и 11 техници. От тях 24 са вербовани от центъра и 14 са от провинцията.

Особено недостатъчна е агентурата в качествено и количествено отношение и малко е придобита такава през миналата година в проектанските организации, където работи предимно инжинеро-технически персонал и имаме най-голяма концентрация на вражески настроени елементи.

От горепосочените данни е видно, че правилната организация на агентурно-оперативната работа по вражеския контингент от инжинеро-техническия персонал се явява като задача от първостепенна важност, понеже тези лица по естество на служебната им дейност, при наличие на контрареволюционна умисъл могат да донесат огромно зло за социалистическото ни народно стопанство,обаче в редица поделения на ДС тази работа е занемарена поради нейната трудност.

Това изисква да бъдат незабавно извършени следните мероприятия :

МЕРОПРИЯТИЯ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА АГЕНТУРНО-ОПЕРАТИВНАТА РАБОТА СРЕД КОНТИНГЕНТА ОТ ИНЖИНЕРО-ТЕХНИЧЕСКИЯ ПЕРСОНАЛ

1. Ще бъде извършена цялостна проверка за пълното установяване на контингента сред инжинеро-техническия персонал

17

и се вземе отношение по същия.

Срок 1.IX.1958 г.

отговорници началници отделения

2.Ще бъдат прегледани всички по-важни р-ки заведени на този контингент и ще бъдат набелязани мероприятия за пълното им изучаване на политическата им дейност, отношението им към производствената им работа и пр.

Срок 1.IX.1958 г.

отговорници Клисаров и Узунов

3.След преглеждане на разработките ще се набележат лица по които да се отпочне работа, с оглед придобиване на нова агентура.

Срок_____

отг._____

4.Ще се направи преценка по водещите се обекти на ОНД кои от тях да преминат в активни р-ки, като се доизяснят някои моменти.

отговорници началници отделения

5.По водещите се обекти на активен отчет ще се набележат мероприятия за проверка на сигналите и извършване документация

отговорници Клисаров и Узунов

6.Ще се направи оценка на агентурно-оперативната работа по обслужване на проектанските организации и се набележат конкретни мероприятия за подобряване на същата.

Срок 1 юли 1958 г.

отг. Клисаров

7.Ще се набележат мероприятия по обектите на р-ка които не са обезпечени с агентурно-наблюдение, да се осигурят с агентура.

Срок 30.IX.1958 г.

отговорници началници отделения.

Изготвил
И.Д.Н-К ОТДЕЛ III ПРИ III У-НИЕ ДС
подполк.

София,27.VI.1958 г.
3 екз.И/Ш

Из архивите на ДС

Строго секретно!
2

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Д О К Л А Д

ОТНОСНО: антинародната дейност на врага сред интелигенцията, състоянието на агентурно-оперативната работа и мерките за нейното усилване.

Комунистическата партия и народното ни правителство, ръководени от марксиско-ленинското разбиране за важната роля на интелигенцията при изграждане на социалистическото общество, са взимали и взимат всестранни мерки за създаване нова, безпределно преданна на Партията и народа социалистическа интелигенция, за превъзпитаване и използуване кадрите на старата буржоазна интелигенция.

В резултат на правилната политика, на огромните грижи и усилия на Партията и народната власт, непрекъснато расте армията от преданна на народа нова социалистическа интелигенция, като намалява относителният брой на старата буржоазна интелигенция. Към 2/3 от всички висшисти в страната са завършили висшето си образование през годините на народната власт.

Интелигенцията в НРБ наброява общо 68,775 души и се разпределят по сектори така:

1. Научни работници / академици, научни сътрудници/ и професорско-преподавателски кадър 3,575
2. Кадри с висше техническо образование 11,570
3. Лекари, зъболекари, фармацефти 12,898
4. Педагозите са 53,185, от тях висшисти 10,600
5. Хора на изкуството 15,216
6. Селско-стопанска интелигенция / без инж. МТС/... 6,908
7. Юристи /съдии, адвокати, юрисконсулти/..... 8,008

68,775

Огромното болшинство от интелигенцията работи активно за изпълнение политиката на Партията и народното правителство.

Наред с това, съществува неголяма част реакционно настроена интелигенция из числото на професорите, юристите, лекарите, журналистите, инженеро-техниците и др. професии, бивши деятели на различни монархо-фашистки и буржоазни партии или поклонници на буржоазната идеология, които стоят на враждебни позиции и в зависимост от обстановката водят в една или друга форма борба срещу политиката на Партията и народната власт.

При обстановката по време на унгарските събития, редица вражески елементи из средата на интелигенцията, които дотогава се спотайваха, започнаха открито да се проявяват. Подстрекавани от задграничните реакционни централи, те отпочнаха нагла и открита враждебна агитация и пропаганда срещу политиката на Партията и народната власт, срещу социалистическата система и българо-съветската дружба, срещу партийното ръководство. Най-реакционните елементи заговориха и замечтаха за реставрация на капитализма.

Обектът на ОНД - Ж.Сталев, професор в СДУ, се изказва против съществуващата в България народна власт в такъв дух:

" Социалистическата стопанска система се явява мъртво родено дете и е непригодна за съвременния живот ... Работата върви към ликвидация на комунизма отвътре."

Професорът от Висшия селско-стопански институт - Хаджидимитров, на ОНД, безпартиен, бивш член на "Звено", групира около себе си враждебно настроени лица, в кръга на които заявява:

"Пак ще дойде нашето време. На всички комунисти ще бъдат отрязани главите!"

Бившият журналист Богомил Шаренков, безпартиен, сътрудничел през 1942 г. във фашистката пропаганда, съден от Народния съд, заявява:

" Комунистическата диктатура неизбежно скоро ще падне и ние, истинските прогресивни интелигенти, трябва да бъдем готови за спасението на България в хаоса. Ние сме длъжни да използуваме за тази цел настъпилата идейна бърканица сред комунистите".

При срещите си с приятели, Петко Стоянов, бивш министър и професор, народен представител, коментира от вражески позиции политическите събития. От донесение на аг."Владимир" - на ДС Оряхово, от 11.VII.57 г. и от заловено писмо се виждат следните изказвания: "... Комунистите са в страшен хаос. Диагнозата е, че в цялата партия се извършва процес на взаимни неразбирания и взаимообвинения и, че няма да се свърши само с това".

Из архивите на ДС

Трябва да се отбележи, че подобни лица не само изказват враждебни настроения, но обсъждат и практическите въпроси на борбата против народната власт. Говорейки за тактиката, те усилено подчертават необходимостта от конспиративност и прикритост.

Адвокатът Асен Драгомиров, бивш активен член на Земеделския съюз, сега безпартиен, по въпроса за тактиката на враговете заявява:" Нашата тактика в настоящия момент трябва да бъде такава, че да ни запази от репресии при възможно усложнение на международната обстановка. Затова сега трябва да се работи много осторожно".

Агрономът Никола Георгиев, сега безпартиен, се изказал:

" За организация в настояще време не може да става и дума, т тъй като такава ще бъде лесно разкрита от милицията. Необходимо е само да се раздухва недоволство сред народа".

Йордан Вълчев, писател, кулашки син, пред свои близки развива идеята, че в настоящия етап не трябвало да се изгражда организация, а само да се издирват хората и да се готвят за действие в решителния момент.

Данни за такова спотайване и подмолно действие получаваме и от наблюдението на такива обекти, като: "Далак " - академик, директор на институт при БАН; "Режисьор" - главен режисьор при Народната опера. Такова е поведението и на обекта Г.Дечев, доцент във ВИИ и редица други вражески елементи всред интелигенцията. Горните и подобни на тях обекти двуличничат, официално се държат като лоялни граждани, възприемат партийната и правителствена линия и политика, а прикрито, пред свои доверени хора провеждат враждебно-клеветническа агитация, чертаят перспективи за освобождение от "комунистическо робство", дискредитират СССР и възхваляват капиталистическия свят.

Подобни прояви на реакционните елементи сред интелигенцията имаме в окръзите Враца, Русе, Търново, Хасково, Коларовград, Бургас и другаде.

Наред с враждебните проявления на посочените категории реакционни елементи в нашите органи постъпиха сериозни сигнали и за нездрави, антипартийни и враждебни прояви от страна на лица из числото на интелигенцията, стоящи преди на прогресивни позиции, а някои от които са и членове на БКП. Болшинството от тези сигнали се отнасят за лица из средата на писателите и журналистите.

Попаднали под влияние или пригласяйки на вражеската пропаганда тези лица водят демагогски разговори за това, че в страните с народна демокрация липсва пълна свобода и свобода на творчеството в частност, че истинска свобода и демокрация има само на Запад, изказват различни ревизионистически възгледи и против социалистическия реализъм, възразяват против ръководната роля на Партията в областта на идеологията, културата, науката и особено по въпросите на литературата и изкуството. Някои от тях се договарят и за необходимостта от изменение на съществуващият в България народен строй.

По същество сред много писатели се разви и се води антипартийна, ревизионистична пропаганда, глашатаи на която се оказват и група членове на Партията, като Камен Зидаров, Гочо Гочев, Борис Делчев, Любен Тенев, М.Величков, Емил Манов и др.

Същите по време проведеното партийно събрание от м. декември - или мълчаха или се изказаха най-общо, като не се саморазкритикуваха и не осъдиха своите нездрави позиции.

След събранието и особено след взетите организационни мерки на снемане Г.Гочев и др. от заеманите постове - не разполагаме с обстойни сведения за поведението им, но от данните които имаме личи известно въздържане да се изказват публично.

Отделни литератори се опитват да организират кръжоци с различно литературно направление или да използуват такива кръжоци за враждебна дейност.

Така през юни м.г. постъпиха данни за това, че група млади писатели в гр. София отпочват създаване на "Литературен салон" и на 3.VI.с.г. бе проведено първо събрание с цел:"набелязаните мерки да допринесат полза за създаване ново мислене у младите писатели". След взетите мерки тези срещи престанаха.

В началото на 1957 година при литературен кръжок при отдел "Култура" при ГНС в Бургас, се оформи враждебна група, вдъхновител на която е Николай Фол - ръководител на кръжока, главен режисьор на Бургаския театър. Николай Фол и групата му на занимания на кръжока изказват враждебни възгледи, изказват се против ръководната роля на Партията в литературата и изкуството и пр. След взетите със съдействие на Партията мерки за разобличаване на горните лица, те временно се спотайват. В последно време Н.Фол дава вид, че стои настрана, но антуража му отново се проявява.

Из архивите на ДС

Някои лица от числото на литературните работници разпространяват различни материали за литературата и изкуството, които по своето съдържание не отговарят на политиката на Партията по тези въпроси, като: речта на писателя Паустовски, извадки от книгата на Джилас и др.

Представляват оперативен интерес получените през 1957 г. антипартийни анонимни открити писма, част от които се пишат от средите на вражески настроените интелигенти.

Трябва да се отбележи, че вражеските проявления сред интелигенцията се явяват до голяма степен в резултат на подстрекателствата идващи отвън, чрез изпращането в страната на враждебна литература, анонимни изложения, вражески радиопредавания и др. Особено рязко се увеличи изпращането в България от империалистическия лагер на различна враждебна литература от края на 1956 г. Така, докато в първата половина на 1956 г. бяха конфискувани 705 екз. такива материали, то през втората половина на същата година са задържани 5,011 екз., а за 1957 г. - над 40,200 такива. Значителна част от тези материали се направляват на адреса на Съюза на българските писатели, на държавни и научни учреждения, на учебни заведения и библиотеки, както и на лични адреси на деятели на науката, литературата и изкуството.

Нарастна в последната година и количеството на враждебните и клеветнически радиопредавания за интелигенцията от страна на радиостанциите " Гласът на Америка", " Свободна Европа" , "Горяни" и др.

Особен интерес към литературните среди проявяват капиталистическите представители у нас и преди всичко английското културно аташе - Мейсън и белгийският дипломатически представител -Кьоврър. Чрез свои доверени хора Мейсън се опитва да узнава настроенията на писателите. Не случайно скоро след публикуване в пресата на доклада и разискванията по партийното събрание при писателите, Мейсън изпраща работник от английската легация в редакцията на списание " Театър" да закупи критикуваната пиеса " Страх" от Т.Генов и "Мечтите в изпитание" от М.Величков. През м. декември постъпиха данни, че работещият в английската легация И.М. търси повод да се запознае с писателя Емил Манов.

Тези не са единствените случаи, когато представители на капиталистически легации търсят контакт с "обидени комунисти".

Така например, още в началото на годината дипломатически представители на Англия и Белгия се интересували дали академик Кристанов е подходящ да играе ролята на български Гомулка и прави неколкократни опити да получи контакт с него.

През м.ноември се получиха данни, че представители на тези капиталистически легации упорито се насочват към един академик, чл. на БКП, за когото вероятно са узнали, че преди няколко години имаше критика против него и са предположили, че същия е в "немилост"

Най-важните и съществени данни получени през годината по интелигенция, се отнасят до обекти имащи връзки със задграница или капиталистически легации и представители.

В края на годината бе заведена лична предварителна разработка на лекарка, работеща в Института за педиатрия, затова, че при нея е дошла от Франция близка на намираща се там нейна сестра. Гостенката поискала от лекарката да я запознае с множество наши граждани от които събрала различни сведения.

За обекта " Хърния" - професор, постъпиха данни, че се е срещал в София с уличен в полза на гръцкото разузнаване търговец, че изпращал пари на бащата на изменник, че изменника на Родината от Канада препоръчва на свои близки да се отнасят към обекта като добър специалист и пр.

От проведените мероприятия се установи, че обекта в Грудово, до когото са пратени парите от " Хърния" има извънредно интересни връзки, както по турска, така и по английска линия.

Към края на 1957 година се увеличиха случаите на изменнически настроения и намерения всред враждебните елементи от интелигенцията, чрез използуване легалните възможности за излизане от страната. Такива се проявиха главно сред театралните и цирков артисти, всред музиканти и лекари. Така измени певеца Г.Рударов, главно поради това, че е загубил перспектива за реставрация на буржоазния порядък у нас и благоприятните възможности за легално пътуване зад граница. Единичен е случая на бягство по нелегален път.

Има и отделни случаи на отрезвяване у някои врагове. Например:

Обекта " Екзема" - професор, наскоро след пускането на съветския спътник, пред агент " Менделеев", заявява, че западните държави правили грешка след грешка, което било добре използувано

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

от русите. Това го карало да мисли, че не само скоро нямало да се отърват от комунизма, но не би било чудно комунизма да залее цялото земно кълбо.

Д-р Г.Д. - обект "Бунтар" , който по време на унгарските събития беше изпратен в ТВО и през септември миналата година освободен, пред агент " Иван" е казал, че там е прекарал 10 месеца, но като че ли си е променил съзнанието. Предупредил агента да не приказва повече, защото те нямало да оправят света.

Борбата срещу подривната дейност на вражеските елементи всред интелигенцията, органите на ДС организират и водят, ръководейки се от решенията на Партията от 18.V.57 година и заповедите на Ръководството на Министерството.

Изхождайки от тези задължения и в изпълнение решенията на Априлският и следващите пленуми на ЦК на БКП, ръководството на III управление ДС, предприе след унгарските събития в отдел II, в другите отдели и по окръзи мерки за повишаване бдителността и за засилване агентурно-оперативната работа по обезвреждане антинародната дейност сред интелигенцията.

Проведохме мерки за установяване вражеския контингент, главно по писатели, журналисти, художници, по които сектори до унгарските събития агентурно-оперативната работа бе незадоволителна. От цялата заета в производството и на идеологическия фронт интелигенция контингента наброява към 8.4% / 5.330/ и в основном е установен.

Бяха проведени мерки за преодоляване пасивния характер на оперативния отчет, резултатите от които в центъра и в някои окръзи, като Враца, Бургас, Стара Загора са задоволителни.

Проведени бяха мероприятия за придобиване на нова агентура, в изпълнение на които II отдел има известни, макар и съвсем недостатъчни резултати. За цялата страна по линия на отдела през 1957 година са придобити 69 агенти срещу 53 през 1956 година.

Качеството на извършените през годината вербовки в по-голямата си част е добро. Отделни случаи на надежни и с възможности агенти са придобити по лекари, по научни работници, по писатели и др. Във Враца са придобити с перспектива агенти по здравеопазване.

Напоследък се започна успешно прилагане на практиката за създаване на лични връзки с някои интересни кандидати за вербовка и вече имаме 3 успешни вербовки на постепенно привличане из съста-

ва на научните работници и БАН. Подготвят се за агенти и 5 профе-сори. Набелязани са във II отдел към 20 кандидати за вербовка из средата на професори, писатели, художници и пр.

В използуване на агентурния апарат в центъра и страната има подобрение. Редица работници се освобождават от слабостите на пасивния подход и поставяне общи нецеленасочени задачи при ръ-ководството и възпитанието на агентурата.

Усили се участието на ръководните работници по водените разработки в центъра и някои окръзи / Русе, Враца, Бургас/ и се активизира работата по редица най-важни дела.

В резултат на съчетаване работата на агентурата с техника-та, по делата " Историк" - ЛПР на професор от Софийския универси-тет; по "Драматург" - ЛАР на писател, на работа в Сатиричния теа-тър; по "Лакей" - ЛАР на лекар - София, получихме интересни данни относно начина на поддържане връзките им с чужденци и служители от капиталистически легации.

От работата по взетия в края на годината на разработка В. П., наработа в редакцията на "Народна култура", се изясни, че той не само стои на антипартийни позиции, но представлява звено, чрез което други обекти от София и провинцията, стоещи на неговите по-зиции си осигуряват поместване във вестника на материали неиздържа ни в идейно отношение.

По разработка " Бизон" - писател, бе успешно внедрена нова агентура - аг."Мирослав", събра се необходимата документация и понастоящем за същия е представено предложение за реализация.

С цел пресичане на установената по агентурен път враждебна агитация на бившият фашистки радио-коментатор - П.К. Чинков, същи-ят бе изпратен в ТВО.

От III управление ДС, Софийски, Русенски, Варненски окръзи по време на унгарските събития са реализирани 19 обекта, общо по интелигенция, 4 осъдени и 19 изпратени в ТВО. През 1957 год. само по линия на II отдел са реализирани 16 обекта, от които изпратени на съд 4, в ТВО 3 и 9 филтрирани. Представлява интерес реализация-та на обекта от предварителна групова разработка " Гарвани" - Б. Белчев, зам. директор по административната част в Института по възстановителна хирургия. Същият за системни антисъветски и враж-дебни изказвания, затова, че е написал позиви, разпространени от баща му и, че през 1957 г. с други обекти са замислили създаване на организация за сваляне на народната власт и написал възвание в този дух, бе предаден на следствие и осъден.

Из архивите на ДС

От III управление ДС, София, Бургас, Русе и др. окръзи са давани по различни поводи информации и справки на партийните органи по които са предприемани резултатни разяснителни и други профилактични мерки. Дадената в края на 1957 година информация в ЦК на Партията спомогна за предприемане на партийно-политически и организационни мерки сред литературните работници.

Проведените досега мерки за усилване на агентурно-оперативната работа и обезвредяване на враговете всред интелигенцията са недостатъчни и особено за някои сектори, като професорско-преподавателските среди, художниците и литературните работници.

Още не сме навлезли смело към активно настъпателна дейност за задълбочено разработване и разобличаване най-злостните вражески елементи и широко прилагане методите на профилактична, разложителна работа всред останалия контингент и дори на превъзпитателно въздействие чрез агентурата и по други начини.

Оперативният отчет, особено в окръзите Варна, Пловдив, продължава да има пасивен характер.

През годината, Пловдивски, Бургаски, Русенски и Врачански окръзи водят по 1 или 2 разработки по интелигенцията, а останалите не са завеждали и не водят такива по линиите на II отдел. Всред враговете по здравеопазването в Плевенски, Старозагорски, Търновски, Коларовградски окръзи не водят никакви разработки, а такива окръзи, като Варна, Пловдив, Бургас и Хасково, имат само по 1 р/ка.

Основна слабост за окръзите, особено за Пловдив, Варна, Плевен, отчасти Бургас и Хасково, е тази, че не се проявява настойчивост да се заделят най-важните и представляващи оперативен интерес обекти, да се заровят работниците около тях, да осигурят системно агентурно и друго наблюдение. Поради това няма и резултати, няма данни и сигнали, много оперативни работници губят вкус към агентурната работа, не проявяват активност. Сериозна вина за това положение в окръзите имаме и ние, тъй като не проявихме системна настойчивост то да се измени.

Малкото активни разработки и огромното число ОНД за страната общо по линия на интелигенция се вижда и от следната таблица:

вражески контингент	ОНД	ГПР	ЛАР	ПР
5,330	около 4929	3	87	68

Тези данни показват от една страна ограничените данни които органите на ДС долавят за активна дейност сред интелигенцията и от друга - предпочитанието у оперативния състав да работи по ОНД,

а да не се отива назавеждане на активни разработки, тъй като изискването, контрола и напрежението при първите е по-малко.

Има случаи, когато се работи по сигнали, без да се завежда разработка. Срещу това отбягване регистрирането в отчета, отделите не са реагирали настойчиво.

За слабата пасивна агентурно-оперативна работа сред вражеските елементи из средата на научните работници, културата и изкуството, говорят и данните от следната таблица за вражеския контингент:

О к р ъ з и	вр.конт.	актив.р/ки		предв. р/ки		ОНД	аг.	рез.
		гр.	ед.	гр.	ед.			
Софийски	1,259	1	6	-	4	1,248	161	6
Пловдивски	151	-	5	-	-	146	59	-
Старозагорски	183	-	1	-	-	182	68	-
Хасковски	160	-	5	-	5	140	79	-
Бургаски	99	-	-	-	14	85	27	-
Благоевградски	97	-	-	-	-	-	-	-
Врачански	446	2	20	-	-	424	103	2
Плевенски	67	-	4	-	-	63	17	-
Търновски	138	-	3	-	1	134	69	-
Русенски	80	-	9	-	6	65	58	-
Коларовградски	221	-	-	-	-	221	47	-
Варненски	296	-	-	-	-	296	86	-
II отдел	1230	-	8	-	11	1075	151	8
I,II,III,IV, V и VI отд.	903	-	26	-	27	850	209	3
	5330	3	87	-	68	4929	1144	18

Особено неактивна е работата по вражеският контингент в окръзите Варна, Пловдив, Коларовград и др.

От горните данни е видно, че във Варненски окръг на отчет се водят около 300 души вражески елементи, но нито един не е взет на разработка. Няма активни разработки и в Коларовградски окръг, а също и в Бургаски и Благоевградски. В Старозагорски окръг се води само една активна разработка. Явно е, че в посочените окръзи агентурно-оперативната работа по вражеска интелигенция се подценява.

Из архивите на ДС

Значителен брой, а за някои околии, като Пазарджишка и Левскиградска и други, обектите от вражеска интелигенция се водят почти изцяло по II линия или по линия на отдел I при управлението.

Оперативно оправдано ще бъде в тази връзка да се внесе едно уточнение към заповед 25, като в оперативния отчет се заведе линия " Враждебна интелигенция".

Агентурното обезпечаване и наблюдение на контингента и воденето на разработките е незадоволително, а при някои сектори, окръзи и оперативни работници - слабо.

Слабо се наблюдават обектите всред художниците, професорите, академиците и др. По-активно се наблюдават тези всред адвокатите и артистите. През 1957 година се активидира работата по наблюдение на писателите / II отдел / и адвокатите / Софийски окръг/. Има открити и много разработки на инженери, заети в промишлеността и транспорта.

По редица активни дела се работи мудно. Не се провеждат сериозни мероприятия за задълбочено разработване и разкриване вражеската дейност, не се проявява настойчивост за провеждане комбинации и други мероприятия за преодоляване трудностите по делата, особено по затормозените такива. Има редица дела по които с години обектите се наблюдават без някакви резултати. По някои от тях работниците проявяват безпомощност, но ръководителите редко се намесват и не помагат лично за нейното преодоляване.

За пасивността и инертността в работата по разработките са характерни делата на бившите професори Венедиков и Апостолов, на столичния адвокат Стайков, на Богомил Шаренков, на проф. Тотев от Висшия икономически институт, на редица наблюдателни дела в Академия на науките, Медицинската академия и др.

Вследствие неактивно, ненастойчиво, и несистемно агентурно наблюдение се допусна бягството на бившия научен сътрудник в БАН - Всеволод Николаев.

Слаб в качествено отношение и недостатъчен по количество е агентурния апарат на отделни сектори всред интелигенцията, особено всред научните работници - академици, професори, сред художниците, писателите. Това е една от причините вражеският контингент по тези сектори да се наблюдава и разработва слабо.

Възможностите на наличният агентурен апарат не се използват пълноценно. Въпреки мерките които взехме и подобренията които има-

ме в това отношение и взаимодействието с II управление и между отделите - равнището на използуване на наличната агентура не е задоволително, а при някои работници даже слабо и лошо.

Бавно се развива работата ни по придобиване нова агентура. Съвсем неудовлетворителни в това отношение са резултатите в работата по професорско-преподавателския контингент, в отделението по здравеопазване, в окръзите Варна, Бургас, Хасково и Търново.

Недостатъчно се използува маршрутна агентура по интелигенцията.

През отчетната година в отдела се направиха опити за използуване маршрутните възможности на някои агенти от окръзите. Резултатно бяха използувани агент " П.Христов" - на ДС Мадан, аг. "Русева" - на ДС Бургас, агент " Божурин" на ДС Коларовград и др. Отдела, обаче организирано не изпрати нито един агент в маршрут от центъра към окръзите. Издириха се през годината 15 с.с. с маршрутни възможности от окръзите към София, ползуването на които не е организирано. Работата в тази връзка на отдела трябва да се отчете слаба и задачите нерешени.

По-организирано през 1957 г. се проведе работата по използуване задграничните възможности на нашата агентура. През годината бяха използувани при изпращане зад граница 9 агенти и редица ДВ на отдела, повечето от които дадоха интересни донесения за настроението на нашата емиграция и по други въпроси. Ценни донесения даде аг." Нарцис" за дейността на някои емигранти в Париж, аг. "Бояджиев" - за дейността на емигрантските групи около Гемето против нашата страна. Аг."Минков" даде ценни данни за вражеската емиграция и чуждото разузнаване в Мюнхен, за изменниците които работят активно и изпълняват разузнавателни задачи и др. наводки.

Извършената работа в цялост не е задоволителна, тъй като не се използуват напълно възможностите на отдела за изпълнение задгранични задачи.

Не се получиха сериозни резултати и от мерките за подпомагане работата в окръзите по линия на интелигенцията. С наши указания и помощ по места се извърши работа главно по установяване на контингента, набелязаха се мероприятия и изготвиха планове в Бургас, Русе, Пловдив и др.,но системна, настойчива, последователна работа на място за бързо активизиране на работата, каквато беше особено нужна за Пловдив, Варна, Хасково, Плевен и др. неуспяхме

Из архивите на ДС

да организираме. Една от причините за това е и голямата ангажираност на ръководните работници от центъра с местните обслужвани пряко от отделенията обекти и многото препискарска работа по паспортите.

Накратко състоянието на агентурно-оперативната работа сред интелигенцията се характеризира, както следва:

Подобренията в изпълнение партийните решения и заповеди 10 и 7 на др. Министър, постигнати по установяване на контингента, на активизиране делата, по придобиване и използуване на агентурата са частични и на тях можем да се опрем за решително изменение и преодоляване на съществуващите по линия на интелигенцията недостатъци - за подобряване на работата и резултатите от нея.

Голям процент от контингента не е обезпечен с агентурно наблюдение. Значителен брой от водените на отчет вражески елементи се наблюдават инцидентно и само информативно. Контингента из такива среди, като: художници, агрономи, съдийски състав, академици и професори, слабо се наблюдава и за врагът там малко се знае.

Не всички активнопроявяващи се враждебни представители на интелигенцията се водят на активна разработка. Заведените такива не се водят с необходимото темпо, напрежение, комбинативност, задълбоченост. Ненастойчиво и системно се работи за установяване, разобличаване или използуване на връзките и каналите на вражеските обекти с капиталистическите легации и задграничните разузнавателни емигрантски центрове и вражески елементи. Ненапълно се използуват агентурните и др. възможности по линия на интелигенцията за задгранична работа.

Органите на ДС разполагат с немалък брой агентура по вражеска интелигенция, но възможностите на голяма част от агентурата са ограничени, а на друга неизползувани. Някои работници лошо ръководят и невъзпитават както трябва агентурата. Има похабени и непроверени сътрудници. Слаба е работата по придобиване на нова, годна и с добри възможности агентура. Втори отдел не направи достатъчно, за да се използува агентурата с възможности от другите поделения по наблюдение на интелигенцията.

Крайно незадоволително е използуването на маршрутните сътрудници. Взаимодействието между поделенията на ДС в центъра и в окръзите за използуване възможностите на агентурата от различните линии и служби е все още недостатъчно. Недостатъците по използуването и придобиването на качествена агентура, особено всред върхуш-

ката на вражеската буржоазна интелигенция си остава едно от най-слабите звена в работата на оперативния и ръководен състав по линия на интелигенцията.

Ръководството и помощта от центъра / III управление ДС/ към окръзите и околиите по линия на вражеската интелигенция е несистемно и недостатъчно. Отдел II инцидентно наблюдава, контролира и подпомага местните служби.

Съществуващите недостатъци в работата по интелигенцията се дължат главно на следните причини:

Неизживяно подценяване на работата сред интелигенцията от страна на повечето окръжни и околийски началници МВР и ДС.

Подценява се агентурно-оперативната работа по враговете всред интелигенцията от много ръководители и оперативни работници. Не се мобилизира достатъчно оперативния състав за вербовка на агентура из тези среди, която има възможности и при добро ръководство и възпитание, може да подтикне извънредно напред резултатността в нашата работа.

Значителна част от оперативния състав се плъзга по "дребните" и " леки" задачи, по препискарските и книжнината и отбягва от трудните задачи по вербовка на агентура и задълбочено, напрегнато разработване, документиране и пресичане дейността на вражеските елементи, а началниците им недостатъчно се борят да преодоляват това течение и насочат работата към разработките за резултати.

Има несъответствие на служебната подготовка и общото образование на някои оперативни работници на характера на обслужваните обекти; на слабата работа на ръководството на отделите и отделенията за оперативната квалификация на работниците.

Все още не е завършено организационно укрепване на отделението по интелигенцията.

Недостатъчна е политико-възпитателната работа за развиване съзнателността и търсене на отговорност и повишение чувството на отговорност в състава.

За изпълнение на решенията на Политбюро на ЦК на БКП от 18.V.57 г. за подобрение стила и организацията на работата на ръководството , на отделите, отделенията и оперативните работници в центъра и по окръзи, за ликвидиране със съществуващото подценяване на работата всред враждебната интелигенция, за подобрение на контрола и помощта от центъра за решително повдигане активността, на-

Из архивите на ДС

стъпателността и самоинициативата на оперативния състав, за ликвидиране с пасивността, либерализма и примиренчеството с недостатъци те и отделяне главното внимание, време и сили за жива оперативна работа по делата и агентурата, предлагаме следните

М Е Р О П Р И Я Т И Я :

1. Ръководството на управление III ДС, началниците на окръжните, градски и околийски управления на ДС, срочно да разгледат наличните разработки и сигнали за враждебна дейност по интелигенцията, като организират и осигурят бърза, активна и резултатна работа по тях.

В центъра и по окръзи да се прегледат ОНД по интелигенцията, с цел най-важните от тях, данните по които изискват активна работа да се вземат на активна разработка.

За най-важните разработки по интелигенцията в окръзите, да се долагат на ръководството на III управление ДС планове -мероприятия.

В срок от два месеца, окръжните началници на Варна, Пловдив и Плевен да доложат за изпълнение на горното пред Ръководството на Министерството, а останалите окръзи в шестмесечните доклади.

2. Предвид активната деятелност на задграничните разузнавателни емигрантски контрареволюционни централи и капиталистически легации у нас да търсят контакт и развиват вражеска дейност сред интелигенцията, по тази линия да се усили още повече взаимодействието с II управление ДС.

Да се приведат в пълна известност и прегледат материалите на на всички заслужаващи оперативен интерес изменници на Родината и невъзвращенци из средата на интелигенцията и за най-важните от тях да изготвят съгласувано с I и II управления ДС план-мероприятия за тяхното разработване, разложение и използуване връзките им за внедряване агентура в задграничните емигрантски центрове.

Отделите при III управление ДС и окръжните управления, да разработят мероприятия по връзките на изменниците сред интелигенцията и на лицата, поддържащи подозрителни връзки с капиталистическите легации и капиталистическите страни.

Да се съдействува на II управление ДС при разработване на перспективни мероприятия за използуване на агентура из средите на интелигенцията, във връзка с усилващият се обмен на културни деле-

Из архивите на ДС

гации, гости, туристи и др. научни и културни връзки с капиталистическите страни.

3. Ръководството на III управление ДС и окръжните управления МВР да вземат системни мерки срещу враждебната агитация и пропаганда от страна на враговете сред интелигенцията.

По отношение случайно попадналите лица под влияние на реакционните елементи сред интелигенцията да се провежда чрез агентура и други средства активна профилактична работа за положително въздействие, разколебаване и преустройване на вражески настроените.

Началниците на окръжните управления, системно да информират Ръководството на Министерството за враждебните прояви сред интелигенцията, особено сред литературните работници, като за всички по-важни сигнали изпращат оперативни съобщения в III управление ДС.

4. Ръководящия състав на III управление ДС, да организира пълното използуване възможностите на наличният агентурен апарат по интелигенцията в различните обекти на обслужване.

Началниците на окръжните, градски и околийски управления ДС и на отделите в центъра, да прегледат щателно агентурата имаща възможност да работи сред интелигенцията и се заемат настойчиво за решително подобрение на ръководството и възпитанието на същата.

Ръководството на III управление ДС и окръжните началници МВР да имат предвид при служебни разместванията и възможности да отделят за работа по вражеска интелигенция подходящи оперативни работници с по-добра обща и политическа култура и професионална подготовка.

Началниците в III управление ДС и окръжните да вземат срочно мерки за подобряване и усилване работата по придобиване на квалифицирана агентура за разработка и наблюдение на реакционната интелигенция и особено сред: академици, професори, писатели, журналисти, художници, лекари, инженери, агрономи и др.

Ръководният състав от II отдел на III управление ДС и от окръжните управления да отделят по-голямо внимание и дадат личен пример в решаване на тази задача.

При отделите на III управление ДС, да се организира помощен отчет на агентурата от обслужваните в центъра и по окръзи обекти по интелигенцията, която има маршрутни или задгранични възможности и се разработят мероприятия за нейното пълно използуване.

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

С цел усилване взаимодействието за използуване на агентурата от различните линии и поделения, имаща възможност за работа по инте лигенция, списък на същата по псевдоним да се изпрати на ръковод-ството на III управление ДС с указване обектите на обслужване или лицата по които може да работи.

5. Ония обекти от средата на интелигенцията в окръзите, за които няма основание да се водят на отчет във II управление ДС или по други линии, а представляват оперативен интерес за линията "Враж дебна интелигенция" да се прехвърлят по нея.

6. Да се организира през м. юли оперативно съвещание, на което да се обмени опит в работата по интелигенцията.

Началник отделите при Варна, Пловдив, Бургас и Враца да до-ложат на съвещанието за резултатите по усилване работата сред интелигенцията.

7. Предвид голямото затрупване на оперативния състав в отделение II на II отдел с непосредствена работа по обслужване на обекти е целесъобразно и необходимо към щата на отделението да се даде допълнителна длъжност инспектор - който в центъра ще подпома-га работата по линия на писатели и журналисти, а главно ще подпо-мага окръзите.

8. Да се подготви директивно писмо за сведение и изпълнение на горните мероприятия в управленията в центъра и окръжните управ-ления в страната.

НАЧАЛНИК УПРАВЛЕНИЕ III ДС -
- ген.майор:

ДС/12 екз.

Строго секретно!

47

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД

за извършената агентурно-оперативна работа по линия на ВРАЖЕСКАТА ИНТЕЛИГЕНЦИЯ в страната през 1956 година.

I. ОПЕРАТИВНА ОБСТАНОВКА.

Каква е оперативната обстановка по линия на ВРАЖЕСКАТА ИНТЕЛИГЕНЦИЯ в страната, кои са характерните моменти на същата? За да се добие представа по този въпрос и се даде приблизително най-точен отговор, необходимо е да се изтъкне следното:

1. Понятието ВРАЖЕСКА ИНТЕЛИГЕНЦИЯ да се разбира вражеските прояви в средите на: писатели, художници, журналисти, музиканти /лица занимаващи се с музика/, киноделци, хората на науката /научни работници и технически сътрудници/, правни работници /съдии, адвокати/ и др.

2. Първата констатация за оперативната обстановка е че както в центъра така и в окръзите няма данни вражеската интелигенция да води организирана вражеска дейност.

3. Като най-разпространената и най-често срещаща се форма на вражеска дейност по линия на ВРАЖЕСКАТА ИНТЕЛИГЕНЦИЯ е и си остава вражеската агитация, разпространение на зловредни слухове, разказване гадни политически вицове, възхвала силата на запада и преди всичко мощта на САЩ, предсказвания за предстояща война и пр. Ето няколко по-характерни примери:

Обекта "ЗЕЛКА" – ВЕЗЕНКО, редактор в издателството на НС на ОФ, непрекъснати злослови и прави изказвания от такъв род: Пред аг. "Павловски" – "Недоволството в страната е страшно голямо и обхваща 95% от българския народ, който е за революционно сваляне на днешния режим. Днешното общество в нас е крепостническо, цари голяма мизерия и безперспективност за цялия народ... страната ни е поробена от червените империалисти..."

Режисьора ДРАГАН КЪРДЖИЕВ – обект на ОНД между многото гадости, които е разказвал по адрес на НВ: "Водата за поравяне над която беше установен известен режим през лятото била пустата за да може

Из архивите на ДС

48

144

народа по-лесно да преглътне тезисите на др.Т.Живков".

Художника ЕВГЕНИ ЙОНОВ – обект на ОНД пред агент "П.Христов" е заявил:"Хиляди хора включително и селяните у нас са оставени в мизерия и подложени на психологически тормоз и издевателства няма семейство, което да не е пострадало от комунистическият строй ...на вътрешните сили ние не можем да разчитаме, освен на"свободни избори"...".

СТОЯН ПАУНЧЕВ – музиколог е заявил, че Запада се готви за война и ще нападне СССР, че изборите били у нас първа демагогия че СССР правел голями политически отстъпки на САЩ и пр.

-Адвоката АЛЕКСАНДЪР КОЧЕВ обект на ОНД в Каларовград е заявил,-че реорганизацията на окръзите щяла да донесе невъобразим хаос, че положението в нас било нетърпимо, че народа живеел само в лъжи и измама.

Обекта "ТЪРГАШ"– писателя Б.БОЛГАР е заявил, че Партията и власта ограничавали свободата в изкуството и го поставяли в калъп.А писателя КРУМ ПЕНЕВ пред няколко души на всеуслишание заявяв че на нашата младеж и липсвали идеали,а морала и е под този на бор жуазната младеж и пр.

Обекти които правят систематически изказвания имащи характер на горепосочените, може да се изброят още много, като М.ХАДЖИМИШЕВ/режисьор в операта/ писателя СПРОСТРАНОВ, писателя ИВАН ПЕНЧЕВ и балетиста АЛ.РАВРАИЛОВ,АЛЕН ЧОЛАКОВ– ст. научен сътрудник от БАН е заявил:" Убеден съм, че една трета световна война е неизбежна защото западните сили и особенно САЩ които имат надмощия търсят повод за такава война".Злостни вражески изказвания се правят в средите на адвокатите както в центъра, така и в страната.

-Вражеската интелигенция често коментира и въпроса за социалистическият реализъм в смисъл, че той поставя нашето изкуство в ограничени рамки и че лишава творците да разгърнат своите сили и дарования понеже били заставени да пишат и творят по "заповед".А всичко това лишавало изкуството от неговата свежест и добри успехи Категорично се отхвърля партийното ръководство в литературата и изкуството, а се провъзгласяват позициите на модернизма и буржоазния индивидуализъм.Вражески елементи се провикват, че "Социалистическия реализъм – това връщане назад". На антисоциалистически позиции в изкуството продължават да стоят изтъкнати дейци от този сектор като М.Х.МИШЕВ – режисьор в Операта,ЛАЗАР НИКОЛОВ и ВАСИЛ КАЗАНДЖИЕВ – композитори и пр.пр.

Из архивите на ДС

145

Правилно е да се спомене, че сериозни коментари, умувания и критики се направиха по време на националния преглед на българската драма, музика и общата художествена изложба. Сериозно смущение предизвика реорганизацията на съюза на Художниците при която от съюза отпаднаха над 470 художника.

Редно е да се каже, че открити антипартийни прояви и идейна обърканост, каквито имаше през 1957 год. и 1958 год. сред хората на изкуството и най-вече сред някои писателски среди то те през изминалата 1959 год. чувствително да не кажем изцяло намаляха благодарение на взетите мерки по линия на разяснителната работа. За едно сериозно отрезвяване в тази насока най-силно безпорно въздействуваха грандиозните успехи, които завоюва нашата страна.

През отчетният период сред редица обекти от вражеската интелигенция се забелязва явление на стремежи за умело приспособяване към НВ, даване вид, че са благоприятно настроени към същата, даже някои започват да вземат привидно участие в нашия обществен живот, но в своите интимни и близки среди / в крайно тесен кръг/ продължават да правят вражески изказвания. От примерите които имаме в това отношение твърде характерен е следния: обекта РАДКО КАРАБОВ от варненската опера е заявил пред аг. " Искра"х: " Трябва да разбереш, че за да успееш в работата си трябва да си проститутка, съгласявай се винаги, макар и привидно, мълчи, невъзразявай, казвай "добре" "разбрах", а после си карай както си знаеш..."

Трябва да се спомене обаче и за известна категория лица от средите на вражеската интелигенция които започват да стават на патриотични позиции и да виждат положителното, да напущат своя погрешен път, да се изказват положително и признават нашите големи успехи. Много характерен пример в това отношение е позицията, която зае в последно време академик ОРАХОВАЦ - наш обект на ЛАР, който напоследък по различни поводи прави известни положителни изказвания и непринудено хвали постиженията на съветската наука.

Сходен е случая с обекта "ОТРОЧЕТО" - ЕМ. РАШЕВ, в който след измяната на синът му, настъпи едно чувствително отрезвяване което се изразява в осъждане на постъпката на синът си, в искане последният отново да се завърне в страната. Даже същият обект е изявил искреното желание да се срещне с хора от ДС.

Примери от рода на ОРАХОВАЦ и този на РАШЕВ могат да се посочат и други.

Из архивите на ДС

146

4.Макар и няколко, но се-получиха сигнали,че обекти от средата на вражеската интелигенция се готвеха или направиха опит да изменят на Родината.Например художника Г. БОЖИЛОВ и скулптора С. ЛЪНКОВА възнамеряваха, след като получат паспорти за официално излизане зад граница, след това да не се-завръщат в страната. Обекта на ЛАР - ЗЛАТАНОВ, адвокат от София бе заловен при опит да премине границата. Така стои случаят и с обекта на ЛАР "ЛЮДОМИД" - КЪРОВ, който също се е готвил да измени. За подобни явления говори случая с ИГОР-НИКОЛАЕВ - мл.научен сътрудник при БАН, който е подкупил канвал наш агент-да избягат зад граница.

5.През отчетната 1959 год.сред писателите съществуваше и друг род вражеска дейност - ПИСАНЕ НА СТИХОТВОРЕНИЯ С ВРАЖЕСКО И РЕАКЦИОННО СЪДЪРЖАНИЕ. Така например известния млад писател ИВАН ПЕНЧЕВ наш обект на ЛАР бе-написал-стихотворение посветено на ВАПЦАРОВ, в което-обръщайки се към поета така е обрисувал нашата настояща действителност, че ако ВАПЦАРОВ имал възможност да погледне на същата, то той щял да се откажел от нашата родина.Писателя КР. ПЕНЧЕВ също наш обект на ЛАР е написал стихотворение в което нарича нашият социалистически строй "МАСКАРАД". И двамата писатели това ки което бяха написали са го чели в-кръг от-свои познати.

Подобен случай имахме-и с обекта на-ЛАР "БУХАЛ" - РУСКО от Пловдив, който бе написал вражески стихотворения и отпечатвайки ги на циклостил ги е разпространявал.Същият е осъден.-Обекта на ЛАР " МАЗНЕ" от град Кюстендил е признал на аг."ПЧЕЛА", че пишел някаква книга за ревизионизма, която възнамерявал да прати зад граница.

Подобни на горният случай има и други.

6.И през настоящата отчетна година редица вражески елементи /наши обекти/-от средата на вражеската интелигенция продължиха да подържат писменна връзка с различни лица-живущи в капиталистически страни. Получава се-така: някои от нашите-обекти посетиха запада било на гастроли, специолазиция и др. а след това започнаха да водят активна кореспонденция-с връзки които си създадоха.Такава активна кореспонденция от нашите обекти води писателя БОЯН БОЛГАР, ПЛАТКОВ и ДИМЧЕВ от БАН и редица-други.

7.Твърде характерно е такъв факт по линия на вражеска интелигенция, че значителен брой лица от тези среди /броя на същите прогресивно расте / правят-опити и установяват връзки-с дипломати у нас от капиталистическите страни,така също и с чужденци дошли

Из архивите на ДС

в нашата страна по различни поводи. Примери в това отношение можем да изброим десетки. Някои от тях са доста фрапиращи и характерни- бу дещи подозрение. Преди известно време се получи сигнал че писателя Б. БОЛГАР на обект на р-ка е осъществил подозрителна връзка на Вито ша-с представител на израелската делегация БАЛТИСТА ГАВРИЛОВ - наш обек не скрива солидните си връзки с белгийския журналист за когото има улики, че се занимава с разузнаване- обект на II У-е ДС. успя чрез ГАВРИЛОВ да създаде твърде интимни-връзки с още някои млади балерини и балетисти-на които по различ-ни начини и средства се опитва да оказва отрицателно влияние и въздействие.

Обекта "ЖАБАТА" - ЖАНДОВ режисьор в ВК е успял да създаде връзки с лица от френски културни делегации били в нашата страна, някои от които са на отчет в II У-ние ДС. Обекта БОНЧО КАРАСТОЯНОВ оператор в Б К също установи връзка с американски търговец за когото има сигнали, че се занимава с разузнаване. Обекта има дъщеря, която е изменичка и живее в Америка. Съмнителни-връзки създаде-и художничката ЮЛИЯ ВАСИЛЕВА с представител - търговец от Западна Германия - депутат в Бундестага, за когото има сигнали, че се занимава с разузнаване. Същата го води във вилата си. За съжаление до сега не сме получили данни или не сме разбрали дали тези наши обекти не правят някакви услуги на чужденците. В тази връзка може да се добави, че както в центъра, така и в страната, липсват сигнали за провеждане шпионаж от страна на вражеските елементи по линията. Дали обаче няма лица от тези-среди, които да се се поставили-в услуга на чуждите разузнавания не може да се твърди съвсем определено.

От всичко-изложено горе може определение да се направи извод, че в отделни периоди, при събития касаещи международната обстановка, като Берлинският въпрос през м.април и май мг вражеските елементи по линията започват да правят-по-злостни изказвания и говорят, че още малко остава, че-трябва да се готвят за "предстоящи-и близки събития" и пр. Вражеските елементи реагират и при наши вътрешни важни събития, като по време на реорганизацията; Тезисите на Партията за-ускореното икономическо развитие и др. Вражеските си изказвания обектите свързват с тях.

Правилна ще-бъде и такава констатация за вражеските прояви сред враждебната интелигенция: че-тези прояви в-сравнение с 1958 година сравнително намаляха и до известна степен се ограничиха. Глав ната причина за това-е грандиозните успехи на-социалистическият лагер, голямият авторитет на същия, историческите победи на нашата икономика и смекчаването в последно време на международната обстановка.

Такава е в най-общи линии оперативната обстановка по

КРДОПБГДСРСБНА
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата: 09.10.2015; Секретар:

Из архивите на ДС

148

52 (6

II. ОПЕРАТИВЕН ОТЧЕТ

линия на враждебната интелигенция в печата и страната.

Въз основа на оперативната обстановка по линия- Враждебна интелигенция, бе направен извода, че в сравнение с 1958 год. вражеската дейност по тази линия сравнително е намаляла. Че това е така се потвърждава от факта, че отделението през годината не е откривало нови разработки, до като през 1958 год. са били открити 10 такива. В началото на 1960 год. отделението има 8 ЛАР. От тях 4 се водят по линия на писатели: "ТЪРГАШ"- БОЛРАР, "ПИЯВИЦА"- [illegible], "РЕНЕГАТ"- БЕЛЕВ, и "ПОБЪРКАНИЯ"- ПЕЙЧЕВ. Тези разработки се водят предимно за злостни вражески изказвания. През годините постъпиха не малко данни в тази насока. Агентурно те добре са обезпечени. По тях са проведени редица агентурно-оперативни мероприятия. Предстои в близко време да решим окончателно съдбата на някои от тях. Има се предвид р-ките "ПОБЪРКАНИЯ" и "ПИЯВИЦА", за които ще се излезе с предложение с тях да се подходи по линия на профилактиката и предупреждението.

По линия на Художници се води 1 р-ка- "КОБРА" -художничката ПЕПВАСИЛЕВА. Води се за това, че същата има връзки с западногерманец за който има улики, че се занимава с разузнаване. Освен това обекта прави опити да изведе двете си деца зад граница, а след това да излезе и тя. Обмислен е подробен план по тази разработка.

По линия на артисти се води също една р-ка "ДВУЛИЧНИК"- СИРОМАХОВ- пианист в един от цирковете. Данните за него са, че той подканва наш агент за организирана борба против НВ. Преди няколко дни по разработката е изготвен подробен план за работа.

Една разработка се води по БАН "ДАЛАК" -ОРАХОВАЦ за вражески изказвания, минала дейност и че има син изменик. Въз основа на последните данни по р-ката, а именно, че обекта отразява т.е застава на положителни позиции, че му се гласува доверие от страна на БАН и МС, се оформя мнение, че тази разработка трябва да се сними като активна и се подходи към обекта оперативно. И последната разработка "ЗЕЛКА"- ВЕЗЕНКОВ- редактор в издателството на НС на ОФ водена за злостни вражески изказвания. Данни за обекта има достатъчно от наличната агентура. За да се пресече тази негови изказвания ще се излезе с предложение за предупреждение и ако не си вземе бележка ще бъде даден под съд.

Трябва да се отчете като недостатък в работата ни, че нито по една от горните р-ки провеждано М-З. Твърде плахо подхождаме към това мероприятие. Пропуснати са важни оперативни моменти при ком-

а/Работата на отделението в окръзите през отчетната година беше недостатъчна,следствие на което ние нямаме непосредствени впечатления, не сме били в редица окръзи, а там където е ходено това е правено едикратно.

б/Отчетите които дават окръзите по линията в болшинството си са лаконични,липсват достатъчно данни, те са непълни. Нещо по-вече редица окръзи-ма се съвсем на ясно какво трябва-да отчитат по тази линия. Например-говорят за-своята работа по дадена разработка, но се оказва, че обекта е учител, лекар, преподавател във висше учебно заведение. На места се говори и-за вражеска младеж-и пр.

Но това-което имаме на лице /т.е отчетите/ може да се каже следното по оперативния отчет:

Болшинството от окръзите матъкват, че вражеския контингент по линията е установен, но окръзите като: Тетбухин, Благоевград Разград, градске Варна и още-някои отбелязват, че те все още не считат, че контингента по враждебната интелигенция са установили-цялосно.Други окръзи като: Ямбол, Габрово, Варна окръжно и др.-отбелязва в отчетите си, че по линията са работили слабо ним пък, че имамо интересни обекти по които да провеждат активни мероприятия.Обаче окръзи като Пловдив, Бургас, Столично у-е дават по-пълна картина по отчета и е видно, че са работили сравнително по-добре през отчетната година.

В окръзите /с изключение-на 5/ по линията се водят в 1960 год. 24 ЛАР. Цифрата-показва, че малко са обектите по които се работи активно, ако към тази-констатации добавим, че активните р-ки се водят само в 8 окръзи и че само Столично води 10 такива р-ки /от всичко 24 за-страна/ става ясно, че положението с активното разработване на вражеските-елементи по линията не е на необходимата висота.

От отчетите е видно,-че по-редица разработки и по някои ОНД е работено активно и по тях е провеждано мероприятия. Че това е така ни дава отговор факта,че окръзите отчитат 14 реализации по линията. Шест от тях са на градске у-ние София. Това е безспорен усп особено като се има предвид, чепрез 1958 год.сме отчели, че по линията окръзите са реализирали само 3 обекта./ през 1957 год.пък въобще не е имало реализации/.

Реализациите се разпределят така: <u>репресирани</u> 5, вербовани <u>2</u> и филтрирани <u>7</u>. Видно по-резултатите, че най активно-по линията е работило Столично у-ние, което отчита 6-реализации, Русе 3 реализации и др. Става ясно,че някои от наличните р-ки в-окръзите заслужава внимание и ще трябва незабавно да се видят и окаже конкретна помощ

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

8 57 8

то е било необходимо да се използва най- рационално това мероприятие Тази констатация важи о по други наши дела.

През годината отделението няма реализации освен на 2 ОНД чрез вербовка, докато през 1958 год. е отчетено 10 реализации/три обекта са били репресирани/.

Отделението води понастоящем 171 ОНД, до като в началото на 1959 год. е имало 206, т.е закрити са и предадени на други служби 35 ОНД. Видно е че цифрата на наличните ОНД е твърде голяма и подсказва необходимостта /понеже делата са такива/ повечето от тях след щателно преглеждане да се закрият като не заслужаващи по-вече да се водят, към други /ако е удачно/ да се подходи оперативно, а трети да се решат по пътя на профилактиката. Многото дела затормозват нашата работа, не ни дават възможност да съсредоточим нашето внимание по най- важните въпроси на линията в центъра и окръзите.

Отделението безпорно и за в бъдаще ще продължава да води някои ОНД понеже някои от тях са интересни и заслужено е да им се обърне сериозно внимание.

Правилно е да се спомене, че болшинството от нашият отчет е заведен и се води предимно за вражеска изказвания, а нашето внимание трябва да се насочи не по този вид дейност, а преди всичко на такива въпроси: връзките които създават нашите обекти с чужденци и дипломати, какво е тяхното поведение когато излизат в капиталистически страни, да ги предпазим от чуждо влияние и обработка, да се използуват благоприятните условия които се създават за указване действена помощ на I и II Ж-ния. Нашите възможности специално по този въпрос са неограничени.

Движението на нашия оперативен отчет през 1959 год. може да се види от следната таблица сравнено с 1958 год:

наличност към 1.I.1959 г.				новооткрити			закрити и предадени			получени		реализир		наличност към 31.XII.1959 г				ЗАБ.
ЛАР	ЛПР	ОНД	ИД	ЛАР	ЛПР	ОНД	ЛАР	ЛПР	ОНД	ЛАР	ОНД	ЛПР	ОНД	ЛАР	ЛПР	ОНД	ДИ	
10	3	206	3	-	4	1	2	1	40	4	5	2	2	8	4	171	5	

Как стои въпроса с оперативният отчет по линията в окръзите?

Трябва веднага да кажем, че съвсем точен отговор и картина, трудно можем да дадем главно по две причини:

от нас. Такава е р-ка "МАЗИ" на ДС Кюстендил. Данните са, че обекта търсел връзка с турската легация и че пишел някаква книга по въпросите на ревизионизма, която възнамерявал да изпрати зад граница.

Общо в окръзите се води следния оперативен отчет:

наличност на 1.I.1959 г.			новооткрити			получени от закрити и др.служби			предадени			реализации			наличност към 31.XII.1959 г.				
ЛАР	ЛПР	ОНД	ЛАР	ЛПР	ОНД	ЛАР	ЛПР	ОНД	ЛАР	ЛПР	ОНД	ЛАР	ЛПР	ОНД	ЛАР	ЛПР	ОНД	ГАР	
22	5	538	10	10	84	4	-	56	7	9	111	4	2	2	23	6	575	1	1

или за центъра и окръзите по линията се води следният оперативен отчет:/дава се таблицата но само с график за активните, предварителните и ОНД/

Наличност към 31.XII.1959 год.

	ЛАР	ЛПР	ОНД
ЦЕНТЪРА	8	4	171
ОКРЪЗИТЕ	23	6	575
ВСИЧКО	31	10	746

III.Ю АГЕНТУРАТА.

През отчетният период от отделението е вербовано по обектите на обслужване всичко 8 агента. От досегашната им работа е видно че като добри агенти се очертават: "БОЯН"- цирков артист, "ФИДАН"- естраден артист, "ИВАНОВ"-на работа в киномографията.

Отделението е работило и върху 10 кандидати, които са в процес на оформяване като агенти. Тези агенти са от върхушката на интелигенцията и има данни да станат перспективни агенти както в страните така и зад граница. От наличната агентура с която сега разполага отделението може да се каже, че по-вече от половината са агенти с добри възможности за работа. Агентурата на която може да се разчита поради добрият и опит са: "ОГНЯН", "ВИХЪР", "ИВ.ПЕТРОВ", "ИВАНОВ", "ОЛЕКАНДЪР", "ЦЕНКО", "ВИЛИ", "СТОЯН", "ДРАГОМИР", "ВАЛЕНТИН" и много други. С повечето от агентите през отчетният период е работено добре и правилно. Какви слабости са съществували у нас по работата с агентурата:

Известен период от време отделението не е разполагало с нуждното число явки, а това е влияло отрицателно на работата с агентурата. Някои ценни сътрудници са срещани на открито. Това в края на

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

1959 год.можем да кажем, че основно въпроса за я-кита е решен. Сега с малки изключения агентурата се среща в явки.

По редица причини през годините значителен процент от наличната агентура не е била срещана редовно - по време на подготовката зафестивала,през периода на самият фестивал, а и след това , поради заминаването на четирима опер.работници на школа.Най-зле в това отношение е стоял въпроса с агентурата работеща по линия на кинематографията /т. о.р. Цолов е бил заангажиран по фестивала, а сле това заминал на школа/.

Поради промените в отделението някои агенти трябвало да се предават от ръка на ръка.

Като положителна страна може да се отчете, че над 20 агенти освен по-наши обекти, те са ползвани и са давали интересни донесения за обекти на II У-ние.Такива агенти са: "ДОЗОВ","ДРАГОМИР", "БОНЧО", "ВАЛЕНТИН", "СРЪСТЕВ", "И.ГЕОРГИЕВ", "И.ПЕТРОВ", "ОЛЕКСАНДЪР" и други.

Като положителна-проява трябва да се отчете също така по-отношение на наличната агентура,че през 1959 год.е постигнало извес тни резултати по ползването на около 20 агента с задгранични задачи Тези агенти по различни поводи посетиха капиталистически страни. В тази връзка на тези агенти е било възлагано съответни задгранични задачи.Редица от получените-резултати са добри. Например аг."ИВАНО бе два месеца в Лондон и след неговото връщане той направи обширна информация за българи изменици и невъзвращенци,за тяхното поведение обществено положение, настроение и пр./-Ценни данни даде и аг."ЛЪЧ-КО" след пребиваването му в Белгия и Виена.Данните се отнасят за изменици и тяхните връзки в страната ни. Добра информация даде след завръщането си от ГДР и Австрия аг."ПАС". Отнася се за интересен разговор воден от агента с лидер на изменицте относно състоянието и живота на изменицте и др.

Отделението предаде на I у-е аг."КРЪСТЕВ".Първо У-ние счита че въпросният агент се оказва много ценен. Бе даден и един ценен сътрудник "УШЕНСКИ" на II у-е за изпълнение на тяхни задачи.

В горният ред на мисли трябва да се каже и това, че редица от наличните агенти/не излизали зад граница/ се очертават като пер спективни и същите-съответно ще бъдат ползвани с задгранични задания Такива са агентите: "ВАСКО","СТОЯН","СВЕТЛОВ","ФИДАН","ДИПЛОМАТ" и

Правилно е да се отчете и такова положение: по време на фе тивала бяха създадени над 10 ДВ които бяха ползвани на самият фест

152

57

вал.Някои от тях свършиха добра работа. Оказа се, че над 10 от наличните агенти трябва да се изключат от агентурният апарат, като негодни и без възможности и по други причини.На други агенти трябва да се направи сериозна проверка.

Получиха се за няколко сътрудника сигнали, че по различни причини са се разконспирирали. В тази връзка предстои да се вземат необходимите мерки. Такива са агентите "ИВАНОВ","П.ХРИСТОВ","ЙОСИФ" и др.През отчетната година редица наши агенти бяха изпращани в маршрут в окръзите с различни задачи при обекти на разработка.Някои от тях дадоха добри резултати, като "И.ГЕОРГИЕВ","КРЪСТЮ" и други.

Макар, че горе изнесохме няколко факта за правилното използване възможностите на наличната агентура по обектите на II У-ние и за задгранична работа, трябва да признаем, че изхождайки от възможностите които ние имаме по тази линия, нашата работа не стои на нужната висота,тя не отговаря на основната задача - нашите усилия да бъдат насочени главно на борба срещу чуждите разведки вътре и вън от страната.

Възможностите на отделенията интелигенция по този въпрос са неизчерпаеми и ние непрекъснато трябва да ги разработваме и развиваме. Имам предвид два обстоятелства:

Значителен брой лица из средите на хората на изкуството и науката са създали или създават връзки с чужденци и чужди представители у нас. Това като че ли става съвсем естествено, тъй като капиталистическите легации по различни поводи канят тези хора при себе си. От друга страна множина от хората на изкуството и науката често излизат зад граница по различни поводи,/а перспективите сж, че те ще още по-често и по-масово ще излизат/. Всичко това открива за нас добри възможности за насочване нашите усилия към създаване на ценна с качества и възможности агентура както в, така и извън нашата страна Тук именно може да се отчете , че ние не достатъчно обръщаме внимание на този въпрос или ако обръщаме,то далеч не е достатъчно. Че това е се вижда от факта, че само през изтеклата 1959 год.от наша страна са били на запад за различно време около 200 човека от областа на науката и изкуството.

Състоянието на агентурният апарат на отделението може да се види от следната таблица:

наличност към 1.I.1959 г.			нововербувани			приети		изключени		предадени	наличност към 31.XII.1959 г		
АГ.	РЕЗ.	Я/К	АГ.	РЕЗ.	Я/К	АГ.	Я/К	АГ.	РЕЗ.	АГ.	АГ.	РЕЗ.	Я/К
86	6	29	6	2	2	5	3	8	2	12	78	6	34

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

12

В окръзите по линията през 1959 год.са вербувани 29 агенти /срещу 46 през 1958 год./.Какво е качеството на нововербуваната агентура съвсем ясно не може да се изведе от дадени самите отчети В много от последните се говори, че наличната агентура по линията е достатъчна за наблюдението на вражеския контингент по линията,като Ямбол,Бургас,Русе,Пазарджик и др. Някои окръзи дават ниски наличности на агентурата сами правят констатации,че тя не била достатъчна за да може да наблюдава и разработва контингента. Например: Толбухин, Кюстендил, Пловдив, Градско Варна, Търново и др.

За окръзите /изключая 5 /се отчита в края на 1959 год. по линията 252 агенти /срещу 233 през 1958 год.

154

Следната таблица показва състоянието на агентурния апарат в окръзите:

	наличност към 1.I.1959 г.			нововербовани			приети			изключени			предадени			наличност към 31.XII.1959		
	АГ.	РЪЗ.	Я/К	АГ.	РЪЗ.	Я/К	АГ.	Я/К	АГ.	РЪЗ.	Я/К	АГ.	РЪЗ.	АГ.	РЪЗ.	Я/К
ЦЕНТЪРА	86	6	29	6	2	2	5	3	8	2		12	1	78	6	34
ОКРЪЗИТЕ	216	3	29	29	1	9	30		24	1	2	20		231	3	36
ВСИЧКО	302	9	58	35	3	11	35	3	32	3	2	32	1	309	9	70

IV.ИЗВОДИ-И ЗАДАЧИ.

Правилно ще бъде да се отбележи,че отделението през отчетния период работи при голямо текучество на оперативният състав.За доста продължително време цялото отделение-работи по подготовката на фестивала и провеждането му, а след това четирима от бяха изпратени на школа,а малко по-късно бе привлечен и началника на отделението Безспорно е, че всички тези обстоятелства на заангажирване на оперативен състав по изпълнение на допълнителни задачи до известна степен се отрази отрицателно на пряката агентурно-оперативна работа.

От изложеното в оперативната-обстановка, в раздела по оперативния отчет и агентурата е видно,че пред отделението ще стоят за разрешение следните основни задачи:

1.До края на първото тримесечие-отделението-ще разгледа и анализира всички оперативни дела с цел снемане от отчет тези,които не заслужават по-вече да се водят. Това ще даде възможност на оперативния състав да съсредоточи своето внимание по няколко от най-важните дела с цел решаването им.

89 13

В същият срок-ще се направи преоценка за работата на оние агенти,за които имаме данни и впечатления-че са без възможности с цел предаване на Райсенните управления или снемане в архив.

2.Отделението-ще продължи да работи активно по довеждане вербовките до-край на-набелязаните кандидати. В същото време главното ни внимание ще бъде насочено за-издирване и вербоване на нови агенти из ръководните среди сред дейците от науката и изкуството. Ще се имат в предвид кандидати, които ще имат възможности за работа,както по вражеския контингент, така също-и по обекти на II У-ние ДС и за задгранична работа. В това отношение възможностите на отделението са големи,тъй като хората на изкуството и науката създават връзки с чужденци и дипломати и често излизат зад граница.

3.Отчитайки, че досегашната ни работа с доверителните връзки по обслужваните обекти е недостатъчна, то вниманието ни ще бъде съсредоточено по създаването и използването на ДВ,както по най-важните обекти на обслужване- Атомният център,физическият институт, Химическият институт,Киноцентъра и някои други, а така също и при отделни случаи,когато подходящи лица от обслужваните обекти по едни или други причини излизат на запад.

4.В своята бъдаща дейност отделението да отдели значително внимание по опазван на млади талантливи кадри в областа на изкуството от опита на вражеските елементи и чужденци да им влияят с различни средства отрицателно и-да ги отклоняват от Социалистическият реализъм. В тази връзка ще се има предвид също така опазването на на ши отговорни научни работници работещи в областа на науката по важни открития и секретни данни от попълзновенията на чуждите разузнавания,каквито сигнали вече имаме.

5.Специално внимание ще се обърне на БАН, за която цел ще се набележи план с разгърнати агентурно-оперативни мероприятия.

6.От страна на отделението ще се отдели внимание по оказ ване конкретна помощ по линията вокръзите,като на първо време това се направи по отношение на оние окръзи,където имаме по голяма концен трация на дейци на изкудтвото,а имено: Столично у-ние,Пловдив,Бургас Варна,Русе,Плевен и Ст.Загора.Това се налага и от обстоятелстовото,ч че досегашната ни работа по оказване помощ в окръзите е незадоволите телна.

7.Пред отделението ще стои задачата своевременно да ин-формира ръководството на МВР и ЦК по отделни случаи на неудачи по линията в областа на изкуството и науката.

~~моля обърни~~

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

60 14

8. Изхождайки от възможността ни за оказване помощ на I-во и II-ро У-ния ДС ще засилим практически непосредствения контакт и координацията в работата с тях.

15.I.1960 год.
София.

НАЧАЛНИК ОТДЕЛЕНИЕ I-ВО:
подполковник

12

Строго секретно!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

О Т Ч Е Т Е Н Д О К Л А Д

За агентурно-оперативната работа по линиите и обектите на обслужване на отделение I, отдел II, У-ние III ДС през 1960 година на центъра и окръзи те.

I. ОПЕРАТИВНА ОБСТАНОВКА

През отчетния период, обстановката по линиите и обектите на обслужване от отделението / наука, изкуство, литература, печат, писатели, журналисти, композитори, художници, кинематография, радио и телевизия, БТА, музикални институти и учебни заведе ния по изкуствата / може да се характеризира със следното:

Като извод трябва да се направи, че както в центъра, така и в окръзите по линиите с изключение на два три случая, няма дан ни за развиване на остра вражеска дейност.

Независимо от това по линиите в отделението следва да от четем следните по характерни моменти:

1. Най-масово явление в тези среди е да правят вражески изказвания по адрес на мероприятията на народната власт и Партия та да предричат избухването на предстояща война, възхваляват мощта на САЩ и Запада, величаят западната култура, слушат чужди радиостанции и разпространяване предаванията им и пр. Така например обекта "ЖАБАТА" - известен кинодеец, систематичес ки прави злостни вражески изказвания и отправя хули към народна та власт и отговорни партийни и държавни ръководители от социа листическия лагер; обекта Х.ФОТЕВ, член на литературен кръжок, заявява:" Тук няма свобода каквато съществува на Запад, нашите

творци не могат да разгърнат своите творчески сили, поради липса на свобода. Човека у нас няма лично щастие, на модернизма у нас не се дава простор и пр." Подобни вражески изказвания правят някои обекти от народната опера, Филхармонията, циркови артисти композитори, хора на изкуството в Пловдив, Бургас и художници и артисти от различните институти в Столицата и страната.

Трябва да отбележим, като положително явление, че се констатира масово преориентиране на обектите в положителен смисъл. Правят положителни изказвания на публични места, изнасят лекции, беседи и изявления възхвалявайки социалистическия реализъм, мероприятията на народната власт и др. Това явление съществува, както в Столицата така и в редица окръзи, като Варна, Толбухин, Пазарджик и др.

В последно време характерно за хората на изкуството и науката е че се стремят към масово установяване на връзки с чужденци и дипломати от капиталистически легации у нас. Такива връзки те установяват както у нас, така и по време на пътувания та си по различни поводи на Запад. Това най-често сред тях се забелязва преди излизания в чужбина в творчески командировки, концертни обиколки и др. За целта преди заминаването още те търсят връзки и пишат писма до свои близки или препоръчани им познати, с цел установяване на познанство и най-вече за снабдяване с валута. А когато вече са заминали на място се свързват с тези близки, гостуват им, водят разговори, а след това някои от тях започват да водят редовна кореспонденция и укрепват познанството си. Характерни в това отношение са случаите с гостуването на Операта в Белгия, на Филхармонията в ГДР и Франция, ансамбъл " Светлина" в ГДР и Швейцария и редица други колективи и индивидуални изпълнители.

Успоредно с тези им прояви трябва да се отбележи и това, че чужди дипломати, особено културните аташета на Израел, Югославия, Франция и напоследък американското аташе, много упорито и постоянно търсят и установяват връзки с хората на изкуството, литературата и науката. За целта те по различни поводи устройват приеми, коктейли и вечери и други срещи, както в легационните помещения, така и в квартирите си, където канят широк кръг от тези среди. Създавайки подходяща обстановка на тези сре-

Из архивите на ДС

ци те - дипломатите разширяват познанствата си, изучават характерите и слабостите на някои от присъствуващите, провеждат на широки теми разговори и проявяват интерес по редица научни, литературни и други въпроси.

В тая връзка следва да се отбележи проявения от културното аташе на американската легация интерес към научни работници от БАН, когото е посетил в Атомния център и му е поискал снимките които е направил на минаващия през нас американски спътник "Exo-1", насочването му към млад композитор, наш агент и др. Напоследък някои от горепосочените аташета посетиха БАН и подариха литература за около 20,000 лева, Радиото и телевизията, Съюза на композиторите, Концертна дирекция и др.

Условия за установяване на широки връзки с чужденци се създадоха при гостуванията тази година на колективи от западните страни у нас. Такъв е случая с американския балет, френския симфоничен оркестър, италианската естрада и др.

Контакта на дейците на изкуството и науката с представители на Запада / у нас и зад граница/ създават условия за западното влияние над тях, което се изразява в подражаване на западната мода, начин на живот, навлизане на джазова и изкълчена музика у нас и др. Това влияние се отразява отрицателно на някои дейци и в тяхната творческа дейност, като се обявяват против социалистическия реализъм.

В тази насока от наша страна се вземат мерки, главно в съгласуване работата с управление II ДС, а така също и с оглед отклоняването на млади талантливи дейци от западното влияние и връзки с капиталистически легации.

Характерно за оперативната обстановка е и факта, че през отчетния период се получиха сигнали за редица наши обекти или дейци от обслужваните обекти които имат изменнически настроения. Такива сигнали се получиха преди заминаването на Запад на Операта, филхармонията и някои други колективи и лица, по който повод бяха взети мерки и предотвратихме техните заминавания. Данни за изменнически настроения има и сред някои дейци от БАН, Радио София, Кинематография, макар и те да са единични. Най-фрапиращ беше случая с измяната на Родината от двамата оркестранти от филхармонията по време гостуването им в Париж.

Из архивите на ДС

От наша страна се взимаха мерки в резултат на което бяха предотвратени изменнически намерения на редица лица, а Вики от Кинематографията по наше предложение беше отзован и върнат принудително от ГДР.

2. През отчетния период се получиха два сигнала за уличени в шпионаж - обекта "Жабата" и един ст. научен сътрудник от БАН, който прояви голям интерес към данни от строго секретен характер. По тези сигнали са набелязани и се провеждат активни мероприятия.

3. Характерна проява през отчетния период, макар и като изключение е факта, че някои дейци направиха опит да изнесат свои научни трудове на Запад, с цел публикацията им там. Такъв е случая с мл.научен сътрудник МАЛИНОВСКИ, който направи опит да изпрати свой научен труд в Англия, но с наша намеса това беше предотвратено. Наш обект, художник от Пловдив направи опит да изнесе свои картини на Запад.

По време на Пловдивския панаир обект - киноделец от Варна написа и разпрати над 500 покани на свои колеги, с цел да предизвика негодувание и организирано поставяне въпроси пред М-во на просветата и културата за задоволяване на техни искания. Подобен е случая с няколко оркестранти от Софийската филхармония които по същия начин искат да поставят искания за повишаване на заплатите. И по двата случая беха взети необходимите мерки.

Наш обект на ЛАР " Мазне" - културен деец от Пловдивсе з заел с написването на история на анархизма. С цел предотвратяване публикуването и разпространението му се провеждат мероприятия.

II. ОПЕРАТИВЕН ОТЧЕТ

	Към 1.I.60 г.				Новооткрити			Закрити			Към 31.XII.60 г.				
	ЛАР	ЛПР	ОНД	ИД	ЛАР	ЛПР	ОНД	ЛАР	ЛПР	ОНД	ИД	ЛАР	ЛПР	ОНД	ИД
В отделението	10	3	189	4	-	4	1	7	4	168	3	3	3	21	1
в окръзите	-	-	167	-	7	-	-	-	-	132	-	7	1	35	-
ВСИЧКО:	10	3	356	4	7	4	1	7	4	300	3	10	4	56	1

Въз основа на оперативната обстановка и от приложената таблица е видно, че през отчетния период голям процент от водените на отчет вражески елементи из средата на обслужваните от отделението обекти, са снети от отчет. Така например в началото на 1960 година общо за цялата страна се водеха на отчет 373 лица, от тях само в отделението 206.В края на годината остават общо 91, а само в отделението 28.

Тази разлика в намаление на отчета се дължи на обстоятелството, че след решението на ПБ на ЦК на БКП и по конкретни указания на ръководството целия оперативен отчет беше прегледан, наличните данни проанализирани и се стигна до извода, че болшинството от от водените на отчет са за това, че са били членове на бивши фашистки организации, без да се проявявали активна дейност, както като такива следвали и специализирали на Запад, че са имали вражески изказвания или недоволствали по някои поводи и пр. Това наложи те да бъдат снети от отчет, което спомогна оперативния състав да бъде облекчен и съсредоточи своето внимание главно по сигналите които се получаваха за някои вражески намерения или прояви и по разработването на останалите на отчет враждебни елементи. Много бързо в практиката се потвърди, че това решение е своевременно и напълно правилно и се получиха по-добри резултати в работата. Редица сигнали своевременно бяха захванати и изяснявани в резултат на което само по линия на изменническите намерения оперативния състав на отделението е провел редица мероприятия и предотвратихме изменничеството на 15 души.

При прочистване на оперативния отчет под една или друга форма бяха профилтрирани над 30 лица, работещи в обектите на обслужване, от които 25 противачаха по оперативния отчет, а за останалите разполагаме с различни агентурни материали.

За болшинството от тях след профилактиране нямаме данни да развиват вражеска дейност. Проявяват се положително.

Със 17 от закритите от отчет и профилактирани обекти сме установили доверителни връзки и периодически ги ползуваме по задачи на службата.

За окръзите следва да се отбележи, че по линия на оперативния отчет на против обекти, които да развиват активна вражеска дейност. Почти всички се водят на ОНД за вражеска пропаганда. Заслужават внимание обектите, които се водят на активен отчет -

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

Лар - гр. Пловдив - 4 и Кюстендил, Русе и Смолян по един, а така също и Варна, където се водят на отчет 12, и Бургас, Толбухин и Димитрово - по 5 души.

III. РАБОТА С АГЕНТУРАТА

Въз основа решението на ПБ на ЦК на БКП от 14.I.60 година агентурния апарат в отделението беше основно прочистен от негодна или с малки възможности агентура, следствие на което понастоящем в отделението останаха 18 сътрудници. По наша преценка останалите сътрудници са с големи възможности за работа, както в средите на дейците на изкуството, литературата и науката, така също и по линия на разузнаването и контраразузнаването. Най-добре това е видно от резултатите получени през тази година от работата с агентурата.

През годината следствие на добрата работа с наличната агентура се получиха редица ценни донесения, които се отнасят до дейността на някои дипломати в нашата страна, благодарение широките връзки на нашата агентура с някои дипломати. Такива данни се получиха от агентите "Петров", "Олеандър", "Ловеца", "Георгиев" и др.

През отчетния период бяха подготвени и след съгласуване с I управление ДС и утвърдено от ръководството на Министерството маршрутирахме зад граница 6 сътрудници. Това бяха агентите "Иванов", "Петров", "Олеандър", "Пъчко", "Лавров" и "Патриот".

Агент "Иванов" направи обширно донесение, след посещението си в Англия и Западна Германия в което донесе интересни данни оценени от ръководството на Министерството като особено важни.

Агент "Пъчко" след завръщането си от Белгия направи подробно донесение за дейността на редица изменници и интересни засечки за обект на II управление ДС зад граница и у нас. Управление I даде добра оценка за донесените от агента данни.

Благодарение продължителната връзка и работа на агент "Олеандър" с граждани от Венецуела се създадоха всички възможности да бъде маршрутиран за една година в горната страна на работа около един от първите помощници на председателя на Венецуелската република.

Въпросния агент даде и редица данни, след пребиваването си на научна конференция в Париж, където успешно изпълни задачи на

I управление ДС.

Агент " Лавров" по време на пребиваването си в Брюксел създаде връзка с изменник , бивш научен работник от БАН и последният увещавайки го да измени на Родината му гарантираше работа, където пожелае агента в това число и във Ватикана. Предстои анализиране на създалата се обстановка и оперативно подхождане съвместно с управление I ДС.

Агент " Патриот" беше маршрутиран в Лондон и два пъти в Брюксел, където му беше възложено да установи свои стари интересни връзки. Понастоящем същия се намира на тримисечно пребиваване в Белгия и от поставените му задачи очакваме резултати.

Успоредно с изпращане агентура зад граница, отделението работи и изпрати зад граница с наши задачи повече от 10 доверителни връзки, в резултат на което някои от тях след завръщането си дадоха редица интересуващи ни данни, които бяха предадени за ползуване на Управление I ДС. Понастоящем [redacted] ДВ с наша задача се намира на 6-месечно посещение в Париж. Предстои тези дни изпращането на друга ДВ на 6-месечно посещение в САЩ, с поставени задачи. Отчита се, че добра работа извърши наша ДВ която бе изпратена за един месец в Италия.

През годината също така бяха използувани редица ДВ по времепребиваването им с наши творчески колективи зад граница а така също и по гостуващи у нас от капиталистически страни лица

През годината отделението положи сериозни усилия [redacted] по изучаване и работа с цел придобиване на нови кандидати за вербовка. В настоящия момент оперативния състав работи по 17 кандидати. Трябва да се отбележи че няколко от същите се очертават с много добри възможности за работа, както в страната така и зад граница, благодарение на това, че същите знаят западни езици, имат висока култура и връзки зад граница. В тази връзка следва да се отбележи за новопридобитите агенти "Лавров" и "Патриот"". Последният се оказа с извънредно големи и интересни връзки както у нас така и зад граница.

Добре се развива работата по още няколко кандидати, какъвто е случая с един кандидат, член кореспондент и на отговорна работа в БАН, двама изтъкнати диригенти и композитори, 2 видни писатели, професор и научен работник в БАН, един музикален изпъл-

Из архивите на ДС

нител и др. С някои от тях вече е установен контакт и имаме всичкото основание да считаме че ще бъдат привлечени за сътрудници.

През отчетния период бяха придобити и редица ценни и с възможности доверителни връзки в БАН, сред артистите, композитори, музикантите, кинодейците и др. Някои от тях дават добра работа и има основание в бъдеще да прерастнат в агенти. Въпросните доверителни връзки изхождат от профилактираните обекти, водени на отчет и бивши с.с. и др. Така например от закрити дела периодически от профилактирани лица се ползуват за ДВ 12, а от бивши с.с. 28.

164

	Към I.I.60			нововербовани			изключени			Към 31.XII.60 г		
	РЕЗ.	АГ.	Я/К	РЕЗ.	АГ.	Я/К	РЕЗ.	АГ.	Я/К	РЕЗ.	АГ.	Я/К
В отделението	7	72	32	-	2	3	7	72	8	-	18	28
В окръзите		67	-	-	1	-	-	23	-	1	44	-
Всичко	7	139	32	-	3	3	7	95	8	1	62	28

По отношение на агентурния апарат в окръзите трябва да се каже, че не се отразява действителното състояние, поради това че в отчетите на окръзите се дава по линията обща бройка в повечето случаи заедно с другите линии : адвокати, учители, висши учебни заведения и пр.

В отчетите на окръзите не се дава анализ на работата на наличната агентура, а така също и за възможностите на същата.

Като слабост по оперативния отчет и по агентурата може да се отчете следното: получи се известно закъснение по провеждането на активни мероприятия по някои от обектите на оперативен отчет, които заслужават внимание, като например по обекта "Жабата" "Кобра" и по двама научни работници от БАН, по които имяме сигнали Освен това слабо или почти никак в агентурно-оперативната практика не сме използували технически мероприятия преди всичко мероприятие "Рила".

Необходимо е да се помисли за по активното и по пълно използуване на възможностите на наличната агентура, като особено внимание ще се обърне по използуването им по разработването на обектите на обслужване.

IV. ПО НЯКОИ ВЪПРОСИ ПО ОБЕКТИТЕ НА ОБСЛУЖВАНЕ

През отчетния период от отделението бе обърнато сериозно внимание по подобряване работата на обслужване най-вече на БАН, в това число Атомния център. За целта бе изготвен доклад и разработени подробни мероприятия с цел подобрение работата по обслужването на академията и атомния център. Сериозно внимание бе обърнато на киноцентъра, работата по телевизията, Опера та, Филхармонията и др.

Оперативния състав в отделението през отчетния период извърши сериозна работа по подготовката на Опера та, Филхармонията, Радиооркестъра и редица естрадни и други колективи и групи, които гостуваха зад граница.

През годината имаме успехи по укрепване и разширяване на наличните връзки с отговорни ръководители - административни и партийни в обектите на обслужване - Опера та, Филхармонията, Радиото, телевизията, Академията, Кинематографията и др, както и Съюза на композиторите, Концертна дирекция. По-слаб е контакта ни с Народния театър, ВИТИЗ, БДК, писателите и др.

Оперативния състав не малко време отдели за опознаване на обектите на обслужване, приемане на агентура и отчета и пр. тъй като болшинството от работни ците / пет от осемтях/ са нови за отделението.

V. ЗА РАБОТАТА С ОКРЪЗИТЕ

През този период работата ни в окръзите е незадоволителна. Няколкото командировки в окръзите са далеч недостатъчни. Контролните разработки които се водеха в отделението бяха снети и сега такива не се водят. Веднага обаче трябва да се отбележи една особеност за нашата работа в окръзите, това че по нашите линии сериозни обекти за обслужване има само в няколко окръга, а именно

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

градско управление МВР София, Пловдив, Бургас, Варна, Русе и Стара Загора и то предимно по линия на артисти и музиканти. Трябва да отбележим че в окръзите ние нямаме обекти по линия на Бан, Кинематографията, писатели, композитори, телевизията, БТА и Радиото с изключение на Радио Варна и Радио Стара Загора.

Независимо от това през настоящата година отделението ще обърне по-голямо внимание в работата с горните окръзи където има по голямо съсредоточение на наши обекти.

VI. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

1. Възможностите на оперативния състав на отделението са такива, че той може да се справи със задачите, които са поставени пред отделението, но следва да обърне внимание на:

а/ да се активизира още повече работата по някои обекти от оперативния отчет;

б/ да продължи по активното използуване на възможностите на наличната агентура и работата по набелязаните кандидати за вербовка;

в/ да се засили работата в някои от окръзите.

2. Да се разшири контакта с обектите на обслужване и ползуването на наличните ДВ и създаване на нови такива където е необходимо.

3. Като най-важан обект на обслужване в отделението да се счита БАН, като се обърне особено внимание на някои от научните институти и то предимно в областта на техниката.

НАЧАЛНИК ОТДЕЛЕНИЕ I -
- подполковник:

София, 10 I 1961 год.

Строго секретно! 13

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

С П Р А В К А

На обслужваните обекти от ОР при отделение I, отдел II на Управление III-ДС

ОПЕРАТИВНИ Р-ЦИ	обекти на обслужване	общ брой на служителите	опер. отчет	агентура	ДВ
1 одполк. ВЪЛЧО ДОНЧЕВ					
2. Подполк. ТАСКО ТАСКОВ	У-ние изкуство-МПК	35	-	1	2
	Съюз на композиторите и музиколозите	139	2	-	5
	Българска концертна дирекция	220	-	1	11
	Българска държавна консерватория	137	1	-	6
	Институт за музика при БАН	25	-	-	1
	Централен дом на народнотворчество	40	-	-	1
	Редакция сп. "Музика"	25	-	-	1
3. Капитан ИВАН БАНОВ	12 института при БАН	1071	3	3	47
4. .лейт. ВЪЛКО ВЪЛКОВ	18 института при БАН	1170	1	1	21
5. Кап. НИКОЛА КАМЕНОВ	У-ние кинематография	70	-	-	9
	Студия за игрални филми	640	-	2	12
	Студия за научно-популярни филми	166	1	-	6
	Студия за хроникални филми	181	-	-	4
	ДП "Разпространение на филми"	151	-	-	2
	ДП "Българска фотография"	182	-	-	2
	Лаборатория за масов и текущ печат	122	-	-	4

Из архивите на ДС

	Софийска кантора на ДП "Разпрост.филми"	80	1	-	1
	Съюз на киноделците	11	-	-	4
	Сп."Киноизкуство"	5	-	-	1
6.Кап.ДОЙЧО ДЕЛИВЛАЕВ	Съюз на писателите	287 ✓	3	1	8
	Съюз на журналистите	1107 ✓	-	-	9
	Съюз на художниците	279 ✓	2	-	12
	БТА	319 ✓	-	-	14
7.Кап.ИВАН ЯНКУЛОВ	Народна опера	691	2	1	54
	Народ театър	393	1	1	7
	Цирковете	270	1	1	30
	Филхармонията	119	-	-	19
	ВИТИЗ	298	-	-	6
	Държавен ансамбъл за песни и танци	135	-	-	7

14.III.1961.
С о ф и я

НАЧАЛНИК ОТДЕЛЕНИЕ I-во:
Подполковник -

Строго секретно!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

С П Р А В К А

За агентурно-оперативната работа от I отделение, отдел II, управление III ДС, за първото тримесечие на 1961 година

След отчитане дейността на отделението за 1960 година и в изпълнение решението на ПБ на ЦК на БКП от 14.I.60 година и набелязаните в тая връзка основни мероприятия за работата на отделението през 1961 година, оперативния състав на отделението за първото тримесечие на настоящата година в основни линии извърши следното:

1. Агентура

Към 1.IV. 61 година в отделението има 18 агенти с добри възможности по разработките и ползуване по задачи на управление I ДС - зад граница и Управление II ДС - по чужденци, изменници и техни връзки.

Оперативния състав работи по придобиването на нова качествена и с възможности агентура - 21. С 14 от тях е установен контакт и резултатите са поощрителни. Голямото болшинство от кандидатите знаят западни езици, имат връзки в чужбина / капиталистически свят/, с дипломати от капиталистическите представителства у нас и обекти интересуващи ДС. Произлизат от върховете на научните работници / академици, ст. научни работници/, от хората на изкуствата / диригенти, артисти, писатели и пр./

През тримесечието отделението ~~е изпратило~~ са изпратили / ползувани са естествено създали се обстоятелства/ в капиталистически страни 11 агенти и доверителни връзки / 2 агенти, 4 кандидат с.с. и 5 ДВ/.

Агент "Патриот" и някои ДВ донесоха данни интересуващи службата и по специално I управление ДС. По донесеното от агент "Патриот" управление I ДС дава висока оценка тъй като е разкрит търсен в продължение на години агент и резидентура на американското разузнаване в Белгия.

Агентурата е използувана рационално не само по възможности те й за работа в обслужваните обекти и разработваните лица в тези обекти, но и по нужди на управление II, I и други поделения. Така например само през това тримесечие ние сме изпратили на горните управления и други поделения на ДС 31 донесения / на I у-ние ДС - 6, на II - 20 и на други поделения 5 донесения/.

По важен обект на управление II ДС беше ползуван агент "Ъчко", който по наши указания се свързва с изменник в Белгия и след това чрез комбинация проведена съвместно с управление II ДС го внедрихме сред близките на обекта. За тази цел беше командирован в провинцията и проверен чрез мероприятие "Рила". Агента установи, че съществува начин за поддържане връзка от страна на изменниците с близките им тук. Връзката поддържат чрез Югославия. Агента спечелва доверие на обекта, а така също и на близките му и в последното писмо им пише " само на него да се доверяват". / Работата продължава/.

Агент " Ив.Георгиев" се запозна с представителя на холандската авиофирма у нас "КЛМ", която представлява интерес за управление II ДС. Подработват се задачи за сближаването им.

Необходимо е да отбележим, че през този период беше активизирана работата по придобиването на нова агентура по работата с кандидатите. Така например:

1. С кандидата "Академика" / В.Дончев/ беше проведена комбинация с цел опознаването на кандидата и добиване лични впечатления. От проведените две срещи резултатите са добри. Впечатлението е че той тръгва на контакт с нас.

2. С кандидата "Комора" / В.Дончев/ бяха проведени срещи и възложени задачи по повод заминаването му в Италия и Югославия.

3. С кандидата "Диригент" / Т.Тасков/ се провеждат мероприятия за още по-голямо сближаване. Предстои среща, гостуване на кандидата в продължение на отпочнатата комбинация.

4. С кандидата " Младия учен "/ В.Вълков/ бяха проведени срещи след завръщането му от чужбина.

5. С кандидата "Член кореспондента" / Ив.Банов/ са проведени няколко срещи. Даде първото ангажиращо го с нас донесение.

6. С кандидата " Професора " / Ив.Банов/ се провеждат срещи и прие задачи по повод задграничното му излизане.

7. С кандидата "Кларнетист" / Ив.Янкулов/ бяха продължени започнатите срещи , вече поема задачи и такива са му възложени по пребиваващ чужденец у нас и други.

8. С кандидата " СВ" писател / Д.Деливлаев/ се провеждат срещи и вече даде интересни донесения. Работи по интересуващи службата обекти.

9. Утвърдена е от ръководството комбинация за установяване контакт с един академик от БАН, изтъкнат наш учен.

10. Утвърдено е предложение и са проведени срещи с ориентировка за вербовка с обекта "Метил", изтъкнат артист, лауреат на Димитровска награда.

Общата оценка за насочването ни към група кандидати за привличането им за сътрудници на службата, на базата на постепенното привличане е че насоките са правилни, ориентировката е сполучлива и първичните резултати обнадеждващи. Характерното за кандидатите е и това, че всички без изключение владеят езици, имат връзки зад граница, много от тях тук познават чужди дипломати и служебното положение, авторитета и положението което заемат в обществото, им позволяват често да пътуват зад граница или биват канени на приеми и други срещи в капиталистическите легации.

2. Оперативен отчет

Към 1.IV.т.г. в отделението на отчет се водят 26 обекта, от които / ЛАР - 4, ГПР - 1, ЛПР - 3 и ОНД 18/.

През отчетния период беше открита - премина от ОНД в ЛАР "Жабата" поради получени данни за остра вражеска дейност, провеждана от обекта и жена му и връзките им с изменници.

Също така беше открита ГПР по получен сигнал за съществуването на нелегален кръжок сред художниците, който си е поставил за цел да води борба срещу ръководството на Партията на фронта на изкуството по подобие на кръжока "Петьофи" в Унгария.

На ЛПР "ФАНТАЗЬОР" беше взет научен работник за сигнал уличаващ го в шпионска дейност.

През отчетния период бяха планирани и проведени редица мероприятия по обектите на разработка. Много от агентурно-оперативните данни получени за дейността на обектите бяха проанализирани и изготвени нови планове.

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

Такива планове са изготвени в разработка "Метил", "Фантазьор", "Ревизионист", "Лекето" и др.

Сега усилията на оперативния състав са насочени към изпълнението на набелязаните мероприятия. Подготвят се условия за провеждане на технически мероприятия по ГПР "Ревизионист" и някои други. Чрез профилактика - разпит и ориентировка за вербовка чрез реализация е ЛАР " Метил" и ОНД "Контето"?/ съвместно с II управление ДС/.

Бяха закрити 3 ОНД и 1 ИД на лица незаслужаващи повече оперативно внимание.

172

3. По сигналите

През тримесечието в отделението се получиха 18 сигнали за вражеска дейност на лица от обслужваните обекти. По характелни / освен посочените в т.2, взети на отчет/ са и тези - за изменнически намерения, за устроена хулиганска среща от кинодейци, за установена връзка на научен работник с френски дипломат и научен специалист от Франция, за съществуващи непорядки в Операта и редица други.

По сигналите се реагира своевременно. От тях 3 са взети на отчет, 3 са изяснени а по останалите се работи за изясняването им.

От всичко 18-тях сигнала 6 са за изменнически намерения.

4. Комбинации

През тримесечието са проведени 5 комбинации за:документира на вражеска дейност на обекти на службата, по вербовка на един кандидат агент и по обект на II управление ДС, в които са участвували агентите "Лъчко","Петров" и др.

5. Профилактична дейност

След утвърдено предложение бяха профилактирани двама обекти на службата:

1. СЛАВЧО КРАСИНСКИ - поет.

2. Обекта на ЛАР " МЕТИЛ". С последния се работи за привличането му за сътрудник на службата. Има връзки с чуждите легации известен артист и пр.

Из архивите на ДС

6. Проанализирани оперативни данни и давани справки по други поводи.

През тримесечието бяха обобщени и проанализирани някои оперативни въпроси, като:

а/ за идеологическата диверсия

б/ за незаконни търговии и трансфери на валута

в/ за профилактична дейност през 1960 година, след решението на ПБ на ЦК на БКП.

г/ за коментарите по изгонването на СИНДЖЕЛИЧ / информация № 12 на управлението/.

Освен това бяха изготвени справки по различни поводи за л ца от обслужваните обекти - всичко 75. - (15)

Също така дадени са справки и отказано на вражески елементи да им се разреши заминаване в чужбина от комисията за 15 души, които са спрени.

7. Пуснати групи и лица зад граница

За първото тримесечие на тази година през отделението са минали паспортни преписки и подготвени и дадени мнения за групи и отделни лица общо за 293 души, от които за капиталистическите страни 191 и за социалистически - 102.

В това отношение на отделението предстои сериозна работа, тъй като подписани са спогодби и се чака утвърждаването им от МС за заминаването на:

Софийската държавна опера - в Австрия и ГФР
Софийската Държавна филхармония - в Италия
Държавния ансамбъл - Ф.Кутев - в Израел
Циркова сборна група - в Израел
Народния театър " Кр.Сарафов" - в СССР
Сборна естрадна група - в СССР
Ансамбъла "Вл.Маяковски" - в Италия и др.

По излизането на тези групи и лица ние съгласуваме работата с управления I и II ДС и разработваме оперативни задачи, каквито поставяме на агентурата.

Из архивите на ДС

8. В духа на решението на ПБ на ЦК на БКП от 14.I.60 г.

През примесечието бяха изнесени такива доклади и в:Софийската народна опера, Народния театър, Български цирков. Навсякъде докладите се приемат с голям интерес.

От получените агентурни данни е видно, че тези мероприятия дават добри резултати и болшинството от " героите" се отказват да поддържат връзка с дипломати от капиталистически легации. Вече някои ДВ и други при получаване дори на официални покани да отидат на приеми на една или друга легация ни питат дали да отидат а други направо отказват.

Предстои изнасянето на подобни доклади и в БАН, Кинематографията, Държавния ансамбъл и други обслужвани от отделението обекти.

НАЧАЛНИК ОТДЕЛЕНИЕ I -
- подполковник:

София, _____ 1961 г.

ДС/2 екз.

9

Строго секретно!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

С П Р А В К А

ОТНОСНО: състоянието на агентурно - оперативната работа в институтите при БАН, обслужвани от ОР Костов, към 15.X.1962 година.

БАН има 34 института и 19 самостоятелни секции, лаборатории и служби, които се обслужват от двама ОР. Общия състав възлиза на 3200 души, от които 633 комунисти, остана - лите са безпартйни и членове на ДКМС.

На обслужване от мене са 19 институти, 2 самосто - ятелни секции и 3 централни служби. По именно институтите са както следва:

1. Централно управление на БАН	-180 души.
2. Физически институт	-317 "
3. Математически институт	- 68 "
4. Геофизически институт	- 56 "
5. Институт по енергетика	-128 "
6. Институт по водно стоп. и строител.	- 91 "
7. Институт по градоустройство и арх.	- 48 "
8. Институт по история	- 50 "
9. Педагогически институт	-103 "
10. Етнографски институт с музей	- 53 "
11. Археологически институт с музей	- 76 "
12. АНЕБ	-105 "
13. Централна лаборатория по геодезия	- 35 "
14. Секция "Автоматика и телемеханика"	- 18 "
15. Център за научна и тех. документация	- 62 "
16. Централна библиотека на БАН	- 55 "
ВСИЧКО	-1445 души.

От всичко 1445 души в обслужваните от мене инсти- тути, 334 са научни сътрудници, останалите са различни специ- алисти: инжинери, физици, математици, химици и административен персонал. От тях 226 са членове на БКП, останалите 1219 са

безпартйни и членове на ДКМС.

Най-важните подразделения,които са от интере за чуждото разузнаване са: Централно управление на акаде - мията,където се съсредотечава цялата научна и техническа документация и физическия институт,който разработва проблеми свързани с ядрената и полупроводникова физика.Поради това,през годината по-голямо внимание е било обръщано на тях.

Основните агентурно - оперативни задачи произтичат от непрекъснатото нарастване на ролята и значението на нашата наука и свързаните с това разширявания на връзки й с академийте от социалистическите и някои капиталистичес страни.Тези задачи могат да бъдат формирани главно в три

1.Настъпателна и профилактична контраразузна вателна работа по отношение на капиталистическите представителства акредитирани в София,които по различни поводи и случай създават контакти с наши учени.

2.Агентурно-оперативна и профилактична работ по отношение на научните работници посещаващи по различни поводи капиталистическите страни и подържат връзки с учени на Запад,с цел решаване на конкретни разузнавателни и контраразузнавателни задачи.

3.Агентурно-оперативна и профилактична работ по отношение на лицата от капиталистическите страни,които по различни поводи посещават страната ни и осъществяват контакти с учени от БАН.

За решаване на гореспоменатите основни задач в обслужваните институти нямаше нито един агент и нито едн ДВ с възможности да решава контраразузнавателни задачи.За да се изходи от това положение и постави работата изцяло върху контраразузнавателни релси,отпочнах работа по решаването на следните конкретни задачи:

1.Привеждане в известност на учените,които най-често биват поканвани на приеми,коктейли и други повод от капиталистическите легаций.Придобиване на ДД и набелязване на кандидати за вербовка от средата на същите.

2.Привеждане в известност на знаещите чужди езици и подържащи връзки с учени на Запад.Придобиване на ДВ и набелязване на кандидати за вербовка от средата на същите.

3.Привеждане в известност на лицата,преставляващи интерес за чуждото разузнаване,създаване на ДЛ и агентура от средата на същите.По неподходящите работа за тяхното обезпечаване.

4.Създаване на такива отношения с Външния отдел и президиума на БАН,че своевременно да бъдем уведомявани за официални контакти на лица от легациите с наши учени и за идването на чужденци в БАН.Придобиване на ДЛ за своевременен контрол върху поведението и държанието на чужденците посещаващи академията.

В резултат на изпълнението на горните мероприятия с изключение на педагогическия институт и лабораторията по геодезия в останалите институти лицата знаещи чужди език са приведени в известност.Знаят се учените,които най-често биват поканвани на приеми в легациите и са създадени делови отношения с Външния отдел и президиума на БАН,което ни позволява своевременно да бъдем уведомявани и взимаме мерки по отношение на чужденците осъществяващи контакт с наши учени.

От категорийте посочени по горе,са придобити 17 ДВ,които по научно и служебно положение се разпределят така:

Академици - 2/един безпартиен и 1 чл.БКП/
Ст.н.сътрудници- 3/безпартийни/
Науч.сътрудници- 6/безпартийни/
Инжинери - 2/безпартийни/
Адм.персонал - 2/безпартийни/

От придобитите ДЛ само 2 не знаят чужди езици.Останалите по знания на чужди езици се разпределят така:

Английски език - 4
Френски език - 4
Немски език - 7

От знаещите езици,5 души знаят по 2 и повече езика.

Работата с ДЛ е сравнително добра.Повечето от тях се срещат редовно и с тях се работи като с агентура.В резул-

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

тат на това,от ДЛ са получени 79 донесения,от които 15 с оперативна стойност за линейните отдели и 11 с оперативна стойност за управление I-ДС.

По данни на наша ДЛ,по време на Пловдивския панаир т.г.беше заведена разработка на френски журналист, която се води от френско отделение при управлението.

Повечето от ДЛ произхождат от чужди на нас среди.Повечето от тях са напълно обработени за агенти и могат да бъдат оформени за такива,но се въздържаме поради липсата на конкретни обекти на разработка по които да работят.

178

Заслужава да се отбележи работата на следните ДЛ-ца:

1.ДЛ"ВГ"-академик,заема ръководно място в няколко международни организаций,подържа връзки с множество учени от капиталистическите страни и има голяма научна ерудиция.По негови данни се придобиха материали за лица емигранти от социалистическите страни,които работят като преподаватели в школа на американското разузнаване.

Данните са изпратени на управление I-ДС. Набелязват се мероприятия за работата на ДЛ по тях в перспектива.

2.ДЛ"ЛО"-научен сътрудник,произхожда от социално чуждо на нас семейство.Има широк кръг от познати сред френски учени,била е френска степендианка в Гърция, знае няколко западни езици.Подържа връзки с френския културен аташе и е правила донесения за него,които са предавани на френско отделение при управлението.По нейни данни се получи сигнал за измяна на родината от инженер Манасиев, работещ в обект обслужван от Ст.У-ние ДС.Материалите са изпратени на съответния работник и по сигнала работят др. от ст.управление.

Работи успешно по гръцкия академик Орландост които направи интервю по радио София и остана с добри впечатления от страната ни.

3.ДЛ"ЖК"-ст.научен сътрудник,кандидат на физическите науки.Подържа писмени връзки и разменя научна информация с 27 американски учени,някои от които работят

по проблеми свързани с отбраната на САЩ.

На XIII конгрес на международната федерация по астронавтика,си създаде личен контакт с двама американски учени,което в перспектива може да бъде от полза за решаване на оперативни задачи.По негови данни се насочихме към американски делегат на конгреса който се оказа офицер. Чрез ДЛ беше успешно внедрен към него наш ОР,от когото той открито пристъпи към събиране на шпионски сведения.

4.ДЛ"СХ"-математик,произхожда от социално чуждо на нас семейство.Учил се е в немското училище"Санта Мария",завършил е американския колеж и знае няколко езици.

На XIII конгрес на Международната федерация по астронавтика,ДЛ си създаде контакт с американски учен и успешно реши поставените му задачи.Придобиха се интересни данни,които правят американския учен добра наводка за управление I-ДС.Придобитите материали са изпратени на съветските другари,по тяхно искане.

ДЛ има добри възможности за работа по американска линия и поради това ще бъде предаден на отдел I при управлението,по тяхно искане.

5.ДЛ"СБ"-научен сътрудник във Физическия институт при БАН,произхожда от семейство на бивш фабрикант. По негови данни беше открита ЛПР"Фазан",по която работи успешно и я доведе докрай.

Получени са следните по-характерни данни за контакти на лица от капиталистическите легаций с наши учени:

1.По данни на ДЛ"ЛК",през месец април т.г. американския културен аташе БЛУМФИЛД се срещна и проведе беседи с няколко души наши известни учени.При беседите с тях се интересувал за организацията на БАН,колко и какви институти има,какви издания има академията и пожелал да му се изпрати списък на тях.Няколко дни след това,изпрати на академията филм за космическия полет на Жон Глен.

2.По данни на ДЛ"М",съветника при Посолството на ФНРЮ БОЖЕВИЧ,проявяваше активност и си създаде много връзки с учени от академията.При беседите с тях се интересувал за различни издания на БАН по идеологическите

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

въпроси и изказвал недоволство от положението,че на последните пленуми на ЦК на БКП продължавало да се говори срещу югославския ревизионизъм.

Данните бяха предадени на югославско отделения при управлението.Съвместно с другарите се набелязаха и някои мероприятия,но поради напускането на страната ни от БОЖОВИЧ,същите не бяха проведени.

През последните месеци се получиха някои данни,от които е видно че американското разузнаване се стреми да разшири контакта на наши учени с такива от САЩ.

По инициатива на група американски университети,посредством легацията в София бяха направени постъпки за размяна и специализация на научни работници.За тази цел, през месец юли в страната ни пристигнаха и водиха преговори с БАН американските професори ДЖОН КАМБЕЛ и РОБЕРТ БЪРНС.

ОТ ДЛ"МС"която ги придружаваше се получиха данни,че КАМБЕЛ е специалист по история,политика и международни връзки.През 1946/47 година е бил легационен чиновник в Румъния,понастоящем работи в Държавния департамент.

Професор РОБЕРТ БЪРНС е специалист по история на СССР от 19 век насам.

В беседи с наши учени се интересували,дали тяхните учени след като дойдат на специализация в БАН ще имат допир до архивата на Външно министерство.Изказвали се,че колективните стопанства били глупост и безмислица и че руския език щял да погълне българския.Активно се интересували от въпроса,какви американски книги се разпространяват в България и предлагали услугите си за засилване на книгообмена.

През месец май т.г.гост на академията беше американския професор ХАРОЛД СКИЛИНГ,специалист по обществени науки,професор в Канадския университет.По данни на ДЛ"К"в беседи с наши учени от института по история се интересувал по редица въпроси от политически характер,като например има ли разцепление между българския народ във

15

връзка с решенията на XXII конгрес на КПСС.

Чести са случайте някои легаций,особено американската да изпращат различни материали,някои от които и с пропаганден характер до академията,без да спазват за това установения ред.В повечето случай шефовете отнасят материали и ги оставят на пропуски на академията.Уредено е същите да се събират за претопяване,като не им се дава възможност да бъдат разпространявани.

От началото на годината до сега,33 наши учени по различни поводи/конференций,командировки,специализация и др/са посетили капиталистически страни.С болшенството от тях са провеждани профилактични беседи,а с някои са създадени доверителни отношения.

Като по-характерен случай на получен резултат по тази линия в академията,може да се отбележи случая с ДЛ"ЛИ".Същия през месец септември т.г.беше на международен конгрес в ГФР.В един от дните на конгреса,по телефона в хотела му се обадил българския изменник Таранто.По късно,по желание на последния двамата са имали съвместна вечеря. Между другото Таранто показал положителни чувства към България и се интересувал дали властите ще му позволят да посети страната ни.Разказал че присъствува на конгреса от името на ГФР.Завършил бил инжинерство в Англия,специализирал в Париж и сега работи в електронна лаборатория на една от най-големите западногермански фирми.Предлагал научна информация на ДЛ,като се изказалне с това иска да помогне на българската наука.

Поради научното положение което заема в ГФР, Таранто е добра наводка за управление I-ДС.Материалите са изпратени на I управление и са набелязани мероприятия за работа по Таранто.

От проведените мероприятия и получените макар и незначителни резултати се вижда,че работата е всецяло преустроена върху контраразузнавателни релси.Усилията са били насочени правилно за решаване на най-важните въпроси от контраразузнавателната работа в обслужваните институти.

Получени са известни резултати по придобиването на ДЛ с възможности и перспектива да бъдат оформени в агенти и изпълняват контраразузнавателни и разузнавателни

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

задачи.

Сравнително бързо е реагирано и добре е работено по обезпечаването с контрол на чужденците гости на академията.

Подобрено е взаимодействието с линейните отдели и управление I ДС.

Наред с посочените положителни страни в работата,съществуват и някои слабости.

Не напълно са приведени в известност лицата подържащи връзки с учени на Запад.В педагогическия институт и Централната лаборатория по геодезия няма придобити ДЛ.

В работата по чужденците гости на БАН,не винаги са провеждани активни мероприятия,като ВН,обиски и оперативна техника.

Взаимодействието с линейните отдели все още не е на висотата на изискванията.По някои въпроси се получава доблиране,агентурата и ДЛ които линейните отдели имат в академията не ползуват едностранчиво.Това може да се види от факта,че от около 24 агенти и ДЛ,с които линейните отдели разполагат в институтите обслужвани от мене,до сега не е постъпило нито едно донесение.

В началото на годината имаше на отчет само едно ОНД,под псевдоним"Морж",с обект инжинер ДЕНЮ МИЧЕВ ВЕЛЧЕВ,ст.научен сътрудник в секция"Автоматика и телемеханика при БАН.

През месец март делото прерастна в ЛАР,с окраска шпионаж по немска линия.Води се поради лошото политическо минало на обекта и съмнителните му връзки с лица от западните страни и с обект на ЛАР водена от органите на сигурноста в ГДР.

По обекта бяха проведени редица мероприятия. Придобита е ДЛ с добри възможности да отчита поведението на обекта по месторабота.Надежно се работи по обработката на лице за агент,което е близка връзка на обекта и има възможности да реши задачите по разработката.

Предстои да се анализират придобитите материали,да се направи оценка на същите и набележат мероприятия за довеждане на разработката докрай.

През месец април,по данни на ДЛ"СЕ"и ВН беше заведена ЛПР ,с обект ,физик във Физическия институт при БАН.В резултат на активната работа,разработката беше изяснена в срок и с обекта е създаден контакт.Предстои да бъде оформен за агент,с възможности за работа по обект на отдел I при управлението.

За подобрение на работата,считам за целесъобразно да дам следните препоръки.

1.Досегашната практика показа,че взаимоотношенията на учените от БАН и тези на преподавателите от висшите учебни заведения са тясно свързани.Работи се по съвместни задачи,организират се заедно командировки в чужбина,различни конференций и конгреси.При идването на учени от капиталистическите страни,посещават едновременно и наши учени и такива работещи във висшите учебни заведения.Ето защо считам за целесъобразно да се обмисли въпроса за включването на академията и висшите учебни заведения в едно и също отделение.Това би било от полза за работата в академията.

2.Поради утвърждаването от МС на 6 нови институти при БАН,личния състав ще се увеличи от 3200 на приблизително около 6000 души.Едновременно с това,връзките на академията с капиталистическите страни се разширяват,случайте на отиване в капиталистическите страни на наши учени и идването на учени от Запад в академията зачестяват.Съобразно тези изменения в обстановката за работа в академията считам,че от голямо значение за успеха на работата ще бъде изпращането на ОР в прикритие,като Зам.Н-к на Външния отдел при академията.

12.X.1962 година
С о ф и я.

ИНСПЕКТОР ОТДЕЛЕНИЕ I -
-подполковник;

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата :09.10.2015г.Секретар :

Из архивите на ДС

Строго секретно! вх.№ 226

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

№ Т-220
21.II.66 г.

ДО
СЕКРЕТАРИАТА НА ЦК НА БКП
Т У К.-

Д О К Л А Д Н А З А П И С К А

от
Председателя на Комитета за държавна сигурност -
АНГЕЛ СОЛАКОВ.

Другари,

Във връзка с издаването и екранизацията на новата книга на АНДРЕЙ ГУЛЯШКИ "Авакум Захов срещу Джеймс Бонд" на английски език, на 24 януари т.г. заедно с него бяха командировани за Англия и писателите КОНСТАНТИН КЮЛЮМОВ и СТЕФАН ГЕЧЕВ.

Пре вид получаваните напоследък данни, че английските контраразузнавателни органи активно обработват нашите културни деятели и специалисти временно посетили Англия, на К ЛЮМОВ като служител от КДС беше възложена и задачата да бъде неотлъчно с ГУЛЯШКИ и ГЕЧЕВ и не допусне подобни действия спрямо тях.

Няколко дни преди заминаването на групата се получиха данни, че завеждащия културните въпроси при посолството ни в Лондон и първи секретар ПЕЙО ГЕОРГИЕВ БОЗОВ проявил особено голям интерес към КЮЛЮМОВ, като се стараел да разбере къде работи и причините за изпращането му в Англия. Освен това той се обадил от телефона на посолството в квартирата на писателката ЛИЛЯНА СТЕФАНОВА, намираща се на специализация в Лондон и се поинтересувал какво представя-

Из архивите на ДС

ва КЮЛЮМОВ, изказал се, че той бил подозрително лице и изразил недоволството си от неговото предстоящо отиване в Лондон, тъй като издателството "Касел" било поканило само ГУЛЯШКИ. (Издателството "Касел" не[е]канило лично др.ГУЛЯШКИ. И тримата са командировани за сметка на КДС). Въпреки, че СТЕФАНОВА обяснила, че КЮЛЮМОВ е писател и имал написани книги, разкази и сценарии, БОЗОВ упорито защитавал своята версия.

След пристигането на групата в Лондон, БОЗОВ провеждал с нищо необяснима линия на пълна изолация на КЮЛЮМОВ от групата, въпреки, че и тримата бяха изпратени с една и съща задача. Още с пристигането на самолета на летището БОЗОВ попитал за ГУЛЯШКИ и взел само него в колата си, а останалите двама трябвало да се придвижат до сградата на аерогарата с автобус. При устройването им на хотел, БОЗОВ отново разделил групата, като настанил ГУЛЯШКИ сам в отделен хотел. Организирал деловите срещи, обедите и вечерите с представителите на горното издателство и представители на английския печат така, че КЮЛЮМОВ да не можел да присъствува на тях.

С тези свои действия БОЗОВ е разкрил принадлежността на КЮЛЮМОВ към органите на КДС, като дал основание да се счита, че същия е бил изпратен със специални задачи, разединявал групата и пречел на нейната работа, с което съзнателно или несъзнателно е улеснил англичаните в провеждането на техните замисли.

Не са редки случаите когато наши оперативни работници изпратени на прикритие във Външно министерство и Министерството на външната търговия биват проваляни главно поради неправилни действия от страна на работещите в тези ведомства.

Въз основа на гореизложеното,

П Р Е Д Л А Г А М:

1. Ако Секретарят на ЦК на БКП намери за целесъобразно да разпореди на Министерство на външните работи да отзове и освободи от същото ПЕЙО ГЕОРГИЕВ БОЗОВ, като същевременно му се потърси и партийна отговорност.

3.- 28

2. Считаме, че случая с БОЗОВ би следвало да се използува за възпитание и предупреждение на всички служители, както в централните ведомства, така и в задграничните представителства за най-строго спазване на инструкцията по държанието и нормите на поведение на задграничните работници. За тази цел да се задължи Министерството на външните работи да изготви писмо в което освен постъпката на БОЗОВ да напомни още един път основните положения от инструкцията.

_____1966 год.
София

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КДС - МС:
(п.) А. Солаков

Строго секретно
Екз. № ___ 41

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

И Н Ф О Р М А Ц И Я

ОТНОСНО: Коментарии във връзка с Конгреса на културата.

Предстоящият конгрес по въпросите на културата предизвиква най-различни коментарии, които се водят сред дейците на изкуствата и литературата.

Според аг.аг."Драгомир" и "Стефан", ДВ "МД и "КИ" Конгреса не се очаквал с особен интерес, защото на него нямало да се поставят наболели проблемни въпроси, а щяло да бъде обърнато внимание на парадната му страна. Затова бил показателен факта, че той щял да продължи само два дни, единия от който ще минел в приветствия и поздравления. Имало и недоволство от лошата организация на събранията и конференциите, които се провеждат в София и страната, защото протичали формално и липсвала база, на която да стават разискванията. Не бил издаден още документ, от който да се виждало какво ще се обсъжда на конгреса, в каква насока ще се развива културния фронт в бъдеще и пр. Поради тези причини и недостатъчната му подготовка се изказали мнения, че Конгреса ще бъде отложен.

Стефан Бакърджиев - преводач от Пловдив се е изказал, че Конгреса се свиква с добри намерения, но се съмнявал, че ще се променят нещата, а след завършването му, не виждал как практически ще се осъществи свободата на творческите съюзи. В този смисъл се изказали и други преводачи, които смятат, че Конгреса е цехов и няма да реши редица наболели въпроси. Съюза на българските писатели и занапред ще продължи да експлоатира труда им за да облагодетелства своите членове. Те смятали, че това положение можело да се изправи ако се създаде

Из архивите на ДС

отделен творчески съюз на преводачите, който да се обособи като самостоятелна единица със собствен бюджет. Намират, че инициативата за свикване на Конгреса е продиктувана от обстоятелството за по-нататъшно демократизиране на порядките в културния ни живот и затова го посрещат със задоволство. Но факта, че тази мярка идвала "от горе" била недемократична и противоречива със съдържанието си.

Редица художници и артисти изтъквали, че др.Павел Матев не е оправдал доверието на ЦК на БКП и не е могъл да сложи ред в насочване на творческите съюзи по проблемните въпроси и в подбора на хората за ръководни длъжности. Срещу него имало отрицателни настроения, защото повече гледал личните си интереси, а малко правел за дейците на изкуството и културата. Дори на подбив се говорело, че той прекарвал повече от времето си в чужбина - от шестте месеца от когато е на този пост, три месеца е бил в задгранични командировки. Въпреки това преобладават мненията, че най-подходящ за председател на Комитета е Павел Матев, защото не бил догматик, за разлика от Г.Караславов за когото имало слухове, че ще бъдел избран на негово място. Ако това станело нашата култура и изкуства щели да бъдат върнати с десет години назад.

Сред журналистите от София коментариите се водят главно по два въпроса: Кой ще бъде новият председател на Комитета и какви въпроси ще се разгледат на него. За проблемите които ще бъдат разисквани някои от тях се изказват песимистично, тъй като много от нещата не били избистрени и неогледани за да бъдат предмет на дискусия.

Много от тях смятат, че за председател на Комитета най-подходящ е да си остане Павел Матев, но има такива които мислят, че трябва да бъде заместен от човек макар и да не е така изявен като творческа личност, но да бъдел с по-добри организаторски и делови качества.

Изказват и мнения, че са назначени някои поети на длъжности, за които не са дорасли. Така например, Леда Милева (sic) е едно недоразумение като директор на Българската телевизия. Според ДВ "ММ" ако останел др.Матев за председател на комитета, "такова набутване на поети тук и там ще продължи"

На отчетно-изборните събрания, които се провеждат в цялата

страна във връзка с предстоящия III конгрес на бълг.журналисти, се поставял въпроса за техните права и привилегии. Изтъквало се, че едва ли има страна, където работниците от печата, радиото и телевизията са по-подценявани така, както у нас. Във връзка с това имало искания на конгреса по културата да бъде поставен въпроса за съдействие относно намаления при пътувания, при телефонни услуги, предимства при получаване на билети и др. Остро се поставял въпроса и за гласуването то на закон за защита на критиката в печата, тъй като в момента много от редакциите били принудени да водят безкрайни дела повдигани от разни опровергители.

На повечето от събранията са отправяни искания за възобновяване на специалността журналистика при СУ "Климент Охридски", като се отстранели допусканите по-рано слабости при приемането и обучението на студентите.

Във връзка с кадрите е реагирано против изпращането на недобре подготвени партийни работници в редакциите на вестниците. Това особено важело за провинциалния печат. Посочен е стремеж на журналисти да преминават на организационна работа, където заплатите били по-високи. По този начин едни от най-способните журналисти "изтичали" от печата и го оголвали. Освен това, се изтъквало, че Съюза на българските журналисти като най-голяма творческа организация, имала право да бъде представена пропорционално и в ръководния орган на Комитета на културата в бъдеще.

Художникът Данчо Данев от Пловдив е изразил големият си песимизъм относно състава на делегатите, за конгреса, тъй като отначало се смятало, че около седемдесет процента от тях ще са творци и само тридесет административни дейци, а впоследствие се приело да бъдат по равно, което криело опасност културата и за в бъдеще да се ръководела от администратори, защото 1 глас много лесно можел да се осигури. На състоялата се окръжна конференция в Пазарджик при избирането на делегати от София е било заявено, че "те трябва да бъдат избрани на всяка цена и коментарии по този въпрос не можело да има". Това е предизвикало остра реакция сред делегатите. Гласуването се е провела без да се спазят елементарни правила - имало е някои от президиума,

Из архивите на ДС

които са гласували повече от един път. От около 600 делегати, присъствали в залата, са били преброени 320 бюлетини. Въпреки това било обявено "пълно болшинство".

Подобна картина имало и на градската конференция в Пловдив, където са присъствали не повече от 120 души, а са били пуснати в урната около 500 бюлетини. Единият от председателите свивал по няколко бюлетини и ги пускал в урната с думите: "Да стават повече!" Самата конференция е минала вяло. След това култ.деец от Пловдив А.Христов е казал, че не би се съгласил да оглави един такъв съвет на културата в града. А Александър Врънгов заявил: "хумористичен спектакъл повтарящ се вече толкоз години".

Отп. в 2 екз.

1-
2-
Изд.Стоименов
Нап.Савова
4.V.1967 г.

НАЧАЛНИК ОТДЕЛ VIII, У-НИЕ II КДС
Полковник: _____

Строго секретно!
Екз. № ___

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

УПРАВЛЕНИЕ VI
ОТДЕЛ I
ОТДЕЛЕНИЕ I

Съобщава: бивш с.с. "Маринов"
Приел: майор Янкулов
на 11.XI.69 г. 10,15 на закрито

С Ъ О Б Щ Е Н И Е

ОТНОСНО: НЯКОИ ИЗКАЗВАНИЯ НА ЗАСЕДАНИЯТА НА БЪЛГАРСКАТА И СЪВЕТСКАТА ДЕЛЕГАЦИЯ ПРИ КЛУБА НА СЪВЕТСКО-БЪЛГАРСКАТА МЛАДА ТВОРЧЕСКА ИНТЕЛИГЕНЦИЯ /ЛИТЕРАТУРНА ГРУПА/

На 17 октомври групата имаше среща в заседателната на в. "Литературен фронт" с редакторите от вестника и други поканени млади писатели и критици. Разговорът започна Любомир Левчев във връзка с Пушкиновия стих, като наблегна, че новаторството и самобитността на Пушкин се състоят в новия израз /свободно разговорната реч/, а не в размерите на стиха, каквито вече познаваме от по-старата френска поезия. Отговори един млад съветски критик /не помня името/, който наблегна на обстоятевството, че и ритмиката и стъпките на Пушкин са самобитни и че те представляват основа на съвременната съветска поезия. Разговорът се прехвърли върху различните тенденции и спорове, възникнали в съветския литературен печат, по-специално позициите на сп. "Новий мир" и "Октябрь", респ. "Молодая гвардия". Олег Михаилов каза, че "Молодая гвардия" застъпва "центристка" позиция и че той лично приема прозата на "Новий мир", но не и теоретичните му постановки. Според него те плащат данък на влияния на Запада и недостатъчно се опират на руската традиция. Атанас Свиленов подчерта, че у нас най-популярен е "Новий мир". Максим Наимович зададе въпроса за приноса на младото поколение в съветската поезия, на което /ако не се лъжа/

Ланщиков отговори, че няма младо и старо поколение, а има само тясна връзка с народа, което е жизнено близко до народа, то е литература. Наимович се поясни, че това е познато още от учебниците, но според него ако новите поколения не внесат нова тематика, нови проблеми, съобразно новото време, то ще се получи литературен застой от преповтаряне на вече казани неща. Светлозар Игов се опита да подкрепи Наимович в смисъл, че марксистко-ленинската постановка по въпроса е свързана с диалектичната борба на старото с новото и че младото поколение, заедно с "младата" част на старото поколение изразяват революционните начала на това ново, след което задълба в общоизвестни положения за необходимост от класов подход, за партийност в литературата и пр. Анатолий Никонов се опита да изясни позициите на "Молодая гвардия" в смисъл, че тя отстоява позициите на социалистическия реализъм, но иска да черпи от народната традиция, като отдава решителен приоритет на руската литература. Смята, че е наложително национално събуждане на руснаците и ясно национално диференциране на литературите на СССР. Без да може да се доизясни разговорът завърши по липса на време.

В редакцията можах да поговоря с Олег Михаилов, който доразви тази теза. Според него основните положения в социалистическия морал се крият в нравствеността на руския човек, в неговата душевност. Това било още едно обяснение защо именно в Русия станало възможна първата социалистическа революция. От тук и естественият афинитет на българите към Русия бил основната предпоставка за тяхното социалистическо оформяне. Възразих му, че това е немарксическа постановка и че боравенето с понятия като "народа въобще" ликвидира класовото начало. Колкото до руския човек и специално руския селянин с неговата душевност, то тази душевност роди както Октомври, така и кулачеството. По моему това е залитане в сферата на национал-шовинизма. Казах му също, че българското русофилство е наистина всенародно явление, но ние трябва да разграничим чорбаджийското "русофилство", което се

48

изразява в симпатия към руския император и руските консервативни порядки, от русофилството на прогресивните кръгове, свързано с представите за Чернишевски и Херцен, а по-късно - с Ленин. Той отново започна да набляга върху "душевността" на руския народ, сродна със социалистическите начала и не стигнахме до никъде.

Научих, че този спор, застъпен от повечето литератори в съветската група и някои наши писатели - Никола Инджов, Михаил Неделчев и др. продължил и в Боровец. Мнението на нашите писатели е, че тези съветски колеги "нещо са пообъркали понятията".

Разговор по този повод имах с Анатолий Ананиев, зам. главен редактор на сп. "Знамя", който се позасмя и заяви: "Никой не се съмнява, че Ленин е ужасно актуален днес, но мъчно можеше да се предположи, че трудовете му в борбата с народничеството ще имат такова значение и в края на 60-те години на века. И то в СССР! Според него тези млади хора плащат известен данък на народнически увлечения и има за какво да се спори с тях.

По моему при тях балансът между патриотизмът и интернационализма е нарушен, затова се стига до залитания. Иначе се изказваха много ласкаво за България, за българската интелигенция, за българския народ.

Друго за случая не можах и няма от кого да науча.

11.XI.1969 год. "Маринов"

СПРАВКА: Българските граждани отбелязани в съобщението са известни на службата ни.

ЗАДАЧА: Да проследи писмено дейността на тяхното и близките до него списания през последните /1967, 1968 и 1969/ години, като даде оценка на следните въпроси: Чувствува ли се известен ръст в тяхното развитие, какви тенденции се наблюдават - за утвърждаване на новото и прогресивното или на закостенялото и

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

49

упадъчното, какви буржоазни теории се прокарват, по какъв път и от кого, как се претворяват партийните указания в литературата и отношението към линията на ЦК на БКП, кои автори се печатат най-често и от каква народност са те - наши и чужди и пр.

МЕРОПРИЯТИЕ: да се установят кои други български писатели са участвували в дискусиите и от подходящите вземат сведения, след което подготви справка за ръководството на МВР и съветниците.

Срок: 20.II.1970 г. Каменов

11.XI.1969 год. Майор: Ив. Янкулов

Отп. в 2 екз.
1-ЛД-СБП
2-VII отдел
Изп. Янкулов
Нап. ВЗ
22.XI.1969 год.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

ДЕКЛАСИФИЦИРАН
07.03.2006
§ 9 от ПВР - ЗЗКИ
Н-ик отд. П. Атанасова

1

Строго секретно!
Екз. № 2

МВР — УПРАВЛЕНИЕ VI-ДС
Вх. № 226 от 9.I 1971 г.

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД

За работата на отдел I, у-ние VI ДС
през 1970 година.

Оперативната обстановка през 1970 год. по линия на отдела се характеризира с все по-засилващ се интерес от чуждите разузнавания, организации и институти, провеждащи идеологическа диверсия срещу НРБ, към лица от средите на художествената и научна интелигенция. Особено ярко това се изразяваше при провеждането на международни прояви - конгреси, симпозиуми и др. Тенденцията към увеличаване на научен и културен обмен с капиталистически страни продължава. През годината делегация на БАН посети САЩ и сключи договор за научен обмен с АЙРЕКС. Делегация от представители на последната посети нашата страна и направи "примамливи" предложения за съвместни разработки. Броят на научните и медицински работници, посетили по различни поводи капиталистическите страни се увеличи. Докато през 1967 год. от общия брой на специализиращите извън страната научни работници само 10 на 100 от тях са били в западни страни, то техният процент през 1970 год. нарастна на 30 на 100. Продължават в капиталистическите страни да се намират на гастроли или по договор повече от 1500 души от средите на научната и творческа интелигенция /предимно лекари, артисти и музикални изпълнители/. В капиталистическите страни бяха на турнета Софийската държавна филхармония, радиооркестъра, симфоничния оркестър на гр. Пловдив, симфоничния оркестър на гр. Русе, Софийската народна опера, Младежкия театър и др. състави. Някои от участвуващите в съставите или били по договор в капиталистическите страни стават про-

Из архивите на ДС

водници на нездрави тенденции и явления в областта на науката и изкуството, главно под влияние на идеологическата диверсия, провеждана от противника. Често пъти там те установяват връзки с изменници, невъзвръщенци за сдобиване по незаконен път с валута, не се изпълняват поетите задължения по договорите, някои оркестранти свирят в оркестри, чийто репертоар изцяло е упадъчен. Понастоящем над 25 български изпълнители пребивават на запад с неуредени трудови договори и пресрочен срок за пребиваване. Има една група от изпълнители, заминали по официален път с договори и вече повече от 5 години не се завръщат в страната, като продължават договорите си и валидността на паспортите, но фактически някои от тях са станали невъзвръщенци. С поведението и държанието си там те влияят отрицателно върху част от нашата интелигенция. Създават сред тях впечатлението, че в науката може да бъде признат научния работник или творец, ако той специализира в капиталистически страни или негови произведения бъдат издадени там. Сред изпълнителските кадри се утвърждава, че човек може да уреди своето материално положение само ако отиде на работа по договор в западните страни. В резултат на всичко това изкуствено се създава ореол около западната наука и "много добри" условия, при които са поставени изпълнителските кадри из областта на музиката, театъра, художествената интелигенция и т.н.

Пребиваването на западни научни специалисти в страната ни по пътя на културния и научен обмен в някои случаи от тях се използуваше за събиране на данни, които по-късно ще се използуват по всяка вероятност за провеждане на идеологическа диверсия срещу НРБ. В резултат на някои слабости при подбора и поканването на естрадни и други състави от капиталистическите страни в страната ни се даде възможност на някои от тях да окажат вредно влияние, особено върху съзнанието на младежта.

И през изтеклата година противникът продължи подривната си дейност за разлагане на нашата художествена и научна интели-

Из архивите на ДС

генция и чрез нея внасяне на обърканост, неверие, нихилистично отношение сред обществеността. Вражеските прояви сред интелигенцията бележат една относителна устойчивост. Сред тези среди намира място вражеската агитация и пропаганда, главно срещу политиката, провеждана от партийното и държавно ръководства. Продължи разпространението на вражески слухове, вицове, в отделни случаи писане и разпространение на апокрифна "литература", изразяване на антисъветизъм и национален нихилизъм. В литературата и изкуството продължиха да намират отражение отделни упадъчни тенденции и явления.

Увеличиха се през годината сигналите за бягства зад граница, измениха повече от 15 души от средите на специалистите и изпълнителските кадри.

Важно отражение върху оперативната обстановка даде провеждането на VII световен конгрес на социолозите в град Варна. Отделът активно участвува в изпълнението на мероприятията, указани от ръководството на Министерството и управлението за нормалното протичане на същия. При тази оперативна обстановка отделът подработи някои организационни и други проблеми, които бяха внесени за разглеждане, както следва:

- <u>В ЦК на БКП:</u>

Доклад за някои нездрави тенденции и явления в областта на художествената интелигенция.

Доклад за резултатите от проведеното мероприятие "Орфей".

Над 30 справки за отделни дейци и ръководители от средите на интелигенцията

Справка за станалите инциденти, във връзка с гостуването на английския естраден състав "Роби Рей".

- <u>В ръководството на Министерството:</u>

Из архивите на ДС

4

Предложение за структурно изменение на отдела

Справка за някои нездрави и враждебни прояви в ДО "Българска кинематография".

Справка за проведения през м.октомври в столицата международен панаир на книгата.

Справка относно подривната дейност на противника срещу наши специалисти в западните и развиващи се страни и мерки за подобряване работата на органите на ДС сред тях.

Предложение за екстерниране на ~~[illegible]~~ Добрич и съпругата му.

Силите на оперативния състав през отчитаната година правилно бяха насочени за работа по- най-важните дела на оперативен отчет. През годината оперативният състав е работил общо по 39 дела и 9 оперативни преписки. От тях:

- Дела на оперативна разработка - 10;
- Дела за оперативна проверка - 24;
- Групово дело за оперативна разработка - 1;
- Дела за оперативно наблюдение - 3;
- Дело за оперативно издирване - 1.

В резултат на активно проведени мероприятия през годината бяха реализирани 3 дела.

- ДОР "Катил" с обект Иван Добрев - писател-преводач, бивш член на БКП, провеждащ злостна противодържавна агитация и пропаганда. Доказано беше, че той е автор на анонимен материал, с който той апелираше към отговорни партийни ръководители да изменят политиката на партията в **надобие** на чехословашката /има се предвид политиката, провеждана от Дубчек/. Едновременно с това предаваше информация на югославските дипломат. Въз основа на това беше предаден на следствените органи, където направи пълни самопризнания. Не беше предаден на съд, поради напредналата възраст.

Из архивите на ДС

- ДОР "Кривогледия" с обект Лазар Цветков - научен сътрудник в Института по литература към БАН. Беше оперативно документирана дейността му за провеждана вражеска агитация и пропаганда и насаждане на антидемократически възгледи сред научни и творчески работници, политически неукрепнали. Обектът бе предаден на следствие, където направи пълни самопризнания и осъди престъпната си дейност. Не беше предаден на съд по политически и оперативни съображения. В процеса на следствието му бяха разкрити 26 лица, които в различна степен са знаели за неговата престъпна дейност, някои от които са се и солидаризирали с него, като по този начин се осъществи предпазването на същите да извършат престъпна дейност.

- ДОП "Паяк" с обект Димитър Йотов, със завършено полувисше образование, по професия учител, безпартиен, временно работещ като електроженист в "Софстрой". За същия бяха получени данни, че пише и разпространява епиграми, афоризми и антинародно съдържание. Оперативно се извърши документация на вражеската му дейност, изразена в писането и разказването на епиграми с вражеско съдържание. Тази дейност е плод на морално-политическото му деградиране, изпаднал в неверие и черногледство, от която позиция извършва и вражеската дейност. Установиха се и някои негови връзки, сред журналистическите и писателски кръгове, които не стоят на здрави идейно-политически позиции. Обектът беше разпитан, направи пълни самопризнания и порица своята дейност. Не беше предаден на съд по оперативни съображения.

По-съществени резултати се получиха и при следните по-важни разработки:

- ДОР "Лисица" - бяха проведени активни мероприятия, като М-15 и М-20 по месторабота и местоживеене, М-Дунав и М-Маринац Съгласуваха се и някои мероприятия зад граница с у-ние I главно ДС, с братските органи на СССР и ГДР, в резултат

Из архивите на ДС

на което се изясни, че същият поддържа престъпни връзки със западногермански гражданин. Потвърдиха се данните за връзките му с изменници на родината, използуване на условности в кореспонденцията и извършване на трансфер на валута. За някои от изменниците на родината има данни, които ги уличават в услуга на чуждо разузнаване. Участвува в уреждане въпроса за специализирането на някои научни работници на запад. През ноември разработката бе разгледана в ръководството на Министерството и бяха утвърдени мероприятия за по-нататъшната работа по обекта.

- ДОР "Хамелеон", киносценарист, безпартиен, уличен в услуга на френското разузнаване. Бешепроведена комбинация за изпращането на обекта в някои социалистически страни /ГДР и ЧССР/, където съгласувано с братските органи по същия се проведоха мероприятия. Поради разкриване на външното наблюдение в СССР, по изказване на обекта, и изпускането му от контрол в ЧССР, не можаха да се получат очакваните резултати. Установени са интересни негови връзки, от които обектът евентуално черпи необходимата му информация, отнасяща се до дейността на ЦК на Партията.

При провеждане мероприятие "Орфей" се получиха интересни данни за обект "Сврака", уличаващия в поддържането на съмнителни връзки с лице от западногерманското търговско представителство. Установи се, че обектът е била сигнализирана от сътрудник на отдел IV, у-ние VI, че причината да не се пуска на запад не е паспортния отдел, а по всяка вероятност този въпрос се решава от Държавна сигурност.

По ДОР "Объркания", научен сътрудник във Философския институт на БАН, се проведоха мероприятия, в резултат на които оперативно беше документирана част от вражеската му дейност, изразяваща се във вражеска агитация и пропаганда. Изясни се, че идейно-политически обектът е деградирал и под влиянието на

обект "Кривогледия" започва да провежда антидържавна дейност. Същият беше разпитан в качеството на свидетел по следствието на "Кривогледия", подробно разказа за дейността му, а също така и за своята. По решение на ръководството бе проведена филтрация и фиктивна вербовка, с цел проверка и оказване на политическо въздействие в положителна насока.

По обекта работата ще продължи за укрепване на здрави идейно-политически позиции и пълно изясняване характера на връзките му с граждани от капиталистическите страни.

По ДОП "Кърлеж", зам.главен редактор на сп. "Българско фото". По обекта успешно беше подставен с.с. "Васил" и чрез М-Родопи "К" се извърши оперативна документация на някои негови вражески позиции в областта на културата и че същият информира американски дипломат за културния живот в страната ни и някои кадрови промени, ставащи в областта на театралното изкуство.

Предстои съвместно с II гл.у-ние ДС да се извърши филтрация на обекта.

По ДОП "Бръмбар", научен сътрудник в Геофизическия институт на БАН. Бяха насочени няколко с.с. Придобиха се данни, че в пияно състояние злослови по адрес на СССР, връзките му с английското търговско аташе и някои други англичани, нямат престъпен характер. Предвид на това, че освен вражеските изказвания, които прави в пияно състояние, друга престъпна дейност обектът няма.

Предстои след оценка на материала да се отиде на контакт с обекта.

Интересни данни се получиха и за обектите "Джеки", "Скорпион", "Католик" и др.

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

От посочените в началото 39 дела през годината са открити 10, както следва:

- Групово дело за оперативна разработка - 1
- Дела за оперативна разработка - 4
- Дела за оперативна проверка - 4
- Дела за оперативно издирване - 1

При провеждане на мероприятие "Орфей" се установи, че някои сътрудници са преминали на предателство, в резултат на което някои от тях бяха взети на разработка.

ДОР "Лицемер", писател-преводач, безпартиен, бивш дипломат, установи се, че същият провежда вражеска агитация и пропаганда. Обработва някои неукрепнали млади писатели и ги насочва към заемане на ръководни позиции в Съюза на българските писатели. Проявява интерес към въпроси от политически и икономически характер, някои от които представляват държавна тайна.

ДОР "Щраус", писател, безпартиен, син на бивш репресиран дипломат. Установи се, че същият поддържа съмнителни връзки със западногермански издатели, извършва антибългарска и антисъветска агитация и пропаганда.

Останалите разработки са открити на следните посъществени данни:

ДОР "Лакей" - съпрузи, писатели, членове на БКП, създали близки връзки с дипломати от френското посолство, уличени като разузнавачи, на които предават подробно информация по редица въпроси от културния живот и икономиката на нашата страна.

ДОР "Хрътка" - с обект литературен критик, безпартиен, от буржоазно семейство. Същият води противодържавна агитация и пропаганда, изразява несъгласие с оценките на партията за

Из архивите на ДС

някои отрицателни явления в литературата, стреми се да утвърждава творци, които не стоят на здрави идейни и естетически позиции.

ДОР "Двуличник", писател-преводач, безпартиен, бивш сътрудник. Установи се, че същият работи нечестно с нас, провежда вражеска агитация и пропаганда и поддържа съмнителни връзки с невъзвръщенци, изменници на Родината във Франция и Англия.

ДОП "Адвоката", писател-преводач, бивш бранник, изгонван от София като несофийски жител, провежда вражеска агитация и пропаганда и се уличава в участие в нелегална група.

ДОП "Изрод", писател, директор на музей, уличава се в подготовката за изпращане неофициално и отпечатване на запад на негови "произведения" с антинародно съдържание.

ДОП "Националист" - научен сътрудник, секретар на Института по органична химия, безпартиен. Установи се, че същият е бил сътрудник на италианското разузнаване и на полицията.

ДОП "Лисица" прерастна в ДОР.

ДОИ "Клеветник" е възникнало въз основа на сигнал, че неизвестен автор на "литературно произведение" е предал в италианското посолство материали с антисоциалистическо съдържание.

През годината в отдела са получени общо 101 сигнала. Общо взето по сигналите се работеше за бързо проверяване на първоначално получените данни, в резултат на което 57 сигнала бяха изяснени. На различни видове отчет бяха взети 11 души. Филтрирани бяха 24 лица, материалите за 5 лица бяха изпратени на други поделения, данните за останалите 17 не се потвърдиха. За някои от лицата бяха пуснати и картони за запрещение.

Из архивите на ДС

204

По-окраска сигналите се разпределят, както следва:

- за шпионаж - 2
- за провеждане на идеологическа диверсия - 12
- за измяна на родината - 30
- за агитация и пропаганда - 33
- членове в нелегални организации - 1
- невъзвръщенци - 4
- други - 19

Някои по-характерни данни, получени през годината при изясняване на сигналите:

Потвърдиха се данните за провеждане на вражеска дейност от някои лица, в резултат на което същите бяха взети на отчет /ДОП "Паяк", ДОР "Хрътка", ДОП "Националист" и др./ Разкрити бяха някои анонимчици, които клеветяха лица от средите на интелигенцията в изложения, писани до различни редакции на вестници или други институти, като Мария Димитрова.и др. Предотвратени бяха измяната на родината на някои лица от средите на музикалните изпълнители.

По време на социологическия конгрес се получиха данни за някои лица, които искаха да осъществят съмнителни връзки със западни социолози. Характера на същите беше изяснен и взето отношение.

Независимо от бързото реагиране по голяма част от сигналите и бързото тяхно изясняване се допускат и някои съществени слабости. Една част от тях не се картотекират съгласно указанието на ръководството, не винаги приключват в определените срокове, все още се допускат слабости и в правилното отчитане на работата по тях.

Общо през годината беше установен по линия на интелигенцията контингент от 814 души, който се разпределя по обекти, както следва:

- Съюз на българските писатели - 86
- Съюз на филмовите дейци - 87
- Българско радио и телевизия - 47
- ДО "Българска книга" и "Хемус" - 54
- Съюз на българските журналисти и редакциите на столичния печат - 62
- Комитет за изкуство и култура - 50
- Съюз на музикалните дейци, Съюз на композиторите и останалите културни институти, имащи отношение към музиката - 60
- СБХ и останалите културни и учебни институти, имащи отношение към изобразителното изкуство - 48
- Съюз на драматичните артисти и столичните театри -20
- Дирекция "Българска фотография", главна дирекция "Български циркове" и някои международни организации - 50.
- БАН и МНЗ - 247

Работата по доустановяване на контингента в обслужваните обекти продължава. Само около 30 % от установения до сега контингент е обезпечен със с.с. По същия в различни периоди освен с.с. са използувани добри наши честни граждани, провеждано е М-Родопи, М-Пирин и др. От анализа на данните е видно, че организирана вражеска дейност в средите на контингента през изтъклата година не е имало. Проявите, които характеризират дейността на същия се изразяват предимно във вражеска агитация и пропаганда, несъгласие с партийната политика в областта на

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

206

науката и изкуството, изменнически настроения, възвеличаване на достиженията на западната наука и изкуство, в отделни случаи изразяване на антисъветски настроения, коментиране от вражески позиции на различни по-крупни мероприятия от вътрешен и международен характер и т.н. Има известно увеличаване на вражеския контингент с лица от капиталистическите страни и стремеж да се отиде на запад.

Общо в края на отчитания период отделът разполага със 101 с.с., от които 58 са сътрудници и 43 осведомители. Болшинството от с.с. са редовно срещани, и няма данни да са провалени срещи по вина на оперативните работници. През отчитания период не са провеждани срещи с 15 с.с., тъй като щата на отдела не е попълнен. При ръководството на с.с. оперативните работници се стремят и спазват точка 21 от заповед № 3500. В повечето случаи на самите срещи уточняват сведенията, получавани от с.с., правят анализ на същите, При съобщаване на данни за отговорни лица, работниците своевременно са докладвали по установения ред. Сведенията са оформяни съгласно указанията и по тях са набелязвани мероприятия и данни за новозасечените лица. Чувствително се подобри работата по осигуряване на секретни пунктове за провеждане на срещи със с.с. Понастоящем по-малко от 10 % се срещат на други неща, които обезпечават до голяма степен спазването на секретност. С всички с.с. има уговорено двустранна връзка за извънредна среща при необходимост. Нямаме случаи на създадени безпринципни отношение на оперативни работници със секретни сътрудници.

Началниците на отделения осъществяват контрол по ръководството и възпитанието на съответните сътрудници при докладването на сведенията, с някои работници преди срещите разговарят и уточняват задачите на сътрудниците. Ръководството на отдела и началниците отделения почти във всички случаи при интересни данни за вражеска дейност или пропуски в работата със

Из архивите на ДС

с.с. отбелязват какво трябва да се извърши.

Недостатъчна е била взискателността за изпълнението на заплануваните мероприятия по сведенията. Все още не е намерен най-целесъобразния начин за контрол на същите.

Недостатъчно се търси лична отговорност за нередовно срещане на някои сътрудници и неизпълнението на заплануваните вербовки.

През годината са вербувани 10 с.с., от които 7 сътрудника и 3 осведомители. Всички са с висше образование, владеещи чужди езици, с добра обща и политическа подготовка, с възможности за работа, както по наши обекти, така и по лица от капиталистическите страни. Няма случаи на несполучливи вербовки.

През годината бяха изключени 5 с.с., от които 4 за нечестна работа с органите на Държавна сигурност /3 са взети на разработка и един предстои да бъде взет/ и един поради липса на възможности за използуването му.

Извърши се проверка на 21 с.с. Основно бяха проверени 8 сътрудника, 4 от които се оказаха, че не работят честно с органите на Държавна сигурност и бяха изключени и взети на отчет. За останалите не се получиха данни за нечестна работа. Проверката се извърши главно с технически мероприятия, М-9 и със сътрудници.

През годината са изведени зад граница за по-продължително време, главно по пътя на задгранични командировки или участие в различни международни прояви, 14 с.с. На всички тях са поставени конкретни задачи и са получени интересни данни.

Трябва да се отбележи, че почти във всички обекти на обслужване е необходимо да се придобият нови с.с. и в момента нито един обект на обслужване не е пълно обезпечен със сътрудници. По-тежко е положението в Българското радио и телевизия,

Из архивите на ДС

208

Кинематографията, творческите съюзи, БАН, МНЗ, висшите учебни заведения и т.н.

През годината има известно подобряване на профилактичната работа, извършвана от отдела, с лица отиващи за по-продължително време на специализация на запад или по други поводи от обслужваните обекти. Оперативните работници са провели беседи с над 80 души. Това ни даде възможност да се сдобием с допълнителна информация, както за условията, при които са поставени нашите учени или творчески работници на запад, за проявите на някои от тях и за методите и формите на подривна дейност на противника.

В резултат на профилактика беше извършена като се използува следствието на "Кривогледия" и бяха разпитани 26 лица, които са знаели за неговата дейност, но не са уведомили съответните партийни и административни органи.

Бяха предупредени с протокол над 10 лица, провеждащи вражеска агитация и пропаганда. На 2 души беше отнето временното софийско жителство.

Общо взето отделът незадоволително помагаше на окръзите за подобряване на работата по линия на интелигенцията. Това не беше и по възможностите му при непопълнен състав. По-конкретна помощ беше оказана на Пловдив, където на място бяха набелязани мероприятия по две дела, които се водят на контрол в отдела - ДОР "Двойник" и ДОП "Пор". Оказана беше помощ на окр.у-ние Враца и В.Търново. Чувствителна помощ се оказа на окр.у-ние МВР Варна във връзка с провеждането на VII световен конгрес на социолозите.

През годината отделът хвърли много сили и средства по обезпечаване нормалната работа на VII конгрес на социолозите и провеждането на мероприятие "Орфей", която дейност отделно е отчетена.

Из архивите на ДС

През годината беше работено и по 7 оперативни преписки на чужди граждани, били на специализация към БАН.

По искане на братските органи беше организирана работата по наблюдението дейността на двама техни обекти: "Зебра" на КГБ и "Шашмата" на ГДР.

През годината отделът правилно е насочил вниманието на оперативния състав към решаване на най-важните въпроси в обслужваните обекти. Има чувствително подобрение в конкретизирането на оперативната работа и документиране престъпната дейност на обектите. Установен беше голяма част от вражеския контингент. Подобри се работата със с.с. По-бързо се изясняваха сигналите за вражеска дейност.

Все още се допуска пресрочването на изпълнението на запланувaните мероприятия, както по делата, така и по сигналите. Ръководството на отдела и отделенията все още не са успяли да осъществят пълен контрол за изпълнението на същите.

Допускат се слабости по регистрирането и отчитането на работата по сигналите.

Все още незадоволителна работата по наблюдение дейността на лицата, били в капиталистическите страни по различни поводи след тяхното завръщане в страната ни.

София, 8.I.1971 год.

Отп. в 2 екз.
1 - VII отдел упр. VI
2 - I отдел упр. VI

Н-К ОТДЕЛ I, У-НИЕ VI ДС
Полковник:_____

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

19

Строго секретно!
Екз. № ___

С П Р А В К А

ОТНОСНО: Организация на оперативната работа по културните и научни дейци пребиваващи в чужбина за продължително време на работа, гастроли, специализации и международни прояви.

Съгласно 421-то разпореждане на МС на НРБ правото да изпращат на дългосрочни специализации, гостроли и работа в чужбина на артисти, певци, инструменталисти, художници и др. представители на творческата интелигенция е предоставено на КИК (в лицето на импресарска дирекция към ГДБМ, ДП "Български цирков" и творческите съюзи, Бюро "Естрада" към МВТ и Комитета по туризма към МС.

От горното е видно, че за сега в НРБ няма създаден специален централизиран орган, институт или организация, която да е оторизирана да решава тези въпроси. Съществуващата в това отношение децентрализация в някои случаи предполага различни методи на работа, различно отношение към възникналите проблеми и задачи за решаване и в крайна сметка по един или друг начин дава отражение и върху създаването на най-правилна организация на политическата и оперативна работа по културните дейци пребиваващи в чужбина за продължително време и гастроли.

От данните, с които разполагаме е видно, че през последните няколко години значително се е увеличил броят на българските граждани пребивавали и пребиваващи в чужбина по линия на двустранните културни спогодби и договорната система предполагаща трудовото им заангажиране

в различни културни институти, забавни и увесилителни заведения.

Към 1.VI.1971 г. в социалистическите, развиващите се и капитали стическите страни пребивават на работа,специализации и на гастроли около 2000 български оркестранти, певци, естрадни и циркови изпълнители, режисьори, артисти и композитори, от които около 500 души във Западна Европа, ОАР, Алжир, Тунис, Куба и САЩ.

Значително е нараснал и броят на съставите и изпълнителите излизащи зад граница за краткосрочни гастроли и командировки. Само за първото шестмесечие на 1971 г. по тази линия в капиталистическите и развиващите се страни са пребивавали над 1300 български граждани включени в колективите на Софийската народна опера, Софийската държавна филхармония, централният куклен театър, Балетно студио "Арабеск", Народният театър "Иван Вазов", Младежкият театър, Хор "София" към ГДБМ Сим. оркестър на БРТ, Държавен ансамбъл за песни при БРТ и др.

При това следва да се отбележи, че посочените цифри отразяват излизанията само на съставите обслужвани от отдел I при у-нието, без да са посочени тези към които имат отношение Софийско и окръжните управления на МВР.

Увеличен е и броят на научните работници пребиваващи по различн поводи на Запад. По линия на обектите на обслужване в отдела задграничните командировки, специализации и участия в различни международни прояви се уреждат от БАН и МНЗ със заповеди на ръководствата.

От данните с които разполагаме е видно, че напоследък под влияние на идеологическата диверсия на противника сред част от творческата и научната интелигенция се очертава тенденция към засилен стремеж за излизания в капиталистическите страни,в основата на който лежи интересът към материалното облагодетелствуване и желание за "творческа изява" и "признание" на Запад.

Попаднали под ударите на западната пропаганда често пъти някои дейци на културата, науката и изкуството търсят различни начини, пътища и средства за осъществяване на своите цели и намерения. Не са редки случаите на установените лични контакти със западни граждани , фирми, научни институти, импресарски къщи, служители от дипломатическите представителства и др. с цел уреждане на т. н. "лични покани" за специализации, конгреси и симпозиуми, договори за гастроли, работа и пр.

Отчитайки и оценявайки ролята, мястото и перспективите на интелигенцията в социалистическото общество, противникът работи упорито сред пребиваващите български граждани в чужбина. Жонглирайки с "над-

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

класовото" "надпартийно" изкуство, култура и наука, в името на "свободата" на личността, личната инициатива за преуспяване, изява и творчество, западните идеологически и разузнавателни централи търсят и прилагат най-различни форми за морално-политическото разлагане и обработка на тази категория наши граждани, някои от които в резултат на това стават и сами проводници, изразители и пропагандатори на идеологическата диверсия на противника. Практиката в това отношение показва, че след подобна обработка редица граждани от средите на интелигенцията пребивавали на Запад се заангажират и с прояви и дейност имащи ярко изразена вражеска насоченост. Има някои случаи, които ни дават основания да подозираме няколко лица от обслужваните обекти в услуга на чуждото разузнаване (ДОР "Лисица", ДОП "Скорпион", ДОП "Джеки" _____ _____ и др.) Налице са много примери на невъзвращенство, вражеска агитация и пропаганда, преклонение пред западният бит и морал, изкуство и култура, наука и техника, идейно и политическо обърквание, пренасяне и материализиране на западни модернистични и формалистични течения и др.

Оперативната работа по обслужване на излизащите зад граница ж се води в следните направления.

- предварителна проверка на кандидатите с оглед недопускане на неподходящите.

- изучаване поведението на кандидатите преди заминаване, по време на престоя им в чужбина и след завръщането им.

Една от задачите стоящи пред оперативния състав е изучаването на морално политическите качества на лицата от обслужваните обекти като се обръща внимание на онези дейци, които се явяват по-перспективни и за които има вероятност да бъдат командировани в чужбина. Това се осъществява чрез провеждане на разговори с отговорни ръководители, от които се установява тази категория лица и се събира известна информация за техните политически, творчески качества, перспективност и пр. Чрез сътрудническия апарат се придобиват по-конкретни данни за политическите прояви и мироглед на тези лица, творчески амбиции и удовлетвореност, морален облик, материално състояние, отношения в семейството, връзки с чужденци и пр. Използува се и информацията, която дават различните картотеки при министерството.

Из архивите на ДС

Между отдела и съответните служби от обслужваните обекти натоварени с уреждане на задграничните командировки (междун. отдели, личен състав и др.) съществува договореност за предварително съгласуване на кандидатите преди окончателното им определяне, с оглед отклоняване на неподходящите. На последните, ако са известни за възможността да пътуват се изтъкват локални мотиви без да им се даде възможност да разберат, че не им се гласува доверие. В това отношение понякога се стига до значителни затруднения особено по линия на музиката, тъй като в повечето случаи ангажирането им за гастроли на запад се урежда по собствена инициатива и дори се сключват предварително договори. Допуска се и известен формализъм в проверката, поради голямия брой на пътуващите. Понякога по различни причини не се извършва и предварително съгласуване ~~изследване~~.

С паспортните преписки на кандидатите се запознават оперативните работници отговарящи за обекта и се дава мнение подписано от началника на отделението. Отбелязва се и с кои лица оперативните работници ще проведат профилактична беседа.

Преди заминаването на лицата същите се изучават допълнително доколкото това е възможно чрез с.с., с оглед придобиване на оперативна информация върху анализа на която се организира по-нататъшната работа - установяване на контакт, наблюдение чрез други лица или проверка чрез технически мероприятия.

Оперативен контакт се установява с лицата, които по своите творчески и лични качества, произход и достъп до държавни тайни представляват интерес за противника. Разговорите, които се провеждат имат преди всичко профилактичен характер и създават условия за придобиване на информация след завръщането. Понякога се поставят и общи задачи - обръща не на внимание на поведението на други българи с които ще имат контакт в чужбина и др.

Оперативното наблюдение на лицата намиращи се за по-продължително време в капиталистическите страни като цяло не е ефикасно. В отделни случаи когато на едно място са събрани по голям брой лица се правя усилия за включване в групата на секретни сътрудници, вербоват се такива специално за случая, или се използуват други подходящи лица. При необходимост към дадени групи или отделни обекти се маршрутират секретни сътрудници.

Из архивите на ДС

На отдерни лица по времепрестоя им на запад се контролира корес понденцията с оглед долавяне плановете и намеренията им и се анализира евентуалната им ерозия под въздействието на идеологическата диверсия на противника.

За онези лица, за които се получат данни за евентуални изменнически намерения или друга подривна дейност се организирва "временното" им повикване в страната по представляващи интерес за тях поводи и се осуетява повторното им заминаване.

Трябва да се отбележи, че извън арабските страни, където има по компактни маси от наши специалисти - предимно медицински персонал, малко се използуват възможностите на Първо главно управление и диплома тическите представителства както за наблюдение на пребиваващите така и за придобиване на разузнавателна информация.

За оперативно наблюдение на по-голями групи заминаващи на гастроли и други международни прояви се използуват секретни сътрудници и др. лица, които понякога се ръководят от О.Р. включени в групата.

Работата по пребивавалите на Запад за по-продължителен период се насочва към изясняване евентулално настъпилите изменения в мирогледа, творчесството и поведението им. Основната дейност в тази насока се извършва чрез с. с. На някои се контролира и подлага на анализ външната кореспонденция с оглед разкриване на агентура на противника.

За подобряване на оперативната работа би оказало положително въздействие взаимния обмен на информация с органите на КГБ за поведени ето и проявите на лицата пребиваващи по различни поводи в капиталистическите страни.

НАЧАЛНИК ОТДЕЛ I, У-НИЕ VI ДС
Полковник:

Написано в 3 екз.

№ 1 -
№ 2 -
№ 3 -
Изп.- Козловски
Нап.- РК/9.VI.1971 г.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно!
Екз.№ 3

МВР — УПРАВЛЕНИЕ VI-ДС
Вх. № 10245 от 2 НОЕ 1971 19 г.

Др. Ст. Жулов

21

Др. Боев-Бе
Др. Петков
за ползване
4.XI.1971 год
Крвазарев

ДОКЛАД

На отделение II, изнесен пред ръководството на управлението.

Отделение II, на отдел I, VI управление е създадено през м.IX.1970 г.със задачата да обезпечава в контраразузнавателно отношение идеологическите институти, в които основно е съсредоточена интелигенцията по линия на печата, музиката, театъра, изобразителното изкуство,фотографията и международните отдели на някои обществени организации, като УСПС, ОФ и др.

По-конкретно задачата се изразява в своевременното разкриване, предотвратяване и пресичане на вражеската дейност и проявите на идеологическата диверсия в тези среди,като същевременно се изучава стила, силите и средствата на противника прилагани в тази насока срещу нас.

В полезрението на оперативния състав от отделението, който брои 7 души/включая началник отделението/ са 47 институти по линия на СБЖ, СМД, Съюза на композиторите, Съюза на драматичните артисти в България, Съюза на българските художници, Комитета на българските жени, УСПС, Българския експерантски съюз, Комитета за изкуство и култура с неговите поделения - с общ списъчен състав 14,900 служители.

Както е известно болшиноството от художествената ни интелигенция стои на здрави позиции и последователно провежда партийната и държавна политика в областта на изкуството, въпрос,който давам само констативно и няма да го засягам понататък в настоящето изложение.

По ориентировъчни данни броят на лицата от вражеския контингент по ~~линия на~~ в обезпечаваните обекти е 600-800 души.

По конкретни данни, към 1.IX.1971 г. тойзи брой е 393 и се разпределя както следва:

Из архивите на ДС

2.- 34
АТС

а) По линия на СБЖ, БТА, София-прес и редакциите на столичния печат - 103.

б) По линия на СИДейци, Съюза на българските композитори и останалите културни и учебни институти имащи отношение към музиката - 60.

в) По линия на Комс с някои негови поделения - 50 души.

г) По линия на Съюза на българските художници и останалите културни и учебни институти, имащи отношение към изобразителното изкуство - 58.

д) По линия на драматичните артисти в България и столичните театри - 60.

е) По линия на ДО "Българска фотография", Б.Циркове, Комитет за защита на мира, Комитет на българските жени, Б.Е. Съюз, Международните отдели на НС на ОФ и ЦСПС и Профсъюзната школа - 62.

Характеристиката на вражеския контингент, накратко, въз основа на анализа по три основни признака - произход, обществено положение и естество на вражеските прояви може да се даде в следната насока:

По произход: 50% от установения ВК са лица от БХ, легионери, бранници, офицери от царската армия, лица поставили се в миналото в услуга на полицията, Абвера и гестапо, белоемигранти стоящи на нелоялни позиции, участници в разтурени нелегални организации, лица следвали и живяли дълги години на запад.

30% от лицата са синове и дъщери на горепосочената категория лица.

15% от лицата са от наш социален произход, но известни като неукрепнали в политическо отношение, правещи вражески изказвания по отделни поводи, не чужди на немски намерения, но без да предприемат агитационни или някакви организационни прояви.

5% са лица, членове на БКП, но непоследователни в

Из архивите на ДС

3.- 25

АПТ

политическите си възгледи. Повечето от тях се водят на дела по оперативния отчет.

Само информативно ще съобщя, че в работата ни по контингента вземаме под внимание и обстоятелството, че в обектите ни работят 42 души евреи, 12 души политемигранти, 24 граждани от турски произход, 8 души със смесени бракове и отделни единици от английски, югославски, френски, немски, австрийски и арабски произход лица.

Общо от обектите ни има 19 души изменници на Родината, изменили в периода от 9.IX.1944 год., 4 от които активно работят срещу нашата страна, по-точно-сред нашите среди.

II. По общественото си положение и популярност

По своето обществено и административно положение повечето от лицата от ВК са изпълнителски кадри - редактори, артисти, художници, музиканти, технически персонал. Заемащите ръководна административна работа и ползващи се с обществена известност са 4% от установения ВК./ 15 човека/.

III. По прояви

Проявите на ВК, по наличните данни, се изразяват предимно във вражески коментарии (недоволства, клевети, вицове) по адрес на социалистическата ни действителност, окивени и подозрителни връзки с чужденци, в това число с дипломати от капит. страни, модернистични увлечения и преклонение пред западното изкуство и изменически намерения.

Нямаме данни за лица, които да стоят определено на маоистки или ревизионистки позиции. В това отношение съществуват само потенционални, с неизбистрени идейни възгледи, нелоялно настроени към народната власт лица, които могат да се изявят в тази насока при една евентуална промяна на международната и вътрешна обстановка.

Например: Художник, който украсява четката си с цитати от МАО; бивш ръководител на идеологическия фронт, който пише и съхранява ръкописите си за "по-добри времена", вицове с прокитайски оттенък и пр./

Из архивите на ДС

Нпоследък са получени непълни, все още неясни/ но не противоречиви/ данни и за намерения да се извади легална организация на есперантисти с вероятни дъновистки или промасонска насоченост.

От състава на отделението се водят 13 дела на оперативен отчет, от които само едно ДОР, а останалите ДОП. По интересните, основни за нас са:

1. "Джеки" - 1968-пресрочено - с окраска идеологическа диверсия и шпионаж. Прекатегоризира се в ДОР.

2. "Скорпион" -1969 - с окраска шпионаж. Ще се иска продължение с 1 година, каквото се регламентира с инструкцията по отчета.

3. " Масон" - професор по музика - идеологическа диверсия, масонство, напоследък нелегална организация.

4. " Смок" -1968 - идеологическа диверсия в изкуството, прекатегоризира се в ДОН.

5. " Кърлеж" - 1968 - идеологическа диверсия и шпионаж. Предстои филтрация на обекта.

Темпът на водене на делата е незадоволителен.

За това съществуват обективни и субективни причини; текучество на оперативния състав от 1967 година насам, поради станалите административни промени; значителния период от време през който отделението е работило с непълен състав; недостатъчната теоретическа и практическа подготовка на оперативния състав и не на последно място от ~~оперативно~~ субективно естество и пренизената взискателност в рамките на отделението.

По работата със сигналите:

Техния общ брой в отделението е = 64.

По о.р-ци - Ангелов - 12
Ченешев - 3
Стоянов - 14
Евгениев - 14
Петков - 17
Кутелов - 14

Из архивите на ДС

5.- 37

443

По своя характер сигналите са предимно за изменически намерения, вражески изказвания, подозрителни връзки с чужденци и само незначителен брой от тях са за идеологическа диверсия в областта на изкуството и печата.

По наше мнение съществуват две тенденции по отношение на сигналите:

а) Разширяващия се международен културен обмен и оттам увеличаващия се брой на излизащите зад граница културни дейци ще дава своето отражение и в близкото бъдеще да се увилачава броя на лицата с намерения по легални пътища да изменят на Родината. Една голяма част от тях стават невъзвращенци.

В тази връзка ще отбележим и засилващия се интерес да се излиза на запад и увеличаващия се брой на сигналите за корупция, морално деградиране, задържания от полицейските органи, фалшификация на документи и пр. от пребиваващите по разни поводи на запад български интелигенти.

б) Сложната международна политическа обстановка, засилената идеологическа борба, активизираната вражеска подготовка срещу нашата страна и в близко бъдеще ще дава своето отражение за един променлив процент на колебаещи се в идеологическо отношение отделни среди на интелигенцията /главно сред хората от втора ръка/без да имаме съществено увеличение на сигналната работа в тази насока. Така, че колебанието в броя на сигналите, гледано от този аспект, не ще бъде изненада за нас.

По интересни сигнали по които понастоящем отделението работи са:

= Бети - пише свои материали, които съхранява за публикация за "по подходящи времена".

= Ева - връзка на френски дипломат и любовница на арабски принц, възнамерява да измени на Родината и да разкаже по "Свободна Европа", истината за нашата страна.

Из архивите на ДС

= Родопски - журналист, при своето посещение в СССР заявил, че договора между СССР и ГФР се явява предателство по отношение на България и че политиката на СССР не съответствува на интересите на народа.

= Анонимчик - син на български дипломат в ГФР или ГДР пред туристи на СССР на "Златни пясъци" заявил това лято, че в България никой вече не обича СССР.

= Обработка и измяна на цели групи от цирка при предстоящето им турне в чужбина.

= Предотвратяване на изменическите намерения на група художници за Франция.

= Наличие на 3 карабини в лице от Ботевград.

= Изясняване характера на събирания на артисти в дома на интелектуалец от София, където се обсъждали проблемите на театъра.

= Маринов - подозрителни връзки с лице уличавано като бивш агент на УДБА.

= Гизела- уличавана като агент на Гестапо и УДБА- разпръснала_изборни бюлетини пред дома си преди провеждането на изборите.

= Изясняване на улики за нелегален канал за връзка с чужбина.

= Наличие на оръжие у известен български скулптор- наскоро реализиран сигнал и др.

Останалите сигнали са за вражески изказвания, изменически намерения, за вицове, трансфер на валута, притежание на обари в чужбина, употреба на наркотици и др.

Както е известно основното средство за решаване на задачите, стоящи пред отделението е сътрудническия апарат, чийто общ брой при нас е 32 души.

Ръководството и възпитанието им се осъществява от оперативните работници, както следва:

Иван Иванов - 3 /"Пиер", "Страхил" и "Моряка"/.

Борис Ангелов- 8 /"Максим", "Стефан","Любка","Колев" "Любчо""Рилски","Методиев","Огнян"/.

Цветан Петков- 2 /"Дипломат" и "Камертон"/.

Янко Кутелов- 10 /"Семерджиев","Стоянов","Моряка", "Иванов", "Катя" "Люляк","Одилия", "Ана", "Георги", "Патриот" .

Кирил Евгениев-4 /"Кирил", "Елена",Юдит" ,"Камен"/.

Янчо Ченешев- 5 /"Мак", "Леонардо", "Петров","Морски" "Микел".

Венцислав Стоянов - 1 / "Ивайло"

От сътрудниците 28 са с висше образование, западни езици владеят -26, с известностсе ползуват -6.

По възраст: 16 са между 30-40 години, 12-между 40-50 години и 4 - между 50-65 години.

Средно един работник ръководи и възпитава близо 5 сътрудника, докато виждаме те не са разпределени равномерно. Тяхното разпределение не е равномерно и по обекти, например:

БТА - 5

ДВФ - 1

Опера та 4

София-прес -1

СБХ -4 и т.н.

Липсва сътруднически апарат в издателството на българските художници, Профсъюзната школа, Международния отдел на ЦСПС, БЕСъюз, висшите учебни заведения и др.

Конкретно по разработките работят 8 с.с., 14 - по контингента и сигналите, 10 -са блуждаещи, за обща информация и 6 въобще - не се срещат.

Общо със сътрудниците са проведени към днешна дата за 1971 година - 178 срещи с 152 сведения;средно сведения

Из архивите на ДС

на сътрудник -по 5, като за някои от тях тази цифра е 18 - 20 - 24 сведения за периода.

През последните 3 години са извършени вербовките на 5 сътрудника и 3 явочни квартири; изключен е един сътрудник - поради хронично заболяване и негодност да се ползува повече.

По профилактична работа:

Общо взето тя отговаря на възможностите ни, но е недостатъчна съобразно изискванията.

Средно годишно се провеждат 15-20 срещи на на о.работник с лица пребиваващи по различни поводи на Запад.

Предупредени са 6 от лицата, изявили се като най-върли разпространители на вражески вицове;

Разколебани са измеческите намерения на 12 лица, между които 5 протичащи като обекти или техни връзки от оперативния отчет / в момента се работи за завръщането на млад наш пианист от Франция/;

Предотвратено е сключването на 2 неизгодни за наши състави договори за гастроли в чужбина;

Екстерирани са от страната за нелоялно отношение трима чужденци, дошли по линия на нашите институти;

Осъществяват се множество контакти с ръководители на състави и чрез тях са провеждани профилактични беседи, на цели групи и др. подобни.

Предстои ни в тази насока да подобрим връзката си с личните състави на институтите за предотвратяване назначенията на политически неподходящи лица, а също така да засилим информацията си за главните фирми, институти и отделни лица от Запад, работещи срещу оперативно наблюдаваните от нас среди.

По работата ни с окръзите можем да кажем, че е слаба, незадоволителна. Считаме за целесъобразно да се увеличи броя на командировките на състава по окръзи, да се вземат на контр

Из архивите на ДС

9.- 41
147

отделни разработки и сигнали /към 1972/73 година/ и периодично окръжните управления да информират в съответни обзори за тенденциите сред интелигенцията в дадения окръг.

През изтеклия едногодишен период началникът на отделението е работил по следните проблемни въпроси: установяване и категоризиране на ВК, възстановяване на замразения сътрудническ апарат, активизиране на работата по сигналите, по всички от които има съществени резултати, но не са решени докрай.

Относно сигналите и методът на работа в отделението:

Въпросът има много страни; ще засегна само основните от тях:

= По работата с хората.

Кадрите в отдела са с добър организационен опит. Проявяват умение да изслушват и ценят мненията на оперативния състав. Има стремеж полезното да се внася в практиката. Недостатъчна е все пак взискателността към отделния работник.

= По плановостта и проблемността в работата.

Плановост в отделението и отдела съществува, но тя все още е в рамките на годината. Има само незаписани още никъде идеи за работата в отдела през 1975 -80 години; не е ясно какво ще се прави тогава, обосновано от съответните социологически прогнози за развитието на нашето общество тогава; все още не знаем структурата, кадрите, плановете и програмите на институтите работещи срещу нашите среди и срещу нас - като МИП осъществил 5-годишна програма срещу соц.страни, Гьоте институт, Къщата за изящни изкуства в Западен Берлин и др.

Необходимо е да се подобри и проблемността на работата при отделния работник - за едногодишен период да разработва даден проблем от което ще се появи оперативна стойност документ обзорна справка по линията, по контингента, по проблемите за работещите интелигенти зад граница, по стила на работа, прилаган от западните творчески институти срещу нас и пр. Такова постановка на въпроса би стимулирала оперативния работник, работата по проблема би го обогатила, а крайния резултат ще очертае по-ясно и неговия оперативен образ.

Из архивите на ДС

Накрая ще отбележа,че стилът и методът на работа в отделението сега се формират, сега се изграждат, причина за което е новият състав и краткия срок изминал от създаването на отделението.

За работата ни с братските органи:

Сегашният оперативен състав и състояние на работата в отделението не позволяват да правим някакви оценки или препоръки за координацията ни с братските органи. По конкретни въпроси от разработките и сигналите ние сме търсили или оказвали съдействие по единични случаи с другарите от СССР,Полша, ГДР,ЧССР.

Относно кадрите в отделението:

Кадровата характеристика по начало е труден,отговорен и деликатен въпрос. Преди всичко поради важността на въпроса и защото критериите за оценка на един оперативен работник са твърде много.

Но в стремежа да бъдем максимално близко до обективността, като изхождаме от критериите партийност,теоретическа и практическа подготовка, житейски опит, познаване на оперативната обстановка-въпрос от който преко се влияе и самостоятелността в работата и личния характер на сегашните кадри в отделението, можем да кажем следното:

Общо:Отделението е с попълнен щат, всички оперативни работници са членове на Партията,половината са без теоретическа подготовка, а практиката е все още малка. В основни линии у всеки е изградена общата представа за характерните особености по отделните направления, бързо бяха създадени значителен по брой доверителни контакти, има стремеж да се гледа в перспектива. Колективът се случи с добре сработвани се характери - при усложнените битови условия хората имат усет за взаимопомощ, отстъпчивост когато е необходимо,съществуват отношения на другарство и разбирателство. Известно съдействие в това отношение има и партийната група със своята дейност.

Из архивите на ДС

11.- 43

Персонално:

Петков – ст.лейт., разузнавач VI ст., историк, без теоретическа подготовка. От една година е на работа. Има необходимите делови качества за оперативен работник. Член е на партийното бюро. Фактическа оценка за оперативните му качества ние ще можем да правим ~~известен, необходим период~~ след завръщането му от школата, на която предстои да отиде.

Евгениев – лейт., VI степен разузнавач, завършил е ВИТЗ. На него сега разчитаме да се изяви след като е завършил школата. Проявява елементи за комбинативност в работата. Има данни да се развива и може да се очаква, че в края на 1972 г. неговата характеристика ще бъде обвързана с конкретни факти за успехи в работата му.

Кутелов – лейт., VI степен разузнавач, с висше образование ВИФ, а понастоящем следва задочно право. Той е без теоретическа подготовка и малка практика. Изпълнителен, инициативен, има две самостоятелни вербовки. Работи по сериозно отчетно дело. Дава основание да се каже, че подлежи на развитие.

Стоянов – лейт., VI степен разузнавач, историк, завършил школата, без практика. Наскоро извърши първата си вербовка. Започна работа и по едно от отчетните дела. Оценка за работата му ще можем тепърва да правим.

Ченешев – лейт. VI степен, завършил в Полша, владее полски език, семеен сдете, с твърде лоши битови условия за семейството му. Той е без теоретическа подготовка, с близо една годишна практика. Тепърва изгражда умението си да работи със сътруднически апарат, но за сметка на това е специалист по проблемите, по които ще работи.

Прибързано ще бъде да се дават някакви по-дълбоки оценки за работата му. Можем да очакваме, че ще се изяви и със собствена инициатива по решаване на проблемите на неговия сектор

За някои трудности в отделението и предложения за подобряване на работата:

Из архивите на ДС

1) Отделението ще стъпи на крака в края на 1972 година /двама о.р-ци бяха на школа през 1970/71 г. и 3-4 ще заминат през 1971/72 г./.

Въпреки това ние през този период считаме, че цялостно ще установим ВК, ще подобрим вербовъчната работа, ще решим проблема и за явките. В намален състав ще активизираме работата по 3-4 основни дела от оперативния отчет - "Джеки", "Скорпион", "Масон", "Смок" - за тяхното успешно приключване. И по сигналите, в зависимост от характера им, за в бъдеще ще решаваме само сериозните, неотложните.

Като прибавим усилието и времето, необходимо за справки по текущата работа, преписки, проверки, установка-считам, че ако поставяме за цел и нещо повече-няма да бъде изпълнено.

Някои предложения:

Към ръководството на управлението:

1. Чрез ръководството на Министерството да се засили контрола да се дава отговор от уведомените поделения и работници, по сигналите, давани от наши сътрудници. В практиката това не се изпълнява, а то би позволило с общи усилия да се извършва системна проверка на сътрудническия апарат в системата на цялото министерство.

2. Да се въведат в практиката нови дневници за секретното деловодство на отделението /или отдела/ в които освен сега съществуващите графи да се открият нови-за какво се отнася документа, какво е разпоредено и какво е изпълнено. Те могат да се водят от секретарките на отдели.

3. В рамките на управлението - чрез VII отдел-да се въведе система за обобщаване /по-точно колекциониране/ на положителния опит, като се отразяват/описват/ писмено различни комбинации от оперативната практика. Това ще бъде полезно, особено като се има предвид значителния брой на младите оперативни работници в управлението.

4. Чрез ръководството на управлението да се координира

Из архивите на ДС

13.- 75

727

и подобри работата ни с ПГУ по линия на пребиваващите повече от 6 м.зад граница наши творчески дейци.

Съгласно заповедите ще се обезпечават оперативно от ПГУ, а нашето управление подготвя обзора за контраразузнавателната работа провеждана по тях.При това е изключително оскъдна информацията,която ПГУ ни изпраща за проявите на тези среди.

Към ръководството на отдела:

1. Предлагаме в годишните планове на о.р-ци да залегнат и проблемни въпроси по които ще работи отделния оперативе работник - обзорни справки за оперативната обстановка по линията, о зори за чуждите идеологически институти работещи срещу нас по оперативното обслужване на международните прояви, провеждани у нас и зад граница в които участвуват и наши институтии други подобни.

Такъв аналитичен подход към отделен проблем в работата би обогатил практиката и ще подобри резултатите в работата.

И.Д.НАЧАЛНИК ОТДЕЛЕНИЕ
- ст.лейтенант:_____

Отпеч. в 3 екз.
№ 1 - Ръков.на у-нието
№ 2 - Иван Иванов
№ 3 - VII отдел
изп.Б.Ангелов
нап.М.Милева
София,28.X.1971г.

Строго секретно! 10
Екз.№ ___

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

С П Р А В К А

ОТНОСНО: Измененията на родината през 1969-1971 г.по линия на научната и художествено-творческата интелигенция.

През последните три години - 1969/71 год.по линия на научната и художествено-творческата интелигенция са изменили на родината общо 32 дейци и служители, които по професии се разпределят както следва:

Научни работници /физици,инженери и биолози/ -5, лекари и мед.специалисти -8, артисти и оркестранти -10, художници -2, писатели - 1, журналисти -1,преподаватели -1, кинотехници -2 и студенти от ВУЗ по изкуствата -2.

От тях 19 са били изпратени служебно в чужбина - командировка, конгреси и специализация и 12 по частен път - на екскурзия, гостуване и придружаване на болни.

По данни от Министерство на народното здраве през посочения период от окръзите са изменили и други 26 медицински работници, изпратени по линия на "Техноимпекс" за оказване помощ на развиващите се страни /11 членове на БКП и 15 безпартийни/.

Освен това с неизяснено положение в някои капиталистически страни и Югославия в момента работят над 80 артисти и оркестранти, на които договорите отдавна са просрочени. На същите нашите органи са принудени да продължават валидността на паспортите им, тъй като има опастност при даване на отказ да се обявят за изменници (невъзвръщенци).

Анализът на данните показва:

Значителна част от изменилите са от социално чужд произход, политически и морално неустойчиви личности, с аван-

Из архивите на ДС

туристични наклонности и болни кариеристични амбиции, търсещи по-голяма материална изгода на Запад (22 са от буржоазни и дребнобуржоазни семейства, 31 безпартийни и само 1 член на БКП).

Причините за тези прояви са различни, но най-често те са резултат на засилената антибългарска дейност от главните империалистически държави, на обработката и влиянието от страна на дейци и дипломати от Запад, работещи за противника/ в САЩ са избягали 8 души, Италия-6, Англия,Франция и ГФР по 3, в Австрия и Швеция по 2 и др.).

Докато през 1969 и 1970 г. имаме едно прогресивно увеличение на измените (12 + 14)то през 1971 г.броят на същите значително намалява / само 6/. Този факт може да се обясни със засилената профилактична дейност и взетите допълнителни мерки от страна на партийните и административни институти и органите на МВР.

Болшинството от бягствата полинията са осъществени от югославска територия - 17 или около 51%, като 13 от лицата са имали паспорти за друга социалистическа страна и 4 конкретно за Югославия.

Бягствата са извършени главно с официално издадени за пътуване в чужбина документи. Няма нито един случай на нелегално преминаване на границата. Този начин до голяма степен затруднява нашите органи в разкриване на предварителните им замисли и изключва всякакви рискове за тяхния живот.

Нито един от избягалите не е съден, въпреки консумираното престъпно деяние и нямат наложени материални санкции върху имуществото им. Много малък е процента на обявените в бюлетина за изменници.

Допускаме,че числото на изменилите е по-голям, тъй като всички случаи на измяна понастоящем се уточняват от паспортния отдел и при нас тези данни не се сумират.

23.XI.1971 г.
С о ф и я

Н-К ОТДЕЛ I,У-НИЕ VI ДС
- полковник: _____

3-I-№8-VI упр
33

Др. Германов
За ползване при разработването на модела -
6.12.72.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно!

Екз.№ 1

МВР — УПРАВЛЕНИЕ VI-ДС
Вх. № 8706 от 4 ДЕК 1972 г.

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТР. РАБОТИ
СЕКРЕТАРИАТ
Вх. № 10276 от 5.12.1972 г.

Вх. № 4366 от 7.12.1972 г.

С П Р А В К А

ОТНОСНО: Оперативната обстановка по направление на художествено-творческата и научна интелигенция през периода 1970-1972 година.

За постигане на глобалните си цели - възстановяване на пълното капиталистическо господство на земята, в това число сваляне на социалистическия строй и в нашата родина, империалистическата буржоазия се стреми да дискредитира комунистическата идеология и нашата практика в социалистическото строителство, да подкопае авторитета на СССР като ръководител и авангард на световния революционен процес, да злепостави партийното и държавно ръководство и ръководната роля на БКП. Чрез използуване оръжията на ревизионизма, национализма и антисъветизма, противникът се стреми да насажда прозападна ориентация, за да разбива морално-политическото единство на българския народ.

Придобитите данни за дейността на подривните идеологически центрове на противника, действуващи срещу нашата страна, показват, че чуждото разузнаване трайно е насочило вниманието си към българската интелигенция. За целите на тази своя подривна дейност противникът използува радиоканала и пощенските връзки, дипломатическите и други официални представителства, акредитирани у нас, международния туристически,

научен и културен обмен.

В настоящия момент органите на ДС водят агентурно-оперативна работа за разкриване и пресичане подривната дейност на противника в средите на българската художествено-творческа и научна интелигенция, наброяваща 14,850 души / в творческите съюзи и културните институти около 9,500 и в Комитета за телевизия и радио, Комитета по печата, Съюза на българските журналисти и други пропагандни институти 5,350/, научна интелигенция в Българската академия на науките и нейните подразделения - 6,700 и в системата на здравеопазването 4,250 души.

Противникът добре разбира, че интелигенцията играе важна роля в социалистическото строителство, като подпомага дейно партията при формирането на социалистическото обществено съзнание и за разгръщането на научно-техническата революция. Като се позовават на оценки и изявления на отделни нелоялни или враждебно настроени елементи в средите на интелигенцията, без да притежават пълна информация, някои дипломати от САЩ изказвали мнение, че поколението интелигенти на възраст между тридесет и четиридесет години все по-решително се намесвало в политическия живот на НРБ, че тези хора се утвърждавали с образованието си и постепенно вземали в свои ръце управлението на държавата. Че тази категория лица, преди всичко "интелигенти-комунисти", пледирала за по-неутрална позиция на НРБ към СССР.

Внимателно, системно и настойчиво противникът изучава настроенията, процесите и тенденциите в живота и дейността на художествено-творческата и научна интелигенция, в съответствие с което планира и извършва подривната си идеологическа дейност.

Официалните представители на империалистическите страни у нас - САЩ, Англия, Франция, Италия, ГФР, полагат усилия за създаване на трайни контакти с широки слоеве от нашата интелигенция чрез устройване на лични срещи и нарочни мероприятия, като коктейли, вечери, концерти, прожекции на филми, поддържане на библиотеки, филмотеки, дискотеки, агитационни витрини. С тези форми на общуване противникът не само

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

събира интересуваща го информация за тези среди и отделни представители на интелигенцията, но и прониква сред политически и идейно нестабилни интелектуалци и им оказва вредно, разложително влияние. Поощрява отклоненията им от социалистическия реализъм, подсилва вътрешни борби и естетически разногласия, стреми се да ги привлича за свои сторонници и да ги противопостави на партията. В някои посолства се водят картотеки за всички по-значителни научни и културни постижения и събития у нас, за всички интелектуалци, имащи отрицателни прояви или показали известни резерви към партийната политика в областта на литературата, културата, науката. В някои от тези представителства бяха направени структурни преустройства в полза на дейността на културните секции.

Културната секция в посолството на САЩ у нас, ръководена от филиала на ЮСИА във Виена, е главно звено за идеологическа диверсия срещу НРБ по дипломатическия канал. Освен поддържането на контакти с наши интелектуалци, секцията изпраща пропагандни материали до много български интелектуалци, учреждения, институти, библиотеки. Разпространява каталог на книгите от библиотеката на посолството и настойчиво кани адресатите да се ползуват от нея. За да разширява връзките си с нашата общественост от средите на интелигенцията, посолството урежда гостувания на видни американски учени в НРБ, които участвуват в някои от посочените мероприятия на посолството.

През последните години забележимо нарастна дейността на търговското представителство на ГФР по установяването и поддържането на трайни контакти с наши интелектуалци, включително уреждането на стипендии за специализации в културни и научни институти в ГФР, дарения на вещи и литература на различни библиотеки и учебни заведения и т.н.

Служителите от посолствата издирват и установяват контакти с лица от различни групички, създадени на безпринципна основа с вражеска и антидържавна насоченост. Италианският

Из архивите на ДС

посланик д,Алена поставил задача на преподавателя по италиански език в Софийския университет Виджевани /италиански гражданин/ да се свърже с наш обект и неговото обкръжение. /Нашият обект пише стихове с враждебно антибългарско и антисъветско съдържание, отрича съветската литература, поддържа връзки с чуждинци./

Активна разложителна дейност в средите на интелигенцията противникът развива по радиоканала. Българската секция на радиостанция "Свободна Европа" /РСЕ/ води целенасочената си идеологическа подривна дейност главно в средите на българската интелигенция. Стремежът е разколебаване и разлагане на интелигенцията чрез популяризиране на: ревизионистични и буржоазни теории, на неправилните схващания на ръководствата на някои комунистически и работнически партии, на националистически чувства и настроения; омаловажаване и дискредитиране ръководната роля на СССР и значението на българо-съветската дружба; омаловажаване ръководната роля на БКП във всички сектори на нашия живот. Възхвалява се "свободата" и "демокрацията" на Запад. Правят се неприкрити внушения, че единствено на Запад творецът можел да се изяви, че трябвало да се работи за "европеизиране" на българската наука и култура. Поощряват и инспирират негативни, антисоциалистически и антисъветски прояви и тенденции в дейността на някои среди от интелигенцията.

Активна дейност в това отношение развиват и радиостанциите "Тласът на Америка", "Би Би Си" и "Дойче Веле".

Активна идеологическа подривна дейност противникът развива, като използва и нарастването на международния научен и културен обмен. През последните години значително се увеличи броят на специализантите и специалистите от капиталистически страни, които пребивават у нас. Докато през 1968/69 г. във висшите учебни заведения и Българската академия на науките е имало 25 преподаватели и специализанти, то през 1971/72 г. техният брой нарастна на 165 души с тенденция за увеличение.

Из архивите на ДС

234

На специализация идват предимно филолози, литератори, фолклористи, историци, икономисти. Те всестранно изучават процесите и тенденциите сред интелигенцията, стремят се да оказват непосредствено разложително влияние в тези среди.

Така двама обекти - специализанти по литература от Англия, членове на центъра "Великобритания-Източна Европа" /който развива подривна дейност срещу НРБ/, по време на своята специализация създадоха връзки с повече от 50 български граждани, предимно от средите на културните дейци. В разговорите си с тях се интересуваха от процесите и тенденциите сред интелигенцията, правеха опити за идеологическо въздействие върху отделни лица, като им внушаваха, че социализмът уж бил жесток и без бъдеще.

Друг наш обект, пристигнал по културна конвенция между Българската академия на науките и Американската организация за културни връзки със социалистическите страни, нашироко споделяше, че бил "разочарован" от българските учени, които уж не търсели истината, живеели еснафски, липсвал им духовен живот /в смисъл, че подкрепяли линията на БКП/.

Специализантите и специалистите от капиталистическите страни проявяват всестранен интерес към нашия обществено-политически и културен живот. Те са активни помощници на своите дипломатически представителства, където редовно отчитат своята дейност у нас и получават указания. Има данни, че техният подбор става с участието на разузнавателните служби и подривните идеологически центрове на противника.

За своите подривни цели противникът използува и специализациите на български граждани в различни научни учреждения и институти в капиталистическите страни. Той изучава нашите граждани, набира интересуваща го информация, провежда мероприятия за насаждане на прозападна ориентация в тях, обработва ги към невъзвръщенство, подхожда към вербовки. По указания на разузнавателните служби редица организации и институти поемат нашите специализанти още с пристигането им, като организират

Из архивите на ДС

235

техният престой по специални програми. Демонстрират им "високите" си научни постижения, "високият" стандарт на живота. Като им показва блясъкавата фасада на капитализма, противникът се стреми да обърка нашите граждани, да руши моралната им устойчивост, да принизи патриотичното им чувство, та в крайна сметка да станат сторонници на капитализма.

В това отношение активно действуват в ГФР фондациите "Интернационес", "Фридрих Еберт" и "Александър фон Хумболдт" и института "Гьоте", а във Франция - организацията "АСТЕФ" и "Културна кооперация", някои организации в САЩ и Англия.

На конгреси, симпозиуми и други международни прояви делегатите на империалистическите държави се опитват да оказват вредно влияние на българските делегати на основата на национализъм, ревизионизъм, антисъветизъм.

Противникът широко използува международния пощенски канал, по който в нашата страна пристига огромен поток от печатни материали от порядъка на стотици хиляди екземпляри, извън редовно направените абонаменти. Това явление продължава от години насам, с тенденция за увеличаване на изпращаните количества и разнообразяване на тематичния асортимент.

Друг важен елемент от характеристиката на тази дейност е голямото разнообразие както по характера на третираните проблеми, така и по методите на въздействие. Особено място в този поток заемат произведенията на Солженицин, Амалрик, Алилуева, фалшификатът "Спомените на Хрушчов", както и произведенията на ренегатите на комунистическото движение Троцки, Гароди, Фишер, Джилас и на "левите" свръхреволюционери.

Усилията за масово разпространение на тази литература са свързани с надеждата, че веднаж проникнали, те могат да оставят трайни следи в човешкото съзнание, да създадат или укрепват създадени вече антикомунистически убеждения.

Чрез изградените и действуващи по негови указания враждебни емигрантски организации противникът също полага

Из архивите на ДС

236

усилия да прониква в средите на българската интелигенция. Такава дейност развиват организациите "Български национален фронт" и "Български национален комитет", дружество "Петър Берон". За да разшири своето влияние и за да сее разложение, противникът полага усилия да обедини и организира изменниците-интелектуалци върху основата на борбата против комунизма, без разлика на политически убеждения и партийна принадлежност. Противникът отчита като свой успех обстоятелството, че има увеличение на невъзвръщенците от средите на интелигенцията.

През март т.г. в Амстердам - Холандия бе проведена конференция на т.н. български интелектуалци-изгнаници, на която били обсъждани възможностите за обединяване усилията на емиграцията за общо настъпление на идеологическия фронт. Било взето решение да се приобщят като колективен член на "Българската лига за правата на човека", основана в началото на 1972 г. Основната задача на лигата е "да се бори за законодателно признаване, практическо реализиране и ефективната защита на правата и свободите на интелектуалците в България". Председателят на лигата ИР Гърневски обработвал наш учен, намиращ се на специализация в Холандия, да вземе инициативата за създаване на такава лига в България, като привлича съмишленици главно от средите на интелигенцията. Главната цел е под прикритието на лозунга за "защита правата на човека" да се обединят всички недоволни и отрицателно настроени към социалистическия строй и комунизма лица в страната в "легална опозиция", която по внушение или преки указания отвън да води антисоциалистическа подривна дейност.

Създаденото през 1965 г. дружество "Петър Берон" със седалище в ГФР, което се явява филиал на радиостанция "Свободна Европа", развива дейност за обединяване на изменниците-интелектуалци на основата на антикомунизма. Посредством разработката на теми из нашето историческо минало и на съвременни идеологически проблеми от позицията на буржоазния либерализъм и неопозитивизма, то цели да оказва вредно разложително влияние

Из архивите на ДС

237

сред научната и художествена интелигенция в страната.

Проведеното през 1971 г. в гр. Есен - ГФР международно съвещание на троцкистите поставило като една от основните задачи да се води разложителна пропагандна работа изключително в средите на интелигенцията, студентите и младите работници и на първо място в социалистическите страни.

В преобладаващото си мнозинство българската научна и художествена интелигенция стои твърдо зад линията на партията, проявява творческа и политическа активност и зрялост, дейно участвува в строителството на развитото социалистическо общество в нашата родина, воюва против проникването на буржоазното разложително влияние.

Обаче засилената многопосочна дейност на противника поразява отделни лица от тези среди.

От нездрави позиции някои интелектуалци се обявяват против идеите на научния комунизъм в развитието на обществото, против ръководната роля на БКП в нашето общество и особено на културния фронт и против социалистическия реализъм. Клеветят социалистическата действителност, злословят за липса на свобода на творчеството, за груба намеса на партията в изкуството, застават на ревизионистични, антисоциалистически, антисъветски позиции, пропагандират различни модернистични течения, създават неиздържани в идейно и естетическо отношение произведения, разпространяват вражески слухове и вицове.

Дейността и проявите на тези лица могат да бъдат сведени до две основни направления: нездрави идейно-политически и вредни идейно-естетически отклонения.

В идейно-политическо отношение това са ревизионизъм, откритите антисоциалистически прояви, антисъветизъм, мнима аполитичност.

От идейно-естетическо направление са проявите, насочени против социалистическия реализъм, насаждане и пропагандиране

Из архивите на ДС

238

на модернистични течения и школи, създаване на неиздържани в идейно и естетическо отношение произведения.

Получените данни показват, че тези прояви са изразени най-силно пред някои творци от средите на писателите.

Ревизионизмът сред някои лица от тези среди прониква преди всичко от Югославия, Чехословакия и от произведенията на някои ренегати на международното комунистическо движение. Проявите на тези лица по същество са борба срещу социализма "в името на неговата защита", да станел той "по-хуманен" и "по-приемлив за широките народни маси".

Ревизионизмът е нанесъл поражение сред отделни писатели, характерно за които е, че се обединяват в приятелски групи на нездрава основа. В отделните периоди от развитието на страната те са имали различно държание. Особена активност тези лица проявиха преди военно-помощната акция на държавите от Варшавския договор за пресичане на контрареволюцията в Чехословакия. Тогава някои от тях се домогваха до включването им в ръководството на Съюза на българските писатели, събираха се по различни поводи в домовете си, в кабинетите и навън, обсъждаха политическите събития от дясноревизионистични позиции. Отделни лица от тези среди чертаеха линия за действие против линията на БКП, като се обработват лица за печелене на съмишленици. Търсеха поводи и изчакваха благоприятен момент, за да атакуват ръководството на Съюза на българските писатели, с цел да го компрометират и бламират.

Така един от тях открито говорил, че в Чехословакия се извършвал "един революционен процес с публични дискусии и пълна свобода за гражданите да посещават капиталистическите страни", от където могли да научават много полезни неща. Това трябвало да се направи и у нас. Той много желаел да му се предостави трибуната на радиото и телевизията, за да кажел на българския народ какво трябва да прави.

Друг говорил, че чехите търсели "по-демократични пътища към социализма", в противовес на "сталинската реакция".

Работниците трябвало да имат право да стачкуват /т.е. да се борят против народната власт/. Чехите искали да отнемат последния аргумент на врага срещу социализма – липсата на свобода, за да имало свобода и социализъм. Изказвал се в подкрепа на реакционния чехословашки философ Свитак, за двупартийна система при социализма, против диктатурата на пролетариата.

Иван Добрев, писател и преводач, изключен от БКП, хулил, че югославяните били по-големи марксисти от нас, по-добре усещали развитието, били по-свободни и имали по-голямо влияние. Западните компартии признавали пътя на Югославия. Югославският"ферментъ" вече се развивал в социалистическите страни.

Трети хулил, че ЦК на БКП трябвало да взема отношение само по най-общите принципни въпроси на идеологията и да не се вмесва в области, които са от компетенцията на специалистите /нещо по подобие на СЮК/, защото с това се погазвала "елементарната свобода на писателите да бъдат съдници на своето време". Ръководната функция на ЦК на БКП на културния фронт била връщане назад към старите методи на управление в културния живот.

Други писатели, между които и членове на БКП, в различни варианти повтаряха клеветите на Роже Гароди и буржоазната пропаганда, че събитията в Чехословакия не били дело на контрареволюцията, а това бил "един обновителен процес", който щял да измени първоначалните възгледи на комунизма и да го направи "по-приемлив за широките народни маси", че уж в СССР господствували "бюрократични, помешчически методи", че там "една ръководна група извършила съдбоносна грешка и тръгвала по сталински път", за хегемонната роля на интелигенцията в общественото развитие и т.н.

Впоследствие някои от тях признаха грешките си, а други с поведението и творчеството си показаха, че са били заблудени.

Някои писатели стоят в открита опозиция на партийната линия в областта на литературата и изкуството и влияят отрица-

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

240

телно върху някои млади, идейно неукрепнали писатели.

Срещу мерките, които партията предприема към ревизионистичните прояви на някои писатели се обявяват и вражески елементи. Някои писатели, предимно от вражески произход, неутвърдени и малко известни, членове на бивши фашистки организации, репресирани от народната власт и др. правят открити вражески изказвания, разпространяват слухове и вицове, пишат и разпространяват епиграми, апокрифна и инкриминирана литература, с което тровят атмосферата около себе си.

Голяма активност в това отношение проявява един от нашите обекти, който обвинявал свой колега загдето превежда Маркс и Енгелс и го заплашвал, че един ден щял да му търси отговорност. По повод речта на др. Т.Живков на изборите през май 1971 г. злословил: "...Какви избори могат да стават в тази загубена страна България...Болшевиките двадесет и пет години се опитват да ни смажат, но ние се държим". Признавал за писател в Съветския съюз само Солженицин, докато Шолохов за него бил "литературно недоразумение", защото в творчеството му имало твърде много комунизъм. "Истински патриоти" според нашия обект били само противниците на социалистическия строй. Изказвал се за създаване на група от млади, "надеждни" преводачи, които да превеждат западна поезия, която да противопоставели на "просташката партийна поезия".

Друг наш обект клеветил, че в България имало "нови каторги", които били много страшни, че даже нацистите не могли да постигнат "садистичната изобретателност на червените".

Антисъветизмът сред тези лица се изразява и в четене на антисъветска литература и защита на наказани за вражески прояви съветски писатели, като Солженицин, Синявски, Даниел и др. Предпазливо и хитро използуват всеки дребен повод, за да клеветят по адрес на Съветския съюз, че там имало бюрокрация, прекалена мнителност, догматизъм и грубост, особено на културния фронт, че там се връщали старите методи на работа.

Из архивите на ДС

241

Отправят се изказвания против партийността и партийното ръководство на културния фронт, че партията не бивало да се меси в литературата и изкуството, тъй като това уж ограничавало правата на творческата личност, че писателят бил "съвестта на епохата и никаква програма не била задължителна за него вън от неговата собствена оценка".

Основното в клеветите срещу партийното ръководство в областта на литературата и изкуството е, че партийните ръководители не били специалисти в тази област и затова те не трябвало да дават мнения и да определят линията на развитие на изкуството и културата.

В завоалиран вид тези мисли намериха място в някои печатни издания, където под формата на обявяване против примитивизма някои автори по същество критикуваха партийното ръководство в тази област.

Идеолозите на империализма се стремят да дискредитират метода на социалистическия реализъм като израз на марксистко-ленинско отношение към изкуството, като художествен метод, който в нашата епоха дава най-големи възможности за правдиво отразяване на действителността и за мобилизиране на масите в подкрепа на революционното развитие.

В областта на художественото творчество и на естетическата мисъл у нас социалистическият реализъм има големи завоевания, които започват още от годините на капитализма и фашизма. През последните години обаче сред някои писатели и критици се появиха идейни и естетически отклонения.

В списание "Литературна мисъл" намериха място статии в защита на естетски теории и на писатели, стоящи на нездрави позиции. В една от тях активно работещият срещу НРБ изменник на родината Георги Марков беше обявен за "най-голям белетрист в нашата страна".

Из архивите на ДС

242

Диверсионната теза на противника за "европейското равнище", към което трябвало да се стремят в своето творчество българските писатели, също намира почва в някои лица. Няколко критици са особено настоятелни в стремежа си да "европеизират" нашата литература и изкуство. Във в. "Литературен фронт" и сп. "Пламък" излязоха статии, в които основната идея беше, че да станеш писател на европейско равнище и да се утвърдиш зад граница трябвало "да се присмееш над бащино огнище и да плюеш на старите илюзии за роден край, майка и баща".

Криво разбраната европеизация на българската литература и изкуство е насочена и води обективно към подценяване мястото и ролята на руската и съветската литература и изкуство за развитие на художествената мисъл у нас.

В резултат на проникващи упадъчни модернистични течения в нашата литература и изкуство се появиха отделни произведения с антисоциалистическа насоченост. Методът на "дегероизацията" и самоцелното формотворчество дадоха своя отпечатък върху тях. Отделни писатели създават произведения, в които чернят нашия народ и принизяват неговата роля в борбата за социализъм. Така в повестта си "Хляб от трохи" Иван Динков противопоставя и откъсва антифашистката борба от народните маси. Народът е представен като инертна маса. Това е под влияние на така наречената "елитарна" концепция, която противопоставя идеализма на миналото срещу "обуржоазеното" настояще, чрез която се внушава, че писателят трябвало да критикува, без да държи сметка на какви класови позиции стои. При тази критика някои слабости, допускани в процеса на общественото развитие, се обобщават като слабости, присъщи на социалистическото общество въобще. Най-ярко това се чувствуваше в епиграмите на Радой Ралин "Люти чушки", стихосбирката на Константин Павлов "Гардеробът" и др. Особено драстичен в това отношение беше примерът с пиесата "Комунисти" на Георги Марков, в която полицаят пророкува какви недъзи ще има бъдещото социалистическо общество, а арестуваният комунист отговаря с "гордо мълчание", като по същество уж не може да се отговори на клеветата срещу социализма.

Из архивите на ДС

243

По наши данни през последните години от 50 автори са написани около 70 такива неиздържани в идейно и политическо отношение произведения. Някои от тях не са допуснати до печат, други са иззети от книжарниците, а по-голямата част са критикувани в пресата или на събрания.

Появиха се произведения с историческа тематика, в които събитията се разглеждат от класово чужди позиции, величаят се личности, играли отрицателна роля в нашето минало, и други.

Тиражът на преведената художествена литература от западни автори показа известно увеличение. Много от преводачите са бивши и вражески настроени лица. Чрез подбора на преводната литература те се опитват да се противопоставят на възпитанието на нашия народ в социалистически дух. Един от нашите обекти говорил, че в настоящия момент трябвало "да се води замаскирана борба срещу комунистическата идеология", като преводачите превеждат повече произведения на класици от Запада и противопоставят тези произведения на социалистическата литература. "Цензурата" не могла да спре тези преводи, а това било главното - те да стигнат до съзнанието на читателя. Само чрез такива преводи могло да се извърши рушене на "натрапените от партията идеи".

В отделни случаи някои наши писатели при посещения в капиталистически страни поемат обещания да съдействуват за издаване произведения на западни автори у нас. След завръщането си настоятелно полагат усилия за осъществяване на поетите обещания. По този начин бяха преведени и издадени няколко произведения на Селинджър, Ъпдайк, Стайнбек, Камю и др., които оказват отрицателно въздействие върху съзнанието на определена част на нашето общество.

Особено пригодни за целите на идеологическата диверсия в областта на литературознанието и изкуствознанието се оказаха такива школи и течения, като формализма и неговото съвременно продължение - структурализма, методи на оценка и

Из архивите на ДС

244

изследване и оценка на художественото произведение, при които формата на произведението се изследва откъснато от обществено-политическия и духовен живот на времето, от преживяванията, мислите и стремежите на самата творческа личност.В резултат на такова"изследване" редица идейно неиздържани произведения биват възхвалявани и обратно - отминават се с мълчание добри и издържани творби. Така например един от нашите обекти, който е един от най-запалените привърженици на "точните методи", оцени като "явление за 1971 г." пасквила "Хляб от трохи", което предизвика възмущението на културната ни общественост. За образци на поезия и проза се дават произведения на автори със съмнителни идейно-художествени достойнства.

В средите на филмовите дейци има отделни лица, които в продължение на редица години са носители на вредни разбирания, влизащи в разрез с изискванията на партията за ролята и значението на киното за комунистическото възпитание на народа и младежта. Те се опитват да създават и определят критерии, чужди на изискванията на комунистическата идейност. Отричат всяко произведение, което не отговаря на техните виждания, и създават предпоставки за нездрава отмосфера във филмопроизводството.

Някои отстояват космополитически тенденции и създават филми, които дискредитират нашата социалистическа действителност.

Други злословят срещу народната власт и възхваляват капиталистическия начин на живот. Част от тези филмови дейци поддържат становището, че кинотворците били политически грамотни и затова трябвало да им се даде "пълна свобода на творчество", т.е. да се ликвидира ръководството на БКП в този сектор, с което напълно се солидаризират техни колеги с враждебни настроения или социално чужд произход, които се обявяват за "чисто" изкуство и са против създаването на филми, отразяващи социалистическата действителност.

Под влияние на внасяни западни филми, отделни режисьори и сценаристи създават произведения, с които подражават на запад-

Из архивите на ДС

245

ните "модерни" кинодейци. Стремят се тези филми да се харесват на Запад и се представят на западни кинофестивали, а техните създатели да бъдат награждавани и признавани там.

В музикалния живот у нас също има нездрави тенденции и прояви. Поради неправилно схващане принципите на демократизацията, някои творци от Съюза на композиторите и на музикалните дейци застават на изчаквателни позиции, а други на основата на компромисите.

Сред отделни театрални дейци е налице определен стремеж да се отстъпва от реалистичните позиции в изкуството под предлог за "модернизация" на българския театър, за намаляване на националния елемент в репертоара на театрите, за широко навлизане на новата "модерна" линия. Някои режисьори, като застават на некласови, надпартийни позиции, осакатяват пиесите в идейно отношение, убиват партийността в тях и по същество се опитват да насаждат чужда идеология.

Необходимо е да се отбележи, че нездрави прояви под влияние на идеологическата подривна дейност на противника се наблюдават и сред някои представители на научната интелигенция, които се стремят да омаловажават научните постижения на съветската наука, възхваляват Запада. Наблюдава се стремеж за пътувания и специализиране на Запад, в повечето случаи диктуван от съображения за лично облагодетелстване. Някои представители на научната ни интелигенция при своите пътувания в западните страни поемат ангажименти за уреждане специализации на учени от капиталистически страни, без това предварително да е съгласувано със съответните инстанции. Други пък роболепничат пред такива чужди представители, посетили нашата страна, и в някои случаи им разкриват секрети или служебни тайни.

В заключение обаче трябва да се поясни, че отрицателните прояви в средите на българската интелигенция през изминалата година са по-малко в сравнение с предишните години.

Из архивите на ДС

246

Това се дължи на правилната политика на Българската комунистическа партия, на нашите успехи в социалистическото строителство, на мерките, взети от ЦК на БКП за прочистване на идеологическите институти от нездрави елементи, това е резултат и на дейността на органите на ДС.

Попадналите под влиянието на противника лица са нищожен процент от масата на българската интелигенция, но като се имат предвид техните възможности да оказват идеологическо въздействие върху по-широк кръг лица, какъвто пример имаме с контрареволюцията в Чехословакия, проявите на идеологическото разложение и на неговите проводници са в полезрението на органите на ДС.

За пресичане подривната дейност на противника в средите на художествено-творческата и научна интелигенция VI управление ДС работи за изграждането на необходимия по количество и възможности агентурен апарат, способен да решава стоящите пред органите на ДС задачи в това направление. Понастоящем управлението работи с [illegible] агенти и [illegible] осведомители. Работата по изграждането, възпитанието и използуването на агентурния апарат бележи известно подобрение. Но като се има предвид засилената дейност на противника за идеологическо проникване в средите на интелигенцията, наличната агентура не е достатъчна и нашите усилия трябва да продължат особено по придобиването на перспективни агенти, по проверката на наличната агентура, по пълното използуване на възможностите й.

Понастоящем по направление на интелигенцията в управлението се водят 40 дела на оперативен отчет, които по вид се разпределят както следва: ДОР - 8, ГДОП - 2 с 8 обекти, ДОП - 21, ДОН - 7 и ДОИ - 2.

По характер на вражеска дейност при делата на оперативна разработка преобладава идеологическата диверсия и вражеската агитация; при груповите дела за оперативна проверка - провеждане на идеологическа диверсия; при единичните дела за оперативна проверка - идеологическата диверсия, но има и

Из архивите на ДС

247

такива, водещи се за изменнически намерения, подозрителни връзки с чужденци, несъгласие с партийната политика и др.

Поливината от делата на оперативен отчет се водят на лица, занимаващи се с литературна дейност - писатели, сценаристи, редактори. Друга сравнително по-голяма група дела се водят на журналисти, музиканти и артисти. Най-малък е броят на делата /9/, водени на учени и служители в Българската академия на науките и в Министерството на народното здраве.

По линия на отдела като вражески контингент се водят 1011 лица, от които 197 са установени през последните две години. По-голямата част от този контингент са "бивши хора" или техни синове и дъщери, засегнати от мероприятията на народната власт. На значителна част от контингента е осигурено периодическо наблюдение чрез секретни сътрудници и патриотично настроени граждани.

В по-компактни маси вражеският контингент е съсредоточен в БАН - 207 души, МНЗ - 98 души и пр.

През изнеклия период не са констатирани случаи на провеждане на организирана вражеска дейност от контингента. По отношение поведението и вражеската дейност същият се е проявявал в насока: провеждане на противодържавна агитация и пропаганда, проявяване несъгласие с партийната линия по въпросите на литературата и изкуството, изменнически настроения, антисъветизъм и др. Напоследък увеличение бележи броят на лицата, установяващи и поддържащи съмнителни връзки с граждани, организации и институти от капиталистически страни.

През последните три години сигналите за подготовка и бягство зад граница, шпионаж и идеологическа диверсия бележат увеличение. Чувствително се увеличиха и проявите на корупция /подкупи, договаряне на стипендии, хонорари и др./ сред част от интелигенцията. Подготовката и бягството зад граница са особено характерни за лекарите-специалисти и изпълнителските кадри - музиканти и артисти, работещи по договори в капиталистическите и развиващите се страни.

Из архивите на ДС

248

51

От получените през 1970-1972 г. 145 сигнала 44 са за измяна на родината, 45 - за противодържавна агитация и пропаганда, 14 - за идеологическа диверсия, 7 - за шпионаж, 13 - за подозрителни връзки, 3 - - за невъзвръщенство и 19 за друга враждебна дейност.

По източници на получаване: 43 са от секретни сътрудници, 62 от официални заявители, 19 от технически мероприятия и 21 от други поделения на МВР.

По професионално-обществено положение засечените по сигналите лица се разпределят: писатели-6, художници-7, артисти - 13, музиканти - 3, научна интелигенция - 100, лекари - 17.

В резултат на проведените агентурно-оперативни и други мероприятия са изяснени 81 от получените сигнали. От това се вижда, че темпът на работата по сигналите е доста слаб.

При провеждане на профилактичната дейност през последните три години от отдела са използувани негласната и гласната форми в следните направления:

Провеждат се системни мероприятия за отстраняване на слабостите и недостатъците по съхраняването и работата със секретни документи и материали, представляващи държавна тайна, в такива обекти, като БАН и МНЗ, в които се разработват важни проблеми, касаещи отбраната и сигурността на страната и СИВ.

Така например чрез ръководствата на институтите по металознание, техническа механика, на групата за космически изследвания и др. е уредено да се ограничава достъпът на чужди граждани и специализанти в тези институти; Проведени са десетки беседи с ръководителите на БТА, "София-прес", Комитета за телевизия и радио, вестниците "Поглед", "Вечерни новини", "Труд" и "Отечествен фронт". Едновременно с това чрез наличния агентурен апарат е извършено негласно наблюдение в посочените и някои други обекти на най-уязвимите и важни звена, представляващи интерес за чуждите разузнавания и противодържавните елементи.

Из архивите на ДС

Агентурният апарат при отдела е използуван и за изучаване и оказване на положително въздействие върху някои млади, неукрепнали в политическо и морално отношение дейци, за предпазване от въвличането им в противодържавна дейност у нас, а също така и при пребиваване в чужбина. Също и за разколебаване в осъществяване на изменнически и други антиобществени прояви.

Някои интелектуалци и служители, които провеждат противодържавна агитация и пропаганда или по отделни поводи заемат враждебни позиции, са предупреждавани след провеждане на индивидуална беседа. По този начин през 1971 г. бяха профилактирани 23 лица.

В отделни случаи са провеждани комбинирано негласна и гласна форми на профилактика. Така бе процедирано с обектите "Кривогледия" и "Катил", които първоначално бяха разследвани в отдел I ДС, а след това разобличени на събрания в институтите, където работят. Те изиграха положителна роля от една страна като въздействие върху лицата от техните кръгове и разпитаните в качеството на свидетели над 30 души от средите на творческата интелигенция, а от друга - с положителните отзиви за дейността на органите на ДС.

Провеждани са профилактични беседи със стотици български интелектуалци, посещаващи капиталистическите страни по служебен, частен или туристически път. Това са учени и културни дейци, които работят във важни обекти или за пръв път излизат зад граница и имаме данни, че ще попаднат в страни и институти, работещи срещу НРБ и останалите социалистически държави, като подлагат на идеологическа обработка и правят опити за склоняне към измяна граждани от тези страни.

Провеждани са системни мероприятия за обезпечаване и недопускане на антидържавни и антиобществени прояви от членовете на пътуващите зад граница по-големи състави, колективи и групи /ежегодно по този начин пребивават на Запад по над 1000 души/.

249

Из архивите на ДС

250

Специфична форма на профилактика са провежданите мероприятия за оперативно обезпечаване на международни и вътрешни прояви – конгреси, симпозиуми, фестивали, конкурси, изложби и др.

Положителна роля в общата профилактика играе и сигналната функция, която заема важен дял в работата с научната и художествената интелигенция при разкриване и отстраняване причините и условията, обуславящи враждебните и нелоялни прояви сред тях.

Независимо от внесеното подобрение и целенасоченост в провежданата профилактична дейност, все още тя не е на нивото на задачите, които отделът има да решава. Все още е недостатъчен анализът и оценката на резултатите от нейното въздействие, не се изучава и обобщава положителният опит в нашата работа.

Понастоящем по направление на художествено-творческата и научна интелигенция се решават следните проблеми:

– Изграждане на агентурен апарат, способен да решава задачите по разкриване на отрицателните явления, процеси и тенденции в средите на интелигенцията, както и каналите и лицата, които по указания на противника водят разложителна дейност в тези среди, с оглед провеждане на ефективни мероприятия за нейното пресичане.

– Обезпечаване на цялостното и системно наблюдение на вражеския контингент.

– Подобряване на работата по своевременното долавяне и цялостно изясняване на сигналите за враждебно-престъпна дейност.

– Активно разработване на специализантите от капиталистическите страни, специализиращи в наши научни и културни институти, за които има улики, че се използуват за подривна дейност срещу нашата страна.

Из архивите на ДС

251

- Опазване на държавната тайна и патентна защита на важни научни открития и изследвания в БАН и в институтите на МНЗ.

- Анализиране на наличните данни и вземане на отношение по лица от средите на интелигенцията, установили и поддържащи връзки със служители от капиталистическите официални представителства у нас, или с временно пребиваващи в страната ни чужденци, заподозрени, че служат или се използуват от противника за подривна дейност срещу НРБ или СССР.

- Подобряване на организацията и обема на взаимодействието с окръжните управления на МВР.

- Провеждане на ефикасни профилактични мероприятия за предпазване на българската художествено-творческа и научна интелигенция от влиянието на противника.

В перспектива предстои решаването на следните проблеми:

- Изграждане на солидна агентурна база в Българската академия на науките, творческите съюзи, издателската дейност и печата, с оглед успешно решаване на задачата за внедряване на наша агентура в идеологическите подривни центрове на противника за своевременно разкриване и пресичане на плановете и действията им за подривна дейност в средите на българската интелигенция и за своевременно разкриване и пресичане нелоялни и враждебни прояви и отрицателни процеси и тенденции в нейните среди.

- Разкриване пътищата за агентурно проникване на противниковите разузнавателни и идеологически подривни центрове, работещи срещу нашата интелигенция, с оглед ефективното й пресичане.

София, 29 Ц. 1972 г

Н-К VII ОТДЕЛ, VI У-НИЕ ДС:
-полковник

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно!
Екз. № 2

2861 20 АПР 1973

Д О К Л А Д

ОТНОСНО: Състоянието на контраразузнавателната работа на органите на ДС по разкриване и пресичане подривната дейност на противника в средите на художествено-творческата интелигенция и мероприятия за нейното подобряване.

Под ръководството на Българската комунистическа партия художествено-творческата интелигенция в голямото си болшинство активно работи за осъществяване на партийната политика в областта на културата. От класово-партийни позиции тя утвърждава големите постижения на социалистическото строителство и способствува със своето творчество за формирането на марксистко-ленински мироглед в нашето общество.

Отчитайки все по-нарастващата роля и значение на интелигенцията в изграждането на развитото социалистическо общество, противникът се стреми да внесе колебание в нейните редове и да я противопостави на партията, да използува отделни нейни представители, поддали се на буржоазното влияние, за оказване на отрицателно въздействие върху съзнанието на народа.

Из архивите на ДС

При планирането и провеждането на подривната си дейност противникът широко използува възможностите на официалните си дипломатически представителства, на културния обмен и международните прояви, на радиото, пощенските връзки, туризма и други канали.

Страните, членки на НАТО, всестранно изучават проблемите в областта на идеологията, събират информация за процесите и явленията, които се извършват сред художественотворческата интелигенция, полагат усилия за създаване на трайни контакти с по-широк кръг дейци, стремят се да им въздействуват с оглед да ги отклонят от партийните и естетически принципи в творчеството им, да създават предпоставки за котерийни борби сред тях и да насаждат буржоазен морал и начин на живот. Търсят недоволни, критикувани или обидени, за да покажат, че действително в България сред тези среди се формира "опозиция" на партийното ръководство.

Високопоставен дипломат от една страна, член на НАТО, изказал мнение, че колкото повече контакти се създават между Изтока и Запада, толкова повече се явяват предпоставки за "събуждане на хората". Западните страни трябвало да следят и използуват различията в творчеството, раздвоението и вътрешните борби сред интелигенцията, проявите на новаторство и нови тенденции в изкуството и др., което щяло да даде по-големи резултати и в шпионажа.

Посещаващите капиталистически страни наши дейци се изучават още преди заминаването им, като за целта установяват с тях контакти по различни поводи. В тази насока засилват дейността си посолствата на САЩ, Франция, Италия и търговското представителство на ГФР. Използват се и временно пребиваващите в НРБ граждани от Запад. Хелга Томас,

Из архивите на ДС

преводачка от ГФР, многократно посещавала НРБ, създала връзки с изтъкнати наши писатели. Присъствувала на събрания на Съюза на българските писатели и събирала информация за настроенията и отношението на писателите към актуалните събития. Подобна е дейността на Ингетраут, Карл Фелдман и др. На Запад наши дейци биват подлагани на обработка и въздействие, в резултат на което постепенно напускат позициите на марксизма-ленинизма, от други събират информация, убеждават ги да останат на Запад и пр. В това отношение активно използуват изменниците Петър Увалиев, Стефан Табаков, Стефан Кафадаров, Пашанко Димитров и др.

Радиостанциите "Свободна Европа", "Дойче-веле", "Би-Би-Си" и "Гласът на Америка" се стремят да дискредитират комунистическата идеология, социалистическото строителство и ръководната роля на БКП, увеличават призивите за изнасяне и отпечатване в чужбина на произведения с антисоциалистическо съдържание.

Използуват също "полудържавни" и "частни" институти, дружества и фондации за провеждане на подривна дейност срещу НРБ, като фондацията "Александър фон Хумболдт", институтите "Интернационес", "Гьоте", "Фридрих Еберт", асоциацията "АСТЕЙ", центърът "Великобритания-Източна Европа" и др. Правят всичко възможно за обединяване изменниците-интелектуалци. "Българската лига за защита правата на човека" /създадена през 1972 г. в Амстердам - Холандия/ си е поставила за задача да изгради свой филиал в НРБ, който да обедини в "легална опозиция" всички отрицателно настроени към социалистическия строй и комунизма творци. "Легалната опозиция" трябвало да води борба против социалистическата действителност у нас. Подобна е дейността и на така наречената дружество "Петър Берон"/образувано през 1965 г. в Мюнхен - ГФР/.

Из архивите на ДС

255

За идеологическо и културно проникване у нас империалистическите държави широко използуват и международния пощенски канал. Средно годишно от капиталистическите страни в страната ни се изпращат до частни лица, учреждения, институти, обществени организации и др. около 1,165,000 екземпляра печатни произведения, без някой да ги е искал и поръчвал. Поради слабия контрол в някои институти, централни библиотеки, редакции и др., част от тези издания се четат от лица, нямащи отношение към тях, и в много случаи те се явяват разпространители на нездрави теории и възгледи.

В резултат на политическа и морална деградация, през последните години измениха на родината Димитър Статков - преводач, сега на работа в "Дойче-веле", Георги Марков - бивш член на Съюза на българските писатели, сътрудник на "Би-Би-Си" и "Дойче-веле", композиторът Милчо Левиев - установил се в САЩ, Благина Димитрова - неутвърдена поетеса, живееща в Австрия, и други. Някои от тях понастоящем активно работят срещу нашата страна, клеветят държавния и обществен строй в НРБ, българската литература и изкуство.

В резултат на разностранната подривна дейност на противника и влиянието на буржоазната идеология, сред част от художествено-творческата интелигенция се наблюдават антисоциалистически прояви и формират вредни явления и тенденции.

Тази дейност се явява характерна преди всичко за дейци от социално чужд произход, репресирани от народната власт, бивши царски офицери и членове на фашистки и опозиционни организации, близки на изменници на родината и др. Тя се изразява в провеждане на противодържавна агитация и пропаганда, злостни изказвания и разпространяване на клевети, слухо-

Из архивите на ДС

ве и вицове, стремеж за утвърждаване на творци с нездрави идейни възгледи и ограничени възможности, опити за налагане вкус към западни автори и др. Такива са проявите на "Говедото", "Лицемер", "Хрътка", Йордан Вълчев, Константин Павлов, Никола Станчев и др.

Отделни творци, в това число и някои деградирали членове на БКП, се обявяват против ръководната роля на партията в областта на културата и изкуството. Клеветят, че тя грубо се меси в дейността им, че липсва свобода на творчеството, че партийните ръководители не били компетентни да определят линията на тяхното развитие. Изразяват антисъветски настроения, клеветят идеологическата и икономическата политика на Съветския съюз, отричат успехите му в различните области. Типична в това отношение е дейността на обектите "Щраус", "Чакал", "Лакей", "Розалия", "Драматург" и "Подлец" Някои от тях разпространяват антисъветска литература, издавана на Запад.

Увеличават се проявите на ревизионизъм сред някои дейци, характерното за които е, че се обединяват в приятелски групи и образуват т.н. "микроструктури". По същество те се противопоставят на партийната политика на идеологическия фронт от дясноревизионистични позиции. Изразители на тази тенденция са писателите Хр.Ганев, Валери Петров, Марко Ганчев, Гочо Гочев /всички изключени от БКП/, Благой Димитров - безпартиен, и други.

Някои превъзнасят буржоазното изкуство и култура, стават проводници на упадъчни теории и отстъпват от социалистическия реализъм. Такива са случаите с обект "Анархист" художниците Васил Иванов, Димитър Киров, Атанас Пацев, Георги Ковачев и други. По повод организираната през 1971 г

Из архивите на ДС

257

изложба в Париж на Киров френското списание "Фигаро литерер" писало: "Димитър Киров е много талантлив, има четката на Пикасо и Фламини, той е художник, скъсал с догмите на социалистическия реализъм..." Композиторите Константин Илиев, Лазар Николов, Иван Спасов и др. понякога поставят в основата на своята музика естетски и формални принципи на така наречения "западноевропейски авангард".

Появиха се произведения, които принизяват ролята на народа и партията в борбата против фашизма и усилията му за построяването на социалистическото общество. По наши сигнали съответните компетентни органи и културни институти през последните 2-3 години не допуснаха до печат или спряха около 15 книги, като: "Политическите процеси против буржоазните правителства в България" от Никола Кънев, "Реката" и "Свят на длан" от Боян Болгар, "Цветовете на надеждата" от Иван Мартинов, "Катунът се засели" от Янко Добрев и други.

Отделни вражески елементи изнесоха или направиха опити да изнесат зад граница "произведения" с антисоциалистическо съдържание, икони и други ценности с историческо значение. Такива са случаите с осъдения Ненко Радев, подследствения Мина Минов, обектите "Семинарист", "Продажник" и др.

Засили се стремежът от някои музикални дейци за заминаване по различни поводи в капиталистически страни /гастроли, концерти, частни гостувания, на работа и пр./. През последните години само по линия на Импресарска дирекция в чужбина са били около 7,300 души, от които на постоянна работа са 400. По всяка вероятност около 60 лица няма да се завърнат в страната.

Из архивите на ДС

258

Зачестиха данните за корупция, получаване на подкупи, определяне на по-високи хонорари, откупки на картини и сценарии, уреждане на лични договори и стипендии за работа и специализация в чужбина, сключване на неизгодни сделки със западни фирми, както и за морално-битово разложение в тези среди. По-характерно това е за агенция "София-прес", Комитета за телевизия и радио, ДО "Българска кинематография" Съюза на художниците и др. Има сигнали, че в програмите на Българска телевизия се допускат произведения с неизяснена идеологическа концепция. Понякога същите се свързват с прояви на корупция при определяне на хонорарите.

В изпълнение указанията на ЦК на БКП и ръководството на МВР за засилване на контраразузнавателната работа срещу идеологическата диверсия и друга подривна дейност на противника, органите на ДС по линия на художествено-творческата интелигенция решават следните задачи:

- разкриване на пътищата за агентурно и друго проникване на противниковите разузнавателни служби и центрове в средите на художествено-творческата интелигенция, техните средства, форми и методи на подривна дейност.

- провеждане на контраразузнавателна работа в средите на художествено-творческата интелигенция, с цел своевременно разкриване, предотвратяване и пресичане на вражеската им дейност.

- оказване помощ на партийните и държавни органи, организации и институти в изучаването и пресичането на отрицателните явления, тенденции и процеси, които са резултат от влиянието на буржоазната идеология и пропаганда върху възгледите на част от художествено-творческата интелигенция.

Из архивите на ДС

Контраразузнавателната работа се осъществява от две отделения на отдел I при управление VI ДС, Софийско градско и окръжните управления на МВР. Оперативно се обслужват Комитета за изкуство и култура, Комитета за телевизия и радио, Комитета по печата, агенция "София-прес", Съюза на българските писатели, Съюза на българските журналисти, Съюза на филмовите дейци, Съюза на художниците и др., културните институти и учреждения, свързани с тях.

В посочените обекти на обслужване към 30.III. 1973 г. са установени 1150 души вражески контингент, от които 1030 са в София. По-голяма концентрация има в агенция "София-прес", ДО "Българска кинематография", Съюза на българските писатели, Съюза на музикалните дейци, някои издателства и др. От членуващите 307 души в Съюза на българските писатели като контингент се водят 45 лица. От тях 8 са взети на различен вид отчет - главно за установени подозрителни връзки с граждани от капиталистически страни и противодържавна агитация и пропаганда.

Основната част от вражеския контингент /около 75 %/ са лица от социално чужд произход - бивши хора и засегнати от мероприятията на народната власт. Останалите 25 %, макар и да са от близки нам среди, са предимно антисоциалистически и антисъветски настроени лица, проводници на буржоазни теории, привърженици на западния начин на живот и морал. Между тях има и установили подозрителни връзки с чужденци, с изменнически намерения и други.

Около 40 % от контингента периодично е наблюдаван с агентура, технически мероприятия и патриотично настроени граждани. Усилията са били насочени за обхващане на най-активно проявяващите се или на такива, на които общественото положение позволява да влияят отрицателно на по-широк кръг от хора. Останалата част от вражеския контингент е извън

Из архивите на ДС

260

нашето полезрение и нямаме пълна представа за дейноста му и процесите, които стават сред него. Все още същият не е доустановен в Съюза на българските художници, Комитета по печата, висшите учебни заведения по изкуствата и др.

През периода 1970-1972 г. са получени 352 сигнала за провеждана враждебна дейност. Увеличение бележат сигналите за идеологическа диверсия, за подозрителни връзки с чужденци, невъзвръщенство, корупция и морално-битово разложение, а тези за измяна на родината и противодържавна агитация и пропаганда показват тенденция на устойчивост.

Въз основа на анализа на постъпващите данни за вражеския контингент и сигналите, най-активно проявяващите се са взимани на оперативен отчет. В резултат на съсредоточаване на вниманието върху най-важните дела, има известно подобрение на работата по тях. Това се отнася главно до доказване и документиране на практическата дейност на обектите. Попълно в тази връзка са използувани техническите средства, в съчетание с агентурата, което дава по-голям ефект от прилагането им. По-често са провеждани и секретни обиски за оперативна документация. През този период бяха приключени 21 дела Обектът на ДОП "Наследник" - Ненко Радев, артист-балетист, е осъден на 3 години лишаване от свобода за кражба и опит за изнасяне на Запад културни ценности. В момента се води следствие на обекта на ДОП "Подлец" - Мина Минов - бивш директор на кинопродукция, за опит да разпространи материали в остро антисоциалистическо съдържание.

Други 14 обекти са филтрирани. Обектите "Кривогледия" - Лазар Цветков, литературен критик, и "Катил" - Иван Добрев, писател-преводач, изключен от БКП, са филтрирани чрез следствие и по-късно разобличени в институтите, където са работили. По време на следствието беше установено, че те

са изпаднали изцяло под влияние на буржоазната идеология и продължително време са влияли на не малък кръг творчески работници. С реализацията на "Кривогледия" бе разбита създадената около него "микрогрупа" от объркани интелектуалци. които бяха разпитани и предупредени.

Получените данни след филтрацията на посочените обекти показват, че взетите мерки по отношение на тях са изиграли положителна роля и че тази форма се явява ефикасно средство в борбата на органите на ДС срещу враждебните и други прояви в средите на художествената интелигенция, особено ако тя се приложи своевременно.

Понастоящем на оперативен отчет по линия на интелигенцията се водят 36 дела с 43 обекта / 24 в отдел I, по 2 в окръжните управления на МВР Пловдив, Пазарджик и Русе и по 1 в Софийско градско управление и окръжните управления на МВР в Сливен, Враца, Толбухин и Ямбол./

По вид делата се разпределят както следва:

- ГДОР - 1 с 2 обекта, окраска идеологическа диверсия и шпионаж;
- ДОР - 5, с окраска идеологическа диверсия и шпионаж - 3, противодържавна агитация и пропаганда - 1, престъпления против монопола на външната търговия - 1;
- ГДОП - 2 с 8 обекти, с окраска противодържавна агитация и пропаганда;
- ДОП - 15, с окраска противодържавна агитация и пропаганда - 12, подозрителни връзки с чужденци - 3;
- ДОН - 11;
- ДОИ - 2.

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

262

От всички обекти 30 са безпартийни и 13 членове на БКП. Болшинството са били на Запад или са осъществили контакти с дейци и институти от капиталистически страни, което в една или друга степен им е оказало влияние.

По-характерни от тях са:

ДОП "Говорител" - зам. директор на научно обединение към БАН. Същият не споделя ръководната роля на партията в областта на културата и изкуството. Съвместно с други "обидени" дейци клеветят отговорни партийни и държавни ръководители, от враждебни позиции коментират провеждените у нас мероприятия, отношенията ни със Съветския съюз и другите социалистически страни.

ДОР "Хамелеон" - Обектът е киносценарист, редактор в списание "Лъч". През 1957 г. изменил в Западен Берлин, където е бил обработван за вербовка от френското разузнаване. /Впоследствие беше върнат от нас с комбинация/. Установено е, че е изпаднал под влияние на идеологическата диверсия на противника и поддържа подозрителни контакти с граждани от капиталистическите страни, прави остри вражески изказвания и подстрекавал български граждани към измяна на родината, като им обещавал съдействието си.

ДОП "Продажник" - писател. Поддържа съмнителни връзки с културни дейци от капиталистическите страни, дипломати от югославското посолство, уличени като разузнавачи. Замисля да изпрати за отпечатване на Запад свои произведения

ГДОП "Лалугери" - Обектите са от класово чужд произход. Провеждат противодържавна агитация и пропаганда и отправят клевети по адрес на СССР. Единият поддържа връзки с изменници на родината и търси начин да изнесе и отпечати на Запад свои стихове с религиозно-мистично съдържание.

ГДОР "Лакей" - Обектите са известни писатели. По различни поводи са посещавали западно посолство и водили разговори с дипломати за обстановката в Съюза на българските писатели, по икономически и политически въпроси. Подчертавали своето преклонение пред културата на тази страна и изразявали нихилистично отношение към постиженията на НРБ в различните области на живота. Получавали от тях литература и материали и споделяли мисли за разширяване на културната експанзия на тази страна у нас.

Като се има предвид наличният вражески контингент и сигналите, постъпващи по линия на художествено-творческата интелигенция, трябва да се посочи, че заведените дела на оперативен отчет са крайно недостатъчни. Все още работата ни по тях не отговаря на изискванията, поставени от ръководството на Министерството. Темпът на воденето им продължава да е бавен, поради което не винаги отделни дела се приключват в срок, каквито са случаите с ДОР "Хамелеон", ДОР "Масон ГДОП "Фантазьори" и др. Малко оперативни комбинации и експерименти се провеждат. Възможностите на наличната агентура за разработва ето на обектите са ограничени. Недостатъчни са мероприятията за оперативно документиране на практическата дейност на обектите в процеса на разработването им. Срещат се трудности при точното разграничаване на действителната им вражеска дейност от идейно-творческите им грешки и отклонения - т.е. при доказване на умисъла. Трудно се легализира оперативната документация, извършена с технически средства, тъй като повечето от обектите работят самостоятелно и изолирано и се доверяват само пред отделни свои съмишленици.

Практиката показва, че при по-крупни международни и вътрешни събития, освен поделата и сигналите, целесъобразн

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

264

е периодично да се провеждат разгърнати оперативно-технически мероприятия на по-широк кръг културни дейци, стоящи на нездрави идейно-естетически позиции, с оглед придобиване на по-пълна информация за настроенията и проявите им. Това позволява да се правят по-верни политически изводи и набелязват конкретни мерки както общо по линията, така и по някои обекти, по отделни лица и общо по вражеския контингент.

Необходимо е да се въведе строга отчетност и вземат мерки за срочното изясняване на сигналите, особено на тези за измяна на родината. Да се обезпечи с агентурно наблюдение най-важният вражески контингент - установилите подозрителни контакти с граждани от капиталистически страни, развиващите антисъветска и ревизионистична дейност. Да се извърши преоценка на стила и метода на работата по делата на оперативен отчет, с цел създаване условия за най-рационалното използуване на нашите сили и средства. Делата за противодържавна пропаганда и агитация да се решават в по-кратки срокове и се пресича своевременно дейността на обектите, като за разобличаването на някои от тях се използуват съответните партийни и административни ръководства.

По линия на художествено-творческата интелигенция се използуват 106 агенти и 70 осведомители /81 в отдел I и 95 в Софийско градско управление и окръжните управления на МВР. Не водят агентура по линията окръжните управления в Силистра и Кърджали./. От ръководената в отдела агентура, 72-ма са с висше образование и 9 със средно. Владеещи по един и повече западни езици - 62, безпартийни - 70, членове на БКП - 2. По възраст: 16 са до 30 години, 42 - до 50 години и 12 над 50 години.

Известна част от агентурата заема високо обществено положение: заслужили артисти и лауреати - 4; отговорни административни ръководители - 2; отговорни редактори и редактори - 3; изтъкнати журналисти и коментатори - 4; инженери - 2; изявени писатели - 4 и др. Вербовките са извършвани предимно на идейно-политическа основа. Само 9 са на основата на зависимост. Предвид специфичната психологическа нагласа на интелигенцията, болшинството от вербовките са извършвани по метода на постепенното привличане.

В работата по изграждането, възпитанието и ръководството на агентурния апарат има подобрение, в резултат на което се увеличиха и сигналите, получени от агентурата. По данни от нея са заведени 16 нови дела. Подобрен е подборът и вербовката на нови агенти и осведомители. През последните 3 години от отдел I са придобити 19 агенти и 17 осведомители. Нововербуваните са с по-големи възможности и перспектива за работа. На агенти, , които предстои да пребивават по-продължително време зад граница, се разработват задачи, тактика и линия на поведение. Засилен е контролът и помощта от страна на ръководния състав. Прави се анализ на данните и се набелязват мероприятия по сведенията. Увеличи се проверката на агентурата с технически мероприятия, в резултат на което бяха разкрити и взети на разработка някои нечестни агенти.

Независимо от някои резултати, състоянието на работата с агентурния апарат не отговаря на изискванията. По количество агентурата е недостатъчна и в някои случаи с ограничени възможности. В резултат на това не се получава своевременна информация за вражеската и антиобществена дейност на част от контингента и някои обекти на оперативен отчет. С особена сила това важи за ДО "Българска кинематография", Съюза на артистите, Съюза на художниците, вузовете по изкуствата и други. Недостатъчна е агентурата по линията на

265

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

Софийско градско управление и окръжните управления на МВР в Пловдив, Варна, Русе, Бургас, В.Търново и др. Допускат се слабости при ръководството на агентурата. Не се работи достатъчно за възпитанието й. Незадоволителна е понякога подготовката за срещите и разработването на задачите, проверката на агентурата не е станала единен и непрекъснат процес. Не се използуват наличните възможности на агентурата както в центъра, така и в окръзите. Някои агенти и осведомители са използувани продължително време и почти са изчерпали своите възможности. Малък е нейният брой сред младите творци.

266

При вербовката и ръководството на агентурата се срещат и трудности - някои не се съгласяват да работят по български граждани, отказват да дават писмено информацията и проявяват голям субективизъм. В отделни случаи не приемат сериозно работата си с някои млади оперативни работници.

Необходимо е по-целенасочено да се използуват възможностите на наличната агентура за разкриване, предотвратяване и пресичане още в зародиш дейността на противника сред интелигенцията. За агенти да се вербуват утвърдени творчески работници, а така също и млади дейци, които в близко бъдеще ще играят ведуща роля на културния фронт, годни да решават контраразузнавателни задачи.

Важен дял в дейността на органите на ДС по линия на художествено-творческата интелигенция заема профилактиката. През 1970-1972 г. са профилактирани около 80 лица, които са развивали противодържавна агитация и пропаганда. Болшинството от тях порицаха постъпките си, стремят се да се поправят и не ни създават затруднения. Показателен е случаят с Кирил Димитров - артист от театър "Сълза и смях", коментирал от вражески позиции нашата действителност и

живота в СССР. Той призна своята вина, осъди поведението си и полага усилия да излезе от състоянието, в което е бил. По собствена инициатива сигнализира за подобни прояви на негови колеги и познати.

Вземани са мерки за обезпечаване на пътуващите зад граница състави, колективи и групи, както и излизащите по частен и туристически път. Проведени са повече от 190 лични и колективни беседи. Оказвано е съдействие на партийните органи по прочистването на някои институти от социално чужди, враждебно настроени и политически неустойчиви творчески работници. Използуван е и агентурния апарат за положително въздействие върху някои млади, неукрепнали в полити ческо и морално отношение дейци и предпазването им от въвличане в противодържавна дейност.

Наложително е профилактичната дейност по отношени на тези среди да се засили, с цел недопускане извършването на антиобществена дейност от някои лица. По-системно да се прави анализ и оценка на резултатите от нейното въздействие

Необходимо е да се подобри взаимодействието с Второ главно управление ДС и се постави на значително по-разширена основа. Да се разработят в перспектива настъпателни мероприятия за ограничаване и пресичане възможностите на дипломатическите представителства от страните, членки на НАТО, да използуват художествената интелигенция за свои цели.

Едновременно със задачите, които VI управление ДС решава в центъра, ръководният и оперативен състав на управлението се стремят да оказват контрол и помощ в работата на окръжните управления на МВР по линията. Това се е изразявало в подпомагане на окръзите при провеждането на мероприятия по отделни дела и главно при оперативното обезпечаване

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

268

на международни културни прояви - фестивали, конкурси, симпозиуми и др. За целта бяха разработвани съвместни планове и провеждани конкретни мероприятия. По отделни въпроси в управлението са извиквани работници от окръзите, които са запознавани с новите тенденции по линията. По-добра координация в тази насока е осъществена с окръжните управления на МВР в Пловдив, Варна, Русе, Враца и др.

В някои окръжни управления на МВР не се отделя достатъчно внимание на работата по линия на художествената интелигенция. Не навсякъде оперативните работници имат необходимата подготовка за работа по тази линия. Повечето от тях работят и по други линии, правят се смени на същите, което не им дава възможност да овладеят особеностите в работата.

Наред с това обаче, от управлението и ръководството на отдел I не е оказвана системна и достатъчна помощ на окръжните управления на МВР, поради което нямаме цялостен поглед за състоянието на работата по линията. Малко са взетите на контрол дела и сигнали и рядко се посещават окръжните управления от наши работници.

Наложително е отдел I при VI у-ние ДС да окаже помощ на окръжните управления на МВР за подобряване организацията на контраразузнавателната работа по линия на интелигенцията. Да вземе на контрол най-важните дела и сигнали.

Причините за допусканите слабости в агентурно-оперативната работа сред художествено-творческата интелигенция са преди всичко от субективен характер. Те се отнасят главно до организацията, стила и дисциплината при изпълнението на оперативните задачи. Съществуват и причини от обективен характер. През последните години в отдел I са назначени 14 млади оперативни работници, без оперативен

опит и навици. Продължително време отделът не беше попълнен, а от новоназначените - 10 оперативни работници и 3 началници на отделения, бяха изпратени на шестмесечна школа. Фактически през този период е работено с по-малко от половината от състава, предвиден по щата, а отделът обслужва почти цялата художествено-творческа интелигенция на територията на София.

За да може отделът да отговори на повишените изисквания по изпълнение на задачите, успешно да организира и направлява контраразузнавателната дейност по линия на художествено-творческата интелигенция в страната, трябва по-голямата част от досега обслужваните обекти да бъдат предадени на Софийско градско управление на МВР.

Какви изводи могат да се направят?

- Вражеските прояви и вредните явления и тенденции в средите на художествено-творческата интелигенция се формират главно под влиянието на идеологическата диверсия, провеждана от империалистическите държави и техните разузнавателни служби, пропагандни центрове и институти, които използуват различни канали, средства и форми.

- Контраразузнавателната работа по линия на художествено-творческата интелигенция има отбранителен характер. Ненавременното разкриване на престъпната дейност и нейното пресичане още в зародиш създава трудности, тъй като обектите имат възможност да влияят на по-голям кръг от хора, да разколебават вярата им в партията и комунистическото строителство, да насаждат националистически и антисъветски настроения и утвърждават буржоазен морал и начин на живот.

Из архивите на ДС

269

Из архивите на ДС

19

Необходимо е да се подобри организацията, стила и дисциплината за повишаване на ефективността на контраразузнавателната работа, на основата на по-задълбочено изучаване измененията на оперативната обстановка.

270

София, 19.IV.1973 г.

НАЧАЛНИК VI УПРАВЛЕНИЕ ДС:
-генерал-майор

Нап. в 4 екз.
№ 1 -
№ 2 -
№ 3 -
№ 4 -
изп.
нап.Симеонова

69

Строго секретно!
Екземпляр № 1

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР
УПРАВЛЕНИЕ VI—ДС
№ Е 2545
23 ОКТ. 1973 г.
СОФИЯ

КД 10
21.I.1974 г.

ДО
НАЧАЛНИК ОКРЪЖНО У-НИЕ МВР

При планирането и провеждането на своята глобална стратегия срещу социалистическите страни противника отрежда важно значение на подривната дейност сред художествено-творческата интелигенция, която играе все по-голяма роля за формирането на марксистко-ленинския мироглед при изграждането на развитото социалистическо общество.

Той се стреми да я ерозира и внесе колебание в нейните редове, да я откъсне и противопостави на Партията, да използува отделни дейци, както за свои цели, така също за оказване на отрицателно въздействие върху съзнанието на народа, служейки си с всички възможни методи, форми и средства.

Това изисква от органите на ДС да засилят своята дейност за пресичане подривните акции на противника, да провеждат целенасочени мероприятия за оказване на по-ефективна помощ на партийните и държавни органи за отстраняване на вредните явления, прояви и тенденции сред художествената интелигенция.

На този въпрос голямо внимание отдават ръководството и Колегиума на МВР, които в плана за заседанията си през м. ноември т.г. са предвидили да бъде внесена от у-ние VI ДС "Информация за някои прояви сред художествената интелигенция".

Във връзка с това моля [redacted] в срок до 10.XI.1973г. да ни бъде изпратена информация, която да съдържа данни за насоките и проявите на вражеската дейност сред художествената интелигенция през 1973 год., изразяващи се в:

Из архивите на ДС

- Установяване на подозрителни контакти от културни дейци със служители от представителствата на капиталистическите страни у нас и граждани от Запад - временно пребиваващи в НРБ.

- Отричане ръководната роля на Партията и отправяне на хули и клевети по адрес на партийни и държавни ръководители.

- Изразяване на антисъветски настроения - отричане успехите на СССР в различни области на живота, разпространяване на клевети по адрес на съветски партийни и държавни ръководители, обявяване в подкрепа на клеветническата и антисъветска дейност на Солженицин, Сахаров, Красин, Якир и др.п.

- Изразяване на ревизионистични настроения и разпространяване на инкримирана литература и материали.

- Противопоставяне на социалистическия реализъм и опити за прокарване на модернистични и упадъчни течения в художествени произведения.

- Стремеж за изнасяне на исторически ценности, отпечатване на произведения с ниска художествена стойност и антисоциалистическа насоченост и признание на Запад

- Тенденции за устройване на работа и специализация на Запад, невъзвръщенства и измяна на Родината.

- Корупция и морално-битово разложение

В информацията да се посочи също:

- Какви въпроси са внасяни за разглеждане от окръжните комитети на БКП.

- Какъв контингент и дела на оперативен отчет /по окраска/ се водят и с каква агентура от тези среди разполагате

- Изводи и мерки за подобряване на работата по художествената интелигенция.

По ваша преценка в информацията могат да бъдат включени и други данни, представляващи оперативен интерес.

22.X.1973 год.

НАЧАЛНИК VI УПРАВЛЕНИЕ ДС:

Генерал-майор:

Написано в 1 екз.
№ 1 - КД
Доразмножено в 28 екз.
№ 2 - № 29 - по списък
изп. I отдел

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно!

Екз. № 1

М-во на вътрешните работи
Управление VII
Вх. № 9958 от 17.12 1974 г.

И Н Т Е Л И Г Е Н Ц И Я

Оперативна обстановка по
линията за 1974 г.

Развихреният изкуствен шум от Запада около Ал. Солженицин нанесе сериозни вреди на нашата интелигенция.

Този целенасочен шум даде отражение сред враждебната и неустойчивата част от художествено-творческата интелигенция и тя стана изразител и проводник на буржоазната пропаганда.

Емисиите на западните радиостанции се слушаха с голям интерес и отделни литератори като Лазар Цветков, направиха магнетофонни записи на предаваните откъси от романа "Архипелаг Гулаг", а други се снабдиха и с книгата, които разпространяваха.

Докато зародилата се преди две-три години тенденция на противопоставяне на партията и на провежданата от нея линия на културния фронт, съществуваше само сред група писатели и художници от столицата, сега тя обхвана и някои млади хора от провинцията. Според тези творци, партията грубо се вмесвала в литературата и изкуството и у нас липсвала "свобода" на творчеството. За тях не била "задължителна" никаква партийна програма и те не виждали смисъла от прилагането на метода на социалистическия реализъм и на класово-партийния подход в създаването на творби с тематика на нашата съвременност и героичното ни минало.

Макар и в по-ограничена степен, тя засегна и научната интелигенция. Отделни научни работници, които нямат пряко отношение към литературата и изкуството, окачествиха романа на Солженицин и коментариите по него, като "съкрушителни" за СССР.

Из архивите на ДС

274

21

В Съветския съюз изтъкнати хора - учени, писатели и артисти, били преодолели страха си и започнали да правят "смели и правдиви" изказвания. Марксическата етика била "куп от догми", които нямали нищо общо с изкуството. Ст.асистентът Христо Стефанов Манев твърдял, че е успял да отстрани "едностранчивостта в теорията на познанието" и е достигнал до нещо "по-прогресивно" от диалектиката на Хегел и диалектическия материализъм.

Обобщения направиха и някои юристи и лекари, които изразиха становището, че Солженицин бил единствен писател, който така "ярко и правдиво" е отразил терора и насилието, което съществувало в СССР от времето на Ленин до наши дни. Името на този "безстрашен и гениален" човек щяло да остане в историята.

През годината най-много вражески изказвания са били направени от лекари. Поради обстоятелството, че не-малко лекари произхождат от враждебни и заможни семейства и в своето ежедневие контрактуват с граждани от различни слоеве на обществото, сред тях намират отклик и се разпространяват най-различни слухове - за предстояща парична реформа, за повишаване цените на стоките, на заплатите и пр.

Част от лекарите и юристите, отделни инженери и финансови служители, подложиха на злобна оценка, коментарии и безкомпромисно осъждане на нашето социалистическо общество, икономическото положение у нас и партийното и държавното ръководство.

Според тях, в страната съществувала инфлация и с всеки изминат ден живота ставал все по-тежък и непоносим. Народът бил отчаян и не се интересувал от нищо. Народното ни стопанство преживявало "тежка криза" и никога в нашата икономика не е "съществувал такъв хаос". За да се излезело от това положение външнотърговските централи изнасяли големи количества хранителни и други стоки, но нищо не било в състояние да ни "спаси" от

22

стопански крах.

Отделни лекари и инженери направиха още по-смели обобщения. Според тях, социалистическата система била претърпяла "пълен провал" в икономическото си развитие, в резултат на което настъпила депресия.

Всичко това се виждало от партията и правителството, но те не взимали никакви мерки, тъй като били безсилни да се справят с положението.

Партийните и държавните ръководители разчитали само на съветската помощ и указания, защото нямали усет за организация и управление на държавата.

Марксизъм-ленинизъм не бил подходящ за ръководене на обществото. Властта загнивала и била в безизходица. Това показвало, че има нужда от "нова революционна" мисъл, от "цялостно преустройство" на обществото.

Написано в 3 екз.
№ 1 на др. И.Добрев
№ 2 на н-к отдел III
№ 3 към дело
Изпълнител- Н.Аврамов
17.XII.1974 г.
С о ф и я

Полковник:
Н. Аврамов

Из архивите на ДС

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

23

М-во на вътрешните работи
Управление VII
Вх. № 3070 от 17.4.1975 г.

Строго секретно
Екз. № 4

МВР — УПРАВЛЕНИЕ VI-ДО
№ 2877 5.4. 1975

С П Р А В К А

ОТНОСНО: Някои негативни явления и тенденции в печатните издания на Съюза на българските писатели

МИНИСТЕРСТВО на ВЪТР. РАБОТИ
СЕКРЕТАРИАТ
Вх. № 5332 от 12.VI.75 г.

Напоследък в някои печатни издания на Съюза на българските писатели се появиха материали, чиято тематика и идейна насоченост са в противоречие с партийната политика на идеологическия и културен фронт.

Културната общественост у нас с възмущение посрещна поместения в брой 3/1975г. на сп."Септември" материал "Гора зелена, вода студена" от журналиста Георги Божинов. Този материал предизвика широк резонанс сред културните дейци, поради антикомунистическата и антисъветската си насоченост, допринесе за бързо и ясно поляризиране на силите в писателските среди, някои представители на които го приемат като преднамерено действие, целящо да се покаже на партийното ръководство, че то не е в състояние да се справи с ръководството на културния фронт у нас.

Авторът на публикувания материал Георги Петров Божинов е роден през 1924г., живее в гр.Благоевград, бивш окръжен кореспондент на в."Труд".

Произхожда от средно селско семейство.

Преди 9.IX.1944г. не е членувал в политически организации, но е симпатизирал на фашистката власт. След тази

Из архивите на ДС

96

дата остава вражески настроен. Обявява се против ръководната роля на партията в областта на литературата и изкуството. Системно е правел вражески изказвания и злословел по адрес на отговорни държавни и партийни ръководители. Проявявал се е като привърженик и проводник на югославския модел на социализъм. Материалите, които публикувал в печата са пропити с черногледство и не спомагат за отстраняване на допуснатите недостатъци.

От обясненията на Божинов за написването на въпросния материал, ясно личи, че той е съзнавал "опасността" му, но въпреки всичко го е предал в такъв вид с надеждата, че може да бъде публикуван.

Установи се, че материалът на Георги Божинов е стоял в редакцията на сп."Септември" почти 4 години, прехвърлян е от ръка на ръка и въпреки продължителното време, с което е разполагала редакцията, същият не е прегледан сериозно и задълбочено, не е оценен от идеологическа гледна точка. Основната причина за това е съществуващата в редакцията на списанието нездрава обстановка, липсата на здрав, класов критерий при оценката на постъпващите материали, недостатъчната взискателност към работата на редакторите.

Почти всеобщо е мнението, че публикуването на въпросния материал е пряк резултат от "играта на Камен Калчев на либерализъм" и системното му бягство от отговорност. Преди няколко години в списанието бе отпечатан романа на Иван Динков "Хляб от трохи", оценен от критиката като идейно-художествено неиздържан, но чието приемане е станало по настояване на Калчев; цикълът "За първи път" от Блага Димитрова, от който лъха песимизъм, черногледство и отчуждаване от нашата действителност:

"Проклятието да бъш човек
Изправен и сам срещу всичко
Обратен на всичко -
.....

Из архивите на ДС

За да живееш убиваш
някого някъде."

В книжка 6/1969г. на същото списание беше поместен цикъла "Писма до никого" от Дора Габе, според специалистите пропит с песимизъм и мистицизъм. Има и други подобни случаи.

В редакторския състав на списанието от много години наред преобладават безпартийните, голяма част от които с са от социално чужд произход, някои от тях са имали вражески изказвания и прояви. Същите работят там от 15-20 години и са създали груповщина, свои естетически критерий и свой подбор на автори.

Любен Дилов - завеждащ отдел "Белетристика", безпартиен, син на бивш царски дипломат. Същият поддържа подозрителни връзки с идеологически институти и лица от ГФР и информирал служител от търговското представителство на ГФР за процесите в Съюза на българските писатели. Злословил е по адрес на СССР и провежданата от страната ни политика.

Найден Вълчев - отговорен секретар, безпартиен, бивш легионер, обявявал се е против политиката на БКП в областта на литературата.

Станка Пенчева - завеждащ отдел "Поезия", безпартийна, от кулашко семейство.

Вътю Раковски - редактор, безпартиен, бивш легионер.

Поместването материала на Георги Божинов показва и липсата на контрол върху редактирането и движението на постъпващите и даваните за печат материали. В случая същият е преминал през четири редактори, зам.главния редактор и главния редактор, коректор и въпреки това е бил отпечатан.

Мнението на редица писатели е, че прецедентът с публикуването на материала не е случайно явление, а закономерна последица от един порочен стил и метод на ръководство и

Из архивите на ДС

28

принизяване на класово-партийния критерий при подбора на публикуваните ръкописи.

x

x x

Подобни симптоми се наблюдават и в сп."Съвременник" където наскоро, в последния момент, е бил спрян подписан за печат от М.Наимович разказ с антисоциалистически сюжет. Съкращението на няколко редактори от списанието се коментира от литературните среди от една страна като политика на ръководството на СБП, от друга като опит на главния редактор Павел Вежинов да се освободи от правещите "обструкции" срещу него редактори.

Публикуването "интервюто" на Й.Радичков на страниците на списанието /кн.1/1975г./ и неговите неоснователни твърдения, от много дейци на литературата се схванаха като редакционна линия и това предизвика вълна на недоволство, както от "интервюто", така и от поместването му. Липсата на реакция от страна на Вежинов по отношение на Максим Наимович - един от виновниците за публикуване на материала, се възприе като "защита на партньора му на покер".

Неблагоприятен отзвук сред нашата общественост предизвика и поместеното в бр. 13/1975г. на в."Литературен фронт" интервю с Николай Шмиргела. Посочването на Сталин като една от най-привличащите го фигури от световната история се оценява като опит да се подразнят съветските другари, а посочването на цар Борис, от някои се възприема като намек за окървавения Борис III. По повод на това интервю, някои писатели се изказвали, че очакват в най-скоро време някъде да се появи портретът на Берия.

x

x x

Интервюто на Й.Радичков получи широк отрицателен

Из архивите на ДС

280

отзвук сред нашата общественост. Освен поместените в критиката, недоумение будят и такива негови твърдения: "Може би, ако бях завършил семинарията, щях сега да пиша в някой манастир житие. И предполагам, че пак ще пиша жития, които няма да влезат в догмите на църквата и пак ще имам някои главоболия".-сп."Съвременник",бр.1/1975г.,стр.259.

"Но писателят, понеже е слаб човек и е наивен... Може би не са измислени други закони и принципи на този етап на развитието на човечеството, но аз смятам това за една трагедия за човека - усилията му, мъченията му през целия негов живот да изглежда правдоподобен", стр.265.

"Аз не се стремя изобщо да спечелвам читателя. Смятам, че той е най-последователния и най-верен враг на писателя",стр.265.

"В наше време особено, след като читателят и човекът изобщо е държан от всички страни ... аз мисля, че на литературата й става все по-трудно да привлича към себе си вниманието. И тя става все по-камерна, все по-затворена, стеснява се кръгът на ценителите на художествената литература. Щеше да бъде великолепно, ако човек се беше родил на тази земя с единствената задача и грижа да скучае", стр.270.

Следва да се подчертае, че интервюто е взето от литературния критик Атанас Свиленов, осъждан за аморални прояви, вражески настроен, участвувал в издаването на нелегално литературно списание, обявявал се против партийността в литературата, одобрявал контрареволюционния метеж в Унгария. В началото на 1975г. като неподходящ, същият бе изваден от редакцията на в."Земеделско знаме". Въпреки, че бе уведомено от нас, ръководството на СБП го назначи в отдел "Критика" на в. "Литературен фронт".

x

x x

Из архивите на ДС

28

Посочените по-горе неблагополучия са повод сред част от писателите да се появят тенденции на недоволство.

Разпространяваха се слухове за аспирации на Панталей Зарев към поста председател на Националния комплекс за художествена култура, а на Камен Калчев за поста председател на Съюза на българските писатели. Прогнозира се разцепление сред ръководството на СБП, че предстои промяна в нашата литературна политика.

Георги Дряновски, безпартиен заявявал:"Материалът /на Георги Божинов б.н./ е направен с цел да рефлектира горе, да покаже на партийното ръководство, че то не може да се справи с интелигенцията".

Светлозар Игов, безпартиен, литературен критик, заявявал, че се очаква "затягане" на литературните среди, нова "студена война" срещу тях. Подобно изказване е правил и Здравко Петров, член на БКП, зам.главен редактор на в."Литературен фронт".

Литературният критик Енчо Мутафов, безпартиен, от врачески произход, изтъквал, че Божинов бил написал една "историческа истина" и бил напълно прав, така че превръщането на случая в обществен скандал било пресилено и неправилно. Божинов бил талантлив журналист, а последната част на неговия очерк по своята литературна сила достигал някои произведения на Солженицин.

x

x x

Провеждаме мероприятия за доизясняване причините за допускане публикуването на материала "Гора зелена, вода студена" и евентуалните политически последици от него.

НАЧАЛНИК VI У-НИЕ ДС
ген.майор:

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Стр. секретно!
Екз. № 6

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

МВР — ...
Вх. № ... 19 ... г.

ИНФОРМАЦИЯ

Др. Цветков

ОТНОСНО: Поставена "стайна пиеса" в дома на режисьора ВИЛИ ЦАНКОВ

В Шесто управление ДС постъпиха проверени данни, че на 19 април т.г. вечерта в дома на режисьора ВИЛИ ЦАНКОВ – София, е била поставена негова пиеса, в която участвували АНАНИ ЯВАШЕВ, член на БКП, артист от Народния театър за младежта, ЖОРЖЕТА ЧАКЪРОВА, член на БКП, артистка от Народния театър "Иван Вазов", СТЕФАН МАВРОДИЕВ, безпартиен, артист от Народния театър за младежта и СНЕЖИНА /неустановена артистка от Врачанския театър/. Художественото оформление е направено от ЕНЧО ПИРОНКОВ, художник от Пловдив.

ВИЛИ ЦАНКОВ е написал пиесата преди три-четири години по време на лечението му в Института за неврология и неврохирургия при Медицинската академия, където той е постъпил след отправените му остри критики за несполучливата режисура и постановка на многосерийният телевизионен филм за ВАСИЛ ЛЕВСКИ "Демонът на империята".

Съдържанието на пиесата е било от любовен характер, имащо белезите на автобиографични преживявания.

Кик

На премиерното представление на 19.IV.1976 присъствували ЯНА ПИПКОВА, музикален редактор от Българска левизия, МЛАДЕН КИСЕЛОВ, режисьор в Народен театър за младе ИРИНА МАРЕЧКОВА, художничка, РОСЕН БОСЕВ, писател, БОРИС КА ДИМЧЕВ, композитор, д-р ДАНИЕЛА СОТИРОВА, съпруга на артист АНАНИ ЯВАШЕВ, ГЕОРГИ ГЕОРГИЕВ, актьор от театър "Сълза и см КИНА ЛАПТЕВА, изкуствовед, заедно със съпруга си, италианск гражданин, реставратор, на работа при Института за опазване на паметници на културата и др.

На следващите три представления в дома на ВИ ЦАНКОВ присъствували артистите СТЕФАН ДАНАИЛОВ, ИЛКА ЗАФИРОВ ИВАН ПОПЙОРДАНОВ, главен директор на Студия за игрални филми ПЕТЪР КАРААНГОВ, зам.генерален директор на Българска кинематография; професор ЛЮБОМИР ТЕНЕВ и др. На 10.V.т.г. щяло да бъде петото поредно представление.

Мнението на повечето от гледалите постановкат е, че тази своеобразна "стайна пиеса" - "ново" явление у нас, била напълно в духа на абстрактното изкуство и подражава на популярния "статичен театър" на Запад.

При посещенията си в НР България, невъзвръщенец цът ПЕТЪР УВАЛИЕВ в многобройни контакти с представители на художествено-творческата интелигенция лансираше идеята за създаване на такива театри у нас за "отбрана" публика.

Между някои театрални дейци и особено сред студентите от ВИТИЗ "Кр.Сарафов" тази"пиеса" предизвиква повишен интерес и желание да се посети.

Предлагаме да бъде информиран ЦК на БКП.

8 V 1976 год.
София

НАЧАЛНИК УПРАВЛЕНИЕ VI ДС
Ген.лейтенант: [redacted]

Из архивите на ДС

70

Строго секретно!
Екз. № 2

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Д О К Л А Д

ОТНОСНО: състоянието на агентурно-оперативната работа на органите на ДС сред художествено-творческата интелигенция и работещите в средствата за масова информация.

В процеса на изграждане на развито социалистическо общество непрекъснато нараства значението на художественотворческата интелигенция и средствата за масова информация.

На XI конгерс на БКП и последвалите го конгреси на някои творчески съюзи беше дадена висока оценка за дейността им по претворяване в живота априлската линия на партията. Спокойната и творческа обстановка, която съществува в тези среди се дължи на правилната партийна политика и системните грижи, проявявани лично от др. Тодор Живков към творците на културата.

Като отчитат значението на интелигенцията и средствата за масова информация, разузнавателните служби на империалистическите държави засилват подривната си дейност. На този етап противникът цели да формира своя идейна база сред тях, която впоследствие планомерно да разширява и използува при създаване на подходяща обстановка. За реализирането на тези замисли, специалните служби непрекъснато усъвършенствуват традиционните форми и канали.

След съвещанието в Хелзинки се наблюдават някои изменения в тактиката, средствата и методите на идеологическата подривна дейност на противника. Той се стреми да използува настъпилите положителни изменения в политическия климат за свои интереси и цели.

По достоверни данни, ЦРУ е разработила програма за идеологическо проникване в страните от социалистическата общност. В специалния раздел за НРБ е планирано да се увеличи обема на предлаганата информация по художествени и културни въпроси, да да се "формира вярна" представа в българския гражданин за американската действителност; да се разширява програмата на обмена по държавен и частен път. Предвиждат да се насочват към държавни ръководители, ръководни

Из архивите на ДС

работници в системата на средствата за масова информация, към художествено-творчески деятели и др.

Придобитата от нас информация потвърждава, че противникът полага усилия за изпълнението на тази програма.

Главните страни-членки на НАТО активно използуват за тази цел представителствата си в НРБ, обменят помежду си информация, засилват дейността на културните си секции, упражняват натиск за откриване на културни центрове, с оглед привличането на по-широки кръгове от художествено-творческат интелигенция. Западните дипломати правят опити да децентрализират контактите си с наши ведомства и институти, заобикалят установения ред и канят повече дейци в посолствата и в домовете си. Насочват се по-често към лица заемащи отговорни длъжности в творческите съюзи и средствата за масова информация.

По канала на културния обмен се очертава тенденция за установяване и разширяване контактите на представители на някои западни пропагандни институти и централи с Комитета за телевизия и радио и отделни журналисти /Игор Букетов - САЩ; Бари Холънд - Би-Би-Си; Игор Чаплински - ГФР, Жан Картър и Дикеос - Гърция, Хилми от Алжир и др./.

Повиши се "интересът" на някои западни фондации и пропагандни институти към културния живот у нас. За по-пълното му изучаване те активно използуват и бивши български граждани-интелектуалци, по време на посещението им в НРБ /Михаил Пъдев, Боян Планински, Марин Пундев, Делин и др./.

Специалните служби полагат усилия за установяване на контакти, изучаване, обработка и събиране на информация от наши културни дейци при пребиваването им в чужбина и у нас /Дора и Петър Увалиеви, Морис Басан, Марчело Данон, Жан Тодоров, Григор Григоров и др./.

Използуват гостуванията на наши състави за извършване на антибългарска пропаганда и разпространяване на инкриминирана литература и материали. Инсценират провокации срещу наши дейци, обвинявайки ги в "кражби", нарушаване на обществените порядки и др., с оглед тяхното злепоставяне и компрометиране на НРБ.

Западните пропагандни централи - "Свободна Европа", "Дойче Веле" и др., се стремят да въздействуват на художествено-творческата интелигенция, подбуждат я към създаване на опозиция на партийната политика, противопоставят едни на други творци от различни поколения, с цел да ги въвлекат в остри котерийни борби, да инсперират прояви на дисиденство и пр. Опитват се да предизвикат органите на МВР към вмешателство в дейността на творческите съюзи, за да ги дискредитират. В тази насока най-активно използуват изменниците Георги Марков, Петър Семерджиев, Димитър Инкьов и др.

Анализът на оперативните данни показва, че в резултат на идеологическото въздействие оказвано от външния противник и от някои враждебно настроени елементи, а така също и под влиянието на някои други фактори /кариеризъм, творческо безсилие, незадоволени амбиции, корупция и др./, в отделни лица и незначителни кръгове от тази част на интелигенцията се наблюдават негативни явления и процеси. Отделни творци отричат ръководната роля на БКП в областта на литературата и изкуството, отстъпват от метода на социалистическия реализъм и класово-партийния критерий при оценката на културни ценности, злословят, че са лишени от творческа свобода, клеветят социалистическата ни действителност /Иван Рудников, Михаил Величков, Георги Божилов - Слона, Блага Димитрова и Йордан Василев и др./.

На базата на ревизионистични схващания и на незадоволени кариеристични амбиции, в творческите съюзи на

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

писателите, композиторите и журналистите се очертават някои "микроструктори", участниците в които нарушават благоприятния климат за съзидателна дейност. Обикновено те се събират по повод на важни вътрешни и международни събития, изработват "свое отношение" към тях, което се стремят да популяризират и защитават от позициите, които заемат. Сред някои творци на художественото слово, изобразителното изкуство, музиката, киното, театъра и др. се наблюдава стремеж към модернистично изкуство, подражание на западни творци, симптоми на дисидентски прояви /кръговете около Петър Динеков, Любомир Тенев, Валери Петров, Гочо Гочев, Анжел Вагенщайн, Георги Мичев/.

През последните години се появиха отделни произведения с антисоциалистическа насоченост. В литературни издания бяха отпечатани неиздържани в идейно отношение публикации, някои от които с антисъветски характер. Направени бяха опити за реабилитация на буржоазни естети и литератори /Блага Димитрова, Йордан Василев, Христо Радевски и др./. В произведенията на отделни писатели, драматурзи и режисьори се забелязват някои отклонения от класово-партийния подход. В това отношение отново се изявяват критикуваните Леон Даниел, Стефан Цанев, Вили Цанков, Р.Ралин и др. Подборът и интерпретацията на някои съветски пиеси, представени в столичните театри, в отделни фрагменти дават превратна представа за съветската действителност /"Енергични хора", "Ешалонът", "Грехове" и др./. Беше направен опит за създаване на "стаен театър".

Данните сочат, че враждебно настроени критици, преводачи и културни дейци проявяват двуличие и утвърждават идейно нестабилни творци /Ат.Натев, Ат.Свиленов, Мих.Неделчев, Енчо Мутафов и др./.

Усилва се стремежът в някои музикални изпълнители и артисти да отиват в капиталистическите страни и се устройват там на работа. Сред част от тях се увеличават проявите на еснафщина, печалбарство, морално-битова разпуснатост, злоупотребите с валута и др. Тези прояви улесняват противника в подривната му дейност сред тях. След последното изменение през тази година на Постановление № 70 на МС от 1.VIII.1974 г. може да се очакват усложнения в оперативната обстановка по това направление.

Отделни лица, работещи в средствата за масова информация и пропаганда установяват контакти с граждани на капиталистически страни, с цел да бъдат поканени от тях. В дейността им проличава преклонение пред западния начин на живот /Владилен Попов, Тома Томов, Любомир Йорданов, Александър Обрешков, Тодор Димитров и др./.

В някои предавания на Главна идеологическа редакция при Комитета за телевизия и радио и редакция ЛИК към телевизията, участвуват лица с неясни класово-партийни и естетически позиции /Румяна Узунова, Георги Масларски, Любен Георгиев и др./. Бяха излъчени някои филми, които утвърждават чужди възгледи /"Рицарят Мезон Рух", "Обич", "Гости" и др./.

Напоследък се водят разговори за евентуални промени в програмата на съветската телевизия, излъчвана в петъчните дни, като се замени директната емисия "Време" с предаването "По света и у нас".

Сред художествено-творческата интелигенция и в средствата за масова информация и пропаганда има и прояви на корупция, които в някои случаи са свързани със "сивия поток" и възпрепятствуват мерките и усилията на партията за идейно-естетическото и политическо възпитание на трудещите се.

В изпълнение решенията на Февруарския пленум на ЦК на БКП и указанията на ръководството на Министерството,

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

290

работата на управление VI ДС и окръжните управление през последните две години беше насочена към провеждане на по-ефикасни мероприятия за успешното противодействуване и пресичане подривната дейност на противника. Извършени бяха някои организационни и структурни преустройства, утвърдиха се перспективни планове за работа.

В резултат на засилената вербовачна дейност от отдела бяха придобити 54 агенти. Удвоена беше агентурата по линия на КТР. Придобити са нови агенти и в други среди на художествено-творческата интелигенция в центъра и някои окръзи. Вербовките са извършени на идейно-политическа основа. Около 85% от сътрудниците са с висше образование, към 90% са на възраст до 50 години, повече от 70% владеят чужди езици. Болшинството от агентите имат добри възможности за решаването на наши задачи и се очертават като перспективни кадри в своите творчески сфери. В окръжните управления за този период са вербувани 72 агента. По-активно са работили окръжните управления на МВР - Враца, Варна, Стара Загора, Русе и др. Понастоящем по линията работят 248 агента, от които 109 се ръководят от I отдел.

На основата на МЗ № I-5910/1975 г. в центъра са изградени доверителни отношения с 122 лица. Съобразно указанията на ръководството на Министерството бяха изучени 56 авторитетни специалисти в различни области на литературата, изкуството и културата, които при необходимост се използуват като консултанти от отдела.

Ръководството на управлението се е стремило в работата по делата, сигналите и контингента да съсредоточава оперативните сили и средства към обекти с най-остри прояви, които по своето обществено положение имат възможност да влияят отрицателно върху повече хора. През този период активно бе работено по Спас Русинов и Юлиан Томанов, Иван

Из архивите на ДС

Рудников, Лазар Цветков и групичките около: Динеков, Блага Димитрова и Йордан Василев, Любомир Тенев, Анжел Вагенщайн, Мария Бойкикева и Вера Смилкова, Борис Димовски и Георги Мичев, Шиню Чернев и други.

В работата по делата и контингента е отделяно по-голямо внимание на превантивните мерки. Повечето от обектите по различни пътища бяха профилактирани и само 3 са осъдени. Провеждана е целенасочена дейност за разлагане в зародиш на някои групички сред по-младото поколение. По наши сигнали беше предотвратено издаването на някои неиздържани в идейно отношение книги.

Полагат се по-големи грижи за контраразузнавателно обезпечаване на излизащите зад граница художествени състави и лицата, които отиват на работа.

Подобрихме взаимодействието с ВГУ по пресичане опитите на посолствата за неконтролирани контакти.

По-резултатно се използуват от ПГУ възможностите на наши агенти и доверени лица, отиващи зад граница за по-продължително време.

Засилено беше взаимодействието и с другите централни поделения на ДС. Подобри се контрола и помощта към окръжните управления. Чрез координирани действия с други поделения на ДС придобихме съществена информация по Петър Увалиев, Михаил Пъдев, Боян Планински, Бари Холънд и други.

В резултат на подобрената работа по делата, комплексното използуване на агентурата и другите източници, сега ние знаем повече за противника, което ни даде възможност да разкрием някои изменения в тактиката на подривната му дейност срещу художествено-творческата интелигенция и работещите в средствата за масова информация.

Укрепват връзките ни с Комитета за изкуство и култура и с ръководствата на художествено-творческите съюзи, което

Из архивите на ДС

292

ни улеснява при провеждането на мерки за своевременното пресичане на някои негативни явления.

Има известно подобрение на сигналната функция, посвоевременно информираме ръководството на Министерството и чрез него ЦК на БКП, ръководствата на КИК и творческите съюзи.

Въпреки постигнатите резултати, както беше посочено в доклада на др. Министър пред Националното съвещание на ДС, работата по линията на художествено-творческата интелигенция не отговаря на оперативната обстановка и на повишените изисквания, които сега партията поставя.

Наличната агентура не ни обезпечава по-плътен контакт с противника за водене на по-настъпателна работа срещу идеологическите подривни центрове, работещи срещу интелигенцията и евентуално завързване на оперативни игри. Част от делата на оперативен отчет не са осигурени с надеждна агентура. Незадоволителни са агентурните ни позиции в творческите съюзи на художниците, артистите и журналистите, и особено в импресарската дейност. В редица окръзи по линията има само по 1-2-ма агенти. Непълно се използуват наличните възможности за маршрутиране на агентура от центъра към окръзите.

За постигането на по-голямо качество и ефективност в работата по тази линия, сега поставяме ударение преди всичко на някои въпроси, свързани с усъвършенствуване дейността на агентурния апарат.

Полагаме усилия да отстраним по-бързо недостатъците свързани с: ръководството, обучението и възпитанието на агентите; по-целенасоченото им използуване съобразно обстановката; подготовката на оперативния състав за срещите, а така също внимателна преценка за евентуално освобождаване от отделни агенти, които са загубили качества.

На част от агентурата сме разработили перспективни планове за възпитание, обучение, за направлението на

Из архивите на ДС

използуването им и задачите, които ще решават. Такива планове ще разработим и за останалите агенти. По-голямо внимание обръщаме за укрепване на нововербуваните.

Планирането на работата с агентите увеличава възможностите ни по-внимателно да следим действията на задграничните центрове, работещи срещу художествено-творческата интелигенция, да изясняваме към кого се ориентират и на кого залагат, а така също по отблизо да следим за поведението на обектите и най-важния вражески контингент. Това ни разкрива по-добри възможности за прогнозиране действията на противника, по-навреме да долавяме зараждането на някои отрицателни тенденции и да ги пресичаме в най-благоприятния за нас момент. Сега имаме възможности по-активно да работим за изграждането на агенти, чрез които да влияем положително на отделни групи и лица.

Уточняваме и маршрутните възможности на агентурата от центъра за оказване по-съществена помощ на окръзите.

На следващо място нашите усилия са насочени към доизграждане на необходимия агентурен апарат.

Засилване дейността по вербуването на предана агентура от окръжните управления и от VI управление сред журналистите и членовете на творческите съюзи на художниците, артистите, писателите, висшите учебни заведения по изкуствата и импресарската дейност.

Предстои ни сериозна работа за доизграждане на надеждни агентурни бариери, които своевременно да ни сигнализират за промъкващи се идейно-неиздържани произведения в плановете на средствата ма масова информация, издателствата и културните институти.

Изградили сме резидентурна група в Радио София и имаме готовност да изградим и в други сектори, но се въздържаме до извършването на предстоящи структурни промени.

Из архивите на ДС

294

Голям резерв за получаване на допълнителна информация са доверените лица и сега полагаме грижи за разширяването на този апарат.

Тежестта на задачите по работата с агентурата се поема от ръководния състав. Това ще продължи и в бъдеще, докато младите оперативни работници в центъра и окръзите натрупат необходимия опит.

По направлението на културния обмен имаме редица недостатъци в организацията на работата за разкриване начините и формите, които противникът използува. Не се долавят своевременно бъдещите му замисли, а така също пътищата за тяхното реализиране. В много случаи подозрителното поведение на чужденци, пребиваващи в страната, остава извън нашето полезрение. Нашата работа се затруднява и от това, че почти всички институти не спазват стриктно постановлението на МС, регламентиращо тези контакти.

Като отчитаме измененията в политическата обстановка и тенденцията за нарастване на обмена, усилията ни сега се съсредоточават по придобиване на необходимата агентура за плътно покритие на този канал. Преустройваме работата си така, че да получаваме предварително информация за участвуващите в различните мероприятия от обмена,на основата на която отрано да планираме нашата дейност. По това направление най-важни звена са Комитетът за изкуство и култура, БТА, Съюзът на българските журналисти, "София-прес", Импресарската дирекция и международните фестивали, организирани на територията на окръзите.

В страната се водят 34 дела на разработка и оперативна проверка - 18 от тях са в I отдел, в това число не са включени 38 дела за оперативно наблюдение.

Анализът на работата ни по делата, сигналите и

Из архивите на ДС

контингента показва, че не винаги своевременно долавяме някои негативни явления и процеси в средите на художественотворческата интелигенция и в средствата за масова информация. Не винаги успяваме да извършим и задълбочена проверка на първичните данни, послужили като основание за възникване на делата, а така също и за някои сигнали. Все още не е достатъчна информацията ни за поведението на вражеския контингент. Поради малък опит на част от оперативния състав и непълно познаване на оперативната обстановка, по някои дела и сигнали не се провеждат добре обмислени комбинации за побързото изясняване дейността на някои от разработваните лица. По линията в 18 окръжни управления /Варна, В.Търново, Враца, Сливен, Бургас и др./ не се водят дела, което не отговаря на оперативната обстановка /Прилагаме таблица/.

В духа на задачите произтичащи от Националното съвещание устройваме дейността си така, че голяма част от оперативната информация за обстановката и за замислите на противника да идва от работата ни по делата, сигналите и контингента.

На задълбочен анализ поставяме причините, поради които по редица дела не получаваме очакваните резултати и вземаме мерки за тяхното отстраняване. Ускоряваме темповете на работа като действуваме внимателно и тактично, за да не създаваме трудности на партията.

Като отчитаме някои особености на художественотворческата интелигенция, свързани с възможностите й да влияе върху по-широк кръг хора, ще проведем допълнителни мероприятия за бързото изясняване дейността на лицата, за които има данни, че провеждат остра вражеска дейност - пишат или се подготвят да разпространят ръкописи с антиобществена насоченост у нас и в чужбина; разпространяват вицове и злостни клевети по адрес на социалистическата действителност;

Из архивите на ДС

подготвят се за измяна на родината и пр.

Разработили сме планове на по-пълното проникване и изучаване взаимоотношенията в упоменатите "микроструктури", с оглед тяхното разбиване и приобщаване към партийните позиции. Такива планове ще подготвим и за останалите групи. С провеждането на агентурно-оперативните мероприятия целим и да не допускаме появата на дисиденти.

Дейността на повечето от обектите на разработка и другите наблюдавани лица е свързана с творческите командировки и участие в различни мероприятия у нас и в чужбина. Ще работим за създаване на организация и условия за тяхното разработване в движение. По-голямо внимание ще обръщаме през летните периоди, когато голяма част от тях се намират по черноморието. По-съществена помощ трябва да ни окажат окръжните управления в Бургас, Варна и Толбухин.

Има отделни деятели, които посещават представителствата на западните страни у нас, информират ги за обстановката сред интелигенцията, раболепничат за специализации, стипендии и гостувания в чужбина. Предлагаме на ръководството на Министерството за част от тези дейци да уведомяваме ръководствата на Комитета за изкуство и култура и творческите съюзи, а за по-изтъкнатите - ЦК на БКП.

За постигане по-добри резултати в обезпечаването на вражеския контингент към лицата, поддържащи подозрителни контакти с граждани на капиталистически страни или годни за друга остра вражеска дейност, насочваме подходяща агентура. Останалата част - ще се наблюдава от доверени лица и други средства.

Поставили сме си задача да изучим поведението на пребиваваливе по-продължително време на Запад, и на лицата, които водят оживена кореспонденция извън служебните си

задължения, след което ще вземем отношение.

За привличане и укрепване на някои от посочените по-горе деятели ще искаме по-голямо съдействие от отдел "Пропаганда" при Министерството. Считаме, че за създаване на непримиримо обществено мнение срещу отрицателните явления в тези среди, отделът следва да привлече към още по-активно сътрудничество представители на КИК и творческите съюзи. По този начин ще помогнем за изпълнение решението на Политбюро на ЦК на БКП за подобряване на критиката в средствата за масова информация и указанията на др. Тодор Живков, дадени при срещата му с актива на СБП в края на м.г.

От съществено подобрение се нуждае информационно-аналитичната ни дейност. Все още тя не дава достатъчно пълна и точна представа за оперативната обстановка и извършващите се процеси. Не винаги навреме отправяме информацията до институтите и звената, които могат да я ползуват. Не е отработен докрай проблема за провеждането на координирани мероприятия с други ведомства по реализирането й, сериозно трябва да подобрим и системата за обратна връзка.

Недостатъчно изучаваме собствената си оперативна практика, с оглед внасянето на корекция в методите, тактиката и формите, за по-бързо реагиране на новите изменения в обстановката и решаване на произтичащите от нея задачи, за по-успешното противодействие на противника. По наша информация понякога се взема отношение към отделни лица и групи. За да можем да организираме още по-последователни и целенасочени мероприятия, съобразени с реакцията на обектите, молим ръководството на Министерството, когато е в неговите възможности, да ни уведомява за предприетите мерки.

Ръководството на управлението, в изпълнение задачите на Националното съвещание, взема мерки за осъществяването на комплексен, задълбочен и пълен анализ на оперативна-

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

298

та обстановка по линия на интелигенцията, по-пълно да се отчитат външните и вътрешните политически събития и други фактори, определящи нейното развитие.

Работим за подобряване на текущата информация и по подаването на експресна информация за ръководството на Министерството за най-важните и остри сигнали.

Предвиждаме отдел I и аналитичния отдел при управлението да разработят ориентировки и обзори по някои проблеми от работата, с оглед извършване на по-задълбочен анализ и оценка на дейността на противника и вражеските елементи, за по-правилно планиране и прогнозиране на нашите контраразузнавателни мероприятия и действия.

Работата по линия на художествено-творческата интелигенция и средствата за масова информация е специфична, сложна и високо отговорна. Поставянето контраразузнавателната работа по линия на интелигенцията в съответствие с оперативната обстановка, изисква осъществяването на по-тясна координация, както това е указано в МЗ № 42 от м. май 1976 г. Ще бъде полезно и ние в близко време ще предложим на линейните отдели на ВГУ да уеднаквим подхода си по отношение интересите на дипломатическите представителства към художествено-творческата интелигенция, към отделни нейни представители и засилим още повече взаимната информираност и комплексно използуване на агентурно-оперативните средства.

С отделите на ПГУ би могло да се постигне още по-ефективно използуване на някои наши източници, пребиваващи по естествени поводи в чужбина, за събиране на оперативна информация, свързана с идеологическите подривни центрове на противника, с разширяване на данните за някои лица, уличени в принадлежност към специалните служби.

Преценяваме, че досега по някои обективни и субективни причини не изпълняваме добре линейните си функции,

Из архивите на ДС

поради което не успяваме да оказваме по-цялостно разгърната помощ на окръжните управления. За да излезем по-бързо от това състояние, считаме че отделът трябва да бъде разтоварен от обслужването на някои обекти на територията на София.

В работата си по контраразузнавателното обезпечаване на художествено-творческата интелигенция и средствата за масова информация сме се стремили да прилагаме богатия опит на органите на КГБ. Изпращаните ни от тях анализи и справки по различни проблеми имат особено значение за по-правилното ориентиране и насочване на нашата дейност. Ежедневна помощ получаваме от др. Виктор Тимофеевич Гостев.

През последните години придобихме известен положителен опит в съвместната работа по някои международни организации, прояви и отделни лица. От наша страна все още не са използувани наличните възможности, за да постигнем онова конкретно сътрудничество, за което говори и др. Т.Живков пред Националното съвещание по линия на ДС. Сега ние се подготвяме за предстоящата среща с ръководството на V управление на КГБ, за да отидем на още по-конкретно и тясно сближение в нашата бъдеща работа.

В управлението по линията работят две отделения в състав от 15 работника, включително ръководния състав. Незаетата е една бройка. Почти всички са млади хора, с висше образование, с малки изключение, притежаващи необходимата обща и специална подготовка. В болшинството окръжни управления оперативните работници също са добре подбрани.

Разглеждайки работата с кадрите, на преден план изпъкват някои обективни и субективни причини, които са намалявали качеството и ефективността на нашата работа.

От 14-те служители в центъра, 9 имат стаж по линията над 3 години, а останалите 5 - от няколко месеца. През последните две години от този сектор в центъра са излезли 5 служители /2 са издигнати на партийна работа, един е преминал

Из архивите на ДС

300

на работа в отдел "Пропаганда" при МВР по настояване на ръководството на КТР, един е трудоустроен поради заболяване/, които са били на ръководни длъжности. Новоиздигнати са и двамата началници на отделения. Голяма част от оперативните работници в окръзите са също нови. Това е водело до някои организационни промени и е създавало различни затруднения.

Една част от младия състав по-бързо се адаптира към задачите, за по-кратко време навлезе в оперативната обстановка и опозна проблемите, проявява по-голяма задълбоченост, инициативност и по-добра организация на личната си работа. Повече от останалите работници в центъра и окръжните управления се нуждаят от по-системна и непосредствена помощ, за да могат да се изградят като пълноценни служители и да решават задачите на високо професионално ниво.

За постигане стабилност на кадрите по линията в окръзите, предлагаме управление "Кадри" МВР да вземе необходимите мерки, като налагащите се промени и разместванията се съгласуват с ръководството на управление VI ДС.

При сегашната организация на работата упоменатият оперативен състав от центъра обслужва институти, в които работят 24900 души и други 4000, които са свързани с тези среди, води 18 дела, ръководи 109 агенти, периодично трябва да наблюдава около 800 лица контингент, изяснява средно месечно 25 сигнала, решава средно месечно 330 паспортни преписки, участвува в оперативни мероприятия на други поделения, обезпечава редица международни прояви и едновременно с това оказва помощ на окръжните управления.

На територията на окръзите в областта на културата и средствата за масова информация работят около 23000 души. С изключение само на някои окръжни управления - Пловдив, Варна, Русе, във всички останали работниците водят и други линии. Считаме, че е целесъобразно окръжните управления,

без да увеличават щата да направят вътрешни прегрупирания, така че да отделят повече сили по линия на интелигенцията.

Работата на органите на ДС по опазване на интелигенцията от враждебни посегателства е важна политическа дейност През последните 2 години тя е протичала в съответствие с указанията, дадени от ръководството на Министерството при заслушването ни през 1974 г. Ефективността на контраразузнавателната работа е зависела и от умението на ръководството на отдела да организира правилно същата.

Все още то не винаги съумява да създаде необходимата организация на своевременното и последователно анализиране на нашата дейност и дейността на противника и извличане на необходимите изводи. В резултат на това не винаги са изготвяни реални и обосновани перспективни планове.

Задълбоченото изучаване на материалите от Националното съвещание по ДС и критичния подход при обсъждането на настоящите проблеми на съвещанието в отдел I, дават основание да уверим ръководството на Министерството, че ръководния и оперативният състав, работещ по линията, ще вложи всички сили за изпълнение на задачите произтичащи от решенията на XI-ия конгрес на БКП, Юлския пленум на партията от т.г. и указанията на ръководството на МВР дадени на Националното съвещание по ДС.

септември 1976 г.
София

НАЧАЛНИК VI УПРАВЛЕНИЕ ДС:
Ген.-лейтенант_____

Из архивите на ДС

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Строго секретно

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 1462 Екз. № 1
8.II.1977 19 год.
СОФИЯ

С П Р А В К А

ОТНОСНО: последните прояви на Радой Ралин и Борис Димовски

На 16.XII.1976 г. и на 8.I.1977 г. са се състояли срещи на поета-сатирик Радой Ралин със студенти от Висшия икономически институт "К.Маркс" и Машинно-технологичния факултет на ВМЕИ "Ленин". На втората среща е присъствувал и карикатуристът Борис Димовски. И двете срещи са станали по инициатива на съответните студентски комсомолски дружества. На срещите били зададени тенденциозни въпроси, на които Радой Ралин отговарял от "свои" позиции. Получен бе сигнал, че студентът Петко Няголов, член на Вузовския комитет на ДКМС при ВМЕИ "Ленин", е уговарял трета среща на студенти с Радой Ралин, но в резултат на взетите мерки тя не се състоя.

В брой 16 на в."Народна младеж" от 20.I.1977 г. в дискусионната рубрика "Призвание, смисъл на живота, съдба" бе публикуван диалог между Радой Ралин и Борис Димовски, озаглавен "Животът ни е немислим без фаустовци", третиращ някои проблеми на младежта. Задачата за подготовка на този материал и поместването му във вестника е поставил завеждащият дискусионния клуб Яков Янакиев Яковов. Темата на интервюто била одобрена от редколегията, а също и от участниците в него. Прави впечатление, че страниците на "Народна младеж"

Из архивите на ДС

303

са предоставени едновременно на двама автори, известни с превратното си тълкуване на социалистическата ни действителност в някои свои произведения, за което са наказвани.

Въпреки, че в публикувания диалог няма открити антипартийни изказвания, а някои от поставените въпроси, като този за жилищното строителство и др., действително не са решени, с употребените в него неясни и двусмислени изрази материалът явно е насочен против ръководната роля на БКП по отношение на младежта изобщо и на ДКМС. За какво говори например казаното от Радой Ралин:"Трябва да се махнат бариерите пред младежта... Нека младежта сама се замисли над своите проблеми, да притежава свои пълномощници. Стига е била само изпълнител". Или казаното от Борис Димовски:"Сега ние трябва да гласуваме на младите хора повече доверие, да вярваме в техните сили и възможности, да не спъваме техните пориви, да не ги "канализираме"... Стига с това опекунстване".

Тук не е казано открито за какви бариери става въпрос и кой ги поставя пред младежта, какви пълномощници трябва да има тя, извън избраните по съответния ред комсомолски ръководства, кой спъва младежките пориви и кой трябва да прекрати с опекунстването си над младежта, но това явно се подразбира. Впрочем на друго място в диалога Радой Ралин се доуточнява. Той казва направо: "Не трябва да се чакат само директиви на партийното ръководство..."

С изказаните от Радой Ралин мнения в диалога, че кандидат-студентските изпити често пъти са едно "тото", че няма кандидат-студентски комисии, които да контролират нарушенията и да поемат защитата на младежите, че във ВИТИЗ влизали неталантливи хора, а талантите оставали навън, както и с твърдението на Борис Димовски, че повечето от нашите известни

Из архивите на ДС

творци са били посредствени студенти, двамата автора фактически се обявяват против съществуващата система у нас за приемане във ВУЗ.

Когато застъпват становището, че всеки младеж у нас, който има желание, трябва да получи възможност да завърши висше образование, па макар да е той и тройкаджия, че на всеки младеж трябва да се даде възможност да избере свободно професията си, Ралин и Димовски знаят много добре, че на настоящия етап от нашето развитие това е невъзможно. Поставя се въпросът с каква цел тогава те правят това. Защо обещават на младежите работа в развиващите се страни. По всичко изглежда, че те го правят с цел да се харесат на младежите, с цел да ги подстрекават против партийната политика и то не само по чисто младежките проблеми. При това те заплашват, че в противен случай тези непостигнали мечтите си, озлобени младежи щели да се превърнат в антикапитал на обществото. Че мечтите на младежите в някои случаи са нереални и не се покриват с възможностите им, за това не се казва нито дума. Просто авторите натрапват на читателя мисълта, че всеки тройкаджия може да стане Гео Милев.

Въпреки, че знае много добре съществуващата у нас система за издигане на ръководни кадри, Борис Димовски задава въпроса:"Ама чул ли си някъде да се обяви вакантно място за началник и да пишат във вестниците..." Той не се чувствува обаче задължен да посочи къде по света се дават обявления във вестниците, че се търсят началници.

Димовски плаче за това, че студентите у нас няма къде да играят тенис на корт, който той нарича "една от най-народните игри". Не посочва обаче в коя страна тенисът на корт е народна игра, на която всеки студент може да играе, когато си пожелае. Нима той не знае, че тенисът на корт се

Из архивите на ДС

65

играе от ограничен брой хора не само у нас, защото изисква огромна материална база, каквато в момента нямаме и не можем да имаме.

Какво значи изразът на Димовски:"Не можем да искаме от младия човек без да му даваме". Нима на Димовски не са известни големите придобивки, които са получили нашите младежи и по-специално нашите студенти при народната власт.

На друго място в интервюто Радой Ралин казва почти без никаква връзка:"Никога според мен не трябва да се прилага като наказателна мярка трудът". Той не сочи кой и къде го прилага така, не твърди пряко, че бригадирският труд у нас е от такъв характер, но явно това иска да каже. А известно е, че у нас трудът е възпитателна, а не наказателна мярка. Двамата автори често си служат с подобни твърдения и обобщения, които нямат пряко връзка с текста, а в подтекст петнят и изопачават нашата действителност. Радой Ралин определя нашите стари кадри, взели участие в съпротивата, като "задържащи сили".

Като вземат отделни, действително съществуващи факти, най-често отрицателни, те ги генерализират, отнасят ги към цялата наша действителност. Слабостите и грешките на единици, те приписват на цялата наша младеж, на цялото ни общество. Тръгват от примери, представляващи частни случаи, изключения, а правят обобщения, внушаващи, че порочното е в системата. С тенденциозното си двусмислие тези автори влияят за създаване у читателя на отрицателно отношение към ръководната роля на партията в нашия обществено-политически живот и към съществуващата у нас социалистическа действителност.

Диалогът е изтъкан от черногледство, без нито един светъл лъч, при пълно мълчание по отношение на многоброй-

Из архивите на ДС

306

ните положителни факти и явления у нас, които са основното, типичното в нашата действителност. Той гъделичка разни страсти и незадоволени амбиции у младежите. В него има съзнателно бягство от навлизане в дълбочината на явленията, от довеждане на размишленията до логичния им край. От подобен характер бяха материалите, които деформираха общественото мнение в Чехословакия през 1968 година.

Диалогът буди интерес у читателя, тъй като насочва вниманието му към проблеми, вълнуващи почти всички като: образование, избор на професия, жилище и др. Показателно е, че напоследък започнаха да се получават данни, че на някои места са одобрили диалога, каквито са случаите в педиатрията и бюрото за младежки туризъм "Орбита". В педиатрията лектор и слушатели са възприели диалога като нов подход, черпещ вдъхновение от Юлския пленум с критичното си отношение към недъзите в нашето общество. Група младежи в "Орбита" са определили диалога като много талантливо написан и отговарящ на истината.

По отношение изопачаването на нашата действителност Радой Ралин и Борис Димовски са рецидивисти. В началото бяха пиесата "Импровизация" и книгата "Люти чушки". През 1976 г. Радой Ралин предложи за печат в издателство "Български писател" книга с епиграми, озаглавена "Апострофи". Някои от епиграмите в тази книга също имаха неясен и двусмислен прицел, поради което бяха оценени като неприемливи в идейно-политическо отношение и не бяха публикувани.

Получени са данни, че Радой Ралин разпространява устно между студенти и епиграмата:"От тук от там помогнахме на Виетнам, със сетни сили - и на Чили. А на Бузлуджа мила партията си строи вила".

67

Тези прояви на Ралин и Димовски дават известни основания да ги считаме като инспирирана брънка от общата координирана атака на империализма и вражески елементи срещу СССР, ЧССР,ПНР,ГДР и другите братски страни във връзка с наближаващата среща в Белград.

НАЧАЛНИК VI УПРАВЛЕНИЕ ДС

ген.лейт. [signature]

Нап. в 2 екз.
№1- др.Министър
№2- VII отдел
Изп.VII отдел
София,17.II.77г./нап.ЗС
маш. № 1346

Доразмножено в 1 екз
за Соф. Гр. у-ми МВР
21.2.1977 год

Доразмножено
в 6 екз. за:
екз. № 4 – I отдел
№ 5 – II отдел
№ 6 – III отдел
№ 7 – IV отдел
№ 8 – V отдел
№ 9 – VI отдел

Из архивите на ДС

IV

Строго секретно!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 2215 Екз. №
12 МАР 1977 19 год.
СОФИЯ

ДО
НАЧАЛНИК ОКРЪЖНО У-НИЕ МВР
гр. _____

От 18 до 20.V.1977 г. в София ще се проведе III конгрес на българската култура. Окръжните отчетно-изборни конференции на съветите за изкуство и култура ще се проведат до 10.IV.1977 г.

Във връзка с това, моля нареждането Ви да се извърши следното:

Да се инструктира агентурата и доверените лица от средите на художествено-творческата интелигенция за придобиване на информация за настроенията, проявите, коментарите и евентуалната подготовка на враждебно настроени лица да провеждат антидържавна дейност, като за резултатите своевременно да се уведомява отдел I при VI управление ДС.

Да се вземат мерки за недопускане включване в делегатската група на окръга Ви обекти на оперативен отчет, лица от контингента или идейно-неустойчиви такива. Ако не е възможно отстраняването им, моля за същите да бъдем уведомени, с оглед поставянето им под оперативен контрол. Към тях от Ваша страна да се вземат мерки за агентурното им обезпечаване.

На добре проверени агенти и ДЛ, които ще присъствуват на конгреса, а така също и на агенти, които могат да бъдат маршрутирани в София преди и по време на същия,

19

да се поставят задачи и поръчения при получаване на данни за подготовка на остри вражески прояви да уведомяват незабавно ~~др.др. Пенчев - тел. 82-49-28 и Павлов -~~ 82-49-26.

Дежурната на VI у-ние - 87-20-38 или 822098, ~~[illegible]~~ кой пръв др. Пенчев или Павлов ~~[illegible]~~

НАЧАЛНИК VI УПРАВЛЕНИЕ ДС:

ген.-лейтенант_____

нап. в 1 екз.
1-ЛД 2187
Доразмножено в 29 екз.
и изпратени по списък
изп. Павлов
нап. Захариева
14.III.1977 г.
м.№ 2121

На 15.III.1977г. по указания на др. Александров е изготвена шифрограма с горния текст, и е изпратена до всички Ниж. у-ния на МВР в страната.

Павлов

Строго секретно!
Екз.единствен. 27

Стопански отдел при СГУ
София, 17.III.77 година.

СОФ. ГРАДСКО У-НИЕ
Рег. № 3227 Ек. № 1
27-IV-1977
1000-СОФИЯ

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

СВЕДЕНИЕ

Съобщава: СС"Чуков"
Приел: ОР Т.Стоянов на 17.III.77г в 10часа на закрито.

ОТНОСНО: Съюза на българските художници.

МВР — УПРАВЛЕНИЕ VI-ДС
вх. № 3684 30. IV. 1977

Присъствувах на разговор между група художници, между които: Дончо Вълчев-доцент в ДХИ, н.х.професор Панайот Панайотов, з.х.Владимир кавалджиев, художника Петър Доев и други. Тези художници в сойте изказвания мислят че подавляващата част от художниците не са доволни от ръководството на СБХ, което покровителствувало част от художниците от свой хора, тоберира ги, урежда им откупки и пр, а държи настрана и не дава възможност за изява на по-голямата част от свойте колеги. Те мислят че Партията е много загрижена за изтинския разцвет на родното изкуство, но ръководителите на съюза видоизменят всичко за своя полза, и за полза на приближените си.

Същите хора мислят и говорят убедено че настоящето ръководство е незаконно, защото при изборите на последния конгрес на СБХ след като се събрали гласовете председателят бил изчезнал някъде за около един час и чак като се върнал обявили резултатите. Предполагат че по-голямата част от членската маса е гласувала против предварителната листа и че резултата е бил преправен. Доколко това е истина не може да се каже но впечатлението между конгресистите било такова.

Що се отнася до свободата на личността те мислят че Партията и Народната власт ги давати ги има, но междинни ръководители за своя изгода злоупотребяват с положението си и особенно в творческите съюзи упражняват и си служат с непозволени средства, разделят колегите си на свой и чужди но не под друго а по тава дали са симпатични или не споделят ли тяхния стил на работа или не.

Те/горните лица/ мислят че в момента реалистичния подход към изкуството се потиска а се утвърждава един лъжереалистичен под силното влияние на разните модерни но временни и формалистични течение.

" ЧУКОВ"

ЗАДАЧИ: СС да продължава да се движи в този кръг от художници и да се интересува от тяхните възгледи, мисли и др. по повод станалия разговор

МЕРОПРИЯТИЯ: Препис от сведението да се изпрати на VI ДС за сведение и по компетентност.

Приел:

Ек. У.1 на VI ДС - нач. Т.С. СГУ.
София, 17.III-1977г

ОТОНОСНО: МНЕНИЕ НА АГЕНТ "ВИТОША" ЗА ПРЕДСТОЯЩАТА СРЕЩА НА ПИСАТЕЛИ В СОФИЯ.

Съобщава: аг " Витоша "
Приел : ст.л-т Бузовски на 18 април 1977 год. в ЯК "Полигон

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. №3982 Екз. № 3
30 АПР 1977 19 год.
СОФИЯ

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Едно мнение за предстоящата среща на писателите от цял свят, която ще се състои в София, през юни месец, 1977 г.

Почти всички творци, които ще присъствуват на срещата са със свет~~овно~~ ~~известно име~~ известност. Затова около тях ще има винаги някакво обкръжение, на първо място от членове на съюза на българските писатели, а след това от радиото, телевизията, студенти от факултетите по журналистика и по филология. За да се пресече безработното общуване с тези писатели-гости, необходимо е да се заангажира вниманието им по различни посоки. Не трябва да се водят по предприятия и заводи или в ТКЗС-та, защото техните интереси са насочени по други направления - те обичат да разглеждат изложби, църкви, музей, криптата, най-вече, една служба в храма-паметник "Александър Невски" и разбира се курортите на Черно море. Но там да посетят не само хотелите, а културните забележителности и особено интересните заведения като механи и др. Да се внимава да не се водят по затънтени улички и квартали, даже и за преминаване през тях, защото на такива места се правят най-много снимки и след това не е изключено в някой западни вестници и списания да се яват отрицателни впечатления за нашата страна, подплатени с "чудесен" снимков материал. На всяка цена трябва да видят Рилският манастир, богатствата намерени по нашите земи. По този начин гостите ще имат достъп до всички наши ценности, които трябва да се видят от всекиго, а заедн с това ще бъде заето непрекъснато и времето им. Могат съвсем споко но да се насочва вниманието им към българската филателия, произведения на нашата битова тъкан - килими, халища и т.н. Не трябва да се отрупват с много банкети и подаръци / а понякога и пари/ защото западните хора отреагирват на тези неща не съвсем положително, когато се завърнат по родните си места, или когато се наложи да им

132

шат иди да разказват свои впечатления от посещенията си из нашата родина. Дозировката е много важна, а също много важно е какви преводачи и гидове ще им оъдат предоставени. Не трябва да се забравя, че от придружвача, до голяма степен зависи и оформянето на впечатлението на госта. Интересът ~~от~~ им предстоящата среща е вече голям. Това се чувствува и от разговорите в кафенето и ресторанта на Съюза на писателите, където освен организаторите, и членската маса се вълнува от предстоящето събитие.

18.IV.77
София

ЗАБЕЛЕЖКА: Справка и мероприятия по сведението не се предвиждат:

ЗАДАЧИ: След като прегледа списъка на писателите дали съгласието си да участвуват в срещата да направи преценка кои български граждани се познават с отделни или групи чуждестранни автори и вентуално ще установят контакти с тях по време на пребиваването им в София.

На агента научи, че доколкото зависи от нас, ще взимем предвид препоръките му. Той да научи какво се говори за срещата - в кафето и ресторанта на СБП.

19.4.77.

Нап. в 1 екз.
№ 1 р.д.№ 24508
Доразмножено в 2 екз.
№ 2 -VII отдел VI ДС
№ 3- VI.I.II - Анан ев
Изп. Бузовски
София 18.IV.1977 година

ПРИЕЛ:
Ст.лейтенант:

63

Строго секретно!
Екз. единствен

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

УТВЪРЖДАВАМ:
НАЧАЛНИК ОТДЕЛ XV-ВГУ
Полковник
София, 4.VI 1977 год.

П Л А Н

ОТНОСНО: Провеждане на М "Г" по обекти, участвуващи в международната среща на писателите в София през месец юни 1977 година.

На 5, 6, 7, 8, 9 юни т.г. на 20 обекта: Ренегат, стая 1613; Неаполитанец-1508; "Самарянка"-1702; "Самотник"-1202; "Босфор"-1204; "Старец"-0723; "Философ"-1223; "Рачо"-1213; "Гаро"-1215; "Антим"-1217; "Хуна"-1506; "Петко"-0322; "Пеперуда"-1504; "Равин"-1602; "Дългия"-1607; "Късия"-15 7; "Цезар"-1609; "Гофрета"- ; "Левия"- ; "Десния"- ; ще се проведе М "Г" в парк-хотел "Москва", с цел преснимане на документи с оперативна стойност.

Обстановката ще се обезпечи от ОР Левичаров-СГУ и от VI у-ние ДС - ОР Янков, ОР Ананиев, ОР Мисайлов; н-к отделение Георги Сандев и н-к отделение Емил Пенчев.

Из архивите на ДС

314

Проникването ще се осъществи от група в състав: ОР Ненков - 15 отдел ВГУ, ОР Хинов - 15 отдел ВГУ, капитан Б.Ангелов - н-к отделение и ОР Д.Генов.

Охраняват се от: ОР Сотиров, ОР Бузовски, ОР Евгениев, ОР Павлов.

Ще се отварят куфари и чанти. Ще се работи с методи на ОТО ВГУ. Търсенето на интересуващите ДС материали и преснимането ще се извършва от ОР Ненков и ОР Хинов.

Връзка между проникващата и охраняващата група ще бъде осигурявана от човек от охраната.

При усложняване на обстановката проникващата група остава на място до обезпечаване на условия за излизане. При такава ситуация ще се използува легендата, че бравата на входната врата е повредена.

Проникващата група, ако бъде забелязана при влизане в стая на обект, ще бъде представена като авариен технически персонал по водопроводната мрежа.

Мероприятията ще се ръководят от майор Васил Гашев - зам. началник отдел I, VI управление ДС.

ПРЕДЛАГАТ:

1. ОР В.Ненков-15 отдел ВГУ

2. ОР Г.Сотиров-I отдел,VI ДС

нап. в 1 екз.
1-ВГУ-15 отдел
нап. ВЗ/4.VI.77 г.

475
33

Строго секретно!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. №6322 Вх. № 1
13 ЮНИ 1978 г.
СОФИЯ

Д О К Л А Д

За задачите на I отдел при управление VI ДС, произтичащи от решенията на Националната партийна конференция и съвещанието на МВР.

ДРУГАРИ,

Националната партийна конференция, ще има огромно значение в живота на нашата партия и държава, за дейността на комунистите и на всички трудещи се в НР България. Заедно с целия народ служителите от Министерството на вътрешните работи приеха с дълбоко вътрешно убеждение решенията на конференцията като своя боева програма за действие.

Разработените от конференцията документи съдържат дълбоко преосмисления опит на партията и социалистическото строителство, конкретизират и доразвиват решенията на XI конгрес на Юлския пленум.

Периодът след конгреса се характеризира с изключително голяма динамичност. Развитието на международните отношения и вътрешното положение в НРБ потвърдиха оценките и изводите направени от нашата партия, и правилността на нейната априлска линия.

Из архивите на ДС

Главното съдържание на международния живот на този етап е борбата за утвърждаване на траен мир в света. Расте и крепне сътрудничеството между братските социалистически страни. Примерът на реалния социализъм увлича милиони трудещи се от капиталистическите и развиващите се страни в борбата им против империализма, за свобода и независимост.

Едновременно с това международната обстановка се усложнява от нарастващата активност и агресивност от реакционните и милитаристични сили на Запад, както и на маоистското ръководство в Китай.

Засилва се подривната дейност на империалистическите държави. Използувайки всички средства те се стремят да спрат или забавят нашето развитие. Все по-голяма роля в плановете на империализма в това отношение играят органите на империалистическите разузнавания и подривните централи, спекулациите с проблема за правата на човека в социалистическите страни, опитите да се създаде и организира дисидентско движение и вътрешна политическа опозиция.

ЮСИА е разработила програма за идеологическо проникване в страните от социалистическата общност със специален раздел и за НРБ.

Главните страни-членки на НАТО активно използуват за тази цел представителствата си в НРБ, координират усилията си, с оглед привличането на по-широки кръгове от художествено-творческата интелигенция на които да влияят.

Пропагандните централи - "Свободна Европа","Дойче Веле" и др., се стремят да насаждат в художествено-творческата интелигенция антисъветизъм и национализъм, да я противопоставят на партийната политика, да инсперират прояви на дисидентство да формират в нея антисъветски и националистически настроения.

Из архивите на ДС

~~47~~
35

3.-

В резултат на идеологическото въздействие оказвано от външния противник и от някои враждебно настроени елементи, а така също и под влиянието на някои други фактори /кариеризъм, творческо безсилие, незадоволени амбиции, корупции и др./, в отделни лица се наблюдават негативни явления и процеси за които говорихме на последното отчетно-изборно събрание на служебното съвещание.

В изпълнение решенията на XIконгрес, Юлския пленум на ЦК на БКП и указанията на ръководствата на Министерството и управлението, работата на отдела през последните две години е насочена към провеждане на по-ефикасни мероприятия за успешното противодействуване и пресичане подривната дейност на противника. Извършени бяха някои организационни и структурни преустройства, утвърдиха се перспективни планове за работа.

Засилена беше вербовъчна дейност. Настъпиха положителни изменения в агентурните ни позиции. По успешно оперативни сили и средства бяха използвани в работата по делата, сигналите и контингента и особено към обектите с най-остри прояви, които по своето обществено положение имат възможност да влияят отрицателно върху повече хора. По голямо внимание беше отделено на превантивните мерки и действия/ "Американеца", "Изоставената", "Монаха", "Монахинята", "Либерал", "Мършавия", "Критикар", "Козел", най-важните дела в окръзите, редица сигнали и други/.

Извършена беше значителна работа за обхващането и по-плътното покриване на канала на международния научен и културен обмен и прояви. Практика стана контраразузнавателното обезпечаване на излизащите зад граница състави, групи и отделни лица, на временно работещите в чужбина и др.

Из архивите на ДС

~~48~~
36

Подобрява се взаимодействието с ВГУ по пресичане опитите на посолствата и чужденците за неконтролирани контакти.

По-резултатно се координира работата с ПГУ особено по използуването възможностите на наши агенти и доверени лица, отиващи зад граница за по-продължително време.

Засилено беше взаимодействието и с другите централни поделения на ДС. Подобри се контрола и помощта към окръжните управления.

В резултат на подобрената работа по делата, комплексното използуване на агентурата и другите източници, сега ние знаем повече за противника, което ни дава възможност да разкриваме някои изменения в тактиката на подривната му дейност срещу научната художествено-творческата интелигенция, работещите в средствата за масова информация и МНЗ.

Има известно подобрение на сигналната функция, посвоевременно информираме ръководството на Министерството и чрез него ЦК на БКП, ръководствата на КИК и творческите съюзи.

Оценени в светлината на решенията на Националната партийна конференция, тези резултати не могат да ни задоволят. Поради слабости, главно от субективен характер, в някои направления от работата ни преустройството се извършва бавно и значителни резерви остават неизползвани. Вземат се правилни решения, приемат се мероприятия, но не винаги се подхожда с необходимата настойчивост и последователност за тяхното изпълнение. Поради това важни задачи остават неизпълнени докрай, без да се търси строга отговорност от виновните.

Из архивите на ДС

Наличната агентура все още не ни обезпечава пълтен контакт с противника за водене на по-настъпателна работа срещу идеологическите подривни центрове, работещи срещу интелигенцията. Част от делата на оперативен отчет не са осигурени с надеждна агентура. Незадоволителни са агентурните ни позиции в творческите съюзи на художниците, артистите, журналистите, БАН и МНЗ.

Основното тук се свежда до непълното установяване, изучаване и използуване възможностите на наличната агентура както и до липсата на планова конкретност за нейното ангажиране и решаване на наши задачи, на принизената взискателност за последователност при тяхното изпълнение. Само така могат да се обяснят случаите с незадоволителната работа с някои агенти при другарите Тепешанов, [redacted], Ников, Стайков, Бузовски, Хр.Георгиев, Пенчев и др.

На втори план изпъква недостатъчната подготовка за срещите, предварителното осмисляне на задачите, линията на поведение и тактиката за изпълнението им. Това особено се отнася за др. В.Стоянов, Мл.Младенов, Н.Ананиев, К.Евгениев и др.

Все още [redacted] почти всички служители в отдела [redacted] получават от агентурата сведения, които често пъти съдържат ненужна нам информация, водеща до загуба на време, по обработването, преписването и т.н.

2

За постигане на по-голямо качество и ефективност в работата преди всичко е необходимо да се вземат допълнителни мерки за извършване в срок на запланувaните вербовки и се търси лична отговорност от ръководството на отдела, началниците на отделения и изоставащите оперативни работници.

Из архивите на ДС

До края на третото тримесечие да приключи разработването на плановете за възпитание, обучение и използуването на наличните агенти по конкретни обекти, сигнали, лица от вражеския контингент и по проблеми интересуващи органите на ДС, като в тази връзка се изяснят и възможностите и за:

- Оказване помощ по изучаване обстановката в окръзите, а така също за работа по отделни дела, сигнали и други задачи;

- По целенасочено използуване по разработването на идеологически центрове, вражески задгранични групировки, международни организации и други използвани от противника за провеждане идеологическа подривна дейност срещу интелигенцията на НРБ;

- За подпомагане ВГУ за пресичане възможностите на дипломатическите представителства да въвличат и използуват отделни дейци за свои цели;

- Оказване съдействие на ПГУ за изпълнение на техни задачи;

- Използване по чужденци работещи в научни и културни институти и средства за масова информация,които представляват оперативен интерес за ДС;

- По пълноценно използване за изпълнение на съгласуваните мероприятия с КГБ и другите братски органи.

Съгласно указанията на др.Министър, произтичащи от Националната конференция, трябва още по-активно да използуваме агентурата за оказване помощ на партийните и държавни органи за недопускане сключване на неизгодни договори за закупуването на остаряла технология,лицензии и машини, производството на некачествена и нестандартна продукция и нерационално използване на суровини,материали

Из архивите на ДС

енергия и финансови средства; за предотвратяване и пресичане на стопанската престъпност във всичките й форми, особено посегателствата върху социалистическата собственост, фалшифицирането на стопанските резултати, нарушенията на валутния режим, неправомерно облагодетелствуване и пр.

До края на годината по отделения да се направи анализ за агентурното покритие на най-важните направления на обезпечаване и се разработят перспективни планове по придобиване на агентура до края на 1980 г., като особено внимание се обърне за окончателното решаване на проблема по създаването на надеждни агентурни бариери, които своевременно да ни сигнализират за промъкващи се идейно-неиздържани произведения в плановете на средствата за масова информация, издателствата и културните институти, а така също и за проектиран културен обмен, който може да навреди на интересите на страната.

Необходимо е да се ускори работата за изграждане на резидентурни групи в Българска телевизия и радио и вузовете по изкуствата, което ще ни освободи време за решаване на други важни задачи и проблеми.

Анализът на работата ни по делата, сигналите и контингента в светлината на Националната партийна конференция показва, че не винаги своевременно долавяме някои негативни явления и процеси в средите на научната,художествено-творческата интелигенция, МНЗ и в средствата за масова информация.Не винаги упорито се работи за изпълнение на запланувaните мероприятия за извършването незадълбочена проверка на първичните дани, послужили като основание за възникване на делата, а така също и за някои сигнали. На това, и на недостатъчната взискателност и търсене на лична

Из архивите на ДС

~~5~~ 40

отговорност от непосредствените ръководители - Ангелов, Пенчев, Нешев и Сандев, редица дела и сигнали са просрочени. Все още не е достатъчна информацията ни за поведението на вражеския контингент особено в МНЗ, някои институти на БАН, телевизията, ВУЗ по изкуствата, някои творчески съюзи и други.

Налага се до края на месец септември да анализираме причините, поради които по някои дела не получаваме очакваните резултати и да вземем мерки за тяхното отстраняване. Да ускорим темповете на работа като действуваме внимателно и тактично, за да не създаваме трудности на партията.

Като отчитаме някои особености на художественотворческата интелигенция, свързани с възможностите й да влияе върху по-широк кръг хора, трябва да проведем допълнителни мероприятия за бързото изясняване дейността на лицата, за които има данни, че провеждат остра вражеска дейност - пишат или се подготвят да разпространят ръкописи с антиобществена насоченост у нас и в чужбина; разпространяват вицове и злостни клевети по адрес на социалистическата действителност; подготвят се за измяна на родината и пр. Още по-активно да заработим за изпълнението на задачите за по-пълното проникване и изучаване взаимоотношенията в някои "микроструктури", както и за провеждането на мероприятия по други лица и групи, стоящи на нездрави позиции, с оглед тяхното разбиване и приобщаване към партийната линия и недопускане появата на дисиденство у нас.

Дейността на повечето от обектите на разработка и другите наблюдавани лица е свързана с творчески командировки и участие в различни мероприятия у нас и в чужбина. Необходимо е да усъвършенстваме организацията за създаване на по-добри условия за тяхното разработване "в движение". По-голямо внимание да обърнем сега през летните периоди,

Из архивите на ДС

когато голяма част от тях ще бъдат по черноморието. По-добре да координираме в тази насока дейността си с окръжните управления в Бургас, Варна и Толбухин.

За постигане по-добри резултати и обезпечаването на вражеския контингент към лицата, поддържащи подозрителни контакти с граждани на капиталистически страни и или годни за друга остра вражеска дейност да продължи планово насочване на подходяща агентура. Останалата част трябва да наблюдаваме с доверени лица и други средства.

По направлението на културния и научен обмен имаме редица недостатъци в организацията на работата за разкриване начините и формите, които противникът използува. Не се долавят своевременно бъдещите му замисли, а така също пътищата за тяхното реализиране. В много случаи подозрителното поведение на чужденци, пребиваващи в страната, остава извън нашето полезрение. Нашата работа се затруднява и от това, че почти всички институти не спазват стриктно постановлението на МС, регламентиращо тези контакти.

Като отчитаме измененията в политическата обстановка и тенденцията за нарастване на обмена, необходими са още по-големи грижи за придобиване на необходимата агентура за плътно покритие на този канал. Да преустроим работата си така, че да получаваме предварително информация за участвуващите в различните мероприятия от обмена, на основата на която отрано да планираме нашата дейност.

Обстановката изисква по-бързо да изучим поведението на пребивавалите по-продължително време на Запад, и на лицата, които водят оживена кореспонденция извън служебните си задължения, след което към тях да вземем отношение.

Из архивите на ДС

От съществено подобрение се нуждае информационно-аналитичната ни дейност. Все още тя не дава навреме достатъчно пълна и точна представа за оперативната обстановка и извършващите се процеси. Не винаги навреме отправяме информацията до институтите и звената, които могат да я ползуват. Не е отработен докрай въпроса с други ведомства по реализирането й. От сериозно подобрение се нуждае и системата за обратна връзка.

Необходимо е да се засили потока от текущата информация и подаването на експресна информация за ръководството на министерството за най-важните и остри сигнали.

Изучаването на собствената ни оперативна практика, с оглед внасянето на корекция в методите, тактиката и формите, за по-бързо реагиране на новите изменения в обстановката и решаване на произтичащите от нея задачи, е едно от условията за по-успешното противодействие на противника.

Работата по линия на художествено-творческата интелигенция и средствата за масова информация е специфична, сложна и високо отговорна. Поставянето на тази работа по линия на интелигенцията в съответствие с оперативната обстановка, изисква осъществяването на по-тясна координация, както това е указано в МЗ № 42 от м.май 1976 г.

Напоследък настъпват положителни изменения в линейните функции на отдела, но оперативната обстановка изисква гози процес да протича по-ускорително, за да може да се дава по-компетентна и по-навременна помощ на окръжните управления.

В работата си по контраразузнавателно обезпечаване на художествено-творческата интелигенция и средствата за масова информация ние сме се стремили да прилагаме богатия опит на органите на КГБ.

Из архивите на ДС

55-
43

11.-

През последните години придобихме положителен опит в съвместната работа по някои международни организации прояви и отделни лица. От наша страна все още не са използувани наличните възможности, за да постигнем онова конкретно сътрудничество, за което говори и др.Т.Живков пред Националното съвещание по линия на ДС.

Решаващо значение за повишаване ефективността на работата и постигането на високи резултати при минимални обществени разходи - както подчерта Националната партийна конференция - има усъвършенствуването на социалистическата организация на труда.

Това означава, че ние при нас трябва да постигнем по-голямо пестене на труд, премахване на излишни и ненужни дейности, най-целесъобразно използване на работното време, до повишаване отговорността на всеки ръководител и изпълнител.

47

Създаването на съвременна социалистическа организация на труда е неделимо от усъвършенствуването на планирането. Ръководителите от всички степени трябва да бъдат образец на висока организираност в своята работа, сърцевината на която е планът - личният план за деня, за седмицата, за месеца. Да се знае предварително какво и кога предстои да се върши, да се съсредоточават усилията за решаване на възловите проблеми, да се проявява инициатива, последователност, взискателност при тяхното решаване.

Решението на отговорните задачи, които стоят пред нас, е немислимо, ако не продължи работата за издигане идеологическата си подготовка, умението да виждаме и разкриваме политическия смисъл и значение на задачите,които изпълняваме. Единствения обективен критерий за степента на идеологизация и за усвояването на политическия подход

Из архивите на ДС

~~56~~ 44

трябва да станат практическите резултати, положителните изменения в оперативната ни дейност.

Повишаването на ролята на субективния фактор в социалистическата организация на труда се намира в най-тясна връзка с осигуряването на строга дисциплина и превръщането й във фактор и благоприятна предпоставка за правилното разгръщане на силите на нашите органи.

На Националната партийна конференция още веднаж категорично бе подчертана необходимостта преди всичко от дълбоко преустройство и мисленето, във вижданията и разбиранията за насъщните проблеми на нашето всестранно развитие на сегашния етап. Повелята днес е всеки да стане политически борец срещу инерцията и времеядството, боец за утвърждаване на здрава дисциплина, за издигане равнището на професионалната си квалификация, боец за създаване широк простор за развитие творческите способности на хората. Главният проблем на нашето развитие става въпросът за промяната на отношението към трудовия процес - основен критерий за измерване политическата съзнателност на всеки да бъде именно неговата практическа работа.

За да може да се засили ролята на субективния фактор в решаването на разностранните задачи е необходимо непрекъснато да се усъвършенствува организацията на работа на всяко отделение. По-пълно да се използуват силите и възможностите, с които разполага всяко звено, а така също във взаимодействието му с другите звена в отдела, с другите централни и окръжни управления. Необходимо е да се научим да управляваме времето, по-малко съвещания, по-малко писане, излишни разговори и пилеене на сили. ~~С~~ всички усилия е необходимо да се наложи ежедневното планиране и отчитане ~~на реално извършената работа и постигнатите резултати.~~

Из архивите на ДС

Всичко това също зависи от субективния фактор-ръководител. Израстването и утвърждаването на началника на отделението зависи от неговия личен принос в правилната организация, контрол и взискателност при изпълнението на задачите. Др.Борис Ангелов тр ябва да положи повече усилия за освобождаване от многото писаници, по-голяма отговорност трябва да търси от всеки, който не работи както трябва, по-задълбочено да осмисля задачите,които се поста+я вят от ръководството.

Необходимо е също по-голямо участие в непосредстве ното разработване и провеждане на по-сложните мероприятия при всеки оперативен работник. Др.Пенчев с по-голямо горене да участвува в работата на отделението. Да се стреми към своевременното изпълнение на поставените му задачи,без подсещане.Да се освободи от комплекса, че някои ще се "разсърди" за това, че е употребил повече настойчивост за изпълнение на задачите. Особена взискателност трябва да проявява към ежедневното планиране на работата при всеки другар. Другарят Нешев е най-младият началник. Необходимо е много задълбочено да вниква в задачите на отделението и при всеки работник. Повече внимание да отделя за поддържане на личното стопанство при всеки работник при подработката на писмените документи и особено при организирането на контрола по действителното изпълнение на задачите. Др.Сандев е необходимо да бъде по-въздържан, да предлага мероприятия и предприемането на някои действия след задълбочено изучаване на документите. По-обективно и по-точно трябва да върши оценачната работа и особено внимателен да бъде във взаимоотношенията с останалите другари.

Другарите Ангелов, Пенчев, Нешев и Сандев са едни от най-опитните работници в отдела и заедно с другите

Из архивите на ДС

~~88~~
46

изисквания към тях предявяваме и това те да участвуват непосредствено за изграждането на агентура в своите сектори, на която в най-голяма степен да разчитаме за решаване на сложни оперативни задачи, за оказване на влияние в желаното от нас направление или в изпълнението на задачи зад граница.

Другари, успехите и недостатъците в работата преди всичко зависият от ръководството на отдела. От тяхното умение да издигат работата на изискванията на партията и ръководството, добре да се познава оперативната обстановка, да се предвижда нейното изменение и съсредоточават усилията на целия оперативен състав за решаване на най-важните проблеми. Другарите Петров, Янкулов и Гашев още по-настойчиво да учат началниците на отделения на ръководство, да им предават положителното от своя опит. Необходимо е др.др.Гашев и Янкулов още по-детайлно да вникват в работата, по-настойчиво да се намесват за отстраняването на слабостите и ръководените от тях отделения. Др.Гашев по-непосредствено да участвува в разработването на проблемите за чувствително подобряване на работата по линия на медицината, включително контрола и помощта към окръжните управления по това направление.

Началника на отдела трябва да полага още по-големи усилия за ритмичното изпълнение на плана. По-голяма настойчивост да проявява в това отношение към своите заместници. Да повишава изискванията си за качеството на извършеното, за усъвършенствуване на взаимодействието с останалите поделения и особено контрола и помощта към окръжните управления.

~~49~~ 47

15.-

6

Другари, съществуват все още много резерви и възможности за повишаване ефективността от нашия труд. От това как ще използваме тези резерви и как ще се преборим с трудностите зависят и нашите успехи. Убедени сме, че решенията на Националната партийна конференция ще бъдат дълбоко осъзнати от нашият млад колектив, който няма да пожали усилията си в благородния стремеж за издигане на нашата работа на равнището на партийните изисквания и тези на ръководството на министерството и управлението.

НАЧАЛНИК ОТДЕЛ I,У-НИЕ VI ДС
-полковник: Петров

Нап. в 2 екз.
№ 1 - _____
№ 2 - _____
изп. _____
нап. ММ/12.VI.1978 г.
м.№ 6164

Разпоредено в 1 екз
за Янчулов - I отдел, VI ДС

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

9

СТРОГО СЕКРЕТНО!

МВР
ПОДЕЛЕНИЕ – 72436
Рег. № 61 екз. 1
18.01.1979 г.
1000 - 600 М

МВР – УПРАВЛЕНИЕ VI-ДС
723 30 I 1979 г.

ДО НАЧАЛНИКА НА
ОТДЕЛ 06
С О Ф И Я

Н-к Тодор
26.I.79 г.

Р А П О Р Т

От капитан Стоян Момчилов – инспектор
от отделение 02, отдел 06

ОТНОСНО: Проведена среща с аг."Петър" на 16.01.1979 г. от 10.30 ч.

ДРУГАРЮ НАЧАЛНИК,

На 16.01.1979 г. проведох среща с аг."Петър", който съобщи следното:

Преди няколко дена разговарял с Богомил Нонев – н-к отдел "Печат" при М-во на външните работи.

В процеса на разговора Нонев споделил, че е чел новоизлязлата книга на писателя Тончо Жечев "Тайните салони". Според него това била чисто дисиденско произведение, в което не съществувало утвърждаващата се реалистично начало. Напротив тя била написана по подобие на упадъчната западна литература с което не се оказвало никакво възпитателно въздействие върху читателя. Нонев се изразил, че тази книга вероятно е

К 1-10
Ако Богомил Нонев
лежа да каже нещо да
кажеше в ЦК, а не
да инокерсвъ-то уведен.
31.I.79 г.

излязла под закрилата на Георги Джагаров, с когото Жечев заедно работил.

Нонев се изказал твърде неприязнено и за писателя Николай Хайтов, който,според думите му, бил чист фашист в миналото и участвувал в преследването на партизани. За тези неща той бил изключван и от БКП.

Независимо, че Хайтов съумял да се добере до няколко високоплатени длъжности и да се нагажда към социалистическата действителност, от време на време проявявал същите нрави от миналото. Нонев не се конкретизирал какво има предвид, но казал, че на Хайтов неможело да се гласува доверие.

СПРАВКА НА ЗАСЕЧЕНИТЕ ЛИЦА:

1. Богомил Нонев - на работа в М-во на външните работи, бивш посланик на НРБ в Тунис, член на БКП.

2. Тончо Жечев - литературен критик, публицист.

МЕРОПРИЯТИЕ:

1. Екз. от сведението да се изпрати на отдел 01 при у-нието ни.

Капитан - Ст. Момчилов
/Ст.Момчилов/

Отп. в 2 екз.
1.-Отдел 01, у-е 06
2.-КД
Нап. ЛТ/18.01.1979 г.
Маш. № 51

Из архивите на ДС

29
1

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 971 Вх. № 1
20.1.1979 год.
СОФИЯ

УТВЪРЖДАВАМ:
Зам. Н-К УПРАВЛЕНИЕ 06 ДС
~~ГЕН. ЛЕЙТЕНАНТ:~~
/П. Стоянов/
София, _____ 1979 г.

П Л А Н

ОТНОСНО: Работата на отдел 01 при управление 06 ДС за 1979 г.

През 1979 г. усилията на ръководството и оперативния състав на отдел 01, управление 06 ДС, ще бъдат насочени към издигане на по-високо равнище контраразузнавателната дейност по линия на художествено-творческата, научната и медицинската интелигенция и поставянето й в още по-пълно съответствие с изискванията на 11 конгрес на БКП, Националната партийна конференция, а така също заповедите и разпорежданията на ръководството на Министерството и управлението.

1. ОСНОВНИ ЗАДАЧИ:

- Засилване работата по агентурно-оперативното обезпечаване канала на международния обмен, някои международни центрове, организации и прояви, с цел своевременно долавяне и

пресичане евентуални планове на противника да провежда идеологическа и друга подривна дейност сред интелигенцията; установяване на пътищата, начините и формите за нейното осъществяване; разкриване и документиране дейността на разузнавачи, агенти и други сили и средства, които противникът използува срещу нас; изучаване и установяване на оперативни контакти с чужди граждани, с оглед осъществяването на вербовки или решаване други задачи на органите на ДС.

- Провеждане на комплексни агентурно-оперативни мероприятия с цел повишаване ефективността и качеството в работата по делата на оперативен отчет.

- Организиране на още по-пълно агентурно-оперативно наблюдение на лицата от вражеския контингент, с оглед осуетяване замислите на империалистическите държави и техните спецслужби за създаване на дисидентско движение или други опозиция сред българската интелигенция.

- Ускоряване работата за доизграждане надеждни агентурни бариери в средствата за масова информация, редакциите, издателствата и творческите съюзи. Продължаване процеса на идейно-политическото и оперативно възпитание и обучение на нововербуваните сътрудници. Оказване на още по-действена и навременна помощ от страна на служебното ръководство за постигане на оптимален ефект от работата с агентурата и доверените лица.

- Подпомагане на партийните и държавни институти, творческите, научните и др. съюзи и организации в борбата из за изпълнение решенията на 11 конгрес на БКП и Националната партийна конференция чрез своевременното им информиране по установения ред за някои негативни явления, тенденции и процеси сред художествено-творческата и научната интелигенция и в здравеопазването.

Из архивите на ДС

334

- Да се съдействува на партийните и държавни органи за създаването на ведра политическа и оперативна обстановка при провеждането на крупни национални мероприятия свързани с 35-тата годишнина на деветосептемврийската победа, съвместния полет на българските и съветски космонавти, изборите за народни съветници и др.

- Постигане на още по-добро взаимодействие с централните поделения на МВР, с оглед повишаване ефекта на целокупната ни контраразузнавателна дейност.

През годината ще продължи процесът на развиване линейните функции на отдела, като се обърне още по-голямо внимание за оказване на системен контрол и навременна помощ на окръжните управления на МВР по линиите на отдела.

- Засилване и задълбочаване на интеграционните процеси с органите на КГБ и разширяване сътрудничеството с братските органи на други социалистически страни.

- Издигане професионалното майсторство и доизграждане марксистко-ленинския мироглед на подмладения оперативен състав за разгръщане на активност, творчество и инициативност, за повишаване на дисциплината и личната отговорност.

2. ВЪПРОСИ, КОИТО ЩЕ БЪДАТ ВНЕСЕНИ ЗА РАЗГЛЕЖДАНЕ, УТВЪРЖДАВАНЕ И РЕШАВАНЕ.

2.1. В ръководството на управлението:

- Анализ на вражеските прояви сред медицинските работници в страната и мерки за подобряване на агентурно-оперативната работа по линията.

Срок - 1.11.1979 г.

Отг. - полк. Н. Петров

Из архивите на ДС

7. ПО ПРОФИЛАКТИКАТА:

- Да се провеждат мероприятия за по-нататъшното подобряване на профилактимната дейност, с цел предпазване дейците на културата, науката и медицината от идеологическата диверсия на противника, предотвратяване на бягства и невъзвращенства, изпадане под чуждо влияние, извършване на антиобществени прояви, корупция и морално-битова разпуснатост.

Срок - постоянен

Отг. - н-ци отделения

- Да се провеждат агентурно-оперативни мероприятия за по-пълно проникване, изучаване и контролиране взеимоотношенията в т.н. [redacted] "микроструктори", обособени около обектите "Тартор", "Говорител", "Американец", "Суматоха" и някои други за недопускане появата на дисиденство и оказване положително влияние иприобщаване към партийните позиции на някои дейци, допускащи отклонения в своето творчество и поведение.

Срок - постоянен

Отг. - полк. Н. Петров и
зам.н-ци отдел 01

- Съвместно с ВГУ да се вземат своевременни мерки за ограничаване и пресичане опитите на дипломатическите, търговски и други представителства на капиталистическите страни у нас да провеждат подривна дейност сред дейците на културния и научния фронт.

Срок - постоянен

Отг. - полк. Н. Петров и
н-ци отделения

Из архивите на ДС

336

- Съвместно с ръководствата на обслужваните обекти да се съгласуват мерки за ограничаване до минимум промените в съставите и лицата, отразяващи важни правителствени и партийни мероприятия от вътрешен и международен характер (радио - телевизионни екипи, преводачи, журналисти и др.)

Срок - 1.03.1979 г.

Отг. - н-ци отделения

- Да продължи практика за предварително съгласуване на кандидатите за работа в обслужваните обекти, с цел недопускане назначаването на неподходящи лица.

Срок - постоянен

Отг. - н-ци отделения

- Да се извършва предварителен прецизен подбор и изучават предвидените за изпращане на задгранична работа български научни и културни дейци и медицински работници, с цел отстраняване на неподходящите и придобиване на агенти и ДЛ за наши и на ПГУ нужди.

Срок - постоянен

Отг. - н-ци отделения

- Приключването на делата на оперативен отчет да се използува за профилактиране на увлечените в подривна дейност на обектите идейно неукрепнали лица.

Срок - постоянен

Отг. - полк. Н. Петров

Из архивите на ДС

~~39~~
20

- На служебно съвещание да се направи анализ на профилактичната работа, извършена в отдела и се набележат мерки за подобряването ѝ.

Срок - 30.11.1979 г.

Отг. - полк. Ив. Янкулов

8. ПО АГЕНТУРАТА:

8.1. Да продължи работата по придобиването на нова агентура с възможности и позиции да влиза в контакт с противника за разкриване и пресичане провежданата от него подривна дейност срещу художествено-творческата и научна интелигенция и за обезпечаване на вражеския контингент в обслужваните обекти.

Вниманието да бъде насочено към изграждане нанадеждни бариери ~~чрез сигурни агентурни позиции~~ в творческите съюзи (на художници, артисти, журналисти), ВУЗ по изкуствата, издателствата, редакциите, радиото и телевизията за своевременно разкриване и предотвратяване на негативни прояви. През 1979 г. да се вербуват 25 агенти.

Срок - 31.12.1979 г.

Отг. - н-ци отделения

8.2. За подобряване работата по ръководството на наличната и нововербованата агентура ще се придобият 7 явочни квартири (01 отделение - 1, 02 отделение - 4, 03 отделение-2).

Срок - 31.12.1979 г.

Отг. - н-ци отделения

Из архивите на ДС

8.3. През годината ще бъде извършена проверка на 31 агенти: чрез паралелна агентура и оперативно-тихнечески мероприятия.

Срок - 31.12.1979 г.

Отг. - зам.н-ци отдел 01

8.4. Да се изградят ~~три~~ резидентурни групи - 1 ~~по линия на "София-прес" до 30.10.1979 г.~~ и 1 по линия на ~~полиция и~~ радиото - до 30.11.1979 г.

Отг. - м-р Б. Ангелов

8.5. Ще се разшири апарата от доверителни лица, като вниманието ще бъде насочено към изтъкнати и утвърдени дейци на културата и медицината, които имат възможвост да оказват положително влияние върху по-широк кръг от хора, както и за наблюдение или решаване на интересуващи органите на ДС лица и проблеми.

Срок - 30.10.1979 г.

Отг. - н-ци отделения

8.6. За подобряване ръководството и възпитанието на наличната и нововербованата агентура и ДЛ и тяхното по-ефективно използуване, в края на всяко тримесечие да се провеждат съвещание за отчитане на извършеното и набелязване мероприятия за преодоляване на допуснати слабости по това направление.

През м. септември на служебно съвещание да се разгледа изпълнението на двугодишните планове за използуването на агентурата и някои слабости, допускани в работата с нея (при подготовката на срещи, при поставянето на задачите, при обучението и възпитанието, по използуването им при задгранични командировки и маршрутиране в окръзите) и се набележат мероприятия за тяхното преодоляване.

Срок - полк. Н. Петров и
н-ци отделения

- Анализ на възможностите, проблемите и задачите, по които могат да се маршрутират подходящи агенти в окръзите и зад граница и се изготви план за тяхното използуване.

Срок - 30.03.1979 г.

Отг. - полк. Н. Петров и
зам.н-ци отдел 01

9. ПО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО:

9.1. С КГБ и другите братски органи:

- Да се работи за по-нататъшно задълбочаване и разширяване на интеграцията ни с 05 управление на КГБ, съгласно утвърдения за целта план от ръководството на управлението.

Срок - според плана

Отг. - полк. Н. Петров

- Да се направи задълбочен анализ на връзките на нашите обекти, водещи се на отчет, с лицата, провеждащи подривна дейност и т.н. "другояче мислещи" от другите социалистически страни. Съвместно с братските органи за сигурност да се набележат мероприятия за противодействие и настъпателност срещу провежданата от противника идеологическа диверсия.

Срок - м.10.1979 г.

Отг. - полк. Н. Петров и
м-р Г. Сандев

- Да се информират всички братски органи за сигурност за международните прояви, отразени в т. 2.1 абз. 4, които ще се проведат у нас през настоящата година, с цел координиране на съвместната ни работа.

Срок -
Отг. - полк. Н. Петров

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

340

– Своевременно да се запознава др. Галустов с данните придобити за по-важните наши обекти, да пребиваващите у нас чужденци, за дейността на международни организации и задгранични идеологически центрове.

Срок – постоянен

Отг. – полк. Н. Петров

– Да се организира работата по изпратения от полските органи за сигурност списък на полските дисиденти с оглед изясняване кои от тях са идвали у нас и вземат мерки за установяване и пресичане на евентуални престъпни контакти с нашата страна.

Срок – 30.03.1979 г.

Отг. – м-р Г. Сандев

– До братските органи за сигурност да се изпратят списъци на потенциалните дисиденти у нас и техните най-близки връзки с цел организиране агентурно-оперативното им наблюдение при посещенията в тези страни.

Срок – 30.04.1979 г.

Отг. – полк. Н. Петров

– До братските органи за сигурност да се изпрати списък на агентите с маршрутни възможности с оглед тяхното ефективно използуване.

Срок – 1.06.1979 г.

Отг. – Н. Петров

– Да се заостри вниманието на наличния агентурен апарат и други наши оперативни източници за своевременно долавяне намеренията на противника да смутят нормалната подготовка и

Из архивите на ДС

341

43
24

провеждане на "Олимпиада - 80" в Москва.

Срок - 20.02.1979 г.

Отг. - н-ци отделения

9.2. <u>С централните и окръжни управления на МВР</u>:

- Да продължи взаимната информираност с ПГУ по предстоящи пътувания на агенти и обекти зад граница и оказване помощ за подбор на агенти или ДЛ сред изпращаните на специализация или продължителна командировка в капиталистическите и развиващи се страни.

Срок - постоянен

Отг. - полк. Н. Петров

- Съвместно с ПГУ да се анализира поведението и набележат мероприятия за наблюдението на обектите "Предател", активен сътрудник на радиостанциите "Свободна Европа" и "Би-би-Си", "Авантюрист" Медуза", Гарван".

Срок - 1.06.1979 г.

Отг. - м-р Сандев

- Да се проведат срещи с ръководствата на линейните отдели при ВГУ, обслужващи дипломатическите и търговски представителства на капиталистическите и развиващите се страни и на у нас и доотработи въпоса по усилване взаимодействието за ограничаване възможностите за провеждане подривна дейност сред нашата интелигенция, а така също за оказване положително влияние на някои дипломати чрез подходящи научни и културни дейци.

Срок - 30.06.1979 г.

Отг. - полк. Н. Петров

Из архивите на ДС

24
25

- Да се проведе среща с ръководството на 01 отдел, 06 управление ДС за доизясняване възможностите им в подпомагане работата ни по делата на оперативен отчет, вражеския континген и сигналите, за пресичане възможностите изпращаната официално до наши институти антисоциалистическа литература да бъде използувана за провеждане на вражеска дейност.

Срок - 1.03.1979 г.

Отг. - полк. Н. Петров

- Да се извърши проверка на работата по линията и окаже помощ в СГУ - МВР (до 28.02.) и ОУ на МВР - Варна (до 30.03 Пловдив (до 15.04.), Русе (до 30.05.), Благоевград (до 30.07) Бургас (до 15.06) Ст. Загора (до 30.08.) Перник (до 15.04I), Враца (до 30.06.).

Отг. - Н. Петров

- Да продължи провеждането насъвместни мероприятия със СОУ на МВР, което периодично ще маршрутира аг. "Мария" по обект "Либерал" и с ОУ МВР - Варна, което ще маршрутира аг. "Велиев" по обект "Козел".

Срок - постоянен

Отг. - м-р Г. Сандев

- Да се вземат на контрол и окаже помощ на СГУ - МВР по ДОН "Софо" Татяна Тодорова Георгиева, редактор в Студия за игрални филми, водено за дисидентски прояви и ДОР "Емисара" Мариз Арнеи Боще, водено на френски гражданин, временно пребиваващ в НРБ, член на организацията "Международна амнистия".

Срок - 30.01.1979 г.

Отг. - м-р Г. Сандев

Из архивите на ДС

45
26

- Да се окаже помощ на място на ОУ МВР - Варна в работата му по ДОР "Продажник" _____
лекар с окраска .....
ДОП "Наглия" _____, служител в градската болница, с окраска "противодържавна агитация и пропаганда" и подготовката на плана и агентурно-оперативното обезпечаване на Международната Варненска школа по марксистко-ленинска философия през м. 09.1979 г.

Срок - м. 10.1979 г.

Отг. - к-н Н. Нешев

- Да се окаже на ОУ МВР - Благоевград по ДОП "Интелигент" Велин Георгиев, редактор в местното радио с окраска "противодържавна агитация и пропаганда по установяване и изучаване връзки на обекта в София и провеждане на комбинация за подстава на наш агент към него.

Срок - 30.04.1979 г.

Отг. - м-р Г. Сандев

- По ДОП "Дисидент", водено от ОУ МВР - Перник на Пейко Дамянов, безпартиен, учител в техникум в гр. Перник, с окраска "противодържавна агитация и пропаганда" да се окаже, помощ на място за провеждане на мероприятия по изясняване дейността на обекта.

Срок - 30.05.1979 г.

Отг. - м-р Г. Сандев

- С ОУ МВР - Смолян да се проведат мероприятия по изучаване някои връзки на обект "Гларус" и оперативна комбина-

Из архивите на ДС

344

ция за документиране негови вражески прояви и изказвания на тяхна територия.

Срок - 30.05.1979 г.

Отг. - м-р Г. Сандев

- ДОР "Хитрец", водено от ОУ МВР - Стара Загора на _____, с окраска "контрабанда с културни ценности", да се разглажда периодично от Групата за издирване и опазване на историческите и културни паметници в страната и се оказва конкретна помощ на ОУ на МВР.

Срок - постоянен

Отг. - полк. П. Костов

- Най-важните сигнали, получавани по линия на отдела в окръжните управления на МВР и особено тези за терор, подготовка за бягство зад граница или невъзвращенство, идеологическа диверсия, дисидентски прояви и др. да се вземат на контрол и се оказва конкретна и ефикасна помощ за тяхното срочно и задълбочено изясняване.

Срок - постоянен

Отг. - н-ци отделения

- Съвместно с ОУ МВР - Шумен да се подработи план с мероприятия за агентурно-оперативно обезпечаване на Международната конференция по проблемите на "Културата през VII-XI в. в България през м. април 1979 г. и Първата комплексна международна конференция, посветана на 1300 - годишнината от основаването на българската държава през м. юни 1979 г., който ще се проведат в Шумен.

Срок - 20.03.1979 г.

Отг. - к-н Ш. Нешев

Из архивите на ДС

– Да се проведе среща с ръководството на 07 отдел при управлението за набелязване мерки за още по-голямо взаимодействие на ефективното използуване на придобитата информация.

Срок – 30.03.1979 г.

Отг. – полк. Н. Петров

х х х

– С цел подобряване на работата ежеседмично да се провеждат оперативни със зам.н-ците отдел 01, н-ците на отделения и партийния секретар.

Срок – постоянен

Отг. – полк. Н. Петров

– Ежемесечно на служебно съвещание да се разглежда изпълнението на плана на отдела.

Срок – постоянен

Отг. – полк. Н. Петров

– През м.м. май и октомври на съвещания в отделенията да се разгледа седмичното и ежедневното планиране при ОР.

Отг. – н-ци отделения

Нап. в 3 екз.

№ 1 –

№ 2 –

№ 3 –

Изп.– Н. Петров – 01
Нап.– Костова – М.№ 1031/29.01.79 г.

Н-К ОТДЕЛ 01, У-НИЕ 06 ДС

Полковник:

/Н. Петров/

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

СТРОГО СЕКРЕТНО!

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 4198 Екз. № 1
19 год.
СОФИЯ

Използване в информацията

Д О К Л А Д

ОТНОСНО: Агентурно-оперативната работа на органите на ДС за пресичане опитите на противника да провеждат идеологическа диверсия и друга подривна дейност сред интелигенцията и предстоящите задачи.

На 11 конгрес на БКП, Трети конгрес на българската култура, конгресите на българските писатели, на филмовите дейци и на други форуми беше дадена висока оценка за дейността на българската интелигенция по претворяването в живота априлската линия на Партията, на нейния непрекъснато нарастващ принос, роля и значение в изграждането на развитото социалистическо общество у нас. Спокойната и творческа обстановка в тези среди се дължи на правилната партийна политика и системните грижи проявявани от ЦК на БКП и лично от др. Тодор Живков към този национален капитал.

В словото си, на срещата на Секретариата на ЦК на БКП с участниците в Третата национална конференция на младите литературни творци през м. декември 1977 г. др. Тодор Живков заяви: .... огромното мнозинство от нашата художествено-творческа интелигенция, от всички поколения, в областта на изкуството и културата, най-доброто, най-талантливото измежду нея, стои твърдо, убедено и непоколебимо на позицията

Из архивите на ДС

на социализма, съзнателно следва политиката на Българската комунистическа партия и всеотдайно се бори за нейното претворяване в живота, кръвно, на живот и смърт е свързано с народа, с неговите въжделения, с неговия съзидателен труд и борба за изграждането на социалистическото и комунистическото общество".

Ето защо, в стремежа си да осъществяват глобалната си стратегическа задача да спрат или забавят нашето развитие и като отчитат все по-нарастващото значение на нашата интелигенция, разузнавателните служби на империалистическите държави засилват подривната си дейност срещу нея, използувайки всички средства за разузнавателно и идеологическо проникване. Особено отчетливо пролича това в периода след Съвещанието в Хелзинки и Белградската среща.

Все по-голяма става съгласуваността и координацията между различните подривни центрове на противника, засилват се интеграционните процеси между тях както на национална, така и на междудържавна основа и особено в рамките на НАТО, под ръководството на САЩ като главна империалистическа държава. Полагат се сериозни усилия за организационното им укрепване, за усъвършенствуване и максимално осъвременяване на формите, средствата и методите им на действие.

На съвременния етап основната тактическа задача на противника чрез идеологическата диверсия е изграждането на организирано вражеско подполие и свързана с него политическа опозиция в социалистическите страни, която да отпочне "легална" борба против социалистическия обществен строй. Според плановете на противника, на първо време тази опозиция не трябва да се занимава с "криминален идиотизъм" (термин употребен от ръководител на специална служба на капиталистическа държава), а да действува в рамките на законността, като тълкува превратно и използува всички възможности, които съществуват в условията на социалистическата демокрация.

Из архивите на ДС

Друга характерна особеност на тактиката на противника сега са усилията му да се атакуват най-напред т.н. висши сфери на общественото съзнание - да се осъществява идеологическата инфилтрация в литературата, изкуството, философията, морала и пр. без пряко да се поставя въпросът за радикални политически преобразования, а още- по-малко за промяна на социално-икономическия строй. В тази връзка заслужава да се спомене оценката, която Бжежински е направил неотдавна на т.н. "пражка пролет - 68". Според него, провежданата тогава линия на Дубчек, Смърковски и компания била безупречна като стратегия. Като тактика обаче, тя се оказала неправилна, поради липса на издържливост и достатъчно търпение - т.е. много рано и прибързано били прокламирани политическите цели на ревизионизма, което предизвикало своевременно противодействие от страна на комунистите.

Колкото до т.н. "дисидентско движение" в социалистическите страни, в документ на ЦРУ се казва направо: "С помощта на пропагандата ние можем да сеем зло в социалистическото общество. Т^ова е голямо дело, но това дело не решава основната цел. Трябват специални хора. Трябват специални сили, които да могат да изпълняват нашата задача за разрушаване на социалистическото общество".

Именно с такава цел противникът се насочва към нашата интелигенция, стреми се да я откъсне и противопостави на градинната партийна политика, да създаде и организира "дисидентско движение", да инспирира настроения и прояви на национален нихилизъм, антисъветизъм и чуждопоклонничество. А за постигането на тази цел, са пуснати в ход всички средства от античовешкия му арсенал.

През последните години се забелязва нова ескалация на антисоциалистическата пропаганда в западните средства за масова информация и особено на радиопропагандата. Именно на Бжежински принадлежи изявлението, че "западните радиостанции са се превърнали в най-важния канал за разпространение на

Из архивите на ДС

349

Съществена слабост е, че по делата не се провеждат добре обмислени комбинации, не се създават условия за активизиране на разработваните обекти, за постигане на оптимални разултати в най-кратки срокове. Често пъти пасивно се регистрира тяхното поведение. Пропускат се важни моменти от дейността на обектите и не се извършва своевременно оперативна документация.

В някои случаи по шаблон се прилагат технически мероприятия, поради което не се постигат и желаните разултати.

В окръжните управления на МВР Враца, Ловеч, Бургас, Видин, Перник, Сливен, Хасково и др. се води предимно неактивен оперативен отчет, което показва, че недостатъчно задълбочено се изучават изменения в оперативната обстановка.

Тревожен е фактът, че в такива окръжни управления като Варна, Пловдив, Стара Загора, Благоевград, София-окръг, Плевен и др.,където е съсредоточена по-компактна маса от интелигенти, броят на делата е много малък. Недостатъчен е и броят на делата, заведени на чужденци и български граждани, обвързани със западни институти и организации, поради което възможностите ни за разкриване на замислите и конкретните действия на противника са малки.

Не отговаря на активността на противника и броят на сигналите в центъра и всички окръжни управления.

Все още относителния дял на потвърдените сигнали, спрямо изяснените е твърде нисък. За някои окръжни управления като Софийско окръжно, Враца и др. този дял едва надхвърля 55 %. Това показва, че от една страна не се прави вярна и задълбочена оценка и анализ на първичните данни, а от друга, че не се работи достатъчно целенасочено и активно за тяхното изясняване.

Значителен е броят на непотвърдените сигнали получени от агентурата, което говори за слабости в непосредствената работа с нея.

Из архивите на ДС

350

Около една трета от сигналите се просрочват, като за Търговище, Пловдив и др. този дял е доста по-висок.

[redacted] се допуска нерегистриране на някои сигнали, а други се регистрират след като приключи работата по тях.

По наше мнение все още е налице подценяване на работата по обезпечаването и доустановяването на вражеския контингент. Почти за 25 % от него не се получава никаква информация. Малко данни се получават и за останалата част, поради което в центъра и окръжните управления не може да се направи верна и точна оценка за измененията, които настъпват в тези среди.

Разглеждайки работата по делата, сигналите и вражеския контингент, трябва да посочим, че тя все още не отговаря на повишените изисквания, произтичащи от решенията на Юлския пленум, Националната партийна конференция, Националното съвещание по ДС през 1976 г., заповедите и разпорежданията на ръководството на МВР.

За преодоляване допуснатите слабости и подобряване на работата е необходимо:

С още по-голямо напрежение и умение да работим по делата и сигналите и изясняваме същите в кратки срокове. Ударението в работата по тях трябва да пада върху превантивните действия, с оглед недопускане разширяване кръга на лицата и задълбочаване на престъпната им антиобществена дейност.

На задълбочен анализ да се поставят причините, поради които по редица дела и сигнали не се получават очакваните резултати; да се ускоряват темповете на работа и провеждат ефикасни оперативни комбинации, [redacted] по-резултатно да се използуват техническите мероприятия, в съчетание с другите наши специфични сили и средства.

Из архивите на ДС

Да се проведат допълнителни мероприятия за бързото изясняване дейността на лицата, за които има данни, че провеждат остра вражеска дейнаст - пишат или се подготвят да разпространят ръкописи с антиобществена насоченост у нас и в чужбина, или се подготвят за измяна на родината, невъзвръщенство и пр.

В работата по лица от средите на интелигенцията да се използуват проверени агенти, чисти от корист [redacted] и професионална завист, искрени към органите на МВР, стоящи на непоклатими партийни и естетически позиции, които да ни дават само достоверна информация. В противен случай, можем да създадем нежелани затруднения за следващата си дейност и се компрометираме като специфични партийно-политически органи (плевенския случай).

Да се разработят планове за по-пълното проникване и изучаване взаимоотношенията в някои "микроструктори" и групички, с оглед тяхното разбиване и приобщаване към партийните позиции, за недопускане появата на дисиденти.

Да създаваме по-добра организация и условия за разработване в движение на обектите през летните периоди, когато голяма част от тях се намират по черноморието и други курортни комплекси. В това отношение с по-голяма помощ трябва да се отзовават окръжните управление на МВР в Бургас, Варна, Пловдив, Толбухин, Габрово и др.

Като се има предвид, че в отделни случаи наблюдаваните лица по линия на интелигенцията (по дела и сигнали) са членове на партията, необходимо е работата по тях да се провежда много внимателно и прецизно, с голяма точност да се проверяват фактите и с чувство на висока отговорност извършва оценка на същите. Цялата наша дейност трябва да бъде насочена за тяхното приобщаване и спечелване за каузата и делото на БКП и социалистическата ни власт.

351

Из архивите на ДС

352

Наложително е още веднаж да се прегледат наличните материали за контингента, да се доуточни неговия брой и предприемат мерки за ефикасното му наблюдение. Да се изучи поведението на лицата, имащи връзки с граждани от капиталистическите страни, а също на пребивавалите по-продължително време на Запад и водещите оживена кореспонденция с чужбина, извън служебните си задължения, след което към тях се вземе отношение.

Началниците на отдели и отделения в центъра и окръзите трябва да станат действителни организатори на конкретната работа по делата и сигналите, и контингента да проявяват повече взискателност, оказват помощ и контрол, да се борят за повишаване ролята на субективния фактор, за постигане на оптимални резултати.

За успешното изпълнение на високоотговорните задачи, стоящи пред нас по линия на интелигенцията както на настоящия етап, така и в бъдеще, най-важното наше оръжие е агентурата. В постигнатите резултати по предпазване на интелигенцията от посегателствата на противника, разкриване в зародиш и пресичане опитите за враждебна дейност основен дял се пада на нея. [redacted].

През последните две години (по данни от 03 отдел) агентурния апарат почти се е удвоил. Вербовките са извършени на идейно-политическа основа. Около 85 % от сътрудниците са с висше образование, към 90 % са на възраст до 50 години, повече от 60 % владеят чужди езици. Болшинството от агентите имат добри възможности за решаването на наши задачи и се очертават като перспективни кадри в своите творчески сфери.

Почти на цялата агентура в центъра са разработени перспективни планове за възпитание, обучение, за направлението на използуването им и задачите, които ще решават през следващите 2-3 години.

Из архивите на ДС

353

Нарастна умението на част от оперативния състав за правилен подбор, ръководство и възпитание на агентурата. По-добре в това отношение работиха Софийско градско управление и окръжните управления на МВР Толбухин, Благоевград, Перник, Пловдив, Бургас, Варна, Габрово, Силистра, Ст.Загора и др.

Продължиха усилията ни за изграждане на по-широк кръг от доверени лица. Съобразно указанията на ръководството на Министерството бяха изучени авторитетни специалисти в различни области на науката, литературата, изкуствата и медицината, които при необходимост се използуват като консултанти.

Наред с положителните страни в работата с агентурата, продължават да се допускат слабости, които не веднаж са посочвани по различни поводи.

Все още наличната агентура не е достатъчна по количество и качество, особено що се отнася до изграждане на агентура за влияние. В ръководството на част от агентурата не се осъществява необходимата оперативна целенасоченост. Не се провеждат редовно срещи с всичките агенти, понякога им се поставят най-общи задачи, близо 20 % от проведените срещи са без сведения. За някои агенти този процент е по-висок. Към агентурното сведение не се отнасяме като към важен документ. Часто записаните мероприятия имат формален характер или не се изпълняват.

Наличната агентура не ни обезпечава плътен контакт с противника за водене на по-настъпателна борба срещу подривната му дейност. Незадоволителни са агентурните ни позиции в творческите съюзи и групи на художниците, артистите и журналистите, някои институти на БАН и МНЗ, във ВУЗ, полувисшите и средни училища, по изкуствата, медицината и др. По данни на 03 отдел в окръжните управления на МВР Кюстендил, Разград, Плевен, В. Търново, Ямбол, Пазарджик, Шумен и други, агентурата по линията е недостатъчна. Непълно се използуват наличните възможности за маршрутиране на агентура от центъра към окръзите и обратно.

Из архивите на ДС

354

Обобщавайки, трябва да се каже, че състоянието на работата с агентурата не отговаря на постоянно нарастващата активност на противника и на повишените изисквания на съвременния етап. В редица случаи вървим след събитията, което в крайна сметка влияе отрицателно върху контраразузнавателната ни работа.

Основната причина за незадоволителната работа с агентурата е в служебните ръководители, които не прилагат в необходимата степен своето право и задължение да контролират, да взискват и подпомагат оперативния състав. Тя е и в онези оперативни работници, които работят без напрежение.

На Националното съвещание за работата на ДС по икономиката др. Министър заяви: "Само когато работата на оперативния състав с агентурата се вземе на по-близко, непосредствено ръководство, контрол и помощ от страна на началниците, когато те насочват усилията към действително издигане равнището на работата с агентурата и дават личен пример, само тогава може да се очаква отстраняване на тези нетърпими слабости и да се престане да се дават обяснения, които звучат едва ли не архаично".

За да отговорим на големите изисквания, които се поставят, следва вниманието на всеки от нас да се насочи към подобряване качеството и ефективността в работата с агентурата. Цялостното анализиране и оценка на състоянието в това направление трябва да става периодически въз основа заповедта на др. Министър.

Сега главното е да се работи за доизграждане на нововербованата агентура като мощно наше оръжие. Това е сложен процес и изисква продължителна целенасочена дейност. Като се има предвид опита на оперативния състав, това на този етап може успешно да се изпълни с активната помощ на началниците

Из архивите на ДС

355

на отдели и отделения. До край трябва да се доведе задачата по изготвянето и изпълнението на перспективните планове за възпитанието и използуването на всеки агент, да се доуточнят маршрутните възможности на агентурата от центъра и в окръжните управления с оглед по-пълноценното й използуване за оказване на по-съществена взаимна помощ при решаването на стоящите пред нас задачи по линията.

Важен проблем, който трябва да се реши е подготовката и провеждането на срещите, да не се проявява либерализъм и се засили взискателността към о.р., които не се готвят предварително за срещи с агентурата. Необходимо е да се въведе по-добър порядък за по-бързото реализиране на получената информация.

Да се увеличи помощта на ръководствата на отделите и отделенията и проявява по-голяма инициатива от страна на оперативните работници за извършване проверка на всеки агент.

Оперативният състав трябва да подобрява възпитателната работа, като укрепва основата на вербовката, култивира в агентите чувство на висока гражданска отговорност в борбата срещу опитите на противника и враждебните елементи за провеждане на престъпна дейност. Възпитателната работа в дух на преданост към комунистическите идеали трябва да се провежда като се отчитат индивидуалните особености на агентурата.

На следващо място нашите усилия трябва да са насочени към доизграждане на необходимия агентурен апарат. Да засилваме дейността си по вербуването на предана агентура по линия на творческите съюзи и групи на художниците, артистите и писателите, здравеопазването, висшите и средни учебни заведения по изкуствата и медицината и др.

Предстои ни сериозна работа за доизграждане на надеждни агентурни "бариери", които своевременно да ни сигнализират за промъкващи се идейно-неиздържани произведения в

Из архивите на ДС

плановете на средствата за масова информация, издателствата и културните институти. Особени грижи в това отношение се изискват от СГУ, окръжните управления на МВР в Пловдив и Варна.

Неизползуван резерв за по-пълното агентурно покритие на обектите и контингента по линия на интелигенцията е агентурата на поделенията на ДС, работещи по други линии и направления. Все още от тази агентура не постъпва информация за конкретни вражески прояви, явления и тенденции.

Необходимо е да вземат допълнителни мерки за използуването на тази [redacted] мероприятия в София и окръзите, непосредствен организатор или участник, на които е била българската интелигенция. Ежегодно през този период е работено по над 35 такива прояви, по-важни от които са: трети конгрес на културата, Международната среща на писателите, четиредесет и третия конгрес на международния ПЕН - център, шестдесет и третия конгрес на Международната есперантска организация, Международния фестивал на червенокръстките филми, Колоквиума за съветското кино, Световните конгреси по социология и философия, история на медицината, срещата с американските историци, Софийски музикални седмици, Варненско лято, Мартенски музикални дни - Русе, Фестивалът на политическата песен "Ален мак" - Благоевград, Люлякови тържества, Ловеч, Сливенски огньове, Фестивалът на Хумора и сатирата - Габрово, Музикални дни "Катя Попова" - Плевен, Преглед на камерната музика - Пловдив, фестивалът на българския филм, фолклорния фестивал в Бургас и др.

Важно място заемаше и обезпечаването с наблюдение на потока по обмена, извършван на различна основа. [redacted].

Всичко това спомогна да се придобие по-пълна информация за противника, да се пресекат и предотвратят неговите

356

Из архивите на ДС

357

замисли за използуване на посочените международни форуми и отделни представители на интелигенцията за осъществяване на подривни акции срещу социалистическите страни и други цели.

В работата ни по културния и научен обмен съществуват редица недостатъци в организацията на работата за разкриване начините и формите, които противникът използува. Не се долавят своевременно бъдещите му замисли, а така също пътищата за тяхното реализиране. В много случаи подозрителното поведение на чужденци, пребиваващи в страната, остава извън нашето полезрение. Дейността ни се затруднява и от факта, че почти всички обслужвани институти не спазват постановлението на МС, регламентиращо контактите им с дейци от Запад.

Като отчитаме измененията в политическата обстановка и тенденцията за нарастване на обмена, усилията ни сега следва да се съсредоточават към придобиване на необходимата агентура за плътно покритие на този канал. Да преустройваме работата си така, че да получаваме предварително информация за участвуващите в различните международни мероприятия в столицата и окръзите, на основата на която отрано да планираме нашата дейност.

Необходимо е контраразузнавателното обезпечаване на това направление да се счита като една от основните задачи на съответните поделения. Да се открият литерни дела за систематизиране на наличните материали, което ще ни [redacted] за по-задълбочен анализ в нашата работа и взимане на действени мерки.

Важен дял от дейността ни заема профилактиката, произтичаща от класовата същност на нашите органи и имаща за цел да се предотвратява извършването на антидържавни престъпления и постъпки, които могат да се използуват от противника за подриване или отслабване на държавния и обществен строй в НРБ.

Освен делата и сигналите, приключили с филтрация, са проведени над 680 профилактични беседи със заминаващи в

Из архивите на ДС

358

чужбина лица. Значителна работа се извършва и по обезпачаване излизащите зад граница състави.

Проведени бяха комплексни агентурно-оперативни мероприятия по лица, за които имаше данни, че не стоят на здрави идейно-политически позиции. Това ни даде възможност по-задълбочено да вникнем в някои негативни прояви и да съсредоточим вниманието си върху най-важните от тях. Своевременното информиране на ръководството на Министерството, ЦК на БКП и ОК на БКП и взетите мерки, предотвратиха групирането на "несъгласните", а така също не бе допуснато да заемат отговорни позиции и да създадат благоприятна за тях обстановка. Предотврати се издаването на идейно-неиздържани "произведения

Обезпечавани бяха екипите на средствата за масова информация, отразяващи крупните събития в страната и в чужбина. По-правилно бе организирана работата ни по оказване съдействие на административните ръководства за предотвратяване назначаването на класово-чужди и враждебно настроени лица в обектите на обслужване.

С други думи, другари, въпросът се свежда до всеобхватна профилактика. Тя не бива да се разглежда опростенчески и ограничено. Постоянното провеждане на планомерна и активна контраразузнавателна работа по сигналите. Вражеския контингент и делата за своевременно разкриване, предотвратяване и пресичане опитите на противника да противопоставя интелигенцията на партийната политика, това също е профилактика.

Разглеждайки нашата работа в тази светлина, ние не можем да бъдем доволни от свършеното. Допусканите слабости и недостатъци в различните направления на нашата дейност още веднаж потвърждават валидността на горната констатация.

Недостатъчно активно и целенасочено се използуват все още възможностите на агентурата, средствата за масова

Из архивите на ДС

359

информация, партийните и административните ръководства на обслужваните обекти за оказване положително влияние върху политически неукрепнали лица и за предотвратяване на нелоялни прояви.

В бъдеще от нас се изисква непрекъснато да усъвършенстваме и подобряваме профилактичната дейност, като прилагаме комплексно всички нейни форми, които ще ни позволят да стесним базата вътре в страната и ограничим възможностите на противника и враждебно-престъпните елементи. Да окажем помощ на Партията за още по-успешно решаване задачите на идеологическия фронт.

През този период се подобри взаимодействието с ВГУ по пресичане опитите на посолствата за неконтролирани контакти и наблюдаване на чуждестранните журналисти.

По-резултатно се използуват от ПГУ възможностите на агенти и доверени лица по линията, отиващи зад граница за продължително време.

Усили се контрола и помощта към окръжните управления Чрез координирани действия с окръжните управления и други поделения на ДС, придобихме по-съществена информация за наши обекти, пребивавали в НРБ чужди граждани, по някои международни прояви и др.

Разшири се и задълбочи сътрудничеството ни с органите на КГБ, чийто опит сме се стремяли да прилагаме в нашата дейност. П лезна и близка помощ ни е оказвана от съветниците. Получаваните от тях анализи и справки по различни проблеми имат особено значение за по-правилното насочване на работата ни. Напредък отбеляза и взаимодействието ни с другите братски органи. Укрепват връзките ни с Комитета за култура и Окръжните съвети за култура, с ръководствата на творческите съюзи и тяхните подразделения в окръзите, което ни улеснява за своевременно пресичане на някои негативни явления.

Из архивите на ДС

Независимо от постигнатото в това отношение се допускат и някои слабости.

Необходимо е в центъра и в окръзите да засилим взаимодействието си с ВГУ за пресичане опитите на дипломатическите представителства и други чужденци ~~към~~ за вербовка на интелигенцията и отделни нейни представители, ~~за комплексно използуване на агентурно-оперативните ни възможности и средства.~~

С отделите на ПГУ би могло да се постигне още по-ефективно използуване на някои наши източници, пребиваващи по естествени поводи в чужбина, за събиране на оперативна информация, свързана с идеологическите подривни центрове на противника, с разширяването на данните за някои лица, уличени в принадлежност към специалните служби.

В изпълнение на указанията на Колегиума и ръководството на Министерството при заслушването на 8.10.1976 г. бяха взети и в бъдеще ще бъдат вземат мерки за оказване на още по-конкретна и действена помощ на окръжните управления.

Известно подобрение бележи информационно-аналитичната ни дейност. По-своевременно и по-пълно се информираха ръководствата на Министерството, управлението и окръжните управления, а чрез тях ЦК и ОК на БКП, Комитета за култура, творческите съюзи и научни институти. Изготвени са, внесени за разглеждане и решаване или за ползуване редица информации и справки за оперативната обстановка сред интелигенцията, за настроенията и тенденциите във връзка с важни външно и вътрешно-политически събития и други. Представени са значителен брой справки за антинародни и нелоялни прояви на отделни дейци на културата и изкуството както в миналото, така и понастоящем, ~~за техния съц социално нужд произход и др.~~

Въпреки постигнатото, информационно-аналитичната ни дейност все още не ни дава достатъчно пълна и точна представа за оперативната обстановка и извършващите се процеси. Не винаги навреме отправяме информацията до институтите и звената,

Из архивите на ДС

361

които могат да я ползуват. Не е отработен докрай въпроса с други ведомства по реализирането й. От сериозно подобрение се нуждае и системата за обратна връзка.

Недостатъчно изучаваме собствената си оперативна практика, с оглед внасянето на корекция в методите, тактиката и формите, за по-бързо реагиране на новите изменения в обстановката и решаване на произтичащите от нея задачи, за по-успешното противодействие на противника. Информацията от окръжните управления често се изпраща в суров вид, без да се посочват резултатите от проверката и взетите мерки. Особено валидно е това за медицината.

Предвижда се отдел 01 и аналитичния отдел при 06 управление да разработят ориентировки и обзори по някои проблеми от работата, с оглед обмяна на опит за дейността на противника и вражеските елементи, за по-правилно планиране и прогнозиране на нашите контраразузнавателни мероприятия и действия.

Както досега, така и в бъдеще, информацията предназначена за партийните и държавни органи и творческите съюзи, трябва да бъде своевременна и вярна, за да дава възможност да се набелязват и вземат необходимите мерки, преди да са настъпили вредните последици. С подаването на информацията и сигналите да не се счита нашата работа за приключена, а с още по-голяма активност да се продължи до окончателното изясняване на случаите.

Работата по линия на интелигенцията е специфична, сложна и високо отговорна. Тя изисква повече знания и култура. Изисква хора с голяма ерудиция.

Преобладаващото мнозинство от работещите по линията оперативни работници в центъра и окръжните управления са млади хора, [redacted] притежаващи необходимата обща и специална подготовка.

Из архивите на ДС

362

Една част от младия състав по-бързо се адаптира към задачите, за по-кратко време навлезе в оперативната обстановка и опозна проблемите, проявява по-голяма задълбоченост, инициативност и по-добра организация на личната си работа. На останалите работници в центъра и окръжните управления е необходимо да се оказва по-системна и непосредствена помощ, за да могат да се изградят като пълноценни служители и решават задачите на високо професионално ниво.

Разглеждайки работата с кадрите, на преден план изпъкват някои обективни и субективни причини, които са намалявали качеството и ефективността на работата по линията.

~~Макар и единични, има случаи на направилно подбрани работници, с извеждането или устройването на друга работа, на които се бавим неоправдано~~.

В някои окръжни управления често се подменят работниците по линията. Считаме за целесъобразно ръководствата на окръжните управления при налагащи се промени и разместванията да съгласуват това с управление 06, тъй като практиката показва, че за да се изгради даден работник по линията, не - зависимо от общата и професионалната му подготовка, са необходими най-малко 3-4 години.

С изключение само на някои окръжни управления - Пловдив, Бургас, Варна, Русе, във всички останали работниците водят и други линии. Считаме, че е целесъобразно окръжните управления без да увеличават щата да направят вътрешни прегрупирания, така, че да отделят повече сили по линия на интелигенцията.

Ефективността на контраразузнавателната работа е зависела и от умението на ръководствата на отдела в центъра, на отделите и отделенията в окръзите, но те не винаги са съумявали да създадат най-добрата организация за своевременното долавяне, предотвратяване и пресичане разностранните

Из архивите на ДС

363

Ду
148

попълзновения на противника и вражеските елементи, за набелязване действени контрамерки, реални и перспективни планове.

Другари,

Изложените мисли за оперативната обстановка, оценката и насоките за нашата контраразузнавателна дейност в средите на част от интелигенцията трябва да се приемат като конкретизиране на генералните задачи, произтичащи от решенията на 11 конгрес на БКП, които постави пред нас ръководството на Министерството на Националното съвещание по линия на ДС. Тези въпроси бяха обсъждани по служебен и партиен път в поделенията и бихме могли да кажем, че те са изяснени напълно от теоретичния и партийно-политическия им аспект. Сега решаването на задачата и постигането на очакваните положителни изменения е изцяло в нашите ръци и то ще настъпи толкова по-бързо и ще носи толкова по-голям ефект, колкото по-смислена, по-съдържателна и делова е нашата ежедневна дейност, т.е. колкото по-умело я поставяме в съответствие с изискванията на [redacted]. Националната партийна конференция.

Разрешете ми да уверя ръководството на Министерството, че ръководният и оперативен състав, работещ по линията, в центъра и окръзите, ще вложи всички сили за изпълнение на задачите, произтичащи от решенията на 11 конгрес на БКП, Юлския пленум и указанията на ръководството на МВР, дадени на Националното и последвалите го съвещания по ДС.

Нап. в 2 екз.
№ 1 – Н. Петров
№ 2 – Ив. Янкулов

Изп.– Н. Петров – 01
Нап.– Костова – М.№ 4066

София, 10.04.1979 г.

НАЧАЛНИК ОТДЕЛ 01
полковник Петров
/Н. Петров/

Разм. в 5 екз
екз. № 3 – Ив. Цветков
екз. № 4 – Е. Тенев
екз. № 5 – Ив. Павлов
екз. № 6 – Н. Нешев
екз. № 7 – Г. Сандев

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

СТРОГО СЕКРЕТНО!

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 5264 Екз. № 2
9 МАЙ 19 год.
СОФИЯ

ДО
Н-К ОТДЕЛ "МЕЖДУНАРОДНИ ВРЪЗКИ" ПРИ СЕКРЕТАРИАТ - МВР

Т У К

Моля да бъдат информирани органите за сигурност на ЧССР, ПНР, ГДР, УНР и Куба, че от 7 до 10 юни т.г. в София ще се проведе Втора международна среща на писателите от страните подписали Заключителния акт на съвещанието за сигурност и сътрудничество в Хелзинки.

За участие в нея са поканени около 100 писатели от Европа и Америка, някои от които са присъствували на писателската среща в София през 1977 г.

Като се имат предвид данните от първата среща, може да се предполажи, че и сега противникът ще се опита да дискредитира настоящата среща и използува трибуната й за осъществяване на свои подривни цели.

Във връзка с това, считаме за целесъобразно да се по молят братските органи за сигурност, ако разполагат с компрометиращи и други данни за участниците в срещата, както и при получаване на сигнали за евентуални намерения на западни

писатели за провокационни акции, да ни информират своевременно.

Приложение: Списък на поканените западни писатели за участие в Международната писателска среща в пет (5) листа.

Нап. в 2 екз.

№ 1 – адресата
№ 2 – КД
Изп.– П. Михов – I–II
Нап.– Костова – М.№ 5209
София, 9.05.1979 г.

ЗАМ.НАЧАЛНИК
полковник
/А. Мусаков/

Из архивите на ДС

ЦИЛС
1479 | 1979 | 2/253

127

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ
МЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР
МЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 6683 Изд. № 4
12 VI 1979
СОФИЯ

СТРОГО СЕКРЕТНО!

М-ВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ
ЦИАС
Вх. № 4520 от 19.06.1979 г.

Др. Н. Абрамов

ИНФОРМАЦИЯ

ОТНОСНО: Предстоящият конгрес на Съюза на българските художници /СБХ/

О-3
II-1
III-5

От 20 до 22 т.м. ще се проведе IV конгрес на Съюза на българските художници. Неговите заседания ще се проведат в зала "Георги Кирков", вместо в театър "Сълза и смях". Основният доклад "Българският художник и социалистическия начин на живот" ще изнесе народният художник, професор Светлин Русев. Последната точка от дневният ред предвижда избор на нови ръководни органи.

Коментарните в навечерието на конгреса касаят предимно промените в ръководството на Съюза. Преобладават мненията, че Светлин Русев трябвало да остане председател. Било възможно Любен Зидаров - председател на творческият фонд на СБХ да "вземе международната дейност", но Светлин Русев го предвиждал за отговорен секретар на Съюза. Допускало се Калина Тасева-член на Управителния съвет да бъде избрана за първи заместник председател. Твърдяло се, че Стоян Стоянов секретар на Ателието на младия художник щял да заеме мястото на Калина Тасева, а Любен Зидаров да поеме длъжността на

"Христо Стефанов в Комитета за култура". Здравко Мавродиев – безпартиен, считал, че в ръководството на СБХ били наложителни промени, защото в състава му имало много прости хора, "които гледали само себе си". Той смятал, че сегашният председател бил направил много за художниците, но и грешките му не били малко, станал нервен и груб, хората го чакали "с дни по коридорите". Русев се стремял да концентрира всичко в ръцете си, но не можел да се справи сам с цялата работа. Недоволство от ръководството изразил и художникът Кирил Анев – член на БКП. Обвинявал ръководителите на СБХ във формализъм. Иван Филчев – живописец, член на БКП, говорел за "демагогията във върховете" на Съюза. Виждал несправедливостта, как някои хора се облагодетелствували за сметка на други. Не бил съгласен с много неща, които ставали "в Съюза и навън", но предпочитал да си стои настрана. Дочул, че председател щял да стане н.х. Христо Нейков, "без качества за ръководител", и щял да "забатачи" работата.

Ева Цокова, изкуствовед, безпартийна, твърдяла, че срещу Светлин Русев имало голямо изложение в ЦК на БКП, подписано от стари художници със заслуги, които не били съгласни с"неговата политика и критерии". Според нея "в СБХ ставали големи гафове". Виновни за това били хора, като Александър Обретенов /чл.-кореспондент на БАН, председател на секция "Критика" на Съюза/, които държали "само за фасада".

На 15 т м. около 20.00 часа, станал пожар в сградата на СБХ. Установено е, че той е в резултат на неизправност в електрическата инсталация. Щетите са за около 9,000 лв.

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

За агентурно-оперативното обезпечаване на конгреса управлението ни работи по утвърден план.

Нап. в 1 екз.

№ 1-др.Министър

Доразмножено в 4 екз.

№ 2- др. Попов
№ 3- др. Галустов
№ 4- ЦПАС
№ 5- зам.н-ци у-ние
Изп. Б.Ангелов
Нап.ВС/ 6731
София, 17.06.1979 г.

НАЧАЛНИК:
Ген.лейт.
/ П.Стоянов/

06 7-е ДС

Препис СТРОГО СЕКРЕТНО!

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ
ВТОРО ГЛАВНО УПРАВЛЕНИЕ НА ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ

Р. № 31837 екз. № 3
2 - ОКТ 1979

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР — У. РА. ЛЕНИЕ VI-ЛО.
Вх. № 8342 05. X. 1979 г.

СВЕДЕНИЕ

Относно: Стивън Рънсимън – британски историк

Съобщава аг. (д. л.) "Калина" (псевдоним)
на отдел 02
отделение 04

Приел о.р. майор Василев
на 28.09.1979 г. в 10.30 ч.
в я/к, к/к „ Дебър "

В разговор с една моя позната разбрах, че на 24.09.1979 г. по покана на Емил Александров – зам.председател на КК е пристигнал сър Стивън Рънсимън, професор по средновековна история, за да напише книга за България посветена на 1300 годишнина. Гостът бил настанен в х-л "Балкан", стая 417 Пожелал е да се срещне с проф. Ив. Дуйчев (когото познавал от преди 1940 г.), проф. Хр.Данов и Л.Левчев. Сър Ренсимън е бил за последен път в България по време на Конгреса на културата като гост. На 26.09. се е срещнал в КК с др. Дойно Дойнев, проф. Гюзелев, проф. Ангелов, проф. Бакалова – историци. От 27.09. до 3.10. щял да бъде в провинцията съпровождан от преводача Иво Ангелов във Велико Търново, Плиска, Преслав, Варна, Бургас, коетобило по негово желание. Гостът е тръгнал от Лондон на 24.09. като не е предупредил българското посолство понеже телефонът им давал "заето" и е пристигнал неочаквано

в София (без потвърждение). Посланикът на Великобритания в София няколко пъти се е обаждал чрез секретарката си в КК за среща със Сър Рансимън и се е интересувал от програмата му.

Гостът говорил много добър български език, сдържан и изключително любезен.

След завръщане от провинцията щял да се срещне с проф. Ив. Дуйчев, който го е поканил на вечеря в къщи (член на комисията за 1300 годишнина) и е бил автор на книгите: "Първото българско царство", "Византийска цивилизация", "Източно православната църква и светската държава" и др. Проявявал е интерес към археология и история (средновековната) на България.

Из архивите на ДС

"Калина"

СПРАВКА ПО СВЕДЕНИЕТО:

Характерът на гостуването на британският историк Рънсимън - у нас.

1. Стивън Рънсимън - британски професор, византолог, бивш културен аташе у нас преди 9.09.1944 г. на ОН в отделението.

2. Иван Дуйчев - български историк в БАН, на отчет в Шесто у-ние ДС.

3. Иво Ангелов - българин, нещатен преводач в КК, на отчет в Шесто у-ние ДС.

Останалите лица се изясняват по текста на сведението.

ЗАДАЧИ:И ТАКТИКА НА ИЗТОЧНИКА:

1. След завръщане на Рънсимън в София да ни информира за евентуални промени в програмата и битовите условия,

Успоредно с това под претекст "загриженост към госта" чрез преводача му да ни информира за поведението на Рънсиман в провинцията, контактите и особено за онези, имащи частен характер.

2. В предстоящият си разговор с Рънсиман да се интересува за прекараното време из страната, впечатленията му, евентуални допълнителни искания след завръщането сив София, както и изясняване контактите му с английските дипломати.

МЕРОПРИЯТИЯ:

1. Обектът ще бъде поставен на живо в условия на М-Пирин по местоживеене в София, с оглед оперативно отпаагирване при евентуални срещи с негови връзки у нас.

2. Ще се съгласува работата на обекта с ОР Павлов от Шесто у-ние ДС, с цел използуване на тяхни оперативни възможности по обекта в провинцията.

3. Ще се информира ОР Лозанов от Шесто у-ние ДС за предстоящата среща на обекта с Цв. Дучев.

4. Ще се уведомят предварително ОР от съответните окръжни управления, където предстои по програма да пребивава обекта за неговите контакти с цел получаване на оперативна информация за поведението му.

ПРИЛОЖЕНИЕ: Програмата на Рънсимън.

ВЯРНО,
Майор: /Ат.Василев/

Опп. в 4 екза
1 - РД "Калина"
2 - ОП "Стараща"
3 - Шесто у-ние ДС
4 - отдел 14
Нап.: Денкова - 25234
2.10.1979 г.

Из архивите на ДС

Б Е Л Е Ж К И

По доклада за агентурата и вражеския контингент

Общо по раздела за агентурата трябва да се каже, че анализа се основава на цифрови данни, а по същество не се разглежда какъв е крайния резултат от работата на агентурата по различните направления. Така например сочи се, че има близо двойно увеличение на агентурата по икономиката, но не е ясно какъв е резултата за подобряване на работата по линията. Увеличението през последните години с около 3 хиляди агенти допринасяли за реално изменение на работата. Не е направен и напречен разрез в самите направления как е разпределен агентурния апарат. Примерно по линия на интелигенцията, макар и да има увеличение на агентурата, не може да се придобие представа за процесите в тези среди, тъй като в някои окръзи във важни звена като съставите на окръжните театри, групите на художниците, писателите, в редакциите на вестниците и други, няма агентура. Даже разбивките в отдел 03 ДС не ни дават възможност за достатъчно анализ. Така например в СГУ се сочат 27 агенти по художествено-творческата интелигенция, а агентура почти няма в театрите, сред журналисти и художници и други, и не се получава достатъчно информация за тези среди. В Бургас се сочат 10, а няма агенти в театъра, Филхармонията, групата на писателите, сред журналистите и др.

В доклада се сочи, че през последните 4 години са вербувани повече агенти с висше образование, но процента на новопридобитата агентура с висше образование е по-нисък от общия среден процент. Това може да се обясни евентуално с факта, че голяма част от изключената агентура е с висше образование и ако това е така (няма грешки в цифрите), трябва сериозно да се замислим за причините, тъй като доклада не ни дава отговор на този въпрос.

В доклада не се прави анализ на агентурното сведение като най-важен оперативен документ, а това е крайния резултат от работата с всеки агент. Много сведения се вземат описателно, за да има сведение, изписват се много страници без оперативна стойност, в болшинството случаи не личи какво е предприето по фактите, съобщени от агента, до колко се потвърждават данните. Това е много важно, защото се хабят сили и средства, без необходимата ефективност. В болшинството случаи сведението не дава отговор на поставените от преди задачи на агента, а често пъти се приема новото, което той съобщава, въз основа на което се поставят и нови задачи. Често пъти без да се установяват лицата (а това най-лесно може да сенаправи от агента в процеса на приемането на сведението), се препращат сведения на други поделения, което затруднява работата, а и не дава възможност да се провери доколко съобщените факти отговарят на истината.

Характерно по линия на интелигенцията е, че се получават много сведения, свързани с творческия процес, без да имат враждебен характер и да са свързани с непосредствената работа на органите на ДС.

Може би ще бъде правилно в края на всяка година, или на две години, да се прави анализ и оценка на работата

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

с всеки агент, с участието на непосредствените ръководители и се набелязват конкретни мерки, по именно да се посочват лицата и обектите във една по-далечна перспектива за използуване на агента (нещо като перспективен план). На тази основа би следвало да се водят разговори и със самите агенти за резултатите от тяхната работа.

Някои особености има в работата с агентурата в средите на интелигенцията, а може би и с другата агентура с висше образование. Т ва, че голяма част от тях са отвикнали да пишат на ръка (диктуват, или сами пишат на машина), налага и ние да въведем в практиката сведенията да се записват на магнетофон и се обработват в поделенията от бивши служители на 04 управление ДС, привлечени като нещатни служители. Това ще съкрати увеличаващите се случаи на вземането на предварително написани сведения, което не само увеличава потока от ненужна информация, но крие сериозна опасност от разконспирирането на ценна агентура.

Докладът не дава достатъчно яснота, какви са нашите агентурни позиции в задграничните центрове и в особено важни обекти и линии, като чужди журналисти, международния културен и научен обмен, международните организации и др. Трябва да се има предвид, че това направление става все по-важно, а ръста на агентурата по наши непълни данни, чувствително изостава от динамиката на оперативната обстановка.

Характерно е също така, че в редица звена има достатъчно количество агентура, но тя е пръсната в различни поделения и поделението, което обслужва дадения обект, въпреки усилията, които се полагат, не получава информация от тази агентура. Характерен е случая, че в радио София има над 50 агента, близо 2/3 от които са на други поделения, но информация по същество, не се получава. Или да вземем института

Из архивите на ДС

за Балканистика при БАН, който има състав от 80 души, от които 10 са агенти, а информацията, която получаваме от други поделения, е недостатъчна (само 4 сведения за 1 година).

Анализа за работата по вражеския контингент също е направен главно по цифрови данни и не се прави анализ на действителното положение по обезпечаването на най-активните лица от контингента. Не се разглежда проблема за разстановката на контингента и дали позициите, които имат вражески лица в отделни важни обекти, не им дават възможност при усложнена обстановка да ни създадат трудности и как е обезпечен този контингент и каква информация получаваме за него.

Неудачно според нас се оказа да сваляме материалите за контингента в отдел 03 ДС и 3-те секции за общо ползуване. Това не дава възможност на оперативните работници и техните ръководители да анализират своевременно проявите на контингента. Това е още по-трудно при оперативни работници, където броя на вражеския контингент е голям. Считаме за правилно в отдел 03 ДС да се регистрират лицата като вражески контингент със съответно предложение, както е записано в инструкцията, а материалите да остават при оперативния работник. В случаите, когато лицето променя своята месторабота или местожителство, да се изпращат на отдел 03 ДС или 3-те секции. Този начин на работа ще даде възможност всички материали, които се получават от други поделения за дадено лице, да се съсредоточават не в отдел 03 ДС, а при оперативния работник, който наблюдава лицето.

Предлагаме, в бъдеще да се направи проверка на агентурата само по дадена линия, а също така и на вражеския контингент. Това ще даде възможност да се видят действителните ни агентурни позиции и враждебната дейност по дадено

Из архивите на ДС

376

направление и на тази основа може да се извърши една по-точна прогноза за очакваната подривна дейност и на необходимия ни агентурен апарат. Това да става периодично на 3-5 години.

В анализа трябва да намери място и ролята на инспекторат-МВР по разглежданите въпроси.

Трябва да се има предвид, че в групата контингент, отбелязани в инструкцията за оперативния отчет чл. 7 т.4-та, б. "О" - лица привърженици на западни буржоазни ревизионистични и националистически теории и течения в областта на науката и културата се наблюдават в доста случаи, или попадат членове на БКП (по изключение и активни борци), за някои от които има основание да се открие ДОН, тъй като изискват по-постоянно наблюдение. Например Радой Ралин, Борис Димовски, Тома Томов, Любомир Тенев и др., но по действуващата инструкция, не могат да бъдат взети на този вид отчет. Някои обекти се водят на ДОП, дейността им е изяснена на дадения етап, но работата трябва да продължи активно, не могат да преминат в ДОН или в ДОР.

Считаме за целесъобразно делата на оперативен отчет по линия на интелигенцията да се водят по срокове, както тези за шпионаж.

НАЧАЛНИК ОТДЕЛ 01,06 ДС

-полковник

/Н. Петров/

София, 30.11.1979 г.

10

С П И С Ъ К

на мероприятията, които ще бъдат обезпечавани в КРО от отделение 01,отдел 10

По линия на ДКНТП

- Българо-американски симпозиум по управлението на работната сила и производството;

- Международен симпозиум за ролята на патентната информация в процеса на предаване на технологии;

- Десети международен филмов фестивал по организацията и автоматизацията на производството и управлението;

- Съвещание на международната електротехническа комисия - организатор ДКС.

По линия на БАН:

В НР България:

- Българо-югославски микросимпозиум по физикохимия на плазвата - 25 - 30.05.1980г.

- Втори национален конгрес по биохимия и биофизика с международно участие - 10 - 16.05.1980г. Варна, НЦУ

- Българо-френски колоквиум по химия на органометалните съединения и карбанионите - 20-25.09.1980г.

- Втори международен симпозиум по моделни изследвания на фотографския процес и нови фоторегистриращи системи - 01-05.10.1980г. Варна НЦУ

- Втори българо-югославски микросимпозиум по кинетика и катализ - 20÷25.10.1980г.

Из архивите на ДС

- Заседание на съвета на международната федерация по обработка на информацията (ИФИП) - първо тримесечие на 1980г. в София.

- Втора национална конференция по биомеханика с международно участие - трето тримесечие, МДУ, Варна.

- Международен симпозиум на тема "Архитектура на микропроцесорни управляващи комплекси" - трето тримесечие на 1980г., МДУ, Варна.

- Работно съвещание на подкомисията по морфотектониката при комисията за геоморфоложки изследвания и картиране при международния географски съюз - второ тримесечие.

- Българо-английски географски семинар на тема: "Приносът на географията към регионалното развитие"-трето тримесечие.-Благоевград.

- Симпозиум по метеорологични еспекти на замърсяването на атмосферата и радиоактивността на въздуха - второ тримесечие.

- Международна конференция по "Повърхнинни вълни и неустойчивости в плазвата" - трето тримесечие.

Международна научна сесия, посветена на академик Любомир Кръстанов-07 1980г.

- Закрит симпозиум по космически технологии-06.1980г.

По линия на ИКЕ:

- Семинар по управление и контрол на производството в химическата промишленост - м.септември, Варна.

По линия на ЮНИДО:

- Международна среща на ръководителите на националните кооперативни съюзи на тема "Ролята на националните промишлени кооперации за индустриалното развитие на развиващите се страни" с участието на 20 развиващи се страни -м.май, София.

- Съвещание на работната група за техническо сътрудничество на трансевропуйската автомагистрала "Север-Юг"-м.октомври, София.

28.01.1980г.
С о ф и я

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

11-3

СЕКРЕТНО!

ВТОРО ... ДС
Рег. № 17378
26. МАЙ 1980 ... год.

МВР — У РА ... VI-ДС
Вх. № 4871 от 27. V 1980 19 ... г.

ДО
ОТДЕЛ 01, УПРАВЛЕНИЕ 06-ДС
Т У К

Приложени изпращаме Ви фотокопия от номенклатурните списъци на: "София прес", "Съюза на българските художници", СК "Българска фотография", Комитета за печата, "Българска кинематография" – централно управление, ЕЦЕЛ "Език и литература при БАН, ЕЦНПК по история, Център по наукознание при БАН, ЕЦНПК по философия и социология, Център за научна информация с централна библиотека и научен архив, Централния комитет на Българския червен кръст, Министерството на народното здраве, РХЕИ, Държавно аптечно обединение, Държавен медицински резерв, Научноизследователския институт за медицинска техника, Институт за здравна просвета, Българско радио.

ПРИЛОЖЕНИЕ: по текста,

НАЧАЛНИК НА ОТДЕЛ 13
Подполковник:
/Ас.Георгиев/

Отпеч.в 2 екз.
№ 1-адресата
№ 2-КД
Изп.: Огнянов
Нап.: Йорданова
21.05.1980 г.

6

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

СТРОГО СЕКРЕТНО!

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 6751 Екз. № 1
3 VI 1980 19 год.
СОФИЯ

К-2-10
6.6.1980г.

С П Р А В К А

ОТНОСНО: изяснен сигнал за създадена в гр. Казанлък група от интелигенти с "дисидентски настроения".

Въз основа на агентурни данни, на 21. 03. 1977 г. в Районно управление на МВР гр. Казанлък е заведен сигнал за създадена група от интелигенти с "дисидентски настроения". На 25. 03. 1977 г. сигналът бе взет на контрол от 01 отдел при 06 управление ДС и на място бе изпратен работник за оказване на помощ.

От проведените своевременни и активни агентурно-оперативни мероприятия бе установено, че на нездрава идейно-естетическа и политическа основа бе в процес на изграждане група от неудовлетворени "творци", състояща се от: Станчо Тенев Лангуров – 38-годишен, безпартиен, със средно образование, художествен ръководител на Дома на Народната армия; Цветан Илиев Павлов – 25-годишен, член на ДКМС, с висше образование, математик в Електронно-изчислителния център при Обединени заводи "Фр. Енгелс"; Христофор Стефанов Драков, 30-годишен, безпартиен, с висше образование, редактор на многотиражката в Държавно автомобилно предприятие;

Из архивите на ДС

381

Стефан Михалев Фурнаджиев, 40-годишен, безпартиен, с висше образование, началник ТРЗ в консервна фабрика "П. Манолов"; Христо Славов Николов, 48-годишен, безпартиен, със средно образование, изтърпял присъда за престъпление срещу НРБ, завеждащ радиовъзела в Държавно автомобилно предприятие; Дечко Славов Николов, 37-годишен, безпартиен, с висше образование, завеждащ отдел "Хумор и сатира" в редакцията на в. "Искра", и Янко Панайотов Костов, 50-годишен, член на БКП, със средно техническо образование, служител, непризнат писател.

Посочените лица считали, че са недооценени като творци. Събирали се в заведения и квартири и коментирали предаванията на западните радиостанции. Проявявали интерес към съдържанието на чехословашката "Харта-77" и обсъждали "Диалозите" на Борис Димовски и Радой Ралин.

Възнамерявали да изградят група "Плесница на обществения вкус", която от техни позиции да критикува и разобличава слабостите в обществото ни. На един от участниците / Цв. Павлов/ било възложено да напише програмата на групата в стихове.

Освен това възнамерявали да организират литературен кръжок "Евтушенко", който да се противопостави на официалния литературен кръжок в Казанлък "Георги Кирков" и да докаже "таланта" на своите членове.

На 30. 03. 1977 г. с участниците в групата бяха проведени профилактични беседи, като същевременно, с цел издирване на евентуално укрити анонимни или други материали с вражеско съдържание, на трима от тях бяха извършени обиски. Четирима бяха предупредени с протокол, а трима устно. Всички без възражение приеха направеното им предупреждение.

Из архивите на ДС

8

3

По сведение от Окръжно управление МВР – Стара Загора, след изясняването на сигнала участниците в групата са били наблюдавани от агентите "Динков" и "Станев" и бившия агент "Ленко". Не са получени данни същите да провеждат антидържавна дейност.

НАЧАЛНИК 04 ОТДЕЛЕНИЕ,
01 ОТДЕЛ, 06 УПРАВЛЕНИЕ ДС
– майор:
/ Г. Сандев /

Нап. в 2 екз.
№ 1 – р-вото на 06 упр.ДС
№ 2 – 08 отдел
изп. Г. Сандев
нап. Симеонова 6938
София, 03. 06. 1980 г.

Препис!

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР–ВТОРО ГЛАВНО У-НИЕ–ДС
Вх. №32129 от 5.НОЕ.1998 г.

УПРАВЛЕНИЕ 06 ДС
ОТДЕЛ 03
Рег.№ 12423
Екз.№ 1
София, 3– XI. 1980

СЪОБЩАВА: аг. "Валери"
ПРИЕЛ: полк. А.Захов на 28.10.1980 г. в Я/К "Здравец"

С В Е Д Е Н И Е

Повече от една година моя приятел се занимава с проблема командировки и възможностите които те откриват пред командирования за получаване на достъп до такива секретни данни исведения които представляват обект на чуждото разузнаване било от научен, икономически, технически и друг характер.

Приятеля ми специално се занимава с командировки по линията на науката и по линията на нашите вестници и списания. В случая и двата вида командировки отварят пътя към по-значителни обекти.

Прави му впечатление, че командировките по линията на Българската академия на науките и на отделни научни институти са на особена почит всред чуждестранните учени и научни работници идващи у нас по двустранното или многостранно договорено сътрудничество. Командированите от западните страни учени и специалисти търсят да се настаняват

Из архивите на ДС

384

263

както в София така и в провинцията в частни квартири, а не в хотела пък даже било и в хотела на БАН. Това се отнася по-специално до командированите от САЩ, Англия, Франция и ГФР. След като работи в един наш институт съответния командирован получава командировка в провинциалните ни институти, заводи и други предприятия, които са свързани с договорна работа. Но командированият макар и придружен от съответен наш научен сътрудник излиза често пъти по-хитър от него и се интересува в един окръг например от проблем далеч надхвърлящ рамките на едно взаимно научно проучване. Имал е възможността да нализира хората които обикновено придружават такива западни командировани. Това са в повечето случаи млади научни работници, владеещи езика. Поласкани, че им се поверява един чуждестранен учен те не забелязват страничните му интереси. От друга страна командировката от БАН или съответен институт отваря в провинцията много врати. И командированият получава широка възможност да общува с много хора и специалисти, да научава много неща без да събужда подозрение а и неговото алиби е винаги присъствието на млад и неопитен придружител. Има впечатление, че никога съответен научен институт или БАН не уведомяват съответните наши органи на ДС или партийни секретари, че еди кой си заминава за провинция в командировка и следва да бъде съпроводен и от необходимата бдителност.

Тук му у местото да се подчертае, че командированите от чужбина учени и научни работници проявяват както в София така и в провинцията голям интерес към изданията от вътрешен характер на съответни институции на които стои надпис "само за служебно ползуване". Именно в тези издания, издавани с помощта ва вътрешен печат се намират твърде

Из архивите на ДС

385

важни интересни данни за наши научни, технически и други постижения, изобретения, открития, коментари и заключения които представляват особен интерес за чуждото разузнаване. Достъп до такива издания бил почти безконтролен и служи като чудна база за осведомяване.

Някои смятат, че ако предоставят на командированият такова едно издание ще направят добра услуга на страната си чрез популяризиране на наши постижения, които често пъти още не са патентовани. Такава хвалба води до провала на наши научни и технически изобретения, които държавата по-късно се опитва да патентова в чужбина.

Бюлетините на научните институти, които се изработват за сведение на ръководството на БАН трябва да престанат да попадат в ръцете даже на обикновени научни сътрудници, защото не се знае пътя по който те ще тръгнат по-нататък.

Ръководството на БАН след една консултация със съответни органи може да прецени на кого от чуждестранните командировани пък даже и от социалистически страни трябва да се предостави такава такава обилна и напълно разкриваща тайните на нашата наука и техника печатна информация.

Има две места освен в институтите и БАН където чуждестранни учени и научни сътрудници, или намиращи се под това име чужди агенти си доставят информация от личен контакт. Това е домът на учените във Варна в курорта "Дружба" и хотелът за учените в Академичното градче в София. Именно в тях, където в кафенето и ресторанта и бара се събират и чуждестранни и български учени и научни сътрудници става размен на мисли, новини, постижения. Водят се делови и научни разговори, установяват се контакти и то с оглед на посеще-

Из архивите на ДС

386

295

щението на наши учени в чужбина което става въз основа на двустранни договори. Направи впечатление, че в София например в ресторанта и бара на хотелчето често пъти се посещава от млади научни работници, мъже и жени и върху установените срещи има контрол.

Вербуването на хората, или измъкването от тях на интересуващи сведения в един непринуден разговор става най-удобно именно тук или през лятото в Дома на учените във Варна. Когато се поинтересувах в Международния отдел на БАН има ли надзор над командированите чужденци на мен ми се изсмяха и казаха: "Ние да не сме милиция. Оставили сме ги на самотек. За тях отговарят съответните институти".

През 1981 година престоят у нас да дойдат над 5000 чуждестранни учени, научни работници, научни сътрудници и гости по линията на науката. Голям брой чуждестранни специалисти ще дойдат и по линията на Комитета за наука и технически прогрес. Необходимо е още от сега да се вземат мерки за париране на едно тотално проникване в онези области, които представляват интерес специално за капиталистическите страни.

28.10.1980 г. "Валери"

Справка: Агента работи честно с органите на ДС.

Сведението представлява интерес за ВГУ.

Задачи - не са поставени.

Мероприятия: Препис от сведението да се предостави на ВГУ, за ползуване.

ПОЛКОВНИК .....
/ А.Захов/

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 1120 Екз. № 1
23. I. 19 80 год.
София

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД

ОТНОСНО: Работата на отдел 01 при управление 06 ДС по линия на художествено-творческата и научна интелигенция и здравеопазването през 1980 година.

I. По дейността на противника

Както през предишните няколко години, така и през 1980 година интелигенцията продължи да бъде един от най-важните обекти на идеологическата подривна дейност на противника.

Анализът на придобитите данни показва, че и през изминалата година, противникът се придържаше към основната си тактическа задача на съвременния етап - изграждането на организирано вражеско подполие и свързана с него политическа опозиция в социалистическите страни.

Същевременно усложнената международна обстановка, опитите на САЩ и страните от НАТО да върнат човечеството към ерата на "студената война", събитията в Афганистан, необявената война между Ирак и Иран, полските събития, наложиха своя отпечатък върху дейността на западните

Из архивите на ДС

специални служби,при което се откроиха две основни тенденции - глобализиране на т.н. борба за "правата на човека" и опити за утвърждаване на дисидентството като главен обединителен център на идеологическата подривна дейност срещу социалистическите страни.

Тези тенденции по специфичен начин намериха израз в интервюто на ИР Ат. Славов пред кореспондента на Би Би Си Д. Сотиров. В него Славов изказа "критично мнение" спрямо надеждата на З. Бжежински при развитие на отношенията между СССР и САЩ в условията на едно разведряване, да се зароди в Съветския съюз движение на "демокрация" и "либерализация", което да даде отражение в Източна Европа. Според Славов, САЩ трябвало с оглед на своите цели да обърнат по-голямо внимание на страните от Източна Европа и на процесите, които биха могли да се породят и засилят в тях под влияние на взаимоотношенията Изток - Запад.

През последните две години и особено през 1980 г. пролича стремежът на противника за координация и активизиране на буржоазните центрове по българистика под ръководството на САЩ. Изследват се занемарени или трудно достъпни за българските научни работници теми, търсят се "бели полета" в нашата историческа наука, в историята на българската култура, правят се опити за противопоставяне на нашата и съветската науки, при което широко се изтъква ролята на западната българистика, която днес помагала да се даде "зелена улица" на старобългарското предславянско наследство и то "в навечерието на 1300-та годишнина". В антисъветския анализ на темата за ролята на царска Русия и на Запада в Освобождението на България започна активно да участвува и Китай.

Из архивите на ДС

Получиха се и данни за опити на СФРЮ да утвърждава свои учени в големите западни университети, от позициите на които да противодействуват на нашата българистична политика.

Засили се интересът на чуждите дипломати от основните капиталистически страни към различни страни от дейността на българската интелигенция - наука, култура, изкуство, увеличи се участието им в провежданите на наша територия международни прояви.

Бележи увеличение разпространяването на западни пропагандни материали по пощенския и други официални и неофициални канали.

Основният канал на противника за проникване и провеждане на подривна дейност сред интелигенцията продължи да бъде все повече разширяващият се международен научен и културен обмен. Засилиха се опитите му за агентурно проникване в международните организации и техните ръководства.

Докато през 1979 г. от отдела бяха обезпечавани около 30 по-важни международни прояви, през 1980 г. техният брой бе 40, а съвместно с окръжните управления на МВР бе работено по други 19. Най-вече в процеса на оперативното обезпечаване на тези прояви бяха доловени и своевременно пресечени опитите на противника за идеологическа подривна дейност.

По време на подготовката и провеждането на Световния парламент на народите за мир, бяха придобити данни за опити на английските и австралийските чрез служби да проникнат в ръководството на Световния съвет за мир (ССМ), с оглед да направляват дейността на ССМ в изгодна за тях насока. Някои от акредитираните чуждестранни журналисти бяха уличени в услуга на противниковите специални служби. Белгийските деле-

Из архивите на ДС

390

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата : 09.10.2015г. Секретар :

гати направиха опити за провеждане на антисоциалистическа дейност. Установи се, че същите са членове на "Комитет 1-ви май", недържавна органазиция, занимаваща се с "правата на човека" в социалистическите страни, защита на дисидентите и пр.

На Прегледа на телевизионните театри австрийски и югославски представители са правили опити да убеждават наши дейци в необходимостта от дистанциране на НРБ от СССР, от по-голяма "независимост" в политиката на страната ни, давайки пример със събитията в Полша.

Вторият световен конгрес по изучаване на СССР и Източна Европа, финансиран от Министерство на външните работи на ФРГ и концерна " Фолксваген" и проведен под патронажа на яростния антикомунист Ф. Й. Щраус, използува събитията в Полша за отправяне на призиви за борба не само срещу теорията на социализма, но и срещу неговата практика - реалния социализъм. Между неговите многобройни участници беше и разобличения неотдавна у нас шпионин

Не са малко и примерите за опити на западни представители да провеждат сред наши граждани пропаганда на западния начин на живот, да ги склоняват към предателство и невъзвращенство, да черпят и информация по важни стопански, политически, културни и други въпроси.

Изхождайки от международната обстановка, може да се очаква през 1981 г. засилване на идеологическия натиск срещу социалистическите страни в това число и НРБ. Предвид предстоящото честуване 1300 годишнината на българската държава, все повече активизиращата се западна българистика и нейното интензивно участие в идеологическата диверсия срещу НРБ не

трябва да се подценява, тъй като тя ще даде на противника необходимата му наукообразна основа на пропагандираните антикомунистически идеи. Заслужава особено внимание тенденцията към разширяване съдържанието и рамките на българистиката, която според западните специалисти трябвало да обхване етнографията, културното и историческото наследство, народната психология.

Противникът ще продължи опитите си на базата на българистиката в идеологическата си диверсия срещу нашата страна да разшири съдържанието и тематичния кръг на кампанията за "защита правата на човека". Проявява се тенденция тя да се превърне в кампания за защита на "самостоятелното" развитие (по подобие на Полша),"отговарящо" на културните и историческите традиции на българския народ. Именно "правото" на "самостоятелно", историко-културно развитие на народите от социалистическия лагер се защитава и отстоява от т.нар. "културно дисиденство", за да се създаде една специфична форма на антисъветизъм и на политическа опозиция.

II. По отражението на идеологическата диверсия и нашата работа

Под въздействието на подривната идеологическа дейност на противника, у някои дейци от художествено-творческата интелигенция, на науката и здравеопазването продължи да се задълбочава творческата криза и безсилие, други установяваха подозрителни връзки с граждани от капиталистическите страни, пред ограничен кръг свои близки връзки коментираха от враждебни позиции актуални вътрешни и международни събития.

Из архивите на ДС
391

Из архивите на ДС

392

1. Данни за враждебни и нелоялни прояви

А. По линия на художествено-творческата интелигенция

Установени бяха няколко салона около обектите "Монахиня", "Козел" и "Бабата", където се обменяше актуална политическа информация, от враждебни позиции се правеха коментари и прогнози върху нея, в някои случаи се отправяха хули и клевети по адрес на партийното и държавно ръководство и провежданата от страната ни социална, икономическа и културна политика.

В Българско радио, Българска телевизия и някои печатни издания бяха допуснати материали и предавания с нелоялни и политически нездрави нюанси. В някои свои телевизионни филми и подгототвени за печат ръкописи обект "Дерибей" прокарваше свои схващания за "деформирането" и "израждането" на социалистическото общество у нас, за наличието на "социалистическа проституция" и пр. При посещения в ГДР и ЧССР същият е отправял открити хули и клевети по адреса на социализма, грубо е нарушавал социалистическата нравственост. Отклонения от социалистическия реализъм допускаха в творчеството си и обектите "Демагог", "Музиковед", композиторът Симеон Пиронков и други.

Обектът на ДОП "Специализантка", служителка на Комитета за култура поддържала връзки с италиански граждани, включително и дипломати, които по своя инициатива информирала за отделни лица, събития и проблеми на КК.

За някои дейци, като обект "Алчния" са получавани данни за прояви на корупция и разложение. През годината 6 лица от тези среди се обявиха за невъзвращенци.

Из архивите на ДС

Б. По линия на научната интелигенция

Въпреки взетите по партиен път мерки, някои научни работници от БАН, разработващи езикови проблеми, между които обектите "Опонент", "Палячо", "Говорител", "Приятелка", "Еретик" и други продължиха съпротивата си спрямо мероприятията за неотклонно провеждане на партийната политика в областта на езикознанието. Проявяваха стремеж за запазване създадената от тях на нездрава основа микроструктура и за предизвикване разцепление на здравите сили. Правиха опити за монополизиране на международните съвместни научни изследвания чрез подработване на чужди учени.

Обектите "Либерал" и "Черногледия" коментираха от враждебни позиции вътрешната и външната политика на СССР и НРБ, отправяха клевети по адрес на социализма. За "Либерала" се получиха и данни, че се опитва да наложи издаването у нас на реакционен западен автор.

Допускани са и отделни прояви на национален нихилизъм и чуждопоклонничество.

В. По линия на здравеопазването

Получените през годината данни сочат, че сред някои медицински работници продължава да се проявява стремеж за устройване на работа зад граница и печалбарство. В някои случаи този стремеж е довеждал до подготовка и опити за невъзвращенство, които своевременно са предотвратявани.

Най-често предмет на коментари и негативни изказвания през годината са били 50 ПМС и полските събития.

Из архивите на ДС

394

На два пъти през годината, в резултат на неефективен контрол и нарушаване на технологията, Химико-фармацевтичния завод в София е пуснал в продажба ампули с невярно обозначение на съдържащото се в тях лекарство. Вследствие на своевременно взетите мерки нещастни случаи не са допуснати.

Анализът на враждебните и нелоялни прояви на лица от художествено-творческата и научна интелигенция и в средите на здравните работници показва, че общо взето както по брой, така и по степен на обществена опасност бележат тенданция на устойчивост. Незначително увеличение бележат случаите на невъзвращенство. По характер те най-вече се свеждат до провеждане на противодържавна агитация и пропаганда, идеологическа диверсия и подозрителни връзки с граждани от капиталистическите страни. Нови форми и методи на идеологическата подривна дейност провеждана от враждебно-престъпните елементи и новопроявяващите се не са констатирани.

2. По агентурата

В борбата срещу подривната дейност на противника сред интелигенцията и за нейното надеждно опазване от посегателствата му, от отдела са използувани общо 197 агента: 136 по линия художествено-творческата интелигенция, 33 по линия на научната интелигенция, 18 по здравеопазването и 7 по ВУЗ. (Вж. табл. № 1).

През целия отчетен период, особено след указанията на ръководството на министерството дадени на съвещанието през м. май и при заслушването на отдела през м. ноември, въпросът за работата с наличната агентура и придобиването на нова е стоял пред нас с най-голяма острота.

Из архивите на ДС

395

На съвещания на отделенията и отдела в критичен дух бе направен преглед и оценка на цялата налична агентура. Въведено бе ежеседмично и месечно отчитане резултатите от срещите, оценка на сведенията и изпълнението на задачите. Продължи практиката за изготвяне перспективни планове за нейното използуване.

В резултат на взетите мерки настъпиха някои положителни изменения. Получава се повече и по-значима оперативна информация, долавят се по-своевременно някои нездрави прояви и тенденции, за които са информирани ръководствата на Министерството, управлението и съответните партийни и държавни органи. Съвместно с ПГУ са маршрутирани зад граница 4 агента и на други 36 пътували по естествени поводи в чужбина са разработвани конкретни задачи. Значителен брой агенти, в различна степен бе използуван за влияние както върху обекти на дела и сигнали, на лица от обслужваните институти, така и върху някои чужденци - участници в межзународни прояви или пребивавали в НРБ по други поводи. Общо с наличната агентура са проведени 1627 срещи и са получени 1360 сведения, или 84 % от срещите са протекли със сведения.

Засили се и стана по-ритмична вербовъчната дейност. Вербовани са 34 нови агента, срещу 16 за 1979 г. Нововербованите са с добри обективни и субективни възможности за решаване задачи на ДС у нас и зад граница. Ползвани са и 172 ДЛ и консултанти - специалисти в различни области на науката и културата, 50 от които са придобити през 1980 година.

Въпреки извършеното, все още работата с агентурата не отговаря на изискванията и динамиката на оперативната обстановка. Незадоволителни са агентурните ни позиции в

Из архивите на ДС

396

творческите съюзи, средствата за масова информация, някои институти на БАН, ВУЗ по изкуствата, Комитета за култура, медицинската техника и контрола на лекарствените средства.

Постигането на по-висока ефективност и качество в работата ни с агентурния апарат изисква по-нататъшно усъвършествуване нивото на оперативната ни подготовка, продължаване и за в бъдеще разработването на перспективни планове за обучението, възпитанието и използуването на агентите, като особено внимание се обръща за укрепване на нововербуваните. Наложително е изграждането на нови резидентурни групи, доуточняване и по-активно използуване маршрутните възможности на агентите в страната и зад граница. Необходими са и още усилия за решаване докрай въпроса за получаване на информация от агентурата на други поделения, работеща в наши обекти на обслужване.

В бъдеще работата ни с агентурата следва да се издигне на такова равнище, което да ни даде възможност за получаване на изпреварваща проблемна и точна информация, която след прецизен анализ и проверка, своевременно да подаваме в ЦК на БКП, ръководствата на Комитета за култура и други обслужвани обекти. Необходимо е особено внимание да се отдели за придобиването на агентура за влияние.

3. <u>По делата на оперативен отчет</u>

Към 1.01.1980 г. в отдела са се водили 52 дела на оперативен отчет, (178) които по вид и окраска се разпределят така? ДОР - 4, 2 за измяна и 2 за противодържавна агитация и пропаганда; ДОП - 28, 11 за противодържавна агитация, 9 за подозрителна връзки, 6 за идеологическа диверсия и 2 за ~~противодържавна агитация, 2 за шпионство, 1 за корупция и 1 за~~ шпионство; ДОК-20.

През годината са заведени 17 дела: ГДОР-1 за предателство; ДОП-10, 4 за идеологическа диверсия, 2 за противодържавна агитация, 2 за шпионство, 1 за корупция, 1 за подозрителна връзки;

Из архивите на ДС

~~подозрителни връзки~~; ДОИ - 1 за издирване анонимен автор на писмо със закана за терор; ДОИ - 5. Открити са и 18 оперативни преписки.

Реализирани са 2 дела. ДОП "Очиларка" за провеждане на идеологическа диверсия от лице на работа в кинематографията, безпартиен. С обекта е проведена профилактична беседа и е предупреден с протокол. Делото е прекатегоризирано в ДОН. ДОП "Професионал" на служител в БАН, безпартиен, за провеждане на вражеска агитация. Обектът е предупреден с протокол и включен в списъчния отчет на контингента.

Прекратена е работата по 5 ДОП поради непотвърждаване на първичните данни - 2 за идеологическа диверсия, 2 за подозрителни връзки и 1 за вражеска агитация.

Към 31.12.1980 г. в отдела се водят 64 дела: ГДОР - 1 за предателство; ДОР - 4, 2 за измяна и 2 за противодържавна агитация; ДОП - 31, за противодържавна агитация -11, за идеологическа диверсия - 7, за подозрителни връзки - 8, за шпионство - 4, за корупция - 1; ДОИ - 1; ДОН - 27. Водят се и 26 ОП.

На контрол са били 14 дела водени от СГУ и окръжните управления на МВР в Перник, Русе, Варна, Плевен, Пазарджик и Габрово. Оказвана е методическа помощ на място, използувани са наши агенти и ДЛ за консултация и рецензиране материали на обектите, координирана е работата между окръжните управления. От контролните дела 6 са реализирани чрез профилактика на обектите и 1 е прекратено поради непотвърждаване на данните.

По-активно е работено по ДОП "Нахалната" за корупция по линия на здравеопазване. Дейността на обекта е документирана и материалите са предадени на следствието по НМ, Обектът е задържан и му се води следствие.

Из архивите на ДС

398

Провеждани са комплаксни агентурни мероприятия - вербовани агенти, М. "Родопи-жс", М. "Марица", М."Пирин", М. "Вихрен", секретни обиски и външно наблюдение на обектите "Рапон" за подозрителни връзки, "Бобър" за подозрителни връзки, "Странник" за подозрителни връзки", "Либерал" за идеологическа диверсия, "Авантюрист" за предателство, "Монахиня" за противодържавна агитация, "Медуза" за идеологическа диверсия, "Козел" за противодържавна агитация, "Дерибей" за подозрителни връзки, "Гущер" за измяна, "Палячо" и други.

В процеса на работата по делата са постигнати някои положителни изменения. Изяннени са важни моменти от дейността на т.н. "микроструктури" около обектите "Тартор", "Монахиня", "Козел", "Опонент", "Палячо", Либерал", "Недоволния", около "Глиган" и други. Своевременно са информирани партийни и държавни органи за замислите и намеренията на някои обекти. Сега се провеждат комплексни мероприятия по делата около "Бабата".

Независимо от това, необходимия прелом в работата по делата все още не е настъпил. Някои от тях се водят продължително време, което позволява на обектите да задълбочават дейността си, а други да заразяват своето обкръжение. Не се провеждат достатъчно целенасочени комбинации. По редица дела не се предлагат и осъществяват профилактични мероприятия за въздействие чрез други органи и организации или неутрализиране на обектите.

4. <u>По сигналите</u>

През годината в отдела са получени и регистрирани 134 сигнала, които по окраска се разпределят:

- противодържавна агитация и пропоганда - 66
- подозрителни връзки с граждани от кап.страни - 21
- идеологическа диверсия - 14
- приготовления и опити за бягство и невъзвращенство - 13
- корупция и разложение - 4
- шпионство - 3
- диверсия - 3
- вредителство - 2
- терор - 1
- валутно нарушение - 1
- незаконно притежаване на оръжие - 1
- други - 4

Сигналите са получени от следните източници: от агентура - 61, от ДЛ - 41, от официални заявители - 22, от техника - 7 и от други поделения - 3.

Изяснени са 82 сигнала, като при 13 данните не са се потвърдили.

Към лицата, за които данните са потвърдени, е взето следното отношение: чрез ръководството на МВР е информиран ЦК на БКП за 6 лица; на оперативен отчет (в това число на ОП) са взети 17 лица, с 27 лица са проведени профилактични беседи; 13 са профилактирани чрез ръководствата на обслужваните обекти; на 2 лица са поставени запрещения за пътуване зад граница; 3 са включени в списъчния отчет и към 1 лице е подходено оперативно.

В общи линии по брой и окраска, заведените сигнали бележат тенденция на устойчивост. Незначително увеличение имат сигналите за вражеска агитация, но за сметка на това с над 10 са намалени сигналите за подозрителни връзки.

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

400

Работата за срочното и ефективно изясняване на сигналите е била постоянна грижа на ръководството на отдела и началниците на отделения, които периодично са разглеждали нейното състояние и са вземали мерки за подобряването й. По редица сигнали е реагирано бързо и работено активно, като работата малко се е различавала от тази по делата на оперативен отчет.

В кратък срок бе изяснен сигнал за връзки на научен работник със западни дипломати, а в последствие при опит за измяна същият бе задържан и предаден на следствие. Целенасочени мероприятия бяха проведени по сигнал за намерения за невъзвращенство на изтъкнат музикален деец, за клеветнически изказвания на журналисти от Българско радио и др.

Отчитайки някои положителни резултати, следва да посочим, че около 25 % от сигналите не са приключени в срок. Все още във II и III отделения се допуска нерегистриране на някои сигнали в указаните срокове. Ръководството на отдела взема мерки за отстраняване на посочените слабости и в края на месец януари 1981 г. ще извърши проверка за резултатите от работата по сигналите във връзка с полските събития.

На контрол са водени 47 сигнала, двойно повече от предидущата година. По 30 от тях е оказана конкретна помощ на съответните окръжни управления.

5. <u>По контингента</u>

Като вражески контингент по смисъла ал. 2, чл.7 от Инструкцията за оперативния отчет на ДС (№ I-20/20.01.1978 г.) в началото на годината са водени на списъчен отчет 149 лица, а в края на годината 179. 76.2 % от него е обезпечан с агентура и ДЛ (Виж таблица № 2).

Из архивите на ДС

401

След сериозната критика, която ни бе отправена от ръководството на Министерството и управлението във връзка с някои неблагополучия в работата ни по контингента, този въпрос няколкократно бе разглеждан от ръководството на отдела. Извършена беше значителна работа по преоценката, категоризацията и доустановяване на контингента. Повиши се взискателността и контрола към всички за обезпечаването му с наблюдение от агентура и ДП. Това спомогна по-своевременно да се получават данни за поведението му и вземат мерки за пресичане неговите проявления, особено след ПМС № 50 и обстановката в Полша. Работихме и считаме, че трябва да продължим наблюдението на една не малка група дейци, формално не попадащи под признаците на стандартния контингент, но в някои случаи по-опасни от него, допускащи отклонения в поведението си и създаващи затруднения на Партията в различните области на културния фронт.

Въпреки постигнатото, в редица обекти контингента не е докрай установен. Около 25% не е реално обезпечен с периодично наблюдение. Не са отрегулирани и всички наши мерки по лицата, по които следва да се вземе отношение в усложнена обстановка.

5. По профилактиката

През годината ръководството на отдела се е стремяло към организиране на по-мащабна, целенасочена и ефективна профилактична дейност, за по-тясно взаимодействие с партийните и административни ръководства на обслужваните обекти при провеждането на профилактичните мероприятия. Това е спомагало за вземане на отношение към някои лица и недопускане издигането им на възлови места, публикуването

Из архивите на ДС

и излъчването на неиздържани материали,изпращането на задгра нична работа или командировка и пр.

Широка дейност е развивал отделът в процеса на подготовката и провеждането на международните прояви,ка то прецизно са проверявани обслужващо-техническите кадри и не е допускано участието на повече от 60 лица от контингента, с амо рални наклонности, психически отклонения и пр.

402

Своевременно са уведомявани партийните органи за доловени негативни процеси и тенденции, което е спо могнало да се пресичат в зародиш някои вредни явления. Така например,въз основа на наша информация от ЦК на БКП и ръководството на БАН бяха взети мерки за пресичане опи ти на някои нездрави елементи от Института по български език да се противопоставят на партийната политиката по националния въпрос.

Чрез колективни и индивидуални беседи с редица служители от обслужваните обекти,лица от контингента,про тичащи по сигнали и дела /виж. таблица № 3/ не бе допус нато увличането им в по-сериозни антиобществени прояви и престъпления.

Независимо от това,профилактичната ни работа все още не е на необходимото ниво.Както вече бе споме нато,малко профилактични беседи се провеждат с протича щите по дела лица.Недостатъчен е броят на беседите с из лизащите зад граница.Почти не се провеждат беседи и изна сят лекции за бдителността пред трудови колективи,липсват разобличаващи мероприятия чрез средствата за засова ин формация и пр. Тези проблеми ще стоят на вниманието на ръководството на отдела, с оглед превръщане профилакти ката не само в спътник на останалите наши дейности,а в основно наше оръжие.

Из архивите на ДС

403

IV. По организацията на работа

През годината и особено след отправената ни сериозна критика, при близката помощ на ръководството на Министерството и управлението, вниманието на колектива ни беше насочено към решаването на основната задача – оказване помощ на Партията в борбата срещу подривната дейност на империализма по отношение на интелигенцията и пресичане опитите на противника да формира дисидентско подполие в нейните среди и да провежда идеологическа диверсия.

Ръководството на отдела засили индивидуалната работа с оперативния състав, направиха се изводи и набелязаха мерки за подобряване стила и методите, организацията на работата и дисциплината, за въвеждане на подобър порядък в контактите с ръководствата на обслужваните обекти. Положиха се усилия за по-бързо усвояване на щатните бройки, отпуснати от ръководството на Министерството за усилване на отдела. Назначени бяха опитни оперативни работници, които бързо се адаптират към спецификата на работата по линиите на интелигенцията и засега добре се изявяват.

Извършено бе координирано решаване на някои от основните задачи между обектовите отделения и специализираното 4-то отделение . Обсъдени бяха някои елементи от организацията на работата, особено във връзка с международните прояви.

Сериозно внимание бе обърнато за активизиране на контраразузнавателната работа във връзка със събитията в Полша. Бе извършен щателен инструктаж на оперативния състав, а той от своя страна на агентурата и ДЛ.

Из архивите на ДС

404

Засили се контролът върху поведението на обектите протичащи по сигнали и дела, на вражеския контингент.Заведени бяха нови сигнали, 4 от които приключени бързо с профилактика на обектите.Предстои откриването на групово дело. Взети са мерки за възможно най-пълно поставяне под контрол посещаващите обслужваните обекти чужденци,особено внимание се обръща на наблюдението на онези полски граждани , които се опитват да пропагандират полските събития, с оглед да им се дава аргументиран отпор и оказва положително въздействие или за пресичане подривната им дейност.

Своевременно са взети мерки за осигуряване на ред и сигурност по време на подготовката и провеждането на XII конгрес на БКП, XXVI конгрес на КПСС и честването 1300-годишнината на Българската държава.Засилено е вниманието върху физическата охрана на учрежденията и институтите,повишен е контролът върху съхраняваните отровни вещества и опиати,оръжието използвано за творчески цели и др.Прецизно се изучават преводаческите и журналистическите радио и телевизионни екипи, които ще отразяват събитията.

Полагани са усилия за подобряване взаимодействието с централните и окръжните управления на МВР . Проведени са срещи за обмена на опит и по-конкретни въпроси с немския,гръцкия, търговския и по държавната тайна отдели и отделение ЧЖ при ВГУ. Задължава се сътрудничеството ни с ПГУ,съвместно се водят две разработки,маршрутирани са 3 агента,на други пътуващи на Запад са поставяни задачи по различни проблеми,лица,институти.Пълно разбиране е срещано и своевременно е получавана ценна информация от 4-то управление ДС.

Подобрение бележи взаимодействието и контролът на ОУ-МВР. В комплексните проверки са участвали 12 служители от отдела. Водени са на контрол и е оказвана помощ по повече дела и сигнали.

Въпреки това, все още не са осъществени напрактика указанията на ръководството на МВР и управлението за превръщане на отдела в щаб, който ръководи, направлява, контролира и отговаря заедно с окръжните управления за състоянието на контраразузнавателната работа и опазване на интелигенцията в цялата страна.

Съществувал е стремеж към най-пълно прилагане богатия опит на КГБ, от където е получавана ценна помощ, а от др. Галустов ежедневно. Съгласувани са и се провеждат съвместни мероприятия по някои международни организации - Международния ПЕН-клуб, Института по балканистика в Гърция, Световната здравна организация, Световната асоциация на психиатрите, Международната федерация на философските дружества, Института за Югоизточна Европа във ФРГ, фонда "Самиздат" и др. Планираме съвместно разработване на обект "Предател", автор на злостни антикомунистически радиопредавания. Набелязани са мероприятия за контраразузнавателно обезпечаване акциите на идеологическата диверсия на противника на предстоящите големи международни форуми - Световната среща на интелектуалците за мир в Гърция, Световния конгрес на психиатрите, Световния конгрес на философите и пр. През текущата година ще се положат още повече усилия за издигане нивото на взаимодействието ни с КГБ на висотата на изискванията на международната и оперативната обстановка.

НАЧАЛНИК ОТДЕЛ 01, 08 У-НИЕ ДС
Полковник:
/Ив. Янкулов/

София, 23.I.1981 г.

Из архивите на ДС

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 5802 Екз. № 1
15 IV 1981 19 год.
СОФИЯ

СТРОГО СЕКРЕТНО!

За унищожаване

СЪДОКЛАД

ОТНОСНО: Проблеми на агентурната дейност на органите на контраразузнаването по крупни международни прояви.

Последователната миролюбива политика на НРБ, произтичаща от цялостната програма на партията и нейните решения и постановки, както и в изпълнение на поетите задължения съгласно решенията в Хелзинки, намира израз и във все по-растящия международен културен и научен обмен.

В последните няколко години нашата страна бе домакин на различни международни конгреси, симпозиуми, фестивали, прегледи, изложби и др.

През 1979 г. по линия на отдел 01, управление 06 Д са обезпечавани над 30 крупни международни прояви, като Международната детска асамблея "Знаме на мира" с около 1200 участници от 76 страни, VIII световен конгрес на глухите с 3000 делегати от над 70 страни, Световния парламент на мира с над 2000 чуждестранни участници, I-та и II-та комплексни българистични конференции, II-та международна писателска среща, 18 конгрес на Международния театрален институт и др.

Из архивите на ДС

407

През 1980 г. само по линия на Националния комплекс "Култура" са проведени над 2,300 международни мероприятия с около 23000 участници, от които с капиталистическите страни 583 мероприятия с 4000 участници, което е с 11 % повече от предходната година.

Този разрастващ се международен обмен обаче, се използува от разузнавателните, подривно-идеологическите и пропагандни центрове и институти на империалистическите държави, за провеждане на подривна дейност спрямо нашата страна.

При тези мероприятия противникът се стреми да събира "на тъмно" всестранна информация за обществено политическия живот на страната ни, за икономиката и отношенията ни със СССР, така и да провежда агентурни мероприятия по отношение на останалите социалистически страни.

Правят се опити от отделни западни участници да противопоставят и внесат разцепление в социалистическите страни и да инспирират антикомунистически и антисъветски настроения сред нашата научна и художествено-творческа интелигенция. Все по-упорито и целенасочено се търсят поводи и факти за раздухване на противоречия между балканските страни: с Югославия по т.н. "македонски въпрос", с Румъния по наличието на българи на север от р. Дунав и др. Налице е тенденция за системно и целенасочено влияние на противника върху дейци от интелигенцията и особено върху онези от тях, стоящи на нездрави идейно-естетически позиции.

За недопускане използуването от противника на международния културен и научен обмен за провеждане на подривни дейност срещу НРБ и другите социалистически страни, контраразузнавателните органи на нашата страна провеждат

Из архивите на ДС

3

агентурно-оперативни мероприятия, целящи своевременното разкриване разузнавачите и агентите на противника; недопускане провеждането на идеологическа диверсия; предотвратяване и пресичане на евентуална престъпна дейност на български граждани, участвуващи в международните прояви; оказване помощ на ПГУ за решаване на негови задачи, както и събиране на политическа, икономическа, научна и друга информация.

Организацията на контраразузнавателната дейност, която провеждаме за обезпечаване на международните прояви, е в зависимост от оперативната обстановка, мащаба на мероприятието, броя на участниците от капиталистическите страни и наши обекти, предварително получените данни за намеренията на противника, мястото на провеждането и др.

Може да се каже, че с увеличаването и разширяването на международния обмен нарасна и опита и умението ни по неговото контраразузнавателно обезпечаване. Наред с това ефективността и качеството на контраразузнавателните мероприятия по предотвратяване и пресичане дейността и замислите на противника, не винаги са на необходимото ниво.

От анализа на досегашната ни работа ~~в това направление~~ се вижда, че при провеждане на контраразузнавателната дейност се натъкваме на различни проблеми, някои от които са общи за всички мероприятия, а други са специфични, характерни само за отделни прояви.

Един от най-често срещаните проблеми, характерен почти за всички мероприятия, е липсата на предварителна информация за конкретните намерения, цели и практически действия, които противникът възнамерява да провежда по

Из архивите на ДС

409

време на самото мероприятие. Поради тази причина, често се допуска планирането и провеждането на общи мероприятия от наша страна, което води до разпиляване на заангажираните оперативни сили и средства, непълноценното използуване на агентурния апарат и доверените лица. В някои случаи се допуска насочване на усилията ни по лица, въз основа на някои общи признаци за евентуално замислена от тях дейност и се изпускат и лицата и проблемите, заслужаващи действителен оперативен интерес. В отделни случаи липсата на предварителна информация не ни дава възможност да предотвратим вземането на решения, които са в ущърб на социалистическите страни.

Така през 1977 г. поради липсата на информация за начина на гласуване при вземане на решения на шестия световен конгрес по психиатрия в Хонолулу, само с болшинство от два гласа е била приета предложената от САЩ и Англия резолюция, с която се обвинява СССР, че използувал психиатрията за политически цели.(Броя на гласовете е бил отчитан според платения членски внос за 100 психиатри.)

Значението на своевременно получената оперативна информация в етапа на подготовката на международните мероприятия ясно пролича при провеждането на Първата международна писателска среща през 1977 г., когато чрез СБП успешно бяха отклонени от участие някои нежелателни лица, като Хайнрих Бьол, Фридрих Дюренматт, Мартин Валзер и др., а чрез БТА бяха разобличени опитите за инспириране на дисидентско движение и прояви у нас. Осуетен бе и идеологическия шантаж, чрез шведския писател Петер Вайс, да се наложи участието в срещата на известния чехословашки дисидент Павел Кохоут, подписал "Харта-77", който не бе

Из архивите на ДС

410

допуснат в София. Подобен бе и резултата от предварително получената информация при провеждане на осмия световен конгрес на Международната федерация на глухите, в гр. Варна 1979 г., когато въз основа на придобитите от нас данни, в ръководството на асоциацията бяха избрани трима представители от социалистическите страни.

Несвоевременното уточняване и подаване броя и имената на чуждестранните участници от страна на организаторите на мероприятията затруднява предварителното им изучаване и насочване вниманието ни към оперативно интересните лица, правилната разстановка на агентурата и използуването на техническите средства.

По тези причини се наложи включването на допълнителни оперативни сили и пренасочване на наличните по време на работата на Световния парламент на мира. В други случаи, като българо-американския симпозиум за социалното положение на жената (София, 1980 г.) не бе своевременно обезпечено наблюдението на американска делегатка, служителка в Белия дом.

Аналогични затруднения в нашата работа следват и от несвоевременното уточняване състава на българските участници,(делегати и помощен персонал) в тези мероприятия. По тези причини се явява възможност за осъществяване на контакти от лица, водени на оперативен или списъчен отчет с делегати от западните страни, а в апарата на преводачите и придружителите се включват неподходящи лица. Това ни затруднява и в създаването на оперативни контакти с тази категория лица. Така на писателските срещи за преводачи и придружители бяха допуснати девойки с леко поведе-

Из архивите на ДС

ние и младежи, склонни към злоупотреби с алкохол.

Известни затруднения в нашата оперативна дейност се създават и от някои слабости, допускани от ораганизационните комитети при посрещането, настаняването, организирането на транспорта и прехраната, честите и неоправдани смени на придружителите и преводачите и др. Тези слабости създават и неблагоприятни за страната ни впечатления у някои от делегатите. Така се получи при осмия световен конгрес на глухите, когато в разгара на конгреса цялата френска и част от другите западни делегации бяха преместваны в други хотели, а за част от гостите на Световния конгрес на есперантистите (Варна, 1978 г.) не бяха подсигурени хотели, което затормози нормалната работа на конгреса.

Независимо от планувaните мероприятия за недопускане на лица с психични увреждания до местата, където се провеждат международните прояви, все още поради неефикасно взиманите мерки от някои поделения на МВР, такива лица създават сериозни затруднения на оперативните групи, обезпечаващи съответните прояви. Такива случаи имаме при провеждане на Световния парламент на мира, писателските срещи и др

Наред с изброените проблеми, с които най-често се срещаме, съществуват и такива, които са характерни само за отделни мероприятия. Те произтичат от възрастовите, физическите и други особености на участниците. Така при обезпечаването на международните детски асамблеи възникнаха редица проблеми по осигуряването на сигурността на децата, транспортирането им из София и страната, прехраната, битовото им устройване и др. Подобни бяха проблемите и при обезпечаване на световните конгреси на глухите и слепите, а такива се очакват и при предстоящата световна среща на жените - общественички.

Из архивите на ДС

412

Провежданите у нас международни мероприятия създават условия и възможности за осъществяване на М-50 и М-100 но те в много редки случаи се използват. За това ~~Сериозна пречка в това отношение~~ се явява липсата на езикова подготовка в оперативния състав, което не дава възможност за установяване на оперативни контакти със западни участници.

~~Съществен~~ недостатък в агентурно-оперативното обезпечаване на международните мероприятия се явява не винаги своевременната и ефикасна координация и взаимодействие, както с централните и окръжните управления на МВР, така и с някои от братските органи. Не винаги обменяме наличните оперативни данни за предстоящите мероприятия, което не дава възможност за създаване на по-правилна организация за ефикасно използуване на оперативните сили и средства.

Нап. в 2 екз.
№ 1 -
№ 2 -
Изп.- Пенчев/Нешев
Нап.- Костова -М.№5660
София, 15.04.1981 г.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

43

СТРОГО СЕКРЕТНО!

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 6296 Екз. № 1
24. IV. 1981 19 год.
СОФИЯ

Д. Янкулов
16.VI.81 г.

С П Р А В К А

ОТНОСНО: Профилактирани от 01 отдел на 06 управление ДС лица през I-то тримесечие на 1981 г.

В изпълнение на МЗ-182 от м. 12 1980 г. и указанията на ръководството на 06 управление ДС в периода 1.01.1981 г. - 20.03.1981 г. по линия на 01 отдел бяха профилактирани следните лица:

1. Михаил Димитров Неделчев, род. 1942 г., безпартиен, редактор в издателство "Български писател", воден на сигнал за антисъветски изказвания и злословене по адрес на нашата партийна и държавна политика.

По време на профилактичната беседа същият призна вината си и обеща писмено в предупредителен протокол, че в бъдеще няма да прави подобни изказвания.

Има данни, че пред наш източник е споделил за проведената с него профилактична беседа от нашите органи в навечерието на 12 конгрес, като споменал че също били привикани от "ръководството" Светлозар Игов и Енчо Мутафов. Неговите критики по повод публикациите на писатели - членове на ЦК на БКП, като Слав Хр. Караславов, „били преиначени от доносниците като критика срещу партийната политика."

Из архивите на ДС

2. Енчо Пенев Мутафов, род. 1943 г.,безпартиен, редактор в сп. "Обзор", воден на сигнал за антисъветски изказвания и злословене по адрес на партийната и държавна политика и социалистическата действителност у нас.

По време на профилактичната беседа Мутафов се държа предизвикателно и арогантно, но независимо от това призна, че в отделни случаи критикарствувал по отделни страни на социалистическата действителност у нас. В подписания предупредителен протокол обеща, че няма да дава в бъдеще повод [redacted] негови изказвания да звучат обобщаващо и тълкувани като вражески. В последно време се получиха данни, че е споделил за профилактиката пред наш източник и го съветвал да се занимава само с творческа работа.

3. Светлозар Атанасов Игов, род. 1945 г., безпартиен, член на СБП, н.с. в Института за литература при БАН, воден на сигнал за "противодържавна агитация и пропаганда". Същият по време на беседата се държа предизвикателно, но призна, че в състояние на афектираност е злословил по адрес на отделни партийни и държавни ръководители. Обеща писмено за в бъдеще да се въздържа от подобни изкзвания.

Получиха се данни, че въпреки проведените със Игов профилактична беседа от нас и разговор в ръководството на СБП, същия продължава да прави неиздържани изказвания. На събрание на секция "Критика" е отправил груби нападки срещу Богомил Райнов във връзка с изказването му на 12 конгрес и литературната стойност на публикуваните от него книги. Така също възнегодувал против Аксиния Джурова, че "можела до печата навсякъде защото баща й бил член на Политбюро".

4. Коля Александров Бурмов, род. през 1947 г. българин, български гражданин, безпартиен, разведен, неосъждан

Из архивите на ДС

415

редактор в Българско радио, воден на сигнал въз основа на данни, че правил системно коментари по събитията в Полша, в които от нелоялни позиции представял обстановката там.

На 12 март 1981 г. с Бурмов е проведена профилактична беседа, по време на която той разказа за пребиваването си в Полша през м.септември 1980 г., за срещи със стачкуващи поляци, за присъствието си на протестен митинг на младежи-студенти. Призна, че е разгласявал и коментирал придобитите данни пред свои колеги и приятели, като някои изказвания му са с нелоялен характер.

За дейността си Бурмов даде писмено обяснение и подписа предупредителен протокол.

От организираното агентурно наблюдение на Бурмов след профилактирането му е видно, че в поведението му е настъпила чувствителна промяна, станал е по-затворен и необщителен в отношенията си с колегите, избягва участие в сбирки на радиожурналисти.

5. Вера Деянова Деянова, род. през 1946 г., българка, българска гражданка, безпартийна, зам.главен редактор в Програмно-координационен център при Българско радио, водена на сигнал въз основа на данни, че разпространявала данни, изопачаващи обстановката и събитията в Полша през 1980 година.

На 18.03.1981 г. с Деянова е проведена профилактична беседа, по време на която същата сподели, че като редовна аспирантка в Полша през периода 1976-1979 г. е изучавала материали, свързани с дисертацията й "Социология на средствата за масова информация" и в тази връзка се е запознала с отделни негативни процеси и политическата обстановка в Полша. Потвърди, че пред ограничен кръг нейни колеги

Из архивите на ДС

416

в Радиото е коментирала тези проблеми. Заяви, че вероятно не е била разбрана правилно от събеседниците и че е наскърбена от повикването й в МВР, но в бъдеще добре щяла предварително да премисля какво да говори.

От агентурното наблюдение на Деянова след профилактиката й, не се получиха данни да коментира събитията в Полша. Същата е ограничила кръга на връзките си в Българско радио, станала по-затворена и необщителна.

6. Татяна Пекова Панова, родена през 1951 г., българка, българска гражданка, безпартийна, редактор в програма "Хоризонт" на Българско радио, водена на сигнал въз основа на данни, че разпространявала слухове и клевети по адрес на партийни ръководители.

На 25.03.1981 г. с Панова беше проведена профилактична беседа, по време на която същата разказа, че е правила несъзнателно подобни изказвания и писмено обеща, че в бъдеще няма да допуска подобно нещо.

По данни на агент "Б.Борисов" след профилактирането й Панова споделила, че вече няма да говори публично по някои по-остри проблеми. Други данни за поведението и изказванията й не са получени.

7. Николай Георгиев Зографов - роден през 1950 г. българин, български гражданин, член на ДКМС, коректор в БТА, воден на сигнал за политически незрели изказвания с прозападна ориентация.

През м.януари 1981 г. беше профилактиран негласно от служебното ръководство на БТА.

В периода след профилактиката няма данни Зографов да е правил негативни изказвания. Стреми се да изпълнява качествено служебните си задължения.

Из архивите на ДС

Според ДЛ "Перуев." Зографов е станал по-уравновесен.

8. Клементина Илиева Иванова, безпартийна, 40 годишна, научен сътрудник в Института за литература, обект на ДОН, задължително заселвана за провеждана вражеска агитация и пропаганда. Профилактирана е на базата на потвърдени данни че разпространява слухове за събитията в Полша, наблягайки на антисоциалистическата същност на събитията и отразяването им върху положението у нас. На профилактичната беседа е признала за изказванията си, като заявила, че не е влагала умисъл, а се е стремяла да бъде по-точна и обективна. Обещала е, че вече няма да допусне подобни изказвания. След профилактиката не са получени данни за нови изказвания.

9. Иванка Димитрова Томова - Манева, безпартийна, 37 годишна, библиотекарка в Института за литература при БАН. Водена на сигнал за негативна изказване, относно събитията в Полша. На профилактичната беседа е признала, че е коментирала тези събития в смисъл, че те не може да се допуснат у нас. Станало е ясно, че източникът неправилно е изтълкувал изказването й. След профилактиката, продължи агентурното й наблюдение. Не са констатирани нови изказвания.

10. Крум Петров Трифонов, безпартиен, 32 годишен, служител в отдел "Международни връзки" при ЦК на БЧК. Профилактиран (с протокол) на базата на получени данни, че в пияно състояние е скъсал плакат "12 конгрес на БКП", за което то е наказан от служебното му ръководство с преместване на друга работа. По време на профилактиката отрекъл категорично да е късал плаката. Изтъкнал, че нямал мотиви за такова действие - произхождал от работническо семейство (което е вярно) и е доволен от работата си. Нови данни не са

Из архивите на ДС

418

48

получени поради преместването на лицето на друга работа.

11. Барбара Олшевска Григорова, безпартийна, полска гражданка, 32 годишна, специалист в Института за изкуствознание. Водена на сигнал и профилактирана на базата на проверени данни, че разпространявала слухове относно дейността на профсъюза "Солидарност" и носела значката на този профсъюз. На беседата признала за изказванията си, като изтъкнала, че за разказванията от нея данни е научавала от официални полски вестници, които е получавала от полското посолство. Значката носела няколко дни, само за да я покажела на колегите си.

Предупредена с протокол. Няма данни за поведението й след профилактиката.

Нап. в 2 екз.
№ 1 -
№ 2 -
Изп.- Цв.Цветков-01
Нап.- Костова -М.№6122
София, 24.04.1981 г.

Препис! КРДОПБГДСРСБНА ДЕКЛАСИФИЦИРАН § 17 от ЗДРДОПБГДСРСБНА СТРОГО СЕКРЕТНО!

МВР – ВТОРО ГЛАВНО У-НИЕ – ДС
Вх. № 34294 от 24.НОЕ.1981 г.

УПРАВЛЕНИЕ 06 ДС
ОТДЕЛ 03
Рег.№ 14824
Екз.№ 1
София, 5 XI 1981

СЪОБЩАВА аг. "Валери"
на 2.XI.1981 г.
ПРИЕЛ: полк. Ат.Захов в
Л/К "Здравец"

С В Е Д Е Н И Е

От 27.X. до 30.X. в София се състоя второ съвещание на президентите на академиците на науките на Соц. страни. Българската делегация се водеше от акадм.Ангел Балевски и се състоеше от 23 души.

В съвещанието участвуваха още делегации на Съветския съюз, ГДР, Чехословакия, Унгария, Румъния,Полша, Корея, Виетнам и Куба.

Най-интересни спорове се развиха в редакционната комисия във връзка с Възванието на учените към света за запазване на мира. Споровете особено след доклада на акад. Федосеев "Учените в света". Очертаха се две страни. Към текста на възванието предложено от българската делегация. Едната бе България, СССР, ГДР, Чехословакия,Куба и Виетнам. А от другата опозиционно настроената бе Румъния и Полша. Северна Корея заемаше почти неутрално положение, или по-скоро положение на изчакване. Румънците настоява да се приеме тяхния текст на възванието донесен от Букурещ.

ДА СЕ РАЗМНОЖИ ЗА XIV - ДЕ...

Из архивите на ДС

420

120

Поляците ги поддържаха като предлагаха от двете възвания да се направи едно. Корейците мълчаха. Така споровете продължиха на 28 и 29.X. Румънския ръководител на делегацията Йоан Антон академик и вицепрезидент на АССР даже в разговорите по време на почивките каза, "Ако искаме безядрена Европа, то най-добре е американците да се откажат да разполагат техните ракети на европейска територия, а Съветския съюз да изтегли своите ракетни бази от европейските социалистически страни.

В разговор с моя приятел, който присъствуваше на тия заседания ръководителят на полската делегация академик Александър Гейштор, подкрепи тази идея. Той направо казал, че е ръководител на "Солидарност" в Полската академия, че "ние, поляците имаме свои неща за уреждане и, че Полша сега се намирала в изключително тежко и кризисно състояние, което до някъде да се сравни с това от 1 септември 1939 г. Преди всичко както Александър Гейштор така и Йоан Антон /Румъния/ си приказвали на френски, макар, че и двамата знаели руски.

Йоан Антон, заявил на моя приятел, че предпочита да говори с него на френски отколкото на руски, че проблемите на съвещанието са много важни и трудни, че много неща ние няма да решим и едно доближаване на възгледи се постига не тук в залата, а чр ез лични двустранни контакти. Моят приятел забелязал, че поляците и румънците са били в постоянен контакт помежду си. Наши и чуждестранни журналисти, които изчаквали вън от залата решенията на комисиите им направило впечатление, че между Виетнамската и Корейската делегации не съществуваше почти никакъв контакт, докато кубинците оживено преговаряха с учените от ГДР и отчасти с чехите.

121

Трябва да отбележа, каза моят приятел, че чуждестранните журналисти, както от социалистическите страни, така най-вече от западно-европейските и САЩ бяха дошли без покани и не се регистрираха в прес-бюро, не бяха поискали и специални пропуски, които имаха българските журналисти. Те минаха с номера - чужденци, говорещи чужди език и минаващи за "гости" на съвещанието или членове на делегация. В коридорите на съвещанието моят приятел освен французин /кореспондент/ видял журналисти от ЮПИ /САЩ/, Райтер /Англия/ от ГДР, Полша, СССР, Чехословакия, ГФР, Румъния, а също му се мярнал и китаеца. Те идваха и си отиваха, ползуваха телефонна кабина, но не на прес-бюро и оргкомитета, а на хотела. Фактът, че съвещанието се провеждаше в международен хотел, какъвто е парк-хотел "Москва" им даваше възможност да ходят навсякъде и да слушат коментариите във фойаетата пред залите, които се водеха между групи учени. Барът беше препълнен от всякакви.

Уведомена ВГУ-ЧЖ, нарчи в бъдеще. Ние също трябва да взимаме такива, когато органите на мероприятията, и обеди. 11.11.81 УЧ

2.XI.1981 г. "Валери"

Справка:

- Агента работи честно с органите на ДС.
- По информацията отношение имат ..обл.ск..01....

Нап. в 3 екз.

1 - ~~отдел 01~~ ВГУ-Х, др. Кинов
2 -отдел 08
3 -р.д."Валери"

изп.Ат.Захов
нап.М.Милева-м.№ 15012

София,5.XI.1981 г.

ПОЛКОВНИК: [signature]
/А.Захов/

24.11.81 г.
Размножено в 1 екз.
и изпратени 14 ок.

91

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

СТРОГО СЕКРЕТНО!

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС

Рег. № 15859 екз. № 1
София, 25 XI. 1981

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТР. РАБОТИ
Вх. № 19714 г. 1.12 1981

обратно

Др. Тошев 8.12.81

ИНФОРМАЦИЯ

ОТНОСНО: Проведения 45-ти конгрес на Международния ПЕН-клуб.

От 21 до 26 септември 1981 г. в гр. Лион - Франция, се състоя 45-тият конгрес на Международния ПЕН. Участвували са около 400 представители от 51 центрове на ПЕН, в това число от НР България, Германската демократична република, Унгарската народна република и Полската народна република, както и делегати от Китай и СФР Югославия.

За нов генерален секретар е бил избран Александър /Жан/ Блок, евреин, от руски произход, английски гражданин, дългогодишен представител на ЮНЕСКО в Международния ПЕН. Процедурата по избирането му преминала твърде бързо и била улеснена от обстоятелството, че по време на заседанията се

Из архивите на ДС

очертал като умерен, гъвкав и бърз в решенията си. Посещавал е нашата страна и е бил гост на Асамблея "Знаме на мира".

По време на конгреса се е отнесъл много сърдечно с българските представители, подчертавайки, че "славянската му кръв" го сближавала с българите. Създавал впечатление, че е за разбирателство с всички държави, независимо от обществения им строй, стига те да дават "права и свобода на човека и да не преследват интелектуалците заради политическите им убеждения". Същевременно Блок се ползувал с подръжката на Американските ПЕН-центрове и бил свързан с ПЕН-центровете на писателите в изгнание.

Досегашният генерален секретар на ПЕН Питър Ълстоб от Англия бил избран за вицепрезидент. В съществуващата практика за такива се избирали само сменените президенти на Международния ПЕН, но за него мотивите били, че в продължение на 10 години се справял отлично с възложените му ръководни функции.

На конгреса отново се очертала тенденцията за разширяване и задълбочаване дейността на "Комитета за писателите в затвора", с председател Михаел Скаммел от Англия, който по неизвестни причини не е присъствувал на заседанията, но изготвения от него доклад бил прочетен от Котлен фон Симсон, секретар на Комитета. В доклада наред с изразената загриженост и застъпничество за преследваните или намиращите се в затвора писатели от латиноамериканските, африканските, близкоизточните и азиатските страни, били посочени и редица имена на интелектуалци от социалистическите страни, които "били преследвани и хвърлени в затвора" за несъгласие със

социалистическия обществен строй. На първо място се изтъкваха писатели и други интелектуалци от СССР, ЧССР, ГДР, Куба и СР Виетнам, а така също от СФРЮгославия и Китай.

Идеологическа конфронтация се разразила и на заседанията за приемане на някои резолюции, което напоследък е характерно в тактиката на реакционно настроените ръководни дейци и членове на ПЕН. Особено остра полемика възникнала при обсъждане на въпроса за правата и свободите на писателите.

Делегатите от САЩ,заемащи местата в първите редици в залата, при провеждане на гласуванията лично преброявали кои писатели са "за", "против" или "въздържали се". Те предложили две резолюции – една в защита на писателите, намиращи се в затворите на СФРЮ, която по внушение на П. Ълстоб не била приета, и втора, в която се протестирало срещу убийствата на писатели в Иран, която била одобрена.

Китайският представител Би Чованг твърдял, че в СССР много писатели се намирали в затвора и настоявал да се изпрати протестна телеграма за освобождаването им. Делегацията на Китай се водела от Ба Цзин, считан за най-големия съвременен китайски писател. На всяко заседание появата му била възторжено аплодирана. Правело впечатление, че китайските делегати се стремяли към създаване на широки контакти с писатели от западните и необвързаните страни.

Марио Варгас Льоса от Перу, вицепрезидент на Международния ПЕН и Гаспар Ридлей от Англия, внесли и била приета резолюция за освобождаване от затвора на Анатолий Марченко, като му се разреши да емигрира от СССР на Запад.

Ционистът Давид Перец Маркиш, председател на израелския ПЕН-център, бивш съветски гражданин, от името на израелските делегати настоявал да бъде приета резолюция в защита на евреите в СССР и да им се разреши да изучават, пишат и издават книги на езика "идиш". В подкрепа на предложението му се обявил Пер Вестберг, президент на Международния ПЕН.

Представители на т.нар. "Литовски, Латвийски и Естонски ПЕН-центрове" отправяли хули и клевети по адрес на СССР. Те предложили резолюция, в която се настоявало да не се преследват привържениците на техните национални култури, която също била приета.

Испанската писателка Мария Аурелия Кампани, Жан Мари Аузилс от Франция, член на Френската компартия и Паул Винс от ГДР, отправили обосновани възражения против приемането на резолюции с антисъветска насоченост. М. Кампани заявила, че това е намеса във вътрешните работи на чужда държава.

Юлиус Зославски от Полша се дистанцирал от делегатите на социалистическите страни и контактувал предимно с Рене Таверниер, председател на Френския ПЕН-център. На въпроси за положението в Полша отговарял лаконично "там всичко си е добре".

Извън дневния ред на конгреса, по предложение на представители на Белгия и САЩ, била приета резолюция, в която се настоявало властите на ЧССР да освободят 18 арестувани през тази година интелектуалци.

По предложение на П. Ълстоб е било решено да се окаже финансова помощ на Комитета на писателите-емигранти,

Из архивите на ДС

на който ръководството на Швейцарския ПЕН-център осигурявал в Женева помещение с телефон и пощенска кутия. Ръководител щял да бъде швейцарският писател Пол Ладам. Делегатите от САЩ, Франция, Япония, Тайван, Дания, Холандия и Каталония обявили, че ще отпуснат еднократни помощи в размер на 100 долара.

Представители на ФРГ поели задължение да изплащат членския внос в Международния ПЕН на Индийския център.

С подкрепата на участниците от социалистическите страни било взето решение Ал. Блок да посети ЧССР и води разговори за възстановяване членството й в Международния ПЕН.

Било решено бъдещите конгреси да се проведат в СФР Югославия през 1982 г., като през март същата година се предвиждало заседание в Лондон за определяне на дневния му ред; през 1983 г. във Венецуела и 1984 г. в Япония.

Както показват данните, Международният ПЕН продължава да се използува от реакционните сили за антисъветски и антисоциалистически акции, които в последно време се засилват. Във връзка с това считаме за целесъобразно в бъдеще да се активизират съвместните ни мероприятия за оказване на положително влияние и обработка на прогресивно и поялно настроени писатели и дейци в тази крупна организация, с цел привличането им в подкрепа на изгодни за нашите страни инициативи и решения.

Полезно би било чрез ръководствата на съюзите на писателите, националните ПЕН-центрове и други организации

Из архивите на ДС

6 96

в нашите страни, да бъдат канени на посещение някои представители на ПЕН, с оглед оказване на позитивно влияние.

Съгласувано с КГБ-СССР и другите братски органи за сигурност, ще бъдат проведени мероприятия за придобиване на информация за ръководството на Международния ПЕН и за неговите замисли в ущърб на социалистическата общност с цел предприемане на настъпателни действия и осуетяването им.

Считаме за целесъобразно на следващите форуми на ПЕН нашите представители съгласувано да се обявят против агресивните планове и действия на САЩ и натовските страни за разполагане на неутронно и ядрено оръжие в Европа и други региони на света.

НАЧАЛНИК
ген.-лейтенант
/П.Стоянов/

Нап. в 1 екз.
1-др.Министър
Изп.И.Хаджиев
Нап.Цветанска-16027
25.11,81 г.

доразмн.в 7 екз.
2-др.Шопов
3-др.Савов
4-др.Галустов
5-ПГУ
6-отдел"Межд.връзки"-ЦИОУ за информиране братските органи за сигурност на ГДР,ЧССР,УНР,ПНР,Куба,МНР и СР Виетнам
7-зам.н-ци у-ние
8-01 отдел

88

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР
ВТОРО ГЛАВНО У-НИЕ – ДС
Рег. № 23882 Екз. №
18.АВГ.1982 19 год.

С П Р А В К А

ОТНОСНО: Дейността на противника по канала на научно-техническия обмен

Ежегодно в нашата страна се провеждат над 100 международни прояви като конгреси, конференции, симпозиуми, семинари и др., в които участвуват повече от две хиляди учени, научни работници и специалисти от капиталистическите страни.

От друга страна над 140 български специалисти всяка година се изпращат на специализации в различни западни фирми, институти и фондации.

Понастоящем съвместно с развитите капиталистически страни се разработват над 130 теми в различни направления на науката.

Значително е увеличен броят на специализираните изложби, провеждани у нас от капиталистически фирми и концерни.

Безконтактният обмен между учени и специалисти също непрекъснато се увеличава.

Всичко това се използува активно от противниковите разузнавателни служби за провеждане на под-

Из архивите на ДС

ривна дейност срещу нашата страна – главно шпионаж и идеологическа диверсия.

Установено е, че интересите на противника при провеждането на международните форуми в нашата страна са насочени предимно към следните области: нови енергийни източници, машиностроене, електроника, енергетика, състояние и развитие на молекулярната биология и генно инженерство, развитие на космическите изследвания, фотографските процеси, микробиологията, биофизиката, биомеханиката, химията и други.

Противникът използува естествените контакти между учените и специалистите на международните форуми, за да изучава нашите граждани с оглед създаване на условия за подхождане към вербовка и за провеждане на идеологическа диверсия.

Обработва наши специалисти за оставане на работа в чужбина, като им разкрива "прекрасните" възможности за изява в западния свят.

Освен това създава контакти с учени и специалисти на СССР и другите социалистически страни, извършва визуално наблюдение по време на екскурзиите, които се организират и т.н.

От друга страна, практиката показва, че докладите на западните учени са на ниско научно ниво, съдържат остарели и отдавна известни данни и резултати от минала дейност.

Активно се използуват от противника провежданите специализации в различни западни фирми, институти и фондациите "Александър фон Хумболд",

Из архивите на ДС

430

"Карл Дуйсберг", "ДААД", "Гьоте институт", "Хайнрих Херц" и други. За всяко място българската страна изпраща предварително документи за двама кандидати. Съответните изборни комисии в чужбина решават кои кандидати са "подходящи" за целта. Основните критерии на избора се заключават в рационалното използуване на научния опит и познания на българските специализанти при двойно-тройно по-ниско заплащане.

Противниковите служби използуват създадените добри условия за оказване на активно идеологическо въздействие, целящо разлагане на елитната българска интелигенция и събиране на интересуваща ги информация.

В много случаи след предварително изучаване и продължителна психологическа обработка им въздействуват да не се завърнат в страната, като им предлагат блестящи възможности за устройване на Запад.

За постигане на тези цели противникът използува всички средства като негласен обиск, контрол на кореспонденцията, монтиране на подслушвателна техника, устройване на срещи с изменници на родината, провокации и оказване на психологически тормоз по най-различни начини и т.н.

За изучаване и създаване на контакти с българските специализанти се използуват и организираните ежегодни срещи със специализанти на отделните фондации, приеми в посолствата и други.

Разработваните съвместни теми с капиталис-

Из архивите на ДС

тическите страни са друго направление от канала на научно-техническия обмен, което се използува от противника за решаване на свои задачи.

Разработваните теми по страни се разпределят, както следва: с Австрия - 28, Италия - 22, Франция - 20, САЩ - 15, ФРГ - 14, Гърция - 10, Швеция - 9, Канада, Англия и Швейцария - по 4.

Направленията, по които се водят съвместните теми са главно в областта на химическите науки, молекулярната биология, физико-математическите науки, ядрените изследвания, металургията, селското стопанство и други.

Интересите на противника се проявяват по проблемите на научната фотография, електрохимичните източници на ток, квантовата химия и по-конкретно "свръхпроводими материали", космическата програма "България-1300" и други.

По-важните цели, които противникът си поставя по линия на съвместните теми се свеждат до:

- използуването на наш научен потенциал за решаването на свои задачи;

- проникване чрез нашата наука в някои научни области на съветската наука;

- ерозиране съзнанието на наши научни работници, склоняне към невъзвращенство, обработка с цел вербовка и пр.;

- създаване на условия за влияние върху научната политика на страната и насочването й към Запада.

Из архивите на ДС

На организираните специализирани изложби в страната от западни фирми и концерни се създават благоприятни условия за легално проникване на противника. Твърде често фирмите изпращат лични покани на домашните адреси на специалисти, създават контакти с интересуващите ги лица и т.н. На някои от тези изложби фирмите организират анкети, в които под благовиден предлог се иска да се даде отговор на въпроси, свързани с търговските им интереси. След като тази информация се обобщи и анализира, те получават сравнително пълна информация за състоянието и нуждите от суровини на отделните отрасли на народното стопанство.

Проблем за нас представлява и безконтактния обмен на информации между научни работници от системата на БАН и западните учени. Той се осъществява чрез изпращането на научни доклади, съобщения, монографии по пощата или изнасянето им чрез научни конгреси, конференции, симпозиуми и др. международни форуми.

По този начин за капиталистическите страни ежегодно се изпращат над 300 материали. Въпреки, че съществува установен ред за контрол на изпращаните материали, някои научни работници изпращат информации за нови научни резултати на западни учени, заобикаляйки установения порядък, с цел постигане на определено признание.

НАЧАЛНИК НА ОТДЕЛ 10
Полковник:
(Ив.Иванов)

Към фонд 173
Д. В. Абашеева

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 11776 Екз. № 2
1982 19 год.
СОФИЯ

Др. Гертинов
за информацията която се потви
08.09.82 г.
Кр. Ник.
Др. Е. Алексов
08.09.82 г.

С П Р А В К А

ОТНОСНО: Работата на 01 отдел по обезпечаване сигурността на българските граждани, временно пребиваващи зад граница и за завърналите се в страната

През последните 3-ри години непрекъснато се увеличава броя на българските граждани от средите на художествено-творческата, научната и медицинска интелигенция, които по различни поводи временно пребиват в чужбина (над 51 000 души, от които над 2 200 медицински специалисти, журналисти, музикални и други изпълнители, за повече от три години).

Получените данни за същия период показват, че противника активизира и разширява подривната си дейност срещу временно пребиваващите зад граница представители на интелигенцията. Ето защо работата по това направление се явява една от главките задачи, стоящи пред ръководството и оперативния състав на отдела, реализирането на която сме развивали в следните по-важни насоки:

Из архивите на ДС

434

– Подпомагане с нашите сили и средства осъществяването на външната политика на НРБ и БКП в областта на културата и науката;

– Оказване влияние върху прогресивно настроени западни и от развиващите се страни учени и културни дейци, с оглед привличането им на наши позиции, а така също за неутрализиране на враждебно проявяващи се чужденци;

– Създаване условия за повишаване ролята и разширяване позициите на българските представители в международните културни и научни организации, движения, институти и по-крупни периодични мероприятия;

– Анализиране новите моменти и тенденции, в дейността на противника и използуваните от него форми, методи и средства при провеждането на идеологическа диверсия срещу интелигенцията от своя територия;

– Предпазване на нашите представители на интелигенцията (особено по-изтъкнатите творци, дейци и учени) от влияние върху тях, от враждебни и провокативни действия срещу им на територията на противника;

– Ограничаване изтичането на интересна за противника научна, икономическа, културна, социално-политическа и др. информация;

– Извършване комплексна организаторска и профилактична работа за най-правилен подбор, подготовка и възпитание на излизащите зад граница български граждани и обезпечаване сигурността им;

– Организиране авентурно-оперативното наблюдение върху негативно проявилите се зад граница, след завръщането им в страната.

Ръководството на отдела периодически поставя тези въпроси на вниманието на оперативния състав на служебните съвещания, при разглеждане на работата по конкретни линии и обекти, при обсъждането на агентурната дейност, в служебната учебна година и пр. Подробно бе изучена и обсъдена и се положи изпит по новата инструкция на отдел "Задгранични паспорти". В програмата на отдела до 1985 г. в ежегодните му планове и тези на отделенията и ОР са залегнали конкретни мероприятия по посочените проблеми.

Разшири се взаимодействието и координацията с КГБ, другите братски органи, с ПГУ, ВГУ, СГУ, ОЗП и ОУ на МВР и се подобри съвместната ни работа по излизащите зад граница с ръководствата на обектите на обслужване (КК, БТА, БТ, БР, творческите съюзи, БАН, МН, обществени организации и др.).

Това доведе до постигане на някои положителни резултати:

– Увеличават се агентурните им позиции по канала на излизащите български граждани. Само през 1981 г. по различни поводи в чужбина са били над 37 агенти, на които са поставяни задачи, съобразно с ПГУ и ВГУ, увеличи се количеството и качеството на получаваната информация. Наши обекти осъществяват влияние върху чужди дейци.

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

436

– Подобрение има и в дейността ни по някои центрове и международни организации, използувани от противника за антисоциалистическа дейност (ПЕН, СЗО, СГОА, МФФД, българистичната дейност и др.).

На редица възлови места в обектите на обслужване, от които зависи подбора и изпращането на служители в чужбина бяха вербувани нови агенти с добри позиции и възможност.

– Ръст бележи извършваната профилактична дейност: за последните 3 години са проведени общи и над частни профилактични беседи и разговори По-прецизен подбор се извършва на кандидатите за работа специализация, командировки, гастроли и др., като на не подходящите са отклоявани от нас или чрез ръководството на обслужваните обекти.

Работено е по сигнали за негативни прояви зад граница, като към лицата е взето съответно отношение.

Успешни агентурно-оперативни мерки се осъществиха за завръщане в страната на об. "Авантюрист" и лекарка от МНЗ, за недопускане невъзвращенство на обект "Масонка" и семейството й, на изтъкнат български диригент. Наблюдението на същите продължава.

– Подобрява се координацията с ръководствата на обслужваните обекти по подбора на пътуващите зад граница, участниците в международните мероприятия, изпращаните на по-дългосрочна задгранична работа и др.

Наред с постигнатите положителни резултати има и някои непреодолени слабости, пропуски и нерешени докрай проблеми:

- Все още не успяваме да осъществим един потраен агентурен контакт с противника и неговата мрежа от сили и средства;

- Не винаги достатъчно конкретни са поставяните задачи на агентурата пътуваща в чужбина, поради което една не малка част от получаваните данни са по-общо информационни и недостатъчно предхождащи и разкриващи по-стратегическите намерения и цели на противника;

- Съществуват все още отделни пропуски в подбора на пътуващите, особено като следствие от ходатайства или при необходимост от спешни пътувания (главно на журналисти и екипи от БТ, СМИ, артисти и др.);

- Не се прави достатъчно за по-планомерното и целенасочено агентурно и чрез технически мероприятия наблюдение на завръщащите се от чужбина.

- От по-голямо разнообразие се нуждае профилактичната ни работа, както и за обхващане на по-широк кръг от пътуващите и временно пребиваващи зад граница различни категории дейци, с оглед получаване на повече и по-разнообразна информация в т.ч. икономическа, научно-техническа, политическа и пр.

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

438

– От по-нататашно задълбочаване и разширяване се нуждае координацията ни с другите поделения – ПГУ, ВГУ, ОЗП, СГУ, и ОУ на МВР – по по-пълноценното използуване на подходящата агентура на ДС за обезпечаване временно пребиваващите зад граница и след завръщането им, както и на други, стоящи пред нашите органи задачи.

За отстраняване на посочените слабости и за по-нататашното усъвършенстваване на работата ръководството се стреми да провежда мероприятия, съобразени с програмата на отдела до 1985 г., по вражеската емиграция, някои организации като "Уестър голс" и особено тези в програмата на МВР за подпомагане външната културна и научна политика на партията и правителството

Н-К ОТДЕЛ 01
Полковник
/Ив.Янкулов/

Нап. в 2 екз.
1 – 01 отдел
2 – 3 отдел
Изп.–Цветков
Нап.–Атанасова
7.09.1982 г.

403

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТ

ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС

Рег. №2702 Екз.№ 5

СТРОГО СЕКРЕТНО!

София, 2. III. 1983

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

2.03.83г.

И Н Ф О Р М А Ц И Я

ОТНОСНО: Изяснен сигнал за разпространени некролози с негативно политическо съдържание

В бюлетин № 11 от 8.02.1983 година помести-
ме съобщение, че в края на м. януари т.г. по повод годишнини от смъртта на Атанас Далчев и Никола Фурнаджиев, на различни места в столицата, включително и пред Съюза на българските писатели, са разлепени некролози с вредна политическа насоченост, подписани от голяма група литературни дейци.

От извършената проверка бе установено, че инициатор и организатор за съставянето, отпечатването и разпространението на некролозите е писателят Радой Ралин. В началото на тази година, не по установения ред, същият е поръчал в печатница "Девети септември" в София некролог за А. Далчев, който в

последствие е бил отпечатан в 40-50 екземпляра. За услугата Ралин е заплатил на работниците Иван Ацков, Димитър Дедеков, Стефан Крушкин и Иван Георгиев су[illegible]та от тридесет лева. Съдействие на Р. Ралин по случ[illegible] са оказали и Сретен Йованович, писател и Димитър Аврамов, изкуствовед, а поета Б. Христов е занесъл[illegible] екземпляр от некролога за Далчев на Панко Анчев, гл[illegible]вен редактор на издателство "Г. Бакалов" в гр. Вар[illegible]

Освен от наши източници данните, че Р. Ралин е автор на двата некролога се потвърждават и от съпругата на Н. Фурнаджиев и синът му Йордан, от Мария и Христо Атанас Далчеви, както и от писателите Христо Радевски, проф. Тончо Жечев, Никола /Кольо/ Николов и други. За сега не е установен само фанта[illegible] къде са отпечатани некролозите за Фурнаджиев.

Некролозите за Далчев и Фурнаджиев са [illegible]дени от името на 56 писатели, между които Радой Ра[illegible]лин, Блага Димитрова, Слав Хр. Караславов, Христо Радевски, Валери Петров, проф. Гочо Гочев, Пенчо Данчев, Иван Радоев, Марко Ганчев, Светлозар Игов, Александър Муратов, Борис Христов, Иван Цанев, Пър[illegible]ван Стефанов, Константин Павлов, Александър Миланов, Васил Акьов, Тончо Жечев, Христо Ганев, Давид Овади, Невена Стефанова, Иван Давидков, Благой Димитров, Кольо Николов, Вътьо Раковски, Божидар Кунчев, Иван Милчев, Емил Петров и други. Някои от тях са проявали в различни периоди негативно отношение към партийната политика в областта на литературата и

изкуството. Според източниците редица от посочени писатели се възмущавали, че не са били уведомени и не е искано тяхното съгласие за вписване на имената им под некролозите. Слав Хр. Караславов е изпратил писмено възражение до ръководството на СБП и ЦК на БКП, а проф. Тончо Жечев заплашил Ралин, че ще го даде под съд.

За епиграфи на некролозите са използвани текст от книгата "Фрагменти" на А. Далчев отнасящ се за времето преди Априлския пленум на Партията – 1956 година и част от стихотворението "Черни дни" на Н. Фурнаджиев, отразяващо действителността у нас през 1929 година. По мнение на някои писатели, така подбраните текстове /без да се посочва времето кога-то са написани/ отнесени към нашата действителност придобивали антисоциалистическо звучене. В писмото до ръководството на Съюза на българските писатели проф. П. Данчев заявява: "Авторите на некролога са публикували без дата стихотворението на Н. Фурнаджиев, писано през 20-те години. Поднесено по този начин, то придобива друг тенденциозен по отношение на социалистическата ни действителност смисъл".

В процеса на работата по сигнала междувременно стана известно, че на 13.01.1983 година, по предложение на Р. Ралин и с негово съдействие, лите-ратурният клуб "Васил Воденичарски" при СУ "Климент Охридски" е организирал и възпоменателно тържество

+65

за А. Далчев. На него са присъствували и писателите Иван Цанев, Благой Димитров, Радой Ралин, Марин Георгиев, Иван Давидков, Александър Муратов, Първан Стефанов, Борис Делчев, Сретен Йованович, Димитър Аврамов, близките на поета и около 200 студенти.

В изказването си на тържеството Р. Ралин отправил и някои клеветнически твърдения. Заявил, че след Девети септември на Атанас Далчев било забранено да печата своите работи и за да изхранва семейството си бил принуден да превежда бюлетините на БТА. Освен това след всяко посещение в дома му, неговите приятели били викани в Партийното бюро на СБП и давали по няколко часа обяснения. След тези думи някои от студентите в залата изръкопляскали.

Предвид гореизложеното,

П Р Е Д Л А Г А М Е:

– На основата на конкретния случай да ни се разреши да бъде проведена профилактична беседа с Радой Ралин за цялостната му досегашна негативна дейност.

– Да се информира ЦК на БКП и Съюза на българските писатели за вземане на отношение по техен път.

НАЧАЛНИК ОО У-НИЕ ДС
Ген.-лейтенант
/П. Стоянов/

СТРОГО СЕКРЕТНО!

381

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 9245 Екз. № 3
6 VII 1983 19 год.
СОФИЯ

Др. Б. Ангелов
8.7.83 г.

И Н Ф О Р М А Ц И Я

По данни от проверен източник на 16 юни 1983 г. се състояла среща между Свобода Бъчварова и семейство Желю и Мария Желеви. За Бъчварова тя била едно "изчистване на душата", защото "абсолютно свободно" можела да разговаря само с мъжа си Любо и приятелките си Люси и Славка. Свобода Бъчварова споделила пред Желеви отношението и несъгласието си с позициите на Искра Панова. Двете имали различни оценки още в края на 50-те и началото на 60-те години по въпросите за структурализма. Но основното различие между тях било в това, че Искра Панова приемала "материализмът и марксизмът за евинствените основи - докато Бъчварова смятала, че "на този свят никой нямал право да ти казва в какво да вярваш, все едно било дали е в името на Маркс или някоя друга идея - всичко било фашизъм. Затова тя била за пълно свобода на религия, на идеализъм и т.н. Знаела, че не може да има прогрес, не може да се говори за хуманитарни личности, ако не се дава свобода на противниците, а не както у нас само на съмишлениците. В тази връзка Свобода Бъчварова заявила пред Желеви, че била "абсолютно категорична, че след XX конгрес на КПСС марксизмът се нуждаел от пълна ревизия и от поставянето му на относителното място в хуманитарната еволюция на човешката мисъл. Самата тя не приемала основни положения във философията, вече "окончателно се отдалечила от марксизма", защото той вече бил "нещо което е

Из архивите на ДС

444

изчерпано и тя не му вярвала". В спора между Тончо Жечев и Искра Панова, Бъчварова била на страната на Жечев, защото "Тончо бил против догматизма и монопола на марксизма", докато Панова се проявявала като "разночинка с марксическа окраска!" Свобода Бъчварова споделила пред Желеви, че много тежко понасяла завръщането си в страната. Атмосферата у нас била много тежка и тя особено остро чувствала това при излизане зад граница. Тогава виждала, че българина бил поставен в изолация от "световния процес на мислене" и разбирала, че "ние наистина сме в лагер в пълния смисъл на думата!" Зад граница тя се чувствала като човек от Средновековието, отзовал се изведнаж в 19-ти век. Според нея причината за "застоя" в българската култура била тази, че нашата интелигенция нямала източници на обмен, книги, списания, контакти, нямали никакви трибуни, а били затворени в йерархически кръгове във "висшето общество" Тя мечтаела за времето когато ще има бомби, които да "разпръскват над цялата страна книги, позиви". Не четяла нашия периодичен печат, защото "като вземела в. "Работническо дело" имала чувство, че яде цимент и умирала от скука. За писателите можела да каже най-лошите думи - най-долни, най-гнусни, на най-реакционни. "Било много страшно се ядосвала", че между тях имало толкова генерали и полковници. Тя научила от свой приятел, че П. Вежинов и Б. Райнов били генерали, а Ев.Квтимов и Вл. Голев - полковници. Бъчварова виждала, че почти във всеки българин имало мания за величие, почити, почти всички лъжели, можели навсякъде имало хора, излъчващи агресивност простащина, обезлюдени физиономии масово.

В киноцентъра свестни и интелигентни били Владо Ганев, Лили Черноколева, Иван Минчев, Иван Дечев, Едуард Захариев - "хора общували в най-висшите дисидентски среди в Съветския съюз". За нея филмът за Кирил Философ бил "гавра,

Из архивите на ДС

кощунство, простащина, арогантност и тук там идейки за свобода". С него се показвала пълната деградация на българското официално мислене.

Свобода Бъчварова изложила мнението си и за Людмила Живкова. Това, че в "една система като нашата, в един строй като нашия, който преследва всякакъв тип мислене" появата на Людмила била положително явление в "казусно относителен аспект Тя била светъл лъч, защото "таковала мамата на критерия за класовата борба и заради това, че се мъчела да привлече България към европейското мислене, ориентирала я към Запад, а не на Изток". Бъчварова знаела, че не можело да се говори за свобода, за хармония, когато "липсва свобода на печата, когато хората нямали жилища". Но за нея било факт, че в "страната се родила една мамина или бащина, дворцова властелинка, която станала будистка". Бъчварова я предпочитала пред цялото "мартинбормаковско политбюро, пред всички членове на ЦК на партията и комсомола". Бъчварова разбирала, че "ние се радваме на такива явления, както човек би се радвал, ако в килията му вкарат бандит вместо сифилистик". Въпреки, че "защищавала" Людмила Бъчварова изтъкнала, че не е писала паметна бележка, защото защитата била по принцип.

Желю Желев се учудил на "откровеността" на Бъчварова, като изтъкнал, че сега в София имало много малко хора, които като нея можели така "свободно"да приказват. Споделил, че "макар по убеждение да е марксист, той признавал правото на различно мнение, на спор". В тази връзка привел цитат от Волтер, който повече ненавиждал тези, които пречели за и на хората да си изкажат мнението, отколкото противниците си. Коментирайки доклада на К. Черненко Желев смеейки се злобно заявил "ега си комуниста". На мнението на Бъчварова, че Черненко имал основна задача да "разстанова кадрите"

Из архивите на ДС

446

Желев отговорил, че според него механизмът на ръководство не можел да се промени, или ако нещо се правело, то щяло да има ефекта на козметична операция. Нашата система била способна само да размишлява. Сравнявайки живота на народа преди и след 9.09.1944 г. Желев виждал, че докато преди той имал органическа нужда от книги, то сега всичко било "антиинтелектуално, несвободно подтискащо", хората не можели свободно да контактуват. Чувствала се мегаломания и тя най-ярко личала от "провеждането на конгреси, симпозиуми, правене на световна политика". За разлика от Св. Бъчварова, Желев "преглеждал" в."Работническо дело", но само когато имало публикации за пленуми, защото в тях били "събрани заедно всичките дивотии". Смятал, че никой не можел да му "уволни" "фашизмът" каквото и да станело. Времето щяло да си даде оценка за труда на хората и както от Сталин, Каганович, Молотов нищо не останало, така и от "Брежнев и неговата "Земя" освен насмешка", също нищо нямало да остане. Мария Желева изказала съжаление, че книгата на Й. Радичков "Неосветени дворове" на времето била "оплюта", защото "точно тя е пропита с истинска обич към Съветския съюз" Радичков бил една светла личност, която могла да се "пребори с политическия шаблон на мислене" за тази страна. Мария Желева изразила мнение, че Людмила Живкова била "един посредствен и луд човек", около когото "воняло" и се учудвала как била издигната на такъв висок пост", Бъчварова и Желев отбелязали, че "разложението идва от бащата".

Бъчварова предала на сем. Желеви за четене, между които "тайно извадена на ксерокс книга на "Ажажа" и "Трудно намерена такава за процеса на Трайчо Костов.

СПРАВКА:

1. Желю Митев Желев – роден 1935 г., ст.н.с. в Инс-

Из архивите на ДС

447

титута по културата, изключен от БКП за ревизионистични прояви, автор на книгата "Фашизмът".

2. Мария Иванова Маринова – Желева – родена 1941 г., безпартийна, асистент режисьор в Студия за документални филми.

3. Свобода Тодорова Бъчварова – родена 1925 г. член на БКП, сценарист в Студия за игрални филми.

МЕРОПРИЯТИЯ:

Предлагам за Свобода Бъчварова да бъде изготвена справка и се информира ЦК на БКП.

На Желю Желев да бъде проведено М. "Г" по местоживеене.

По информацията да се изготви съобщение в бюлетина на управлението.

Нап. в 4 екз.
№ 1 – р-вото на МВР
№ 2 – дело № 12325
№ 3 – отдел 08
№ 4 – отделение 02
Изп.– Ананиев – 1,1
Нап.– Костова – М.№ 321
София, 6.07.1983 г.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

17.

СТРОГО СЕКРЕТНО!

400

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 16452 Екз. № 4
18 X 1983 19 год.
СОФИЯ

С П Р А В К А

ОТНОСНО: Коментарии по Априлския пленум, положението в СССР и последния пленум на ЦК на БКП в някои интелектуални среди в столицата.

Разполагаме с данни от проверен източник, че на 3.10.1983 г. се е състоял разговор между Блага Димитрова – писателка, Йордан Василев – научен сътрудник в БАН – съпруг на Б. Димитрова и Валери Петров (Налери Нисим Меворах) – писател.

По време на разговора станало дума за положението в нашата страна след Априлския пленум на ЦК на БКП 1956 г. Йордан Василев изразил мнение, че сега непрекъснато се говорело за Априлския дух, който преодолял култа, но всъщност в днешно време, култът съществувал както никога досега. Единственото положително явление през този период е, че сега нямало лагери, но това било само привидно, защото всичко се правело тихомълком. Нямало я само масовостта на това явление.

В. Петров напълно се солидализирал с него като изтъкнал, че сега човекът го задушавали "така, по другия начин", на което Василев отговорил, че това го нямало дори по времето на Червенков, дори по времето на царя не било така. Спекулирало се с понятията антифашизъм, антикулт, за да се заблуждават

Из архивите на ДС

449

масите – "Облакъл се Илия – пак в тия". Блага Димитрова споменала, че дори сега е по-лошо.

Тримата били единодушни, че такива, като тях са обект на шпиониране, с най-съвременни технически средства, и "ма някъде" им се водели досиета. Предполагали, че хората "с "обект на такова внимание" не са малко. В тази връзка Йордан Василев казал, че днес десетократно са се увеличили самовластието, липсата на свобода, разпуснатостта, разходите, дивотиите и начело на това стоял един човек. Все пак било добре, че той стои начело,защото ако след време дойдел на власт друг, щял да ги изтреби и не само това – можел да поднесе България на "братята на табличка". Всъщност тя им била поднесена, въпросът бил само кога ще кажат "ам", за да си я вземат. В. Петров заявил, че ако той е на тяхното място, нямало да вземе България такава каквато била сега.

След като разкритикували външната политика на СССР, достигнали до мнението, че Съветският съюз също спекулира с политическите понятия. Непрекъснато говорели за намесата на империалистическите държави в страните от третия свят и някой слабо развити страни, а всъщност и те вършели същото, но номерът им вече не минавал.

Станало дума за Декларацията на др. Андропов и Блага се поинтересувала дали от "София-прес" са се обаждали на Валери Петров да му искат изказване. Той потвърдил, че са му се обаждали, но бил отказал, като се чудел какво да "мънка", за да се измъкне. Не можел да прецени как да действува в такива случаи. При подобни ситуации в някои ръководни среди го смятали за отявлен враг, а в други се държали, като че нищо няма. Не можел да си обясни, дали това се дължи на недостатъчна координация или това им е стилът – да не е ясно на човек дали му вярват или не. Йордан смятал, че всичко това е добре "режисирано".

Из архивите на ДС

По повод някои негативни процеси в света и надпреварата във въоръжаването Блага Димитрова споменала, че ръководителите на СССР и САЩ били като "пехливани", а съпругът й добавил, че разполагането на американските ракети в Европа би било в ответ на разполагането на съветските в ГДР, а и самите руснаци си били признали, че на остров Сахалин имало свръх секретни военни обекти.

Коментирайки решението на последния пленум на ЦК на БКП за отзоваването на Александър Лилов и тримата споделили, че за това се говорело още през лятото, но не са повярвали, тъй като според думите на Б. Димитрова, той бил единствения "по-широк" човек. В. Петров си спомнил, че по случай петдесет годишнината му Лилов бил награден с орден "Г.Димитров" за заслуги, а след един месец бил изваден от ПБ и Секретариата на ЦК. Блага споменала, че нашия пръв ръководител обичал да действува точно така.

450

Тримата коментирали дали наистина Лилов е имал "някакви намерения" да измести ..... и се е изпуснал някъде. В. Петров изразил съжаление, че не е влязъл при Лилов за да му разкаже какво се говори.

Предлагаме да се понесети в бюлетина на управлението.

ЗАМ.НАЧАЛНИК ОТДЕЛ 01

Подполковник

/

Нап. в 4 екз.
№ 1 -
№ 2 . ДОП "Ионахиня
№ 3 - 01, 02
№ 4 - отдел 08
Изп.- В.Кузов - I,IV
Нап.- Костова - М.№1361/
София, 18.10.1983 г.

(426)

01
02
03
08

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС

Рег.№ 450 Екз.№ 1
София, 13.1. 1984

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

ИНФОРМАЦИЯ

ОТНОСНО: Участие на български художници в "Международния сапон на карикатурата" – Канада

В края на миналата година по пощенския канал бяха прихванати 33 броя от Каталога на "Международния сапон на карикатурата" – Монреал, Канада'83, адресирани до български художници. В каталога са поместени карикатури на 902 автори, в това число и на представители от социалистическите страни както следва: от НРБ-57, СССР-28, ЧССР-10, УНР-27, ПНР-28, ГДР-27 и Куба-20. Отпечатани са и 66 карикатури на румънски и 92 на югославски участници в сапона. От извършените проверки относно характера на горепосочения сапон, идейно-тематичното съдържание на каталога и на българското участие в него, бе установено следното:

По официални данни "Международния сапон на карикатурата" е основан в Монреал – Канада през 1963 г. от

Из архивите на ДС

Роберт Лапалм, канадски гражданин, който и понастоящем бил организатор и ръководител на този задочен форум на карикатуристите от света. В "сапона" ежегодно участвували над 600 художници, като през 1983 г. техният брой достигнал 898. Досега са били отличени 438 лица от 54 страни, а голямата награда, възлизаща на 5000 долара е присъждана на 19 души. Според организаторите "сапонът всяка година се обновявал и утвърждавал, отговарял на една необходимост и имал право на съществувание".

Издадения каталог съдържал 3 раздела: политическа, жанрова и комиксна карикатура.

В първия раздел,от позициите на привиден "обективизъм" и добре замаскирана политическа "неангажираност", определено била наложена, както по количество, така и по качество, антисъветската и антисоциалистическата тематика. С голяма злост и ненавист /вероятно задължително условие за определени западни автори/, в голяма част от карикатурите открито се отправяли хули и клевети срещу държавни и партийни ръководители, срещу историческите завоевания и мирните стремежи на съветската страна. Злонамерено се извършвали и спекулации, свързани с "папския въпрос", с икономическите връзки СССР-Западна Европа и особено с "еднаквата вина" на Съветският съюз и САЩ за надпреварата във въоръжаването. Така например: канадските художници Блейн и Мапет са изобразили Лех Валенса да пали пулата си от носа на руската мечка, но пулата е изсъскала "Стачка". Във втори план, тази мечка е вече с глава

Из архивите на ДС

приклещена в буркан с попски мед. Американците Джозеф Коган и Майк Лейн представяли съветски танк откопиращ по земното кълбо " Сърп и чук", и показвали Рейгън заедно със съветския ръководител да държат ядрена ракета в ръцете. Френския карикатурист Мариус Херманович изобразявал газопровода на СССР, но от него излизала бесилка за Западна Европа, а индиеца Бансипан Варма недвусмислено натрапвал, че светът ще бъде взривен от две страни - Съветския съюз и Съединените американски щати.

Карикатури с подобна тематика се срещали и в останалите два раздела на каталога въпреки, че те били обявени от организаторите като "свободни и неутрални". Югославските художници Радко Димитрович, Мипенко Козанович и Звонко Ленер определено съотнасяли отговорността за въоръжаването поравно между СССР и САЩ. Японеца Такао Китогава в едър план представял съветския ръководител като робот с боксови ръкавици, обграден на трибуната на Мавзолея в Москва с контузени дребни фигури, а канадеца Амад Сахаварц, достигайки върха на кощунството,изобразил Ленин подпрян на бесилки - патерици, с които си пробивал път през купчина човешки черепи.

Правел впечатление факта, че в каталога в тон с горепосочените "творби" звучали и някои от карикатурите на художници от социалистическите страни.Ищван Кепемен и Ласпо Дпухопопски от УНР отъждествявали позициите на СССР и САЩ по въпросите на мира и войната.Йозеф Бирди, Анджей Сток, Апександър Вопос, Збигнев Жижка, Роберт Зеховска и Зигмунд Зарадкиевич от ПНР твърдяли, че вината за военното напрежение се разделя

Из архивите на ДС

454

между Съветския съюз и Щатите пропорционално и тенденциозно представяли инфлацията и глада в Полша. Петер Пуста от ГДР отивал още по далеч, и доказвал, че мирните демострации са дело само на Запада, а от Изток идвала военната заплаха. Николай Манукян от СССР показвал, че творците били със заспени очи и вързани ръце от лаврови венци без да уточнява за кое общество се отнася тази критика. Карикатури с тенденциозно съдържание са представени и от румънски художници.

С "произведения" имащи открита или подтекстова антикомунистическа насоченост били ангажирани над 50 художници предимно от Канада, САЩ, Япония, Франция, Италия, Аржентина, Белгия, Норвегия, Турция и Гърция. Според някои източници подборът на тези автори вероятно не бил случаен. По всичко личало, че както те, така и техните "творби" са били предварително наблюдавани, проучвани и селекционирани с оглед постигане на поставените подривни политически цели. Доказателство за това представлявал факта, че карикатурите на тези участници в салона и като мисъл и като позиция били силни, докато другите и особено онези в наша подкрепа имали елементарен и неточен характер.

По мнение на компетентни източници, с малки изключения, българското участие в "салона", както и това на някои художници от социалистическите страни не само, че не се противопоставяло успешно на антисъветските и антисоциалистическите тенденции афишрани на този форум, но със своето

Из архивите на ДС

455

ниско професионално ниво и принизени идейно-естетически качества, то също допринасяло за успеха на тази подривно-пропагандна акция на противника. Като цяло в отпечатаните българski карикатури липсвал острия виц и шеговития тон на нашата нация, а болшинството от тях били елементарни и "изнесени", безлични и неангажирани, изпълнени с безсмислие стигащо до абсурдност. Съществували и такива с "обективистично", тенденциозно, непоятно и дори с враждебно съдържание. Много от авторите не са проявили и необходимата предвидливост и отговорност за политическия отзвук на тяхните "творби". В нашия печат същите щяли да имат друг контекст, но в рамките на "канадския сапон" те резонирали с определен идеологически и политически адрес срещу нас, защото доста от тях се явявали като обобщения за социалистическата ни действителност. Особено показателни в това отношение били карикатурите на:

Иван Газдов - хората са само консуматори и всеки носи вилица подходяща за поста му.

Рачо Рачев - работниците са мишена за бюрократите или за тези с бомбета и фракове.

Йовко Савов - един носи идеите и проправя комунистическия път, а "угоените" потребители го използват само за лични облаги.

Георги Анастасов - творба с двойно тълкуване-бюрокрацията, дерибейщината, егоизмът превръщат ежедневието на малките хора в мрачно битие или "сърдитата горна класа", огряна от слънцето и ползваща благата на живота, изпитва

Из архивите на ДС

456

неприязън към простосмъртните пишени от светлина.

Елена Въпчева – с адрес срещу партийни и държавни ръководители връчващи отличия на свои смирени подчинени.

Ивайло Нинов – обществото спъва и оказва съпротива на своя водач, който носи факела на прогреса.

Стоян Луков – "големият заяк", символ на страхливото мнозинство, постоянно е гонен и бяга от "малкия пъв", синоним на държавническото и ръководно начало.

Христо Градинаров – гладните постоянно държат пред себе си вечно празна паница /не е ясно и в кое общество са тези нещастници/.

С карикатури, аналогични или подобни на горепосочените се ангажирали и художниците Марин Маринов – борбата за хляб /спортна алегория/, Йовко Терзиев – дългия път на работника до бюрократа, Иван Хамамджиев – пиедесталите на работническата класа и интелигенцията, Румен Драгостинов и Никола Арнаудов – жената е бесилка за мъжа, а брачният съюз – затворническа верига, Виолета Минева – спъване на "Икар,на човешкия полет и възход, Иван Мумджиев – "Пантарей" всичко тече, всичко се изменя /вулгарна представа за диалектическото развитие/ и други.

Българското участие в "салона" било едно от най-многобройните, но присъствието на известните и утвърдени творци, се считало за крайно недостатъчно. Останалите художници били почти неизвестни, със спорадични прояви и без обществени признания в областта на карикатурата. Преобладаващото болшинство от тях са изпратили "произведенията" си по пощата без

Из архивите на ДС

457

същите да бъдат журирани от секция "Карикатура" при Съюза на българските художници. Тази практика продължавала много години но досега никой не е търсил отговорност. От друга страна и самата секция все още нямала ясна и стройна концепция за активно и настъпателно участие в подобни прояви по линия на карикатурата. Пропускали се възможности за нанасяне на наши контрапропагандни удари и за печелене приятели на България. В тази връзка, като се имат предвид и бъдещите изяви на българските художници, особено в капиталистическите страни /9 по плана на СБХ за 1984 г./ са изказани мнения, че ръководството на СБХ следва да вземе ефективни мерки за качествено подобряване системата на българското участие в международните форуми, с цел най-пълно използване на този жанр от изобразителното изкуство като ефикасно идеологическо оръжие за оказване наше влияние и опазване на световния мир в условията на докрай усложнената международна политическа и оперативна обстановка.

Провеждаме мероприятия за доустановяване механизма на безконтролното участие на български художници в Международния салон на карикатурата" - Монреал, Канада, както и за тяхното изучаване, с цел вземане на отношение. Засечените карикатуристи с антисъветски и антисоциалистически изяви ще бъдат проверени и заложени в СОУД и "ИСКРА". За същите, както и за нелоялно проявилите се творци от социалистическите страни ще бъде уведомено 05 у-ние КГБ и останалите братски органи

Из архивите на ДС

за сигурност. Съвместно с тях и ПГУ-ДС ще се проведат и мероприятия по горепосочения сапон.

Предпагаме да бъде информиран ЦК на БКП.

За НАЧАЛНИК 06 УПРАВЛЕНИЕ ДС
Ген.-~~лейтенант~~:
/П. Стоянов/

458

Нап. в 1 екз.
№ 1 - др. Министър
Доразмн. в 7 екз.
№ 2 - др. Шопов
№ 3 - др. Савов
№ 4 - др. Гапустов
№ 5 - ПГУ-ДС
№ 6 - ЦИОУ-МВР
№ 7 - зам.н-ци 06 у-ние ДС
№ 8 - отдел 01, 06 ДС
Изп. Ив.Янкупов
Нап. Цв.Иванова-м.№ 467
София, 9.01.1983 година

06 05 1

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

ШЕСТ... ДС
Рег. № 1037 Екз. № 3
18 I 1984 год.
СОФИЯ

СТРОГО СЕКРЕТНО!

ОКР... УПРАВЛЕНИЕ МВР
ЗА ОРА
Вх. № 506 25 ЯНУ 1984 г.

ДО
Н-К ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ МВР
гр. Ст. Загора

Моля нареждането Ви, в срок до 15.02.1984 г. да бъдат установени всички преподаватели от висшите учебни заведения в окръга Ви, на които през 1984 г. предстоят краткосрочни и дългосрочни специализации и участие в международни симпозиуми и конференции по линия на научния и културен обмен с капиталистическите страни. Да се уточнят страните и сроковете на пребиваването им, след което да ни бъдат изпратени справки за онези от тях, които са подходящи за оперативно ползуване.

За извънплановите командировки и покани за гостувания през годината, своевременно ни информирайте

За резултата да бъде срочно уведомен отдел 02 управление 06 ДС.

ЗАМ.НАЧАЛНИК УПРАВЛЕНИЕ 06 ДС
Полковник
/В.Върбанов/

Нап. в 1 екз.
Изп.-Нейчев
Нап.-Атанасова 1029
18.01.84 г.
Доразмнож. в 10 екз.
и изпратено по списък

24/

СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 1663 Екз. № 1
30.1.1984 19 год.
СОФИЯ

ДО
ДР.МИНИСТЪРА НА ВЪТР.РАБОТИ
ЧРЕЗ НАЧАЛНИКА НА У-НИЕ 06 ДС
Т У К

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

от полковник Иван Стоянов Янкулов -
началник отдел 01, управление 06 ДС.

ДРУГАРЮ МИНИСТЪР,

В резултат на все по-засилващата се подривна дейност на противника, както и на влиянието на враждебните елементи вътре в страната, през последните години, в средите на художествено-творческата интелигенция чувствително се увеличиха негативните тенденции и явления, враждебните и нелоялни прояви, някои от които са с висока степен на обществена опасност. Показателни в това отношение са опитите за формиране на "дисидентски" и "опозиционни" настроения, създаване и разпространяване на клеветнически "произведения", обособяване на "микрогрупи" и "салони" на нездрави идейно-естетическа основа,

Из архивите на ДС

отправяне призиви за "демократизация и промяна" на обществото у нас и др.

При изпълнение на указанията на ръководството на Министерството и управлението за овладяване и своевременно пресичане на тези изяви ние срещаме и някои сериозни затруднения. Една част от водените в отдела обекти почти не се подават на агентурна разработка. Поради присъщата за тези среди голяма мнителност,недоверчивост и подозрителност някои от тях допускат до себе си само свои близки или съидейници,които в болшинството от случаите не са подходящи за използуване от нас. Значително са ограничени и възможностите ни за внедряване на агентура към други, тъй като същите проявяват подчертана себичност и маниакално самочувствие,водят затворен начин на живот или се явяват авторитети,заемащи високо професионално и обществено положение,каквото не винаги нашите агенти имат.

Практиката показва, че разработването и наблюдението на тази категория лица по-успешно се осъществява с помощта на оперативно-техническите мероприятия. Получаваната чрез тях информация позволява по-своевременно да се разкриват замислите и намеренията на обектите,значително да се съкрати времето за изясняване на дейността им,както и да се вземат по-правилни решения и отношения към тях. Оперативно-техническите мероприятия с които разполагаме,обаче,са крайно недостатъчни , за да покрием реалните ни потребности по линия на художествено-творческата интелигенция.

Из архивите на ДС

Другият важен проблем при нас е свързан с опазването на секретността при срещите с агентурата, нейното правилно ръководство и възпитание. Има агенти, ползуващи се с широка популярност или заемащи отговорни постове в културния ни живот,които не е удобно да се срещат в явочни квартири в частни домове. Други пък проявяват прекомерна предпазливост /особено жените - агенти/,не желаят или отказват да бъдат приемани в такива явки. По тези причини и липсата на необходимият брой конспиративни квартири ние не винаги сме в състояние да осигурим срещането им в условия, гарантиращи пълна секретност и спокойствие в работата ни с тях .

За решаването на горепосочените проблеми,

П Р Е Д Л А Г А М:

На отдел 01 при управление 06 ДС да бъдат отпуснати:

- четири М"Родопи/жс" и шест М"Пирин".

- три конспиративни квартири, две от които в обществени сгради.

ПРЕВЛАГА:
НАЧАЛНИК ОТДЕЛ 01 - 06 ДС
Полковник:
/Ив.Янкулов/

София, 30.I.1984г.

27

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 3139 Екз. № 1
23 II 1984 19 год.
СОФИЯ

М Н Е Н И Е

на отдел 01 при управление 06 ДС по някои основни проблеми и задачи, от чието решаване зависи подобряване качеството на оперативната работа

I. ПО АГЕНТУРНО-ОПЕРАТИВНАТА ДЕЙНОСТ

1. С цел подобряване качеството и своевременността на сигналната и проблемна информация към ръководството на МВР и съответните партийни и държавни органи и недопускане публикуването, излъчването и поставянето на неиздържани в идейно-естетическо отношение произведения на литературата и изкуството:

а/ Да се ускори доизграждането на надеждни агентурни бариери в книгоиздаването, филмопроизводството, художествените и репертуарни съвети по линия на театъра и музиката, като се поставят реални, но непродължителни срокове за овладяването на т.н."бели петна", като строго се взисква за изпълнението на тези срокове. В тази връзка да се премахне ограничението за вербовка на членове на БКП и отговорни служители от обслужваните обекти.

б/ В кратки срокове да се доизгради специализиран по проблеми и области на културата и изкуството апарат от

Из архивите на ДС

464

консултанти-агенти и ДЛ. Да се уреди въпросът за заплащането на консултантите съобразно тарифите за рецензентския труд съществуващи в различните културни институти.

в/ Да се задължат останалите поделения на ДС да ни предоставят списъци на агентурата си в обслужваните от нас обекти /по псевдоними и фамилиите на ОР/, както и списък на връзките им, с оглед най-пълноценно използване агентурния апарат на ДС както за придобиване на проблемна информация, така и за наблюдението на вражеския контингент.

3. За преодоляване някои проблеми по подбора и вербовката на агентура по линия на международния културен обмен, както и за създаване по реални предпоставки за реализиране на "М-50" и "М-100", което би ни помогнало да оказваме положително влияние върху изтъкнати западни творци, както и за париране в зародиш плановете на противника за провеждане на подривни акции срещу ХТИ, от ръководството би могло да бъде обсъден и отрегулиран докрай въпроса за правото на ПГУ и РУ-ГЩ, да бронират безсрочно, а в някои случаи и излишно определени лица.

- Би могъл да бъде обсъден и въпросът за изменение на съществуващото положение - справките за агентурата по РУ-ГЩ да се подписват от зам.началник управление и нагоре. Разрешението за искане на подобни проверки би могло да се дава и от началник на отдел, а в негово отсъствие от заместниците му.

4. Част от агентурния ни апарат са лица ползуващи се с широка популярност или заемащи отговорни постове в културния живот на страната, поради което е неудобно да се срещат в Я/К в частни домове. Други проявяват прекомерна предпазливост/особено жените/, не желаят или отказват да

Из архивите на ДС

465

бъдат приемани в такива Я/К. По тези причини и липсата на необходимия брой конспиративни квартири не винаги се осигурява срещането им в условия,гарантиращи пълна секретност и спокойствие в работата с тях. Предлагаме в срок до 6 м. да ни се отпуснат най-малко 3 конспиративни квартири, две от които в обществени сгради. Освен това считаме за целесъобразно да се обсъди въпроса за ежемесечно заплащане на някои съдържатели на Я/К, които имат ниски доходи.

5. С цел подобряване наблюдението на ВК,оформените за него папки да се съхраняват при оперативните работници,а в отдел 03 ДС той само да е картотекиран. По този начин ще се избегне досегашната практика да се водят папки-дублирати и по-лесно и бързо ще се използва набраната за лицето информация. За по-пълно обхващане на лицата,които по различни причини представляват оперативен интерес за ДС,но не попадат в категорията на ВК/в т.ч. и членове на БКП/,да се разреши на същите да се откриват папки и ДОН за съхранение и анализ на получаваните за тях данни. Би могло да се обсъди въпросът за някои промени в чл.7, ал.1, т.4 и т.9 от Инструкцията за оперативния отчет на ДС № I-20/20.I.1978 г.

6. Една част от водените в отдела обекти на дела и сигнали не се поддават на агентурна разработка.Поради присъщата в тези среди мнителност,недоверчивост и предпазливост,някои от тях допускат до себе си само свои близки или съидейници,които не са подходящи за ползуване от нас. Значително са ограничени и възможностите ни за внедряване на агентура към други,проявяващи подчертана себичност и маниакално самочувствие,водещи затворен начин на живот или явяващи се авторитети,заемащи високо професионално и обществено положение,каквото нашите агенти не винаги имат.Разработването на

Из архивите на ДС

466

тази категория лица по-успешно се осъществява с помощта на ОТМ. Мероприятията, с които разполагаме, обаче, са крайно недостатъчни, за да покрием реалните ни потребности. Предлагаме да ни се отпуснат 4 М"Родопи-ж.с." и 6 М"Пирин".

7. Ползуваните ОТМ не са на достатъчно високо техническо ниво, което ни създава допълнителни затруднения, а подготовката по провеждането им отнема значителна част от времето на оперативния състав, което би могло да бъде използувано за аналитична работа, по системни и целесъобразни контакти с ръководствата на обслужваните обекти и работещите в тях и за изпълнението на други оперативни задачи. Считаме за необходимо да се обърне внимание на такива важни въпроси като:

а/ Да се изучи и внедри от у-ние 04 ДС опита на КГБ при организацията и експлоатацията на М"Родопи/ж.с". Да се усъвършенствува провеждането им без проникване при обектите, особено в частните квартири.

б/ Да се повиши срока за експлоатация на М"Родопи/р" най-малко до 3-4 месеца.

в/ Да се изработи приспособление за най-бързо подключване на М"Пирин", без да е необходимо да се губи време за довеждането му до управление 04 ДС. Да се разширят възможностите за поемане на жив контрол повече обекти.

г/ Да се внедрят приспособления за едновременно /автоматично/ с магнитофонния запис неговото изписване на бланките за съобщения.

8. Подобряването качеството и ефективността в работата по делата и сигналите в значителна степен зависи от изнесеното по-горе. Независимо от това, съществуват и редица

Из архивите на ДС

нерешени докрай проблеми от субективен характер,опиращи до анализа и оценката на първичните данни и от там недостатъчно пълното покритие между приетата окраска и извършването от обекта деяние,ниски темпове на работата,недостатъчна обезпеченост с агентура /там където е възможно/ и пр. По наше мнение,преодоляването на тези недостатъци изисква завишаване на контрола и предприемане на мерки от организационен и политически характер.

467

II. ПО УПРАВЛЕНЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ

1. Правилността на досегашния подход при планирането и контрола върху изпълнението на задачите в рамките на отдела се потвърди от практиката. Не е отработен обаче докрай въпросът за взаимната информираност/обратната връзка/ от по-висшестоящите органи към управлението и отдела и от тях към СГУ и окръжните управления на МВР. Считаме,че този въпрос/ с оглед подобряване качеството/ е необходимо да бъде изследван от ЦИОУ, Инспекторат - МВР и ВСШ "Г.Димитров" - /с наша помощ/ и доложат в ръководството на МВР конкретни предложения за решаването му.

2. Предвид динамичната оперативна обстановка и възникващите допълнителни /извънпланови/ задачи,считаме за целесъобразно изготвянето на по-голямата част от обобщаващата и проблемна информация /отнемаща много време и отклоняваща от преките му задачи предимно ръководния състав/ да се поеме от съответния анализатор в отдел 08.

3. За разтоварване оперативния състав от редица технически действия и съсредоточаване усилията му върху основните задачи,считаме за целесъобразно към всяко отделение да се назначи по един ОРОН със съответно заплащане.

Из архивите на ДС

468

4. С цел увеличаване скоростта за предвижване на информацията до ръководството и подобряване качеството на написаните материали да се задължи началник "Секретариат" да вземе мерки за най-ефективно използуване апарата на деловодството и машинописното бюро.

5. Особено остро пред отдела стои въпросът за битовите условия,които са твърде лоши и се явяват предпоставка както за понижаване ефективността на работата,нарушаване на конспирацията така и за разстройване здравословното състояние на състава и взаимоотношенията в колектива. Предлагаме във възможно най-кратките срокове на отдела да се предоставят поне три работни помещения.

III. ПО ПОЛИТИЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ

1. Практиката показва, че в агентурно-оперативната работа по линия на ХТИ най-добре се изявяват ОР завършили висше-хуманитарно образование.Считаме,че и за в бъдеще следва да се подбират подобни кандидати,като се установи критерий поне половината от тях да са от работнически произход,да са по възможност комсомолски активисти,изявили се млади специалисти от обслужваните обекти,дори и наши агенти.

2. Считаме за целесъобразно,в рамките на възможностите на управлението,да се подобри моралното и материалното стимулиране на най-изявилите се ОР, като се утвърждава растежа им на място.

3. Служебното ръководство на отдела,съвместно с ПБ и ППО да провеждат по-разнообразни и високо ефективни идейно-възпитателни мероприятия за утвърждаване у ОР на непоколебима класово партийна и политическа закалка и вярност към

делото на БКП,социализма и дружбата ни със СССР. Да се води безпощадна борба срещу пилеенето на работното време и отрицателните прояви, нарушаващи благоприятния микроклимат. Да се набележат мерки за по-активното включване на служителите в обществено-политическата дейност по местоживеене,както и за подобряване идейно-политическата работа със семействата им.

Зам. н-к отдел 01
Подп.:

/Сандев/

Нап. в 2 екз.
№ 1-отдел 01
№ 2-отдел 08
Изп.Сандев
София, 23.II.1984 г.

Из архивите на ДС

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

434 35

Препис!

СТРОГО СЕКРЕТНО!

За фонд

УПРАВЛЕНИЕ 06 ДС
ОТДЕЛ 01
ОТДЕЛЕНИЕ 02
РЕГ.№ 4626 Екз.№ 2
София,

СЪОБЩАВА: ДЛ Милков
ПРИЕЛ: полк. Пенчев
на 14.03.1984 г.
на закрито

20. III. 1984

Др. Тошев
21.3.84
Чрезвычайно

СВЕДЕНИЕ

ОТНОСНО: Посещението в СССР на делегация на Съюза на българските писатели

От 4 до 8 март т.г. в Москва пребивава делегация за подписване на плана за съвместна работа през 1984 г. Делегацията бе в състав: Лъчезар Еленков - главен секретар на СБП, Милко Милков - секретар на СБП, Анна Лилова - секретар на СПБ и Силвия Борисова - зав. отдел "Международни връзки".

На 5.03. се състояха разговорите по обсъждане на проекто-плана. От съветска страна в тях участвуваха Ю. Воронов, А. Косоруков и В. Коткин. Изтъкната бе добрата предварителна подготовка на проекто-плана от двете страни. По време на разговорите всъщност само бе акцентирано върху значението на срещите на младите писатели,

Из архивите на ДС

срещите на критиците и гостуванията на "Литературная газета".

На 6.03. от 11 часа се състоя среща на делегацията с част от секретариата на СП на СССР. От съветска страна участвуваха секретарите Ю. Верченко, Ю. Воронов, С. Сертаков и А. Мирзагитов.

Обширна информация за работата на СБП направи Анна Лилова. Също така обширна информзация за работата на СП на СССР направи Ю. Верченко. В последвалият разговор взеха участие всички членове от наша и съветска страна. Изразено бе пълно единодушие по всички текущи и предстоящи задачи. В 13 часа бе подписан съвместния план за работа. От съветска страна гоподписа С. Сертаков, а от българска- М. Милков и А. Лилова.

Поради особената им важност следва да се отбележат 3 въпроса:

Първият е предстоящото съвместно заседание на ръководствата на трите съюза. То бе ориентирано към втората половина на месец април. Уговорихме се дневният ред да бъде:

а) Задачите, които решават трите съюза на настоящия етап;

б) Международната дейност по свикване на V световна среща в София. От съветска страна бе изказано мнение, че в състава на нашата делегация би трябвало да включим хора, които ще бъдат полезни при обсъждането на тези въпроси.

2. По време на разговора на 6.03. по предложение на Ю. Верченко бе насрочена и се състоя среща на 7.03. от 11 часа по въпросите на Международния ПЕН. От съветска страна участвуваха Федоренко, Воронов, Косоруков и един от помощниците на Федоренко.

Из архивите на ДС

472

От българска страна – Л. Еленков и М. Милков. От наша страна бе предадена документацията от конференцията на ПЕН във Венеция, и конгреса на ПЕН във Венецуела. Прочетена и обсъдена бе информация на българския ПЕН-център за конгреса във Венецуела.

В последвалите разговори се стигна до заключението, че курсът на ПЕН си остава определено реакционен и възможности за променянето му не съществува. Изказано бе мнението, че българските делегации на инициативите на ПЕН трябва все така неотклонно да продължат поетата линия.

3. Особено и най-важно място в разговора ни в Москва зае въпросът за подготовката и евентуално свикване на V световна среща в София. Още в предишните разговори на 6.03. Юрий Петрович Воронов най-подробно ни информира за по-натъшното развитие на направеното от Съюза на писателите на ГДР предложение през ноември 1983 година за евентуално свикване на европейска среща на ръководствата на писателските съюзи. Той разказа, че са били озадачени от мълчанието на Съюза на писателите на ГДР в периода декември 1983 г. – януари 1984 година, както и от мълчанието на Шайндер на подготвителната среща в Прага от 10-14 януари тази година.

Но в началото на февруари тези въпроси са били отново поставени от Съюза на писателите на ГДР Ю. Верченко и Ю. Воронов са били викани в ЦК на КПСС за консултация относно една такава европейска среща. Ю. Воронов заяви дословно следното: "Ние с Верченко изложихме аргументите, които Милко Милков ни съобщи по време на престоя си в Москва от 16 до 19 януари тази година. Тези аргументи бяха приети".

Из архивите на ДС

На срещата на 7.03. със секретарите на Съюза на писателите на СССР след като Лъчезар Еленков подробно изложи нашата позиция по евентуално свикване на V световна среща и разказа за извършената от нас и извършваната в този момент работа (има се предвид пътуването на Л. Левчев и Е. Евтимов, както и консултациите в Москва), Ю. П. Верченко дословно заяви: "Макар и да няма още официално решение, заявявам с цялата си отговорност, че ние ще подкрепим изцяло и безрезервно линията на българските другари".

На срещата на 7.03. с Федоренко той зае позиция за свикването на тази среща, но подчерта, че трябва да има нови теми, нови идеи, а също така и нови участници, иначе срещата би се обезмислила.

На 7 след обяд Ю.П. Воронов, като информира за ново развитие в предложението на Съюза на писателите на ГДР. Той каза, че от Берлин са се обадили и са казали, че българи, чехи и унгарци поддържат предложението на ГДР за европейска среща. Ние отново изложихме нашата позиция, изложена вече пред др. Хенигер, припомнихме, че ние сме дали едно условно съгласие, като сме го свързали с декларацията на Хенигер, че те не само имат съгласието на СП на СССР, но че Георгий Марков е заявил на Хермант Кант: Това е чудесна идея. Юрий Воронов ни уведоми, че това не отговаря на истината.

На 8 март при изпращането ни на летището Юрий Верченко ни съобщи, че събитията са потвърдили нашата позиция, и по-конкретно: В Москва на път от Кабул за Прага спряла секретарката на Съюза на писателите на ЧССР Вера Адлова. Тя също е потвърдила, че те не са давали конкретно съгласие за свикване на европейска среща на ръководствата на писателските съюзи.

Из архивите на ДС

474

Юрий Воронов изреди редица опасни моменти за една такава среща, която се предлага от Съюза на писателите на ГДР, сега вече с нов център – Виена или Белград и опасността писателските съюзи от социалистическите страни да се окажат в малцинство. Той каза; че за такава среща може да се мисли евентуално като предходна някъде във втората половина на 1985 година. На този етап Съюза на писателите на СССР категорично поддържа свикване на световна среща в София.

Уговорихме се бъдещите консултации в тази връзка да продължат след завръщането на др. Левчев или чрез посещение в Москва, или чрез отбиване на Ю.П. Воронов в София на път за Прага или в самата Прага.

ДЛ "Милков"

СПРАВКА:

Лицата в сведението са в ръководствата на писателските съюзи на СССР, НРБ, ГДР, ЧССР и са изяснени в текста.

ПОРЪЧЕНИЯ:

Да отрази писмено информацията за състоялите се разговори в Москва, касаещи отношенията на СБП със Съюза на писателите на СФРЮ.

Нап. в 3 екз.
№ 1 – р-во
№ 2 – отдел 08
№ 3 – ЛД 861
Изп.– Пенчев – I,II
Нап.– Костова – М.№ 4631
София, 20.03.1984 г.

Полковник:
/Ем. Пенчев/

зам. 29

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ – ДС

(433)

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 6743 Екз. № 1
20.IV 1984 10 год.
София

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

ИНФОРМАЦИЯ

ТЕМА: Петата априлска литературна дискусия

От 2 до 6 април т.г. в Парк-хотел "Москва" се състоя ежегодната писателска дискусия по проблемите на българската художествена литература, издадена у нас през 1983 год. В нейната делова работа взеха участие другарите Георги Йорданов, Стоян Михайлов, Георги Джагаров, Любомир Павлов и Кина Бояджиева.

В изнесените 10 основни доклада, по които се изказаха 101 писатели, се прави задълбочена оценка на публикуваната през миналата година литературна продукция и се посочват положителните постижения и тенденции.

Творческата атмосфера в която протече този традиционен форум за творците на българската социалистическа литература още веднаж потвърди, че априлските литературни дискусии са навлезли трайно в живота на българските писатели, като закономерно следствие на демократизирането на литературния процес в духа на Априлската

Из архивите на ДС

линия на ЦК на БКП.

Същевременно постъпиха данни, че отделни участници в своите изказвания или в частни разговори са изразили мнения, че докладчиците не успели напълно да обобщят явленията и несъгласие с оценки по отношение на конкретни литературни творби.

Литературният критик Александър Спиридонов отрекъл романа на Иван Динков " Моминството на войниците", като неиздържан в идейно-художествено отношение. Според него същият роман бил публикуван през 1970 г. в сп."Септември" като повест под заглавие "Хляб от трохи" и остро разкритикуван впоследствие в печата, като бездарно и подражателно произведение, подлагащо на унижение националното достойство на българина. Рецензентът на романа Иван Руж по същество се съгласил с изнесеното от Спиридонов, като допълнил че редакцията не била спазила всички направени от него корекции на ръкописа. В изпратеното до СБП писмо от ръководството на ДИ "Български писател" също се потвърждава, че в романа са налице "редица пропуски и неверни обобщения, особено в първата част, от които може да се състави едностранчиво впечатление за замисъла на цялата книга. " Професор Ефрем Карамфилов споделил, че издателство "Български писател" решително изоставало от поставените му задачи, но неговия директор Симеон Султанов, който нямал необходимите качества на ръководител оставал на поста си "тъй като Димитър Методиев го крепял".

Из архивите на ДС

Писателят Тодор Живев е говорил за някои слабости на последните произведения на Богомил Райнов. Белетристът Иван Пауновски разкритикувал Николай Христозов, че последната му книга "Гарнизонното стрелбище" не била оригинална, и "документалното начало се губело в художествената измислица".

В доклада си за поезията, Иван Спасов е посочил примери на маниерност и псевдопроблемност в стиховете на Валери Станков, Иван Методиев, Люлича Неделчева и други, което предизвикало несъгласия от страна на отделни писатели с докладчика, които го обвинили в омраза и "арогантно" отношение към младите творци. Николай Петев, Здравко Недков и Георги Белев заявили, че от доклада на Спасов излизало, че те "се оказали една фатална грешка в литературата и от тях по-голяма злина нямало"

Блага Димитрова споделила, че е "подтисната от непрофесионалността на Иван Спасов, според когото в България имало само трима поети - ръководителите на съюза" Оценила дискусията като "страшен зверилник". Според акад. Петър Дънеков ръководителите на СБП се съобразявали единствено с това какво ще кажат "горе или едикъде си".

Стефан Коларов /критик/ е изнесъл данни, че през 1982 г. в сп."Пламък" за новоизлезли книги били публикувачи 82 отзива, всичките положителни. През 1983 г. пак там били рецензирачи 72 книги и само 3 от тях оценени

Из архивите на ДС

отрицателно. В списание "Септември" за периода 1992 г.-1993 г. били поместени 95 рецензии за книги, от които 4 отрицателни. Във вестник "Литературен фронт" за първите десет месеца за 1993 г. били публикувани 33 рецензии за отделни произведения, от които 79 положителни. "Сивият поток" - според оратора, бил тревожен факт в нашата литература и "преобладаващата утвърдителната критическа дейност е завеса от кадилен дим".

По повод възникването на взаимни нападки между отделни литературни критици, Чавдар Добрев призовал към етичност и изтъкнал, че речника на някои от тях бил изпъстрен с обидни епитети от рода на : "клеветници", "наемници", "търгаши", "оксибиционисти" и "доносници", което най-малко подхождало на литературните дейци.

В тази връзка Васил Колев, Божидар Кунчев, Сергей Райков и др., коментирали, че тонът на дискусията все още не бил намерен, че личните клевети и обиди говорели за липса на култура у някои писатели взели думата този ден.

По мнение на изтъчниците проличал явния стремеж на някои от изказалите се да отрекат напълно доклада на Владимир Каракашев, като "угоднически" и даващ нереална представа за състоянието на българската драма на сегашния етап. С такова звучене били изказванията на Иван Радоев, Стефан Цанев, Кольо Георгиев, Яко Молхов и др. Същите наблегнали и на факта, че у нас не били преодолени "вечните" противоречия между автори, режисьори и сценаристи.

Камен Зисадов в изказването си вмъкнал пример, който според източниците съдържал вреден политически подтекст: "Не помня кой ми каза, мисля че беше в Съюза на учителите, че през Септемврийското въстание и "вартоломеевите" априлски нощи са загинали 1300 учители. А колко адвокати загинаха и каква интелигенция, цвета на българския народ! И право каза един хулиган – фашист: "А бе сегашните комунисти дето ни управляват са много прости, защото умните ги избиха". Макар това да звучи доста иронично и комично, искам да ви кажа какви жертви понесе нашия народ, за да се стигне до тук".

Кинокритикът Яко Молхов в изказването определил филма "Златния век" по сценарий на Андрей Гуляшки като "несъстоятелен", художествено незащитен и кампанией".

Лиляна Стефанова го репликирала, като по същество направила изказване насочено срещу евреите у нас. Молхов приел болезнено отправената му критика и я обвинил в "антисемизъм и фашизъм".

Случаят широко бил коментиран и редица писатели са оценили постъпката на Стефанова като необмислена и с нежелан политически ефект. По същия повод литературният критик Светлозар Игов е чел в кулоарите свое "непубликувано изказване", в което пишело, че "Фашизмът, който толкова лесно се ражда на българска почва и изобщо фашизмът у малките народи, които не могат да го излеят във външна агресия, се превръща в самоизяждане и преди всичко в израждане на интелигенцията".

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

Анализът на постъпилата информация дава основание за извод, че Петата литературна дискусия премина при добра организация и ред и в нейната работа преобладаваше свободният и конструктивен обмен на мнения за съответствие на литературното творчество с предявените от Националната партийна конференция нови критерии за качество във всички сфери на дейност.

Необходимо е и занапред да продължи провеждането на целенасочени агентурно-оперативни мероприятия за своевременното разкриване, предотвратяване и пресичане опитите на отделни дейци, стоящи на нездрави идейно-естетически позиции, да създават затруднения на Партията в осъществяване на нейната политика в областта на литературата, както и за опазването на младите и талантливи творци от чуждо влияние.

НАЧАЛНИК У-НИЕ 06 ДС
ГЕНЕРАЛ-ЛЕЙТЕНАНТ:
/П.Стоянов/

Нап. в 1 екз.
№ 1 - др.Министър
Изп. П.Михов
Доразмн. в 7 екз.
№ 2 - др.Попов
№ 3 - др.Галустов
№ 4 - ЦИОУ
№ 5 - ПГУ
№ 6 - ВГУ
№ 7 - Зам.н-ци у-ния
Нап.П.Иванова М.№__
София, 20.IV.1984 г.

40

428

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 7870 Екз. № 4
11 V 1984 19 год.
СОФИЯ

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Др. Стоилев
15.5.84

СПРАВКА

ОТНОСНО: Кореспондентските връзки на български граждани от следите на художествено-творческата интелигенция с капиталистическите страни

С изпратената ни по наше искане информация от "АИС-2", /рег. № 545/29.04.1984 г. на поделение 72631-МВР/, за българските граждани от средите на художествено-творческата интелигенция и връзките им в капиталистическите държави се установи, че към 28.04.1984 г. кореспонденция с лица от тези страни поддържат общо 2108 интелектуалци, от които 54 писатели, 523 артисти, 275 журналисти, 478 художници, 748 преводачи, 23 музикални дейци и 7 кинокритици.

По характер, според класификацията на "АИС-2", кореспонденцията се определя като приятелска, делова, роднинска, интимна и "неотбелязана". От извършения анализ на данните е видно, че преобладават приятелските кореспондентски връзки. Така например писателите поддържат такива контакти със 105 адресати. С делови характер са – 21, роднински – 4, интимен – 3 и "неотбелязани" – 41. При артистите съотношението между приятелските и роднински връзки е почти равно, съответно – 78 и – 82, деловите – 68, интимните –

Из архивите на ДС

35 и "неотбелязаните" – 132. За журналистите тези данни са съответно – приятелски – 621, делови – 72, роднински – 60, интимни – 15 и "неотбелязани" – 589. За художниците също са характерни връзките с приятелски характер – 733, с делови – 54, с роднински – 77, с интимен – 19 и "неотбелязани" – 126. Преводачите поддържат 1723 приятелски връзки, 103 делови, 118 роднински, 58 интимни и 219 "неотбелязани". За музикалните дейци цифрите показват приятелска кореспонденция с 55 адресата, делови – 7, роднински – 4, интимен – няма и "неотбелязани" – 12 връзки. За киноктитиците приятелски характер носят връзките със 172 адресати, делови – с 41, роднински – 32, интимен – 10 и "неотбелязани" – 33 адресати.

По вид "АИС–2" класифицира кореспонденцията на изходяща, входяща и двустранна. Изследваните категории творци поддържат общо 2598 изходящи кореспондентски връзки както следва: писателите – 80, артистите – 526, журналистите – 361, художниците – 307, преводачите – 1019, музикалните дейци – 38 и киноктитиците – 176. Броят на входящите кореспондентски връзки с българските интелектуалци наброява общо 401, съответно:с писателите – 21, с артистите – 51, с журналистите – 107, с художниците – 90, с преводачите – 129, с музикалните дейци – 7 и с киноктитиците – 16.

Двустранните кореспондентски връзки възлизат на 2609, които се разпределят както следва: в средите на писателите – 57, сред артистите – 464, сред журналистите – 379, сред художниците – 312, сред преводачите – 1206, сред музикалните дейци – 33 и сред киноктитиците – 158.

Преобладават връзките с ГФР и Франция. Например писателите имат адресати в САЩ 1, Англия 4, ГФР 70, Франция 39, Австрия 19, Италия 7, Турция 17, Гърция 2, други страни 15. Тези данни за артистите са съответно: САЩ 4, Англия 19, ГФР 246, Франция 270,

Австрия 241, Италия 125, Турция 21, Гърция 67 и други страни 108.

Журналистите имат кореспондентски връзки със САЩ 6, Англия 23, ГФР 180, Франция 242, Австрия 115, Италия 69, Турция 77, Гърция 49 и други страни 108.

Художниците имат адресати в САЩ 7, Англия 16, ГФР 308, Франция 349, Австрия 162, Италия 98, Турция 32, Гърция 38 и други страни 148.

Преводачите поддържат връзки със САЩ 7, Англия 74, ГФР 629, Франция 580, Австрия 295, Италия 159, Турция 25, Гърция 36 и други страни 236.

Музикалните дейци и киноктитиците – съответно: САЩ –, Англия 1, ГФР 27, Франция 20, Австрия 18, Италия 9, Турция 2, Гърция 5 и други страни 17.

Независимо, че "АИС–2" не предоставя редица данни, като чия е инициативата при установяването на кореспондентските връзки, мотивите за възникването им, техния идеен аспект, доминиращото идеологическо въздействие между адресатите при двустранната кореспонденция и пр., необходими за по–задълбочено изследване, могат да се направят следните изводи:

1. Интензивният международен културен обмен се явява определящ фактор за мащаба на кореспондентските връзки на българските интелектуалци с лица от капиталистическите страни. Като правило броят на творците от конкретната сфера на изкуството и културата, поддържащи писмовни контакти с граждани от западните страни представлява значителен процент /средно около 50 %/ спрямо числения състав на съответния творчески съюз.

2. С оглед да бъде пресечена възможността противникът да провежда глобални подривни акции, спекулирайки с професионалните

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

интереси на българските творци е необходимо специализирано изследване на изходящата кореспонденция, явяваща се по обем равна на двустранната, което би позволило набелязването и провеждането на дългосрочни мероприятия от изпреварващ характер за въздействие върху мотивацията при установяването на кореспондентските връзки в изгодна за нашите органи насока.

3. Засеченият нищожен брой кореспондентски връзки на български културни дейци с международни организации и някои известни с подривната си дейност идеологически центрове на противника, по всяка вероятност може да бъде признак, че кореспонденцията с тях се води от адреси на частни лица зад граница. Ще бъде целесъобразно, съвместно с оперативните отдели и съдействието на другите поделения на министерството да се извърши сравнителен анализ за разкриване кои лица, явяващи се емисари на противниковите центрове, същевременно са и адресати в кореспондентските връзки на българските културни дейци.

НАЧАЛНИК 08 ОТДЕЛ, 06 ДС
полковник:
/Хр. Лазаров/

Нап. в 4 екз.
1 – др. П. Стоянов
2 – 01 отдел
3 – 09 отдел
4 – 08 отдел
Изп. Б. Ангелов
Нап. Каменова – 7783
София, 11.05.1984 г.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

зам. 1 08

СТРОГО СЕКРЕТНО!

1157

Рег. № 9599
15.06.84 год.
София

СЛУЖБА
"ИНФОРМАЦИЯ И АРХИВ"
РАЗПОВЕРЕНО
по Рег. № 2405
от 15.12.2004 г. л. 4 до 9

ИНФОРМАЦИЯ

ОТНОСНО: Проведен 47-ми конгрес на Международния ПЕН-клуб

В Токио от 14 до 18 май 1984 г. се е състоял поредния 47-ми конгрес на Международния ПЕН-клуб. Участвували са 226 представители от 42 национални ПЕН, в това число от ГДР, УНР, НР България и от Полската народна република, но като наблюдатели. В сравнение с предишните, този конгрес е бил с особено широка представителност на западните страни: от Южна Корея – 39, Франция – 26, Тайван – 21, САЩ – 12, ФРГ – 10, Китай – 13 и др. От страната-домакин над 200 писатели.

Присъствували са също така представители от т.нар."ПЕН-център на писателите в изгнание", между които, Василий Аксьонов и Алексис Раниц, заедно със съпругите си, бивши съветски граждани, отявлени антисъветчици, Ищван Варга и Ласло Варга от унгарски произход, Павел Тигрид /Шьонефелд/, чехословашки емигрант от 1948 г., агент на ЦРУ и др.

Наред с позитивната официална тематична платформа – "Писателите и ядрената епоха – защо пишем?", "Литературните отношения между Изтока и Запада – японската литература в днешния свят", отново се е разразила остра идеологическа, културна и в крайна сметка политическа конфронтация срещу СССР и социалистическата общност, тенденция, която напоследък бележи засилване.

Председателят на т.нар. "Комитет на писателите в затвора" Михаел Скаммел /Англия/ е изнесъл доклад, в който наред с изразената "загриженост" и застъпничество за преследваните или намиращите се в затвора интелектуалци от латиноамериканските, африканските, близкоизточните и азиатски страни, е била посочена значителна цифра имена на интелектуалци от СССР, Полша, ГДР, Куба, СР Виетнам, а така също от Ангола, Сирия, СФРЮ и Китай, които "били преследвани и хвърлени в затвора" за несъгласие с политическия режим, тъй като открито се борели за правата и свободата на писателя. Освен това посочените "творци" официално били обявени като членове на Националните ПЕН-центрове в САЩ, Франция, Англия, Швеция, Финландия, Белгия и Австрия.

По време на дискусията, злостни антисъветски клевети и фалшификации отправил и Алексис Раниц, който изнесъл доклад за "Правата на човека и цензурата в Съветска Русия".

Остра полемика е възникнала и на заседанията за приемане на някои документи. Предложени били резолюции, с които се настоява за освобождаването от затвора на Андрей Сахаров, Ирина Ратушинская и Ананолии Марченко, граждани на СССР. При гласуването им представителите на 10 национални ПЕН-центрове отказали да присъствуват, включително и делегацията от Китай.

Между представителите на НРБ, ГДР и УНР е съществувало добро взаимодействие, което е спомогнало за залагане на изгодни формулировки в отделни резолюции, пряко или косвено засягащи интересите на социалистическите страни. Положително отношение е показал Янис Куцухерас, председател на Гръцкия ПЕН-център.

В резултат на отправения пред Александър Блок, генерален секретар на Международния ПЕН решителен протест от страна на българския представител,"почетният гост" на конгреса Василий Аксьонов

изменник от СССР, е бил изваден от състава на деловия призидуим на конгреса. Блок твърдял, че нямал нищо общо с този случай и обяснил, че делегацията на САЩ е довела Аксьонов по покана на Японския ПЕН-център. На организираната от домакините специална пресконференция на В. Аксьонов същият отправил остри хули и нападки срещу СССР. Двадесетият век според него бил век на емиграцията, която "способствувала" за развитието на културните връзки в света. Движението за човешки права в неговата родина било "смачкано" от органите на КГБ. Заявил, че подготвя книга "Земята на остров Крим", в която създавал "нов образ и нов тип съветска държава-рай", изградена по западен образец. Въпреки явните и преднамерени стремежи В. Аксьонов да стане "център на внимание" сред писателите и журналистическите кръгове, те не са били осъществени. На пресконференцията присъствували само японски журналисти и интересът към него не бил особено голям.

Михаел Скаммел, Питър Ълстоб, вице-президент на Международния ПЕН, също от Англия, американски и други западни писатели, окачествили Ретушинская като "голяма и талантлива лирична поетеса". Неочаквано бързо били разпространени свитъци от нейни стихове, преведени на английски език. М. Скаммел информирал, че нейни творби били публикувани от "Самиздат" на френски, английски, немски и испански изици в списанията "Континент, "Руска мисъл", "Синтаксис", "Ново руско слово". Освен това всеки момент щял да излезе от печат сборник със стихове на тази "преследвана и осъдена руска дисидентка".

Членовете на китайската делегация в цялост са били много активни, установявали и поддържали широки контакти с чуждестранните делегации и специално с ръководството на Международния Пен-клуб. Имали са подчертано любезно и дружеско отношение, изразявали приятелско настроение спрямо НР България. В своя доклад "Литера-

Из архивите на ДС

турата в атомния век", ръководителят на китайската делегация Бай Джин изразил позиция против евентуална война, посочил силни факти и примери от Втората световна война и участието на Съветския съюз против немския фашизъм. Дзу Дзичи, вице-президент на китайския ПЕН и Лю Байю, президент на Пекинския ПЕН, се интересували чрез българския представител за обсъждането на въпроса за Тайван и за така наречения китайски писател, който е в затвора, тъй като умишлено са отсъствували от тези заседания. Недоволствували от факта, че на конгреса се третирали и чисто политически въпроси, които били вътрешни работи на социалистическите страни, както и от решението да бъде поканен за почетен гост В. Аксьонов.

Яша Кеслер, председател на ПЕН-центъра в Лос Анжелос - САЩ, направил опит да въздействува на българския представител, с цел да се откаже от своите неизменни позиции в защита на Съветския съюз.

На прес-конференцията във връзка с работата на конгреса говорели президентът на Международния ПЕН-клуб Пер Вестберг от Швеция, вице-президентът Питър Ълстоб и генералният секретар Александър Блок. На нея са били третирани въпроси за задачите, целите и проблемите на организацията и за резултатите от конгреса. Подчертано било, че една от главните цели е по-голямата интернационализация на ПЕН, включването в неговите редове на повече представители от развиващите се страни, че организацията имала остри финансови затруднения. Японски журналисти проявили подчертан интерес защо Съветския съюз не членува в тази организация. Ръководството на ПЕН-клуба отговорило, че това се дължи на разногласия от принципно и процедурно естество. В Устава на ПЕН било отбелязано, че участието и членството е доброволно и независимо от държавата и правителството на страната, от която е даден ПЕН-център, докато СССР настоявал в ПЕН да бъде представен от Съюза

на съветските писатели. П. Ълстоб, твърдял, че Съветският съюз се въздържал от членство, тъй като в Международния ПЕН се обсъждали въпроси за правата на човека и за съдбата на писатели, намиращи се в затвора и евентуалното членство щяло да го постави в неприятно и неудобно положение. От своя страна Ал. Блок говорил, че в последно време СССР проявявал интерес към дейността на организацията. Изказал мнение, че в близко бъдеще Съветският съюз може да предприеме конкретни стъпки и да стане редовен член на ПЕН, още повече, че Китай вече от 4 години също членувал в тази организация на писателите и поетите от всички краища на света. П. Вестберг заявил, че борбата за запазването на мира, против ядрената война и борбата за правата и свободата на писателите, срещу налаганата цензура /без да уточни и цитира държава/, която съществувала в много страни, ще бъдат постоянен проблем на ръководството на ПЕН.

Независимо от идеологическата конфронтация срещу нашите страни, наред с обсъждането на чисто литературните въпроси, на конгреса е изразена сериозна загриженост за сегашната сложна международна обстановка и са издигнати призиви за мир и забрана на ядрените оръжия. В потвърждение на това били приетите резолюции за запазване на мира и сигурността в света, за създаване на безядрени зони, за забрана на неофашистката литература. В Резолюцията за мир активно участвували делегатите от ФРГ, ГДР и НР България. Положителен момент представлява и създаването на Комитет за мир и избирането за негов председател на Милош Микелн от Словенския ПЕН-център в СФРЮ, който проявявал приятелски отношения спрямо нашите страни.

Според наши източници както в сегашната, така и в бъдещата дейност на ръководството на ПЕН, отчетливо се долавя тенденцията за разширяване на "борбата за правата и свободата на интелектуалците". Като "главни двигатели" за антисъветски и антисо-

Из архивите на ДС

циалистически акции се очертавали П. Ълстоб и М. Скаммел, а П. Вестберг и Ал. Блок действували завоалирано или подмолно.

Във връзка с обстановката в тази организация, считаме за целесъобразно да се активизират съвместните ни агентурно-оперативни и други мероприятия с оглед даване на отпор, както и за спечелване на отделни писатели от западните и развиващите се страни, които да бъдат използувани в наша изгода. Полезно би било чрез ръководствата на писателските организации, националните ПЕН-центрове и други творчески организации, отделни, стоящи на реалистични позиции писатели от западните страни да бъдат канени на посещение в нашите страни за оказване на положително влияние върху тях.

НАЧАЛНИК 06 У-НИЕ ДС
Ген.-лейтенант:
/П. Стоянов/

Нап. в 1 екз.
1 - др. Министър
Доразмн. в 9 екз.
2 - др. Шопов
3 - др. Савов
4 - др. Галустов
5 - ЦИОУ-МВР
6 - ВГУ-ДС
7 - зам.н-ци у-ние
8 - 01 отдел
9 - 08 отдел
10 - "Международни връзки" - ЦИОУ-МВР за информиране на братските органи на ГДР, ЧССР, УНР, ПНР, Куба и СР Виетнам

Изп. Й. Хаджиев
Нап. Каменова - 9537
София, 15.06.1984 г.

61

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

МВР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 12318 Екз. № 2
19 год.
16. VIII. 1984 ГОДИНА

С П Р А В К А

ОТНОСНО: Профилактичната дейност на отдел 01, управление 06 ДС за времето от 1.01.1980 до 30.06.1984 година

В цялостната си агентурно-оперативна работа съставът на отдела винаги е отделял сериозно внимание на профилактиката като своя важна политическа задача.

Организацията на профилактичната ни дейност е изградена в съответствие с основните изисквания на Инструкция № I-100/16.06 1980 година за строго съблюдаване социалистическата законност, пълнота, достоверност и легализиране на данните, за своевременност на профилактичните мерки при съобразяване с особеностите на агентурно-оперативната работа в средите на художествено-творческата интелигенция. Профилактични мероприятия се залагат както в годишните планове на отдела и отделенията, във всички планове по делата на оперативен отчет и сигналните преписки, така и в плановете за обезпечаване на крупните международни и национални културни прояви провеждани на територията на страната.

4.06.87 г.

Из архивите на ДС

492

62

В системата от мероприятия по оперативното обслужване на ведомствата и организациите от Националния комплекс "Култура" важно място заемат тези свързани с подбора на изпълнителските и ръководни кадри. Утвърждава се възприетата по наша молба практика ръководствата на обслужваните обекти преди да приемат на работа дадени специалисти или да извършат кадрови промени, да се съветват с оперативния работник доколко от политическа гледна точка кандидати те са подходящи. По този начин през отчетния период е отклонено назначаването на над 200 лица с вражески произход или стоящи на нездрави идейно-естетически позиции и не е допуснато издигането на около 60 лица от тези категории.

За констатирани от нас нарушения свързани с разговори и преговори на служители от обслужваните обекти с представителите на западните посолства, ведомства и фирми, с неспазване режима за съхранение на документи, представляващи държавна тайна и с този за охрана сигурността на учрежденията своевременно се информират съответните ръководства и се предлагат и вземат съвместни мерки. В редица случаи чрез партийните и служебни ръководства на обектите се извършва зашифрована частна профилактика на културни дейци, чието обществено положение е от значение за интересите на Партията и държавата.

По линия на обслужваните обекти най-многобройни са общопрофилактичните беседи, провеждани с пътуващи зад граница колективи, състави и отделни дейци. През отчетния период те са: с колективи – 48 и с отделни лица – 375.

Из архивите на ДС

Не малък е и броят (над 30) на общите профилактични беседи и други мероприятия, провеждани с организационните звена, работните групи и техническите екипи преди и по време на крупните международни и национални прояви.

Постоянна наша задача и особено в навечерието на националните празници е провеждането на превантивни мерки по опазването от посегателствата на размножителната техника, физическата и противопожарна охрана на учрежденията и институтите.

Активно се използуват за целите на профилактиката агентурата и доверените лица, които са и основните наши източници за информация. На агентите и ДЛ работещи по дела и сигнали като една от най-важните задачи се поставя да склоняват обектите към отказ от замисленото правонарушение, да ми влияят за приобщаване към социалистическото ни общество. През периода чрез агентура и ДЛ са профилактирани 41 лица.

Основният дял в откритите частнопрофилактични мероприятия се пада на личните беседи на оперативните работници с лица, протичащи по вражеския контингент, по делата на оперативен отчет и сигналите. През периода такива са проведени общо с 163 лица.

Във връзка с усложнената международна обстановка ръководството на отдела предприе сериозни мерки за повишаване качеството на профилактичната работа.

В рамките на професионалната учебна 1984 година отново бе загледана Инструкцията и три обзора по успешно приключени чрез профилактика сигнали. Оперативният състав до началник отделение бе изпитан по усвояването на основните изисквания на Инструкцията.

Из архивите на ДС

494

Доуточнен бе списъкът на лицата, протичащи по мероприятия "Мълния-90" и попълнен с някои нови вражески елементи. Набелязани бяха мерки за по-ефикасното им наблюдение и недопускане да се ангажират с открита враждебно-разложителна дейност.

Засилено бе наблюдението на гражданите от капиталистическите страни, посещаващи обектите на обслужване по линия на международния културен обмен. Засили се координацията с ВГУ за ограничаване до минимум посещенията на културни дейци в западните дипломатически и други представителства и на уреждане от тях мероприятия по линия на двустранните културни спогодби.

Многократно проверявани агенти (12) и надеждни ДЛ (18) постоянно контактуващи с чуждестранни културни дейци и често пътуващи зад граница по подходящ начин бяха инструктирани за долавяне на някои признаци за подготовка на противника за ракетно-ядрено нападение. С цялата налична агентура бяха доуточнени начините за бърза двустранна връзка при усложнена обстановка.

Макар и незначителна, част от профилактираните лица повтарят деянията си, за които към тях са предприемани профилактични мерки. Като рецидивисти през отчетния период се очертават 17 лица. Към тях е взето следното отношение: за 6 чрез ръководството на МВР е информиран ЦК на БКП; 4 лица са взети на активни дела с насока разобличаването им и евентуалното подвеждане под съдебна отговорност; на 4 са наложени запрещения за пътуване в чужбина; за 2 са взети мерки за извеждането им от обслужваните обекти и 1 лице се освидетелствува като психично болно с оглед принудителното му лечение.

Независимо от взетите мерки и постигнатите положителни резултати, в профилактичната ни дейност все още съществуват някои нерешени проблеми.

Не се използуват докрай възможностите ни за разкриване и пресичане още в зародиш посегателствата на противника в средите на художествено-творческата интелигенция. Не винаги своевременно де долавяме и предотвратяваме замислите и проявите на враждебно настроените лица и зараждащите се негативни явления и тенденции в различните творчески отряди. Информацията ни до партийните и държавни институти не всякога има изпреварващ характер. Недостатъчна е координацията ни с ВГУ и СГУ по наблюдението на профилактираните лица.

Въпреки доброто ни взаимодействие с ръководствата на обслужваните обекти, някои от тях не винаги се съобразяват с изразените от нас съображения при назначаването, издигането и награждаването на лица от чужд социален произход, стоящи на нездрави идейно-естетически позиции, както и на отделни членове на БКП, проявяващи политическо двуличие. Недостатъчно ефективни са мероприятията, провеждани от обществените организации и творческите съюзи за оптималното решаване на въпросите, свързани с идеологизацията, политизацията, мобилизацията и отстояването на класово-партийните позиции в творчеството и поведението на културните дейци.

Решаването на посочените проблеми в значителна степен ще допринесе за подобряване ефективността на профилактичната ни работа. Считаме, че действуващата сега Инструкция отговаря на нуждите на оперативната обстановка и настъпилите в нея промени.

НАЧАЛНИК ОТДЕЛ 01, 06 ДС
Полковник: /Ив.Янкулов/

Из архивите на ДС

Да — ВВ

10

464

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

УПРАВЛЕНИЕ 06
ОТДЕЛ 02
ОТДЕЛЕНИЕ 02
Рег.№ 17562 Екз.№ 3
София, 31. X. 1984

СЪОБЩАВА: "А.М."
ПРИЕЛ: л-т Ас.Симеонов на 25.10.1984 г. на закрито

Др. Стоянев 31.10.84 Преазар

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: Дейността на клубовете по "Фантастика"

Мой приятел познава работата на клубовете за научна фантастика и прогностика от 7-8 години, гостувал на доста от тях /София, Пловдив, Варна, Шумен, Балчик и т.н./, участвувал във Фестивалите, сам ръководил клуб. Смятал, че като форма за организиране на младите хора в клубове по интереси те са сполучливо начинание и играели важна роля за разширяване на кръгозора, за формиране на мироглед, за засилване на интереса към науката /понякога към клубовете имало чисто научни секции/ и т.н. Те са разрастнали в мощно организирано движение, което печелело все повече привърженици и имало все по-многобройни изяви: собствени вестници и бюлетини, сборници, срещи и

дискусии. Клубовете приютявали млади автори-фантасти, художници-фантасти, научни работници, много граждани от различни възрасти, но най-многобройна била групата на средношколците. Вече имало доста клубове към училищата, вузове, предприятия, научни институти и т.н. Всичко това било похвално. Съществували обаче доста проблеми в клубното движение, които или му пречат, или изкривяват дейността му. Те били следните:

1. В клубовете можело да членува всеки без никакви ограничения, нямало изисквания към членството. Тъй като често се дискутирали парливи научни проблеми /извънземни цивилизации, парапсихични възможности, неизследвани тайни на човешкия организъм, исторически загадки/, към клубовете се присламчвали и хора с нечисти или объркани възгледи: вярващи, мистици,дъновисти, дори някои психично болни. Те въздействували върху по-младите и изкривявали съзнанието им. На сбирка в клуба на Работниците от транспорта, която моя приятел ръководел, на тема "Бракът на бъдещето" непознат гражданин, дошъл за пръв и последен път, изнесъл отявлено религиозна проповед за християнския тип семейство /полово въздържание, отдаване на бога/, която се наложило приятеля да иронизира и възпре. В други клубове срещал хора, които вярват в спиритизма /наричали го "космическа сила"/, душевното възнасяне /"астрални връзки"/, ясновидството /"интроскопия"/, зодиите и т.н. Някои психично неуравновесени объркавали фантастичното четиво с реалността, приемали фантастичното допускане за факт и т.н.

Из архивите на ДС

Приятеля предлагал:тъй като клубовете са младежки, в тях да членуват само хора на възраст до 35г., с необходимото образование и доказали по някакъв начин обществено-политическо съзнание.

2. За да се избегнели казаните по-горе неща, особено важна била ролята на клубните ръководства. Те сега се избирали от самите членове, което не винаги било удачно. Например един от ръководителите на клуба /градски в София бил Атанас Славов - човек без необходимия образователен ценз, често сменящ месторабoтата си и /според приятеля/ с нестабилизиран мироглед. Той имал волямо влияние върху членовете, което често използувал за собствените си интереси. Той бил причината клубът да се скара с авторитетния наш писател Любен Дилов и написал мирогледно вредна статия срещу него. На Третия фестивал той изнесъл доклад в подигравателен тон срещу световноизвестния съветски писател Ал.Казанцев /наложило се личната намеса над-р Димитър Леев/. Той разделял всички съпричастни на фантастиката хора на "наши" и "старци", с което нанасял непоправима вреда на движението. Настроил против себе си издатели, редактори, писатели и т.н.

Под негово влияние бил и Ивайло Рунев - мекушав и слабохарактерен човек, едва ли подходящ за поста си.

И на длуги места в ръководствата имало болезнено амбициозни хора, които пречели на работата. На приятеля не му било ясно защо избирането на клубни ръководства не се контролира от съответните комитети на ДКМС,

Из архивите на ДС

499

а ако се контролира, защо се допускат случайни хора.

3. Не познавал в детайли международната дейност на клубовете. Знаел, че кореспондирали с клубове от различни страни, получавали издания /вестници, списания, книги/, канели гости частно или официално. На международни изяви пътували главно едни и същи хора /преди всичко ръководството на клуба в София/. На тези срещи нямало официални представители. Доста хора пътували частно, ако могат. Не смятал, че е удачно точно те да представят страната ни. На нито един международен конгрес или фестивал не е ходил автор на книги, изявен критик, издател, редактор и т.н. Ходели само любители. Доколкото знаел, пътуванията се уреждали от Мирослав Попов - Марат. Не знаел какъв точно е неговият пост, но чувал от тях, че той е техният "представител" в ЦК на ДКМС.

4. Клубът в София имал свои издания - два сборника с разкази, вестника ФЕП, пропагандни материали, Не знаел как и кой ги издава. На сборниците "Модели I" и II пишело само, че се издават от "комисията по фантастология" /?/. Нямало указан редактор, печатница, разрешение от Комитета по печата. Равнището на произведенията в сборниците /идейно и художествено/ било общо взето доста ниско.

5. Причините за някои неудачи в клубното движение можел да резюмира така:

А/. В началото клубовете възникнали като средица на приятелите на фантастиката и имали чисто любителска

Из архивите на ДС

500

/хобитска/ основа. С нарастването на авторитета на НФ у нас тези клубове ставали все повече и по-многобройни, но продължавали да остават на самотек, да се развиват стихийно. Съществуващият Координационен съвет бил от същите хора, нямал необходимата представителност, Необходимите права и пълномощия, затова в този вид бил ненужен. Задължително трябвало да се създаде Национален съвет на клубовете по прогностика и фантастика към някоя обществена организация /напр.ДКМС/, който да координира цялостната работа: да избира ръководства, да следи за плановете за дейността, да организира националните мероприятия /фестивали, празници/, да представя страната ни на международни форуми. Ако това не станело движението нямало да има представителност, нашата страна нямало да има престиж в тази област, клубовете ще продължават да бъдат неконтролирани средица, в които разнородната маса ще бъде под влиянието на противоречиви и дори съмнителни /може би опасни/ идейни влияния.

Б/. Да се следи за морално-политическите и идейни качества на клубните ръководители по места, както и на членовете.

В/. Крайно наложително било движението у нас да има своя трибуна. Така, първо щял да бъде прекъснат потока от любителщина и идейно неизбистрени съчинения и, второ движението щяло да бъде сплотено. Едно издание /списание/ щяло да бъде мощно средство за агитация, пропаганда и организация в тази област, ще създава вкусове, ще формира

Из архивите на ДС

501

мироглед, ще влияе върху общественото мнение. Известно било, че печатното издание е мощно средство за политическо въздействие., затова не трябвало да остава в ръцете на аматьори. У нас имало подходящи авторитетни издатели. В противен случай амбициозни и агресивни млади автори, които нямали своя трибуна, щели да се насочат към издателска дейност извън закона, което не трябвало да се допуска.

"А.М."

СПРАВКА ЗА ЗАСЕЧЕНИТЕ ЛИЦА:

Атанас Славов, Ивайло Рунев, Мирослав Попов - засичат се за първи път в сведение на ДЛ.

ПОРЪЧЕНИЯ:

1. Да ни информари за подготовката на предстоящия национален фестивал на фантастите-любители, както и за чуждестранни граждани поканени да участвуват в него.

2. Да ни информира да сборниците "Модели 1 и 2" и в-к "ФЕП", кой ги издава, с каква цел, изложените в тях идейно-политически възгледи т.н.

МЕРОПРИЯТИЯ:

1. С оглед съдействието на СГУ ще бъде изяснена дейността на софийския клуб и издаваните печатни издания от него.

2. След изясняване състоянието на движението на фантастите-любители, ще бъде подготвена информация за

Из архивите на ДС

ЦК на ДКМС.

ЛЕЙТЕНАНТ:
/Ас.Симеонов/

Нап. в 3 екз.
№1 - ЛД 553
№2 - ДЛ "А.Д."
№3 - отдел 08
Изп. Симеонов
Нап. Л.Колева15833
30.10.1984год.
София

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Препис! СТРОГО СЕКРЕТНО!

ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ МВР ВАРНА
ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ

08.05.85

МВР — УПРАВЛЕНИЕ VI-ДС
10302 7. V. 19

МВР
ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ
Рег. № 9082 Екз. № 1
3 V 1985
ВАРНА

С В Е Д Е Н И Е

ОТНОСНО: Коментарии по повод отпечатано стихотворение на страниците на в. "Пулс"

СЪОБЩАВА: аг. "Иванов"
отделение 01-4 ДС

ПРИЕЛ: м-р Ив.Иванов на 19.04.85 г. от 9.00 ч. в я/к "Ялта"

Източника съобщава, че в разговор с Паунка Камбурова-зав.коректорско отделение при издателство "Български писател" тя е попитала дали източника е научил за "историята във в-к "Пулс". Разговора се е водил на 10.04.85 г. В отговор, източникът казал, че не знае за това. П.Камбурова разказала, че в стихотворението "Есен" в бр. 10 от 05.03.85 г. е вграден противодържавен лозунг. Това е станало в период на смяна в ръководството на в-к "Пулс". Според нея, преместването на Геронтиев от в-к "Пулс" във в-к "Литературрен фронт" е с цел да се освободи място за Венко Ефтимов. Подписаните под стихотворен ието Маргарита Петкова не била изпращала стихотворения за в-к "Пулс" и че стихотворението е било взето от папка с по принцип одобрени за публикуване материали. Било е направено съпоставяне между отпечатаното в "Пулс" стихотворение и издадената стихосбирка на М.Петкова и не е открито сходство. Очевидно това е умишлено подготвена провокация.

19.0.4.85 г. "Иванов"

ЗАСЕЧЕНИ ЛИЦА:

1. Паунка Камбурова-зав.коректорско отделение при издателство "Български писател, неизвестна, засича се за първи път по данни на агента.

ПОСТАВЕНИ ЗАДАЧИ:

1. Своевременно да ни информира за доловени сигнали свидетелствуващи за формирането на групови негативни настроения иза опити тези настроения да се използват от конкретни лица за предприемане на диверсионно-терористична и друга остра дейност.

2. Да продължи изучаването на коментариите и тенденциите сред представителите на художествено-творческата интелигенция по повод отпечатването във в."Пулс".

СПРАВКА:

Сведението е с оперативна стойност, отнася се до данни свързани с излязлото във в-к "Пулс" стихотворение.

Агента е проверяван, може да му се вярва!

Следваща среща чрез начина за бърза двустранна връзка.

ЗАБЕЛЕЖКА:

Във връзка с настъпващите празници на агента бе проведен инструктаж, обърнато му бе внимание за необходимостта от повишаване на бдителността за доловяне на сигнали, закани за терор, диверсии, палежи и други тежки престъпления, незаконно притежаване на оръжие, боеприпаси и взривни материали, данни, свидетелстващи за формиране на групови негативни настроения и за опити тези настроения да се използват от конкретни лица за предприемане на диверсионно-терористична и друга остра дейност.

Написано в 2 екз.
1- 02-01-06 ДС
2 - 02-02-06 ДС
Вичева/3734
Варна,30.04.1985 г.

Вярно,
м-р /п/ Ив.Иванов

01 отдел

04
20

СТРОГО СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

ВМФОР
ШЕСТО УПРАВЛЕНИЕ ДС
Рег. № 6946 Екз. № 14
Рег. № 1987 год
СОФИЯ

М Е Р О П Р И Я Т И Я

ОТНОСНО: Подобряване работата с агентурата

1. По заповедта за агентурата и ДЛ:

1. Целесъобразно би било, в заповедта за агентурата да се въведе известно профилиране, или категоризиране на апарата, като например:

А/ "класическа" агентура /за проникване и изпълнение на сложни задачи, работа по конкретни дела и пр./;

Б/ агентура за обща информация - по месторабота и местоживеене, отделни среди и групи, за долавяне на коментари, назряващи процеси и т.н.;

в/ агентура за влияние, консултации и профилактика;

За целта да се разработят и посочат конкретните изисквания и особености на диференциран подход, както в целия вербовъчен процес, така и в работата по тяхното обучение, възпитание и ръководство. Считаме, че вербовката на агент с високо обществено положение /след преценка/, трябва да се извършва в присъствието на отговорен ръководител от управлението, както и да не се изисква "класическото" му оформяне - псевдоним, сведения в писмена форма и пр.

Из архивите на ДС

2. Да се обмисли въпроса и регламентира с конкретен документ, подготовката на наши агенти с "емисарски" функции, способни да привличат на наши позиции прогресивни западни научни и културни дейци, да формират насоките на работа на международни органи, комисии, отделни прояви, разпространяване на литература и пр.

3. Да се разшири текста на т.10 от заповедта за ДЛ, с оглед увеличаване възможностите за разкриване на работни дела на ДЛ, с които работим на ниво агенти и за тази категория лица да се предвиди съответна регистрация.

II. По рационалното използуване на наличния агентурен апарат:

1. Необходимо е да се изгради единна "система - азбучник" с масиви от връзките на всеки агент /заобикалящата го среда и контингент/, която да се ползува по заявка от съответното поделение.

2. Да се обсъди и задълбочи практиката по възлагане на резидентски функции на агенти, работещи главно по канала на обмена, пребиваващи по-често или за по-дълъг срок зад граница в съставите на творчески колективи /опера, театри, музикални и др. състави, ансамбли, групи и пр./.

3. Да се усъвършенствува и задълбочава опита по съвместните вербовки с ПГУ, ВГУ и ОУ на МВР, както и координираното използуване на опитни агенти за изпълнение на сложни задачи зад граница М-100, М-50 и др.

4. Да се заведе картотека в отдел "Задгранични паспорти" на всички лица, получили отказ за пътуване

зад граница и регулярно да се уведомяват оперативните поделения за осигуряване на агентурното им наблюдение. По този начин ще се ликвидира възможността да се "прескачат" запрещенията за излизане и ще се получават конкретни данни за поведението им.

5. Да се ограничи или премахне практиката на многократното и фактически "безсрочно" бронираве на отделни лица от различни поделения. Да се въведе максимален срок за бронираве от2-3 години, след което лицето да се освобождава.

III. По подобряване информационното обслужване на ОР, водещи агентура:

1. Да се организира централизирана обработка на постъпващата информация от различни оперативни и явни източниц;и, както и от агентурата на всички поделения, включително и тази от ОУ на МВР за: дейността на противника, прояви на български граждани, временно пребиваващи зад граница и в НРБ /след завръщането им/ и се предоставя периодично на заинтересованите поделения и ОР.

IV. Други:

1. Да се регламентират и създадат възможности за по-широко участие на ОР в комисиите в обектите на обслужване, за определение на участниците в задгранични командировки, като и на органите на ДС като цяло, по решаването на социално-битови, служебни, професионални и други въпроси на най-ценната агентура, без да разкриваме нашите интереси и ангажименти към тези лица.

Нап. в 1 екз.
№ 1 - [illegible]
Изп. [illegible]
Нап. Цветанска-4038

НАЧАЛНИК 01 ОТДЕЛ
Полковник
/Ив.Янкупов/

Из архивите на ДС

СПИСЪК НА ПО-ВАЖНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ И ТЕРМИНИ

АБПФК – Активен борец против фашизма и капитализма
БАН – Българска академия на науките
БИАД – Българско инженерно-архитектурно дружество
БИБ – Българска инвестиционна банка
ВК – Вражески контингент
ДВ – Доверена връзка
ДКНТП – Държавен комитет за наука и технически прогрес
ДЛ – Доверено лице
ДНМ – Дирекция на народната милиция
ДОН – Дело за оперативно наблюдение
ДОП – Дело за оперативна проверка
ДОР – Дело за оперативна разработка
(К)ДС – (Комитет за) Държавна сигурност
ГДБЦ – Главна дирекция „Български циркове“
ЕМОС – Единен Младежки Общоученически Съюз
К(Н)ИК – Комитет за (наука) изкуство и култура
Л(П)Р – Лична (предварителна) разработка
М – мероприятие
М „Вихрен” – Контрол върху личната и служебна кореспонденция
М „Канал” – Мероприятие по вражеската емиграция
М „Пирин” – Подслушване на домашен и служебен телефон
М „Родопи” – Микрофонно подслушване
НСВС – Народен съюз за въздушен спорт
ОСНС – Общ студентски народен съюз
ОТМ – Оперативно-техническо мероприятие
ПАП – Противодържавна агитация и пропаганда
ПЕН клуб – Поети, есеисти, романисти (световна асоциация на писателите)
РМС – Работнически младежки съюз
РП (к) – Работническа партия (комунисти)

СБЖ – Съюз на българските журналисти

СБНЛ – Съюз на българските национални легиони

СБП – Съюз на българските писатели

СБХ – Съюз на българските художници

СНМ – Съюз на народната младеж

СОУД – Система за обединен отчет на данните за противника на специалните служби във Варшавския договор (функционирала 1979-1990 г.)

ХТИ – Художествено-творческа интелигенция

ЦЛАФОП – Централна лаборатория по фотопроцеси на БАН (днес Институт по оптически материали и технологии)

ЦЛЕХИТ – Централна лаборатория по електрохимични източници на ток на БАН (днес Институт по електрохимия и енергийни системи)

ЦСФС – Централен съвет на физкултурния съюз

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ФОНДОВЕ И АРХИВНИ ЕДИНИЦИ

АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 1, а. е. 2779

АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 10, а. е. 127

АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 13, оп. 1, а. е. 144; 330; 619; 814; 1093; 1486; 1665; 1676; 1716; 1842; 1962

АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 13, оп. 4, а. е. 103; 109

АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 22, оп. 1, а. е. 1; 5; 12; 35; 45; 56; 80; 96; 98; 112; 114; 128; 131; 134; 136; 160; 161; 192; 195; 221; 223; 225; 255

АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 22, оп. 1а, а. е. 462; 812; 813; 829; 996; 998; 1234; 1237; 1360; 1363; 1493; 1693

АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 38, оп. 1, а. е. 84; 87

АКРДОПБГДСРСБНА - М, VI-Л-465, т. 1; т. 2; т. 4; т. 6; т. 7

АКРДОПБГДСРСБНА - М, VI-Л-587, т. 1, (ч. 1; 2); т. 2; т. 3; т. 4; т. 5; т. 7; т. 11.

АКРДОПБГДСРСБНА – М, VI-Л 735, т. 1

АКРДОПБГДСРСБНА - М, VI-Л-890, т. 1; т. 5

АКРДОПБГДСРСБНА - М, VI-Л-6 (Шн), т. 1

АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 1, а. е. 894 (СтЗ)

АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 18, а. е. 47 (СтЗ)

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И БЪЛГАРСКАТА ИНТЕЛИГЕНЦИЯ

Документален сборник

Първо издание

Формат 60×90/8
Печатни коли 64

Печат *„Военно издателство“ ЕООД*

ISBN 978-954-2986-85-0